ՇԱԲԱԹ
ՄԱՐՏ
1
SAMEDI
1 MARS
1980

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Արտասահման : Տար. 300 Ֆ. - Հատը : 2 Ֆ.
Ֆրանսա : Տար. 260 Ֆ. - Վեցամսեայ : 140 Ֆ.

55րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.592 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 55e ANNÉE — No 14.592

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆԵՐՈՒ ՕԴԱՆԱՒԱՆԱՆ ՈՒԻՍԱԿԱՆԸ

— o —

Պոկոթայի (Քոլոմպիա) Դոմինիկեան դեսպանատունը Զորեքշաբթիէն ի վեր զրաւուած կը մնայ երեսուն կերիլլերոս – ներու կողմէ, որոնք պատանդ բռնած են 14 դեսպաններ : Գրաւումը, ինչպէս զրեցինք, տեղի ունեցաւ այն պահուն, երբ դեսպանատունը ընդունելութիւն մը կու– տար Դոմինիկեան Հանրապետութեան ազգային տօնին առթիւ : Գրաւման ըն – թացքին ամերիկեան ներկայացուցչին բնակարանը կրակած եւ սպաննած են կերիլլերոս մը, որուն ի պատասխան ե– րեք ոստիկան եւ փարակուէյի ներկայա– ցուցիչը վիրաւորուած են : Զորեքշաբթի իրիկուն իսկ քոմանտոն յայտնած էր իր պահանջները՝ 50 միլիոն տոլար եւ քա – ղաքական բոլոր բանտարկեալներու ազատ արձակումը, միւս կողմէ՝ դես – պանատան զօրիէն ոստիկաններու հեռա– ցում, իրեր եռաչխատութիւն պա – տանդներու կեանքի ապահովութեան :

Բանակցութիւնները սկսած են քոման – տոյի եւ Պոկոթայոյ նախկին Արտաքին նախարար Ալֆրետօ Վասքէզ Քարոզո – սայի միջեւ : Այս վերջինը, բժիշկի մը ընկերակցութեամբ մտած է դեսպանա – տուն եւ խօսած « բանակցութեան յանձ– նախումբ »ին հետ, որ կազմուած է դես– պանատան մէջ, Միացեալ Նահանգներու, Վենեզուէլայի, Մեքսիքայի ներկայացու– ցիչներու եւ պապական Նուիրակին կող– մէ :

Ուրբաթ առաւօտ կացութիւնը հետեւ– եալն էր.— Ահաբեկիչները ազատ արձա– կած էին շուրջ 13 հոգի, կին, վիրաւոր (Փարակուէյի ներկայացուցիչը) եւ ե– րախայ : Պահանջները չէին փոխուած բայց կառավարութիւնը կը յայտնէր թէ մինչեւ որ բոլոր վիրաւորները ու կիները ազատ չարձակուին, բուն բանակցութեան չի ձեռնարկեր : Ահաբեկիչները կ'ուզեն նաեւ ազատօրէն մեկնիլ եւ Փանամա ար– ձակուի պատանդ առաջարկած է :

×

Ո՞վ են այս ահաբեկիչները : Շարժումը մէկն է միայն այն բազմաթիւ շարժում– ներէն, որոնք կը գործեն Քոլոմպիա քա– նի մը տասնեակ տարիներէ ի վեր : Քո– լոմպիա, երկու անգամ Ֆրանսայէ տա– րածութիւնն ունի եւ 25 միլիոն բնակիչ, գլխաւորաբար խառնածին : Ներկայիս, նոյն չափի կարգ մը երկիրներու նման ընկերային ծանր տագնապ մը կ'ապրի : Գիգոհ են, մանաւանդ, փոքր գիւղացի– ները, որ գէշ պայմաններու մէջ կ'ապ– րին եւ դէպի քաղաք աքսորը կը ծաւալի : Քաղաքներն ալ անկառավարելի են, սկը– սելով Պոկոթայէն եւ երիտասարդութիւ– նը անգործ է : Իշխանութիւնները ալ ի վիճակի չեն ընկերային տագնապը լու – ծելու : 1819էն ի վեր, անկախութեան թը– ւականը, ազանդական երկու կուսակցու– թիւնները՝ Պահպանողական եւ Ազատա– կան կը վարեն երկիրը : Բայց չեն կրցած խաղաղ պահել երկիրը, ընդհակառակն գլխաւոր դերակա – տարներն եղած են քաղաքացիական պա– տերազմին որ 1948էն 1953 արիւնաքամ ըրաւ երկիրը : Ներկայիս, նախագահը Պետանքուր է, ընտրուած 1978ին քաղաքացիներու 18 առ հարիւրին կողմէ :

Կեռիլլաներու գլխաւոր չարժումներն են.— Յեղափոխական զինեալ Ուժերը (խորհրդայնամիտ), Ազգային Ազատա – գրութեան Բանակը (Քաստրիստ) եւ Մ· 19 (Ապրիլի) որ իր անունը առած է 1974ի ընտրութիւններու թուականէն :

×

Դեսպանատուներու այս ողիսականնե– րու կարգին յիշենք նաեւ թէ Սալվատորի Փանամայի դեսպանատունը Փետր· 28ին գրաւուեցաւ « Նոյ· 29ի յեղափոխական ուսանողական ճակատ »ի կողմէ, որ կը պահանջէր կազմակերպութեան երկու ղե– կավարներու ազատ արձակումը Սալ – վատորի բանտէն : Մէկ ժամ ետք ուսա– նողները պարպած են դեսպանատունը, առանց դէպք մը պատահելու :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՄՈՎ

ՍՄԻՒԸ (միջարհեստական ամի նուա – գապոյն աշխատավարձք) 3,4 առ հարիւր յաւելում պիտի կրէ Մարտ 1էն, ինչ որ նուազագոյն ամսականը կը հասցնէ 2326 ֆրանքի չարաթական նուազագոյն 40 ժամուան աշխատանքի համար :

ԱՆՐԻ ՓԱՓԱԶԵԱՆ անուն գնդապետ մը լայն նիւթ հայթայթած է մամուլին կա– չառակերութեան պատմութեան մը հա – մար : Օդային բանակի անդամ, գնդ· Անրի Փափազեան 48 տարեկան, բաւական կաշառք առացած է ափրիկեան երկիրնե– րու զէնքի օրինաւոր հայթայթումներու առթիւ : Իրրեւ պատասխանատու զինա – մթերքի չուկային, նպաստած է իս· իմ· Լֆ· ընկերութեան ընդհանուր ձեւով 2 միլիոն ֆր· կաշառք ստացած է : Ենթա– կան ձերբակալուած է եւ իրրեւ զինուո– րական նախ 45 օրուան պատժական խիստ դրութեան ենթակայ է ու չի կրնար դուր– սի հետ յարաբերիլ : Յարդ չատ լաւ համ– բաւ վայելող սպայ մը եղած է :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՄՈՒԼԸ

Մ· ԳԻԼԻՆՃԵԱՆԻ

Ի ՆՊԱՍՏ ՅՈՑՑԻՆ ԱՌԹԻԻ

—o—

Մեր նախորդ թիւով արձագանգ հան– դիսացած էինք, այն խազալ ցոյցին զոր ըրած էին Մարսէյլի Հայերը, Զորեքշաբ– թի իրիկուն, պահանջելու համար Մաքս Գիլինճեանի ազատ արձակումը :

Հինգշաբթի Փետր· 28ին, տեղական օ– րաթերթերէն՝ Փրովանսալ եւ Մերիտիո– նալ եւ Մարսէյեզ հետեւեալ կը զրէին այդ ցոյցին առթիւ :

Լը Փրովանսալ (8րդ էջ) փոքր նկարի մը կողքին, որ կը ներկայացնէ խումբ մը Հայեր իրենց ձեռքը բռնած ցուցատախ– տակները կը զրէ՝ « Մարսէյլի Հայերը Մաքս Գիլինճեանի ազատ արձակումը պահանջեցին » խորագրին տակ.— « Հայ համայնքը ցոյց մը ըրաւ երէկ իրիկուան դէմ, փլաս Մոնթիոն Արդարութեան Պա– լատին դիմաց, պահանջելու համար Մաքս Գիլինճեանի ազատ արձակումը : Այս վերջինը, արդարեւ, Պոմէթի բանտար – կուած է իրրեւ հետեւանք այն ամբաս – նութիւններուն, զորս իրեն դէմ բերած է զուիցերական ոստիկանութիւնը, որ կասկած ունի թէ մասնակցած է, Զուի– ցերիոյ մէջ, մահափորձի մը Թուրքիոյ դեսպանին դէմ : Երէկ հարցաքննիչ դա– տաւորը, որու յանձնուած է այս թղթա– ծրարը, մերժած էր իր պաշտպաններուն ներկայացուցած ազատ արձակման դի – մումը : Հայ գաղութին ներկայացուցիչ– ներուն համար, այդ բանտարկութիւնը կամայական է, որովհետեւ կը պնդեն, « ոչ մէկ լուրջ ամբաստանութիւն կայ մարդու մը դէմ որ իր անմեղութիւնը կ'աղաղակէ » :

« Հալածանքը կը շարունակուի », նչա– նախօսքն էր կրկնուած ցուցարարներու տասնեակներու կողմէ, որոնք ինքնաբե– րաբար հաւաքուած էին Արդարութեան Պալատին առջեւ եւ ցրուեցան, առանց միջադէպի » :

Մերիտիոնալ կը խորագրէ « Հայ հա– մայնքը՝ զօրավիգ Մաքս Գիլինճեանի » ու կը զրէ.—

« Մաքս Գիլինճեան, ծագումով Հայ Ֆրանսացի քաղաքացի, ամբաստանուած Փետրուար 8ին հարցաքննիչ դատաւոր Պ· Արտմանի կողմէ, կամաւոր մարդա– սպանութեան փորձի համար Զուիցերիոյ Թուրքիոյ դեսպանին դէմ, Պոմէթի բան– տէն պիտի չելլէ : Արդարեւ, հարցաքննիչ դատաւորը մերժեց առժամեայ ազատ արձակման դիմումը, զոր ներկայացու – ցած էր Մէթր Անրի Ժիւրամի :

« Գիլինճեան ձերբակալուեցաւ իրրեւ հետեւանք ձերբակալման միջազգային հը– րամանագրի մը, հանուած Ժընեւի դա– տարանին կողմէ : Այդ քաղաքի դատա – կան իշխանութեանց կողմէ, ամբաստան– ուած է Պերնի Փետր· 6ի մահափորձը կատարած ըլլալուն համար : Իսկոյնելու համար առժամեայ ազատ արձակման մերժումի հրամանագրին դէմ, Մարսէյլի Հայ համայնքին բազմաթիւ անդամներ գացին ցոյց տալու, որ զօրավիգ են Մաքս Գիլինճեանի, Արդարութեան Պալատը : Ցոյցը տեղի ունեցաւ առանց միջադէպի» :

Համաչնաւար օրաթերթը կ'ա Մարսէ– յէզ միակն է որ չի գոհանար « չէզոք » արձագանգով, այլ կ'արտայայտուի նը– պաստաւոր դիրք ալ ճշդելով, ինչպէս պիտի տեսնուի : « Ցոյց ի նպաստ Մաքս Գիլինճեանի » խորագրին տակ կը զրէ.— « Մաքս Գիլինճեան Մարսէյլցի է, ծա – գումով Հայ, ձերբակալուած էր քանի մը օր առաջ : Ֆրանսայի մէջ, ոստիկա– նութեան զբաղեցեալներուն մէջ ունին – զրուեցաւ զուիցերացի ոստիկաններու կողմէ : Զինքը կը մեղադրեն որ մահա – փորձ կատարած է Թուրքիոյ դեսպանին դէմ, այդ առեն ճամբորդութեան մէջ՝ Զուիցերիա (ՅԱՌԱՋ՝ ? ?) : Մաքս Գիլին– ճեան ամէն բան ուրացաւ եւ չատ քիչ փաստ կայ զինքը նեղը դնելու համար : Հակառակատոր, ամբաստանութեան տակ առնուած է այդ արարքներուն հա– մար : Երէկ իրիկուան դէմ, քանի մը հա– րիւր այր ու կին Մարսէյլի հայ գաղու– թէն, եկան ցոյց ընելու Արդարութեան Պալատին սանդուխներուն վրայ, ցուցա – տախտակներ բռնած ուր գրուած էր.— « Ազատ արձակեցէ՛ք Գիլինճեանը » եւ « Հալածանքը կը շարունակուի » : Պոռա– ցին իրենց վրդովումը :

ՎԱՂԸ՝

«ՅԱՌԱՋ ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ»

ԻՆՉՊԷՍ ամէն ամսուան առաջին կիրա– կին, վաղը լոյս կը տեսնէ «Յառաջ Միտք եւ Արուեստ»ի նոր թիւը, հետեւեալ բովանդակութեամբ.—

Անցեալի առասպելներու ֆենարկման փորձ մը՝ *Խաչիկ Թէօլէօլեան*

Միխայէլ Նայիմի (կեանքը, գործը եւ իր Միրտատի գիրքը՝ *Ժիրայր Մխրճեան*

Rencontre avec S. Paradjanov,
H. Anassian

A la Bibliothèque Nationale, manuscrits illustrés du poète René Char : Daniel Leuwers, professeur à la Sorbonne.

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԼՐԱՏՈՒ

«ԱՐԱՐԱՏ»Ի ԽԱՂԵՐԸ ԱԲԽԱԶԻՈՑ ՄԷՋ

Դպրայի մէջ (Ալպանիա) յառաջիկայ մրցումներուն նախապատրաստուելու չրջանին, երեւանի « Արարատ »ը կարգ մը հանդիպումներ ունեցած է Խորհ· Միութեան ծանօթ խումբերու հետ : Այսպէս, Վլընիւսի « Ժալգիրիս » խում– բին դէմ խաղը վերջ գտած է «Արարատ»ի յաղթանակով (1–0) : Կոլը 70րդ վայր – կեանին նչանակած է Պետրոսեան :

Երկրորդ խաղին Երեւանցիներու մըր– ցակիցը եղած է Լենինգրադի «Զէնիթ»ը : Առաջին կոլը նչանակուած է 51րդ վայր– կեանին Լենինգրադցիներու կողմէ փե– նալթիի մը հետեւանքով : Անկէ ետք հա– կառակ անոր որ «Արարատ»ի տղաքը իշխած են դաշտին, սակայն միայն մէկ անգամ կրցած են արդիւնքի հասնիլ : 58րդ վայրկեանին հաւասարութեան կոլը նչանակած է Անդրանիկ Յակոբեան :

Երրորդ մրցումին « Արարատ » 1ի դէմ 2 կէտով յաղթած է Օրջոնիկիձէի «Սպար– տակ»ին : Առաջին կոլը նչանակած են Սպարտակցիները, սակայն քիչ ետք Ղա– սաբօղլեան փենալթի մը կոլի վերածած է : Առաջին կիսախաղին Սահակեան գլու– խի հարուածով մը նչանակած է երկրորդ կոլ մը :

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՑԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Փետր· 22–25)

ԱԼԲԵՐ ՄԿՐՏՉԵԱՆԻ ՆՈՐ ԺԱՊԱՒԷՆԸ

Երեւանցի բեմադիր Ալբեր Մկրտչեան, որուն « Կեանքի լաւագոյն կէսը » չար– ժանկարը վերջերս մեծ յաջողութեամբ ներկայացուած է Հայաստանի մէջ եւ ներկայիս կը ցուցադրուի Խորհ· Միու– թեան զանազան քաղաքները, սկսած է « Խոշոր չահում » տիտղոսով նոր ժա– պաւէնի մը նկարահանման աշխատանք – ները : Սենարիոն ստեղծուած է ըստ թա– տերագիր Ժորա Յարութիւնեանի նոյն անունը կրող կատակերգութեան :

×

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԼԱՑԳՑԻԻ ՏՕՆԱՎԱՃԱՌԻՆ

Լայպցիգի մէջ, Մարտ 9–15, կը բաց– ուի աւանդութիւն դարձած տօնավաճա– ռը, որուն կը մասնակցին 60 երկիրներու 9 հազար ձեռնարկութիւններ եւ կազմա – կերպութիւններ : Խորհ· Միութեան տա– դաւարին մէջ առանձին բաժին մը կ'ու– նենայ Հայաստան, որ երկրորդ անգամ ըլլալով կը մասնակցի Լայպցիգի տօնա– վաճառին (առաջինը՝ 1975ին) :

×

ԶԱՐԵՆՑԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԵՐԿՈՑԹ ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ ՄԷՋ

Մոսկուայի մէջ տեղի ունեցած է եղ– չէ Զարենցի նուիրուած երեկոյթ մը, ո– րու ընթացքին Գերասիմ Լիսիցեան ար– տասանած է « Ճանապարհորդութիւն դէ– պի Զարենցի երկիրը » գրական չարադ– րանքը : Մէկուկէս ժամ տեւող չարադ – րանքը, որուն հեղինակն է Վ· Սմեխով, ներկայացուցած է Զարենցի տարբեր տարիներու գործերը :

ARMENIA

" la patria negata „

Գրեց՝ ՎԻՆՉԷՆՑՕ ՄԱՏՏԱԼՈՆԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

« ԺԽՏՈՒԱԾ ՀԱՅՐԵՆԻՔԸ »

(Գ. և վերջին Մաս)

ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ՝ ԹԱՊՈՒ ՆԻՒԹ

Այն առեն ինչո՞ւ եղեռնափորձերը: « Ցայտնի է, որ անոնցմով թուրք քաղաքական կեանքը խախտելու դիտումը կայ: Բացատրեմ ինքզինքս: Ցեղասպանութեան վերաբերեալ. Մի-ացեալ Նահանգները պիտի չարունակեն օգտագործել մեծ կարեւորութիւն ունեցող հինգ ռազմական խարխխները, որոնցմէ երկուքը կը գտնուին (տաճկա) Հայաստանի մէջ:

*Ինչ որ կ'անցնի կը գառնայ Աֆղանիստանի եւ Պարսկաստանի մէջ յայտնի է, հայկական հարցին ի նպաստ չեն: Բոլորը կը ձգտին պահպանել « Հանգարտութիւնը» – Թուրքիա: «Անընդունելի է, սակայն որ այս բանները տեղի ունենան մեր իրաւունքները ոտնակոխ ընելով: Թող ճանչնայ թուրք կառավարութիւնը երկկուան չարդերը ինչպէս Պրանտ ըրաւ Նացիներու ոճիրներուն համար »: Ձինպաշեան կ'ընդունի. աւերիչ այս չարժումը մեծապէս կը նպաստէ հասարակութիւնը խթանելու, մանաւանդ Եւրոպայի մէջ, որովհետեւ « բազմաթիւ են խօսքով իրենք զիրենք Հայ յայտարարողները եւ որ գործնականին մէջ քիչ կամ ոչինչ կ'ընեն: Իրենց կեանքի միջավայրին յարմարած են, կը շահին, ղէխու ցաւ չեն ուզեր: Ներկայիս, դէթ սոխպուած են այս հարցով զբաղելու »: Չի մերժեր կարելիութիւնը, որ այդ եղեռնափորձե – րէն չատեր կասկածելի աղբիւրներ ունենան, « զուցէ զրզռիչ գործակալներու արարքներ են վարկաբեկելու համար (հայ) հասարակութիւնը »: Կարեւորը սա է, որ հայկական հարցը այսօր, աւելի քան երբեք մէջտեղ զրուած է: Ի վերջոյ, ընդունինք որ եղեռնափորձերու այս յաջորդութիւնը ուրիչ բան չըրաւ բայց եթէ աւելի ցայտեցնել հին խնդիր մը որ չատոնց անտեսուած էր: Ինչպէս սովոր ենք ըսել, չարժում մը սկսաւ եւ հասարակութիւնը մեծ մասով — ոչ մեայն երիտասարդները — ատկէ կ'օգտուի: Իրականութիւն մըն է, որ վերջերս վէճը չատ աւելի պրկուած, խթանիչ եւ քննադատիչ դարձած է նաեւ մասնակցութեամբ զանազան կուսակցութիւններու, որոնք այս հարցին մէջ ընտրապայքարի նպատակներ չունենալով... հասարակաց համաձայնակէտ մը գտած են՝ հետեւնգելով հայկական հարցին չարունակութիւնը: Ասով հասարակութեան չատ մը բաժանումները նուազած են: Պարզ է, յատկապէս երիտասարդները իրենց մտահոգիչ հարցադրութեամբ, (հասարակացած) միացնող տարրը եղան:

« Պարսկաստանէն եւ Լիբանանէն զաղթողներէն չատեր՝ նոր մշակոյթի ու նոր կենսունակութեան չունչ մը բերին » կ'ըսէ Արփիկ Միւաքեան, խմբագիրը «Ցառաջ»ի, որ Արեւմտեան Եւրոպայի մէջ հայերէն միակ օրաթերթն է: Իր կարծիքը կը հարցնեմ եղեռնափորձերուն մասին: Կը պատասխանէ. « Ճամբան այդ չէ, նոյնիսկ եթէ ընդունինք որ մեր հարցերը մամուլին տարին »: *Հայերը լուծում մը կ'ակնկալե՞ն.* « Ցամենայն դէպս, ռումբերով չէ, եթէ նոյնիսկ հայերուն իմաստութիւնը ոչ մէկ արդիւնք տուած է: Ինչ որ քաղաքակիրթութիւն է, այսօր ծաղրանքի նիւթ է: Երիտասարդութիւնը, ոչ միայն մերինը, այլեւս վստահութիւն չունի հիմնարկութիւններու վրայ եւ անմիջական միջոցներու կը դիմէ »: Եւ եզրակացութիւնն է՝ « ուժանակային գործելակերպը՝ ի վերջոյ փոխանակ նպատակին ծառայելու, կը վնասէ անոր »: Այս մասին, Տիկինը տարակոյս չունի: Մերձաւոր ապագայի մը միացեալ հայրենիք մը տեսնելու յոյսը իրապէ՛ս չկայ, բայց խորքին մէջ, կը յուսան որ թուրք կառավարութիւնը կը վերաքննէ իր դիրքը: Գոնէ որդիները հանդարտեցնելու համար՝ « Պրանտ Վարշաւա ալ գնաց ազօթելու »:

×

Ինչպէս յիշած էինք մեր առաջին լուրին մէջ, այս յօդուածին կ'ընկերանան նկարներ եւ առանձին շրջանակի մէջ առնուած հակիրճ պատմականը Հայոց (3000 տարուան պատմութիւն խորագրուած Ն. Ք. 15րդ դարէն մինչեւ 1923 Լօզանի դաշնագիրը) եւ Ս. Ղազարի նուիրուած բաժին մը (այս կզգիէն՝ Լոյս մը խոտորագրով):

ԱԽԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՀԵՏ

ՀԵՐԻՍԱՅ

(Բ. և վերջ)

Հերիսային ամէնէն փառաւոր պահը կը գտնենք Մինաս Թոխաթցիի տաղերուն մէջ, գրուած աւելի հին թուականի մը՝ 1563ին.

Ի թուականէս հազար ամի, եւ
տասն'վերկու քիւ աւելի,
Եւ ի յամսեանն Փետրվարի, օրն էր
Ուրբաթ Ե. համարի:

Թոխաթցի Մինաս գպիրը, հեռաւոր Լվովի մէջ (Լեհաստան), ծեր եւ պանդուխտ, կարօտով կը յիշէ հերիսան, ոչ միայն անոր համար որ բերդին մէջ ակռայ չունէր, այլ եւ որովհետեւ կ'ուզէր հայրենական այդ կերակուրով յագեցնել իր հայրենարաղձութիւնը:

Մինաս Թոխաթցի երգիծական տաղանդ ունի, այնպէս որ չի մոռնար զուարթացնել իր հողեկան մռայլ մթնոլորտը՝ ողբերգութեան մէջ իսկ պահելով ծիծաղի տարրեր: Այսպէս ունի նաև տաղ մը... ճանճին մասին: Վերջապէս այս տաղասացն է, որ գրած է « Ողբ ի վերայ Հայոց աշխարհին Ուլախայ », (հրատարակուած, առաջին անգամ, Ք. Պատկանեանի կողմէ, Նշխարք մատենագրութեան Հայոց, Ս. Պետերբուրգ, 1884, յետոյ Մասիսի մէջ՝ 1886ին, եւ Հանդէս Ամսօրեայի մէջ՝ 1888ին):

Հերիսայի նուիրուած այս տաղը, 35 տուն, առաջին անգամ հրատարակած Գարեգին Վրդ. Սրուանձտեանց (Արծուելեան Մատուռ, Յունուար 1886), յետոյ Կ. Կոստանեանց (Միջնադարեան Հայոց տաղեր ու ոտանաւորներ, տպ. Թիֆլիս, 1892), այս անգամ 38 տուն:

×

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆԸ.— Երկար պատրաստութիւն մըն է հերիսային պատրաստութիւնը: Կը հետեւինք Զիթունիի նկարագրութեան.—

Կարկոտի ընտրութիւն.— Ցորենին ընտիրը ու ճերմակ տեսակը կը լեցնեն քարի խոշոր անցքի մը մէջ, վրան քիչ մը ջուր կը սրսկեն, ու փայտէ օթակով կը ծեծեն մինչեւ որ ցորենին մաշիկը ճեղքուի եւ թափելու վիճակին հասնի: Ցետոյ անդէն կը հանեն կը փռեն լաթերու վրայ, չուքի մէջ, որպէսզի չորնայ կամ խանութիւնը փարատի: Ետքը « կը փքին ափսէներու վրայ, այսինքն ցորենը կը ցնցեն վեր – վար՝ հովին կամ բերան չունէին ղէմ, ծանծերը թափելու համար: Այս է որ կը կոչուի կորկոտ:

Հերիսայ եփել.— Իրրեւ միս կ'ընտրեն եզան, ոչխարի, հաւի իւղոտ կողմեր ու կորկոտին հետ կը լեցնեն թրծած հողէ մեծ պատուկի մը մէջ, որ կը կոչուի հերիսայի պատուկ կամ լոկ: Կամ պղինձէ մեծ կաթսայի մը մէջ՝ երկու կարօտ կանթով, որ կը կոչուի պղինձ պատուկ կամ միայն պղինձ: Ջափ մը աղ եւս նետելէ ետք՝ կը լեցնեն բաւարար ջուր, ու կը դնեն իրկուընէ վառարանի վրայ, թողլով որ առաջին եփն ելլէ: Պահ մը վար կ'առնեն կրակին վրայէն եւ 3 – 4 հոգի փոխ ի փոխ կը ծեծեն հերիսան թիթեղով, — յատկապէս չինուած ամուր եւ երկար փայտ մը, վերի ծայրը ողորկ կլոր, վարի ծայրը տափակ, որ թափի կը գտուի կաթսային կողերուն՝ կը ծեծեն միսն ու կորկոտը: Այս գործողութիւնը կը կոչուի հերիսայ կոճել:

Որքան ծեծեն՝ այնքան կը թանձրանայ, խիւս կը դառնայ հերիսան: Մերթ ընդ մերթ տաք ջուր կ'աւելցնեն, տակը կ'ընեն՝ կը խառնեն, ու նորէն կը կոճեն: Ցետոյ կը թողուն որ եփի տաք տարօրէն: Դարձեալ վար կ'իջեցնեն, կը ծեծեն, ձեռք կը փոխեն, թէւ կը փոխեն տեղ կը փոխեն չարունակ կը ծեծեն: Հարելու ժամանակ՝ մէկ առ մէկ կը տանեն ոսկորները: Կոճելով ու կոճելով միսն ու ցորենը կը միախառնեն, այնքան որ կը զանգուի, հերիսան թէ-թէ կ'ըլլայ՝ կը կախուի թնթղոյին ծայրէն:

Այս արարողութիւնը կը կատարուի պիշերը: Ցաճախ, այսպէս, պիշեր կը լուսցնեն հերիսայ եփողները: Առտուն կանուխ սեղան կը բերեն եւ Արփիկի Հայրիկի չերեփով՝ կը լեցնեն պնակներու մէջ տաք – տաք եւ առատ: Ամէն կուչնական իր դղալին կռնակով փոսիկներ կը բանայ հերիսային մէջ, ուր նետած տաք կարագ կը լեցնեն, ուզողը աղ ու պղպեղ եւ այլ համեմներ կ'աւելցնէ ու սկսի խնդոյքը: Ուտողաց անդ...

×

ՍՆՆԴԱԿԱՆ ԱՐԺԷՔԸ. — Հերիսան անընդհատ կերակուր մըն է, զօրացուցիչ, կազդուրիչ, որ ոչ միայն փոր կը կշտացնէ, այլ եւ առուգութիւն կուտայ. Արաբները կ'ըսեն թէ այրական ուժ կ'աւելցնէ, երիկ – մարզութիւնը վառ կը պահէ, այնքան որ աւանդութիւն մըն ալ կը պատմեն այս առթիւ.—

Ըստ վկայութեանց Ապու Հորէյրայի, իսլամներուն մեծ մարգարէն, իր ծերութեան օրերուն, « միւս » ախորժակները լման բայց կարողութիւնը պակաս, դժգոհ կ'երթայ Գաբրիէլ հրեշտակին խոստովանելով.

— Չ'կը, չ'կը, չ'կը...

— Ի՞նչ է դանդատդ, սուրբ մարգարէ, ի՞նչ է ուզածդ:

— Չ'կը, չ'կը, չ'կը...

— Հասկցա՛յ, կ'ըսէ հրեշտակապետը աշխարհի ամէնէն փառաւոր հարէմին տէրոջը՝ իր կիներուն հանդէպ այլեւս չէզոք, հասկցա՛յ, հերիսա՛յ կեր, ա՛յ սուրբ մարդ, հերիսա՛յ կեր, որովհետեւ այս պատուական կերակուրը 40 այր մարդու զօրութիւն կուտայ ուտողին:

Dr. Perron — La Médecine du Prophète, 31, Paris 1860.

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԿԱՐՕՏ 1979

ՊԱՏԱՆԻՆԵՐՈՒՆ ՏԱՐԻՆ

Հոյ – Հօրոյ խաչնարածի չան հետ կը հանէր ճիւաղներու մօտ գտնելու իր անճնազոհ ընկերը, թանկագին երի – տասարդներով չրջապատուած... Հոյ – Հօրոյ՝ երիտասարդներուն սիրոյն արժանի վերջապէս չրթներուն համարձակ հայերէնով կ'արտայայտէր իր ցնծումը, ու, անհամբեր կորովով կը քաչէր խումբը դէպի սաղարթախիտ ծառերը, ուր՝ կիւնազհոգեթով տարուած կը սպասէր իր հերթը ազատութեան ողջագուրումը ստանալու...

×

Այժմ՝ նոյն արեւը, աւելի մեղմ, հազարաւոր մղոն հեռու, ուրիշ բեւեռի մը տակ, ուրիշ հորիզոնի մը վրայ, կը տարածէ իր կազդուրիչ հեւքը:

– Պարտէզը պահած է իր կենսունակ թարմութիւնը: Թռչունները քաչուած դալարազեղ ծառերու զագաթը, մենակեաց՝ իրենց զազարի ժամը հեչտանքի են վերածած: Ձայներնին կորսուած քովի փողոցներու եռուզեռի ժխորին մէջ, ձըգած են խայտանքի վայրը, ուրիչ հողիներու քմահաճոյքին: Թարմ ձայներու հնչումները, զուարթ պոչիւնները, նոր կենդանութեան նոր դիմք են տուած պարտէզին: Արահետներու մէջ վազքը, պահլըտուքը, հրմշտուքը, անհամաձայնութեան կռիւը վերջ չունի: Ազաղակը բերանէ բերան, անկիւնէ անկիւն կը զլորէ իր վայնասունը խուլցնելու աստիճան: Զբօսավայրը տղոց կրկէսն է գարձած, ուր իրենց ենթակայականին կու տայ զալկահար տիպ...

Շուրջիս ցնծութիւնը, կենդանութիւնը, վհատութեամբ կը սրսկէ Հոյ – Հօրոյի մասին գրած էջերս: Այնքա՞ն տարիներէ ետք, մանչիս թաքստոցէն անոր յիշատակը քաղելս, իր նիւթին մէջ, փոքրը ճիչ մ'է իր գոյութեան կայծին վրայ: Չէի կրնար զրժել անոր հոգեկան տարածքը, մոռնալ՝ անոր եզակի դէմքը որ անհունապէս, դեռ կը ծաղկի դէպրոցական միջավայրէս ի վեր:

Իր յիշատակը, ծաղիկ հասուն վարդ, եթէ մոռնայի թերթերը պիտի անջատուէին ու խղճիս զգայուն մասին վրայ ցաւելու աստիճան պիտի կքէին...

Տեսիլք մը եղաւ Հոյ – Հօրոյի դէպրոցական շրջանը: Կարճ ժամանակամիջոց մը: Սակայն մեր սրտերուն բերաւ զգացումի ու չարքաչութեան դաս: Իր ցաւատանջ ապրումները, մեր մտքին դարբնեցին Հայրենի սիրոյ վճիտ հոսանքին, ամէնէն ընտիր ազնուականութիւնը:

– Ի՞նչ եղաւ... ո՞ւր է հիմա... ի՞նչ եղանք մենք...

Տարիներու սպիտակի մաշիկը առյաւէտ, տարածեց մեր վրայ ունայնութեան վերմակը իր քմայքին՝ հարթելով մեր կերպարանքը...

ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ

(Շար. 25 եւ վերջ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՎԱՂԵՎԱՆՈՒՄ ՏՊԱԳՐՎԱԾ

ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

1980 - Վ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐ

ԳԱՄՈՎՅԱՆ

ՊՐՈՖԵՍՈՐ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ԶԱՔԱՐՅԱՆ

Ծնվել է 1918թ. Հոկտեմբերի 28-ին Վանում։ 1938-1941թթ. սովորել է Երևանի պետական համալսարանի ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետում։ 1941-1945թթ. եղել է խորհրդային բանակի շարքերում։ Զորացրվելուց հետո աշխատել է Երևանի պետական համալսարանում որպես ասիստենտ, դասախոս, ապա՝ ֆիզիկայի ամբիոնի վարիչ։ 1960-1962թթ. եղել է Երևանի պետական համալսարանի ռեկտորի պաշտոնակատար։ 1962-1966թթ. եղել է Երևանի պետական համալսարանի ռեկտոր։ 1966-1969թթ. եղել է Հայկական ՍՍՀ գիտության և տեխնիկայի պետական կոմիտեի նախագահ։ 1969-1980թթ. եղել է Հայկական ՍՍՀ գիտությունների ակադեմիայի նախագահ։ 1980թ. հունվարի 21-ին Հովհաննես Զաքարյանը մահացավ 62 տարեկանում։

Պրոֆեսոր Հովհաննես Զաքարյանը ուսումնասիրել է ֆիզիկական երևույթների, մասնավորապես էլեկտրոնների ուղղորդված հոսքերի փոխազդեցության հարցերը։ Նրա գիտական աշխատանքները ընդգրկում են նաև ֆիզիկական էլեկտրոնիկայի, ռադիոֆիզիկայի, ռադիոտեխնիկայի, ռադիոչափման տեխնիկայի, ինչպես նաև ռադիոէլեկտրոնիկայի մի շարք հարցեր։ Նա հեղինակ է ավելի քան 100 գիտական աշխատությունների, որոնցից մի քանիսը հրատարակվել են նաև օտարերկրյա գիտական պարբերականներում։ Նրա գիտական աշխատանքները ճանաչում են գտել ինչպես Խորհրդային Միությունում, այնպես էլ արտասահմանում։ Նա ընտրվել է ԽՍՀՄ գիտությունների ակադեմիայի թղթակից անդամ, ՀԱՍՀ գիտությունների ակադեմիայի ակադեմիկոս։ Նա եղել է ԽՍՀՄ գիտությունների ակադեմիայի նախագահության անդամ, ՀԱՍՀ գիտությունների ակադեմիայի նախագահության անդամ։ Նա եղել է ԽՍՀՄ գիտությունների ակադեմիայի ֆիզիկական գիտությունների բաժանմունքի ակադեմիկոս-քարտուղար, ՀԱՍՀ գիտությունների ակադեմիայի ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների բաժանմունքի ակադեմիկոս-քարտուղար։ Նա եղել է ԽՍՀՄ գիտությունների ակադեմիայի Երևանի գիտական կենտրոնի նախագահ։ Նա եղել է ԽՍՀՄ գիտությունների ակադեմիայի Երևանի ֆիզիկայի ինստիտուտի տնօրեն։ Նա եղել է ԽՍՀՄ գիտությունների ակադեմիայի Երևանի ռադիոֆիզիկայի ինստիտուտի տնօրեն։ Նա եղել է ԽՍՀՄ գիտությունների ակադեմիայի Երևանի ռադիոտեխնիկայի և էլեկտրոն

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՄԱՐՄՆԻ
կազմակերպութեամբ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

ԹԱՏԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՍՄՈՒՆՔ
Centre Culturel Alex Manoogian
118, Rue de Courcelles, Paris 17e
կիրակի, Մարտ 9, ժամը ՅիշդՀ 17ին ՅիւրաքանչիւրՀ
ԺԻՐԱՅՐ ԲԱՐԱՁԵԱՆ
վկայուած երեւանի Գեղարուեստ – տաք-ատերական հիմնարկէն
եւ ՆՈՐԱ ԷՔՍԵՐՃԵԱՆ–ԲԱՐԱՁԵԱՆ
կը ներկայացնեն հատուածներ
Պետրոս Շոյի, Վահան Թէքէեանի, Սաչա Կիթրիի, Շահան Շահնուրի, Յովհ. Թումանեանի, Երուանդ Օտեանի, Շէյքսփիրի եւ Լօժէն Լապիշի գործերէն
Ծախքերու մասնակցութիւն՝ 25 ֆր.

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Լիոնի Հայ Առաք. Եկեղեցւոյ Ազգ. Միութեան վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.

Պ. Պ. Գ. Պոռոյեան, Տ. Խաչատուրեան, Յ. Թէրզեան, Կ. Մակէսեան, Ա. Դանիէլեան, Մ. Օֆլազ, Հ. Թաղէոս – եան, Ժ. Թէրզեան, Ռ. Ստեփանեան, Տ. Պէյեան, Տիկիններ Մ. Շահինեան, Ս. Թովմասեան եւ Ա.Բ.Մ.Ս.Ե.Ան 100ական: Լիոնահայ Կաթ. Խաչը Մանուկներու ապահովութեան առթիւ՝ 500 դոլրոցին եւ Զորեքշաբթի օրուան աշակերտներու ճաշ մը: Պր. Ն. Յակոբեան 50, Տիկ. Ա. Ալթունեան 25 եւ Տիկ. Ա. Խաչատուրեան 20: Մարկոս Պաղտասարեանի մահուան առթիւ՝ փ. ծ.լ Ն. Յակոբեան 50, Լա Սիոթայէն Պր. Եղիազարեան՝ Տիկ. Մկրտիչեանի մահուան առթիւ 100: Միշէլ Խաչատուրեանի մահուան քառասունքին առթիւ՝ Պոլէնէն Պ. Առաքելեան եւ զաւակները 500: Ֆ. Փափազեան 500 եկեղեցիին եւ Պր. Ն. Փափազեան 500 դպրոցին: Նազար Ուզունեանի մահուան առթիւ՝ այրի Տիկ. Ուզունեան եւ զաւակները 1500: Փոխան ծաղկի ճ. Պահատուրեան 500 Փարիզի Հայ Ուս. Օգն. Միութեան: Կ. Քէլէք – եան 250, Ա. Օհաննէսեան 250, Վ. Գէթաճեան 200ական դպրոցին եւ եկեղեցիին: Ծննդեան տօներու առթիւ ճ. Պահատուրեան 500 Ազգ.ին, Տիկ. Գէորգեան 100 Ազգ.ին եւ Ա. Դանիէլեան 100 Ազգ.ին

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոն.— Միսաք Միրզէ (Ղազարեան) իր զաւակները, իր ազգականներով եւ բարեկամներով խորին շնորհակալու – թիւններ կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, ծաղկեպսակով, փոխան ծաղ – կեպսակի նուէրներով, հեռագրով, նամակով եւ հեռախօսով մասնակից եղան իրենց մեծ սուգին

ԱՐՏԵՄԻՍ ՂԱԶԱՐԵԱՆԻ

մահուան առթիւ:

Մասնաւոր շնորհակալութիւնները «Յառաջ»ին, Հ. Ց. Դ. «Հրաչ Փափազեան» կոմիտէին, Դաւիթ եպիսկոպոսին, քահանայ հօր, տեղւոյն Ազգ. Վարչութեան, Դպրաց Դասուն նոյնպէս Փարիզի, Մարսէյլի եւ Միջին Ֆրանսայի տարեց եւ երիտասարդ ընկերներուն որ գովելի նախաձեռնութեամբ նեցուկ կանգնեցան իրենց, մասամբ մեղմելու համար իրենց խոր կսկիծը:

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՃԱՇ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Դպրոցասէրի նախկին սանուհիներու կողմէ, ի նպաստ վարժարանի սանուհիներուն, Շաբաթ, Մարտ 22 ժամը 9ին Ալհամպրայի սրահներուն մէջ, 340 Պուլվ. Զավ, Մարսէյլ, մասնակցութեամբ Քոչարի նուագախումբին:

Տաք մթնոլորտ, հաճելի անակնկալներ:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ

Կապ. Խաչի Շրջ. Վարչութեան գրասենեակը՝ Փարիզի Մշակոյթի Տունը՝ 17, Ռիւ Պլէօ, Փարիզ 9րդ
բաց է ամէն Չորեքշաբթի ժամը 15էն 18:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ

ՄԱՐՏ 1ԷՆ ՍԿՍԵԱԼ Դպրոցասէրը Տիկնոջ վարժարանի հեռաձայնի նոր թիւն է 381–01–72

Commémoration du 24 Avril

voyage en arménie

(du 21 avril au 6 mai)

Organisé par SEVAN-VOYAGES et SABERATOURS
Accompagné par V. Sarkissian
Départs par avion de : MARSEILLE — LYON — PARIS

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԱՊՐԻԼ 24Ի ԱՌԹԻԻ

կազմակերպուած Սեւան–Վոյաժի եւ Սապէրաթուրի կողմէ:

ԱՊՐԻԼ 21Է՝ ՄԱՅԻՍ 6

Ընկերակցութեամբ՝ ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ

Renseignements et inscriptions :

A LYON

sevan voyages
SARKISSIAN Varoujan
50, cours de la Liberté
69003 LYON
Tél. (78) 60 13 66

A PARIS

saberatours
BAGHDASSARIAN Levon
3, rue de l'Arrivée
Imm. CIT 7e étage
75015 PARIS
Tél. 538 67 47

Imprimé sur les Presses
du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ԽՈՒՐՆԵՐԱՄ ՓՈԽԱՑՔԻՔ ՎԱՅԵԼԵԼ ՀԱՅ ԵՐԳԸ

Palais des Congrès
LYON

ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳ

կիրակի, Մարտ 9, ժամը 15·30ին
կազմակերպութեամբ
Լիոնի Հայ Տիկնանց Միութեան
ՍԱՀԱԿ – ՄԵՍՐՈՊ ԵՐԳԱՀՈՒՄԲԸ
(Մարսէյլէն, 110 անդամներով)
Ղեկավարութեամբ՝
ԽԱՉԻԿ ԵԼՄԱՋԵԱՆԻ
Դաշնակի ընկերակցութեամբ՝
ժիւլիէթ Ելմազեանի
ՅԱՅՏԱՐԻՐ՝ Կոմիտաս, Եկմալեան, Բաբաջանեան, Պոամս, Շուպէնք, Պարթեւեան, Ասլանեանց
Տոմսերու համար դիմել՝
Maison Arménienne
40, Rue d'Arménie, Tél. 860-47-18
Restaurant TAMAR
5, Rue Ferrandière, Tél. 842-20-24
PATEGAB
152 bis, Rue Moncey, Tél. 860-10-38

Բարեկենդանի Խրախճանք

Կապ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի Բարեկենդանի խրախճանքը մասնակցութեամբ երբեակ հայ արուեստագէտներու
կիրակի, Մարտ 9 ժամը 13ին:

×

Trio Arménien

երգ. Այտա Ցարութիւնեան
Քանոն Էլիա Փեհլիվանեան
Կիթառ եւ տավուլ Արթօ Փեհլիվանեան
Սիրայօժար մասնակցութեամբ
Սքելլա Պագրրճեանի (պար)
HOTEL ARCADE
2, Rue Cambronne — Paris 15e
Սեղանները ապահովելու համար՝
հեռաձայնել 533·06·31 եւ 206·42·50
Մուտք եւ ճաշագին 100 ֆ.

ouverture
lundi 3 mars
TRAITEUR - SANDWICHES - EPICERIE
avec spécialites libanaises
CHEZ HAROUT
18, RUE DE CHABROL, 75010 PARIS TEL. 246 30 18

pour la première fois en France

DOM disques

présente en exclusivité

ARKA RECORDS

nouvelles collections de disques arméniens

INTERPRETE	TITRES	REFERENCE
33 tours		
MANUEL	*TEARS OF HAPPINESS*	
HAROUT	*OOUR EYIR AHSTVATS*	1976
HAROUT	*BALLAD HAYRENYATZ*	A. K. 140
ADISS HARMANDYAN	*EREVANI METCH*	A. K. 168
MAXIM	*MIAYN KEZ SIRETZI*	A. K. 154
MAXIM	*NAVAVAR*	A. K. 156
MAXIM	*KAROUN YES INTZ HAMAR*	A. K. 158
ANTRANIG MATOSSIAN	*SIRO GRAGNER*	A. K. 162
ARDASHES SEMERDJIAN	*GANK AR AREV*	A. K. 166
LEVON KATERJIAN	*HYE HEROSNERIN*	A. K. 150
ADISS HARMANDYAN	*KAROUN KAROUN*	A. K. 152
ARSHAK KHENTIRIAN	*ARM. COUNTRY DANCES*	A. K. 1002
33 tours double-albums		
RAFFI HAGOPIAN	*VERATARTZIR*	A. Y. 170
PAUL BAGHDADLIAN	*SIROUM YEM KEZ*	A. K. 172-74

Disques DOM 4-6, rue du Donjon 94300 Vincennes
✲ EN VENTE CHEZ VOTRE DISQUAIRE ✲

A L'OCCASION DE LA PARUTION
d'„ ARMENIE 1900"
d'YVES TERNON
et
J. C. KEBABDJIAN
aux Editions ASTRID
LA LIBRAIRIE H. SAMUELIAN
ORGANISE DU 25 FEVRIER AU 10 MARS
une quinzaine promotionnelle
pour cet ouvrage
Librairie Orientale H. Samuelian
51, Rue Monsieur-le-Prince
75006 Paris — Tél. 326-88-65
Fermé le Samedi après-midi
En vente également :
Librairie Palouyan
Le Petit Prince, 121 Bd. St. Michel
Lyon : Librairie-Expérience, 6 Rue Petit-David
Décines : Maison de la Presse
Grenoble : Librairie Massis, 70 Cours Berriat
et dans les libraries de :
Valence, Romans, Vienne, Aix-en-Provence, Marseille, Reims, etc.

ԿԻՐԱԿԻ
ՄԱՐՏ
2
DIMANCHE
2 MARS
1980

LE NUMERO 2 F.

ՅԱՌԱՋ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Արտասահման : Տար. 300 Ֆ. - Հատ : 2 Ֆ.
Ֆրանսա : Տար. 260 Ֆ. - Վեցամսեայ : 140 Ֆ.

55րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.593 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 55e ANNÉE — No 14.593

ԱՆՑԵԱԼԻ ԱՌԱՍՊԵԼՆԵՐՈՒ ՔՆՆԱՐԿՄԱՆ ՓՈՐՁ ՄԸ

Հին կամ նոր երեւոյթներ կը չարունակեն հասաստել նոյն բանը,– ժողո – վուրդ մըն ենք («ազգ» մը, եթէ լաւատես ենք) որ կը նախընտրէ առասպելներով օ – րօրուիլ կամ միքերով եւ կարպախօսքե – րով սփոփուիլ : Մեր յաճախ այրած սըր – տի մխիթարանքը սահպուած ենք փնտռել ամէն տեղ՝ բայի ճշմարտութենէն, որ գուցէ չատ դառն է ու անտանելի, ան – հանդուրժելի :

Փաստը կը տեսնենք քիչ մը ամէն տեղ : Մեր գրականութիւնը ամէն փախուստի համբոյ ու անել կը հետախուզէ, որ – պէսզի կարենայ խուսափիլ մեր իրակա – նութենէն, որպէսզի կարենայ մերժել մեր կեանքը : Երբ «կեանքը մերժելու» մասին կը խօսիմ, չեմ ուզեր ըսել թէ մեր ա – ռօրեայի մակերեսայինը, անոր «կահ – կարասին» չեն նկարագրուիր : Սակայն մեր կեանքը լրջօրէն ընդունիլ մեր գրա – կանութեան մէջ՝ պիտի նշանակէր զայն վերատեղծել գրականութեան յատուկ մի – ջոցներով : Պիտի նշանակէր ընդգծել մեր լեզուի կամ լեզուներու տապնաղը, հա – ւատարմօրէն ներկայացնել մեր մտքե – րուն մէջ պայքարող հակասական դա – դափարներու դրոյթը եւ կամ՝ նոյնքան

գութիւնը չեմ արհամարհեր : Ամէն յա – ռաջացած մշակոյթի մէջ, գրութիւնը կը չերտաւորուի, բազմաթիւ խաւեր կ'ու – նենայ : Թղթակցութիւնները առօրեայի օրագրութիւն են, իսկ մեր մամուլի հա – ւաքածոները՝ ժամանակագրական տո – մար : Սակայն չի բաւեր ազգային ոճներ նշել, հանդէսներ եւ այս կամ այն բա – րերարին ի պատիւ սարքուած խնջոյքներ նկարագրել :

Ի վերջոյ մեր իսկական առօրեայի ճշմարտախօս նկարագրութեան պարապն է որ կը զգանք քիչ մը ամէն տեղ,– մեր գրականութեան, փորձագրութեան եւ մամլոյ թղթակցութիւններուն մէջ : Մեր տագնապը ի վերջոյ տեսակ մը հաղորդակցութեան տագնապ է : Վերջապէս մեր հաւաքական կեանքը (ո՛ւր մնաց մեր ան – հատական կեանքը) մանրամասնօրէն նկարագրուած հանդէսներէ չի բաղկա – նար միայն :

Ո՞ւր ,ո՞ր հայերէն գրութեան մէջ կա – րելի պիտի ըլլար գտնել լուրջ տեսան – կիւնէ ներկայացուած ու հաւատարիմ պատկերը՝ մեր վերջին տասնամեակի հա – ւաքական կեանքին : Զանազան պատճառ – ներով, երբեմն հասկնալի, կուսակցական թերթերը կը ներկայացնեն Պէյրութ մը՝ որ հերոս է կամ զոհ, կարծես հերոս – մարտիրոս մաշած երկուութենէն անդին ոչինչ պատահած է հոն՝ վերջին տաս – նամեակին : Բարեբախտաբար վերջերս սկսած է գրի առնուիլ գրականութիւն մը, որ ճշմարտախօս եւ լուրջ է՝ Լի – բանանի իրականութեան մասին (տե՛ս Յ. Քիւրքճեանի արժեւորումը՝ այս գրակա – նութեան մասին, «Յառաջ», 1979, Նոյ· 20 ,21 ,22) :

Ուրեմն, երբեմն կարելի է գտնել գը – րութիւններ, որոնք չեն վարանիր լրջօ – րէն պայքարիլ մեր առօրեային հետ, ու անկեղծօրէն ներկայացնել այդ պայքա – րը : Ներկա–յացնել է բայը, ներկա՛յ ը – նել : Մեր աւցեալն ալ գրեթէ երբեք չի ներկայացուիր մեզի՝ առանց առասպելի, առանց միքի, առանց քօղարկումի : Կար – ծես տարածուած է դաւ մը, որ կ'ուզէ մեր անցեալն ալ, մեր ներկային պէս, չմտածուած բլիշէներու եւ պատկերնե – րու վերածել : Արդէն երկու անդիտակից ճիգերը կարելի չէ անջատել իրարմէ,– ներկային մակերեսայնօրէն մօտենալ՝ կը պահանջէ անցեալը մակերեսայնօրէն ներկայացնել : Մէկ կեղծիքը միւսը կ'են – թադրէ : Եթէ եւ այս գրութեան առաջին մասը յատկացուցի քիչ մը չատ ընդ – հանուր բնոյթ ունեցող հաստատումնե – րը՝ ներկայի՛ մասին, այդ ըրի՝ որպէս «ներածական» : Կ'ուզեմ երթալ մեր ա – ռասպելական անցեալին, վերաքննելու համար մեր սիրած, կարելի է ըսել թէ՛ մեր, թէ՛ ալ որոշ օտար Քրիստոնեա – ներու նախընտրած մէկ առասպելը,– Նոյեան Տապանի եւ Արարատի հարցը : Պիտի ուզէի որ նման կարճ փորձ ըլ – լար սկիզբը՝ պատմական առասպելներու քննարկումին : Բոլորովին նոր բան պիտի չըլլա՛ր այսպիսի մօտեցում, քանի որ Վարդանանց ու Եղիշէի մասին նման փորձ եղած է արդէն : Նոյնպէս՝ ուրիշներ : Սակայն լինի կը թուի թէ մեր ժողո – վուրդին մատչելի ձեւով, մեր մամլոյ մէջ տեղի չէ ունեցած մեր անցեալի ա – ռասպելներու քննարկում, սիսթեմաթիք ձեւով : Առաջին (եւ կարճ) փորձ մը՝ իմ կողմէս :

(Շար·ը կարդալ Դ· էջ)

Գրեց՝
ԽԱՉԻԿ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Հաւատարմօրէն ներկայացնել նեխուղ էլեկտրոնների ալբակոյան ու մատծումի հերոսութեան թողած պարապը՝ որոշ հերոսներու մէջ :

Մեր կեանքը ընդունիլ մեր փորձագրութեան մէջ՝ մեզմէ պիտի պահանջէր տարի «մերժումի» կամ համաձայնումի փորձ : Երբ նման տողեր կը գրեմ, ան – կասկած թուղթակի նման կը կրկնեմ հաս – տատումներ՝ զորս վերջերս գրի առած են ուրիշներ, մեր մամուլի մէջ գրեթէ ա – մէն տեղ, ուր առոյգ մատծումը տեղ կը գտնէ երբեմն,– «Յառաջ»ի ու «Ազդակ»ի էջերուն մէջ : Եթէ ես ինքզինքիս կ'ար – տօնեմ նման կրկնութիւն, պատճառը այն է որ մեր փոքր ածուին մէջ չատ փոքր ակօս մը կը մնայ իսկական փորձագրու – թիւնը՝ որուն պարտականութիւնն է վի – ճակագրութիւններու եւ յարափոփոխ ըն – կերային իրականութիւններու յարաբե – րութիւնները վերարտադրել եւ քննու – թեան ենթարկել :

Սփիւռքահայ մամլոյ սեւ–ու–ճերմակ տարածքին վրայ քանի՞ անգամ պտած ես, ըսենք՝ անցեալ տարուան ընթացքին, լուրջ փորձագրութիւն՝ որ մտածուած տեսանկիւնէ մը կը ներկայացնէ ու կը քննէ անհատ – հաւաքականութեան կա – պը, իր ամէնօրեայ վերիվայրումներով : Մեր առօրեան լրջօրէն նկարագրել չի՛ նշանակեր հանդէսի մասին թղթակցու – թիւն ընել, չեշտելով թէ ո՞ր բանա – խօսը քանի՞ վայրկեան ծափահարուեցաւ : Մամլոյ փորձագրութիւնը թղթակցու – թեան եւ պիտակից խորհրդածութեան խառնուրդն է, խառնուրդ մը՝ որ կը պակսի անոր էջերէն :

Ձեմ ուզեր սպաւ հասկցուիլ : Թղթակ –

à la Bibliothèque Nationale
MANUSCRITS ILLUSTRÉS du poète RENÉ CHAR

Vient de s'ouvrir à la Bibliothèque Nationale (58, rue de Richelieu, Paris 1er), et ce jusqu'au 30 mars prochain, une magnifique exposition intitulée « René Char : manuscrits enluminés par des peintres du 20e siècle ».

René Char, qui est l'un des plus importants poètes français de ce siècle, a eu l'idée dès l'année 1948, de demander à des peintres amis d'illustrer les manuscrits de ses poèmes, de les « enluminer » (pratique très ancienne, soudain remise à l'honneur). René Char a, au fil des années, rassemblé autour de son œuvre toute de fureur et de mystère, un grand nombre de peintres qui font d'ores et déjà partie de l'histoire de l'art moderne, qu'il s'agisse de Picasso, Braque, Matisse, Fernand Léger, Jacques Villar, Hans Arp, Giacometti, Max Ernst, Nicolas de Staël. Tous ces peintres ont aujourd'hui disparu, mais ils demeurent les « alliés substantiels » du poète. Imprégnés du texte de Char, ils se sont efforcés d'y adhérer par le biais de gouaches, d'aquarelles, de lavis ou d'encres qui sont autant d'accompagnements lumineux et complices.

En trente années (de 1948 à 1978), René Char a été illustré par vingt-sept artistes. Aux quelques noms prestigieux déjà cités, il convient d'ajouter ceux de Louis Fernandez, de Victor Braune, de Joseph Sima, de Henri Laurens. Mais il faut aussi s'acheminer vers les peintres vivants qui font escorte à l'œuvre de Char et qui prouvent l'intérêt du poète pour des artistes qui, loin d'être des aînés, sont ses exacts contemporains ou même ses cadets.

Parmi ses exacts contemporains, ou presque (René Char est né en 1907 à l'Isle-sur-Sorgue, dans le Vaucluse), il faut compter Jean Miro, Wifredo Lam, Maria Helena Vieina da Silva, Arpad Szanes dont la richesse des œuvres n'a plus à être célébrée. Les suivent de beaux artistes comme Jesse Reichek, Boyan, Denise Esteban qui, sans avoir atteint à la notoriété, ont du moins eu l'occasion de révéler leurs œuvres à maintes reprises dans des expositions.

La surprise vient enfin des deux artistes sur qui s'achève l'exposition : la très jeune Janine Rebourg, née en 1954, l'année même où Henri Matisse s'éteignait, et surtout Marguerite Leuwers. Cette dernière, qui est née à Paris en 1942, n'est nullement d'ascendance flamande, comme son nom pourrait le laisser supposer. Elle est née dans une famille arménienne dont les membres ont réussi à fuir les actroces massacres turcs de 1915. Très jeune attirée par la peinture, éblouie par plusieurs visites dans les musées de Bruxelles et au Louvre, elle décide de se consacrer à cet art, ce qui ne l'empêche pas de faire des études littéraires à la Sorbonne et de traduire en français plusieurs poétes arméniens comme Varoujan, Siamanto et Tcharentz. Elle rédige d'ailleurs en 1969 le texte consacré à « la littérature arménienne des 19e et 20e siècle » pour l'*Encyclopédia Universalis*.

par Daniel LEUWERS

La découverte du Vaucluse en 1970 et la rencontre de René Char viennent stimuler sa création picturale. Elle élit alors domicile, chaque été, en Prieuré Saint-Maurice de Venasque qui devient son lieu d'inspiration privilégié. C'est là qu'elle réalise en 1 975 une série de gouaches illustrant des poèmes de René Char. Six de ces gouaches sont exposées à la Bibliothèque Nationale, qui, épousant à merveille le texte de Char, expriment une sorte d'éclatement retenu ou de « sérénité crispée » — pour reprendre une formule du poète lui-même. Ces gouaches de grand format sont, dans leurs nuances et leurs sensibilité acérée, caractéristiques de l'art de Marguerite Leuwers qui, en 1976, a illustré un nouveau manuscrit de René Char et fait une exposition rue de Seine à Paris. Une nouvelle exposition devrait être l'occasion pour Marguerite Leuwers de montrer ses travaux les plus récents : gouaches, aquarelles, quelques « huiles », et une série de dessins.

Deux des gouaches de Marguerite Leuwers sont reproduites — hélas, sans couleurs — dans le magnifique catalogue confectionné par les responsables de la Bibliothèque Nationale et qui est une véritable anthologie de l'art moderne.

Une exposition à ne pas manquer.

ÉVADNÉ

L'été et notre vie étions d'un seul tenant
La campagne mangeait la couleur de ta jupe odorante
Avidité et contrainte s'étaient réconciliées
Le château de Maubec s'enfonçait dans l'argile
Bientôt s'effondrerait le roulis de sa lyre
Le violence des plantes nous faisait vaciller
Un corbeau rameur sombre déviant de l'escadre
Sur le muet silex de midi écartelé
Accompagnait notre entente aux mouvements tendres
La faucille partout devait se reposer
Notre rareté commençait un règne
(Le vent insomnieux qui nous ride la paupière
En tournant chaque nuit la page consentie
Veut que chaque part de toi que je retienne
Soit étendue à un pays d'âge affamé et de larmier géant)

C'était au début d'adorables années
La terre nous aimait un peu je me souviens.

RENÉ CHAR
(Seuls demeurent, *éd. Gallimard*, 1945)

N.D.L.R. — Après sa parution — quel que peu mutilée — dans « Le Monde » du 27 Janvier, l'auteur de l'article H. Anassian nous a remis le texte intégral de sa « Rencontre avec Paradjanov ».

A l'origine de ce texte, des gens qui ont voulu tout simplement rencontrer Serge Paradjanov. L'homme, le cinéaste dont l'œuvre les avait bouleversés et passionnés. L'Arménien, dont le premier film à sujet arménien «Couleur de la Grenade» avait été interdit en URSS. Le prisonnier relâché dont aucune nouvelle ne parvenait depuis sa libération.

Nous savions que la rencontre serait émouvante, et nous avions prévu d'en faire partager les péripéties à nos amis, à ceux qui avaient comme nous des raisons de s'intéresser au destin de Paradjanov. Cependant, nous avons vite compris que ce que nous réservions à la stricte intimité de notre entourage se devait de devenir public : dès notre arrivée, Paradjanov nous interpellait. Nous n'avions plus le droit de taire le fait que cet homme a réellement demandé notre aide.

Nous avons écouté avec passion ce qu'il disait de lui, du cinéma, de l'art, de la vie en camp, de l'Occident et de ses rêves. Nous en rendons compte ici.

La rencontre

Tiflis. Le regard se laisse capter par les charmes des rues de la vieille ville où règne un silence apaisant. Après un parcours sinueux à travers un dédale de maisons enchevêtrées, nous voici au pied d'un curieux balcon. En haut d'un étroit escalier en fer, Paradjanov est assis, seul, immobile. Un grand sourire barbu nous accueille.

« Ah ! Vous venez de France ?... Vous êtes venus pour m'amener avec vous ! »

Nous entrons dans une petite chambre, sombre et inconfortable. Sur les murs, des gravures, des peintures, des photographies, des broderies... un taudis signé Paradjanov. Il vit là, dans ce décor d'images et de couleurs. Il range la table, s'inquiète de nous recevoir aussi mal.

« Hélas ! Il n'y a pas de fruits sur la table. Je n'ai pas d'eau ici, c'est une ancienne cuisine transformée ».

— « Avez-vous vu toutes les merveilles de cette ville ? Avez-vous visité les tombeaux des rois, les galeries de peinture ? Je vous y mènerai ».

— « Nous sommes venus vous voir ».

—« Moi ? ». Il s'étonne ; rit.

Paradjanov comprend l'arménien, mais le parle peu. Il nous demande plusieurs fois si nous sommes de « vrais » Arméniens, passe d'un sujet à l'autre, nous parle de sa voisine qui aurait pu faire une grande carrière de théâtre. Son regard est vif, et son visage très mobile. Les inquiétudes que nous avions sur la santé sont vite dissipées. Il a l'air en parfaite forme physique.

Au bout de quelques minutes, il se relève pour nous entraîner sur le balcon :

— « On ne me laisse pas travailler, alors je fais des bêtises ». La « bêtise » est une fresque, très colorée, faite de bouts d'étoffes, de papiers et d'objets divers. Il l'appelle « Danse du Zankezour » (1). Elle représente un homme et une femme très stylisés en costume traditionnel.

«Couleur de la grenade» La censure, la prison

— « Votre film « Couleur de la Grenade » (2), que nous avons vu plusieurs fois en France, nous a beaucoup marqué. Au-delà de la beauté des images, nous avons été frappés par la forme, le langage cinématographique que vous avez inventé, ainsi que la manière dont vous traitez la vie de Sayat-Nova » (3).

— « Je tenais beaucoup à faire ce film. Il représente pour moi une œuvre achevée, le film idéal sur la vie de Sayat-Nova. Mais il a été coupé, trafiqué, refait... Je ne veux plus en entendre parler ! Ce n'est plus mon œuvre. Je n'ai d'ailleurs jamais vu le film dans sa nouvelle version, il ne m'intéresse plus, je ne sais même pas ce qui a été coupé. Lorsque j'ai voulu tourner sur Sayat-Nova les Arméniens se sont d'abord méfiés de moi. Je suis né en Géorgie, j'ai vécu à Kiev, ma femme était étrangère... Armenfilm (4) accepta mon projet, m'aida à le réaliser, et l'œuvre terminée les séduisit. Mais Moscou la rejeta telle qu'elle était et demanda des modifications. J'ai refusé de faire moi-même ce travail. Finalement « Couleur de la Grenade » fut projeté à Erévan pendant une quinzaine de jours. Le public s'est précipité pour le voir, croyant y retrouver de simples images sur Sayat-Nova. Il ne pouvait qu'être déçu ! Le film fut retiré de la projection, puis interdit. Armenfilm est ainsi resté en dette envers Moscou, qui avait financé l'œuvre, et cela m'ennue beaucoup ».

« Les intellectuels arméniens. cinéastes, peintres ou poètes, ont défendu le film avec ardeur. Ils se sont démenés, mais n'ont rien pu faire. Par la suite, lorsque les ennuis personnels ont commencé, ils ont de nouveau pris ma défense, sans succès ».

— « Mais pourquoi tant de problèmes pour ce film ? »

— « On m'a d'abord accusé d'avoir fait un film d'esthète. Ils ont dit que c'était un film sur Dieu ». (Il hausse les épaules). « Ils ne comprennent rien, Dieu c'est le peuple ».

— « Savez-vous pourquoi vous avez été arrêté ? »

— « Je ne comprends pas. Je suis indésirable. Je dérange tout le monde. On m'avait déjà arrêté une première fois en Ukraine. On m'avait accusé d'être un nationaliste ukrainien parce que j'avais refusé de doubler un film en russe — ce doublage aurait avili et vulgarisé le sens des mots, détourné la force des images. D'ailleurs à cette occasion, les Ukrainiens ont essayé de m'exploiter. Ils ont prétendu que je défendais leur ethnographie et leur langue. Ils m'ont acclamé parce que mon fils fréquentait une école ukrainienne. Tous mes problèmes ont commencé à cette époque. L'ancien président ukrainien était mon ami. Quand il a été limogé, tous ses amis ont été inquiétés, menacés... »

« Après le tournage de « Couleur de la Grenade », je suis retourné à Kiev, auprès de mon fils malade. Ils en ont profité pour m'arrêter. Ils m'ont accablé avec une hargne exemplaire. Sachez que je ne suis pas un dissident, et que je me sens propre ! »

« Pour l'accusation, j'ai été criminel, voleur, anti-soviétique... Ils ont même cherché de l'or dans les profondeurs de mon corps. Puis ils m'ont collé l'homosexualité, et m'ont jugé sur ce « délit ». J'ai violé un membre du Parti. C'est mieux que du Molière : un ministre vient me voir, s'endort, et se réveille avec un mal au cul... J'ai perverti une dame de quatre-gingt ans avec un stylo pornographique... Ils avaient mobilisé six procureurs pour trouver en moi un coupable... « Un an de prison » disaient-ils, « c'est trop peu pour vous, on vous enfermera cinq ans, ce sera assez pour vous exterminer ».

Parajanov parle avec fougue. Très en verve, il manie l'humour et l'ironie. Il parle en toute confiance et sans aucune aigreur. Son récit n'a rien d'une plainte, et son animation reflète plutôt une grande détermination. Il aime raconter, nous prenons plaisir à l'écouter. Il ouvre son album de photos et nous présente sa mère, sa femme, son fils. Tournant une page, il nous montre une photo de groupe prise au camp . on y voit Paradjanov parmi des criminels.

Les années passées au camp

« Ils m'on condamné à la détention en camp en régime sévère. Après mon jugement, ils m'ont promené de prison en prison, car aucune ne voulait d'un « criminel » de ma sorte ».

Ce que Paradjanov nous dit de la vie en camp n'a rien d'un compte-rendu objectif et descriptif. Il a connu la souffrance, physique et morale. Il confirme ce que nous avions appris pendant sa détention, à savoir qu'il a failli perdre la vue et qu'il a été gravement malade. Il a vécu quatre ans d'une vie quotidienne à la fois accablante et fascinante. Il a transformé l'expérience douloureuse en tableaux, en nouvelles, en contes ou en cauchemars. Il est impossible de raconter ici tous ses récits, mais nous osons espérer avec lui qu'ils seront un jour matière à d'autres œuvres...

« On m'a mis en compagnie d'assassins et déclassés de tous genres. Voyez sur la photo, celui-ci a tué et mangé sa mère ; ou là, un groupe d'homosexuels travestis pour le plaisir des officiers de la prison, dans l'espoir d'obtenir quelques cigarettes en échange de cette prestation ».

« Les années de camp sont ce que j'ai vécu de plus important à ce jour. L'isolation est un phénomène extraordinaire. Je pourrais aujourd'hui écrire une thèse sur les problèmes pathologiques qu'elle fait naître. Ma vie sans cette expérience ne serait qu'un mirage. Celui qui n'est pas créateur, peintre, écrivain ou artiste, ne peut rien sortir de cette isolation, d'où les sensations humaines sont exclues, Il faudrait étudier et dire la peur, la jalousie de ces hommes qui ne peuvent jamais partir. Dans ce monde, j'étais un étranger suspect. Les prisonniers pouvaient rester des heures assis sur leurs talons, sans bouger. Moi, je ne tiens pas une minute immobile ! Ils ont cherché à m'exterminer pour cette différence. Ils croyaient que je me moquais d'eux. Pourtant, ils ont fini par m'accepter et m'ont adopté. Je leur en ai voulu de m'avoir battu, blessé, cogné sur la tête ; mais je leur suis reconnaissant de m'avoir fait découvrir un monde. Tous les grands films ne sont qu'une misère à côté de ce qu'est la vie en camp. Si on est poète on peu créer dans ces conditions. Les prisonniers m'ont procuré du papier, j'ai écrit cent nouvelles et six scénarios. Je suis devenu leur confesseur ; ils m'ont raconté leurs crimes, leurs amours, leurs relations sexuelles ; ils venaient parler à « philosophe » ; je me suis aperçu que dans certaines conditions, la confession inventée par la religion avait bel et bien une fonction et une vertu. Je pourrai décidément tourner un film à partir de cette expérience, un film sur l'homme animal. Je me souviens d'un prisonnier qui à l'annonce de ma libération me dit : « Tu nous regretteras ».

« J'ai peint huit cents tableaux avec du charbon, avec n'importe quoi, j'ai travaillé avec des bouts d'étoffe, des morceaux de toile de jute. Ces tableaux ne sont précieux. Il se peut que je me trompe, mais je crois qu'ils ont une grande de valeur. J'y tiens énormément. J'aimerais qu'ils soient vus. J'ai appris aux prisonniers à peindre, à dessiner, à faire des collages. Depuis ma libération je reçois des lettres d'eux ; ils se demandent si je ne les ai pas roulés en leur apprenant la valeur du beau... »

« On m'a fait creuser, porter de lourdes charges. Il y a des gens qui savent creuser, d'autres non. On nous faisait creuser comme des chercheurs d'or. J'ai volontairement fait éclater une canalisation d'égoût ; l'odeur était intenable ; on ne pouvait plus creuser. J'ai failli étrangler un brigadier. J'étais insupportable. Un jour, ils ont eu pitié et m'ont donné des travaux plus faciles. J'ai lavé des draps, je pourrais écrire un roman sur le destin des draps. Puis j'ai été balayeur. Un jour on nous a annoncé que tous les Soviétiques devaient travailler avec ardeur et flamme ; alors j'ai mis une ampoule sur mon balai : j'avais un balai éclairant, j'ai été durement sanctionné. C'est alors

rencontre avec Serge Paradjanov

que j'ai fait ce dessin qui est parvenu en France, où je balaye sous la Tour Eiffel » (5).

Il raconte quelques unes de ces chroniques réelles... La lutte des prisonniers et les chefs qu'ils se donnent... La rivalité et les aspects qu'elle prend : chacun des chefs élève un rat ou un chat que l'on fera ensuite lutter ; récits de ces batailles où les prisonniers regardent avec fascination les bêtes s'entre-dévorer... La chasse permanente : celle contre les prédateurs qui menacent de tout envahir, et celle menée par les gardiens contre les chats auxquels les prisonniers s'attachaient ; chats que l'on tuait à coups de fusil ou qu'on jetait vivants dans des brasiers... Le prisonnier drogué qui, lors d'une overdose reçoit un jour du sang d'un gardien compatissant, et qui plus tard fut poussé au suicide par ses camarades, pour laver ce déshonneur.

Paradjanov fait souvent référence à ses œuvres faites en prison : « Si seulement

les autorités officielles s'intéressaient à mes scénarios... Le film « Kalina rouge » aurait pu être un chef-d'œuvre ; il aurait fallu pour cela que son auteur eût porté un costume de criminel ».

« Je voudrais que mes tableaux soient à l'abri. Je ne veux pas les vendre. Je voudrais plutôt les donner, les offrir à ceux qui m'ont défendu, aux amis que j'ai en France... ou à ceux qui ont écrit : « Libérez Paradjanov » dans le métro à Paris ».

Le présent, l'avenir

Paradjanov a été relâché en décembre 1977.

« Je suis sorti du camp un an avant d'avoir accompli la totalité de ma peine. Je crois que je le dois aux initiatives des amis que j'ai en France, notamment d'Aragon. Peu avant ma libération, on m'avait fait savoir qu'on me garderait encore 5 ans parce que je n'avais pas fait amende honorable, que je m'étais fait des amis douteux, que j'étais agressif et que je continuais à porter de provoquantes moustaches de Caucasien ».

« Maintenant je suis libre, mais je ne me sens pas en sécurité ; je vis dans la peur : peur de sortir de chez moi, peur qu'on me vole ou qu'on me brûle les tableaux faits au camp. Ici, tout le monde doit être inscrit et enregistré par rapport à son lieu de travail. Or, on me refuse tout emploi. J'ai proposé des scénarios de film ; Armenfim a voulu les réaliser, mais les milieux officiels s'y sont opposés. On peut donc m'arrêter à tout moment, car n'étant pas enregistré, je n'ai pas le droit d'exister, je suis hors-la-loi. Tous les matins, je pars chercher du travail avec les autres déclassés ; quand les gens voient mes diplômes, il ont peur. Bien sûr, je pourrais vendre des fleurs, mais ce n'est pas mon métier, pourquoi le ferais-je ? »

par

H. ANASSIAN

« Je vis dans cette maison qui appartient à ma famille. Il n'y a pas d'eau et je suis gêné de ne pas pouvoir recevoir plus dignement. Pour survivre, je vends petit à petit tout ce que je possède, tout ce qui me vient de ma famille ; l'argenterie de ma mère, les tableaux qui sont aux murs, les tapis et les broderies qui me restent vont bientôt être vendus. Le jour où je n'aurai plus rien à vendre, j'irai mendier. Je l'ai déjà fait un jour et j'ai ramassé quatre roubles ; avec ça, je peux vivre quatre jours. Les voisins sont très généreux, ils m'aident beaucoup ».

« Les gens ont l'impression que je me prépare à mourir car je distribue tout. Mais je suis déjà un homme mort ! Je ne peux pas vivre sans créer. J'ai encore beaucoup de chose à faire. Je voudrais tourner un films sur Ara Keghetsig (6) ou sur David de Sassoun (7)... En prison, ma vie avait un sens, il y avait une réalité à surmonter. Ma vie présente n'a aucune valeur. Je ne crains pas la mort, mais cette vie-là est pire que la mort ».

« J'ai frappé à toutes les portes. En Arménie beaucoup de gens sont prêts à m aider ; mais quand j'ai rendez-vous avec un ministre, il est obligé de prendre un mois de congé... Bien sûr je connais bien le Catholicos (8), Mais il ne peut rien faire d'autre que de me proposer trois mètres de tissu pour que je me fasse une soutane. Les Arméniens se sont fait trop de torts à eux-mêmes en n'osant pas assez. Il est temps pour eux de sortir de la peur ».

« Aujourd'hui je n'ai plus le choix. Le repos m'est insupportable et je ne peux pas vivre sans travailler. Ici, on m'interdit toute création... Il me faut partir au plus vite. Je voudrais aller en France — ma patrie d'adoption. Seuls les Français à qui je dois déjà beaucoup, peuvent m'aider. Je compte sur eux, car je ne veux pas sortir par des moyens malhonnêtes ».

« Je sais les difficultés qui m'attendent. Je ne suis pas sûr de trouver tout de suite l'inspiration en Occident, et je ne voudrais pas que les Français se figurent que je vais dès mon arrivée produire des films qui feront sensation. Mes racines sont ici, mais, j'insiste, je n'ai pas le choix, je doit partir ».

Il n'était pas question pour nous de le décourager, ni de lui prêcher la soumission en insistant sur les difficultés de l'exil et celles de la création en Europe.

Les problèmes de création en URSS

Paradjanov est très préoccupé par toutes les questions concernant l'art et la création. C'est là un domaine privilégié sur lequel il nous parut particulièrement informé. Rien de ce qui se passe d'artistique en URSS ou ailleurs ne le laisse indifférent. Il aborde le sujet avec une étonnante intuition et ses positions sont très marquées.

« J'ai dans la tête un film sur Grégoire de Narek (9) ; on y trouverait l'ascétisme du poète, l'atmosphère du Moyen-Age arménien, le mystère... La vie de Komitas (10) m'impressionne. Si je devais faire un film sur lui, ce serait un film très court, une sorte de ballade sur un destin, sur une mission. Sa vie est une passion dont la musique est l'accompagnement, l'accomplissement. Le comble de ce qu'il nous a laissé est son portrait ».

« Mais pour que le cinéma soviétique admette de telles œuvres, il faudrait des dizaines d'années. Quant à mes projets sur Ara Keghetsig et David de Sassoun, ils resteront sans doute dans le domaine du rêve... Désormais, il n'y a plus de géants (11)... Ils prétendent que les reconstitutions historiques coûtent cher ; mais on n'a pas besoin pour faire un grand film de bouffonnades mensongères et coûteuses qui ne servent qu'à masquer le vide des personnages. Voyez « Guerre et Paix », il lui manque la voix du peuple ».

« Quand je pense à la misère actuelle et à la mièvrerie de l'art officiel, que ce soit en musique, en danse, en architecture, en peinture, en cinéma, j'ai envie de pleurer. Car je sais la grandeur de cette antique nation arménienne et sa force étonnnante. Tout cela se réduit aujourd'hui à une politique qui est contre la création, contre toute esthétique. On ne voit plus que le snobisme d'une bourgeoisie qui m'inspire de la pitié ».

« Quelques grands noms se détachent pourtant. Ils produisent des chef-d'œuvres, mais le public ne les connait pas. Ces artistes sont des solitaires, des phares, quelques arbres dans la fôret des médiocres. Le prix à payer pour pouvoir créer est très lourd. Les bouffons s'empiffrent, les artistes meurent dans l'indifférence générale ».

« Il faudra des années pour qu'apparaisse quelque chose qui puisse ressembler à un mouvement. Il ne peut y avoir que des tentatives isolées. Pour le moment, on se gargarise avec le Musée d'Art Moderne de Erévan, où tout est déjà classique pour l'Europe. Les générations futures risquent d'être encore plus indifférentes envers les hommes grands et courageux ; elles seront aussi problement plus cyniques ».

« Je suis scandalisé par le dernier film produit par Armenfilm : « Mekhitar Sparabet ». On y prive le cinéma arménien de la langue arménienne, on vole la tragédie au peuple ; c'est du travail de faussaire. L'auteur est un aventurier ; il a menti historiquement et professionnellement. A côté de cela, il y a des metteurs en scène de génie, mais leurs œuvres ne sont jamais projetées ».

« En peinture, il y a eu Minas Avedissian (12) que les Arméniens adorent. Il a joliment peint le soleil, les lumières et les couleurs arméniennes. Mais il a fait une peinture provinciale. Les peintres comme Minas ont rendu l'Arménie encore plus périphérique ; ils ont retardé toute véritable évolution vers un grand art ».

« J'envie Minas d'être sorti de la vie comme un poète, en pleine force créatrice. Je n'aurais pas aimé voir Gagarine à la retraite entouré de jeunes scouts. Les Arméniens aiment les morts et créent vite des légendes autour d'eux. J'ai l'impression de les choquer en ramenant Minas à sa véritable dimension ».

« Il y a ici des groupes d'illettrés qui s'amusent à créer ; leur jeu engendre une ambiance de terreur. Il ne faut pas se laiser impressionner par leur remue-ménage culturel. Il est facile, dans nos pays où la servilité est de règle, où tout est clandestin, de confondre une simple aventure avec le grand art. Ce pays ne manque pas d'artistes de talent, mais pour survivre à la banalisation voulue par l'art officiel, il faut une force surhumaine. Tout est bloqué, comme quand un médecin dit qu'il y a un bouchon. Rien ne me semble plus dégoûtant que les chants d'amour patriotique qui sonnent comme en écho à la berceuse des contes de Pouchkine. Quelques œuvres échappent à la règle ainsi le Richard III que les Géorgiens ont mis en scène est très courageux ».

« Et puis il y a dans cette ville une femme peintre que j'admire beaucoup : Gayané Khatchatrian. Elle a un talent fou ; il faut à tout prix voir ses tableaux. Elle est fille de Tiflis, mais les Géorgiens lui font toutes sortes de difficultés car elle est arménienne. Elle serait bien accueillie en Arménie, mais c'est à Tiflis qu'elle trouve l'inspiration ».

L'occident

Paradjanov n'est jamais sorti d'Union Soviétique.

« Je ne suis même pas allé en Pologne. Je ne peux qu'essayer de deviner ce qui se passe ailleurs. De loin, je me méfie de l'Amérique : quand toute une nation semble avoir les dents saines... »

« Mes humeurs à moi sont ancrées dans l'Orient. Mais la France des Lumières m'a beaucoup apporté. J'ai l'impression que l'Europe est un peu usée. cette grand-mère des arts a été trop exploitée. La France aussi semble fatiguée. il faudrait la débrancher un peu et pendant ce temps déchirer les robes des grands couturiers ».

Paradjanov parle aussi de ses amis, raconte quelques anecdotes, dédramatise la rencontre.

« Avez-vous assisté à une première à l'opéra de Erévan ? Au début les dames ont leurs diamants dirigés vers le Catholicos ; à la fin, pour applaudir, elles le tournent vers l'intérieur de la main, de peur de les perdre ».

Il évoque son enfance, s'amuse en racontant ses cours de chants au conservatoire. Il imite quelques chanteuses fatiguées et nous rions avec lui. Nous feuilletons l'album de photos. Il est ému à la vue de l'une d'elles le représentant avec Lilly Brick. Au cours de la conversation, il a souvent évoqué cette grande amie.

« Elle a bataillé sans cesse pour me sortir de prison. En mon absence, elle a veillé sur mon fils. Elle est morte peu après ma libération, laissant une lettre touchante pour demander à ne pas être enterrée à côté de Maïakovski : « afin », disait-elle, « que les vieilles peaux n'écrivent pas que je fus sa chienne ». Elle a voulu être incinérée. J'étais présent à la cérémonie avec tous ses amis. Je l'ai maquillée comme elle aimait l'être, et nous avons couvert sa belle robe blanche de centaines de roses. J'aurais voulu que ses cendres soient déposées à côté de la dépouille d'Elsa Triolet, sa sœur ».

Plus loin, voici sa femme : « une femme merveilleuse, ma meilleure amie. Elle avait un goût très sûr, je lui dois beaucoup ».

La spontanéité, la chaleur, la générosité de Paradjanov nous ont conquis. Nous avons quitté un ami, investis d'une mission. Transmettre ces paroles :

« Je peux encore créer, peindre, écrire et filmer. J'étouffe dans ma nouvelle prison. Il me faut partir au plus vite. Seule la France peut d'aider ».

NOTES

(1) *Le Zankezour est une des régions montagneuses les plus reculées de l'Arménie. Le folklore et les traditions s'y sont bien conservés.*

(2) *Tourné en* 1968. *Projeté à Paris hors circuit de distrbiution dans une version censurée de vingt minutes.*

(3) *Poète et musicien arménien du* 18*e siècle, très populaire dans tout le Caucase. Mort martyrisé.*

(4) *Studio de cinéma de la République Soviétique d'Arménie.*

(5) *La légende de ce dessin, qui a paru dans la presse française, était : « Mon rêve »*

(6) *Roi arménien, qui selon la légende, fût aimé de Sémiramis.*

(7) *Héros d'une grande épopée populaire arménienne se déroulant dans la région du Sassoun (actuellement en Turquie). D'après la légende, les habitants de cette région étaient des géants très courageux.*

(8) *Patriarche des Arméniens qui siège à Etchmiadzine (Arménie Soviétique).*

(9) *Moine arménien du* 10*e siècle. Poète mystique considéré comme un des plus grands auteurs de la littérature arménienne.*

(10) *Moine, musicien, compositeur et musicologue arménien qui a recueilli et harmonisé, au début du siècle, un grand nombre de chants populaires arméniens. Déporté lors des massacres de* 1915 *par les Turcs, il mourut fou à Paris.*

(11) *Allusion à la légende (voir note* 7).

(12) *Peintre arménien, mort tragiquement à Erévan en* 1975.

○

ԳԻՐՔԵՐՈՒ ՀԱՑՍ

ԳՐԵՑ՝ Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

ՄԻՔԱՅԵԼ ՆԱՅԻՄԻ

կեանքը, գործը եւ իր Միրտաի գիրքը

Առանց անտեսելու արձանագրուած ճիգը, ընդհանուր իրողութիւնն այն կը մնայ, որ արաբ. գրականութիւնը, մասնաւորաբար մօտաւոր ժամանակաշրջա – նինը, կէսէն աւելիով անծանօթ էջ մը կը մնայ մեր գրական շրջանակներուն համար: Հայահոծ գաղութները չեն որ կը պակսին Մերձ. Արեւելքի տարած – քին: Ո՛չ ալ լեզուին հաղորդակցութիւ – նը, կարելիութիւնը, յատկապէս նորե – րուն ճամբով: Բացը, թերին, պարզա – պէս կը բացատրուին մեր հետաքրքրու – թիւններուն, չհագեցողութիւններուն պակասով, կարծես պայմանաւորուած միայն մեր արժէքներուն գնահատումով:

Դեռ ոչ հեռաւոր անցեալին, արեւ – մըտահայ միտքը կը սիրէր զեղերել օ – տար անդաստաններու վրայ՝ իմացական, հոգեւոր եւայլն: Կը բաւէ միայն թերթատել 1900ական թուականներու Պոլ – սոյ, Զմիւռնիոյ եւ քանի մը այլ կեդ – րոններու օրաւան մամուլը, հանդէսնե – րը հաստատելու համար կատարուած ճիգին լայն տարողութիւնը: Նոյնիսկ ընթերցանութեան դասագիրքերու մէջո – յաւ:

Դեռ 1911ին, Ռ. Զարդարեան իր «Մեղ – րագէտ»ներու չարքով կ'առաջադրէր օ – տար «միտքի եւ արուեստի գեղեցկու – թիւններուն առջեւ զմայլումի հրաւիրել նորահաս սերունդը... օտար գրական դաշտօրայքեն՝ լայնատարած եւ բեղուն, բաղելով եւ ներկայացնելով յարգի ծա – ղիկներ»

Սփիւռքը, կարծես, վոխանակ լայն տարածք տալու այդ չարժումին, ինքնա – կեդրոնացումի, ինքնամփոփումի մղեց գրական շրջանակները: Զեւով մը պատ – նէշներ հիւսուեցան մեր եւ մեր ապրած շրջապտոյտներուն միջեւ: Ասիկա, իբ – րեւ ընդհանուր հատատում բնականա – բար:

Անշուշտ, մասնաւորելով մեր կեդրո – նացումը արաբ. գրականութեան վրայ, չենք ուրանար կատարուած որոշ աշխա – տանքը: Տոքթ. Գ. Ասթարճեան, 1970ին, Պէյրութի մէջ լոյս ընծայեց «Պատմու – թիւն արաբ. գրականութեան եւ մշակոյ – թին» հատատիրը, – շուրջ 700 էջեր ընդ – գրկող – հատորը, գլխաւորաբար յատ – կացուած արաբ անցեալի միտքին եւ մը – շակոյթի հարուստ էջերուն: Միւս կող – մէ, լայն ծանօթացումներու արժանի դարձաւ Ճըպրան Խալիլ Ճըպրան, այն որ իր «Երվահըլ միլէմերրաէն»ով (Ընդվզող Հոգիները) անիրաւութիւններ – րու դէմ ցցուեցաւ եւ իր չափածոյով («Աբցունք եւ Ժպիտ»ը, օրինակ), նոր ու – ղի մը բացաւ արաբ. բանաստեղծական արուեստին մէջ: Ապա յատկապէս իր «Մարգարէ»ով ձգտեցաւ պեղել ու գտնել ծալքերը կեանքի առեղծուածին՝ հանե – լու համար ընդհանրական ճշմարտու – թիւններու:

Այս ճիղերը կը պարտինք քանի մը գը – րիչներու: Անդին, անծանօթ անուններ մնացին գրեթէ ժամանակակից մէծ դէմ – քեր՝ Տոքթ. Թահա Հիւսէյն, Սայիտ Ակլ եւ դեռ ուրիշներ:

Իրաց այս հատատումին մէջ պէտք է գնահատել Սիսակ Յ. Վարժապետեանի աշխատանքը՝ հայ ընթերցողին ուշադը – րութեանը յանձնելու Լիբանանցի Մի քա – յէլ (նախընտրելի պիտի ըլլար Մի խա – յիլ անուանել) Նայիմի կեանքն ու անոր գլխաւոր երկը՝ «Մի րտաւի գիրքը», թարգմանաբար:

Հեղինակը տարիներու ընթացքին այլ դէմքեր ալ ներկայացուցած է՝ արաբա – կան գրական աշխարհէն: Վերջնթեր աշ – խատասիրութիւնն է եղած «Տի Աբմին – եընց» հատորը (տե՛ս «Յառաջ», 1977, Հոկտ. 7) նպատակ ունենալով անգլիա – խօս հայ երիտասարդութեան հարցա – սիրութիւնները զոհացնել Հայաստանի եւ Հայերու անցեալին, մշակոյթին, ներ – կային մասին տրուած բաւական ծանօ – թութիւններու միկտեղումով:

Ս. Վարժապետեան իր ներկայ հատո – րով բնութագրած է նախ լիբանանցի գրագէտին գիմագիծը՝ կենսագրական տողերով եւ, մասնաւորաբար, երկար մէջբերումներ կատարելով երկու տարի առաջ տեղի ունեցած մեծարանքի հան – դիսութեանց նկարագրութիւններէն, Պէյրութ, եւ արտասանուած խօսքերէն: Ծանօթացումը կարեւոր է, քանի ինչպէս դիտել տուած է ան, «անհրաժեշտ էր որ Միխայէլ Նայիմի արժանաւորապէս հատորով մը ներկայացուէր Հայ ժողո – վուրդին, որ գիտէ գնահատել արժէքնե – րը»:

«Մի րտաւի գիրքը», Մ. Նայիմի ա – ւելի քան երկու տասնեակ երկերուն մէջ, ներկայ հատորին երեք – քառորդ տեղը գրաւած է, թարգմանուած անգլերէնէ:

Բնորոշելու համար ասոր խորքը, թե – րեւս անհրաժեշտ նկատուի յիշեցումը, թէ քաղաքական ընկերային եւ այլ բը – նոյթի հարցերն ու երեւոյթները, վերջին չորս – հինգ տասնամեակներուն, առա – ւել ուշադրութեան արժանացան արար մտաւորականութեան կողմէ: Զեւով մը կղզիացումէ դէպի նոր օրեր դիմելու, ժամանակները դիմագրաւելու միտու – մը ակներեւ եղաւ: Եգիպտոսի մէջ, օ – րինակ, Տոքթ. Թահա Հիւսէյն, արա – բերէնի կողքին ֆրանսերէնով քննական – քննադատական մօտեցումին, վերլուծու – մին ակնառու դրիչը գարձաւ՝ կեանքին հին – նոր երեսներուն, աւանդականին – յառաջընթացին համեմատութիւններուն ճամբով: Մարգը, ընկերութիւնը եւ յա – րակից հարցերը իրենց տիրական դիր – քերը դրաւեցին, չատ յաճախ արեւմտա – եան աշխարհահայեացքին ազդեցութեան տակ: Անոր կնիքով:

«Մի րտաւի դիրքը»ին մէջ, Միքայէլ Նայիմի խորհրդապաշտ դիմագիծով մը երեւան կու գայ, խոկումը, հոգեվեր – լուծումը չեշտուած դիծերով կը յայտ – նուին՝ տառապագին երանգներով:

Պատգամներու չարքը՝ վինտուուք – լուսաբանում – հատատում երբեակ ե – րեսներով կ'ընթանան: Հարցադրում – ները անվերջ ուղիներ կը բանան գտնելու եւ ի յայտ բերելու համար գլխադիր մարգը՝ «Զատուած մարդուն մէջ» յայ – տարարելով, եսին տիրակալութեամբ, ատոր միախառնումով Գերագոյնին հետ:

Մտածումին հետ համաքայլ կ'ընթա – նան խոհն ու խոկը: Մարդուն խորհուր – դին ձեւաւորումը աստիճանական կար – գով կը կատարուի՝ խորհրդապաշտ կա – զապարի մը մէջ: Զգայնութիւնը լայնա – ծիր է՝ միտքին հակակշռին տակ: Տեսակ մը զուգորդութիւնը մարդուն, մարդ – կայնութեան՝ Միքրտաի խօսքերով, բա – նաձեւումներով:

Մ. Նայիմիի մօտ հաւատքը մարդուն առաքելութեան, կոչումին, գերին՝ կո – րովի կամքին արտայայտութիւնը կը կրէ, կը փաստէ մարդկային – ատատուածային արժէքներու զուգորդուած էութիւնը:

Փափաքելի է ,որ արաբ. գրականու – թեան նուիրուած էջերուն վերլուծական – թարգմանական աշխատանքները չարու – նակուին: Ս. Վարժապետեան այս ուղ – ղութեամբ արդէն իսկ կարեւոր ուղի մը բացած է:

○

ԱՆՑԵԱԼԻ ԱՌԱՍՊԵԼՆԵՐՈՒ ԳՆՆԱՐԿՄԱՆ ՓՈՐՁ ՄԸ

(Շար. Ա. էջէն)

Հիմնական հատատումը սա է,– ոչ մէկ փաստ կայ որ Նոյեան Տապանը Մե – ծըն Մասիսի գագաթը տեղաւորուեցաւ՝ Ջրհեղեղէն ետք: Այդ չըսուիր Հին Կտա – կարանի մէջ, թէեւ այդ ենթադրել տը – ւող բան մը կ'ըսուի: Ուրկէ՞ «ծնած» է սխալ տպաւորութիւնը:

Նախ՝ յիշել որ Հին Կտակարանը, կամ գոնէ Նոյի պատմութիւնը պատմող հատ – ուածներու բնագիրը Եբրայերէն է, իսկ ան՝ Սեմական լեզու մըն է, Արաբերէնի պէս: Ինչպէս ծանօթ է նման լեզուներու ձեռագիր գրութիւնը մեր (հնդեւրոպա – կան) սիսթեմին չի հետեւիր: Հոն կը գրուին բաղաձայն դիրերը, բայց չեն գրուիր ձայնաւոր դիրերու մեծամաս – նութիւնը: Օրինակ, եթէ արաբերէն ըն – թերցողը տեսնէ մքր բաղաձայնները, չի գիտեր որ բառը մաքար (անձրեւ) է՞, թէ մաքարա (անձրեւեց): Միայն բառին դիրքն է որ կրնայ թելադրել թէ Ա–եր կան բաղաձայններու միջեւ, եւ թէ գոր – ծածուողը գոյակա՞ն է, թէ բայը:

Հին Կտակարանի ձեռագիրներուն մէջ Եբրայերէնով չէ գրուած որ Նոյեան Տա – պանը Արարատի, այսինքն՝ Մեծն Մա – սիսի վրայ տեղաւորուեցաւ Ջրհեղեղէն ետք: Բնագիրները կ'ըսեն,– «գրդ լերան վրայ», «ուրարդ լերան վրայ» եւ կամ «գրդ–ի մէջ լերան մը վրայ»: Տարբեր հին ձեռագիրներ տարբեր ձեւերով ապա – ւաղուած են, եւ ուրեմն՝ տարբեր ձեւե – րով մեկնաբանելի: Մեռեալ Ծովու մօտ, քարայրի մը մէջ գտնուող չատ հին (Ն. Ք. 50) թուականին գրի առնուած ձեռագիրը «ուրարդ» կ'ըսէ, եւ յայտնի է որ հոն պահպանուած է յուշը՝ Ու – րարտուի պետութեան, որ ժամանակա – կից էր Ն. Ք. 1000 – 600 շրջանի Եր – բայական պետութեանց (Դաւիթի, Սո – ղոմոնի եւայլն՝ մինչեւ առաջին անկում երուսաղէմի):

Նշմարել, որ գրդ կրնայ նշանակել Արարադ կամ Ուրարդու,– կախում ունի աւելցուելիք ձայնաւորներու ընտրութե – նէն, այսինքն մեր նախընտրութենէն: Յետոյ, յատակօրէն, Եբրայեցի ժողո – վուրդի առասպելը երբեմն կը թելադրէ որ Արարադ կամ Ուրարդու լեռ մըն է, երբեմն ալ՝ երկիր մը, որուն մէջ կայ նոյնանուն, կամ գրեթէ նոյնանուն լեռ մը:

Ջմռռնալ, որ Արարատը «նոր» անուն մըն է եւ «օտար» անուն մը,– անոր ա – ռաջին հայկական անունը Մասիս–ն է: Նմանապէս, Ուրարտացիք իրենք – զի – րենք այդ անունով չէին կոչեր իրենց ա – ռաջին արձանագրութիւններուն մէջ, այլ Բիայն – ացի («Բիայն – իլի»): «Բիայն» – Բիան – Պիան – կ'ըլլայ Վանի շրջանը, իսկ քաղաքը, զոր մենք կը կոչենք Վան, անունք կը կոչէին Թուշպա, ապագային՝ Թոսպ կամ հայերէն Տոսպ:

Հնչիւնաբանական այս փոփոխութիւն – ները զարմանալի չեն: Սովորական երե – ւոյթ են հնաբաններու համար, ինչպէս նաեւ սովորական են երկու անուն ունե – ցող պատմական եւ աշխարհագրական մի – աւորներ,– «Այ»ը «Հայ» չէ՞ եղած, մի – աժամանակ «Արմէն» մնալով օտարին հա – մար...

Պէտք է չեշտել նաեւ առասպելներ ու – սումնասիրող դիտնականներու մէկ ուրիշ եզրակացութիւնը,– կասկած չկայ, որ հին, շա՞տ հին օրերուն, հաւանաբար Ն. Ք. 3500 – 3000 թուականներուն, ահ – ռելի հեղեղներ, զոյգ արդիւնք ձիւն – հալի եւ անձրեւի, իսկապէս ջրհեղե – ղային վիճակ ստեղծած են Մի ջագետքի մէջ: Այդ օրերուն, Եբրայեցիք դեռ մաս կը կազմէին Սեմական խմբաւորումի մը, որ կը բնակէր Սումեր պետութեան մօտ, Վարին Մի ջագետքի շրջանին մէջ,– Եբ – րայեցիք դեռ չէին գաղթած դէպի Խա – բայէլ, եւ մեծ թիւով փաստեր կան, ո – րոնք ցոյց կու տան թէ Սումերը, Բա – բելոնացի, Ասորեստանցի եւ Եբրայեցի ժողովուրդները բոլորն ալ կը հաւատա – յին ահռելի ջրհեղեղի մը գոյութեան:

Բայց ինչո՞ւ Եբրայեցիք բրդ–ի շըր – ջանի առասպելը ունին: Գուցէ անոր հա – մար որ ցածրադիր Մի ջագետքէն վեր – կուելու համար Ուրարտուի բարձրադիր լեռներու մէջ ապաստան գտած են: Ցի – շել, որ Հայկական Բարձրավանդակի հա – րաւային մասը սահմանն էր Հիւսիսային Մի ջագետքի:

Աբդեօք Եբրայական առասպելը միայն Ուրարտուի շրջանի մարդկութեան ապաս – տան ըլլա՞լն է որ կ'ընդգծէ, թէ ուրիշ բան ալ կ'ըսէ մեզի: Հայագէտ Ճէյմս Ռասըլ (տե՛ս՝ Տեսակցութիւն Խ. Թ. – ի հետ, («Յառաջ», Յուլիս 1, 1979,) կը պրէ թէ Հայ Դասական Մատենագրու – թեան մէջ, եւ հին Հելլէն աշխարհա – գրութեան մէջ ալ կը մատնանշուի «Ա – րարատ» լեռ մը, բայց... ո՛չ հոն ուր Մեծն Մասիսը կանգնած է, այլ՝ կոր – դուց աշխարհին մէջ: Կորդը՝ Քիւրտի է, Կորդուաց աշխարհը՝ այսօրուան Թրքական եւ Իրաքեան Քիւրտիստանի մէկ մասը, որ անցեալին կը բաժնէր Ռշտունեաց, Մոկաց, Շատախի եւ Հա – րաւային Վանի շրջանները՝ Մի ջագետքէն: Ռասըլ կ'ընդգծէ որ Ն. Ք. 3001ի 100, Հելլէնները կը հաւատային որ Եբ – րայական Հին Կտակարանի Արարատը Կորդուաց աշխարհի լեռներէն մէկն էր (ազբիւր՝ Ալէքսանդր Փոլիհիսթոր պատ – մագիրը):

Ուրեմն՝ առասպելներու մշուշին մէ – ջէն կ'երեւի պատմական ճշմարտութի – նը,– ահռելի ջրհեղեղ, ողղոմ՝ Մի ջա – գետքի ցածրադիր շրջաններու: Եբրա – յեցիք կ'ապաստանին Ուրարտուի շրջան, գուցէ անոր ենթակայ Կորդուաց աշ – խարհի Արարատ լերան վրայ: Այդ ա – պաստանը փրկութիւն մըն է, որուն ե – զակութիւնը Հրեաները կ'ընդգծեն նոյե – ան եզակի Նոյ Նահապետի պատմու – թեամբ, պատմութիւն մը, որ կ'արտօնէ Հրեայ ժողովուրդին հաւատալ՝ որ ինք, կամ գոնէ իր նահապետ – նախահայրը առանձնաշնորհեալ մըն էր՝ յաչս Ա – տուծոյ:

Ապագային նման մտահոգութիւններէ մղուած, նոր Քրիստոնեայ գարձող Հա – յաստանի մատենագիրները, ներառեալ մեծ կղերականը՝ Խորենացին, չեն պո – հանար Հայաստան – Հրէաստան – Հին Կտակարան – Աստուած կապը անուղղակի ձեւերով հաստատելով: Աստուածաչուն – չի հետ կը ստեղծեն աւելի՛ ուղղակի կապ Կորդուական Արարատը նոյնացնելով Մեծն Մասիսի հետ, որուն հետ կը նոր – նանայ Արարատ անունը, դանդաղօրէն: (Մենք Մատենագոսն անունը գործածած ենք այդ շրջանի համար, «Արարատեան գաւառ» արտայայտութենէն առաջ):

Առասպելը սիրելի է մեզի, եղած է աւանդութիւն, ապա՝ նախակրթարան – յին գրքերու մէջ գետեղուած պատմու – թիւն: Խորհրդանշանական ճշմարտու – թիւնը եղած է... «պարզ» ճշմարտու – թիւն: Օտարները, որոնք նոյն առասպելէն չփոթած են, եկած գտած են փայտի կտ – տորներ, Մասիսի վրայ: (Ռասըլ կ'ընդ – գծէ որ զարմանալի ոչինչ կայ հոս: Անցեալին անտառազարդ եղած է լեռը, եւ շատ հին օրերուն անկասկած փայտա – չէն տուներ եղած են հոն, ո՞վ գիտէ, գուցէ որսորդ Նոյեանի համար փայ – տաշէն հիւղակներ...):

Պատմաբէմները գիտեն որ առասպելը սխալ է: Սակայն լուրջ չէ սխալը ինք – նին, խորհրդանշական եւ ենթագիտա – կցական հսկայ կարեւորութիւն ունի մեր ժողովուրդին համար, եւ ուրեմն կը դի – մանայ: Մտահոգիչը սա է որ մէկ «ան – մեղ» տուա մեզ կրնայ առաջնորդել ու – րիշի մը, մէկ առասպել՝ երկրորդի, մէկ անհիմն մանրավէպ՝ ամբողջ խեղա – թիւրուած, սխալ հասկցուած պատմու – թեան: Եւ այդ սխալ հասկցուած, մեղ – ժուած պատմութիւնն է որ կը մատնո – ղէ զիս:

ԽԱՉԻԿ ԹԷՕԼԵԱՆ

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris Commission paritaire : N° 55935

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՄԱՐՏ
4
MARDI
4 MARS
1980

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ստացողական : Տար. 300 Ֆ. - Հատը : 2 Ֆ.
Թղթակցական : Տար. 260 Ֆ. - Վեցամսեայ : 140 Ֆ.

55ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.594

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

55e ANNÉE — No 14.594

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ԱՐԱԲԱԿԱՆ ՇՐՋԱՊՏՈՒՅՏԸ

«ՊԷՏՔ Է ՁԱՆՁՆԱԼ ՊԱՂԵՍՏԻՆՅԻ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ԻՆՔՆՈՐՈՇՄԱՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔԸ

ԿԸՍԷ ՆԱԽԱԳԱՀ ԺԻՍՔԱՐ

Նախագահ Ժիսքար տ'Էսթէնի տասը օրուան շրջագայութիւնը Մերձաւոր Արեւելքի երկիրներուն, եւ առաջին հանգրուանը եղաւ՝ Քուէյթ: Իր նախագահութեան շրջանին ամէնէն երկար ճամբորդութիւնն է, ան ալ, միջազգային բարդ կացութեան մը մէջ: Արդարեւ, Քուէյթի մէջ, Ժիսքարի եւ էմիր Ժապէր ալ-Ահմատ ալ-Սապահի հանդիպման ընթացքին խօսակցութեան նիւթ եղան Աֆղանիստանի կացութիւնը, Մոսկուայի ներխուժումը եւ Լիբանանի ճգնաժամը:

Ինչ կը վերաբերի Աֆղանիստանի, երկու երկիրներու պետերը «անբնդունելի» կը նկատեն խորհրդային ուժերու միջամտութիւնը, պահանջելով անոնց քաշուիլը, նոյն առեն դէմ արտայայտուելով Մոսկուայի ոգիմպիականներու պօյքոթի ենթարկման: Համաձայն են նաեւ այն կէտի շուրջ, ըստ որուն Մոսկուայի ապահովութիւնն ու կայուն վիճակը կախում ունի շրջանի Պետութիւններու պատասխանատուութենէն առանց օտար միջամտութեան եւ խարխներու ներկայութեան: Յօսակցութեան առանցքը կազմեց բնականաբար Միջին Արեւելքի կացութիւնը, մանաւանդ պաղեստինցի ժողովուրդի ճակատագիրը: Եւ այդ՝ անոր համար, որ Արաբները մեծ համարում ունին Ֆրանսայի դիրքին հանդէպ ինչ կը վերաբերի Միջին Արեւելքի տագնապի լուծման: Ըստ Ֆրանսայի, այդ տագնապին լուծումը կարելի չէ իրականացնել առանց պաղեստինեան հարցի կարգադրութեան: Նախագահ Ժիսքար Քուէյթի էն վերջին հետ միացեալ զեկոյցին մէջ չեզոած է. «Պաղեստինցի ժողովուրդին ինքնորոշման իրաւունքը», Միջին Արեւելքի խաղաղութեան ընդհանուր ծրագրի մը շրջագիծին մէջ: Այս իմքնորոշում բառն է, որ նոր է, նոյնիսկ եթէ նորութիւն չի բերը Ֆրանսայի ծանօթ քաղաքականութեան մէջ: Արաբները չատ գոհ են բայց սորեր է Իսրայէլի պարագան:

Բնականաբար նախագահական շրջայցին մաս կը կազմէ նաեւ տնտեսական համաձայնագրերու ստորագրութիւնը: Ֆրանսայի եւ Քուէյթի համագործակցական համաձայնագիրը կը բաղկանայ երկու մասերէ: Մէկ կողմէ, Ֆրանսա այսուհետեւ պիտի կարենայ ուզած կերպով շահագործել Քուէյթի քաղիը, միւս կողմէ, երկու երկիրները բնականաբար պիտի չանան իրագործել տարաբարուեստական ծրագիրներ Ֆրանսա, Քուէյթ եւ այլուր, յատկապէս քարիւղի, փեթրոշիմիի եւ զտումի ֆէհ ատագութեան կալուածներուն մէջ:

Երկուշաբթի, Մարտ 3ին, Ժիսքար Գանցնէր Պահրէյն:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՈԿՈԹԱՅԻ (Քոլոմպիա) Դամինիկեան դեսպանատան պատանդներու ազատ արձակման համար բանակցութիւնները սկըսան կիրակի առտու, Քոլոմպիայի կառավարութեան ներկայացուցիչներու եւ կերիլլերոսներու միջեւ: Հինգ պատանդ եւս ազատ արձակուեցան: Երկուշաբթի առաւօտ կերիլլերոսները կը սպառնային դեսպանատունը օդը հանել, եթէ չտրուէին իրենց պահանջները, այսինքն՝ 50 միլիոն տոլար եւ Քոլոմպիայի քաղաքական բանտարկեալներու ազատ արձակում: Առանց թիւը՝ 311 է: Նշենք, որ Երկուշաբթի առտու դեսպանատան մէջ կը մնային տակաւին երեսուն պատանդ, որոնց քանը՝ դեսպան, մէջն ըլլալով պապական Նուիրակը:

ԹՈՒՐՔԻՈՑ մէջ, կը շարունակուին եղեռնափորձերն ու բախումները: Շաբաթավերջին զանազան տեղեր ինը հոգի մեռած են մինչ 46 ծայրայեղ-ձախ կը ձերբակալուէին: Ատեաթ մէջ ալ, կիրակի օր, վնասել չարքաշիններ ճաշարանի մը վրայ յարձակած են երկու հոգի սպանելով եւ տասը հոգի վիրաւորելով:

ԽՈՄԷՆիի հիւանդանոցէն ելաւ բայց Ղոմ չվերադարձաւ այլ Թեհրան կը մնայ, բժիշկներու հսկողութեան ներքեւ:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

ԹՈՒՐՔ ԴԻՒԱՆԱԳԻՏՆԵՐԸ ՈՐՊԷՍ ԹԻՐԱԽ

ՀԱՅ ԱՀԱԲԵԿԻՉՆԵՐԸ

Պատերազմ առանց ճակատի

Շաբաթ, Մարտ 1ի Ինքներնէշընըլ Հեռըլտ Թրիպիւնի մէջ է, որ վերի խորագիրին տակ Մէրվին Հաուէ յօդուած մը տորագրած է Անգարայէն, ուր կը ծանրանայ ահաբեկումներուն վրայ: Աւելի մանրամասնօրէն կ'անդրադառնանք յաջորդով:

×

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

bomba armena

per odio ai Turchi uccide gli Italiani

Այս անգամ Էսքիլինօ չաբաթաթերթին է, որ իր վերջին թիւին մէջ (Մարտ 2) կ'անդրադառնայ Հայերուն, վերոյիշեալ խորագրին տակ, որ թարգմանի՝ ՀԱՅ-ԿԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲ՝ ԹՈՒՐՔԵՐՈՒ ԱՏԵԼՈՒԹԵԱՄԲ, ԻՏԱԼԱՑԻՆԵՐԸ ԿԸ ՍՊԱՆՆԷ:

Ռոպերթօ Ֆապիանի, այս «զայացունց» խորագրէն եաք, ենթախորագրով կ'ըսէ թէ «Հայաստանի զաղտնի կազմակերպութիւնը եղեռնափորձեր կ'ընէ Հռոմ, վատթարագոյնը դեռ պիտի պայ» նախատեսելով իսկ:

Յօդուածին առաջին մասին մէջ, որ մէկ էզ դրաւած է, իտալական կարեւորագոյն չաբաթաթերթին, յօդուածագիրը իւմուռ ալ կ'ընէ բայց յետագային աւելի կը լրջանայ, ու կը ծանրանայ Հայոց պատմութեան վրայ: Ստորեւ թարգմանութիւնը.—

×

ՀՌՈՄ.— Երեւակայութեան պակասէ կը տառապին: Եւրոպայի մէջ, հոս – հոն ռումբերը կը ցանեն միշտ միեւնոյն ուղղութեամբ: Օդային ընկերութիւններու դրասենեակները: Ներկայացումի ժամն ալ մնայուն է, երեկոյեան ութուկէսէն ինը: Միապաղաղ է նաեւ հարուածակերպը. կարելի է «հետաքրքրասպան» կոչել զայն, որովհետեւ նախ փոքր ռումբ մը կը պայթի, քանի մը ապակի ջարդելով եւ մի քանի անցորդ խլացնելով. եւ երբ քիչ յետոյ հրշեջներն ու կամաւորներ փութան, երկրորդ եւ չատ աւելի զօրաւոր պայթումը տեղի կ'ունենայ. եթէ չատ մօտեցող մը եղած է, կեանքը վրայ կուտայ եւ այդ կ'ըլլայ իր անձնական տուրքը Հայաստանի ազատագրութեան զատին, որուն գաղտնի բանակը հինգ տարիներէ ի վեր Եւրոպան կը չափչփէ կրակելով, ռմբակոծելով:

Հռոմի բնակիչները, այս ռմբաձիգները ճանչցած Դեկտ. 23ի գիշերը, երբ՝ հաւատարիմ «սենարիոյին» երկու ռումբեր պայթեցան մայրաքաղաքին ճիշդ կեդրոնը, օդանաւային ընկերութիւններու առջեւ:

Ո՞վ են այս Հայերը... Միայն ատոնք կը պակսէին ըսին Հռոմայեցիները, որ այնքան ալ տագնապող չեն, ու մինչեւ փետր. 18 բնաւ չխօսեցան գաղտնի բանակի մասին, երբ դարձեալ երկու ռումբեր, նոյն տեղը, նոյն ժամուն եւ միեւնոյն ձեւով պայթեցան. սակայն առանց զոհի, որովհետեւ դաս առած նախորդ դէպքէն, սպասեցին երկրորդ պայթումին, մօտենալէ առաջ:

Այս չի նշանակեր թէ Հայաստանի Ազատագրութեան Գաղտնի Բանակը չատ աւելի լուրջ բաներ ընել չի պիտեր. Հռոմի բնակիչները եթէ յիշողութիւննին թարմացնեն, պիտի յիշեն թէ Հռոմի մէջ որ 1977 Յունիսին փողոցին մէջ սպանուեցաւ Վատիկանի Թուրք դեսպանը, Թուրք դիւանագէտներու իսկական մաքրագործումի մը վերջին զոհը. 1975 Հոկտ. 22ին չանթահարուեցաւ Վիէնի դեսպանը, երկու օր վերջ՝ Փարիզինը: Զորս ամիս յետոյ Լիբանանի Թուրք դեսպանին առաջին քարտուղարը, ապա Վատիկանի դեսպանը եւ ճիշդ տարի մը վերջ Մադրիտինին կարգն էր եւ մազ մնաց որ կեանքը վրայ տար, բայց Հայաստանի Ա. Գ. Բանակը սպաննեց կինը, քեռայրն ու վարորդը:

Հիմն ու դրդապատճառը այս ահաբեկչութիւններուն, որ սահմանուած է հետզհետէ աճելու եւ աւելի արիւնարբու դառնալու, է այն տեղւոյթիւնը որ Հայերը ունին Թուրքերուն հանդէպ:

Հին եւ արմատացած տեղւոյթիւն մըն է որ ամէն ինչ կրնայ բացատրել: Անցեալ եւ սարսռազդու պատմութիւն մըն է, զոր աշխարհ ուզեց միշտ անտեսել:

Հայ ժողովուրդը քսաներեսթը դարերու ընթացքին, ապրեցաւ աշխարհիս այն անկիւնը, որ կը զտնուի Սեւ եւ Կասպից ծովերու, Իրանի, Թուրքիոյ եւ Խորհ. Միութեան մէջեւ: Այդ երկրի մասին Ս. Գիրքն ալ կը խօսի. հոն է որ ծնունդ կ'առնեն առասպելական դետեր՝ Տիգրիս եւ Եփրատ, եւ հոն է որ կը զտնուի Արարատ լեռը, ուր կանգ առաւ Նոյի տապանը տիեզերական ջրհեղեղէն վերջ: Բայց այս բոլորը ամենեւին չէ հետաքրքրած Թուրքերը եւ ամէն անգամ որ կրցած են քիչ մը Հայ սպաննել, յօժարութեամբ կատարած են զայն. նախ եւ առաջ որովհետեւ Հայերը քրիստոնեայ են, ապա **վասն** եւ միացած ըլլալով երբեք պլուխնին չեն ծռած սուլթաններու աչխարհակալութեան ձգտումներուն առջեւ:

Թուրքերը, 1895ի եւ 1909ի միջեւ չարք մը արշաւներ կատարեցին միակ նպատակ ունենալով կարելիին չափ Հայ ջարդել...

1915ին հայկական հարցը ուղղակի դիմագրաւուեցաւ եւ Թուրք Ներքին Գործոց նախարարը պաշտօնապէս յայտարարեց. «կառավարութիւնը որոշում առաւ բնաջնջել Հայերը». եւ հրամանները մեկնեցան, եւ վեց տարի չարունակ անդուլ ջարդեր տեղի ունեցան, ցեղասպանութիւն մը որուն նմանը ցարդ տեղի չէր ունեցած պատմութեան մէջ. մէկուկէս միլիոն անմեղներ սպաննուեցան, մորթուած եղած, կրակով, ողջ – ողջ թաղուելով, տուներու խանձած գերաններէն գամուած: Երկուքուկէս միլիոն յաջողեցան գաղթել ռուսական հողեր ուր այսօր կ'ապրին Խորհ. Միութեան ամէնէն փոքր Հանրապետութեան՝ Հայաստանի մէջ: Եւ միւսները աչխարհով մէկ ցրուեցան թափառական...: Անոնցմէ 400·000 կ'ապրին Միացեալ Նահանգներու մէջ, կէս միլիոն Միջին Արեւելքի (դլխաւորաբար Լիբանանի) մէջ, 150·000 Ֆրանսայի եւ միայն երեք հազար Իտալիոյ մէջ, ցըրուած՝ Միլանէն՝ (ուր կը գործէ Հայ Առաքելական Եկեղեցիի միակ ծուխը) Վենետիկ՝ որ հայ մշակոյթի կեդրոն մըն է 1717 թուականէն սկսեալ, եւ Հռոմ՝ ուր երիտասարդներ կ'ուսանին, դրեթէ ամէնքն ալ ճարտարապետութիւն: Ատոնք թուներն են վաթսուն հինգ տարի առաջ Թուրքերէն կոտորուածներուն, բայց չեն մոռցած իրենց ազգին ցեղասպանութիւնը, ոչ ալ կ'ուզեն որ աչխարհը մոռնայ զայն, ու կը պահանջեն որ ՄԱԿը պաշտօնապէս դատապարտէ ջարդարարները:

Բայց քանի որ հանրային կարծիքը ցըրուած է, եւ ՄԱԿը այլ հարցերով է որ կը զբաղի, հատատապէս որոշած են, ռումբեր զետեղելով, իրենց վրայ հրաւիրել հանրութեան ուչադրութիւնը:

Եւ զանազան դեսպանատուներու ալ հասկցուցած են թէ ցարդ կատակ էր ըրածնին, յետագային աւելի զէշ պիտի ըլլայ: Գլխաւոր փորձադաշտ ունենալով Իտալիա եւ Ֆրանսա:

(Թրգմ. Յ. Պ.)

Ծան. թարգմանչին.— Հեղինակը՝ Ռոպերթօ Ֆապիանի, կարդացած կը թուի ըլլալ «Ֆամիլիա Քրիստիանայի» մէջ, անցեալներս լոյս տեսած երկար յօդուածը, ուրկէ կը քաղէ պատմական տեղեկութիւնները: Իտալիոյ հանրային կարծիքը, ձայն – պատկերասփիւռն ու մամուլը, ընդհանրապէս մեծ հասկացողութեամբ կը մօտենան հայկական հարցին պատմականութեան, բայց վճռականերէն կը դատապարտեն կոյր ահաբեկչութիւնը «հայկական» կոչուած կազմակերպութիւններու, մանաւանդ երբ չատ հեռաւոր հորիզոններէ կը սկսին անոնք (Զուիցերական, Ֆրանսական, Իտալական, Գերմանական, ամերիկեան օդ. ընկերութիւններ) եւ պատահական անմեղ զոհեր կ'ընեն:

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Հեռատիպ, Փետր. 26)

«ԱՐԱՐԱՏ» ՅԱՂԹԱՀԱՅ ԴԻՆԱՄՕ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ

Նախ քան խորհրդային բաժակի խաղարկութեան մեկնարկելը, Արարատ Երեւանի Հանրապետական Մարզարանը ընդունած է Մոսկուայի Դինամօն, որու համար այդ խաղը վերջին փորձամբը – ցումն էր նախ քան Նանթի հանդիպելը, Եւրոպայի բաժակակիրներու բաժակի մրցումին:

Արարատ լաւ խաղ ցուցաբերած է եւ 2ի դէմ 3ով յաղթած: Երկու կոլ նչանակած է Ալեքսանդր Քերոբեան, մէկ ալ՝ Անդրանիկ Թաչատրեան:

դուխ ջարդեր տեղի ունեցան, ցեղասպանութիւն մը որուն նմանը ցարդ տեղի չէր ունեցած պատմութեան մէջ. մէկուկէս միլիոն անմեղներ սպաննուեցան, մորթուած եղած, կրակով, ողջ – ողջ թաղուելով, տուներու խանձած գերաններէն գամուած: Երկուքուկէս միլիոն յաջողեցան գաղթել ռուսական հողեր ուր այսօր կ'ապրին Խորհ. Միութեան ամէնէն փոքր Հանրապետութեան՝ Հայաստանի մէջ: Եւ միւսները աչխարհով մէկ ցրուեցան թափառական...: Անոնցմէ 400·000 կ'ապրին Միացեալ Նահանգներու մէջ, կէս միլիոն Միջին Արեւելքի (դլխաւորաբար Լիբանանի) մէջ, 150·000 Ֆրանսայի եւ միայն երեք հազար Իտալիոյ մէջ, ցըրուած՝ Միլանէն՝ (ուր կը գործէ Հայ Առաքելական Եկեղեցիի միակ ծուխը) Վենետիկ՝ որ հայ մշակոյթի կեդրոն մըն է 1717 թուականէն սկսեալ, եւ Հռոմ՝ ուր երիտասարդներ կ'ուսանին, դրեթէ ամէնքն ալ ճարտարապետութիւն: Ատոնք թուներն են վաթսուն հինգ տարի առաջ Թուրքերէն կոտորուածներուն, բայց չեն մոռցած իրենց ազգին ցեղասպանութիւնը, ոչ ալ կ'ուզեն որ աչխարհը մոռնայ զայն, ու կը պահանջեն որ ՄԱԿը պաշտօնապէս դատապարտէ ջարդարարները:

Բայց քանի որ հանրային կարծիքը ցըրուած է, եւ ՄԱԿը այլ հարցերով է որ կը զբաղի, հատատապէս որոշած են, ռումբեր զետեղելով, իրենց վրայ հրաւիրել հանրութեան ուչադրութիւնը:

Եւ զանազան դեսպանատուներու ալ հասկցուցած են թէ ցարդ կատակ էր ըրածնին, յետագային աւելի զէշ պիտի ըլլայ: Գլխաւոր փորձադաշտ ունենալով Իտալիա եւ Ֆրանսա:

(Թրգմ. Յ. Պ.)

Ծան. թարգմանչին.— Հեղինակը՝ Ռոպերթօ Ֆապիանի, կարդացած կը թուի ըլլալ «Ֆամիլիա Քրիստիանայի» մէջ, անցեալներս լոյս տեսած երկար յօդուածը, ուրկէ կը քաղէ պատմական տեղեկութիւնները: Իտալիոյ հանրային կարծիքը, ձայն – պատկերասփիւռն ու մամուլը, ընդհանրապէս մեծ հասկացողութեամբ կը մօտենան հայկական հարցին պատմականութեան, բայց վճռականերէն կը դատապարտեն կոյր ահաբեկչութիւնը «հայկական» կոչուած կազմակերպութիւններու, մանաւանդ երբ չատ հեռաւոր հորիզոններէ կը սկսին անոնք (Զուիցերական, Ֆրանսական, Իտալական, Գերմանական, ամերիկեան օդ. ընկերութիւններ) եւ պատահական անմեղ զոհեր կ'ընեն:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՈՒՆԴԱՅԻՆ

Ն.

Ներկա ծանրաշուք, 25-ի առավոտյան, մեր հոգիները նախապատրաստված չէին ընդունելու այն ահռելի տեղեկությունը, որ մեր սիրելի Ն. Սարյանը այլևս չկա։ Ամեն անգամ, երբ մահը հանկարծակի է հարվածում, մարդ ակամա ենթագիտակցորեն ինքն իրեն հարց է տալիս, թե ինչպե՞ս կարելի է հավատալ, որ այդ մարդը, որ երեկ կամ նախորդ օրը ողջ ու առողջ էր, որ ամեն ինչ ծրագրել էր, որ ամեն ինչ ունեցել էր, որ ամեն ինչ սիրել էր, այլևս չկա։ Ինչպե՞ս կարելի է հավատալ, որ այդ մարդը, որ ամեն ինչ ունեցել էր, ամեն ինչ սիրել էր, ամեն ինչ ծրագ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ԱՐԽԻՎ

Ս Ա Ր Տ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԵՐԱԳՈՒՅՆ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԿՈՂՄԻՑ

ՍԱՐՏԻ ԱՐՎԵՍՏԸ

ՊԱՏՄՎԱԾՔ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ՇԻՐԱԶԻ

Ծանր, մեխմեխուկ, գնդաձև մարմնով, ոտքերը՝ ինչպես երկու ճիպոտ, ձեռքերը՝ ինչպես երկու թիակ, գլուխը՝ ինչպես ամանի կափարիչ, աչքերը՝ ինչպես երկու ծակ, որոնց միջից ոչ մի կերպ չէր կարելի հասկանալ, թե ինչ է մտածում այդ արարածը, ինչ է ուզում, ինչ է ցանկանում, ինչ է սիրում, ինչ է ատում, ինչ է ուրախացնում, ինչ է տխրեցնում, ինչ է ցավեցնում, ինչ է հաճեցն

Տէր եւ Տիկին Նուպար Աճէմեան, Տէր եւ Տիկին Հայկ – Աբրահամ Պարսամեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Թորոս Օսմանճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ժան – Քլօտ Շալեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Հայկուհի Նալպանտեան զաւակներն ու թոռները, այրի Տիկին Նուարդ Սապունճեան զաւակներն ու թոռները, Տէր եւ Տիկին Եդուարդ Տըլկոյեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Մարիամ Տնկոյեան զաւակներն ու թոռները, Տէր եւ Տիկին Անուշաւան Շահիկեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Տիգրանուհի Սապունճեան զաւակներն ու թոռները, այրի Տիկին Հայկանոյշ Աղապալեան զաւակներն ու թոռները, այրի Տիկին Աննիկ Աղապալեան զաւակներն ու թոռները, Տէր եւ Տիկին Փենիրեմէդեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Տիգրանուհի Տնկոյեան եւ զաւակները (Մարսէյլ), այրի Տիկին Սիրանոյշ Տնկոյեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ Պօղոսեան (Պոլիս), Աճէմեան, Մկրտիչեան, Գալայճեան, Օսմանճեան եւ Շալեան ընտանիքները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ մօր, քրոջ, մօրաքրոջ, հօրաքրոջ, զարմուհին եւ խնամիին՝

ՏԻԿԻՆ ԱՇԽԷՆ ՏՆԿՈՅԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Փետր. 29ին, 78 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս երեքշաբթի, Մարտ 4, ժամը 10·30–ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Ռոմէն – վիլի գերեզմանատունը:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՄԱՐՄՆԻ
կազմակերպութեամբ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

ԹԱՏԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՍՄՈՒՆՔ
Centre Culturel Alex Manoogian
118, Rue de Courcelles, Paris 17e
Կիրակի, Մարտ 9, ժամը ճիշդ 17ին
հիւրաբար խաղաթս գտնուող՝
ԺԻՐԱՅՐ ԲԱՔԱԶԵԱՆ
վկայուած երեւանի Գեղարուեստ – տաք-ատեղական հիմնարկէն
եւ ՆՈՐԱ ԷՔՍԵՐՃԵԱՆ–ԲԱՔԱԶԵԱՆ
կը ներկայացնեն հատուածներ Պեռնար Շոյի, Վահան Թէքէեանի, Սաչա Կիթրիի, Շահան Շահնուրի, Յովհ. Թումանեանի, Երուանդ Օտեանի, Շէյքսփիրի եւ Իօժէն Լապիշի գործերէն
Ծախքերու մասնակցութիւն՝ 25 ֆր.

Imprimé sur les Presses
du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ԻՍԻԻ Ս. ՄԱՐԻԱՄ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ
ՀԱՍԿՈՒՄ

Այս Ուրբաթ, Մարտ 7, երեկոյեան ժամը 7ին, Իսի լէ Մուլինոյի Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ հսկում կը կատարուի բոլոր եկեղեցականներու մասնակցութեամբ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԷՆ

Այս կիրակի, Մարտ 9, ժամը 9·30ին, հեռատեսիլի Ա. կայանէն՝ Յովհ. Թուրմանեան: *Կը մասնակցին էմիլ Ալանեան, Լիւք–Անտրէ Մարսէլ, Սոնիա Վարդան – եան, ժ. փ. Մահէ:*

---

confectionneurs... tricoteurs...

à proximité de chez vous,

TEXFRA

vient d'ouvrir un magasin de fournitures textiles.

FILS A COUDRE (cônes et fusettes)
FIL INVISIBLE
FIL MOUSSE (surfilage)
FIL DE SÉPARATION NYLON
COTON A GRATTER

Nous souhaitons avoir le plaisir de vous voir prochainement:

54, rue des Pâquerettes - 94140 ALFORTVILLE
tél. 378 31 39

autre magasin :
Avenue du Maréchal Leclerc Centre Commercial du Moulin
92360 MEUDON-LA-FORET tél. 631 10 44

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Խաչի Տէսինի վարչութիւնը մասնաւոր շնորհակալութիւն կը յայտնէ բոլոր այն ընկերը – ընկերուհիներուն որոնք իրենց մասնակցութիւնը բերին իր երեկոյթին, նոյնպէս Տէսինի «Անի» նուագախումբին, որ խանդավառ մթնոլորտ մը ստեղծեց ներկաներուն: Այս առիթով ստացած է հետեւեալ նուէրները.— Տէր եւ Տիկ. Հայկուհի Թաշճեան 100 ֆր., Սարգիս Սարգիսեան 100 տոլար, Վարդան Գուրմամեան 200 ֆր–, . ընկերուհի Պատմաճեան 100, ընկերուհի Պառաւեան Քնար 50, Տիկ. Վարոնցով 40, Տէր եւ Տիկ. Մինաս Պարտաքճեան 50, Տէր եւ Տիկ. Ռոպէր Զօպոյեան իրենց մանչ զաւկին ծննդեան առթիւ 200, Պ. Պահատուրեան 100 Տէսինի դպրոցին:, Տիկ. Բրաբիոն Տապաքեան 30 դպրոցին, Տիկ. Քէշիշեան ամուսնոյն մահուան Գ. տարելիցին առթիւ կը նուիրէ 100 ֆ. Կապ. Խաչին, Վարդան Նաճարեան, Համազասպ Նաճարեան եւ Տիկ. Մարի Թութլեան իրենց մօր՝ Վարդուհի Նաճարեանի մահուան Զ. տարելիցին առթիւ 150 ֆ. Տէսինի Կապ. Խաչին:

ԽՈՒՌՆԵՐԱՄ ՓՈԽԱՑՔԻ ՎԱՃԵԼԻ ՀԱՅ ԵՐԳԸ

Palais des Congrès
LYON

ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳ

կիրակի, Մարտ 9, ժամը 15·30ին
կազմակերպութեամբ
Լիոնի Հայ Տիկնանց Միութեան
ՍԱՀԱԿ – ՄԵՍՐՈՊ
ԵՐԳԱՀԱՒՄԸԲԸ
(Մարսէյլէն, 110 անդամներով)
Ղեկավարութեամբ՝
ԽԱԶԻԿ ԵՐԼՄԱԶԵԱՆԻ
Դաշնակի ընկերակցութեամբ՝
ժիւլիէթ Երլմազեանի
ՅԱՅՏԱԳԻՐ՝ Կոմիտաս, Եկմալեան, Բաբաջանեան, Պռամս, Շուպէնք, Պարթեւեան, Ասլանեանց
Տոմսերու համար դիմել՝
Maison Arménienne
40, Rue d'Arménie, Tél. 860-47-18
Restaurant TAMAR
5, Rue Ferrandière, Tél. 842-20-24
PATEGAB
152 bis, Rue Moncey, Tél. 860-10-38

ՆՈՒԷՐ

Նախկին Պ. Սիմպիւլեան 100 ֆր. կը նուիրէ Աղքատախնամին (առանձ. «Յառաջ»էն:

×

Շաւիլէն այրի Տիկին Լինտա Արէլեան եւ զաւակները իրենց ամուսնոյն եւ հօր ողբացեալ ընկ. Յակոբ Արէլեանի յիշատակին ինչպէս ամէն տարի այս տարի եւս 50ական ֆր. կը նուիրեն Շաւիլի Ց. Դ. «Արշալոյս» խումբին եւ Շաւիլի Կապ. Խաչի մասնաճիւղին:

JACQUES CHELELEKIAN
vous propose

du 29 mars au 8 avril

RAMEAUX et PAQUES

à CORFOU avec circuit vers DELPHES

prix : 3 620 F.F.
prix établi ie 1. 1. 80 - TOUT COMPRIS

renseignements et inscriptions

Jacques CHELELEKIAN

VOYAGES WASTEELS
87 la Canebière 13001 MARSEILLE
tél. (91) 95 90 12

Org. Lic. A 568

VOYAGES ARMÉNIE 80

calendrier à votre disposition sur demande

Org. Lic. A 97

Montpellier - Bordeaux

L'Organisation Terre et Culture présente, au cours d'une série de réunions tenues dans le Sud de la France, le bilan de ses trois premières années d'activité en Iran du Nord — exploration des monuments et sites, contacts avec la population arménienne, travaux collectifs de mise en valeur des domaines arméniens — ainsi que les principales perspectives envisagées pour les années à venir.

Հարաւային Ֆրանսայի մէջ գումարուած չարք մը հաւաքոյթներու ընթացքին, երկիր եւ Մշակոյթ կազմակերպութիւնը կը ներկայացնէ Ատրպատականի մէջ առաջին երեք տարիներու իր գործունէութիւնը. — ճանաչում պատմական վայրերու եւ յուշարձաններու, հնութիւններ հայկական բնակչութեան հետ, հայ ազգային կալուածներու վրայ տարուած հաւաքական աշխատանքներ — ինչպէս նաեւ եկող տարիներու համար նկատի առնուած գլխաւոր հեռանկարները:

Conférence - Débat - Diapositives - Film

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ - ԼՈՒՍԱՐՁԱԿՈՒՄ - ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ

MONTPELLIER : Vendredi 7 Mars, 20 h. 45, Centre Régional de documentation pédagogique, Allée de la Citadelle (près du lycée Foch, centre-ville)

Programme ne comprennent pas le film

BORDEAUX : Samedi, 8 Mars 21 h. Foyer Municipal de Cenon, Avenue Carnot (côté des Quatre Pavillons) à CENON.

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Լիոնի վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները Մարտ 8ին Շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Ազգ Տան սրահը: Կարեւոր օրակարգ.— Վարչական ընտրութիւն: Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ներկայ գտնուիլ:

×

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ Դաւրայի Հայր. Միութեան վարչութիւնը իր բոլոր անդամ – անդամուհիները ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ Մարտ 9ին, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան Սեբաստացի Մուրատ – Խրիմեան սրահը: Կարեւոր օրակարգ: Բոլորին ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Բարեկենդանի Խրախճանք

Կապ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի բարեկենդանի խրախճանքը մասնակցութեամբ երբեակ հայ արուեստագէտներու կիրակի, Մարտ 9 ժամը 13ին:

×

Trio Arménien

Երգ Այտա Ցարութիւնեան
Քանոն Էլիա Փեհլիվանեան
Կիթառ եւ տավուլ Արթօ Փեհլիվանեան
Սիրայօժար մասնակցութեամբ
Սքելլա Պագըրնեանի (պար)
HOTEL ARCADE
2, Rue Cambronne — Paris 15e
Սեղանները ապահովելու համար՝
հեռաձայնել 533·06·31 *եւ* 206·42·50
Մուտք եւ ճաշագին 100 ֆ.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՄԱՐՏ
5
MERCREDI
5 MARS
1980

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅԱՐԵՍ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ներսասահման : Տար. 300 Ֆ. - Հատը : 2 Ֆ.
Ֆրանսա : Տար. 260 Ֆ. - Վեցամսեայ : 140 Ֆ.

55ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.595 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 55e ANNÉE — No 14.595

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆԱԽԱԳԱՀ ԺԻՍԿԱՐ Տ'ԷՍԹԷՆ պահ – րէյնէն անցաւ Քաթար, բայց այս ճամ– բորդութեան առաջին հանդրուանն է որ կը պահէ « պատմական » բնոյթ : Աղրա– բու Միաւեալ Էմիրութիւններու իւրաքան– չիւրը կը չարունակէ մեզմէն հոսեցնել եւ կը սպասուի յաջորդ հանդրուանին՝ Աբուֆաթը Փարիզ հրաւիրել : Իսրայէլ « սուղի » մէջ է ինչպէս կը խորագրէ Օռռո, մանաւանդ որ Մի Հացեալ Նահանգ– ներն ալ սխալներ են առնչի օր եւ Ապահո– վութեան Խորհուրդի նիստին, իրենք ալ դէմ քուէարկեր են Իսրայէլի, դատա – պարտելով անոր զաղութներ հաստա – տելը գրաւեալ հողերու մէջ : Երեքշաբթի Ուաշինկթընէն կը հաղորդէին որ Գար– թըը ներողութիւն խնդրեր է այդ սխալին համար… : Մոսկուա Թասի մէկնոյաւ գո– հունակութեամբ կը նկատէ յեղաշրջում մը ֆրանսական քաղաքականութեան մէջ :

ԻՐԱՆի մէջ կացութիւնը չատ չփոթ է թէեւ Յեղափոխութեան Խորհուրդը ար– ձանագրեց որ ՄԱԿի յանձնախումբը այցելէ դեսպանատան պատանդներուն : Միւս կողմէ ուժգնակահարութիւն կատար– ուած է :

ԱՖՂԱՆԻՍՏԱՆի մէջ կռիւները կը տա– րածուին եւ ապստամբներու համաճայն, ծանր կորուստներ պատճառած են խոր – հրդային ուժերուն :

ՓԱՐԻԶի Թուրքերը փղոց իջան : 2500 բանուոր տողանցք կատարեցին աչխա – տանքի թուղթ պահանջելու համար : Կը կարծուի թէ պաղտնի աչխատող Թուրք բանուորներու բուն թիւը 25 հազար է փարիզեան շրջանին մէջ :

ՎԵՆՍԻՆի (Փարիզ Ը) համալսարանը « տաք » օր մը ապրեցաւ առջի օր իբրեւ հետեւանք Խորհուրդին տուած որոշու – մին : Աղդարեւ որոշուած էր հակակշռել ուսուցքը, այնինքն ուսանողներէն պա – հանջել իրենց ուսանողական քարթը, վանդի համալսարանին մէջ թմրեցուցի– չի առուծախ մը կայ, որ մեծ ծաւալ ա– ռած է : Ցիշենք որ 7000 ուսանողի համար նախատեսուած այս համալսարանը վեր– ջին վերամուտին 33 հազար ուսանող ու– նէր : Ուսմունքի մը ուսանողներու (եթէ ու– սանող են, անշուշտ) աղմկալի ճնշումին տակ, համալսարանի Խորհուրդը քուէար– կութեան ձեռնարկեց եւ 13ի դէմ 14 ձայ– նով որոշեց ջնջել ուսանողական քարթե– րու տուգումը : Լուրը կը հաղորդէր տե– ղեկատուն՝ Մերլէն 1200 կատղած ընդդիմա– դիրներով լեցուած ամփիթատրոնին մէջ եւ այլ ուսանողներու պաչտպանութեան տակ կը յաջողէր դուրս ելլել « Փաչիստ, ֆեղապաչտ » ծանօթ եւ ատանցած նա– խարինքները լսելով :

ՍԱՑՏԱՑի մէջ (Լիբանանի հարաւը), նախօրէ օր Լիբանանի բանակին եւ Պա – ղեստինցիներու միջեւ տեղի ունեցած բա– խումներու ընթացքին մեռած են 10 հոգի եւ չորս վիրաւոր կայ : Պատճառը ծա– նօթ չէ եւ ձգտեալ վիճակ մը կը տիրէ շրջանին մէջ :

ՊԱՊ փարիզ կուգայ Ցունիսին, այ – ցելելու համար ԻՒՆԵՍԿՕ, ուր հաւանա– բար ճառ մը խօսի :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

ՀԱՅ ԱՀԱԲԵԿԻՉՆԵՐԸ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ ԱՌԱՆՑ ՁԱԿԱՏԻ

———o———

Երէկուան Թիւով արձագանգած էինք ինքերնէշրնըլ Հերբլտ Թրիպիւնի վեր– յիչեալ խորագրով յօդուածին, լոյս տեսած Մարտ 1ին : Ստորեւ Թարգմանութիւնը.—

×

Մի առ մի Թուրքիոյ լաւագոյն դիւա– նագէտները կը զգեստուին կարգ մը ա– հաբեկիչներու կողմէ, որոնք արդարու – թիւն կ'ուզեն Հայ Դատին համար :

Այս անդուլ պատերազմը առանց ճա – կատի, կը ձգտի միայն ճնշում բանեցնե– լու հաստատումի համար :

*Թուրքերը Հայերը չէ որ պատասխա – նատու կը նկատեն այս արշաւին, որ 1973էն մինչեւ այսօր 12 Թուրք դիւանա– գէտներու կամ անոնց ընտանիքի անդամ– ներուն կեանքը արժած է. Վիէննայի, Փարիզի եւ Վատիկանի Թուրք դեսպան– ները սպաննուեցան յաջորդարար : Թէեւ պաչտօնական ամբաստանութիւն չէ եղած եւ սակայն, Թրքական իշխանութիւնները ամէնէն աւելի կը մեղադրեն կիպրացի Յոյները, որ գօրավիգ կը կենան եւ կը դրդռեն հայ ահաբեկիչները իրարու փոխ– վրէժ 1974ի Կիպրոսի բռնագրաւումին Թրքական ուժերու կողմէ : Ներկայիս այս տեսակէտն է որ կը տիրէ Թրքական քա– ղաքական շրջանակներու մէջ եւ Թուրք մամուլն ալ ընդհանրապէս առոր ցոլա– ցումն է, նոյն ատեն, Թուրքերը չատ կը դառնանան այս սպանութիւններու առթիւ Արեւմուտքի հակազդեցութեան բացա – կայութենէն : « Ամէն անգամ որ Թուրք դիւանագէտ մը սպաննուի, արեւմտեան մամուլը կը խօսի վրէժխնդրութեան մա– սին եւ հին Թղթածրարներ կը քրքրէ հայկական ջարդի մասին », այսպէս կ'ար– տայայտուէր վերջերս դառնացած Թուրք դիւանագէտ մը, ակնարկելով 1915ի օս– մանեան իշխանութիւններու ծայրայե – ղութիւններուն, որոնք նպատակ ունէին ամ– բողջ երկու տասնեակ տարիներու ըն– թացքին, մեթոտիք ձեւով Հայերը բնա– ջնջել : Դարձեալ այդ շրջանին, Հայերը ամբաստանուած էին որ Ա. Աչխարհա – մարտի ընթացքին կ'օգնէին Ռուսերուն : Երբ չատ Հայեր սպաննուեցան : Միջոց մը հայ ապստամբները Վան քաղաքը դրաւեցին :

×

ԴԻՒԱՆԱԳԷՏՆԵՐԸ՝ ՄՏԱՀՈԳ

Թուրք դիւանագէտները, հասկնալի պատճառներով, ներկայ կացութենէն մը– տահոգ են, բայց միայն մէկ զոյգ ծանօթ է իրրեւ բացառիկ պաչտպանութիւն ու– զող : Արտասահմանի մէջ պաչտօն մը մեծ վարկ կը վայելէ Թուրքիա եւ չատ աւելի բարձր կը վճարուին քան որեւէ այլ պաչ– տօն, ուստի Թուրք դիւանագէտները, այսուհանդերձ, կը նախընտրեն արտաքին պաչտօնները, մանաւանդ Թուրքիոյ տըն– տեսական ներկայ տագնապին մէջ :

Նմանապէս, կը թուի թէ միաձայնու– թիւն մը կայ Թուրքիոյ դէմ մղուած այս հակապայքարը վերապրելու կարգ մը այլ կողմերու եւս, որոնց կարգին կը մեղա– դրուին նաեւ կիպրացի Յոյները, Ցու – նաստանի Յոյները, Ֆա. Ժէ. Պէ.ն եւ Սէ.Ի.Ա.ն, ինչպէս նաեւ բոլոր այն ու– ժերը, որոնք չեն կ'ակնկալեն տակաւ Թուրքիայէ մը :

Թուրքերու կողմէ ոչ մէկ ընդունելու– թիւն, եւ ոչ իսկ հասկացողութիւն ցոյց արուած է Հայերու ճիգերուն հանդէպ, որոնք միւս ազգայնական չարժումներու նման հաւասարութեան իրաւունքներ ձեռք ձգելու կը ձգտին :

Հայկական Հարցը վերջացած է տարի– ներէ ի վեր, ըստ Թուրքերու մեծամաս– նութեան, որ Հայերու ճակատագիրը կը բաղդատէն Ամերիկայի նախարնիկներուն հետ : Թուրքերը, նոյնպէս, կ'ընդունին թէ չատ քիչ բան գիտեն հայկական ջար– դի մասին, որ ուրիշ երկիրներու մէջ յա– ճախ հրապարակուած ըլլալով հանդերձ, անտեսուած է Թրքական պատմութեան դիրքերուն մէջ :

Այսուհանդերձ, ուեէ Թուրք պիտի ը– սէր թէ Հայերու դէմ գործուած անիրա– ւութեանց պատասխանատուները Օսման– եանցիներն են եւ ոչ թէ աթաթիւրքեան սերունդը, որ ըմբոստացաւ Օսմաններու դէմ եւ որուն տեսակէտներն են, որ այս– օր կը կիրարկուին Թուրքիա : Մինչ այդ, Թուրքերը կը կարծեն որ Հայկական Հարց մը չկայ, նկատի առնելով Թուրքիոյ 60 հազար հողինոց հայ համայնքին այդ մա– սին պահած լռութիւնը եւ մանաւանդ այն, որ Հայերը նոյնիսկ արտասահմանի մէջ կը չարունակեն Թրքերէն խօսիլ :

Սակայն, կարգ մը Թուրք մտաւորա – կանները իրենք զիրենք կը մեղադրեն ցարդ փորձած չըլլալ լուսաբանելու թէ ի՞նչ էր եղած իսկական պատահարը դարուս սկիզբը : « Պատերազմ մըն էր եւ, ինչպէս միչտ, երկու երես կայ պատմութեան մը մէջ, եւ սակայն Թրքական պատմութիւնը միակողմանի է » ինչպէս կ'ըսէր վերջերս Թուրք քաղաքական մեծ դէմք մը : « Հայ համայնքը Թուրք ժողովուրդին դէմ չէ, միայն քանի մը հարիւր Հայեր կան, ո– րոնք մեղի դէմ են », կ'ըսէր ծերակու – տական Սայլ Քոչաչ, որ նոյն ատեն հե– ղինակն է հայ եւ Թրքական յարաբերու– թեանց վերաբերող հազուագիւտ գիրքե– րէն մէկուն :

Քոչաչ կը պնդէ թէ Հայերը դրդուած էին Թուրքերու դէմ ապստամբելու հա– մար եւ կ'աւելցնէ թէ Հայերն ալ, հաւա– նաբար հաւասար քանակութեամբ Թուր– քեր սպաննեցին սկզբնական չարդերու ընթացքին, երբ մօտաւորապէս ընդամէ– նը մէկ միլիոն անձեր սպաննուեցան եր– կու կողմերէն :

« Ընտանիքիս չատ մը անդամները Հա– յերու կողմէ սպաննուած են », կ'ըսէր Թուրք ծանօթ լրագրող մը եւ կը չարու– նակէր. « Մեծ հայրս, որ Վանի շրջա– կայքի վիլաներէն էր, կը պատմէ թէ ինչ– պէս, երբ ինք 16 տարեկան էր, իր հայ– րը սպաննուած է հայ յեղափոխականնե– րու կողմէ, որմէ ետք հազարաւոր ուրիշ Թուրքերու հետ միասին դէպի հարաւ պաղթած են, իր 4 տարեկան պզտիկ եղ– բօր եւ մօր հետ միասին, որ ապա ճամ– բուն վրայ մեռած է : Սակայն, անոնք տունը ջարդի մասին ոչինչ խօսեցան : Նոյնպէս կը հաւատամ, որ երբ վերապ– րողները յաղթական են, իրենց տեսակէ– տը տարբեր կ'ըլլայ » :

*Երկիւղ կէօմտէնիզ, այժմ. հանգստեան կոչուած կառավարիչ եւ նախկին պետը դաղտնի սպասարկութեան, կ'ըսէ թէ սփիւռքի Հայերը Թուրքերու հանդէպ չատ աւելի դառնացած են, քան՝ Թուրքիոյ Հայերը, եւ պատմելով Քալիֆորնիոյ մէջ Հայերու հետ ունեցած իր մէկ հան– դիպումը, կ'աւելցնէ. « Անոնք լինճի թըշ– նամիի աչքով կը նայէին, կարծես երբեք Թուրք մը ճանչցած չէին » : Մինչ այդ կ'ըսէ, թէ ինք կը հաւատայ որ կարգ մը Հայկական կազմակերպութիւններ մի – ջազգային մարքսիստ կազմակերպութիւն– ներէ օժանդակութիւն կը ստանան, մա– նաւանդ Արեւելեան Գերմանիոյ մէջ եւ ուրիշներ ալ Արեւմտեան Գերմանիոյ, Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Փորթուկալի Հայկ. քաղաքական կազմակերպութիւն – ներէն կը քաջալերուին : Թուրքերը Հա – յերէ աւելի կիպրացիները կը մեղադրեն նկատի ունենալով մահափորձերու ժա– մանակամիջոցը : « Ինչո՞ւ այս ահաբե – կումը վերջին տարիները վերյայտնուե – ցաւ, ամբողջ կէս դար սպասելէ ետք » կը հարցնէ Միւմթազ Սօյսալ, համալսա– րանի դասախօս եւ Միլլիյէթ Թերթի խմբագիրը, ու կը չարունակէ. « Այս վե– րայայտնումին Թուականը, կազմակեր – պուած ձեւով, 1974ի Կիպրոսի ցամաքա– հանումն է » : Թրքական պաչտօնատու – ները բաւական մեծ Թղթածրար մը կազ– մած են, որ կը բովանդակէ այս արարք– ներու ետին գտնուող կիպրա – յունական օժանդակութիւնները փաստերը : Թրքա– կան իշխանութիւնները նոյնպէս կը ցու– ցաբերեն զանազան Թուացիկներ եւ ծա – նուցումներ, որոնք կը յայտնաբերեն Յոյներու եւ Կիպրացիներու օժանդակու– թիւնը ի նպաստ Հայկ. Դատին, որոնց մէջ նաեւ Մակարիոս Սրբ.ի մէկ յայտա– րարութիւնը (*), ըստ որուն ան խոստա– ցած կ'ըլլայ « Հայերուն տրամադրել ա– մէն տեսակի նիւթական եւ բարոյական օժանդակութիւն » : Կան նաեւ կարգ մը ցեկոյցներ, ըստ որոնց, Հայերը Նիւ Եորքի իրենց Ազգ. Ժողովին մէջ, պատ– ուած եւ վարձատրած են Կիպրոսի նա– խագահ Քիփրիանուն, իր « մչտական օ– ժանդակութեան » համար :

×

ԼՐԱԳՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

———

Վերջերս, Հիւրրիյէթի մէջ հրապա – րակուած երկար տեղեկագրի մը համա– ձայն, կիպրացի Յոյները կը մեղադրուին Կիպրոսի մէջ « Հայ հրոսախումբեր մար– զել տալով » եւ մահափորձեր ծրագրե– լով : Այս ցեկոյցը, սակայն, քննութիւն – ներէ ետք մնաց առանց փաստի : Այսու – հանդերձ, ձայները կը բարձրանան ա– հաբեկիչներուն պատասխանելու կոչով : Արեւմտեան դիւանագէտներ կը վախնան որ հակահաբեկչական պայքար մը կրնայ կիպրացիները եւ Յոյները եւս Հայոց կողքին կանգնելու մղել :

Քոչաչ կ'ըսէ, թէ իրը նախկին զինուո– րական, կարգ մը չրջանակներ իրեն ա– ռաջարկած են « կարգի բերել Թուրք անլիչխանականները, որոնք մէկը միւսը կը սպաննէ եւ զանոնք ուղղել Հայկական Թերախներու դէմ », եւ սակայն, Քոչաչ այդ առաջարկը մերժած է :

Գաղտնի սպասարկութեան նախկին պաչտօնեայ մը վերջերս հրապարակեց առաջարկ մը, ըստ որուն, յատուկ հակա– հաբեկչական Թուրք խումբեր արտասահ– մանի մէջ պիտի հետախուզեն Թուրքե – րու սպանութեան պատասխանատուները եւ « իսրայէլեան մոտէլ »ով մը զանոնք պիտի ոչնչացնեն :

×

Վաղը՝ նոյն յօդուածագրին նոյն օրը ղրկած մէկ ուրիչ Թղթակցութիւնը, այս անգամ Պէյրութէն եւ Հայկական տեսան– կիւնը պարզող :

———

(*) Հաւանաբար կ'ակնարկէ համակրա– կան այն գիրքին զոր Մակարիոս Սրբ. ղրկած էր «Ցառաջ»ին, Ապրիլեան եղեռ– նի 60ամեակին առթիւ, 1975 Ապրիլ 24ին :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅԱՆ

Ա.

Նշանակել Հայկական խորհրդային հանրապետության հրատարակչության տնօրեն ընկեր Ալեքսանդր Հարությունի Ասատրյանին, ինչպես նաև նրա տեղակալ ընկեր Ռուբեն Ռուբենի Մելիքյանին:

Ա.

Նշանակել Հայկական խորհրդային հանրապետության հրատարակչության գրքերի խմբագրական կոլեգիայի անդամ ընկեր Ալեքսանդր Հարությունի Ասատրյանին:

Ա.

Նշանակել Հայկական խորհրդային հանրապետության հրատարակչության գրքերի խմբագրական կոլեգիայի անդամ

ՊԱՀԱՆՋ ՉԿԱ

= ՀԱՐՑԱՍԻՐ =

ՊԱՏՄՈՒԱԾՔ ՄԻ ԴԱՀԱՆԱՊԵՏԻ

ՏԱՆՈ ՆԱՒԱՉԻՆ

Հրատարակությունը «Հուշք» բառը առանձինը կ՚ընէ: Իր փափաքը սա– կաւս չունի: Ինքզինքը կ՚ուզէ, որ Տ՚ատ պահուի մէջ չ՚ըլլայ: Ի՞նչ կ՚ընէ: Ի՞նչ կ՚ուզէ: Ի՞նչ կ՚ըսէ: Ի՞նչ կ՚ուզէ: Ի՞նչ կ՚ուզէ: Ի՞նչ կ՚ուզ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Յակոբ Մխիթարեան եւ Թոռնիկը՝ Ալէն, Տէր եւ Տիկին Մանուէլ Մխիթարեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Սիրարփի Ֆաքրիքեան եւ աղջիկները, Օր. Մարի Մխիթարեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս Կիրակի, Մարտ 9, Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցին իրենց զաւկին, հօր, եղբօր, հօրեղբօր եւ մօրեղբօր՝

ՀՈՍՐՈՎ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

OFFRE D'EMPLOI
INDUSTRIE ALIMENTAIRE
CONSERVERIE

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

քարտուղարուհի մը, պոլսոհայ, տաքթիլօ, քաջածանօթ ֆրանսերէնի եւ ի հարկին (անհրաժեշտ չէ) անգլերէնի։ Լաւ աշխատավարձ։ Հեռաձայնել՝ Պ. Ալանեանի

STE. SNAIL
594-23-92

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Լիոնի վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերու – հիները Մարտ 8ին Շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Ազգ Տան սրահը։ Կարեւոր օրակարգ.— Վարչական ընտրութիւն։ Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ներկայ գտնուիլ։

ԽՈՒՌՆԵՐԱՄ ՓՈԽԱՑԷՔ ՎԱՃԵԼԵԼ ՀԱՑ ԵՐԳԸ

Palais des Congrès
LYON

ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳ

Կիրակի, Մարտ 9, ժամը 15·30ին
Կազմակերպութեամբ
Լիոնի Հայ Տիկնանց Մխիթեան
ՍԱՀԱԿ – ՄԵՍՐՈՊ
ԵՐԳԱՀԱՒՈՒՄԲԸ
(Մարսէյլէն, 110 անդամներով)
Ղեկավարութեամբ՝
ԽԱՉԻԿ ԵԼՄԱՋԵԱՆԻ
Դաշնակի ընկերակցութեամբ՝
ժիւլիէթ Եղլմագեանի
ՅԱՅՏԱԳԻՐ՝ Կոմիտաս, Եկմալեան, Բաթաջանեան, Պռամս, Շուպէնք, Պարթեւեան, Ասլանեանց
Տոմսերու համար դիմել՝
Maison Arménienne
40, Rue d'Arménie, Tél. 860-47-18
Restaurant TAMAR
5, Rue Ferrandière, Tél. 842-20-24
PATEGAB
152 bis, Rue Moncey, Tél. 860-10-38

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԷՆ

Այս Կիրակի, Մարտ 9, ժամը 9·30ին, հեռատեսիլի Ա. կայանէն՝ Յովհ. Թուրմանեան։ Կը մասնակցին Լիմիլ Ասլանեան, Լիւք-Անտրէ Մարսէլ, Սոնիա Վարդանեան, Ժ. Փ. Մահէ։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

ՏԷՍԻՆ.— Ոմն, իր վաղեմի ընկեր Մեսաք Ղազարեանի կնոջ՝ ողբացեալ Արտեմիս Ղազարեանի կսկծալի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի 100 Ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին։

ARMENIE 80

Nous vous proposons deux voyages importants :

— Pâques à Etchmiadzine (du 4 au 12 avril)

— Commémoration du 24 Avril et manifestations du 1er Mai (du 21 avril au 6 mai)

La plupart de nos groupes seront logés à l'hôtel Olympique COSMOS à Moscou

Renseignements et inscriptions :

A PARIS
saberatours
BAGHDASSARIAN Levon
3, rue de l'Arrivée
Imm. CIT 7e étage
75015 PARIS
Tél. 538 67 47

A LYON
sevan voyages
SARKISSIAN Varoujan
50, cours de la Liberté
69003 LYON
Tél. (78) 60 13 66

Բարեկենդանի Խրախճանք

Կազ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի Բարեկենդանի խրախճանքը մասնակցութեամբ երբեմն հայ արուեստագէտներու։ Կիրակի, Մարտ 9 ժամը 13ին։

×

Trio Arménien

Երգ. Այտա Յարութիւնեան
Քանոն Էլիա Փեհլիվանեան
Կիթառ եւ տավուլ Արթօ Փեհլիվանեան
Սիրայօժար մասնակցութեամբ
Սթելլա Պագըրճեանի (*պար*)
HOTEL ARCADE
2, Rue Cambronne — Paris 15e
Սեղանները ապահովելու համար՝
Հեռաձայնել 533·06·31 *եւ* 206·42·50
Մուտք եւ ճաշագին 100 *Ֆ.*

ANIMATION ENFANTS

BAL COSTUME — Costumes arméniens ou d'un pays de la diaspora
FILM — Bellefontaine, été 1979 suivi d'une animation-débat.
GOUTER
le Dimanche 9 Mars à 15 heures
MASON DE LA CULTURE ARMENIENNE
9, rue de Madrid, 94140 Alfortville
Tél. : 376-55-89
Inscription auprès de la direction

Imprimé sur les Presses
du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ԻՍԻԻ Ս. ՄԱՐԻԱՄ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ՀԱՄԿՈՒՄ

Այս Ուրբաթ, Մարտ 7, երեկոյեան ժամը 7ին, իսկ լէ Մուլինոյի Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ հսկում կը կատարուի բոլոր եկեղեցականներու մասնակցութեամբ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ Դաւրայի Հայր. Մխիթեան վարչութիւնը իր բոլոր անդամ – անդամուհիները ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ Մարտ 9ին, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան Սերաստացի Մուրատ – Խրիմեան սրահը։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլորին ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՀԱՅԵՐԷՆ, ԳՈՒՆԱՒՈՐ, ԵՐԳԱՆԱՒՆ ԺԱՊԱՒԷՆ ՄԸ

ՄԱՍՈՒՆԻ ՀԱՅԿԱՆԵՐԸ

Անկախութիւն եւ Ազգային պետականութիւն կորսնցուցած ժողովուրդի մը բաջարի հայդուկներու բռնաստութիւնը տիրող անարդարութեան դէմ։

—×—

Les Fils de Sassoun

un film relatant une page de l'héroïque épopée arménienne,
Mardi 11 Mars, à 20 h. 30
CINEMA POMPADOUR
128 Rue Jean-Jaurès, Maisons-Alfort

Տոմսերը ստանալ՝
— Librairie Palouyan
9, rue de Trévise
— Maison de la Culture Arménienne
9, Rue de Madrid
— Café Philippe, 6, Bld. Carnot
— Station Shell
18, Quai J. B. Clément
— *Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան*
17, *Ռիւ Պլէօ։*

ouvert depuis
lundi 3 mars
TRAITEUR - SANDWICHES - EPICERIE
avec spécialites libanaises
CHEZ HAROUT
18, RUE DE CHABROL, 75010 PARIS TEL. 246 30 18

office national de la culture et des traditions ARMENIENNES
(Président d'Honneur : Mr ALAIN POHER, Président du Sénat)
ORGANISE
UN PELERINAGE HISTORIQUE DU SOUVENIR
à DEIR-EL-ZOR (Syrie) et à CHYPRE
à l'occasion du 65ème anniversaire de « 1915 »
DU 16 AU 25 AVRIL
Ce pélerinage auquel prendront part des personnalités religieuses, culturelles et des parlementaires français, sera animé par Gérard STEPHANESCO. Des reportages de Télévisions étrangères seront effectuées à cette occasion
Renseignements et inscriptions :
L'Office National de la Culture et des Traditions Arméniennes
LEVON BAGDASSARIAN, 3 Rue de l'Arrivée, 75749 Paris Cedex 15
Tél. : 538.67.47 — Lic. A 1037
Sur LYON. — V. SARKISSIAN 50, Cours de la Liberté
Tél. : (7) 860-13-66

LA CAPPADOCE
soirée spéciale paëlla
avec
NINO DE MURCIA
et
danses espagnoles
le dimanche 23 mars
Réservations : 375-05-30 — 67 bis, Quai Blanqui — Alfortville 94

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՄԱՐՏ
6
JEUDI
6 MARS
1980

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ա.տ.ս.ա.հ.մ.ա.ն : Տար. 300 Ֆ. - Հատը : 2 Ֆ.
Ֆ ր ա ն ց ա ս ա : Տար. 260 Ֆ. - Վեցամսեայ : 140 Ֆ.

55ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.596 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 55e ANNÉE — No 14.596

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՔԱԹԱՐԻ մէջ եւս նախագահ Ժիսքար տ'Էսթէն, էմիրի հետ իր լուսակցութեան ընթացքին, վերահաստատեց իր յայտա – րարութիւնը Պաղեստինցիներու ինքնո – րոշման իրաւունքի մասին: Ֆրանսայի այս նախաձեռնութեան զօրավիգ կը կե – նան Եւրոպայի կարգ մը երկիրներ, ո – րոնց կարգին արդէն իսկ Արեւմտեան Գերմանիա եւ Անգլիա ի նպաստ արտա – յայտութեան Ֆրանսայի վերջերս յայտնուեցան: Նախագահը Զորեքշաբթի առաու կը մեկ – նէր Ապու Տապի, վերջին հանդրուանը Ծոցի մէջ:

ԻՍՐԱՑԻԼԻ կառավարութիւնը մէա – ձայնութեամբ չընդունեցաւ Ապահովու – թեան Խորհուրդի որոշումը, որով կը պատապարտուէր զազութներ հաստատե – լը գրաւեալ հողերու մէջ:

ՌՈՏԵԶԻՈՑ երեսփոխանական ընտրու – թիւններուն մեծ յաղթականն է ծայրա – յեղ մը՝ Ռոպէր Մուկապէ, կերիլլաներու պետը: Մուկապէ չահեցաւ Սեւամորթ – ներու վերապահուած 80 աթոռներէն 57ը: Ապազայ Ազգային Ժողովը կը հաշուէ 100 աթոռ: Զիմպապուէի (այսպէս պի – տի կոչուի այսուհետեւ Ռոտեզիա) նոր վարչապետը՝ Մուկապէ, յայտարարեց որ ազգային ճակատի կառավարութիւն մը պիտի կազմէ: Ընտրութիւններու ար – դիւնքին զոհ են դարձեր երկիրները: Մինչ Միացեալ Նահանգներն ու Անգլիա ա – նակնկալ մը կը նկատեն Մուկապէի չախ – ջախիչ յաղթանակը, Թաս զործակալու – թիւնը չնորհաւորելով հանդերձ կը մաս – նոզուի հարաւ. ափրիկեան միջամտու – թեամբ մը:

ԹՇՐԱՆԻ իսլամ ուսանողները անգամ մը եւս ընդդիմացան կառավարութեան եւ ցեղափոխութեան Խորհուրդի որո – շումներուն ինչ կը վերաբերի միջազա – յին քննիչ յանձնախումբի հանդիպման պատանդներու հետ: Ուսանողներու պայ – մանը այն է, որ յանձնախումբը նախ իր տեղեկագիրը յանձնէ ՄԱԿի. տեղեկագի – րը, որ պէտք է նշէ Շահին « ոճիրները », « ընդունելի » ըլլայ Պարսիկներու կողմէ եւ ապա միայն յանձնախումբը կըր – նայ վերադառնալ Թեհրան եւ հանդիպիլ պատանդներուն « ստուգելու համար ա – նոնց առողջութիւնը »:

ԻՍԼԱՄԱԿԱՆ 42 երկիրներու Արտաքին նախարարները պիտի հաւաքուին Ապրիլ 20ին՝ իսլամապատ քննելու համար խոր – հրդային բանակի միջամտութեամբ տե – ղի ունեցած դէպքերը Աֆղանիստանի մէջ: Ցունուարին նոյն տեղը հաւաքուե – լով նախարարները դատապարտած էին խորհրդային միջամտութիւնը:

ԱՖՂԱՆԻՍՏԱՆի մէջ իսլամական ա – պըստամբներու հինգ չարժումներ միա – ցան « Աֆղանիստանի Ազատագրութեան Դաշնակցութիւն » մը կազմելով, պայ – քարելու համար խորհրդային ուժերու դէմ: Միւս կողմէ, Խունար նահանգին մէջ զանուող ապստամբներու կարեւոր մէկ ամրոցը ինկած է խորհրդայիններու ձեռքը: Ամրոցին դէմ բուռն յարձակու – մը, որ սկսած էր անցեալ Ուրբաթ օր, հարիւրաւոր զոհեր խլած է ժողովուր – դէն:

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ մէջ «զոր – ծի մարդ մը» Ռոպէր Կրահամ որոշած է սերմի զրամատուն մը հիմնել, ուր սա – կայն կ'ընդունի միայն Նոպելեան մրցա – նակաւորներու սերմերը: Կ'ուզէ վաստակ որ խելքը ժառանգական է, ուրեմն միայն շատ խելացի « յաճախորդ » կ'ուզէ բայց պարզ է որ կիներն ալ պէտք է նոյնքան խելացի ըլլան, քանի ոչ մէկ ապահովու – թիւն կայ, որ ծնելիքը անպայման հօր սերմէն օգտուի եւ դեռ հեռուներ երթա – լով ժառանգական օրէնքներու մէջ, հարկ կ'ըլլայ մեծ հայր, մեծ մայր, հօրաքոյր, հօրեղբայր եւս « ընտրել »...:

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Փետր. 26–28)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ԿԱՅԱՆԻ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՎԵՐՋ ԴՏԱԾ Է ԲՐԵԺՆԵԻ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

410 հազար քիլովաթ կարողութեամբ երկրորդ ուժի հաստուածի կառուցումով վերջ դրած է Ալարատեան դաշտի հիւ – լէական ելեկտրակայանի չինարարու – թիւնը: Փետր. 27ին Չնորհաւորելով Հա – յաստանի յաղթանակը Բրեժնեւ իր նա – մակին մէջ նշած է, որ « Հայաստանի հիւլէական ելեկտրակայանի ստեղծումը մեր հայրենիքի միութենական չատ մը Հանրապետութիւններու, երկրամասերու եւ մարզերու միջազգային կարեւոր ա – ւանդն է Հայաստանի եւ անդրկովկաս – եան միւս Հանրապետութիւններու աշ – ատրողական ուժերու յետագայ վերել – քի, երկրի հարաւային շրջաններու, ա – ռելիքի ուժի հաշուեկշիռի կառուցուած – քի բարելաւման գործին մէջ »: Քանի մը տարի առաջ Հայաստան չունէր բաւարար ելեկտրուժ, եւ կ'օգտուէր Վրաստանէն ու Ադրբեջանէն, իսկ ներկայիս ինք է որ ելեկտրուժ կուտայ այդ երկիրներուն:

×

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆԸ ԵԻ ՎՐԱՍՏԱՆԻ ՀԱՑԵՐԸ

Թիֆլիսի հայկական առամաթիք թատ – րոնին մէջ տեղի ունեցած է « Երկու հայ – րեր » թատերախաղի առաջին ներկայա – ցումը, Հայկ Ամիրեանի բեմադրու – թեամբ: Թատրոնը, որ 124 տարեկան է, ունեցած է մեծ դերասաններ՝ Պետրոս Ադամեան, Իսահակ Ալիխանեան, Սիրա – նոյշ, Ցովհաննէս Աբէլեան, Վահրամ Փափազեան եւայլն: Ներկայիս Վրաս – տանի մէջ կ'ապրին աւելի քան կէս մի – լիոն Հայեր, որոնք կը զբաղին դիտու – թեան, մշակոյթի եւ տնտեսութեան բա – լոր ճիւղերով: Կան չուրջ 300 հայկական վարժարաններ, որոնց համար մասնա – դէտներ կը պատրաստէ նաեւ Թիֆլիսի Մանկավարժական Հիմնարկը: Մօտ քսան բանաստեղծներ եւ արձակագիրներ կը հաշուէ Վրաստանի Գրողներու Միու – թեան Հայկական Բաժինը: Թիֆլիսի մէջ լոյս կը տեսնէ « Սովետական Վրաստան » հայերէն թերթը, որ բաժանորդներ ունի Խորհ. Միութեան չատ մը քաղաքներու մէջ:

×

ՀԵՆՐԻԿ ՍԵՒԱՆԻ ԹԱՐԳՄԱՆԱԿԱՆ ՆՈՐ ԳՈՐԾԸ

Երեւանի մէջ լոյս տեսած է «Կէս մար – դը» խորագրով հատաքածոյ մը, ուր տեղ գտած են « Անգլիական մանկական գրա – կանութեան ծաղկաքաղ » հատորի լա – ւագոյն գործերը, երկիծական բնոյթի: Հաւաքածոն հայերէնի թարգմանած է Հենրիկ Սեւան, որ վերջերս թարգմանած է նաեւ Պայրընի « Զայլա Հարոլտ », « Կորնթոսի պաշարումը » եւ « Կղզի » պոէմները: Ներկայիս կը պատրաստէ « Տոն Ժուան »ի թարգմանութիւնը:

×

ՆԱՖՈՒԹ ԱԻԱԳԵԱՆԻ 120ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ

Տուզ Գիւղի (Լեռնային Ղարաբաղ) բը – նակիչները նշած են իրենց համագիւղա – ցի Նաբաթ Աւագեանի ծննդեան 120րդ տարեդարձը: Ներկայ եղած են ի չարս բազմաթիւ հիւրերու, գեղկուհիին 30 թոռներն ու ծոռները: Նաբաթ Աւագեան ներկայիս կը չարունակէ զբաղիլ գիւղա – տնտեսական աշխատանքով. մասնաւորա – պար կը սիրէ նտիլ զորպագործութեան տարքին առջեւ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Մ Ա Հ
ԷՄԻԼ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

— o —

« Սովետական Հայաստան » օրաթերթի Փետր. 26ի թիւէն կը տեղեկանանք, թէ Փետր. 24ին Երեւանի մէջ մեռած է Հա – յաստանի Նախարարաց Խորհուրդին ա – ռընթեր Թեթեւ արդիւնաբերութեան բաժնի վարիչ Ճարտարագէտ Էմիլ Ցով – հաննէսի Յակոբեան: Ծնած էր 1915ին՝ Ադրբեջանի Նուխի գաւառի Վարդաշէն գիւղը: Մինչնակարգ կրթութիւնը առած է Երեւան, ուր յաճախած է նաեւ Բազ – մարուեստիպ հիմնարկը զոր աւարտած է 1942ին: 1956ին նշանակուած է Հայաս – տանի պարենային ապրանքներու արդիւ – նաբերութեան նախարարի տեղակալ: 1965էն ի վեր կառավարութեան մէջ կը վարէր Թեթեւ արդիւնաբերութեան բաժ – նի վարիչի պաշտօնը: Պարգեւատրուած էր զանազան չքանչաններով:

ՓՈՒԹՊՈԼ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԲԱԺԱԿԻ ՄՐՑԱՇԱՐՔԻՆ ՄԱՍԻՆ

— o —

Ա.ւանդութեան համաձայն, Խորհ. Մի – ութեան մէջ ոտնագնդակի մրցաշարքը կը սկսի բաժակի խաղերով: Ինչպէս անցեալ տարի, այս տարի եւս բաժակի մրցում – ները տեղի կ'ունենան ենթախումբերու ձեւով: Ինչպէս ծանօթ են « Ցառաջ »ի ընթերցողները (տես «Ցառաջ» Փետր. 12ի թիւ), խորհրդային բաժակի մրցումնե – րուն կը մասնակցին բարձրագոյն եւ առաջին լիկաներու 48 ակումբներ, բաժ – նուած ութ ենթախումբերու: Վեցերորդ ենթախումբին մաս կը կազմէ « Արա – րատ », մրցակից ունենալով Մոսկուայի « Տորպեդօ », Եարոսլաւլի « Շիննիկ », Չապորոժիէի « Մետալուրգ », Սմոլենս – կի « Իսկրա » եւ Նիկոպոլի « Կոլոս » ակումբները: « Արարատ »ի խաղերը տե – ղի կ'ունենան Երեւանի « Հրազդան » մարզադաշտին վրայ, իսկ նոյն ենթա – խումբի միւս ակումբներունը՝ Արտաշատ եւ Էջմիածին: Իւրաքանչիւր ենթախումբի առաջին եւ երկրորդ հանդիպացող ա – կումբները իրաւունք կ'ունենան մասնակ – ցելու 1/8 աւարտականներուն, որոնց ընթացքին ոչ ոքի արդիւնքի պարագային յաղթականը որոշելու համար խաղը կ'երկարաձգուի կէս ժամով. եթէ նորէն յաղթանակ չապահովուի, խաղին ելքը կ'որոշուի փենալթիներով:

Բաժակի աւարտականը տեղի կ'ունե – նայ Մոսկուայի կեդրոնական մարզադաշ – տին վրայ:

×

Փետր. 26ին Հայաստանի Լրագրողնե – րու տան մէջ տեղի ունեցած է հանդի – պում մը խորհրդային բաժակի Երեւան – եան ենթախումբի մասնակից խումբերու ղեկավարներու հետ: Ներկաներու հար – ցումներուն պատասխանելով ղեկավար – ները պարզած են իրենց խումբերուն վի – ճակը նոր մրցաշարքի նախօրեակին:

Ի ՅՈՒՇ ԻՐ ՄԱՀՈՒԱՆ ՔԱՌԱՍՈՒՆՔԻՆ

ՋԱՏԻԿ ԽԱՆՋԱՏԵԱՆ

———o———

Գ.

«Աշակերտները» կ'ըլլար իր վկայուր մտահոգութիւնը, քանական թուական – ներու յուսախաբութիւններու անիծեալ տարիներուն:

Օգտաշատ վարդապետութեան (փըրակ–մաթիֆ) ուղիներով ընթացող իր միտքը, տնտեսական թէ քաղաքական գետնի վը – րայ, արագ որոշումներու կարող, կը թելադրէր մեր ցիրուցան ժողովուր – դին չահերը հետապնդել, ջլատուած ու–ժերու պատրաստութեան նուիրուիլ, ա – նոնց միասնականութեան հասնելու լա – ւատես հեռանկարով առզրուած:

Օրինակներ պակաս չեն:

Զինքը կը դանենք ուրեմն, պլուխը, համայն նուիրումով Սեւրի Մուրատեան Վարժարանի վերաբացման աշխատանք – ներուն:

Երեսունական թուականներու սկիզբը Ֆրանսահայ գաղութը արդէն կազմուած է: Անդամանելի կորուստներու դառնու–թիւնները այն աստէն է որ կը ծլին սուն–կի պէս արագ, ու գաղութը կը մը – խրճուի ներքին խլրտումներու մէջ:

Անոնց հանդէպ խուլ, Զաւիկ Խան – զատեան կը հետապնդէ հայ մտքի վե – րելքը՝ Մուրատեան Վարժարան· հայ անտեսական ուժ՝ Հայ Տնտեսական Կեդ–րոնի Հիմնադրութիւն, հայ ընտանիքին քաղաքական բոլոր իրաւունքներու տի – րանալու անհրաժեշտութիւնը կը չեշտէ, ֆուէներու ազդեցութիւն:

Տուեալներ ունի:

Աշխարհագրական ընկերութեան մը վա–րիչ – անօրէնն է: Շուրջը հաւաքուած են Ֆրանսացի գիտական, տնտեսական, քա–ղաքական հոսանքներէ ականաւոր անձնա–ւորութիւններ:

Նախարարներ նախկին, աւելի բարձր տակաւին, անոնցմէ չատերուն տղանցքը դիտած եմ Սէն – Միշել հրապարակին վրայ գտնուող իր գրասենեակներուն մէջ:

Մեծածաւալ, թանկարժէք գործերու ապպրանքներ չատ մը երկիրներէ ու այլ աշխատութիւններուն զուգընթաց, անոնց բերմամբ, Խանզատեան կը պատրաստէ իր սրտին հատորը՝ Հայաստանի Քարտէս – Պատմագրութիւնը:

Մուրատեան Վարժարանի մէջ ամ – բարել տուած էր խել մը ճարտարար – ուեստի յատուկ մեքենաները, հոն հայ արհեստից վարժարան մը բանալու ա–ռաջադրութեամբ: Անոր յատուկ համեստ ծրագիր մը պատրաստել կը խնդրէր ինձ–մէ չարունակ, իմ սիրայօժար մասնակ – ցութիւնս բերել տալէ յետոյ Մուրատեանի մարզանքի դասերուն, ինչպէս նաեւ զբ – ծագիտութեան: «Մինչեւ որ դասարանները չատնան, եւ կարենամ ուսուցիչներ վը – ճարել»:

Այսպէս, լինքը եւ իր օտար բարեկամ – ները կը հովանաւորէին ու կը քաջալե – րէին ազգապահպանումի այդ դպրոցը՝ հայ: Իւրաքանչիւր պատեհ այցելութիւն–ներու խօսքն էր՝ մնացէք Հայ»:

Ֆրանսան կառավարող այդ մեծ անձ – նաւորութիւնները կը նախագահէին հայ դպրոցի հանդէսներուն, իրենց ելոյթներու առեն անչուչտ գովեստները կը չռայլէին Հայերուն ու կը թելադրէին Հայ մնալ:

Այս խօսքերը, նախապէս թելադրուած, քաղաքավարական՞ն բնոյթ ունէին միայն:

Անգամ մը, Խանզատեան, զիս կը ըղե–կէր որպէսզի Նանսիի երեսփոխան, քա – ղիցս նախարար՝ Լուի Մարէնը, այդ հանդէսին բերեմ:

Ինքն էր գուռը բացողը: Տնեցիք մեկ–ներ էին իրենց պատյաններուն: Պատրաս – տուելու աստեն, ներս – դուրս, պարզ, սովորական մահկանացուի պէս կը խո – սէր, զիս եռեւէն պատրաստնելով:

Ինքն էր խօսողը, Հայոց եւ Հայաստանի մասին, նաեւ կառքին մէջ:

Գրեթէ լուռ էի, այդ պարագան, իմ թերահաւատութեանս վերագրեց ,ու երբ վար իջանք չէնք մտնելու, կեցուց զիս·

– Երիտասարդ, ըսաւ, հաւատք ունեցէք ձեր ազգին վրայ, դուք արժանաւոր եւ աշխատասէր ժողովուրդ մըն էք: Ես կը ճանչնամ ձեր երկիրը, հոն կատարեցի, իմ ընտրութեամբ, թոշակաւորի պատյաս: Այդ խիստ ու ամեհի բարձրավազակը ի վերջոյ ձեզի պիտի վերագառնայ, դուք կրնաք միայն արգասաւորել ու ծաղկեց–նել զայն:

Մարդարէութի՞ւն, մխիթարա՞նք· իր տագնապ խօսքերուն մէջ կեղծիք չկար, այնուամենայնիւ:

Նոյն այդ երեսունական թուականնե – րուն, Հայաստանը տակաւին կը մնար մեկուսացած, մոմ մը հայ ափիւռքի սըր–տին մէջ, ուրուն հոծ մասնիկները սե–փական հոգերու կողքին, ականջալուր են քաղաքական խիստ դիրքաւորումներու, ֆաշական, համայնավար եւ դեմոկրա – տիկ:

Ազգապահպանման գեփիւռ մը, տեղ – տեղ փոթորիկ դարձած, սկսէր էր ալե–կոծել Սփիւռքը, իր ընդերքէն ցնցել, պատասխանատուութիւններ ճշդել, նոր ուղիներ փնտռել:

Անհրաժեշտ էր անշուշտ վերազարթ – նում մը: Անխուսափելի էր տեսակէտնե – րու պայքարը: Իրաւ է որ ան պէտք է տարուէր միասնականութեան ծոցի մէջ, ազգապահպանումի անունով, ուստի ա – ռանց նոր հատուածականութեանց պատ – ճառ դառնալու, առանց իրարմէ անջա – տելու սեփական Հայրենիքէ վտարուած հոգիները, առանց ջլատելու ոգի եւ տըն–տեսութիւն:

Ազգապահպանում՝ ամէնուն հետա – պընդածը· կռնակ կռնակի:

Հատուն տարիքի եւ մտքի տէր՝ Զա – տիկ Խանզատեան քաղաքական յստակ տուեալներ ունէր եւ իր փրակմաթիֆ ո–դին զինքը կը մղէր, ի հդոյէ համազգա–յին մարմնի մը, անհատապէս իր կարե–լին փորձել ի խնդիր դպրոցական ցանցի ընդլայնումին, եւ ընդհանուրին տնտեսու–թեան զարգացումին:

Կը հիմնէր Հայ Տնտեսական Կեդրոնը, լայն օժանդակութեամբը Ֆրանսացինե – րուն, որոնց մօտ իրաւամբ յայդոզած էր ցոյց տալ թէ որքա՞ն չահաբեր է պա – տերազմէ, մարդով եւ տնտեսութեամբ հիւծած Ֆրանսային, վերականգնել անոր արեւելեան երբեմնի կայանները, որոնց մէջ ինչպէս անցեալին, այժմ աւելի լայն չափերով պիտի դտնէին Հայերու մա–նակցութիւնը:

Անհրաժեշտ էր անշուշտ վերազարթ – նում մը: Անխուսափելի էր տեսակէտնե – րու պայքարը: Իրաւ է որ ան պէտք է տարուէր միասնականութեան ծոցի մէջ, ազգապահպանումի անունով, ուստի ա – ռանց նոր հատուածականութեանց պատ – ճառ դառնալու, առանց իրարմէ անջա – տելու սեփական Հայրենիքէ վտարուած հոգիները, առանց ջլատելու ոգի եւ տըն–տեսութիւն:

Ազգապահպանում՝ ամէնուն հետա – պընդածը· կռնակ կռնակի:

Հատուն տարիքի եւ մտքի տէր՝ Զա – տիկ Խանզատեան քաղաքական յստակ տուեալներ ունէր եւ իր փրակմաթիֆ ո–դին զինքը կը մղէր, ի հդոյէ համազգա–յին մարմնի մը, անհատապէս իր կարե–լին փորձել ի խնդիր դպրոցական ցանցի ընդլայնումին, եւ ընդհանուրին տնտեսու–թեան զարգացումին:

Կը հիմնէր Հայ Տնտեսական Կեդրոնը, լայն օժանդակութեամբը Ֆրանսացինե – րուն, որոնց մօտ իրաւամբ յայդոզած էր ցոյց տալ թէ որքա՞ն չահաբեր է պա – տերազմէ, մարդով եւ տնտեսութեամբ հիւծած Ֆրանսային, վերականգնել անոր արեւելեան երբեմնի կայանները, որոնց մէջ ինչպէս անցեալին, այժմ աւելի լայն չափերով պիտի դտնէին Հայերու մա–նակցութիւնը:

Հետաքրքրութիւն, ապատոզականու – թիւն, հեգնանք, նախանձ··· ու անհե – տեւանք:

Այսօր դարձեալ մեծ պակաս մը, զոր աշխարհահասու մեր նորերը պէտք է փորձեն գլուխ հանել:

Միաժամանակ հրապարակ կու գար ուրիշ որոշումի մը գոյութիւնը: Այն որ հիւրընկալ պետութիւնը տարիներ ա – ռաջ իր պաշտօնաթերթին մէջ յայտարա–րած է թէ պատերազմի պարագային իր երկրին մէջ գտնուող ոչ – հպատակ հայրենազուրկները զինուորական ծառա – յութեան պիտի կոչուին:

Զաւիկ Խանզատեան «յանդգնեցաւ» զայն ցոյց տալ իր ազգակիցներով ըզ – բաղող մարմիններու, անոնց անոյշ մը – րափը եւ··· խանգարեց:

Մեր ուրիչ թերութիւնը: Քնանալ:

Քնանալ, որ ուրիշները զբաղին իրենց ապագայով, օտարները ոտնեն, անօրի – նեն, օր մը անոնց վերադրելու համար ամէն չարիք:

Սփիւռքի կացութեան տեղեակ, գործ–նական մտքի տէր մարդիկ, պիտի օգ – տուէին օրէնքին տրամադրած բոլոր կա–րելիութիւններէն: Օրէնք մը, որ կ'ա–նէր զաւակը, կը լքէր ծնողքը:

Զաւիկ Խաչատեանի մօտ դիմումնե–րը ձեւ կը փոխեն· օգնութիւն, եզք փըն–տրողներու թիւը կը չատնայ: Ինչպէս չարունակ, չի մերժէր, չի կրնար, կը խոստանայ, պիտնալով հաղերձ որ իր միջոցներէն վեր է չատերուն խնդրանքը: Զուզեր որ վհատին, ու իրմէ դժգոհ մը–նացողները անպայման անոնց մէջ կը գըտ–նուին:

– Ինչպէ՞ս ո՛չ ըսեմ: Կ'ապաչեն: Իրենց պէս ես ալ կը յուսայի որ պիտի կրնամ «բան մը» ընել:

Հանրապետութեան անկումէն, Թրքա – հայոց դաշը հետապնդող Ազգ· Պատուի–րակութեան լուծումէն յետոյ, ո՛չ միայն Ազգ· Մարմին մը չէր ստեղծուած, այլ հին կուսակցութիւններու մէջ ալ ծայր տուած էր պառակտումներ:

Հ· Ց· Դաշնակցութեան գեկավարու – թիւնը փոխելու պայքար: Հնչակեանները բոլորն ալ համաձայն չէին որ իրենց կու–

ԱՖՂԱՆԻՍՏԱՆ՝ ԵՐԷԿ ԵԻ ԱՅՍՕՐ

———

Էսոշիէյթըտ Փրէսի թղթակիցներէն Մ· Էլիասըն մէկ ամիս գտնուած է Աֆղա – նիստան: Ականատես եղած է խորհրդա–յին զինուորական միջամտութեան եւ աչ–խատած է դրաքննական խիստ պայման–ներու տակ: Արտասահման գալով նոր – կայացուցած է իր տպաւորութիւնները, յաճախ ընթացիկ պատկերացումներով եւ մարդոց արտայայտութիւններով:

Պազարին մէջ, մուշտակավաճառի խա–նութի մը դուռները փակուած են երե – կոյեան: Սկսած է թէյի սպասարկութիւ–նը եւ Աֆղան մը խօսք առնելով իր մտա–ծումները յայտնած է հոն սպրդած օտար լրագրողներուն:«Փէշ մարդիկ են ,անաստ–ուածներ են: Քրիստոնեաները Աստուած ունին, մահմետականները Ալլահը ունին, Հրեաները Եհովան ունին, սակայն Ռու–սերը Աստուծոյ դէմ են»: Այն հարցու–մին, թէ խորհրդային զինուորական մի–ջամտութեամբ ի՞նչ ապագայ վերապահ–ուած է երկրին, տեղացին կարուկ կեր–պով պատասխանած է(— « Ո՛չ մէկ, Աֆ–ղանիստանի վախճանն է »:

Լրագրողին պարզաբանումով, 21 ամ–սուան մարքսեան իշխանութիւնը, յատ – կապէս խորհրդային զինուորական մի – ջամտութիւնը, խախտած է չատ նուրբ հաւասարակշռութիւնը երկրին էթնոգու – թեան· փաստօրէն գաղրած է Աֆղանիս–տանի 233 տարուան անկախութիւնը:

Արձանագրելէ ետք, թէ երկրին նոր իշխանութիւնները յաջորդաբար փորձած են յեղափոխական դիմագիծ մը տալ Աֆ–ղանիստանի, աւելցուցած է·— Արդիւն–քը, փաստօրէն, բոլորովին հակառնակ տեսք ստացած է· զգալի զարձած է հա–կակրօնութիւնը կառավարութեան, Աֆղա – նիստանը գրաւման տակ պահող խոր – հրդային ուժերուն դէմ: Մահմետական բնոյթի ապստամբութիւնը ծաւալ ստա – ցած է եւ, նոյնիսկ, աֆղան բանակը սկը–ցած է լրջօրէն ճարճատիլ, կազմալուծ – ուիլ: Անցեալին, ձախակողմեանները այս

սակցութիւնը լուծուի համայնավարու – թեան ծոցին մէջ: Ռամկավար – Ազա – տականները սեփական ոլնայարէ զուրկ, հայ քաղաքական կեանք կը մտնեն, ոնի–րէ մը Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ երկ – փեղկումին յանգելով:

Երբ Զաւիկ Խանզատեան ցոյց տուաւ թէ ինչպէս հայ երիտասարդը կրնայ ճա–կատ պիտի տարուէր առանց իր ընտանի–քին քաղաքացիի իրաւունքը ճանչնալու:

Նոր իրարանցում մը: Հակառնակ կողմերը միացան կարծես: Նանսիենան դրասենեակը հասկրէ եւ գոյութեան լ–րաւունքէն կը զրկուէր, թէեւ հպատա – կութիւնները օր ըստ օրէ կը չատնային:

Ամէնուրեք, սկսելով Ամերիկայէն, ուր սիքիզըն ըլլալը պարծանք էր, կրցա՞ծ էինք Հայը հայրենազրկութեան, անէր – պատակութեան մէջ պահելով զայն քա – ղաքական ազգակի դիրքին մէջ պահել:

Նման ծրագիր մը, թերեւս կուսակ – ցականներու ճառերուն մէջ միայն:

Ուրեմն հալածանքը կը չարունակուէր, եւ ազմուկը քանի մը անձերու ժամա – նակաւոր ասպարէզին հետ կապ ունեցող պարագայ մըն էր, որուն ամէնէն կա – տաղի պաշտպանները զանազան երկիր – ներու ևաթիւրալիզեներն էին:

Ազգը պառակտուած, վերածուէր էր անհաչտ կողմերու, գործօն տարրերու վզին նորատեսակ, «չքնաղ» բարբարոս պարտադրանք մը:

Զաւիկ Խանզատեան չէր չեղեր իր տե–սակէտներէն:

Նոյնն է իմ պարագան, տեսակէտ եւ անչեղ:

Կը հետեւիմ համայն Սփիւռքի կեան – քին, նախաճաշերուս պէս հաւատարմու–թեամբ, թերթերով, պարբերականնե – րով: Կը լսեմ հիւրեր եւ քարոզիչներ:

Իբր գործօն տարր, նախապատուու – թիւնս տուած Հ·Մ·Ը·Մ·ին, յամառօրէն կառչած համոզումի մը, որ ան վեր է, գերիվեր բոլոր կողմերէն, հայրենեաց կամարն իբր գլուխ:

ՎԱԶԳԷՆ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

(Շար· – 3)

դրեթէ աւատապետական երկրին մէջ, աննշան ուժ ներկայացուցած են, եթէ նկատի առնենք ընտրութեանց արդիւնք–ները: Այսօր ատոնք յաջողած են իրենց հակակշիռը հաստատել, չնորհիւ խոր – հըրդային զինուորական ուժին ներկայու–թեան եւ աջակցութեան:

Խօսելով մօտաւոր իրազարձութիւննե – րուն մասին, լրագրողը դիտել տուած է, թէ արիւնալի պետական հարուածները այլանդակ կացութիւններ ստեղծած են: Օրուան դէմքերը մէկ ժամէն միւսը ան–տեսուած են, դատապարտութիւններու նշանակ դարձած են: Այսպէս, Հապի – Ֆիւլլա Ամին, « սիրեցեալ առաջնորդը », « վայրենաբարոյ գահիճ »ի մը որակու–մին արժանացած է: Նուր Մոհամմէդ Թարաքի, որ նախագահ եղած է 1978 Ապրիլի պետական հարուածէն ետք, ան–յիշատակելի անուն մը դարձած է, երբ Ամին իշխանութեան գլուխ անցած է՝ սպաններով նախկին նախագահը: Ներ – կայիս նահատակի, մարտիրոսի պսակով ներկայացուած է:

Անդրադառնալով անցեալին, լրագրողը յիշատակած է 80 տարիներ առաջ երկրի իշխանութեան գլուխը գտնուած լինքնա–կալին հետեւեալ հարցումը: Ասպատր Ռահման Խան հարց տուած էր թէ « Ի՞նչ–պէս Աֆղանիստանի նման փոքր երկիր մը, որ ցորեկի հատիկ մըն է գօրաւոր աղօրիճներուն մէջ, կրնայ ոտքի մնալ նգմող – տորորող սալաքարերուն միջեւ »: Քիփլինկ, իր կարգին, տանեին տուած է պատասխանը գրելով·— « Բերանը լայն բանալով եւ ուսիսին եւ հարաւին ապեր Երկուքն ալ ոսկիով լեցուցած են զայն »:

Աֆղանիստան չարունակած է պահպա–նել իր անկախութիւնը գարերու ընթաց–քին հետեւելով նոյն քաղաքականութեան Արեւելք – Արեւմուտք մրցավազքին մէ եւս նոյն քաղաքականութիւնը կիրարկ է յաջողութեամբ:

Արդարեւ, Մոսկուա եւ Ուաշինկթըն իրենց կարգին, Աֆղանիստանի « բեր–նը » լեցուցած են ոսկիով եւ ուրախ ե–զած են իրաց այս վիճակին համար: Մրցակցութիւն մը հաստատած են իրենց մէջեւ չինելով կառուցներ, մարզադաշ–տեր, գործատուներ եւ բժշկական օժան–դակութիւններ ընծայելով: Մոսկուա հայթայթած է զէնք, իսկ Ուաշինկթըն մարզած է բանակին լաւագոյն սպաները:

Աւանդաբար կատածամիտ օտարական–ներուն հանդէպ, Աֆղանները մինչեւ այսօր յատուկ հակակրութիւն մը ցոյց տուած են հիւսիսի իրենց դրացիին դէմ: Բազմաթիւ Աֆղաններու մտքին մէջ դեռ ամուր խարսխած է Մոսկուայի 1930–կան թուականներուն ճիգը սանձելու մահմետականութիւնը կեդրոնական Ա–սիոյ խորհրդային Հանրապետութիւննե–րուն մէջ: Հազարաւորներ խոյս տալով ապաստանած են Աֆղանիստան:

Այսպէս կամ այնպէս, Աֆղանները ընդունած են խորհրդային օժանդակութիւն–նը, տարեկան 1,5 միլիառ տոլար արժո–ղութեամբ: Ընդունած են նոյնպէս Արեւ–մուտքինը՝ հարիւր միլիոնաւոր: Հու–սերը չինած են Քապուլի միջազգային գ–ղանաւակայանը, իսկ Ամերիկացիք, ա–ւելի մեծը՝ Քանտահարի մէջ: Մոսկուա երկու քիլոմեթր եօթը հազար երկարու–թեամբ Սալանկի վտակային հատուած է՝ Աֆղանիստանի մայրաքաղաքը կապ–ճամբով խորհրդային աշխարհին կապե–լով: Ուաշինկթըն, իր կարգին, ուղի ը հատատած է երկրին եւ Փաքիստանի միջեւ:

Կրեմլին մտանագէտները գրկած է ու–սումնասիրելու համար բնական կապին հարուստ պաշարները, իսկ ամերիկացի խորհրդատուները իրենց մնայուն գրա–սեղանները ունեցած են գրեթէ բոլոր պաշտօնատուներուն մէջ:

Երբեմնի նախագահը Տաուտ, երկաթ–եայ բռունցքով երկիրը գեկավարած է իրքնակալ, օգտուած է իրաց այս վի–ճակէն, ժամանակ մը յաջողած է 450 միլիոն տոլարի յատելեալ պահեստ մը ապահովել երկրին արտաքին առեւտուրի ելմտացոյցին մէջ:

Այսուհանդերձ, Աֆղանիստան թերաճ երկիր մը մնացած է միշտ, յետամնաց աւատապետական բնոյթով, նկարագի–րով: Ահա քանի մը տուեալներ: 18 մի–լիոն բնակչութեան 80 տոկոսը եղած է միշտ անգրագէտ, կեանքին միջին տեւո–ղութիւնը 1972ին եղած է 40 եւ 1977ին անճ գլուխ տարեկան եկամուտը ներկա–յացուցած է 227 տոլար:

Ի՞նչ կը մտածեն ներկայ կացութեան

= ՀԱՄԱՐՈՏ ԼԵԶՎԻ =

ՈՐՈՇ ՅԱՅՏԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԱՀ ԼԵԶՎԻ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ
ՀԱՅԵՐԵՆԻ ԲԱՑԱՏՐԱԿԱՆ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅԱՆ
ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԲԱԺԻՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԱՀ ԱԿԱԴԵՄԻԿՈՍ Ա. Ա. ՍԱԼԱԽՅԱՆԻ
ԱՆՎԱՆ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Սահեան եւ Նայիլի Քովաքս եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Գաղիկ Յովակիմեան եւ զաւակները, Յարութիւնեան ընտանիքը, Պուտաքեան եւ Տիրատուրեան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի իրենց քրոջ, մօրաքրոջ եւ ազգականին՝

ՀՈՒՐԻ ԻՓԼԻՔԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, Իսիի Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ, այս Կիրակի Մարտ 9ին։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

×

Պ. Յակոբ Մխիթարեան եւ Թոռնիկը՝ Ալէն, Տէր եւ Տիկին Մանուէլ Մխիթարեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Սիրարփի Ֆաքրիքեան եւ աղջիկները, Օր. Մարի Մխիթարեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս Կիրակի, Մարտ 9, Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցին իրենց զաւկին, հօր, եղբօր, հօրեղբօր եւ մօրեղբօր՝

ԽՈՍՐՈՎ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Սիմոն Ուզունեանի *մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրեն.—*

Տէր եւ Տիկին Պաղտիկ Քիւլլէեան 100 Ֆր. Կապ. Խաչի կայանին եւ 50 Ֆր. «Ծառաչ»ին, Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Քիւլլէեան 200 Ֆր. Կապ. Խաչի կայանին, Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Քիւլլէեան 100 Ֆր. Կապ. Խաչի կայանին, Պէյրութ եւ Փարիզ՝ Տէր եւ Տիկին Վահէ Դար-բինեան եւ զաւակները 100 Ֆր. «Ծառաչ»ին (ստանալ «Ծառաչ»էն)։

ANIMATION ENFANTS

BAL COSTUME — Costumes arméniens ou d'un pays de la diaspora
FILM — Bellefontaine, été 1979 suivi d'une animation-débat.
GOUTER
le Dimanche 9 Mars à 15 heures
MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE
9, rue de Madrid, 94140 Alfortville
Tél. : 376-55-89
Inscription auprès de la direction

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ Դաւթայի Հայր. Միութեան վարչութիւնը իր բոլոր անդամ-անդամուհիները ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ Մարտ 9ին, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան Սեբաստացի Մուրատ-Արմենեան սրահը։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլորին ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ԽՈՒՌՆԵՐԱՄ ՓՈԽԱՑՔԻ ՎԱՃԵԼԵԼ ՀԱՑ ԵՐԳԸ

Palais des Congrès
LYON

ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳ

Կիրակի, Մարտ 9, ժամը 15·30ին
կազմակերպութեամբ
Լիոնի Հայ Տիկնանց Միութեան
ՍԱՀԱԿ – ՄԵՍՐՈՊ
ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԸ
(Մարսէյլէն, 110 անդամներով)
Ղեկավարութեամբ՝
ԽԱՉԻԿ ԵԼՄԱՋԵԱՆԻ
Դաշնակի ընկերակցութեամբ՝
ժիւլիէթ Ելմագեանի
ՅԱՅՏԱԳԻՐ՝ Կոմիտաս, Եկմալեան, Բարաֆեանեան, Պռամս, Շուպէրթ, Պարթեւեան, Ասլանեանց
Տոմսերու համար դիմել՝
Maison Arménienne
40, Rue d'Arménie, Tél. 860-47-18
Restaurant TAMAR
5, Rue Ferrandière, Tél. 842-20-24
PATEGAB
152 bis, Rue Moncey, Tél. 860-10-38

«ԾԱՌԱՉ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Լիոնէն Տէր եւ Տիկին Զաւիկ Համբարձումեան, իրենց Թոռնիկին անդրանիկ զաւկին՝ Փիլիէնի ծնունդին ուրախ առիթով «Ծառաչ»ի կը նուիրեն 200 Ֆր.։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Վիլֆրանշ – Սիւր – Սոնէն այրի Տիկ. Աղաւնի Զէմլէքճեան եւ զաւակները 150 Ֆր. կը նուիրեն «Ծառաչ»ին Արտեմիս Ղազարեանի յիշատակին։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՑՏԱԳԻՐ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԷՆ

Այս Կիրակի, Մարտ 9, ժամը 9·30ին, հեռատեսիլի Ա. կայանէն՝ Յովհ. Թուրմանեանի ողբերգութիւնը։ Կը մասնակցին Էմիլ Ալանեան, Լիւք-Անտրէ Մարսէլ, Սոնիա Վարդանեան, Ժ. Փ. Մահէ։

ՊՕՄՈՆԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս Կիրակի, Մարտ 9, կը պատարագէ ՆԵՐՍԷՍ ԲՀՆՑ. ԳՈՐՈՂԵԱՆ, Մելպուրնի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ հոգեւոր հովիւ։

pour la première fois en France

DOM disques

présente en exclusivité

ARKA RECORDS

nouvelles collections de disques arméniens

INTERPRETE	TITRES	REFERENCE
33 tours		
MANUEL	*TEARS OF HAPPINESS*	
HAROUT	*OOUR EYIR AHSTVATS*	1976
HAROUT	*BALLAD HAYRENYATZ*	A. K. 140
ADISS HARMANDYAN	*EREVANI METCH*	A. K. 168
MAXIM	*MIAYN KEZ SIRETZI*	A. K. 154
MAXIM	*NAVAVAR*	A. K. 156
MAXIM	*KAROUN YES INTZ HAMAR*	A. K. 158
ANTRANIG MATOSSIAN	*SIRO GRAGNER*	A. K. 162
ARDASHES SEMERDJIAN	*GANK AR AREV*	A. K. 166
LEVON KATERJIAN	*HYE HEROSNERIN*	A. K. 150
ADISS HARMANDYAN	*KAROUN KAROUN*	A. K. 152
ARSHAK KHENTIRIAN	*ARM. COUNTRY DANCES*	A. K. 1002
33 tours double-albums		
RAFFI HAGOPIAN	*VERATARTZIR*	A. Y. 170
PAUL BAGHDADLIAN	*SIROUM YEM KEZ*	A. K. 172-74

Disques DOM 4-6, rue du Donjon 94300 Vincennes
✲ EN VENTE CHEZ VOTRE DISQUAIRE ✲

Բարեկենդանի Խրախճանք

Կապ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի Բարեկենդանի խրախճանքը մասնակցութեամբ երբեակ հայ արուեստագէտներու։ Կիրակի, Մարտ 9 ժամը 13ին։

Trio Arménien

Երգ Այտա Յարութիւնեան
Քանոն Ելիա Փեհլիվանեան
Կիթառ եւ տավուլ Արթօ Փեհլիվանեան
Սիրայօժար մասնակցութեամբ
Սքելլա Պագըրեանի (*պար*)
HOTEL ARCADE
2, Rue Cambronne — Paris 15e
Սեղանները ապահովելու համար՝
հեռաձայնել 533·06·31 *եւ* 206·42·50
Մուտք եւ ճաշագին 100 *Ֆ.*

Հ. Բ. Ը. Միութեան
Երիտասարդաց Մարմնի
կազմակերպութեամբ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԻԿՈՅԹ

ԹԱՏԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՍՄՈՒՆՔ
Centre Culturel Alex Manoogian
118, Rue de Courcelles, Paris 17e
կիրակի, Մարտ 9, ժամը ճիշդ 17ին
հիւրաբար խաղախումբ գտնուող՝
ԺԻՐԱՅՐ ԲԱՐԱՋԵԱՆ
վկայուած երեւանի Գեղարուեստ – տաք-ատերական հիմնարկէն
եւ ՆՈՐԱ ԷՔՍԵՐՃԵԱՆ–ԲԱՐԱՋԵԱՆ
կը ներկայացնեն հատուածներ
Պեռնար Շոյի, Վահան Թէքէեանի, Սաչա Կիթրիի, Շահան Շահնուրի, Յովհ. Թումանեանի, Երուանդ Օտեանի, Շէյքսփիրի եւ Խօժէն Լապիճի գործերէն
Նախերգու մասնակցութիւն՝ 25 ֆր.

Imprimé sur les Presses
du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

OFFRE D'EMPLOI
INDUSTRIE ALIMENTAIRE
CONSERVERIE
Կ'ՈՒԶՈՒԻ

քարտուղարուհի մը, պոլսահայ, տաքթիլօ, քաջածանօթ ֆրանսերէնի եւ ի հարկին (անհրաժեշտ չէ) անգլերէնի։ Լաւ աշխատավարձ։ Հեռաձայնել՝ Պ. Ասլանեանի

STE. SNAIL
594-23-92

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ Խաչի Լիոնի վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները Մարտ 8ին Շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Ազգ. Տան սրահը։ Կարեւոր օրակարգ.— Վարչական ընդարձակ ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ նաեւ իր բոլոր ընկերուհիները ներկայ գտնուիլ։

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապ. Խաչի Վիէնի մասնաճիւղի վարչութիւնը յայտնել կը յայտնէ Ֆր. Մխաք Միրզէի եւ զաւակներուն, իրենց հնոյ եւ մօր զառնաղէտ կորուստին առթիւ։

Վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ընդունած է 50 Ֆր. Տէր եւ Տիկ. Նամարեանէ, Հեղնար Ճիկէրճեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղիկի։

×

Կապ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը իր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերուհի Անահիտ Ուզունեանի, ընկերուհի Վերժին Ուզունեանի, ինչպէս նաեւ ընտանեկան պարագաներուն իրենց զաւկին, ամուսնոյն եւ ազգականին՝ Սիմոն Ուզունեանի մահուան առթիւ։

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

ՆԻՍԻ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԵՒ ՍՐԱՀԻՆ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Բ. ՅԱՆԿ

Տէր եւ Տիկ. Զիլինկիրեան 2000, Տէր եւ Տիկ. Թերմանեան 1500, Տէր եւ Տիկ. Ամերհանեան 1000, Տէր եւ Տիկ. Յարութիւնեան 500, Տէր եւ Տիկ. Սիրանոսեան 200, Պ. Քարայեան 150, Օր. Շիլմանեան, Օր. Կարապետեան, Տէր եւ Տիկ. Պալեան, Տիկ. Լ. Կուզէ, Տէր եւ Տիկ. Սահաթճեան, Տիկ. Պորզաքեան, Տէր եւ Տիկ. Փ. Տիառ 100ական, Տէր եւ Տիկ. Կարսեան, Պ. Թամայեան 50ական Ֆր. Գումար 6150, նախորդ ցանկի գումար 29·750, ընդհ. գումար 35·900 Ֆր.։

TRANSTOURS

organise plusieurs voyages à Erévan avec divers programmes

14 jours à Erévan - 2 jours à Moscou

TOUS LES VOYAGES PAR AVION — HOTEL 1ere CLASSE — PENSION COMPLETE

prix du premier voyage: 3.300 F

	départ :	*retour :*
1er voyage —	18 AVRIL	3 MAI
2e voyage —	11 JUIN	26 JUIN
3e voyage —	28 JUIN	12 Juillet
	3 jours à Léningrad, 1 jour à Moscou, 12 jours à Erévan	
4e voyage —	6 AOUT	21AOUT
5e voyage —	13 SEPTEMBRE	28 SEPTEMBRE
6e voyage —	1er OCTOBRE	16 OCTOBRE

DIRECT DE MARSEILLE

1er voyage — du 11 au 25 AOUT
2e voyage — du 8 au 22 SEPTEMBRE
3e voyage — du 6 au 20 OCTOBRE

du 18 avril au 10 mai

DEPART DE TOULON
à bord du « Chota Roustavelli »

Croisière en mer Noire - 1er Mai à Erévan

23 JOURS DONT UNE SEMAINE A EREVAN
en cabine 4 personnes

3.900 F

(*pension complète et séjour à Erévan compris*)

TRANSTOURS, 25 Rue d'Argenteuil, 75001 Paris — Tél. : 261-58-28
ուր կարելի է ներկայանալ ամէն Հորեքշաբթի և Ուրբաթ կէսօրէ եաք ժամը 15էն 18
Մարսէյլ՝ *դիմել Զ. Ալիքսանեանի*
11, Rue du Bassin — SAINT-JULIEN. Tél. : 93-04-90 et (42) 83-31-55
Վալանս՝ *դիմել Ն. Գասպարեանի* —Ալֆորվիլ՝ *դիմել Յ. Պօյաճեանի*

ՈՒՐԲԱԹ
ՄԱՐՏ
7
VENDREDI
7 MARS
1980

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ա.րտասահման : Տար. 300 Ֆ. - Հատը : 2 Ֆ.
Ֆրանսա : Տար. 260 Ֆ. - Վեցամսեայ : 140 Ֆ.

55րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.597 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 55e ANNÉE — No 14.597

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆԱԽԱԳԱՀ ԺԻՍԿԱՐ Տ'ԷՍԹԷՆ Ապու Տապիի մէջ արժանացաւ ամէնէն ջերմ ընդունելութեան, որուան ըլլալով որ հոն կը գտնուի Մոցի ամէնէն բազմամարդ ֆրանսական զաղութը: Նախագահին եւ չէյխ Զայէմի խօսակցութեան առանցքը կազմեցին բացի Միջին Արեւելքի կացութենէն նաեւ Ֆրանսայի Նախագահին նախաձեռնութիւնը Եւրոպայի, Ափրիկէի եւ արաբական աշխարհի միջեւ « եռախօսութիւն » մը կազմակերպելու, որուն զօրավիգ կը կենայ Ապու Տապիի չէյխը: Նախագահ Ժիսքար տ'Էսթէն Ապու Տապիէն անցաւ Ամման:

ԳԱՐԹԸՐ Միացեալ Նահանգներու եւ Միջին Արեւելքի մէջ բուռն քննադատութենց թիրախ դարձաւ իր այն յայտարարութենէն ետք, ըստ որուն Ապահովութեան Խորհուրդի նիստին Միացեալ Նահանգներու ներկայացուցիչը սխալեր է դէմ քուէարկելով Իսրայէլի, զատապարտելով անոր գաղութներ հաստատելը գրաւեալ հողերու մէջ: Միացեալ Նահանգներու Արտաքին Նախարարը՝ Սայրըս Վէնս, յայտարարութեամբ մը իր վրայ կ'առնէր գործուած սխալինամբողջ պատասխանատուութիւնը, մինչ Մակ մօտ իր ներկայացուցիչը կը յայտարարէր, որ իր կառավարութիւնը ցոյց տուած է « ակներեւ մխիթարութիւն » մը: Հետաքրքիր մեծ կայանները կը չեշտեն Գարթըրի « վարկի պակաս »ը: Միւս կողմէ ՄԱԿի մօտ Իսրայէլի, արաբական երկիրներու, Պաղեստինի Ազատագրութեան Կազմակերպութեան ներկայացուցիչները անգամուան մը համար համաձայն են Գարթըրի վարած քաղաքականութեան դէմ:

ՄԱՐՍԷյԼԻ խորհրդային հիւպատոսը՝ Ֆրոլով (մամլոյ կցորդ), իբրեւ անբարձալի Մոսկուա վերադարձաւ: Ըստ Ֆրանսական Ապահովութեան Սպասարկութենց, Ֆրոլովի հեռացումը կապ ունի Գնդապետ Թրավքովի լրտեսական հարցին հետ: Այս վերջինը Փետր. 11ին Մոսկուա վերադարձած էր հազիւ հարցաքննուած Ֆրանսական Ապահովութեան Սպասարկութենց կողմէ մեղադրուելով որ չատ մօտէն հետաքրքրուած է Ֆրանսական Միրաժ 2000 օդանաւով:

ՊԷՅՐՈՒԹի հարաւը գտնուող Արամունի անտառին մէջ գտնուած է դիակը Ալ Հաւատէս պարբերաթերթի տիրոջ Սելիմ Լաուզիի, որ Փետր. 24ին առեւանգուած էր Պէյրութի օդակայանին ճամբուն վրայ, մինչ կինը եւ վարորդ թիկնապահը անհետացած էին նոյն ատեն եւ կարճ ժամանակ ետք ազատ արձակուած: Սելիմ Լաուզի արաբ մեծ լրագրողներէն մէկն էր, որուն առջեւ բաց էին արաբ պետական դեկավարներու դուռները: Նասէր, Ֆէյսալ իրենց ժամանակին, ինչպէս նաեւ Սատատական Արաբիոյ, Իրաքի, Յորդանանի եւ Եգիպտոսի թագաւորներն ու նախագահները ունկնդրութիւն կը շնորհէին իրեն: Վերջին տարիները բուռն ընդդիմութիւն ցոյց տուած էր պաղեստինեան դիմադրութեան եւ Սուրիոյ: ՊԱԿը հաղորդագրութեամբ մը կ'անդիմանայ ոճիրը:

ՖՈՒԹՊՈԼի քառորդ աւարտականներու երթի մրցումները հետաձեալ արդիւնք ունեցան.— Ախոյեան ակումբներ՝

ՓՈՒԹՊՈԼ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԲԱԺԱԿ

«ԱՐԱՐԱՏ» ՅԱՂԹԵՑ ԻՍԿՐԱՅԻ՝ 1-0

Փետր. 27ին սկսան Խորհ. Միութեան առնապնդակի բաժակի երեւանեան են – թախումբի հանդիպումները: « Արարատ – ա »ի առաջին խաղը Սմոլենսկի«Իսկրա»ի դէմ էր: Խաղին սկիզբէն իսկ «Արարատա»ի տղաքը տիրած են դաշտին եւ անվերջ գրոհներ կազմակերպած հակառակորդի բերդին վրայ, սակայն մէկա հանդիպած են զօրաւոր պաշտպանութեան: Այսպէս եղած է մինչեւ 28րդ վայրկեանը, երբ Ղասաբօղլեան հիւրերու բերդին մօտերը ճեղքելով 4 – 5 պաշտպաններու պատնէշը, նշանակած է կոլ մը: Երկրորդ կիսախաղին եւս «Արարատա» քանի մը նպաստաւոր առիթներ ունեցած է կոլ նշանակելու, սակայն կարելի չէ եղած արդիւնաւորել զանոնք, եւ խաղը վերջ գտած է «Արարատա»ի յաղթանակով (1–0): Նոյն ենթախումբի միւս խաղերուն արդիւնքներն են՝ Մոսկուայի «Տորպէդօ» – Նիկոպոլի «Կոլոս» 1–1, Եարոսլաւլի «Շիննիկ» – Զապորոժիէի «Մետալուրգ» 0–3:

Սթրազպուրգ – Այաքս Ամսթերտամ 0–0, բաժակի յաղթողներ՝ Նանթ յաղթեց Մոսկուայի Դինամոյի 2–0, Ի. Էֆ. Ա.ի չարքին՝ Մէօնխընկլատպախ 1ի դէմ 4 կէտով յաղթեց Սէնթ'Էթիէնի:

ԻՍՐԱԵԼԻ պաշտօնապէս բողոքեց Ֆրանսայի Նախագահին ի նպաստ պաղեստինցի ժողովուրդի ինքնորոշման բռնած դիրքորոշման դէմ:

ԹԵՀՐԱՆի մէջ կացութիւնը միշտ լարուած է եւ միջազգային քննիչ յանձնախումբը տակաւին չկրցաւ հանդիպիլ ամերիկեան դեսպանատան պատանդներուն, հակառակ նախագահ Պանի Սատրի եւ Արտաքին նախարար Ղոթպզատէի տուած ապահովութեան: Իսլամական ուսանողները անզիջող կը մնան իրենց սակէաններուն եւ պահանջներուն մէջ: Միւս կողմէ Պանի Սատրի այցը Մոսկուա, տեղի ունեցաւ անոր մահուան 13րդ տարելիցին առթիւ, որոշ լարուածութիւն մը ստեղծած է իշխանութեան եւ մոլլաներուն միջեւ: Հինգշաբթի առտուան հասած լուրերու համաձայն միջազգային քննիչ յանձնախումբը կը մեկնէր Նիւ Եորք առանց հանդիպած ըլլալու պատանդներուն: Հաւանաբար յանձնախումբը Թեհրան վերադառնայ Պարսկաստանի երեսփոխանական ընտրութիւններէն ետք, որոնք տեղի կ'ունենան Մարտ 14ին:

ԱՖՂԱՆԻՍՏԱՆի մէջ ապստամբներու դէմ խորհրդային ուժերու յարձակում – ները աւելի սաստկացած են, ըստ վեր – ջին լուրերու: Խորհրդային բանակը անխնայ կը հարուածէ հիւլէական հրթիռ – ներով ապստամբներու ամրոցներն ու ժողովուրդը, մասնաւորաբար Քապուլի, Պակրամի եւ Քանտահարի շրջաններու մէջ: Աֆղանիստանի մէջ խորհրդային ուժերը կը հաշուեն 80 հազար զինուոր:

ԱՐԵՄՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ վարչապետը՝ Հելմուտ Շմիթ, Ուաշինկթընի մէջ Արտաքին նախարար Սարըս Վէնսի հետ տեսակցելէ ետք խօսած է Գարթըրի հետ խորհրդային ուժերու Աֆղանիստան մէջամտութեան, Խորհ. Միութեան դէմ տնտեսական սեղմումներու եւ Մոսկուայի ողիմպիականները պօյքոթի ենթարկելու մասին: Շմիթ յայտնած է որ իր կառավարութիւնը ողիմպիականներու մասին պաշտօնական որոշումը կը հաղորդէ յետագային:

ԵՐԵՒԱՆ ◂▸ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Փետր. 29 – Մարտ 3)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ԵՒ ՏԵՂԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐՈՒ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆՑ ԱՐԴԻՒՆՔՆԵՐԸ

Փետր. 24ին, ինչպէս Խորհ. Միութեան մէկ Հանրապետութիւններու, Հայաստանի մէջ եւս տեղի ունեցան Գերագոյն Խորհուրդի անդամներու եւ տեղական Խորհուրդներու ընտրութիւնները: Հայաստանի ընտրական կեդրոնական յանձնախումբի հրապարակած զեկոյցի համաձայն, ընտրութիւններուն մասնակցած են 1·684·340 քուէարկողներ, այլ խօսքով՝ ընտրողներու 99,99 տոկոսը, ընտրուած են Գերագոյն Խորհուրդի 340 երեսփոխանները, որոնց 35,6 տոկոսը կազմած են կանայք: Տեղական Խորհուրդներու ընտրութեանց մասնակցած է քուէարկողներու 99,99 տոկոսը: Ընտրուած են 27 հազար 65 անդամներ:

×

Մ. ՍԱՐԵԱՆԻ ԾՆՆԴԵԱՆ 100ԱՄԵԱԿԻՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԵԱՆՑ ՑԱՑՏԱԳԻՐԸ

Մարտիրոս Սարեանի ծննդեան 100ամեակի յոբելենական յանձնախումբը, նախագահութեամբ Հայաստանի Համայնավար կուսակցութեան կեդր. Կոմիտէի Ա. քարտուղար Կարէն Դեմիրճեանի, գումարած է իր անդրանիկ նիստը, որուն ընթացքին քննութեան ենթարկուած են յոբելենական հանդիսութեանց վերաբերող հարցերը: Որոշուած է՝

— *Հայաստանի պետական պատկերասրահին եւ Մ. Սարեան տուն – թանգարանին մէջ բանալ ցուցահանդէսներ:*

— *Կազմակերպել Հայաստանի Ակադեմիայի Արուեստի Հիմնարկի եւ Երեւանի Գեղարուեստա – թատերական Հիմնարկի միացեալ պիտական նստաշրջան մը:*

— *Լոյս ընծայել Սարեանի նուիրուած գիրքեր: Արդէն իսկ սկսած են բազմաթիւ թերթեր նիւթեր հրատարակել նկարիչի կեանքին ու գործերուն մասին, ինչպէս նաեւ դասախօսութիւններ կը կազմակերպուին յոբելեարին նուիրուած:*

— *Յայտարարել Սարեանի յուշարձանի նախագիծի մրցում:*

— *Հաստատել նկարիչին անունով մրցանակ մը:*

— *Հանդիսութիւններ կազմակերպել Լենինականի եւ Կիրովականի մէջ:*

— *Գ. Սունդուկեան թատրոնին մէջ կազմակերպել յոբելենական հանդէս մը:*

Յոբելենական հանդիսութիւններ տեղի կ'ունենան նաեւ Խորհ. Միութեան այլ քաղաքներու մէջ: Մոսկուայի մէջ Մարտի կէսերուն է, որ կը բացուի ցուցահանդէս մը եւ տեղի կ'ունենայ երեկոյթ մը:

×

Մ. ՍԱՐԵԱՆԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՑԱՑՏԱԳԻՐ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԷՆ

Մոսկուայի հեռատեսիլը, Մարտ 1ին, չուրջ քառասուն վայրկեաններոց յայտարդիր մը պատկերասփռած է նուիրուած Մարտիրոս Սարեանի, իր ծննդեան100 – ամեակին առթիւ: Հաղորդումի ընթացքին Խորհ. Միութեան Նկարիչներու Միութեան նախագահը՝ Նիկոլայ Պոնոմարիով, բնութագրած է Սարեանը իբրեւ արդիականութեան մեծագոյն նկարիչ: Պատկերասփռուած են նաեւ « Մարտիրոս Սարեան » փաստանկարէն դրուագները:

ՄՈՍԿՈՒԱ ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԾ « ԷՐԵԲՈՒՆԻ » ՀԱՏՈՐԸ

Մոսկուայի « Իսկուստվօ » (Արուեստ) հրատարակչականը լոյս ընծայած է «Էրեբունի» գիրքը, ուր տեղ գտած են Երեւանի մօտ գտնուող Արին բերդ բլուրին վրայ կատարուած 25ամեայ հնախուզական աշխատանքներու նկարները: Ուրարտական էրեբունի ամրոցը Ն. Ք. 8–6րդ դարերու ճարտարապետական յուշարձան մըն է: Հատորին հեղինակները՝ Սվետլանա Խոջամ, Նաղեժդա Տրուխանովա եւ Կոնստանտին Ծովհաննիսեան, որոնք ղեկավարած են պեղումները, կը խօսին ամրոցի շինարարութեան, հին ճարտարապետներու եւ նկարիչներու, արհեստաւոր վարպետներու մասին: 130է աւելի գունաւոր եւ սեւ–ճերմակ նկարներ կը ներկայացնեն ճարտարապետութեան յուշարձանները, որմնանկարները եւ գեղարուեստական արհեստները:

×

ՂԱՓԱՆԸ ԿԸ ՄԻԱՆԱՑ ՔԱՋԱՐԱՆի

Հայաստանի հանքի արդիւնաբերութեան երկու կեդրոններ՝ Ղափան եւ Քաջարան, մօտ ատենէն կը միանան իրարու, շնորհիւ պատրաստուղ նոր նախագիծի մը: Այս առթիւ, նախագծող – ներու ղեկավարը՝ Պէօտր Թումանեան ըսած է, թէ մօտիկ ապագային Ղափանը, ուր կը գտնուին պղինձի եւ մոլիպտէնի գործատան գլխաւոր ձեռնարկութիւնները, գրեթէ եռապատիկ բնակչութիւն կ'ունենայ, հետեւաբար լեռներու մէջ սեղմուած քաղաքը կրնայ աճիլ միայն Ողջի գետի երկայնքով, դէպի Քաջարան: Գետին մէկ ափը կը կառուցուին բնակելի թաղամասերը, իսկ միւս՝ անտառապատ ափը, կը յատկացուի հանգստեան տուներու, պիոներական ճամբարներու շինարարութեան:

×

ՆԿԱՐԻՉ Մ. ՄՈՒՐԱԴԵԱՆի ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ ՎԱՐՇԱՒԱՅԻ ՄԷՋ

Վարշաւայի մէջ կը բացուի Խորհ. Միութեան պետական մրցանակի դափնեկիրը նկարիչ Սարգիս Մուրադեանի անհատական ցուցահանդէսը, ուր կը ներկայացուին 45 գործեր:

×

ՓԱՅՏԱՓՈՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՑՈՒՑԱՍՐԱՀԸ

Փայտափորագրութեան արուեստը, որ Հայաստանի մէջ ծանօթ էր հազարամեակներ առաջ, զարգացման նոր շրջան մը կ'ապրի ներկայիս, արտայայտութեան նոր միջոցներու եւ ձեւերու շնորհիւ: Այս երեւոյթին ականատես կ'ըլլան Երեւան գտնուող վայել գեղարուեստական իրերու ցուցասրահը այցելողները: Իր տեսակին մէջ առաջինն է այս ցուցասրահը Խորհ. Միութեան մէջ: Ցուցադրութեան դրուած են մօտ հազար գործեր:

Ի ՅՈՒՇ ԻՐ ՄԱՀՈՒԱՆ ՔԱՌԱՍՈՒՆՔԻՆ

ՋԱՏԻԿ ԽԱՆՋԱՏԵԱՆ

—o—

(Դ· եւ վերջին մաս)

Կողմ բռնել, կը նշանակէ զայն վարեցու կոչումիս, անոր զաղափարախօսութեան դաւել:

Կողմ չբռնել, Գորգեան հանդոյց, որուն հետ չես, քեզ կը տեսնեն միւսին ծոցը: Պոռա՛, կանչէ՛, թէ Հ· Մ· Ը· Մ·ը համազգային է, եղեռնէն անմիջապէս ծնունդ առած Միութենականութեան զրօսչակիրը:

Կառչած կը մնամ միշտ նոյն ցնորքիս, ունայնամտութեան տապրակ լեցնող խօսքեր չեն, այն օրերուն կեցուածքիս հանդէպ տարակոյս ունեցողներուն կը բերեմ նոր վկայութիւն, ոչ թէ ի հաշիւ ինծի այլ վասն վերջին ծառայութեան անոնց որ զայն վարելու կոչուած են, եթէ ուզեն լսել:

Արդարեւ, ազգային մշակոյթ, եկեղեցի, հայրենիք պահողը ժողովուրդն է, անոր նեցուկը իր մատաղսեր սերունդը:

Ի սիւնս երկրապունդին հայ եկեղեցիները, լքուած թէ աւերակ կը փաստեն, որ եկեղեցին չէ ժողովուրդը, ազգը պահողը, այլ ժողովուրդն է պահողը եւ եկեղեցին, եւ մշակոյթը, եւ հայրենիքը:

Միշտ պատրաստ ըլլալու պայմանաւ, յարմար առիթէ օգտուելով պատմական դէպքեր արժեւորողը ժողովուրդն է: Դրօշակները, ըլլան անոնք մէկ գոյնով, եռագոյն, բազմագոյն եւ անշուշտ միշտ արբազոյն, անոնք իրենք իրենց չեն տրնկուիր:

Կեանքի զպրոցին մէջ ուսած ըմբռնում մը նաեւ իմինս, Հ· Մ· Ը· Մ·ը վերապոյն ազգակ, աժան, ազգու, ուսուի առանց անոփառութեան բաւականանալ ինձ յանձնուած պատասխանատու դերով, զայն իր աւանդական ուղիէն չշեղելուն հսկել, անոր չվնասել: Օ՜հ, այդ օրհ – րուն, ի՜նչ դաժան լուծ:

Այս ամէնը ըսելու համար, որ գործով թէ քարոզչութեամբ ոչ մէկ մասնակցութիւն ունեցեր եմ Զատիկ Խանզատեանի ձեռնարկներուն մէջ, բացի կրթականէն, եւ անոր բովանդակ հաւանութեամբը, քանզի ինքն ալ Հ· Մ· Ը· Մ·ի առաքելութեան չերմ հաւատացող մըն էր, ազգին համար այդ ձրի դպրոցին, լայնօրէն ժողովրդական եւ խանդավառող, եղած էր անոր չատ մը վարչութիւններուն անդամ, Ներսէս Օհանեաններու, Առաքել Զաքրեաններու կողքին:

Այս բոլորը, կապեր ունին Խանզատեանի կեանքին հետ, վստահ որ թանկագին նիւթ են մեր զաղութի ապագայ պատմագրին համար:

Նաեւ ի՞նչպէս չյիշատակել, որ երեսունական թուականներու կէսէն սկսեալ, ազգային համախմբումի չատագով հանդիսացողները եւ զայն պլուխ հանելու բանակցութիւններուն լծուած երի – տասարդական կազմակերպութիւնները, միացեալ մարմին մը կազմելով, Հ· Մ· Ը· Մ·ի ներկայացուցիչին վստահած են գործին առաջնորդութիւնը, իրենք ըլլալով կողմեր:

Անոնց պատուիրակներուն կողմէ, աւելի քան երեք տարի քազաքական կուսակցութիւններուն հետ հանդիպումներ, ժողովներ զումարուած են, մեր զաղութին ուժերը եւ կեանքը համազրելու փորձեր տեղի ունեցեր են այդ խմաստով, որ գալիք պատերազմի մը մէջ գործուելիք ոճիրները, չարիքները, խաղաղութեան օրերուն մէջ է որ կը պատրաստուին:

Զայն բարբառոյ··· ի զո՜ւր ճիգեր:

Անկեղծ եւ խմաստուն մերձեցումով, եթէ կուսակցութիւնները կամենային, անոնց գործակցութեամբ սահմանելիք ազգային մարմնոյն մէջ Զատիկ Խանզատեան պիտի բերէր անգնահատելի աջակցութիւն, եւ սակայն յիմար կոյսերուն նման, երբ պատերազմը վրայ հասաւ, հակառակ երիտասարդներու զանգահարումներուն, մեր ազգին կանթեղը մնաց առանց իւղի:

Դարձեալ չէինք գիտեր թէ ի՞նչ կըրնայինք ուզել եւ ի՞նչպէս:

Առանք կը վերակոչեն Խանզատեանը, որովհետեւ անոր ալ յաւէտ տառապանքին առարկան եղած է մեր ազգն ու անոր ապագան:

Այդ վերջին պատերազմի տաեն Խանզատեան կը զինուորագրուի Թուլոնի նաւային կայանէն «նշանագրերու բաժան – մունքին» մէջ· հոն կը փոխադրէ ընտանիքը եւ զինադադարի անզործութիւնէն օգտուելով, կը տանձնէ յատուկ առաքելութիւն մը· պատրաստել ուսումնասի – րութիւն մը Ֆրանսայի երբեմնի Ալպիեան կայան կոչուած վայրերու անտեսական պատմութեան· անոնց առեւտրական դերը ցոյց կու տայ, մեր զաղութներուն ալ նպաստ բերելու խոր համոզումով:

Նիւթն է «Ֆրանսայի Տնտեսական Յարաբերութիւնները, Մերձաւոր Արեւելքի եւ Սովետական երկիրներու Հետ»:

Այս աշխատութիւնը Հանրապետութեան Նախազահին ներկայացնողն է Ժիւստէն Կոտար, նախկին նախարար, իրրեւ նախագահ ֆրանսական իրերօգնութեան:

Ուրեմն Ֆրանսան ալ, աշխարհի նախկին մեծերէն, իրերօգնութեան չատուկ մարմին ստեղծելու կարիք ունեցեր է:

Ժիւստէն Կոտար կը ճշդէ զործին նպատակը· «Երբ ազատագրումէն չետոյ աշխարհի հզօրներուն ուշադրութիւնը կեդրոնացած է Թրիէստի ճապահանգիստէն մինչեւ Պարսից Ծոցը, կենսական է որ, բացուին Ֆրանսացիներու առջեւ իրենց հիանալի պատմութեան էջերէն, անոր երբեմնի արեւելեան կայաններուն վերաբերմամբ, որպէսզի հոնկէ քաղուին ցուցմունքներ իր չուտափոյթ վերելքին նպաստող, զործ մը որ ապագայ գիւանադպարին տաեն մեր բանագնաց սպանուն պիտի ծառայէ»:

«Դուք կը ճանչնաք արդէն հեղինակը, մեր ծովային սպայակոյտի սպաներէն, զործին ամէնէն տակ այդ անձնաւորութիւնը, ուսած Փարիզի Ծովազնացութեան բարձրագոյն վարժարանին մէջ, աւարտած մեր Պրեստ նաւահանգստի ծովային սպասարկութեան զինուորական դպրոցը, նաեւ վկայեալ ճարտարապետ ընդհ· սպայակոյտի կազմակերպած ջրպզերային դասաւանդութիւններէն:

Իր ճառին մէջ կը յիշատակէ անուններ, զլխաւոր պաշտպան ծովային եր – կարամեայ նախարար Ժօզէ Լէյկ, նախկին ուսուցիչներէն Վիքթոռ Պեռար, Հանրի Լօռէն, իրեն աշակիցներէն՝ Լուի Պառթու, Հերիօ, Լուի Մառէն, Փօլ Քամպօն, Ալպէռ Թօմա:

Ու տակաւին Խանզատեանի անձին եւ կարողութիւններուն չռայլուած խօսքեր կ'ընէ Ժիւստէն Կոտար: Կը չեշտէ այդ ուսումնասիրութեան մէջ ցոլացող օգտակարութիւնը հայ տարրերուն, Ֆրանսան նպաստաւորող:

Թուլոնի չրջանը բնակութեան օրերուն, աշխարհագրական եւ պատմական հետազօտութիւններուն հետ, զործօն մասնակցութիւն կը բերէ զրաման ուժերու զէմ, դիմադրական նախատին, զաղտնի ճամբորդութիւններ կը կատարէ Պրիթթանիի զաւառը, ուր ինքը կալուածատէր է եւ յայտնի անձնաւորութիւն:

Այդ նուիրումին զնահատանքն է, իր ընտրութիւնը չրջանի զիմադրական ճամբու կոմիտէին նախագահ:

Տուն զարձին, Խանզատեան կը վերըսկսի տնտեսական քարտէսներ պատրաստելու զործին, նորելուկ պետութիւն – ներէ ապսպրանք կը ստանայ, ու քայլ առ քայլ կը հիւսէ իր սեփական երազը՝ Հայաստանեան կոթողային հատորը: Իրրեւ քաղաքային անօրէն՝ Սեւռի Մուրատեան վարժարանը վերաբացողներու կողքին է միշտ, իր մեծ բարեկամներուն բարեացակամութիւնը կը հրաւիրէ, դըպրոցի չէնքերուն կրած վնասներուն համար հատուցումներ կը ստանայ, կրկին հայ կեանքին մէջն է, նորաբոյս Ազգ· ծակատի անդամ, ներդաղթի չատագով, Հայրենիքի հետ սերտ կապեր ստեղծուելուն սատարող:

Նահապետն է արդէն իր թաղին, ո – րուն հայահոծ զլխաւոր քաղաքն է Պուա – Գալոմպ, ու անոր հայ դպրոցն եւս իր մասնաւոր հոգածութեան առարկայ: Հոն եկեղեցի մը ունենալու ծրա – գիրը չիրականանար, բայց դպրոցը կը մնայ չնորհիւ հոն ապրող ժրաջան ու – ժերու, զացող ու եկող քաղաքային վարչութիւններէ քաջալերուած:

Նախապէս, արդարեւ Խանզատեան անձնապէս կը հրահրէր այդ սիրայօժար եւ բարի մարդոց լաւ տրամադրութիւնները, երբ լինձի կ'առաջարկէր·

– Պարտաւոր ենք քաջալերել եւ փո – խարինել Պուա – Գոլոմպի քաղաքապետութեան ազնուութիւնը, որոնք իրենց զպրոցներուն մէջ սրահ կը տրամադրեն մեր հայերէնի դասաւանդութիւններուն, ու հանդիսավայրեր մեր հաւաքոյթնե – րուն, աւելի մեծ օգուտներ կրնան քաղել մեր ազգայիններէն:

Դարձայ երկար տաեն, մինչեւ պատերազմի առթիւ փախուստս, թաղի փիլօքէֆնիէ հատատուութեան անձնազոհ վերջերային դասախօսը՝ ճարտարարուեստի զծագիտութեան եւ մեքենագիտութեան:

Ամէն անգամ Խանզատեանի այդ առաջարկներուն մէջ կը տեսնէի ազգային խանդակաթ ոգի: Երբեք նիւթական ապկրկնակալութիւն, իրեն համար, իմ իրեն առթած զոհունակութիւնն էր «աշակերտը» է ըսելը, իսկ Ֆրանսացիք սերտ – լիր նամակներով, պատուանշաններով կ'առաջարկէին մեզ վարձատրել, մինչ Մխիթարեաններու յուշամատեանին մէջ ոչ իսկ յիշատակութիւն մը:

Խանզատեան ատա եկեր – հատեր, կը ծեծէ իր փառքի ղրան բացումը:

Ինչպէս կոմիտաս հայ երաժշտութեան, Խանզատեան մատուճի պէս հատուածոզն ու դաստուրդող է հայ խարտիագիտութեան:

Իր ասպարէզին պատկառելի զէմքը կազմէ հրատարակութիւնը մեծածաւալ հարիւրէ աւելի էջերէ բաղկացած հայատանի պատմական քարտէսներու հաւաքածոն, զոր ինքը իրաւամբ կը կոչէ Քարտիսագրութիւն Հայ Ազգի Պատմութեան, նուիրուած հայ եկող երիտասարդութեան, իբրեւ «ժառանգութիւնը 4000 տարիներէ ի վեր իրենց պապերուն ա – րիւնով ու չանքերովը կերտուած հայատան մը» ու կ'ըսէ անոնց· «Այս քարտէսները կը հատատեն ձեր Ազգային ժառանգութեան եւ Դատին Արդարութիւնը»:

«Ցիշեցէք»:

Մեծ է արդարեւ կարեւորութիւնը այս զործին, զի մարդիկ այլեւս չեն կարղար, բայց տակաւին կը դիտեն, ու կ'անցնին թէեւ:

Խնամուած տպագրութիւն, պունաւոր, միջազգային տարողութեամբ, այս էջերը ունին նախ ընդհանուր արժէք մը մշակութային տեսակէտով, իսկ մեր սերունդներուն համար պատմական յիշատակարան մը: Անոր ամէն մէկ էջը, ամէն ժամանակներու Հայոց Պատմութիւնը կը զրոշմէ զայն զիտողի հոգւոյն խորը, ու տակաւին ամէն չար ու բարի քաղաքական յեղաշրջումներու պարագային, իրենց ոճիրներով մեր պատմութիւնը ջնջողներուն աչքը կը խոթէ յաւիտենական ճշմարտութիւնը:

Այդ հատորները կրկին, Խանզատեան վերջին տարիները նուիրեց Հայաստան երկրի քարտէսագրութեան եւ ճանաչողութեան, չարք մը երկիրներու զեկավարներուն հետ հանդիպումներ ունեցաւ, ջրելու համար մեր հողերուն վրայէն, զայն յափշտակող, խոշտանգողներու կողմէն Հայաստան մը զոյութիւն ունեցած չըլլալու վարկածը անորակելի իրենց օրով, իրենց ձեռքով լսկ հրապարակուած քարտէսներու միջոցաւ:

Այո՛, Թանկագին Զատիկ Խանզատեան:

Հոն է Հայաստանը, որ ինչպէս մեր, չնորհիւ քու Թղթերուդ պիտի անցնի մեր սերունդներու սրտին մէջ:

Ու չարունակ պիտի լսեմ բողոքի ձայնդ, երբ կը զոչէիր·

– Ահա՛, ահա՛, իրենք է որ զրեր են·

ԵՐՄԷՆԻՍՏԱՆ:

Հայաստանի իշխանութիւնը վիճակուեր տարաւեր մեծ զաւկին այդ անփոխարինելի աշխատանքը զնահատել, հա – մեստ, ազգանուէր Զատիկ Խանզատեանի գլխուն զրաւ փառապսակ մը՝ Մայր Երկրի Գիտական Ակադեմիայի արտասահմանեան անդամ:

Գնահատուիլ իրեններէն, այս էր իր միակ, մեծագոյն փառասիրութիւնը:

ՎԱՉԳԷՆ ԱՆԴՐԻԱՍԵԱՆ

ԳԻՐՔԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Tell me, Bella

Մաշտոց հրատարակչականը, Լոնտոն, վերստին լոյս ընծայած է Վահան Թոթովենցի « Ասա ինձ, Բելլա » պատմուածքներուն հատորը՝ Միշա Գիւտեանի անգլերէն թարգմանութեամբ:

Վերիրատարակութեան առթիւ ամերիկահայ գրադատ եւ Արարատ անգլերէն հանդէսի պատասխանատու խմբագիր Ֆրետ Ասատուրեան գրախօսականով մը պարգած է պատմուածքներուն նիւթերը: Մասնաւորաբար ընդգծած է Մ· Գիւտեանի թարգմանական աշխատանքին առանձնայատկութիւնները: Ստորև թարգմանաբար գրադատին հիմնական մտահանգումները:

×

Միշա Գիւտեան հոդեթով ընթերցանութեան հատոր մը հրատարակ հանած է անգլերէնի թարգմանելով Վահան Թոթովենցի պատմուածքներէն վեցը՝ Ասա ինձ, Բելլա խորագիրով: Գրական երկերու թարգմանութիւնը մէկ լեզուէն միւսը, ինքնին արուեստ է: Առարկայական փոստպրութիւնները չատ հարցեր պէտք է յարուցանեն մէկու մը համար, որ ձեռնհասութիւնն ունի զոյք լեզուներուն մէջ: Գաղափարները եւ միտքերը առաւել դժուարութիւններ կը թուին ստեղծել, որովհետեւ, իմաստներուն երանգները եւ նշոյլները կրնան ճշդրիտ համանիշներ, համամմանութիւններ չունենալ երկրորդ լեզուին մէջ: Եւ ոչ տատոյի զարձուածք մը, խօսք մը պէտք է գտնուի՝ հարազատ պիծերով պատկերացնելու համար հին նահան միտքերն ու զրչմուած պատկերները: Նոյնիսկ այս աշխատանքը կրնայ իրագործուիլ համաա վարպետի մը կողմէ: Եւ, եթէ միեւնոյն տաեն թարգմանողը կը յաջողի ստեղծել այն պատրանքը, թէ անկատած է պորտին լորը բնագիրին եւ երկրորդ լեզուին մատուցումին միջեւ եւ ընթերցողը կ'ըլլայ անտեղեակ, թէ կարդացածը թարգմանութիւն մըն է, ապա հրամցնողը, ըստ արժանւոյն, ստեղծագործ արուեստագէտ մը կը դառնայ:

Ասիկա Միշա Գիւտեանի պարագան է: Արձանագրած նորագոյն յաջողութիւնը անակնկալ մը չէ, երբ նկատի ունենանք անոր յատկանշական նուաճումները թարգմանական ասպարէզին ներս, մանաւանդ գիտական եւ ստեղծագործական, ինչպէս Լոռիի բանաստեղծը՝ լոյս տեսած նախապէս:

Աքանչելի ընդունակութիւն ունի բառերու հիւսքով կերտելու անգլերէն խօսքեր· ասոնք կ'արտացոլեն արտառոյց պատկերներ, այլ աշխարհ կը փոխադրեն ընթերցողը, կը հնչեն բնագիրին նման՝ փոխանակ թարգմանութեան մը տպաւորութիւնը ստեղծելու:

Ասա ինձ, Բելլա՛ մէջ, հայ անուանի հեղինակը Թոթովենց, որ 1937ին եղերական վախճան մը ունեցաւ, երբ դեռ 44 տարեկան էր, Երեւան կուզայ վիպագրելու ձիրքով· մէկը, որ մօտէն դիտած է մարդերն ու լաւագոյն ճանչցած – հասկըցած է զանոնք: Աբտակարգ այլազանութիւններ կան անոր պատմուածքերուն մէջ: Ոմանք հոդեղէն պարզութիւն մը կը մատնեն՝ ընդհանրապէս արտայայտուած կարեկից ներողամտութեամբ, ուր, սակայն, երբեմն կը ժայթքեն թափանցիկ չարամտութիւններ, առաւել նենգ ատելութեան վրայ: Անոր տիպարները գիւղի կամ բնաչխարհի մարդիկ են ընդհանրապէս· առանց կենցաղը դրեթէ կաղապարուած վիճակի մէջ կը գտնուի մինչեւ այն օրը, երբ դիպուածով, պատահարով, սովորական, ընթացիկ ուղին կը փոխուի, կը ցնցուի, ինչպէս մահուան, պատերազմի կամ անսովոր եղելութեան մը պարագային: Անոր բնութագրած տիպարները ուշադիր եւ ակնառու ձեւով քանդակուած են տեղական, բնաչխարհի մը որոշակի ֆոնին վրայ: Թոթովենց չատ վարպետ է արձանացնելու համար ճշդրիտ հոգեվիճակները, ֆիզիքական զգայնութիւնները եւ հարկադրեալ յուզումները, որոնք յաճախ ասպարէզ կը կարդան տառացի արտայայտութիւններուն:

Ճիշդ այս մարզերէն ներս է, որ մարդ չի կրնար ճշդիւ սահմանել անկատելի դիծը· թէ ո՞ւր կը կենայ արուեստագէտ Թոթովենց եւ ո՞ւր կը սկսի զրագէտին ստեղծագործութիւնը չարունակող արուեստագէտ Գիւտեանի աշխատանքը:

ԵՍ ԶԸՐԻ, Ա՛Ն ԸՐԱՒ

Ահա կրկին մօտ օրէն կը մտնենք Ապրիլ ամիսը — սուգի ամիսը: 1915–1980: 65 տարիները անցեր են հայ ժողովուրդին գողգոթայէն ասդին: Ոճրագործ Թուրքին ձեռակերտ սպանդէն ասդին:

Նոյն գողգոթայէն հրաշքով ազատած բեկորներուն մեծ մասը արդէն իրենց յաւիտենական հանգիստը մտած են, սուգ ու վիշտ իրենց հետ տանելով: Իսկ մնացորդացը, որուն օրերը արդէն համրուած են, կ'ապրի սրտին ու հոգւոյն ծալքերուն մէջ պահած իր նահատակներուն անմեռ յիշատակը:

Ես ալ մաս կը կազմեմ այս վերջին – ներուն, դեռ քանի ողջ եմ, հոս պատմեմ սպանդի օրերէն տեսարան մը, որպէսզի երբ օր մը գրուի ամբողջական պատմութիւնը հայ ժողովուրդին գողգոթային, այս ալ արձանագրուի:

1917ի ձմրան է: Ա.քսորավայր Գոնիա: Տեսարանը՝ Գոնիայի չուկան: Հիւղակապարան մը: Աղջիկը քանի մը վայրկ աթոռներ: Թուրքեր ամէն հասակէ նըստած հոն:

Ներսէնի կին մը: Հայուհի: Ալեակ մը: Ցցոտիներու մէջ: Հին ու մաշ մուշտակէ վերարկու մը կոնակը: Արդէն կարծրցեր է ան, հագիւ ծունկերուն կը հասնի: Մաշած ոտնամաններ: Գուլպայ գրեթէ չունի: Գլխուն սեւ ծածկոց մը, ականջ մազերը խոիւ, ուսերուն վրայ տարտղնուած: Կը մուրայ:

Աթոռներուն վրայ նստած տասնեակ մը Թուրքեր փոխանակ ծերունի կնոջ ողորմելու, ահա թէ ինչ գիրք կը բանան:

— Բայ թեւերդ, պարէ, կ'ըսեն, որպէսզի դրամ տանք քեզի:

Ողորմելին կը սկսի թեւերով, մարմնով երեսալ որքան որ իր ուժերը կը ներեն:

— Այդ չափ չէ, ա՛լ աւելի — շէօյլէ այլ կիպի պիր հօփլա···: (Այսպէս աըլու նման տանկ ցատկոտէ):

Ողորմելին կը հնազանդի: Մի քանի տասնոցներ կը նետեն իրեն: Երբ կը ծռի դրամը վերցնէն հաւաքելու, ահա լսելիք խնդուք մը ամէնուն բերնէն: Քանի երբ ծերունին կը ծռի դրամը առնելու իր յետոյքը կ'երեւի մերկ ծունկերէն մինչեւ վեր:

Ո՛վ հրէշածին արարածներ: Զունէի՞ք դուք ծերուն մայրեր: Չմօրհեցա՞ք թէ այս ծերունին ալ մայր մը եղած կրնար ըլլալ···:

×

Ո՞վ էր այս ծերունին: Ա.քսորական խլեակ մը: Գաղատիացի: Անգարա, ծանօթ ընտանիքի մայր մը: Սրբուհի Շէմիկեան: Իր երկու տղաքը նահատակուած: Աղջիկը Հայկուհի աքսորի մէջ խենթեցած ու մեռած: Իսկ ինքը այդ օրերուն խլեակ մը: Սուգը չալկած ուրուական մը կը թափառէր:

Երիտասարդնե՛ր, հայորդինե՛ր, լսեցէք ու արձանագրեցէ՛ք:

Այսման չարիճ թէ մոռացաւ մեր որդիճ
Թող ողջ աշխարհ Հայուն կարդայ
նախատինք:
(Ա. Ահարոնեան)

×

Թուրք ներկայ կառավարութիւնը դադրեցուցած ոճիրը չընդունիր: — Ես չըրի, ան ըրաւ քաղաքականութիւնը որդեգրած է: Իր ցեղին յանցանքը իր վրայէն նետած:

Լաւ, ընդունինք պահ մը որ ըսուածը ճիշդ է: Հապա միլիոններու հասնող Հայոց հարստութիւնը կողոպտուած, որ ներկայ կառավարութիւնը իւրացուց նախորդէն: Ոճիր ու սպանդին արդիւնքն էր: Աւար մը չահաւոր:

Եթէ ներկայ կառավարութիւնը իր նախորդէն իրեն ձգուած աւարին տէր կ'ըլլայ իրրեւ անտէր լքեալ գոյք – հողեր, որոնք իրենց տեղէն չեն շարժած, կեցած են, այգիները, տուները, խանութները: Թող վերադարձնէ զանոնք նահատակներուն ողջ մնացած ժառանգորդներուն: Եթէ ոչ նոյն արիւնով, անմեղներու արեան մէջ կը լուան իրենց ձեռքերը: Կ'ըլլան մեղսակից իրենց նախորդներուն:

Ինչո՞ւ իւրացնել զոհերու իրաւունքը եթէ ներկայ կառավարութիւնը ինքզինքը չի նկատեր ոճրագործ, իր նախորդին յաջորդը: « Ես չըրի, ան ըրաւ »:

Որո՞ւ քարոզ կը կարդան···:

Նիս ՀԵՐՄԻՆԷ ՄԻՍԻՃԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՀԱՅ ԲԵՄԱԴԻՐՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԵՐԸ ԳՆԱՀԱՏՈՒԱԾ ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ ՄԷՋ

Մօրհ. Մխիթեան Շարժարուեստագէտներու Միութիւնը եւ Շարժանկարի Կեդրոնական Տունը որոշած են Մոսկուայի արուեստագէտ հասարակութեան ծանօթացնել երիտասարդ շարժարուեստագէտներու աշխատանքները: Առաջին երեկոյթը նուիրուած է Հայաստանի: Բացման խօսքը արտասանած է Հայպեհկի – նոյն պլհաւոր խմբագիրը՝ Ս. Յասմիկեան: Առաջին բաժնին ցուցադրուած են « Քարեր » (բեմադիր՝ Պ. Մալեան) վաստանկարը, « Մկների ժողով » (բեմադիր՝ Լ. Սահակեանց) տէյէն անիմէն եւ «Թթենին» (բեմադիր՝ Գ. Մելքոնեան) պեղարուեստական ժապաւէնները: Երկրորդ բաժնին ցուցադրուած է Հայֆիլմի «Կեանքի լաւագոյն կէսը» շարժանկարը, որուն բեմադիրն է Ալբեր Մկրտչեան: Հայաստանի երիտասարդ բեմադիրներու գործերը գնահատուած են հանդիսականներու կողմէ:

×

Հոլիվուտի « Կարապետեան » սրահին մէջ ալ Փետր. 14ին տեղի ունեցած է հրապարակային ղրոյց մը՝ նիւթ ունենալով « Մխիթարեան Միաբանութեան Հայահոծ դարձուածները եւ արտագաղթի հարցը »: Ընկ. Մարուխեան նշելէ ետք Սուրիոյ, Պարսկաստանի եւ մասնաւորապէս Լիբանանի հայկ. գաղութներու դերը Սփիւռքի հայապահպանման եւ հայկ. դատի հետապնդման մէջ, շեշտած է որ « պայմանները մեծապէս ստեղծուող այլ գաղութներ եւս պիտի կազմակերպուին՝ մէկտեղ մտածելով հայ ժողովուրդի դատին նպաստակներու հետապնդումը, առանց վերածուելու ինքնանպատակ գաղութներու »:

ԿԻՊՐՈՍԻ մէջ Պրազիլիոյ պատուակալ հիւպատոս Յակոբ Քեհեայեան պարգեւատրուած է Պրազիլիոյ կառավարութեան կողմէ Ռիօ Պրանքօ կարգի շքանշանով: Շքանշանի տուչութիւնը տեղի ունեցած է Յունուար 29ին, Նիկոսիոյ Հիլթըն պանդոկին մէջ սրտուած ընդունելութեան մը ընթացքին Պրազիլիոյ դեսպան Տօքթ. Վասքօ Մարիզի ձեռքէ: Ներկայ եղած են նախարարներ եւ դիւանագիտական մարմնի անդամներ: Այս առթիւ Պրազիլիոյ դեսպանը ըսած է, թէ Յակոբ Քեհեայեան այս պատուին կ'արժանանայ « ի գնահատութիւն երկու երկիրներու միջեւ դիւանագիտական եւ հիւպատոսական սքանչելի յարաբերութեանց պահպանման գծով իր մատուցած բարւոք ծառայութեանց »:

ՍԵԼԱՆԻԿԻ « Խածոքու » թատերասրահին մէջ, Փետր. 24ին, ներկայացուած է Ժենիա Արիստակեանի « Շանկայի պուհին » թատերախաղը, Արշաւիր Գանճեանի բեմադրութեամբ եւ մասնակցութեամբ: Ներկայացումը կազմակերպուած է Սելանիկի եւ Աթէնքի Համազգային մշակութային միութեանց գործակցութեամբ:

ԳՈՒՒԻՆԻՈՅ (Աթէնք) « Զաւարեան » սրահին մէջ, Փետր. 16ին, տեղի ունեցած է Բարեկենդանի պարահանդէս մը, կազմակերպութեամբ Հ. Կ. Խաչի եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի: Հանդիսաւորութիւնը վարած է Ց. Մխիկեան: Մտեղծուած է խանդավառ մթնոլորտ մը, շնորհիւ « Զաւարեան» նուագախումբին:

ԼՈՍ ԱՆՃԵԼԷՍԻ « Ֆերահեան » վարժարանի « Տիգրանեան » սրահին մէջ, տեղի ունեցած է դաստիարակութեան երեկոյթ մը, որուն ընթացքին Եղիշէ Վրդ. Մանճիկեան փոխանցած է իր տպաւորութիւնները Հայաստանէն, ուր այցելած էր անցեալ ամառ՝ սփիւռքի հայ ուսուցիչներու խումբով: Ցուցադրուած են նաեւ լուսապատկերներ Հայաստանի մշակութային կեանքէն, յուշարձաններէն եւ տեսարժան վայրերէն:

ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ Կաթողիկոսարանի Մայր տաճարին մէջ, Փետր. 17ին, կատարուած է արեզակեան ձեռնադրութիւն: Նախընթաց օրը, երեկոյեան ժամերգութեան ընթացքին կատարուած է կոչման արարողութիւնը: Կիրակի առաւօտ պատարագած եւ ձեռնադրութիւնը կատարած է Դպրեվանքին տեսուչը՝ Տաճեւ Եպիսկ. Սարգիսեան: Արեզակ ձեռնադրուած են Վահէ եւ Գէորգ սարկաւագները վերակոչուելով Մխուռն եւ Շահէ արեզակներ: Ցաւարտ պատարագի տեղի ունեցած է վեզարի տուչութիւն, որմէ ետք միաբանները եւ ներկայ հաւատացեալները շարքացած են վեհարան, ուր Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Ամբողջն Ա.ի եւ իր շնորհաւորութիւնները փոխանցելէ ետք՝ խօսքը ուղղելով նորօծ արեզակներուն, ըսած է. « Մենք եկեղեցւոյ մէջ կը ծնինք, եկեղեցւոյ մէջ կ'ապրինք եւ եկեղեցւոյ մէջ կը թաղուինք: Ամենչգէք ձեր ինքնութիւնը եւ բարձր պահեցէք անոր պատիւը »:

×

Նոյն օրը երեկոյեան, Պիքֆայայի Դպրեվանքին մէջ ի պատիւ նորօծ արեզակներու, պաշտասեան մը սարքուած է, ներկայութեամբ զոյգ կաթողիկոսներու: Խօսք առած են Արշաւիր Վրդ. եւ Մխուռն արեզակ: Փակման խօսքը արտասանած է Լիբանահայոց առաջնորդը՝ Արամ Վրդ. Քէշիշեան:

ՄՈՆՐԻԱԼԻ Հայ Կեդրոնի նորակառոյց մարզարանին մէջ տեղի ունեցած է Հ. Ե. Դ. Լեւոնդ Շանթ Ուխտին կազմակերպած տարեկան պարահանդէսը, մասնակցութեամբ 400 հոգիի: Երգիչ Ժիրայր Հոթոյեան եւ իր նուագախումբը (Թորոնթոյէն) ստեղծած են խանդավառ մթնոլորտ մը: Երեկոյթին ընթացքին ցուցադրուած են նաեւ լուսապատկերներ Ա. Աչխարհամարտէն մինչեւ այսօր տեղի ունեցած միջազգային եւ հայկական քաղաքական կարեւոր դէպքերէ:

— ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ —

ՔԱԼԻՖՕՐՆԻԱ. այցելած է ընկ. Հրայր Մարուխեան, Փետր. 6 – 15: Փետր. 10ին Սան Ֆրանսիսքօ եւ Փետր. 15ին Լոս Անճելըս, ի պատիւ իրեն կազմակերպուած են քոքթէյլներ, որոնց ներկայ եղած են բազմաթիւ ընկերներ եւ հիւրեր: Փետր. 15ին, հաւանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Ա. բեմատեան Ամերիկայի Կեդր. Կոմիտէի եւ կազմակերպութեամբ Լոս Անճելըսի միջկոմիտէական յանձնախումբի, Կլէնտէյլի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ « Արզարեան » սրահին մէջ նչուած է Փետրուարեան ապստամբութեան 59րդ տարեդարձը, որուն ներկայ եղած է նաեւ ընկեր Հրայր Մարուխեան, եւ իսօսք առնելով չէշտած, թէ « Փետրուար 18ի ոգին եւ այլ նման ձեռնարկներ պէտք է տարին ընծայեն անցեալի քաջալարծութիւններով ոգեւորուելու եւ ապագայի աշխատանքներուն համար պատրաստուելու »:

×

Հոլիվուտի « Կարապետեան » սրահին մէջ ալ Փետր. 14ին տեղի ունեցած է հրապարակային ղրոյց մը՝ նիւթ ունենալով « Միջին Արեւելքի հայահոծ գաղութները եւ արտագաղթի հարցը »: Ընկ. Մարուխեան նշելէ ետք Սուրիոյ, Պարսկաստանի եւ մասնաւորապէս Լիբանանի հայկ. գաղութներու դերը Սփիւռքի հայապահպանման եւ հայկ. դատի հետապնդման մէջ, շեշտած է որ « պայմանները մեծապէս ստեղծուող այլ գաղութներ եւս պիտի կազմակերպուին՝ մէկտեղ մտածելով հայ ժողովուրդի դատին նպատակներու հետապնդումը, առանց վերածուելու ինքնանպատակ գաղութներու »:

ԿԻՊՐՈՍԻ մէջ Պրազիլիոյ պատուակալ հիւպատոս Յակոբ Քեհեայեան պարգեւատրուած է Պրազիլիոյ կառավարութեան կողմէ Ռիօ Պրանքօ կարգի շքանշանով: Շքանշանի տուչութիւնը տեղի ունեցած է Յունուար 29ին, Նիկոսիոյ Հիլթըն պանդոկին մէջ սրտուած ընդունելութեան մը ընթացքին Պրազիլիոյ դեսպան Տօքթ. Վասքօ Մարիզի ձեռքէ: Ներկայ եղած են նախարարներ եւ դիւանագիտական մարմնի անդամներ: Այս առթիւ Պրազիլիոյ դեսպանը ըսած է, թէ Յակոբ Քեհեայեան այս պատուին կ'արժանանայ « ի գնահատութիւն երկու երկիրներու միջեւ դիւանագիտական եւ հիւպատոսական սքանչելի յարաբերութեանց պահպանման գծով իր մատուցած բարւոք ծառայութեանց »:

ՍԵԼԱՆԻԿԻ « Խածոքու » թատերասրահին մէջ, Փետր. 24ին, ներկայացուած է Ժենիա Արիստակեանի « Շանկայի պուհին » թատերախաղը, Արշաւիր Գանճեանի բեմադրութեամբ եւ մասնակցութեամբ: Ներկայացումը կազմակերպուած է Սելանիկի եւ Աթէնքի Համազգային մշակութային միութեանց գործակցութեամբ:

ԳՈՒՒԻՆԻՈՅ (Աթէնք) « Զաւարեան » սրահին մէջ, Փետր. 16ին, տեղի ունեցած է Բարեկենդանի պարահանդէս մը, կազմակերպութեամբ Հ. Կ. Խաչի եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի: Հանդիսաւորութիւնը վարած է Ց. Մխիկեան: Մտեղծուած է խանդավառ մթնոլորտ մը, շնորհիւ « Զաւարեան» նուագախումբին:

ԼՈՍ ԱՆՃԵԼԷՍԻ « Ֆերահեան » վարժարանի « Տիգրանեան » սրահին մէջ, տեղի ունեցած է դաստիարակութեան երեկոյթ մը, որուն ընթացքին Եղիշէ Վրդ. Մանճիկեան փոխանցած է իր տպաւորութիւնները Հայաստանէն, ուր այցելած էր անցեալ ամառ՝ սփիւռքի հայ ուսուցիչներու խումբով: Ցուցադրուած են նաեւ լուսապատկերներ Հայաստանի մշակութային կեանքէն, յուշարձաններէն եւ տեսարժան վայրերէն:

ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ Կաթողիկոսարանի Մայր տաճարին մէջ, Փետր. 17ին, կատարուած է արեզակեան ձեռնադրութիւն: Նախընթաց օրը, երեկոյեան ժամերգութեան ընթացքին կատարուած է կոչման արարողութիւնը: Կիրակի առաւօտ պատարագած եւ ձեռնադրութիւնը կատարած է Դպրեվանքին տեսուչը՝ Տաճեւ Եպիսկ. Սարգիսեան: Արեզակ ձեռնադրուած են Վահէ եւ Գէորգ սարկաւագները վերակոչուելով Մխուռն եւ Շահէ արեզակներ: Ցաւարտ պատարագի տեղի ունեցած է վեզարի տուչութիւն, որմէ ետք միաբանները եւ ներկայ հաւատացեալները շարքացած են վեհարան, ուր Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Ամբողջն Ա.ի եւ իր շնորհաւորութիւնները փոխանցելէ ետք՝ խօսքը ուղղելով նորօծ արեզակներուն, ըսած է. « Մենք եկեղեցւոյ մէջ կը ծնինք, եկեղեցւոյ մէջ կ'ապրինք եւ եկեղեցւոյ մէջ կը թաղուինք: Ամենչգէք ձեր ինքնութիւնը եւ բարձր պահեցէք անոր պատիւը »:

×

Նոյն օրը երեկոյեան, Պիքֆայայի Դպրեվանքին մէջ ի պատիւ նորօծ արեզակներու, պաշտասեան մը սարքուած է, ներկայութեամբ զոյգ կաթողիկոսներու: Խօսք առած են Արշաւիր Վրդ. եւ Մխուռն արեզակ: Փակման խօսքը արտասանած է Լիբանահայոց առաջնորդը՝ Արամ Վրդ. Քէշիշեան:

ՄՈՆՐԻԱԼԻ Հայ Կեդրոնի նորակառոյց մարզարանին մէջ տեղի ունեցած է Հ. Ե. Դ. Լեւոնդ Շանթ Ուխտին կազմակերպած տարեկան պարահանդէսը, մասնակցութեամբ 400 հոգիի: Երգիչ Ժիրայր Հոթոյեան եւ իր նուագախումբը (Թորոնթոյէն) ստեղծած են խանդավառ մթնոլորտ մը: Երեկոյթին ընթացքին ցուցադրուած են նաեւ լուսապատկերներ Ա. Աչխարհամարտէն մինչեւ այսօր տեղի ունեցած միջազգային եւ հայկական քաղաքական կարեւոր դէպքերէ:

ՍՊԻՏԱԿ ՁԻԱՒՈՐԸ

= ՀԱՄԱՍՏԵՂ =

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ՄԱՐՏԻԿՆ ՈՒ ԶԷՅՆԱՊԸ

Ցաջորդ առաւօտ կանուխ բարի արեւը Զէյնապն ու Մարտիկը իրարու մօտ բերած էր:

Արեւն ինչպէս որ հոգէն կը վերցնէ ծիւը, անոր կու տայ հասակ ու հասուցնութիւն, այնպէս կը սորվեցնէր անոնց համբոյրն ու հպանքը մարմնի:

Կէսօրին, երբ Մարտիկ ու Զէյնապ իրենց այծերը հովիտի չուքին տարած էին, Մարտիկ՝ ակին մօտ ծալապատիկ նստած՝ սրինգ բռնած էր Զէյնապի համար: Զէյնապ վախցաւ, որ Մարտիկ իր սրինգի ձայնին մէջ կը մոռնար զինքը, երբ չէր խօսեր իր հետ, երբ չէր ժպտեր ու կը նայէր եղանակ մը այնքան մելամաղձոտ, հրացանով զարնուած կաքաւի մը թեւերու անկումին յիշեցնող:

Զէյնապ կը սիրէր սրինգը, մանաւանդ Մարտիկի սրինգը: Ան յաճախ խնդրած էր, որ նուագէր իրեն համար, սակայն այդ պահուն կ'ուզէր որ նուագէր, կանչէր իր անունը, խօսէր իր հետ ու ըլլար անոր սրինգը: Զէյնապ այդ պահուն նախանձեցաւ սրինգին: Ուզեց նոյնիսկ չարաճճի կատակներով խանգարել, կամ – մաց մը Մարտիկի վզին քաշելով քիս – տերով կանանչ մը:

Մարտիկ ընդհատեց իր եղանակը ու ձեռքը իր վզին տարաւ՝ կարծելով, թէ կարմիր զատկալուխճ մը իր վզին վրայ թառած է, եւ նորէն չարունակեց իր սրինգը: Երբ երկրորդ անգամ իր ձեռքը վզին տարաւ, Զէյնապ խնդաց ու Մարտիկի ուսերէն բռնելով զեռին ջրկեց: Մարտիկ պանի մը պէս մէկ ձեռքով սրինգը բռնած, միւսով բռնեց Զէյնապի թեւը: Զէյնապ թիթեռնիկի մը պէս ի զուր փորձեց խուսափիլ: Մարտիկ իր զրկին մէջ առաւ անոր նայուզքի նման նուրբ ու թարմ մարմինը եւ սրինգը զետին ձգեց: Զէյնապ, գլուխը Մարտիկի ուժեղ բազուկին վրայ, վարսերը վար թափած, թեւերու փոշին աւրուած թիթեռնիկի մը պէս զղաց:

Մարտիկ ու Զէյնապ համբուրուելէ վերջ աւելի զղացին իրենց հոգիի ծանրութիւնը: Պառկեցան խոտերու մէջ երկար, մինչեւ որ արեւը թեքուեցաւ ու այծերը սկսան ղէպի լերան կողին վրայ տարածուիլ: Մարտիկ ու Զէյնապ, երբ իրենց գլուխը վերցուցին, տեսան, որ ապառաժի մը վրայ քիւրտ ծերուկ մը առասպելական երեւոյթով, ապիտակ ու երկար մօրուսով, բաց ու մազոտ կուրծքով, գիրենք կը դիտէր, բարի ժպիտ մը դէմքին վրայ բռնած:

Լեռներու մէջ կանկառ հաւաքող քիւրտն էր, որ նոյնպէս սիրած էր զոզացած, կռուած ու յանկարծ հասած էր պատահարի ծերութեան ու բարի ժպիտին: Ամբողջ կեանք մը պէտք էր դէմքին վրայ այնքան լաւ ժպիտ մը բռնելու համար:

Ծերուկը վերէն ձայն ձգեց ըսելու համար կարծես, թէ «ես ձեր այծերուն կը նայիմ, ոչինչ, ոչինչ, դուք անհոգ եղէք, ինչպէս երկու եղնիկներ արեւին տակ»:

×

Մարտիկ ու Զէյնապ գիրկ գրկի չաթիներ անցուցին՝ իրենց այծերու պահպանութիւնը յաճախ լեռներու մէջ կանկառ հաւաքող առասպելական ծերուկին յանձնած: Շատ անգամ չէին տեսներ ծերուկը եւ սակայն զիտէին որ հոն է, կը հսկէ զիրենք ու այծերը:

– Հիմա հօրեղբօրս կինը Հազարան լեռնէն վար չի գար,– կը պատմէր Զէյնապ, նոյնիսկ գիշերը ուշ տուն կու գայ:

Հօրեղբայրը օր մը վրանին տակ բռնած էր զայն ու ծեծելով տուն բերած: Հօրեղբօրը կինը այլեւս Զէյնապին նեղութիւն չէր տար ու Զէյնապ ազատ էր բնութեան ու Մարտիկի գրկին մէջ:

(Շար.– 30)

Այրի Տիկին Օննիկ Զաքարեան, Տէր եւ Տիկին Քրիսթիան Զաքարեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Քրիսթիան Քրիսթոֆեան եւ զաւակը, այրի Տիկին Սեդրակ Զաքարեան, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Սահակեան եւ զաւակները, Տիկին Զարուհի Քէշիշեան եւ զաւակները, Տիկին Հայկուհի Քէշիշեան եւ զաւակները, Պ. Միսաք Քէշիշեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ժոզէֆ Քիւլփա եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ համայն ազգականները յաւուր կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ–հօր, զաւկին, եղբօր, քեռայրին եւ ազգականին՝

ՕՆՆԻԿ ԶԱՔԱՐԵԱՆԻ

(Կիւրլեցի)

մահը, որ պատահեցաւ Երեքշաբթի, Մարտ 4, Քրէթէյլ Հիւանդանոցը, 59 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Երկուշաբթի, Մարտ 10, ժամը 10·45ին Ալֆորվիլի Ս. Սահակ – Մեսրոպ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի տեղւոյն գերեզմանատունը ամփոփուելու համար ընտանեկան դամբարանը։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Ստեֆան եւ Նայիրի Քովաքս եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Գաղիկ Յովակիմեան եւ զաւակները, Յարութիւնեան ընտանիքը, Պուտաքեան եւ Տիրատուրեան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի իրենց քրոջ, մօրաքրոջ եւ ազգականին՝

ՀՈՒՐԻ ԻՓԼՔՔԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, Իսիի Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ, այս կիրակի Մարտ 9ին։

Ի պիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

×

Պ. Միհրան Եփրեմեան, զաւակներն ու թոռները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի, Մարտ 9, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, իրենց կնոջ, մօր եւ մեծ–մօր՝

ՖԻԼՈՐ ԵՓՐԵՄԵԱՆ – ՄԻՀՐԱՆԻ

(Ծնեալ Ճրպրեան)

մահուան քառասունքին առթիւ։

Ի պիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

×

Տէր եւ Տիկին Ալպէր Մեծմօրեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի իրենց մօր՝

ՎԱՐԴՈՒՀԻ ՄԵԾՄՕՐԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, այս կիրակի, Մարտ 9, Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ։

Ի պիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

ՊՕՄՈՆԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս կիրակի, Մարտ 9, կը պատարագէ ՆԵՐՍԷՍ ՔՀՆԾ. ԳՈՐՈՂԵԱՆ, Մելպուրնի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ հոգեւոր հովիւ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՒՑ ԽԱՉԻ Շրջ. վարչութիւնը միջ–մասնաճիւղային ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջանի իր բոլոր մասնաճիւղերը Շաբաթ, Մարտ 15, ժամը 15էն 18։

×

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ Դաւթայի Հայր. Միու – թեան վարչութիւնը իր բոլոր անդամ – անդամուհիները ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ Մարտ 9ին, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան Սեբաստացի Մուրատ – Խրիմեան սրահը։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլորին ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ալֆորվիլի Ս. Մեսրոպ կրթարանի տարեկան ճաշ – պարահանդէսը՝ Հոկտեմբեր 18ին։

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Տէր եւ Տիկ. Կարապետ Եսայեան կը նուիրեն 100 ֆր. ի նպաստ Հայ Կարմիր Խաչի Նորմանտիի Մանկանց Բոյնին, իրենց մօր եւ զոքանչ մօր՝ Երանուհի Մամիկոնեանի մահուան առթիւ։

OFFRE D'EMPLOI
INDUSTRIE ALIMENTAIRE
CONSERVERIE

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

քարտուղարուհի մը, պոլսահայ, տաքթիլօ, քաջածանօթ ֆրանսերէնի եւ ի հարկին (անհրաժեշտ չէ) անգլերէնի։ Լաւ աշխատավարձ։ Հեռաձայնել՝ Պ. Ասլանեանի

STE. SNAIL
594-23-92

ՀԱՅՐԵՆԻ ՆՈՐ ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Այս կիրակի, Մարտ 9, կէսօրէ հաք ժամը 4ին, Փրոֆ. ՆՈՒՊԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ ՎԱՌԵՆՑ, Մոնմորանսիի Հանդստեան տան սրահին մէջ կը ներկայացնէ՝

«ՊՏՈՑՏ ՄԸ ԵՐԵԻԱՆԻ ՄԷՋ»

Հայրենի նոր տպաւորութիւնները։

«Տիափոզիթիվ» ներու ցուցադրութիւն՝ մեկնաբանութիւններով։

Պատասպարելներու յատուկ այս ցուցադրութեան կրնան մասնակցիլ իրենց ծանօթներն ու ազգականները, եւ այլ բարեկամներ, որոնց ներկայութիւնը կը–նայ մեկնաբանել իբր դուրգուրանքի արտայայտութիւն հանդէպ մեր տարեց–ներուն։

VOYAGES EN ARMENIE 1980

1° VOYAGES DE 12 JOURS

du 03 au 14 avril	3 090 F
du 15 au 26 avril	3 290 F
du 03 au 14 octobre	”
du 20 juin au 1er juillet	3 890 F
du 12 au 23 septembre	”

2° VOYAGE DE 14 JOURS

du 09 au 22 août	4 190 F

3° VOYAGES DE 16 JOURS

du 08 au 23 août	4 550 F
du 04 au 19 octobre	3 890 F

Renseignement - inscriptions

MONDOTOURS
OCIVEP

Spécialiste des Voyages
sur l'Arménie depuis 15 ans
Elia PEHLIVANIAN
2, rue de Sèze
75009 Paris
tél. 266 50 12
Permanence les Vendredis
de 14 à 19 h.
tél. domicile : 384 31 28
Renseignements à Décines
M. ISKENDERIAN
CAFE DE LA PAIX
tél. (16-78) 49 25 37

Les places étant limitées, veuillez nous renvoyer le coupon-réponse le plus tôt possible. Lic. A 721

Mme Elia PEHLIVANIAN

Organisation Technique Mondotours
2, rue de Sèze 75009 Paris

Nom .....
Prénom .....
Adresse .....
..... Tél. .....
Ville ..... Code postal.....

1) M'inscris au Voyage spécial Arménie du ..... au .....
ci-joint 25% d'acompte.

2) Désire recevoir une documentation sans engagement de ma part pour :
.....

Rayer les mentions inutiles

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՄԱՐՄՆԻ
կազմակերպութեամբ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

ԹԱՏԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՍՄՈՒՆՔ
Centre Culturel Alex Manoogian
118, Rue de Courcelles, Paris 17e
Կիրակի, Մարտ 9, ժամը ճիշդ 17ին
հիւրախաղ խաղաֆս գտնուող՝
ԺԻՐԱՅՐ ԲԱՔԱԶԵԱՆ
վկայուած երեւանի Գեղարուեստ – տաքատերական հիմնարկէն
եւ ՆՈՐԱ ԷՔՍԵՐՃԵԱՆ–ԲԱՔԱԶԵԱՆ
կը ներկայացնեն հատուածներ Պեռնար Շոյի, Վահան Թէքէեանի, Սաչա Կիթրիի, Շահան Շահնուրի, Յովհ. Թումանեանի, Երուանդ Օտեանի, Շէյքսփիրի եւ Լօժէն Լապիշի գործերէն
Ծախքերու մասնակցութիւն՝ 25 ֆր.

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է 300 ֆր. այրի Տիկին Սաթենիկ Գալուստեանէ իր մօր՝ Շողիկ Գալուստեանի յիշատակին։

×

Նոյն տխուր առթիւ Ալֆորվիլի Հայ Մշակոյթի Տան վարչութիւնը 300 ֆր. ստացած է Տիկին Սաթենիկ Գալուստեանէ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.— Տիկին Գեղան Շինիկճեան–Փափազեան 50 ֆր. իր թոռան զաւկին Աստղիկի ծնունդին առթիւ։ Տիկ. Ալիս Քէօլէեան 100 ֆր. իր հօր եւ եղբօր յիշատակին։ Տիկին Արշալոյս Թադէոսեան 100, Աղաւնի Առաքելեան, Լիւսի Ամբարեան, Կրասիա Յովսէփեան 100ական, Մառի Գորգիկեան 100 ֆր. ի նպաստ կայանի, Աղաւնի Գուլումճեան 50 ֆր.։

Imprimé sur les Presses
du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ՀԱՅԵՐԷՆ, ԳՈՒՆԱՒՈՐ, ԵՐԳԱԽԱՒՈՒՆ ԺԱՊԱՒԷՆ ՄԸ

ԱՆԱՀՈՒՆ ՀԱՅՈՑՆ ԶՈՐԱԿՆԵՐԸ

Անկախութիւն եւ Ազգային պետականաւորութիւն կորսնցուցած ժողովուրդի մը բաջարի հայդուկներու ըմբոստութիւնը տիրող աւարտարուեստներ։

——×——

Les Fils de Sassoun

Mardi 11 Mars, à 20 h. 30
CINEMA POMPADOUR
128 Rue Jean-Jaurès, Maisons-Alfort
Jeudi 20 Mars à 20 h. 30
STUDIO BERTRAND
29 rue Bertrand Paris 7e M° Duroc

Տոմսերը ստանալ՝
PARIS
— Librairie Palouyan
9, rue de Trévise
— *Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան*, 17, *Ռիւ Պլէօ։*
ALFORTVILLE
—Maison de la Culture Arménienne
9, Rue de Madrid
— Café Philippe, 6, Bld. Carnot
— Station Shell
18, Quai J. B. Clément

FILM ARMENIEN
LIBERATION ARMENIENNE
présente

" LE TRIANGLE "

un film de H. Malian
réalisateur de NAHABED
version originale (sous titré français)

Samedi 8 Mars à 20 h. 30
Adresse : M. J. C. d'Arfortville
36, Rue Raymond Jaclard, Alfortville

Բարեկենդանի Խրախճանք

Կապ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի բարեկենդանի խրախճանքը մասնակցութեամբ երբեմն հայ արուեստագէտներու։ Կիրակի, Մարտ 9 ժամը 13ին։

Trio Arménien

երգ. Այտա Յարութիւնեան
Քանոն Էլիա Փեհլիվանեան
Կիթառ եւ տավուլ Արթօ Փեհլիվանեան
Սիրայօժար մասնակցութեամբ
Սքեյլա Պագըրճեանի (պար)
HOTEL ARCADE
2, Rue Cambronne — Paris 15e
Սեղանները ապահովելու համար՝
հեռաձայնել 533·06·31 *եւ* 206·42·50
Մուտք եւ ճաշագին 100 *ֆ.*

EREVAN restaurant
ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵՐԵՒԱՆ

26, RUE BERGÈRE PARIS 9e Tél. 770 85 81

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՔՈՒՐ ԽՈՀԱՆՈՑ – ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՋԵՐՄ ՄԹՆՈԼՈՐՏ

ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

ՋՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԻՐԻԿՈՒՆ՝ *ՋԻԹԱՊՈՒՐ, ՄԱՆԹՔ*

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԻՐԻԿՈՒՆ՝ *Լ.ԱՀՄԱՃՈՒՆ ՈՒ ՋԻ – ՔԼՕՖԹԷ*
(Պատուէրի վրայ)

ՈՒՐԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ՝ *ՍՈՒՇ - ՊԼՕՐԻԿ*

ԵՒ ԱՄԷՆ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌՏՈՒ՝ ՊԱՏՈՒԷՐԻ ՎՐԱՑ՝ ԽԱՇ

ՈՒՐԲԱԹ ԵՒ ՇԱԲԱԹ՝

Duo Hartar

ՅԱՐՈՒԹ ԵՒ ՎԻԳԷՆ

FERME LE MARDI ՓԱԿ Է ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՃԱՇ ԿԸ ՀԱՑԹԱՑԹՈՒԻ ՆԱԵԻ ՏՈՒՆԵՐԸ, ԱՊՍՊՐԱՆՔԻ ՎՐԱՑ։

ՇԱԲԱԹ–ԿԻՐԱԿԻ
ՄԱՐՏ
8-9
SAMEDI-DIMANCHE
8-9 MARS
1980

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ձրտասահման : Տար. 300 Ֆ. - Հատը : 2 Ֆ.
Ֆրանսա : Տար. 260 Ֆ. - Վեցամսեայ : 140 Ֆ.

55րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.598 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 55e ANNÉE — No 14.598

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ԻՐԱՆ

ՆՈՐ ՅՈՅՍ ՄԸ ԵՒՍ
ՊԱՏԱՆԴՆԵՐՈՒ ԱԶԱՏ ԱՐՁԱԿՄԱՆ

Մինչ Հինգշաբթի առաւու կը խօսուէր միջազգային քննիչ յանձնախումբի նիւերբ վերադարձի մասին, առանց պատնդներուն հանդիպելու, Թեհրանի ճայնափիւռէն կը սփռուէր խնամի ուսանողներու պաշտօնական հաղորդագրութիւնը. « Ցոկարացնելու համար կառավարութիւնը, կը պահանջենք որ Ցեղափոխեան Խորհուրդը ստանձնէ պատնդներու յանձնումի պատասխանատուութիւնը »: Այս լուրը անկիւնադարձ մը հանդիսանալով նոր յոյս մը կը բերէ պատանդներու ազատ արձակման հարցին: Նախ քան ճայնասփռումը նախագահ Պանի Սատր հանդիպում մը ունեցած է Մոմէնիի հետ, որ հեռաճայնով հրահանգած է ուսանողներուն որ պատանդները յանձնեն օրինաւոր իշխանութեանց: Թէեւ ո՛չ թուական եւ ոչ ալ վայր նշուած էր այդ յանձնումին համար, այնուհանդերձ նախագահը հաստատած է որ ՄԱԿի յանձնախումբը պիտի հանդիպի բոլոր պատանդներուն:

Իրական այս քայլին մէջ եւս յաղթականը Պանի Սատրն է, որ զայն յաջողցնելու համար ի գործ դրած էր իր ամբողջ հեղինակութիւնը: Ինչ կը վերաբերի պատանդներու ազատ արձակման, նախագահը անգամ մը եւս նշած է այն երեք պայմանները, որոնցմէ կախում ունի վերջին լուծումը. « Միացեալ Նահանգները պէտք է ընդունին իրենց միջամտութիւնները Իրանի գործերուն Շահի իշխանութեան օրով, յանձնառու ըլլան այլեւս բնաւ չմիջամտելու երկրի ներքին գործերուն եւ արգելք ըլլան Շահի վերադարձին »: Գարթըը ընդունած է վերջին երկու պայմանները, բայց ոչ առաջինը: Իրաց այս կացութեան մէջ ամենադոյն սխալ մը կրնայ հնդրոյ առարկայ դարձնել երկրի ողջ տարածքը:

—×—

ԼԻԲԱՆԱՆ

ԷԼԻԱՍ ՍԱՐԳԻՍԻ ՆՈՐ ԾՐԱԳԻՐԸ
« ԱԶԳԱՅԻՆ ՈՒԽՏ »Ի

Նախագահ Էլիաս Սարգիս, բազմաթիւ խորհրդակցութիւններ ունենալէ ետք երկրի զանազան խմբակցութիւններու հետ, ճայնափիւռով պարզած է այն սկզբունքները՝ որոնք հիմք պիտի ծառայեն նոր « Ազգային Ուխտ »ի մը: Այդ սկզբունքները կարելի է ամփոփել չորս կէտերու մէջ.—

Ա) Ազգային գետին.— Միութիւն, անկախութիւն եւ տերիչխանութիւն ամբողջ հողամասին վրայ, խիստ մերժում « փոքր-պետութիւններ »ու եւ զինեալ խմբակցութիւններու՝ Լիբանանեան կամ ոչ:

Բ) Արաբական գետին.— Լիբանան արաբ երկիր մըն է: Մերժում Քամփ Տէյվիտի համաճայնութեան, քանի որ ան կը զրկէ Պաղեստինցիները իրենց հայրենիքէն եւ իրենց օճախներէն, հոն պատրաստելով: Պաշտպանութիւն պաղեստինեան դատին, օգնութիւն պատերազմող ժողովուրդին իր առջեւ դրած նպատակները իրականացնելու եւ իր հողին վրայ պետութիւն մը հաստատելու:

Գ) Յատուկ յարաբերութիւններ.— Սուրիոյ հետ՝ սերտ համագործակցութիւն, ՊԱԿի հետ՝ գոյութիւն ունեցող համաձայնութեանց գործադրութիւն:

Դ) Միջազգային գետին.— Գործադրութիւն ՄԱԿի որոշումներուն ինչ կը վերաբերի Հարաւ. Լիբանանի, յատկապէս ՄԱԿի ուժերու առաքելութեան չրջանակին մէջ:

Բնականաբար նախագահին ճառին հակազդեցութիւնը տարբեր է ըստ կողմերու: Ազգային ճակատը (քրիստոնեայ) դոհ ըլլալով հանդերձ ոչ-լիբանանեան դիմեալ խմբակցութիւններու մերժումէն դէմ է լիբանանեւպաղեստինեան համաձայնութեանց գործադրութեան: Ազգային Շարժումը (յառաջդիմական) չըն-դունիր որ Պաղեստինցիներու դիմեալ խմբակցութիւն ըլլալու իրաւունքը խլուի դրոյ առարկայ դառնայ: Սկեպտիկ են Փիէռ Ճեմայէլ (Փաղանգաւոր) եւ Շամուն (Ազատական). աւելի նպաստաւոր է Ազգային Շարժումը: Պէտք է սպասել Լիւա Սարգիսի ծրագրի գործադրութեան:

×

Լիբանանի քաղաքացիական պատերազմէն ի վեր (1975 Ապրիլ 13) առաջին անգամ ըլլալով երկու հակառակորդ դէկավարներ՝ Ամին Ճեմայէլ (Փաղանգաւոր) եւ Ուալիտ Ճոմպլաթ (Յառաջդիմական), դէմ առ դէմ խօսակցութիւն կ'ունենային Ուրբաթ երեկոյեան ժամը 19·15ին, Ֆբրանս – Լինթէռ ճայնասփիւռի միջոցով:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆԱԽԱԳԱՀ ԺԻՍՔԱՐ Տ'ԷՍԹԷՆ Շաբաթ օր կ'ընդունուէր Ցորդանանի Հիւսէյն Թագաւորին կողմէ Ամմանի մէջ, ուր կ'արտասանէր կարեւոր ճառ մը: Նախ քան Ապու Տապիէն մեկնիլը Նախագահը յայտարարած է, թէ Ֆրանսայի քարեւ-պի պաշարները ապահովուած պիտի ըլ-լան: Ֆրանսա եւ արաբ միացեալ էմիրայութիւնները համագործակցութեան վեց համաճայնագրեր ստորագրած են վարիչներու պատրաստութեան, նոր ուժերու եւ երկրագործութեան ճիւղերու մէջ:

ԿԻՆԵՐԸ հանդրուան մըն ալ անցան քանի որ քառասուն Անմահներու կաճառը, առաջին անգամ ըլլալով իր պատմութեան մէջ, կին մը ընտրեց: Մարկրիթ Եուրսընար մուտք գործեց Ֆրանսական Ակադեմիան, զրաւելու համար Ռոժէ Քայուայի աթոռը, 20 ճայնով: Ակադեմիայի անդամ ընտրուեցաւ նաեւ Միշէլ Տրուա ժողֆ Էչելի աթոռին, 19 ճայնով:

ՓԱՔԻՍՏԱՆ մերժեց 400 միլիոն տոլարի ամերիկեան օժանդակութեան առաջարկը երկրի ապահովութեան ամրապնդման համար: Այս առթիւ, նախագահ Զիա Ուլ Հաքի խորհրդականը ըսած է: « Պաշտօնապէս հաղորդեցինք Ուաշինկթընի որ պիտի չընդառաջենք այս ծրագրին, որովհետեւ նման օժանդակութիւն մը կրնայ վտանգել Փաքիստանի ապահովութիւնը փոխանակ զայն ամրացնելու եւ հնդրոյ առարկայ կրնայ դարձնել երկրի ոչ-ուղեկիցի վիճակը »: Ի պատասխան այս մերժումին, Ուաշինկթըն պատրաստակամութիւն յայտնեց « բազմակողմանի » օժանդակութիւն տալ Փաքիստանի ապահովութեան եւ տնտեսութեան ամրապնդման համար:

ԻՏԱԼԻՈՅ Դեմօ – Քրիստիանի կուսակցութեան ընդհ. քարտուղար ընտրուեցաւ Ֆլամինիօ Փիքոլի, որ 1978էն ի վեր նախագահն էր: Նախկին Արտաքին Նախարար Առնալտո Ֆորլանի ընտրուեցաւ նախագահ:

ՍԱԼՎԱՏՈՐի մէջ պաշարման վիճակ հռչակուեցաւ Հինգշաբթի կէսօրէ ետք: Որոշումը արուեցաւ երկրագործական բարենորոգման մասին կառավարութեան յայտարարութենէն ետք:

ՊՈԿՈԹԱՅի Դամինիկեան գեսպանատան պատանդներէն Ասարիոյ գեսպանը եւս ազատ արձակուեցաւ, կնոջ ծանր հիւանդութեան պատճառով: Ասարիոյ վարչապետը՝ Քրայքի չնորհակալութեան նամակ մը յղած է Պոկոթայի կերիլլաներուն իրենց « մարդկային քայլ »ին համար:

ՊԸՋԱՆՍՈՆի Արքեպիսկոպոսը Մարք Լալիէ հրաժարեցաւ իր պաշտօնէն, առողջական պատճառներով:

ՓԱՐԻԶի պարսկական հիւպատոսարանը քանի մը ժամով զրաւուեցաւ տասնեակ մը պարսիկ ուսանողներու կողմէ իբրեւ բողոք պարսկական կառավարութեան կողմէ ցարդ իրենց ցոյց տըրուած նիւթական օգնութեան ջնջումին դէմ: Հիւպատոսի զրաւը զիմումին ընդառաջելով ոստիկանութիւնը միջամտած եւ պարպած է հիւպատոսարանը:

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ, ըստ « Ինտերն էքս-փրէս »ի, դիր մը յղած է Մոսկուայի չէշտելով անհրաժեշտութիւնը Աֆղանիստանի տաղնապի արագ լուծման:

ԱՖՂԱՆԻՍՏԱՆի մէջ խորհրդային եւ աֆղան ուժերու յարձակումը ապստամբներու դէմ բնաջնջումի կերպարանք կը ստանայ: Տասնեակ զիւղեր հիմնայատակ կործանելով եւ հարիւր հազարաւոր պաղթականներ վտարելով խորհրդային ուժերը վճռած կ'երեւին պարպել երկիրը ապստամբներէն: Հինգշաբթի օր նախագահ Պապրաք Քարմալ կը յայտարարէր որ պատրաստ է մասնակցելու միջազգային ժողովի մը լուծելու համար տագնապը:

ԶԻՄԲԱԲՈՒԷի նշանակեալ վարչապետը՝ Մուհապէ, « ազգային ճակատ »ի կառավարութիւն մը կազմելու նպատակով իր խորհրդակցութիւնները կը շարունակէ երկրի զանազան խմբակցութիւններուն պետերուն հետ: Նքսմօ, երկրի զեկավար դէմքերէն, ընդունած է մաս կազմել կառավարութեան: Բրեժնեւ Մուհապէի եւ Նքոմոյի ուղղուած նամակով մը զօրավիգ կը կենայ Զիմպապուէի՝ « աշխարհակալներու եւ ցեղապաշտներու դաւերուն դէմ »:

ՅԻՇԱՏԱԿԸ

Ի՜նչ անոյշ բան է յիշատակը: Նաեւ դառն, երբ ան կը վերաբերի յաւիտենական բացականերու: Յանկարծ բուռն կարօտ մը կը ծնի, որ կը կրծէ հոգին ու ծնունդ կուտայ անկարելիին ստեղծած անզօր կատաղութեան:

Մահը, պարզ է, արամաբանական է: Չէր կրնար գոյութիւն չունենալ, բայց ի՜նչ անտանելի է, պարտադրուած այդ չոր արամաբանութիւնը:

Կը յիշե՞ս, Հուրի, 1947ին էր: Այո – ինքն՝ երէկ: Պրիւէլ կ'ապրէիր ու մինչեւ օրերու երկայնքին կը պաըտէինք Ֆամպըի անտառը: Դարուն էր: Այնքա՜ն գեղեցիկ էր բնութիւնը ու մենք՝ գեռ խանդավառ: Դուն՝ արդէն բանաստեղծ, երգած էիր՝

Ivresse, oh, voluptueuse ivresse !
Eternelle Envie
de rêves et de désirs
toujours inassouvis,
Adorable Printemps.

Ես՝ հազիւ « արձակ » կրնայի միայն օրօրուիլ քնքոյշ տողերուդ մեղեդիով: Այնքա՜ն յոյս կար, այնքա՜ն լոյս կար մեր սրտին խորը: Դեռ չէինք ճաշակած կեանքին լեզին: Դարուն էր:

Տարիները անցան որպէս կարճ ժամեր: Ու անցեալ Յունուարին, յանկարծ հրաժեշտ տուիր կեանքին: Բնաւ չեմ սիրած մեկնումները:

Քանի մը օրէն, կրկին գարունը կուգայ: Բայց որքա՜ն հեռու է Ֆամպըի անտառը, ուր թաղուած են մեր պատանեները: Ընդմիշտ:

Հիմա, մահուանդ քառասունքն է: Կրակի օր, Հայոց եկեղեցիին մէջ, Հայր Սուրբը պիտի աղօթէ հոգւոյդ հանգըստեան համար: Ծառված հոգիիդ:

Ու, թող այս կարճ տողերն ալ, ուր յիշատակդ այնքա՜ն վառ է, ուրիշ աղօթք մը ըլլան: Հեռաւոր աղօթքը՝ մտերիմ սրտի մը, որ միայն այս տխուր խօսքերն ունէր ըսելիք, այսօր, քու յիշատակիդ:

ԱՐՓԻԿ

ՍԻՐԵՐԳ (*)

եկո՛ւր...
անցաւ արդէն, տե՛ս, ժամն անգոյն
տրտմութեան՝
նկուումներու թախծաբոյր:
եկո՛ւր...
յուշերն արդէն տժգունեցան անհամբոյր
կարօտներու տենչանքէն,
բաժանումը սուզուեցաւ գիրկն օրերուն..
Առագաստներն հոգիիս, տե՛ս,
դառնաթոյր՝
հրդեհուեցա՛ն ափսոսանքի տաղերուս
նաւերուն հետ վիրաւոր:
Նո՛ր երգ ունիմ շուրթերուս,
ե՛րգ մը՝ ցայգին պէս անդորր
օ՛, եկուր...

×

Պահն է երա՛զ ու սարսո՛ւռ...
Հովերուն մէջ թաւշային
շնչէ՛ քերկրանքն աստղածորան ծօղերուս:
Սեւ վէրքերուն վըրան հին
ու հետքերուն՝
տե՛ս, սատափէ ի՛նչ ծաղիկներ
կը փըթթին.
պահն է երա՛զ ու սարսո՛ւռ...
տենչանքներուս ա՛լ արբեցած կարօտէն,
սըրտիս վըրան, գերթ թիթեռներ
կ'առկայծին
եկո՛ւր...
Տե՛ս, ալեակներն յոյզերուն՝
անուրջներուս շողածարաւ ափունքին,
երջանկութեան մը փըրփուր
հէֆեաքին մէջ կը փըշրին...
Սպասումիդ սիրասուն
վարդերն անուր՝
աչքերուս մէջ՝ իրենց հեծքէն
կը ծիւրին
պահն է երա՛զ ու սարսո՛ւռ
օ՛, եկուր...

ՀՈՒՐԻ ԻՓԷՔԵԱՆ

(*) Գրուած « Ցառաջ »ի համար, 1946 Յունիս 16:

ՀՈՒՐԻ ԻՓԷՔԵԱՆԻ
"SONATE„Ը

———o———

ԽՄԲ.– 1945 Հոկտ. 25ին Պրիւսէլի գեղարուեստական պալատին մէջ տեղի ունեցած է գրական – գեղարուեստական իւիճնատիպ բեմադրութիւն մը: Հուրի Իփէքեան կ'արտասանէր *Սոնաթ* խորագրուած իր էջերուն, նոր լոյս տեսած առանձին հատորով: « Ցառաջ »ի ղրաց եալ աշխատակիցը՝ Հ. Տէրոսկի կը նկարագրէ երեկոյթը («Ցառաջ», Հոկտ. 31, 1945) եւ կը մէջբերէ նաեւ փրանսիացի գրականութեան եւ արուեստի ակադեմիայի անդամ՝ Լիւսիէն Փօլ Թոմայի կարծիքը, որ կ'ըսէ ի մէջ այլոց.— «*Սոնաթի* մէջ, Հ. Իփէքեան զգայուն շեշտերով կ'երգէ դժբախտութեան ենթակայ *պատանիի* մը սիրոյ եւ մահուան երգը, դէպքերուն խառնելով իր անձնական յիշատակները, որոնք նիւթին կու տան աւելի յուզիչ եւ ուժեղ հնչականութիւն մը...: Գալով ձեւին, պէտք է ընդունիլ թէ երբեմ եղած չէ բանաստեղծ մը այնքան ինքնաբուխ եւ անմրցելի որքան Հուրի Իփէքեան»:

Ստորեւ կու տանք, ի յուշ իր մահուան հառասունհինգ (1980, Յունուար 24), *Սոնաթի* այս շահեկան վերլուծումը զոր ըրած է «Ցառաջ»ի մէջ (1945, Նոյ. 18) վաստակաւոր երաժշտագէտ՝ Վարդան Սարգսեան:

×

Արտասահմանի մէջ իրարու հետեւէ ի յայտ կու գան օտար լեզուով գրող նոր բարոյս տաղանդներ: Հուրի Իփէքեան այդ նորերէն մէկն է որ Ֆրանսերէնով կ'երեւայ գրական հորիզոնին վրայ:

Հաւատարակէս քալ՝ Ֆրանսերէնի թէ իր մայրենի լեզուին մէջ, ան պիտի կըլլար նոր թեւերուս նոյնքան հեշտութեամբ գործածել հայերէնը, իրրեւ արտայայտութեան միջոց, իր գրական ստեղծագործութեանց համար: Այսպէս թոյլ կուտայ մեզ ենթադրել իր տոհմիկ հիմնաւորը դաս – տիարակութիւնը զոր ստացած է Պէյ – րութի «Հայ Ճեմարան»ին մէջ, ինչպէս եւ այն իրողութիւնը ,որ շատ աւելի զեռահաս տարիքի մը մէջ, 1935ին սկսեալ իր բանաստեղծական առաջին թռիչքումները լոյս տեսնելու արժանացած են Եգիպտոսի «Ցուսաբեր»ի եւ Ամերիկայի «Հայրենիք» ամսագրին մէջ, Ատրա ծածկանունին տակ: Իսկ այժմ աւարտելէ ետք գրական եւ իմաստասիրական բարձրագոյն ուսմանց ընթացքը Պրիւսէլի Համալսարանին մէջ, զոր լրացուցած է 1941ին աւարտական թէզով մը եւ ըստացած՝ Դպրութեանց եւ փիլիսոփայութեան լիսանսիէի աստիճանը, Հուրի Իփէքեան կը թուի վերապահած ըլլալ մայրենի լեզուով հրապարակ գալու իր ժամը եւ կ'ուզէ իր գրական համբաւին հիմքը դնել աւելի լայն շրջանակի մը մէջ, միջազգային լեզուով մը որպիսին է Ֆրանսերէնը, օգտուելով զայն գործածելու իր ակներեւ դիւրութենէն:

Այս հեռեւողութեան կը յանգինք դատելով իր գործերու նորագոյն շարքէն, որոնց մէկ մասը դեռ մամուլի տակ է կամ ի լոյս ընծայուած, իսկ երկուքը լոյս տեսած են արդէն, մին 1944ին (Գուլէօտ տը քաւն), գոլոր բանաստեղծութեանց ժողովածու մը ,որուն երեւումը իր առեղծուածային արձանագրած ու գնահատած է արդէն հայ թէ օտար մամուլը: Երկրորդը՝ որ դեռ նոր հրապարակ ելաւ Սոնաթ անունին տակ, գլխաւոր թեման մը չուրջ, չորս մասէ բաղկացած քերթուած մըն է, որուն ներշնչումը հեղինակը քաղած է Շոփէնի համանուն գործէն (ան սի պեմոլ մինէօր, օփ. 35) եւ որ իր մէջ կը պարունակէ աշխարհածանօթ մահերգը:

×

Նոր ու ինքնատիպ իր կազմութիւնով թէ յղացումով, բանահիւսութիւնը ճեւուած է Սոնաթի մը յատակագծին վրայ եւ ունի երաժշտական թեմաթիէ ընդլայնում, ուր գլխաւոր միտքը կը զարգանայ իր զանազան երեսներուն մէջ, երկրորդական թեմաներու հակադրութիւնով եւ չորս բաժանումներէն իւրաքանչիւրին յատուկ լայթմոթիւներու ընդելուզումով ու յաճախակի վերեւումով:

Նիւթն է կեանք ու մահու յաւիտենական պայքարը, սէրը ընդունելով իրրեւ խորհրդանիշը կեանքի: Սիրոյ սըրբազան արբշռանքն ապրած, բայց անոր կրակէն թեւակոխած՝ ցաւատանջ երկն է սա դեռատի հոգիի մը՝ որ իր սիրածին կորուստէն ետք կը տուայտի մռայլ խոկումներու մէջ: Հոգին ալեկոծ է հակամարտ ուժերու փոթորկին անձնատուր: Մխիթը՝ որ մահուան մէջ կ'որոնէ կամ կը յուսայ գտնել դեղեցիկ վախճան մը, սիրոը՝ որ միշտ կը արուէշ կեանքի համար եւ իր անդիմադրելի հրաման – ները ունի, կը մարտնչին իրարու հետ, փոխն ի փոխ տեղի տալով իրարու:

Նախերգանքին մէջ (ա. շարժում), աշխարհ կը ներկայանայ իրրեւ բոցավառ խառնարան մը, ուր կեանքն ու մահը մշտական պայքարի մէջ են եւ որուն չուրջ մարդկիկ բոցերու լոյսէն շլացած ու մագնիսուած ,կը մրկեն իրենց երազներու թեւերը: Այդ փորձառութեան դառնութենէն ըմպած է ինքը բանաստեղծը, ուստի կ'աղերսէ իր եղբայրներուն զգոյշ կենալ սիրոյ կրակին նենգաւոր բոցերէն եւ չբռնուիլ միւնոյն ծուղակին մէջ: Ըստ այնմ երգին կշռոյթը չարաճանչ է եւ կրակոտ, երբեմն զահավէժ ու հեւասպառ, երբեմն հանդարտ ու սրտբեկ: Գանգատ ու անէծք, ցաւում եւ կսկիծ, ազերս ու խոստովանանք իրարու կը յաջորդեն տարբեր թոնէներու եւ տը – րոհումներու վրայ, ինչպէս նոյնինքն եռաժշտութեան մէջ:

Սէրթօն նուիրուած է սիրոյ պանծացումին, իր գերապոյն խորհուրդին մէջ, ներթագրած թէ տենչալառ սիրոյ, որ կատարեալ է, զգայնական է եւ մաքուր է միանգամայն: Այստեղ տողերը աւելի քնքոյշ են եւ ծփանուտ, աւելի դաշնահունչ, թարմ եւ լուսաւոր: Ափսո՜ս, սակայն սառն իրականութիւնը հոն է միշտ: Սիրուած էակին բացակայութիւնը եւ անոր թողած պարապը կը մատնեն մահու սուուերին անցքը:

Մառշ Ֆիւնէպրին մէջ մահուան պատկերը կը պատկերանայ որքան իր ծանրը ու դժնէ վհատութիւնով, նոյնքան եւ իր ողբերգական իրապաշտութեամբ: Մա՛հը որ կը կազմալուծէ այնքան պաշտելի մարմնեղէն գեղեցկութիւններ, բայց եւ Մա՛հը որ կը ներկայանայ իր մեծավայելուչ լռութիւնովն ու խորհուրդովը, իր պարտադրած խնդումին կամ բաժանումին անողոք ու անդառնալի բռնութեամբը: Անդրիմ մը պէս դեղեցիկ էր սիրականը երբ հրաժեշտ առաւ աշխարհէն, իսկ ա՛ն որ կը մնայ սրտահար, միս – մինակ կը զգայ ինքզինքը ամէնուրեք, կ'ընդվզի, ու կը բողոքէ: Բայց ահա յիշատակը, որ կ'երեւի նորէն իրիկուան հետ, յիշատակը քնքուշ ձեւերու գեղեցկութեան ու նուազած սիրոյն: Բառերը կը գունաւորուին երկնաձիր լոյսով եւ կ'ոգեկոչեն արձանային պատկերներ որոնց մէջէն խաղաղ վերացում մը կ'երեւայ դէպի հոգեդինացած սէրը: Մինչ քայլերգը կը լսուի նորէն, եւ զանգակներու մահասարսուռ զօդանջին մէջէն կարծես կը վերեւի սիրուած էակին սառած դէմքը: Սարսափ եւ վհատում, նորէն ընդվզում եւ նզովք, նորէն զան – գաւ եւ խղճահարութիւն:

×

Ֆինալը կը դնէ մեզ «լինել թէ չլինել»ու առեղծուածին առջեւ: Հոգեվարքը պոռթած է ու լքուած, յուզարկաւոր թափօրը ցրուած, զանգակները կը լռեն, կեանքը կը սառնայ իր առօրեայ ընթացքը: Սգաւոր սիրտը իր մորմոքն ունի միայն իրը ընկեր ու կը մնայ դէմ դիմաց կեանքին հետ, միս – մինակ իրրեւ թիրախ, ենթակայ անոր փորձութիւն – ներուն: Հոգեվերուն խաղալիք տերեւի մը պէս իր հոգին է որ կը փոթորկի ու կը տատնապի: Ի՞նչ ընել: Շարունակե՞լ կեանքի ճամբան: Ինչո՞ւ եւ ի՞նչ նպատակով: Նոր փո՞սի մը յանգելու համար: Ո՛չ: Աւելի լաւ է մեռնիլ, մնալ հաւատարիմ անցեալին ու անով պարուրուած՝ դամբանի մը մէջ դեղեցկօրէն արձանանալ իր կարգին: Սիրտը սակայն ոստում մը կ'ունենայ յանկարծ ի լուր նաւաստիներու մէկ մեղեդիին՝ «Ո՞րն է անունը այն կղզիին ուր ծառերը կ'երգեն...»:

Ա՛հ, ո՛չ: Պէտք է կռուիլ իր մէջ արթընցող այդ նենգաւոր ցանկութեան դէմ: Սարսափահար օգնութեան կը կանչէ իրեն հովերն ու աստուածները եւ կը պատսպարի անոնց փրցնել կուրծքէն իր նզովեալ սիրտը: Ցուսահատօրէն կը պայքարի ովկէանոսներու եւ փարոսներու տեսիլքներուն հետ որոնք փոխն ի փոխ գինք կը կանչեն: Ի զուր սակայն, ուժերէն վեր է պայքարը, կեանքը կը պարտադրէ ինքզինքը, այդպէս է օրէնքը, ամէն բան ճամբայ մը ունի կարելիք...: Կ'ուզուի լուսաւոր առագաստները պարզած նաւուն՝ որ կը սուրայ միշտ դէպի նոր հորիզոններ: Ցաւագին եւ յորձանուտ, հուժկու եւ անդիմադրելի, կարճ լռութիւններով եւ բացագանչութիւններով ընդմիջուած, տողերը կը յաջորդեն մերթ ցասկոտ պոռթկումներով ու մերթ ղօս – պուած հեծկլտանքներով: Հեռուէն հեռու լոյսի նշոյլ մը կը չողայ, նախ վարանոտ, բայց ի վերջոյ յաղթականօրէն կը լուսաւորէ ամբողջ հորիզոնը:

×

Սովորաբար արուած բանաստեղծութեան մը նիւթն է որ ներշնչման ազբիւր կը ծառայէ երգահաններուն, երբեմն նոյնիսկ գուտ նուագական ստեղծագործ – ծութեանց համար: Իսկ որեւէ մեներգ կամ խմբերգ յօրինուած է անպայման գրական բնագրի մը վրայ: Կարելի է ըսել որ Հուրի Իփէքեան հակադիր աշխատանք մըն է որ կը կատարէ այս անգամ, երաժշտական յայտնի գործէ մը քաղելով եթէ ոչ նիւթը, գոնէ իր ներշնչումը, առնուազն անոր մէջ գտնելով իր առաջադրած նիւթին առաղձն ու ընդլայնումը: Ճիշդ ինչպէս որեւէ նուագական գործ կրնայ իրրեւ նիւթ ծառայել պարային յօրինուածքի մը որուն գործոպութիւնը իր կշռոյթով թէ ձեւական (փլասթիք) կազմութեամբ կը բխի երաժշտութեան իմասէն կամ անոր թելադրութենէն:

Այս մտքով եթէ բաղդատելու ըլլանք, պիտի ըսենք ուրեմն որ Հուրի Իփէքեանի գործը խմբերգ մը կամ խմբապար մը չէ, այլ մեներգ մը կամ միայնակ պար մը, նկարագրապարագայի մենախօսութիւն մը կամ ուրիշ բառով արամախօսութիւն մը, միակ դերակատարով, որուն համար հեղինակը յղացած է իւրայատուկ բեմադրութիւն մը: Զոյգ վարագոյրներու բացուածքի մը մէջէն բեմին խորքը կու տայ ասպարէս ճանապարհ մը: Ցառաջամասին ալ կողմը՝ տափիղ մը իրրեւ սիրոյ խորհրդանիշ ձախ կողմը՝ թափուր բազկաթոռ մը, որուն մէկ թեւին վրայ լքուած կը տեսնուի բացակային ծիրանի պարեգօտը: Այս բեմադրութիւնը որ պատկերաւոր շրջանակի մը մէջ կը դնէ գործոպութիւնը, դիտմամբ ժուժկալ է իր դիծերուն թէ յարդարանքին մէջ, բայց չնորհիւ լոյսերու ստեղծած յաջող հակադրութեան եւ երաժշտութեան բերած նպաստին, աքանչելի կերպով կը սատարէ ուժեղացնելու տպաւորութիւնները եւ ստեղծելու ուզուած մթնոլորտը:

Գործ մը որուն ներկայացումը սկիզբէն մինչեւ ետք կը ծանրանայ միակ դերակատարի մը ուսերուն վրայ, յանդգնութիւն մը պիտի համարուէր ստանձնուած տեսնել նոյնիսկ փորձ արուես տագէտի մը կողմէ, բայց Հուրի Իփէքեան չընկրկիր այդ դժուարութեան առջեւ: Ան որքան զգայուն եւ նուրբ բանաստեղծ՝ որքան հանճարեղ եւ իսկատիպ բեմադրող, նոյնքան եւ վարժ ու օժտուած դերասանուհի է, հաւասարապէս իր ձայնով, դիմախաղերով, շարժուձեւերով եւ իր բնական ու տպաւորիչ խաղարկութիւնով: Այս ձիրքերը ընդծին են իր մէջ, երկնատուր են և կը թըւին ժառանգաբար ստացուած նախ իր ծնողքէն (մայրը՝ Հռիփսիմէ, ծանօթ իրրեւ դերուհի եւ դերակատար, հայրը՝ Գասպար, արիւրուն, թատերագիր եւ նոյնպէս դերասան) ապա իր հօրեղբօրմէն հանրածանօթ իր բեմական անունով՝ Արմէն Արմէնեան:

Շնորհիւ իր անթերի եւ սրտայոյզ խաղարկութեան էր որ Հ. Իփէքեան կրցաւ իր ունկնդիրները հրապուրել այնպիսի նիւթով մը, որ իր խմաստասիրական խորութեամբ, մտքի տեւական ու լարուած ճիգ մը կը պարտադրէ եւ այդ իսկ պատճառով թերեւս մատչելի չըլլայ հասարակ ու թեթեւ զուարճութիւններ ապասողներու: Զկար մէկը սակայն ունկընդիրներուն մէջ, բազկացած մեծ մասամբ պելժերէ, որ խորապէս ազդուած չըլլար զոնէ խաղարկութեան եւ բեմադրութեան ուշագրաւ ճարտարութենէն: Աւելորդ է ըսել, այդ տպաւորութիւնը աւելի լրիւ էր անոնց համար, որոնք նախապէս ծանօթացած էին գրքին: Անհրաժեշտ է այդ, որովհետեւ ներկայ դրութիւնը իր սեղմ դիծերուն մէջ չի կրնար ճշդիւթ պատկեր մը տալ այս գործի մասին:

ՎԱՐԴԱՆ ՍԱՐԳՍԵԱՆ

"SONATE„
(EXTRAIT)

FINALE

Qu'est-ce là ?
Qu'est-ce là, mon Dieu,
qui s'affole ainsi
dans les feuilles ?
Qu'est-ce là qui pleure
et gémit ?
Quelle est cette détresse
qui dénoue les tresses
des arbres
et cingle leurs flancs ?
Qu'est-ce là,
mon Dieu, qu'est-ce là ?
Quelle est cette tourmente
qui se déchire
et se lamente ?

Plus de cercueil !
Plus de linceul !
Plus de glas sur les routes !
Plus de route sous mes pas !
Le cortège du deuil
s'est éparpillé.
Les humains comme les morts
ne savent qu'abandonner.
Les quelques échos de cloches
vont bientôt, eux aussi,
lâchement s'apaiser.
Rien ! Plus rien !
Pas même Le doute.
Pas même Un doute.
Le TOUT est accompli.

Je ne sentirai plus
son corps
entre mes bras...

Le Vide alors ?
Non !
Pas même le vide.
Pas même une fosse vide
pour pleurer mes regrets :
la terre la remplit !
. . . . . .
La FIN.
La fin totale et stupide.
Le Dénûment.
L'Absolu...

———×———

L'ADIEU

Maintenant que c'est fait,
que vous vous aimez,
partez mes chers deux
sur un même chemin.

Maintenant que c'est fait,
que vous êtes comblés,
souriez mes chers deux
à vos mêmes destins.

Moi je vais très loin,
moi je vais très seule,
par d'autres chemins,
vers d'autres linceuls.

Le bonheur humain
simplement réel
ne me suffit point,
et je veux des ailes !

Posons en ce lieu
nos heurts, nos regrets,
et disons adieu
sans rien souhaiter.

Maintenant que c'est fait,
que vous êtes heureux,
sur de mêmes chemins
marchez à vous deux.

Je vous aime bien
mes amis précieux,
sans oubli, sans liens...
. . . . . .

. . . . . .
Maintenant que c'est fait,
détournez vos yeux,
et lâchez ma main.

« *Couleur de temps* »
(*Bruxelles*, 1943)

ՀԱՅԱՎԱՉ ԿՈՏՎԱԾՈ

= ՀԱՅԱՍՏԱՆ =

ՓԱՓԼՈ ՓԱՓԱՍՅԱՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԵՍԻ ՅԱՅՏՆՈՒԹՅՈՒՆ

—o—

Ա. ՍԱՐԳՍՅԱՆ

ՍԱՍՆԱ ՑՆԴՐԱՀԱՅԸ

—X—

Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՀԱՄԱՐ

Վիպակ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Սաճեան եւ Նայիրի Քոմպաք եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Գաղիկ Յովակիմեան եւ զաւակները, Ցաքրաթիւնեան ընտանիքը, Պուտաքեան եւ Տիրատուրեան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի իրենց քրոջ, մօրաքրոջ եւ ազգականին՝

ՀՈՒՐԻ ԻՓԷՔԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, Իսիկ Ս. Մարիամ Ասուածածին եկեղեցւոյ մէջ, այս կիրակի Մարտ 9ին։

Ի պիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

ՇԱՐՔՀԱԿԱԼԻՔ

Մարսէյլէն Պ. Օննիկ Սինանեան, իր զաւակները, հարսերը եւ թոռները իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք ծաղկեպսակով, հեռագրերով, նամակով եւ անձամբ ի բրենց ցաւակցութիւնները յայտնեցին իրենց կնոջ, մօր, եւ մեծ-մօր՝

ՌՈԶ ՍԻՆԱՆԵԱՆԻ

մահուան առթիւ։

ՀԱՅԵՐԷՆԸ ԱՒԱՆՑ ՈՒՍՈՒՑԻՉԻ

pour apprendre
reviser,
conserver
la langue
Arménienne

Dans le cadre de ses activités, la Bibliothèque publique d'information du Centre Georges Pompidou vous propose une nouvelle production :

L'ARMENIEN SANS MAITRE

une méthode d'auto-enseigement en trois niveaux, comprenant : un manuel et douze cassettes.

Vous pouvez bénéficier d'un prix préférentiel pour un tirage limité à 100 exemplaires.

Pour toute information relative à l'utilisation et au programme pédagogique de cette méthode de langue, vous pouvez vous adresser :

BPI, Médiathèque de langues
Tél : 277-12-33, poste 44-92

A L'OCCASION DE LA PARUTION

d'„ ARMENIE 1900 "

d'YVES TERNON
et
J. C. KEBABDJIAN
aux Editions ASTRID
LA LIBRAIRIE H. SAMUELIAN
ORGANISE DU 25 FEVRIER AU 10 MARS

une quinzaine promotionnelle
pour cet ouvrage

Librairie Orientale H. Samuelian
51, Rue Monsieur-le-Prince
75006 Paris — Tél. 326-88-65
Fermé le Samedi après-midi

En vente également :
Librairie Palouyan
Le Petit Prince, 121 Bd. St. Michel
Lyon : Librairie-Expérience, 6 Rue Petit-David
Décines : Maison de la Presse
Grenoble : Librairie Massis, 70 Cours Berriat
et dans les libraries de :
Valence, Romans, Vienne, Aix-en-Provence, Marseille, Reims, etc.

COMITE DES JEUNES
de l'UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE de MARSILLE

33, Cours Pierre Puget
IMPRESSION D'ARMENIE

Une projection-débat à la suite du voyage que nous avons effectué en Août 1979 sur l'invitation de Sa Sainteté VAZKEN I, Catholicos de tous les Arméniens.

Le Samedi 15 Mars à 21 heures
— Projection d'un film
— Projection de diapositives.
ENTREE LIBRE

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Շրջ. վարչութիւնը միջմասնաճիւղային ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջանի իր բոլոր մասնաճիւղերը Շաբաթ, Մարտ 15, ժամը 15էն 18։

ՀԱՅՑ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ
ԳՕՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՒԹԻՒ

ՀԱՆԴԷՍ

ևուիրուած 60ամեակին

կազմակերպութեամբ՝ Անիէռ – Պուա Քոլոմպ եւ շրջանի մասնաճիւղին, կիրակի Մարտ 16, ժամը 15։30ին Պուա – Քոլոմպ քաղաքապետարանի սրահը

32, Rue Paul-Déroulède

Կը նախագահէ՝
ՏԻԿԻՆ ՊԵՐՃՈՒՀԻ ՍԱՂԱԹԷԼԵԱՆ
Կը խօսի՝ Պ. Վ.ՀԱՆ ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ
Հայ Կարմիր Խաչի Բարեւտուդար Գերազարուեստական բաժին։—

Պ. Պ. Վիգէն եւ Յարութ « Յարդար » համոյթը՝ իրենց ժողովրդական երգերով ու նուագներով։ Բացառաբար կը պարէ սիրուած պարուհի Սքեյլա Պագըրեաեան։

Ֆիլմի ցուցադրութիւն՝ 1979ին պատրաստած Հայաստանի մէջ 600 քիլոմեթր ճամբորդելով Պ. Գէորգ Այանեանի կողմէ։

Մուտք՝ 15 ֆրանք

office national de la culture et des traditions ARMENIENNES

(Président d'Honneur : Mr ALAIN POHER, Président du Sénat)

ORGANISE

UN PELERINAGE HISTORIQUE DU SOUVENIR

à DEIR-EL-ZOR (Syrie) et à CHYPRE
à l'occasion du 65ème anniversaire de « 1915 »

DU 16 AU 25 AVRIL

Ce pélerinage auquel prendront part des personnalités religieuses, culturelles et des parlementaires français, sera animé par Gérard STEPHANESCO, Des reportages de Télévisions étrangères seront effectuées à cette occasion

Renseignements et inscriptions :
L'Office National de la Culture et des Traditions Arméniennes
LEVON BAGDASSARIAN, 3 Rue de l'Arrivée, 75749 Paris Cedex 15
Tél. : 538.67.47 — Lic. A 1037
Sur LYON. — V. SARKISSIAN 50, Cours de la Liberté
Tél. : (7) 860-13-66

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉ

Կապ. Խաչի Շրջ. Վարչութեան գրասենեակը՝ Փարիզի Մշակոյթի Տունը՝
17, Ռիւ Պլէօ, Փարիզ 9րդ
բաց է ամէն Շորեքշաբթի ժամը 15էն 18։

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉ

Ցուլիսի եւ Օգոստոսի կայաններուն համար ով որ կը փափաքի մոնիթէօր կամ մոնիթրիս ըլլալ, անյապաղ գրաւոր պէտք է դիմէ Կապոյտ Խաչի Շրջանային Վարչութեան գրասենեակը՝ 17 Ռիւ Պլէօ, Փարիզ 75009, մինչեւ Փետրուար 29։
Թեկնածուները պէտք է ըլլան 18էն 25 տարեկան։

Imprimé sur les Presses
du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Սուրբիայէն Տիկին Վիքթորիա Տէմիր – ճեան կը փնտռէ իր եղբայրը եւ անոր զաւակները, որոնք Ֆրանսա եկած են 1925ին։ Հօրը եւ մօրը անուններն են՝ Խաչիկ եւ Արուսեակ (Տէմիրճեան), եղբօրը ժողէֆ, կնոջը Անտրէ, զաւակները՝ Խաչիկ, Սիմոն եւ Ժողէֆ։
Լուր ունեցողներէն տեղեկացնել՝
ANTAPILIAN
1, Bld. Garibaldi
92130 Issy les Moulineaux
Tél. : 645-71-47

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՃԱՇ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Դպրոցասէրի նախկին սանուհիներու կողմէ, ի նպաստ վարժարանի սանուհիներուն, Շաբաթ, Մարտ 22 ժամը 9ին Ալհամպրայի սրահներուն մէջ, 340 Պուլվ. Զամ, Մարսէյլ, մասնակցութեամբ Քոչարի նուագախումբին։
Տաք մթնոլորտ, հաճելի անակնկալներ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Վասպուրականի Հայր. Միութեան Վիէն – Տէսինի մասնաճիւղը Յաղթանակի Հերոսամարտի 65րդ տարեդարձը կը կատարէ Մայիս 4ին, Տէսինի մէջ։
Մանրամասնութիւնները յետագային։

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վասպուրականի յաղթանակի Հերոսամարտի ոճնակատարութեան 65րդ տարեդարձը Ապրիլ 13ին, Մշա – կոյթի Տան « Վասպուրական » սրահին մէջ ժամը 13ին ճաշով։

×

Գարնանային պարահանդէսը, կազմակերպուած՝ երէց Արենոյշներու « Կայծ » խումբին կողմէ։ Մարտ 22ին, Շաբաթ երեկոյ ժամը 22էն մինչեւ լոյս, Ալհամպրա սրահին մէջ։

OFFRE D'EMPLOI

Maison de Confection (Gare de l'Est) recherche mécanicien (ienne), surjeteur ou presseur pour travail en atelier.
99, Rue du Fbg. St. Martin
fond de la cour à droite
75010 Paris — Tél. : 239-37-10

OFFRE D'EMPLOI
INDUSTRIE ALIMENTAIRE
CONSERVERIE

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

քարտուղարուհի մը, պոլսահայ, տաքթիլօ, քաջածանօթ Ֆրանսերէնի եւ ի հարկին (անհրաժեշտ չէ) անգլերէնի։ Լաւ աշխատավարձ։
Հեռաձայնել՝ Պ. Ասլանեանի

STE. SNAIL
594-23-92

ՀԱՅՐԵՆԻ ՆՈՐ ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Այս կիրակի, Մարտ 9, կէսօրէ առաջ ժամը 4ին, Փրոֆ. ՆՈՒՊԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ ՎԱՒԵՆՑ, Մոնմօրանսիի Հանդստեան տան սրահին մէջ կը ներկայացնէ՝
« ՊՏՈՒՏՑ ՄԸ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ »
հայրենի նոր տպաւորութիւնները։
« Տիափոզիթիվ »ներու ցուցադրութիւն՝ մեկնաբանութիւններով։
44, Avenue Charles de Gaulle
Montmorency
Պատսպարեալներու յատուկ այս ցուցադրութեան կրնան մասնակցիլ իրենց ծանօթներն ու ազգականները, եւ այլ բարեկամներ, որոնց ներկայութիւնը կը նպաստ մեկնաբանուիլ իբր դուրգուրանքի արտայայտութիւն հանդէպ մեր տարեցներուն։

UNIVERSITE PARIS III
DAUPHINE
Institut national des langues orientales vivantes

LITTERATURE ARMENIENNE DE LA DIASPORA

Programme des cours 1979-80
Lundi 17 Mars
La Retraite sans Musique
Ch. Chahnour (II)
Lundi 31 Mars
Le Bois de Vincennes
N. Sarafian **(I)**
Lundi 14 Avril
Le Bois de Vincennes
N. Sarafian (II)
Lundi 28 Avril
Un jour comme les autres
Z. Vorpouni (I)
Lundi 12 Mai
Un jour comme les autres
Z. Vorpouni (II)

Les cours ont lieu tous les 15 jours de 17 à 19 heures au centre Dauphine, Salle B-111.

ԱԼՖՈՐՎԻԼ
ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԻ ՓՈՐՁԵՐ

Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը ներկայիս կը հաղորդէ թէ ամէն Շորեքշաբթի երեկոյեան ժամը 8։30ին, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս-Պետրոս եկեղեցւոյ մէջ պատարագի բազմաձայն երգեցողութեան փորձեր կը կատարուին։ Ամէն անոնք որ կը փափաքին մաս կազմել երգչախումբին, կրնան գալ եւ արձանագրուիլ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պուլ. Օտտայի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ թաղական Խորհուրդը ստացած է հետեւեալ նուէրները.— Յարութիւն Աբրահեանի մահուան քառասունքին առթիւ Աբրահեան քոյրերը, Պետրոսեան ընտ. 100ական Ֆր. Սարգիսեան ընտ. 50, Ժամկոչեան ընտ. 100։ Յովհաննէս Ժամկոչեանի մահուան քառասունքին առթիւ Յովսէփ Ժամկոչեան 150 Ֆր., Տէր եւ Տիկ. Քէօսէեան Վրէժ, Տէր եւ Տիկ. Քէօսէեան Համազասպ, Պր. Անդրանիկ Քէօսէեան, Տէր եւ Տիկ. Լեւոն Մարիկեան 100ական Ֆր.։ Մուրատեան ընտ. 50, Գրիգոր – Գէորգ 25 Ֆր.։

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՄԱՐՏ
11
MARDI
11 MARS
1980

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Արտասահման : Տար. 300 Ֆ. - Հատը : 2 Ֆ.
Ֆրանսա : Տար. 260 Ֆ. - Վեցամսեայ : 140 Ֆ.

55րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.599 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 55e ANNÉE — No 14.599

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԻՐԱՆ

Մինչ նոյը յոյս մը ծագած էր Թեհրանի ամերիկեան դեսպանատան պատանդներու համար, նկատի ունենալով որ խլամ ուսանողները որոշած էին զանոնք յանձնել Յեղափոխութեան Խորհուրդին, Շաբաթ առաւօտ կացութիւնը յանկարծ կը յեղաշրջուէր ուսանողներու մերժումով : Այս վերջինները կը մերժէին պատանդները յանձնել Արտաքին Նախարար Ղոթպզատէի, առարկելով որ Խոմէյնիի արտօնութիւնը չունէր : Այս միտին ուսանողները տեղեկացած էին իմամ Խոմէյնիի մէկ յայտարարութենէն, ինչ որ պատճառ եղած է որ հազարաւոր ուսանողներ փողոց իջնեն եւ ամերիկեան դեսպանատան շուրջ դիրք բռնեն արգելք հանդիսանալու համար պատանդներու յանձնումին : Շաբաթավերջը անցաւ լի հակասութիւններով. հակասութիւն՝ Յեղափոխութեան Խորհուրդի, Արտաքին Նախարարի եւ ուսանողներու միջեւ : Կրօնական երեկոյեան, մամլոյ ասուլիսի մը ընթացքին, ուսանողները յայտնած են պղտունքի համաձայնութիւն մը պատանդները Յեղափոխութեան Խորհուրդին յանձնելու, ճշդելով նոյն առեն, որ « ամերիկացի պատանդները պարսիկ ժողովուրդի պատանդներն են եւ բացի Իսլամական Խորհուրդէն ոչ ոք կրնայ որոշում տալ անոնց մասին, եւ այս՝ համաձայն իմամի հրահանգին » :

Երկուշաբթի առաւօտ կացութիւնը դեռ անորոշ էր, թէեւ Արտաքին Նախարարը 24 ժամուան պայմանաժամ մը տուած էր ուսանողներուն պատանդները յանձնելու :

—×—

ՏՐԱՆՍԱ

Նախագահը կը վերադառնայ

ԽՈՐԱՑԵԼ ԿՐԿՆԱԿ « ՈՉ »ԵՐՈՎ
ԿԸ ՊԱՏԱՍԽԱՆԷ ԺԻՍՔԱՐԻ

Ամմանէն եաք, Նախագահ Ժիսքար քանի մը ժամով կ'այցելէր նաեւ Սաուտի Արաբիա, որ պաշտօնական հանդրուան մը չէր իր շրջապտոյտին մէջ եւ նոյնիսկ « ռազմագիտական » կ'որակուէր : Ռիատ չատ գոհ է, անշուշտ, Ֆրանսայի դիրքէն եթէ նոյնիսկ խորքին մէջ մասնաւոր նորութիւն մը չկայ : Արդարեւ, Ժիսքար տիրքէն կը չարունակէ Կոլեաճ քաղաքականութիւն մը ինչ կը վերաբերի Արաբներուն, ընդունելով Պաղեստինցիներու ինքնորոշման իրաւունքը : Եւ հոս, քիչ-չատ ամէն մարդ համաձայն է, գոնէ ակզբունքին վրայ : Ինչ որ նորութիւն կը նկատուի ՊԱԿի ճանաչումն է Ֆրանսայի Նախագահին կողմէ եւ առիթով բաւական յանդուգն քայլ մըն է (այս առթիւ, սակայն, Ֆիլիփ Թէսոն Ֆրանսա – Իսթայէլ՝ ամբասնալուծում, խորագրին տակ կը դրէ. « Բայց ի՞նչ կ'արժէ յանդգնութիւնը երբ անպատեհ է եւ իրատեսութենէ զուրկ ») : Ամէն պարագայի մէջ, Իսրայէլ երկու « ոչ »երով պատասխանեց Ֆրանսայի Նախագահին : Պեկին ճշդեց որ որեւէ ձեւով ՊԱԿը (Պաղեստինի Ազատագրութեան Կազմակերպութիւն) չի կրնար մասնակցիլ Մերձաւոր Արեւելքի խաղաղեցման կարգադրութեան մը : Ո՛չ, նաեւ Պաղեստինցիներու ինքնորոշման իրաւունքին : Իսրայէլի Արտաքին Նախարարութեան բանբերը կորուկ կերպով կ'ըսէ. « Այսօր, միայն կարճ պատասխաններ ունինք երկար հարցերու : Յստակ են՝ ո՛չ Պաղեստինցիներու ինքնորոշման եւ ո՛չ ՊԱԿին երբեւ ընկերակից Իսրայէլի հետ բանակցութեանց » :

Ֆրանսայի Նախագահին նախ քան Ամմանէն մեկնումը, հրապարակուեցաւ Ֆրանք-յորդանանեան միացեալ զեկոյց մը, ուր անգամ մը եւս կը չեշտուի Պաղեստինցիներու ինքնորոշման իրաւունքը եւ իրենց մասնակցութիւնը բանակցութիւններու :

×

ԵՐԱՆԻ՞ ԱՆՈՆՑ ՈՐ ԱՆՅԵԱԼ ՁՈՒՆԻՆ...

ԺՈՐԺ ՄԱՌՇԷԻ
1942 – 44Ի ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆԸ
ՄԻՇՏ ԱՆՈՐՈՇ ԿԸ ՄՆԱՅ

Կրկին հրապարակը կ'աղմկի Ժ. Մառշէի անցեալով : Այս անգամ էֆսթրէս շաբաթաթերթն է որ ձեռք անցուցեր է առարկելի փաստաթուղթեր, ըստ որոնց Ժ. Մառշէ 1942էն 44 Գերմանիա դրա – նուած է իբրեւ « կամաւոր » աշխատաւոր : Ի՞նչ բանի չուրջ է վէճը : 1970էն ի վեր երբ կ'ընտրուէր Համայնավար կուսակցութեան ընդհ. քարտուղար, Ժ. Մառշէ զժուարութիւններու կը բախի իր անցեալը արդարացնելու համար : Առաջինը՝ կառօսին էր, Թիյոնի հետ որ կը յայտնէր թէ Մառշէ կուսակցութեան ոչ մէկ պայքարին մասնակցած է, քիչ եաք, Թիյոն աւելի հեռու կ'երթար եւ բայ նամակով մը հարց կուտար թէ ինչո՞ւ Մառշէ չինծու կենսագրական մը յանձ – նած է կեդր. Կոմիտէին, ըսելով թէ Ֆրանսա մնացած է ամբողջ զրաւման չրջանին (յաջորդ ամիսը, Թիյոն կ'արտաքսուի կուսակցական իր բջիջէն Էքս-ան-Փրովանս) : Մառշէի ըսածը այն է թէ 1942 Դեկտեմբերին, գացած է Գերմանիա նիա իբրեւ պարտադիր աշխատանքի ենթակայ (էս. Թ. Օ.) ինչպէս 700 հազար ուրիշ Ֆրանսացի բանուորներ եւ 1943 Փետրուարին կը ձախողի իր փախուստը ու Մայիսին արտօնութիւն մը կը ստանայ Ֆրանսա գալու ընտանեկան ամուսնութեան մը ներկայ ըլլալու համար ու այլեւս չի վերադառնար Գերմանիա : Ուրիշներ կը պնդեն որ մինչեւ 1944 Գերմանիա նիա եղած է ուր չէ գացած պարտադրաբար այլ՝ կամաւոր : 1977ին եւ 1978ին դատեր ալ եղան Մառշէի եւ թերթերու միջեւ, ուր Մառշէ նոյնիսկ արցունքները աչքերուն երդում ըրաւ. « Երբեք կամաւոր չեմ եղած, աշխատանքի տեղահան մըն եմ » : Ի վերջոյ ամէն ինչ առկախ մնաց, քանի Մառշէ չկրցաւ փաստել իր ըսածը : Հարցը հոդ հասած էր երբ էֆսփրէս կը խորհի մինչեւ Գերմանիա երթալ հոն փնտռելու համար փաստաթուղթեր ու կը գտնէ (ըստ Մառշէի՝ չինծու) եւ որոնք կը փաստեն որ Մառշէ դեռ 1944ին Գերմանիա էր : Էֆսփրէս կը հրաւիրէ ուզողը երթալ Աուկսպուրկ ու քրքրել թաղապետական դիւանները :

Կ'առաջարկուի Մառշէի՝ քննիչ յանձնախումբի մը ենթարկուիլ (Համայնավար անդամներով) ինչ որ կ'ընդունի պայմանաւ որ նոյնը ըլլայ բոլոր քաղաքական դէմքերուն համար :

Եթէ ճիշդ են էֆսփրէսի բերած փաստերը, Մառշէ անշուշտ նեղ կացութեան պիտի մատնուի որքան ալ դժուար ըլլայ մարդոց համար միայն անբիծ անցեալ ունենալ : Ազատագրման առեն, մէկտեղ ելաւ թէ Գերմանիոյ մէջ ոչ ոք նացի եղած էր, Ֆրանսայի մէջ ալ՝ միայն դիմադրական կար . . :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՐՔԻԱ. միշտ խառնակ վիճակի մէջ է : Ուրբաթ օր հինգ հոգի եւս սպանուած էր զանազան դիւղերու մէջ : Զոհերու կարգին՝ սենատքալխթ մը, ուսանող մը եւ բանուոր մը : Միւս կողմէ Պոլսոյ պարմանի վիճակի դատարանը ձերբակալման հրամանագիր հանած է ձախ օրա – թերթ Փոլիթիքայի չորս լրագրողներու դէմ, որոնց մէջ խմբագրապետը՝ Օսման Իքիզ : Ամբաստանուած են որ համայնավար քարոզչութիւն ըրած են յօդուած – ներով : Փիկառօ – Մակազին շաբաթ օր յօդուած մը նուիրած էր անիչխանական Թուրքիոյ, ուր յօդուածագիրը կ'անդրադառնար նաեւ արեւելեան Թուրքիոյ չըրջաններուն, երբեմնի՝ հայկական, Անիի հրաշալի եկեղեցիներուն եւ ցեղասպանութեան :

ՓԱՐԻԶ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԱԽՈՅԵՆՈՒԹԵԱՆ ԽԱՂԵՐԸ

ԵԻ ՆՈՐ ԿԱՆՈՆՆԵՐԸ

Յունվ. Միութեան ոտնագնդակի 1980ի ախոյենութեան խաղերը կը սկսին Ապրիլ 3ին : Այս տարուան մրցաշարքը ուշացեալ է անով, որ ամառնային 22րդ ողիմպիականներու ծրագրով ոտնագունդի դակի մրցումներ տեղի կ'ունենան Մոսկուա, Լենինգրատ, Կիեւ եւ Մինսկ : Յունվ. Միութեան ոտնագնդակի մխիթնաւոր սիրահարները մեծ ակնկալութիւններ ունին Յունվ. Միութեան խումբերէն, աշխարհի ախոյենութեան ընտրականի խաղերուն մէջ : Իրենց միջազգային վարկը պէտք է պահեն նաեւ երիտասարդական եւ պատանեկան խումբերը : Կարգ մը առաջնակարգ ակումբներ հանդէս կուգան եւրոպական տարբեր մրցումներուն :

Այս տարի եւս ախոյենութեան բարձրագոյն լիկայի մէջ կը մասնակցին 18, իսկ առաջին դասակարգին՝ 24 խումբեր : Կը պահուի ոչ-ոքի խաղերու սամանակ – փակումը : Բարձրագոյն լիկայի մէջ անոնց արտօնեալ քանակը նախկին 8ի փոխարէն դարձած է 10, իսկ առաջին դասակարգինը մնացած է նոյնը՝ 12 :

Երկրորդ դասակարգի խումբերը բաժնուած են ինը գօտիներու : Հայաստանէն այս խաղերուն կը մասնակցին Լենինականի « Շիրակ »ը, Աբովեանի « Կոտայք »ը եւ Երեւանի « Արարկիր »ը, որոնք առնուած են 9րդ՝ անդրկովկասեան գօտիին մէջ :

Ախոյենութեան մասնակցող բոլոր դասակարգերուն մէջ առաջին տեղը դրաւող խումբը, հաւասար միաւորներու պարագային, կ'որոշուի լրացուցիչ խաղով մը (չէզոք դաշտի վրայ) : Յաջորդ տեղերը՝ հաւասար միաւորներու պարագային, կ'որոշուին հետեւեալ կերպով. նախապատուութիւնը կը տրուի այն խումբին որ կ'ունենայ չատ թիւով յաղթանակները, ապա իրարու հետ ունեցած հանդիպումներու լաւագոյն արդիւնք, բոլոր խաղերուն մէջ նչանակած եւ ստացած կոլերու բացայայտ տարբերութիւն եւ ամէնէն չատ կոլի արձանագրութիւն : Իսկ եթէ բոլոր տուեալներով խումբերը հաւասար ըլլան, լաւագոյն տեղը դրաւելու հարցը կ'որոշուի վիճակահանութեամբ :

Մրցաշարքի ընդհանուր արդիւնքներով բարձրագոյն լիկայէն դուրս կը մնան 17 – 18րդ հանդիպացող խումբերը : Իսկ եթէ այդ տեղերէն մէկը դրաւէ Տաշքենդի « Պախտակոր »ը, 16րդ հանդիպացող խումբն է որ բարձրագոյն լիկայէն դուրս կը մնայ : Առաջին դասակարգին առաջին եւ երկրորդ հանդիպացող խումբերը կ'անցնին բարձրագոյն լիկա :

Նոր կանոնագրութեամբ զգալի կերպով խստացած են կարգապահական օրէնքները : Իրաւարարին եւ անոր օգնականներուն նկատմամբ վիրաւորական կամ անվայել վերաբերում ցոյց տալու պարագային դաշտէն հեռացուած մարզիկը կը զրկուի յաջորդ 10 – 15 խաղերուն մասնակցելու իրաւունքէն : Մրցումին չմասնակցող, բայց իրաւարի հասցէին որեւէ վիրաւորական բացատանչութիւն ունեցող մարզիկը կը զրկուի մինչեւ 10 խաղի մասնակցելէ : Երկուստեք ծեծկըռտուքի պարագային սահմանուած է 5 – 10 խաղի զրկում : Իրաւարարի կամ խաղընկերոջ հանդէպ վիրաւորական, անարդալից վերաբերում ունենալու պարագային մարզիկը կը զրկուի յետագայ 4 խաղերու մասնակցելէ : Փենալթիի եւ ազատ հարուածներու առեն կանոններու դիտաւորեալ հակառակութեան, անոնց կատարումը ձգձգելու պարագային մարզիկը կրնայ զրկուիլ մինչեւ 3 խաղերէ :

Յունվ. Միութեան ախոյենութեան երթի մրցումներու բացման օրը Ապրիլ 3ին, Երեւանի « Արարատ »ը կը խաղայ Կրասնոդարի « Կուբանի » խումբին դէմ « Հրազդան » մարզադաշտին վրայ : Երեւանցիներու մրցակիցին առաջին մասնակցութիւնն է բարձրագոյն լիկային :

ԹԵՀՐԱՆ

Մարզական ակումբներու ԱԶԳԱՅՆԱՑՄԱՆ ՀԱՐՑԸ

Ինչպէս գրած էինք փետր. 14ի մեր թիւով, Թեհրանի Հայոց Առաջնորդարանին մէջ հանդիպում մը տեղի ունեցած էր Իրանի, Մարզական Կազմակերպութեան ընդհ. տնօրէն Հոսէյն Շահ Հոսէյնի եւ հայկական պատուիրակութեան մը միջեւ, մարզական ակումբներու ազգայնացման հարցին չուրջ : Հանդիպումի ընթացքին Շահ Հոսէյնի հաւաստիացուցած էր որ հայկական միութիւնները դրաւելու հարց չկայ, այլ նպատակը այն է՝ որ ամբողջ ժողովուրդը կարենայ օգտուիլ մարզական ակումբներու յարմարութիւններէն :

Թեհրանի մեր պաշտօնակից « Ալիք »ի Մարտ 3ի թիւէն կ'լմանանք, թէ Իրանի մարզական կազմակերպութեան զեկավարները ժողով գումարած են եւ կեանքի կոչած յանձնախումբ մը, որուն պաշտօնն է քննել Իրանի մարզական բոլոր ակումբներու հարցերը : Ցիշեալ յանձնախումբը որոշած է հրաւիրել ակումբներու զեկավարները հինգ – հինգ, որպէսզի պարզէ անոնց վիճակը : Առաջին հինգ ակումբներու չարքին է Թեհրանի « Արարատ » կազմակերպութիւնը : Յանձնախումբը հետեւեալ երեք կէտերու չըրջանակին մէջ է, որ պիտի լուծէ հարցը :-

1) Մարզական ակումբի արտօնատէրը իր « իրաւունքները » (դրամ) առնելով ակումբը պէտք է յանձնէ Իրանի Մարզական Կազմակերպութեան :

2) Եթէ արտօնատէրը « իրաւունքներ » (պահանջներ) չունենայ, ինքնաբերաբար ակումբը կը փոխանցուի Մարզական Կազմակերպութեան :

3) Եթէ արտօնատէրը չուզէ ծախել ակումբը, այլեւս որեւէ օգնութիւն չի ստանար Մարզական Կազմակերպութենէն :

ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ «ՀԻՒԱՆԴ ՄԱՐԴԸ» ԹՈՒՐՔԻԱ՝ ԱՆՑԵԱԼԻՆ ԵՒ ՆԵՐԿԱՅԻՍ

Գրեց՝ Ա. ՊԷՅԼԷՐԵԱՆ

Միջազգային մամուլը, նամանաւանդ ֆրանսական, թէ « Հայկական գաղտնի կազմակերպութիւններու » կատարած մահափորձերուն, թէ՛ Թուրքիոյ ներքին անիշխանական կացութեան բազմա – պատկումին եւ թէ Թուրքիոյ տնտե – սական կացութեան f a յ f a յ մ a ն պատճառաւ բազմաթիւ գրութիւններ հը– րատարակեց: Այս առթիւ, վերջերս *Լը Մոնտ Տիփլոմաթիք* թիւերէն (1) միոյն մէջ երեւցող երկար յօդուածը ամենա – շահեկան յօդուածներէն մին, մեր կար – ծիքով թերեւս ամենակարեւորն է: Լրա– գրողները նախ ուսումնասիրած են Թուր– քիոյ մասին լուրջ գրութիւններ, յետոյ Թուրքիա ճամբորդելով տեղւոյն վրայ շփումներ ունեցած են զանազան խաւե– րու պատկանող բազմաթիւ անձերու հետ: Կրնանք անվերապահօրէն ըսել որ, վե– րոյիշեալ յօդուածը՝ անկողմնակալ եւ շատ լաւ կշռուած ու տրամաբանուած, ցարդ Թուրքիոյ ժամանակակից շրջանի մասին ամենաճիշդ կերպով լոյս ընծայ– ուած գրութիւններէն մին է եւ թերեւս լաւագոյնը: Ինչպէս վերեւ յիշեցինք, սոյն յօդուածը երկար է ու մենք պիտի բաւականանանք կարգ մը հատուածներու թարգմանութիւնը միայն ներկայացնել յօդուածին ոգիին եւ հարազատ իմաստին հաւատարիմ մնալով:

Ներկայի եւ անցեալի Թուրքիոյ բաղ – դատութեան մասին պիտի անդրադառ – նանք իբր վերջաբան: Յօդուածին հեղի– նակները են Մօրխ Մաշինօ եւ Ֆատէլա Մրապէտ:

×

ՄԵԾԱՀԱՐՈՒՍՏՆԵՐՈՒ ՄԵԾ ՎԱԽԸ

*Ա*ջակողմեանները բնականաբար կ'ամ – բառանան համայնավարները, ընկերվա– րականները եւ ձախակողմեանները որոնք երկրին մոլորումին գլխաւոր դրդիչներն են: «Ասիկա Մոսկուայի գործակալնե – րուն սխալն է » կ'ըսէ Տէմիրէլ: « Եթէ աջակողմեան ահաբեկչութիւն մը կայ » կ'աւելցնէ, « ասիկա ինքնապաշտպանու– թեան համար է »: Երբ 1978ին, 2000 ծայրայեղներ ձերբակալուեցան, ասոնց 1300ը կը պատկանէին Ֆաշիստ կազմա– կերպութիւններու:Բայց այս բաւարար չէ ազատական գեկավարին համոզումը փո– խելու: Էճէվիթ կառավարութիւնը կը պատասխանէ Տէմիրէլ «ոչինչ ըրած է զանոնք զսպելու համար »:

Բնականաբար ոչ թէ ձախակողմեաննե– րուն մօտ չեն տեսնուիր ահաբեկիչները, այլեւ այն երկտասարդները որոնք ան– անք Արեւելեան Նահանգներու գիւղե – րուն մէջ, չեն երազեր իակ ընդհանուր ապստամբութիւն մը: Իրենց երէցները 1970 – 1972 տարիներու ընթացքին նախ խոշտանգուած եւ ապա սպաննուած են, ու իրենք անփորձ եւ առանց զինուորա– կան ռազմամթերքի, բայց առնուազն 70 տեսակ քաղաքական հոսանքի պատկա – նող, սթալինական, Մրոցկիստական, մարքսիս–լենինիստ կամ անարխիական դրդռիչներու կողմէ առաջնորդուած, ան– տարակոյս կրնան քանի մը արագ հար– ուածներ տալ ատրութեան, բայց իրենց– մէ նուազ բաժնուած ոստիկանական ցան– ցի մը դիմաց այս յառաջդիմական տար– րերը անկարող են տապալել վարչաձեւը, չեն կրնար նոյնիսկ զայն ցնցել:

Կառավարութիւնը որ « հարուստներու բարեկամն » է, կը ձգտի ունենալ շատ մը միլիոնատէրեր եւ միլիառատէրեր ու բանուոր դասակարգին հանդէպ անհնայ պայքար կը մղէ: Այս քաղաքականութիւ– նը հանրապետական շրջանի սկիզբէն ի վեր ,այսինքն 1923էն մինչեւ այսօր, եւ կը շարունակուի:

×

ԱՄԷՆ ՕՐ ՁՈՐՍ ՁՈՀ

Եթէ ահաբեկչութիւնը թիւրախ ընտրած է պետական դէմքեր հարուածելու, կը յարձակի նաեւ ոեւէ մէկու եւ ամէն ա– ռաւօտ օրաթերթերը նորանոր արիւնոտ դէպքերու լուրեր կը հաղորդեն, որոնք երբեմն ալ առանց մասնաւոր նպատակի տեղի կ'ունենան: Մզկիթի մը մէջ ռումբ մը կը պայթի, կամ բնակարանի մը դէմ յարձակում մը տեղի կ'ունենայ ու կի– ներ եւ տղաք ռումբերու պայթիւնով կը սպաննուին կամ կ'անդամահատուին:

Ամէն օր առնուազն չորս հոգի կը սպան– նուի եւ այս թիւը հետզհետէ կ'աւելնայ: Այս սպանութիւնները ոչ թէ միայն տե– ղի կ'ունենան երկրին գլխաւոր քաղաք – ներուն մէջ, այլեւ ամէնուրեք, նոյնիսկ գիւղերուն մէջ: Մակնում 357 դրոշմը կրող զէնք մը 50·000 թրք· լիրա (2) կ'արժէ, իսկ Քալաշնիկով հրացան մը 60·000 թրք· լիրա: Ոճրագործները կը վարձատրուին 15·000 – 50·000 թրք· լի– րայի միջեւ, կատարուած մահափորձին կարեւորութեան կամ տարողութեան հա– մաձայն: Այս խնդրին մասին ուսանող մը հետեւեալ կերպով մեզ լուսաբանեց.«կան անձեր որ» ըսաւ «Անատոլուէն Պոլիս եկող վիւղացի երիտասարդները կայա – րաններու մէջ կ'որսան: Անոնց դրամ կը խոստանան, իրենց ընտանիքին ծախքը կը հոգան եւ երկու ամիս չանցած երի– տասարդը հլու գործիք մը կը դառնայ ու կոյրզկուրայն կը հնազանդի պաղտնի կազմակերպութիւններու բոլոր հրա– հանգներուն ու գործողութիւններուն »:

×

ՔԱՁՔԱՁՈՒՆՔ ՎԱՐՁԱԿԱՆ ՄԵՔԵՆԱՅ ՄԸ

Կառավարութիւնը կ'ամբաստանէ մե – ծաքանակի վաճառորդները եւ առեւտրա– կանները որոնք արուեստական նեղու – թիւն կը պատճառեն իրենց չահագիտա – կան (սպեֆիլասիոն) քաղաքականու – թեամբ եւ պատճառ կը հանդիսանան որ դիները բարձրանան: Բայց լինչ ըսել որ բուսախտի (մարկառին) վաճառման 70 առ հարիւրը Պեռութեան պատկանող վաճառատուներու կողմէ կը կատարուին եւ կամ իր միջոցներով սա– կայն եւ այնպէս բուսախտն անդամ դժուար դառնալի եղած է այսօր: Ձիթա– իւղը, կարագը, չաքարը, միսն ու ղեղո– րայք կը պակսին նմանապէս եւ չատ անգամ ժամերով խանութներու առջեւ պոչ պէտք է բռնել: Բարեկամ մը մեզի ըսաւ « Տեսայ կին մը որ փողոցը ծննդա– բերութիւն ունեցաւ. երեք օրէ ի վեր թիթեղ մը կազ գնելու համար, խանութ– ներու առջեւ պոչ կը բռնէր »:

×

ԱՌԱՆՁՆԱՇՆՈՐՀԵԱԼՆԵՐՈՒ ՑՆՈՐԴ

« Օտար դրամագլուխներու օգնու – թեամբ եւ մեր հոծ մարդկային ռարբե– րով (3) մեր նիւթական կացութիւնը կըր– նանք բարելաւել ու հաւասարակշռումը վերագտնել » դիտել կուտայ լաւատեսու– թեամբ Ցէյյազ Պէրքէր՝ Թուրքիոյ ճաթ– տարարուեստի եւ գործի մարդոց ընկե– րութեան նախագահը: Նուազ հետաքըր– քիր արարական երկիրներու մասին Թուր– քեր զանոնք կ'որակեն «դոդեր» եւ «վայ– րենիներ»: Անտարբեր երրորդ աշխարհի ազգերուն հանդէպ « Մենք ոչինչ ունինք ընելիք Ափրիկէի դիչակերներուն հետ » կ'աւելցնէ Թուրք անտեսագէտ մը: «Մենք եւս օտար լեզուներ կը խօսինք եւ այն– քան զարդացած ենք որքան մեր գործա– կիցները» կ'ըսեն առեւտրականները:

---

(1) Տե՛ս Յունուար 1980, թիւ 310:

(2) Մէկ թրքական լիրան այսօր 8 սանթիմ կ'արժէ: Մինչ 1955ին մէկ լիրան հաւասար էր մէկ ֆրանքի:

(3) Գործաւորներու մասին կ'ակնարկէ անշուշտ:

(Մնացեալը յաջորդով)

ՊԱՏԱՌԻԿՆԵՐ

ԺԲ. – ԺԳ. ԴԱՐԵՐՈՒ ՀԱՅ ԲԺԻՇԿՆԵՐՈՒ ԱՆՅԱՅՏ ԱՇԽԱՏԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ

Ա.

Հայ մատենագրութեան մէջ կան յու– շարձանները, որոնք հռչակ եւ հեղինա – կութիւն բերած են հայկ. միջնադարեան բժշկապետութեան: Բժշկապետները Հե– բացի, Գրիգորիսի, Ամիրդովլաթի, Ա– սար եւ Բունեաթ. Սեբաստացիներու գոր– ծերը, առաւել կամ նուազ չափով, արդի ուսումնասիրուած եւ պիտական շրջանա– ռութեան մէջ դրուած են: Սակայն երբ կը խօսուի ընդհանրապէս միջնադարեան հայ բժշկապետութեան ամբողջական գնահատման մասին, հարկ է նկատի ու– նենալ նաեւ աւելի հին ժամանակաշրջա– նին առեղծագործած հայ բժիշկներու աշխատութիւնները, որոնք մեզի չեն հա– սած, բայց այդ բժիշկներու մասին կարգ մը տեղեկութիւններ կամ անոնց գործե– րէն առանձին պատառիկներ բարեբախ– տաբար պահպանուած են յետագայ գր– րերու բժշկարաններուն մէջ:

Ժ. դարուն Հայաստանի մէջ բժշկա – գիտութեան զարգացման մասին կը վկա– յէ Գագիկ – Հեթումեան բժշկարանը: Ափիկա մեզի ծանօթ ամէնէն հին հայե– րէն (թէկուզ թարգմանական) բժշկարան է, որուն ստեղծման ժամանակաշրջա– նը Ժ. դարը ընդունելուն հիմք կը ծա– ռայէ բժշկարանին վերնագիրը. « Բժշ– կարան զոր փոխած է ի տաճիկ լեզուէ (արաբերէնէ — Դ. Կ.) ի Հայս ի ժա– մանակս յայլմոյ թագաւորին Հայոց Գագկայ »:

Մինչեւ ԺԲ. դար հայերէն բժշկարա – նները ունենալու եւ հայ բժիշկի անուան մասին վկայութիւն կայ նաեւ Մխիթար Հերա– ցիի « Չերմանց մխիթարութիւն »ի յա– ռաջաբանին մէջ: Նշելով որ երկար առա– գոյութիւն ունեցած գործերը գլխաւո – րապէս վերաբերած են գործնական բժշ– կութեան, Հերացի նոյն աշխատութեան մէջ կը յիշատակէ « Սահակ՝ Հայկազն բժշկի » մասին:

ԺԲ. – ԺԴ. դարերուն ապրած եւ գոր– ծած բժիշկներու մասին վկայութիւն կայ Ամիրդովլաթ Ամասիացիի դեղերու բա– ռարանի նախաբանին մէջ. « ... եւ ի յայս բանիցս առին առաջին բժշկապետք մեր՝ Մեծն Մխիթար բժիշկն, եւ Ահա– րոն բժիշկն, եւ որդի նորա Ստեփանոս բժիշկն, եւ տոհմն նոցա՝ Ձոչլին բժիշկն, եւ Սարգիս բժիշկն, եւ Յակոբ բժիշկն, եւ Դեղին բժիշկն, եւ Սիմաւոն բժիշկն, եւ Վահրամ բժիշկն, որ շատ պիտանի շիներ էին վասն դեղերուն գտնութեան եւ ուգտութեանն »:

Ամիրդովլաթի կողմէ յիշուած բժիշկ– ներու գործերէն ջերմախտաբար միայն Հերացի բժշկապետի « Չերմանց մխիթա– րութիւն »ն է, որ ամբողջութեամբ հա–

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

– ԷՐՆԵՍԹ ՖԻՇԸՐ –

Համադրեց՝ ՅԱԿՈԲ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Նկատի ունենալով վերջերս արուեստի զանազան հարցերու մօտենալու փորձերը եւ վեր– լուծումները, հետաքրքրական պիտի ըլ– լար ներկայացնել աւստրիացի ծանօթ մը– տածող էրնեսթ Ֆիշըրի «Արուեստի Ան– հրաժեշտութիւնը» գործը որ առաջին անգամ կը հրատարակուի Արեւելեան Գերմանիոյ մէջ 1959ին: Կը թարգմանուի զանազան լեզուներու եւ կը վերահրա – տարակուի մէկէ աւելի անգամներ: Մեր կատարածը ամփոփումի, կարգ մը բա– ցատրութիւններ աւելցնելու եւ համա – դրումի աշխատանք մըն է Ֆիշըրի ար– տայայտած զանազան միտքերուն միջեւ, շատ յանախ իր իսկ բառերով: Այս մա– սով կը ներկայացնենք գրքին առաջին երկու հատուածները:

×

Ա.– ԱՐՈՒԵՍՏԻՆ ԴԵՐԸ.–

Եղածը պարզ հարցադրում մըն է եւ ատոր պատասխանը գտնելու փորձ մը: Ի՞նչ է արուեստի դերը: «Բանաստեղ – ծութիւնը ,պիտի ըսէր Ժան Դօքթօ, ան– փոխարինելի է բայց եթէ միայն պիտ – նայի թէ ինչո՞ւ»: Մինչ Փիէռ Մոնտրիան պիտի ըսէր թէ «Արուեստը աստիճանա– բար պիտի անհետանայ երբ կեանքը դառնայ աւելի հաւասարակշռուած»: Արդեօ՞ք արուեստը մարդը եւ զինքը շրջապատող աշխարհին հետ հաւասա – րակշռութիւն մը յառաջացնող ազդակ մըն է միայն: Արդեօ՞ք աւելի խորունկ չէ մարդուն եւ արուեստի կապը: Բայց ինչո՞ւ այս կապը, այս վայելքը, ժա – մանցը, նոյնացումը վէպի մը հերոս – ներուն հետ, երաժշտութեան հետ, մութ սրահի մը մէջ լուսաւոր բեմի վրայ դար– ձող խաղին հետ :Ինչո՞ւ անտարբեր չենք մնար այս «անիրականութիւններուն» առ– ջեւ թէ իրականութիւններ ըլլային ա – նոնք:

Մարդը կը ձգտի զերազանցել ինքզինք եւ ըլլալ ամբողջական: Իր «ես»ը կը չա– նայ ըլլալ աւելի քան ինքը: Սեփակա – նացնել կ'ուզէ զինքը շրջապատող աշ – խարհը եւ իր հարցադրող «ես»ը տարա – ծել գիտութեան, հասցնել հեռաւոր ան – ջրպետները եւ մինչեւ հիւղէի ամենա – փոքր զաղտնիքները: Սեփականացնելու այս ընթացքին մէջ իր ենթակայական «ես»ը կը համայնանայ (կ'ըլլայ ընկե – րային): Աւրուեսթը հետեւաբար ենթա – կայականին եւ համայնականին միաձու – լումն է:

Արդեօ՞ք, հարց կու տայ, Ֆիշըր «ես»ի այս նոյնացումը այն բոլոր բաներուն հետ որ ինքը չէ եւ այդ ճամբով տրուած արուեստի սահմանումը ոսմանթիք չէ՞:

Նոյնացումի ըմբռնումը արիստոտել – եան հասկացողութեամբ արտայայտուած է իր «Փոէթիքա» գործին մէջ: Ինչ – պէս Սոփոկլէսի եթիպոս թագաւորի մասին Արիստոտել կ'ըսէ թէ թատրոնը կը բիւրեղացնէ հանդիսականներու ըզ – գացումները: Հանդիսատեսը նոյնացնե – լով ինքզինքը թատերախաղի ախպարին հետ, օրինակ եթիպոսի, պիտակցական մակարդակի վրայ տաղնապ մը յետոյ ինքզինքը կը փրկէ որպէսզի չենթարկուի եթիպոսի ողբերգութեան (սպաննել հայ– րը եւ ամուսնանալ մօրը հետ) եւ չեն – թարկուի ճակատագրի մութ խաղերուն (Ատուած անօրինած էր եթիպոսի ճա – կատագիրը):

Աւրուեսթի դերին չուրջ հարցադրում կը չարունակուի: Նոյնացումէ անդին աւրուեսթի մէջ պէտք չէ՞ արդեօք փըն– տռել ապրողնեան ժամանցի եւ վայելքի ազդակ մը: Նոյնացումէ տարբեր չէ՞ տիպարներէն հեռաւորութիւն պահելու (օտարացում ալիէնեասիոն) ազդակ մը որով ոչ միայն կարելի կ'ըլլայ ըմբռնել այլ անօրինել դէպքերը: Այս մասին հետեւեալ ձեւով կ'արտայայտուի Պերթոլտ Պրեխտ. «Մեր թատրոնը պէտք է քաջալերէ հասկացողութեան զբաղում– թիւնը եւ վարժեցնէ մարդիկը իրենց նուիթիւնը փոխելու հաճոյքին: Մեր հան– դիսատեսները պէտք չէ միայն պարզա– պիսատեսները պէտք է մարդիկ: Անոնք պէտք է վարժեցնեն ինք – զինքնին մտածակցիլ Պրոմէթէոսի ապս – տաղրութեան հաճոյքին: Մեր թատրոնին մէջ անոնք պէտք է սորվին զգալ հա – ճոյքը եւ զոհունակութիւնը հեղինա – կին եւ միաժամանակ յաղթանակը ապս – տաղրողին»: Աւրուեսթի գործի մը հե մնայն նոյնացումը, կրաւորական աքթ մըն է:

(Շար. – 1)

ած է մեզի: Հերացիի այլ աշխատու – թիւններու հաւանական գոյութեան մա– սին խոսած են հայկ. միջնադարեան պատ– մութիւնը ուսումնասիրողները (Ղ. Ցով– նանեանը Ղ. Ալիշան, Վ. Թորգոմեան, Խ. Ցովհաննիսեան, որոնք ըսած են թէ Հերացին է հեղինակը նաեւ ընդհ. ախ– տաբանութեան հարցերուն նուիրուած բժշկագիտական ուրիշ գործի մը: Բա – ցեառիկաբար Հերացիի գրիչին պատ – կանող միւս գործերէն առանձին հատ – ուածներ պահպանուած են յատագայ դա– րերու բժշկարաններուն մէջ: Այս առու– մով յատուկ արժէք ունի ԺԴ. դարու հեղինակ Ասար Սեբաստացիի « Գիրք բժշկական արհեստի » երկը, ուր կը հան– դիպինք Հերացիի կորսուած աշխատու – թիւնէն՝ վերին չնչական ուղիներու ախ – տահարման եւ բուժման հարցերուն վե – րաբերող առանձին մասերու:

Ակէ զատ, Ասար Սեբաստացի աչքի կազմութեան վերաբերեալ Հերացիի գրի– չին պատկանող մեծ հատուած մը աւել– ցուցած է ԺԲ. դարու բժիշկ Ասլուսայիտի « Մարդկազմութիւն »ի՝ իր կողմէ խմբագրուած օրինակին: Մխիթար Հե – րացի անդրադարձած է ոչ միայն աչքի կազմախօսութեան, այլեւ տեսողական օրգանի տարբեր ախտահարումներու եւ անոնց բուժման հարցերուն:

ԺԳ. – ԺԴ. դարերու հայ բժիշկներու մէջ նշանակաւոր է Սհարան բժիշկի տոհ– մը, որուն մասին յիշատակուած է Ամիր– դովլաթի «Անդիտաց Անպէտ»ի յառա – ջաբանին մէջ: Այդ բեղնաւոր տոհմի ան– դամներէն զոյգ մը միայն Սահ – փանոս բժիշկի եւ անոր « Ծաղիկ » կոչ– ուող տուայր բժշկարանի մասին ունինք կարգ մը տեղեկութիւններ:

Կարապետ Գաբրիկեան Ի. դարու սկիզբ– ները տարիներ զբաղած է Սեբաստիոյ եւ չրջակայ գաւառներու մէջ պտնուող հայերէն բժշկարաններու յայտնաբերման եւ նկարագրութեան գործով: Իր ձեռքին տակ եղած է Սահփանոսի « Ծաղիկ » կոչ– ուող բժշկարան մը, զոր նկարագրած է իր կողմէ հրատարակուած « Ցուցակ – գրութիւն իմ սեփական բժշկարաններուս եւ այլ ձեռագրաց » յօդուածին մէջ:

Դժբախտաբար, այդ բժշկարանը կոր– սուած է եւ այսօր անոր մասին տեղեկու– թիւններ կը քաղենք միայն վերոյիշեալ նկարագրութենէն: Նկատի ունենալով այդ բժշկարանը, Վ. Թորգոմեան կը գրէ. « Մխիթար Հերացիի եւ Ամիրդով– լաթի չարքին Սահփանոս բժիշկ իր թո– ղած սոյն երկով հայ բժշկութեան պատ– մութեան մէջ կարեւոր տեղ կը բռնէ: Ամիրդովլաթի պէս լինքն ալ չատ երկր – ներ էր չրջած, տարբեր ազգերու բժըշ– կութեան եղանակները ուսումնասիրած, բազմաթիւ բժշկարաններ պրպտած, քըն– նած անոնցմէ ընտրանօք կազմած է իր « Ծաղիկ »ը, որուն կազած է իր բազմամ– եայ փորձառութեանց ու համոզութեանց արդիւնքը ու իր հօրմէն ուսածներով ու անոր գրաւոր գործերովը ճոխացուցած է»:

Դ. Մ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՉԵԿՈՅՑ

Գ. ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

———o———

1980–81 Տարեշրջանի

Համալսարանական կրթաթոշակներ

1. Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկու– թիւնը 1980 – 1981 ուսումնական տարե – չրջանին համար, վերանորոգելի կրթա – թոշակներէն զատ, պիտի յատկացնէ նաեւ որոշ թիւով նոր կրթաթոշակներ ար – ժանաւոր ուսանողներու:

2. Հիմնարկութեան ներկայ ծրագիրը կը վերաբերի միմիայն այն ուսանողնե– րուն՝ որոնք համալսարանական լրիւ մա– կարդակ ունեցող ուսումնական հաստա– տութեան մը մէջ կը փափաքին կանոնա–ւորաբար հետեւիլ մասնագիտութեան մը: Գիշերային, մասնակի կամ ոչ–ակադե – մական դասընթացքներ մաս չեն կազմեր ներկայ ծրագրին:

3. Կրթաթոշակներու յատկացումը կը կատարուի ընտրութեամբ, հայկական ծագում ունեցող ուսանողներու՝ որոնք բարձրագոյն ուսման հետեւելու համար դուրկ են նիւթական անհրաժեշտ միջոց– ներէն: Սկզբունքով Հիմնարկութիւնը չի քաջալերեր ուսանողներ որոնք իրենց ուս– ման կ'ուզեն հետեւիլ իրենց բնակավայ– րէն դուրս գտնուող համալսարաններու մէջ:

4. Թեկնածուները պարտին ունենալ ուսումնական բարձր մակարդակ, լրա– ցնել անհրաժեշտ բոլոր պայմանները եւ ընդունուած ըլլալ նուազագոյն «Մոֆո – մոր» դասարանը ամերիկեան համալսա– րաններու մէջ՝ կամ համապատասխան դասարան մը այլ համալսարաններու պա– րագային:

5. Ներկայացող թեկնածուներէն կ'ընտ– րուին Հիմնարկութեան դատողութեամբ արժանաւորագոյն նկատուածները մի – այն: Միեւնոյն ընտանիքին պատկանող երկու անդամներ միաժամանակ չեն կըր– նար օգտուիլ Հիմնարկութեան ներկայ ծրագրէն: Նախընտրութիւնը կը տրուի արժանաւոր այն ուսանողներուն, որոնց ընտանեկան անմիջական պարագաներուն մէջ օգտուող չէ եղած անցեալին Հիմ – նարկութեան համալսարանական կրթա – թոշակներէն:

6. Բոլոր թեկնածուները, ուր ալ բնա– կին անոնք, իրենց ձեռագիր դիմումնա– գիրը պէտք է ներկայացուցած ըլլան ատորեն նշանակուած հասցէին ամէնէն ուշ մինչեւ 31 Մայիս 1980. (Հարաւային Ամերիկայի երկիրներուն՝ ինչպէս նաեւ Աւստրալիոյ համար այս թուականը պի– տի ըլլայ 15 Դեկտեմբեր 1980):

Calouste Gulbenkian Foundation
Department of Armenian Affairs,
Avenida de Berna. 45 A
1093 LISBOA CODEX — PORTUGAL

Ի պատասխան՝ թեկնածուներուն կը ղրկուին հարկ եղած տեղեկութիւններն ու հարցաթերթիկները:

7. Այն ուսումներու պարագային որոնց չրջանը կ'ընդգրկէ հինգէն աւելի տարի– ներ, ուսանող մը Հիմնարկութեան կըր – թաթոշակներէն կրնայ օգտուիլ առաւե– լագոյն հինգ տարի միայն:

8. Շփոթութիւններ կանխելու համար, դիմողները պարտին լրենց անունն ու մականունը թղթակցութեանց եւ հարցա– թերթիկներուն մէջ գրել նոյնօրինակ ձե– ւով, ինչպէս կ'երեւին անոնք ենթակային ինքնութեան թուղթին կամ անցագրին մէջ:

9. Հիմնարկութիւնը չատ սահմանա – փակ թիւով կրթաթոշակներու համար նկատի պիտի ունենայ նաեւ դիմումներ թեկնածուներէ՝ որոնք արդէն սիրացած են համալսարանական վկայականի մը եւ կը փափաքին կատարելագործել իրենց ուսումը իրենց բնական երկրին կամ ար– տասահմանի ուսումնական բարձրագոյն հաստատութիւններէն մէկուն մէջ: Դի– մումները պէտք է կատարուին վերոյիշ– եալ ձեւով դարձեալ, նկատի ունենալով նոյն պայմանաժամերը: Այս ծրագրէն չեն կրնար օգտուիլ ուսանողներ՝ որոնք Հիմնարկութեան կրթաթոշակներէն ար– դէն նպաստաւորուած են երկու կամ ա– ւելի ուսումնական տարիներ: Հետախու– զական աշխատանքներու (ռըշէրշ) համար կրթաթոշակ չի յատկացուիր:

10. Ներկայացուած բոլոր թղթածրար– ները ի վերջոյ կը կեդրոնացուին Լիզ – պոն՝ ուր արժանաւոր թեկնածուներուն ընտրութիւնը կը կատարուի Օգոստոս ամսուան ընթացքին (Հարաւային Ամե – րիկայի երկիրներուն եւ Աւստրալիոյ պա– րագային Փետրուարի վերջը): Որոշում– ները թեկնածուներուն կը հաղորդուին ուղղակի Լիզպոնի կեդրոնէն:

11. Ներկայ ուսումնական տարեշրջա– նին Հիմնարկութենէն համալսարանական կրթաթոշակ ստացող ուսանողներ իրենց կրթաթոշակները 1980 – 81 տարեշրջա– նին վերանորոգել տալու համար պար– տին իրենց դիմումները յղել ուղղակի Հիմնարկութեան կեդրոնին՝ Մարտ 1էն մինչեւ Մայիս 31, 1980 (Հարաւային Ա– մերիկայի երկիրներուն ինչպէս նաեւ Աւստրալիոյ համար՝ Սեպտեմբեր 15էն մինչեւ 15 Դեկտեմբեր 1980) ստանալու համար հարկ եղած հարցաթերթիկները: Նշանակուած պայմանաժամերը չյարգող ուսանողներու դիմումները նկատի չեն առնուիր:

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ
ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

Լիզպոն, 20 Փետր. 1980

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ

ԹԵՀՐԱՆԻ «Սասուն» թաղամասի Թով– մասեան վարժարանին մէջ տեղի ունեցած է « Ազգային ազատագրական եւ հակա– իմպերիալիստական պայքարների » ցու– ցահանդէս մը, աշակերտութեան կազ – մակերպութեամբ: Ցուցադրուած են ի– րատագրկուած եւ պայքարող զանազան ժողովուրդներու վերաբերեալ նկարներ: Հայկական բաժնին մէջ ներկայացուած են հայ յեղափոխականներու նկարներ, ահաբեկչական արարքներու լուսերը, ֆե– այներու նկարներ եւայլն: Այս առթիւ Թեհրանի մեր պաշտօնակիցը՝ « Ալիք », կը գրէ. « Ընդհանուր առմամբ ցուցա – հանդէսը կազմակերպողները կարողացել են յաջողել իրենց նպատակի իրագործ – ման մէջ, որպէս հակաիմպերիալիստա – կան եւ մասնաւորաբար Ամերիկայի իմ– պերիալիզմի քաղաքականութիւնը քօղա– զերծող մի ցուցահանդէս »:

×

ԹԵՀՐԱՆԻ « Ռոստամ » ազգային վար– ժարանի սկաուտները, Փետր. 15ին, դիւրաւորութեամբ իրենց խմբապետ Վը– րէժ Տէր–Պետրոսեանի եւ ընկերակցու – թեամբ ծնողական Խորհուրդի եւ Հոգա – բարձութեան ներկայացուցիչներու, այ – ցելած են Ս. Գէորգ եկեղեցին եւ անոր չրջափակին մէջ ապրող հայ ծերերու: Սկաուտներ մօտէն հետաքրքրուած են ծերունիներու վիճակով եւ անոնց զբօ – սարութիւններով: Ծերունիներու խնամ– քը ստանձնած է Թեհրանի Հայ Կանանց Բարեգործական Միութիւնը:

×

ԼՈՍ ԱՆՃԵԼԷՍԻ Կիլիկեան Թեմի Առաջ– նորդարանին մէջ, Փետր. 18ին տեղի ունեցած է եկեղեցականներու Գ. համա– խմբումը: Առաւօտեան, Հոլիվուտի Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ հովիւը՝ Վաչէ Քհնյ. Նազգաչեան դասախօսած է « Կի– լիկեան Աթոռի Դպրեվանքին յիսնամեայ գործունէութիւնը » նիւթին չուրջ, իսկ Սան Ֆրանսիսքոյի Ս. Գրիգոր Լուսաւո– րիչ եկեղեցւոյ հովիւ Տաճեր Քհնյ. Գա– լուստեան խոսած է « Դրական եւ ժխտա– կան երեւոյթներ հայ եկեղեցականի ա– ռօրեայ կեանքին մէջ » նիւթին մասին: Կէսօրին, պահքի սեղանին չուրջ, ներ– կայ հոգեւորականները չեչտած են նման համախմբումի անհրաժեշտութիւնը եւ հոգեւոր վերանորոգումի առիթներ ըս – տեղծելու կարեւորութիւնը: Կէսօրէ ետք դասարուած է կրօնական ժողովը, մաս– նակցութեամբ թեմին բոլոր ծուխերու հոգեւոր հովիւներուն: Օրակարգի նիւթ դարձած են ծիսական – եկեղեցական եւ դաստիարակչական հարցեր: Համախըմ– բումին նախագահած է թեմակալ առաջ– նորդը՝ Եփրեմ Ծ. Վրդ. Թապագեան:

ՍՊԻՏԱԿ ՁԻԱՒՈՐԸ

= ՀԱՄԱՍՏԵՂ =

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ՄԱՐՏԻԿՆ ՈՒ ՁԷՅՆԱՊԸ

Վերջին մի քանի չաբաթները հօրա – քոյրը այնքան խոսած էր իրեն, որ Մար– տիկ սկսած էր պռոալ ու ղգայնանալ, մանաւանդ, երբ հօրաքոյրը որպէս ա – նարգանք Ձէյնապին «քրտու աղջիկ» կ'ը– սէր: Ոչ ոք տեսած էր թէ ծաղիկին ինչ– պէս կը պատռուի իր չապիկէն, կանանչն ինչպէ՞ս կը բաթբռանայ, նրան հատն ինչպէ՞ս կը ատանայ իր կարմրութիւնը, եղնիկն ինչպէ՞ս կը ատանայ երկնքի ու լեռներու անոյշ թախծութիւնը: Մարտիկ այդ անխմանալի գաղտնիքներուն պէս սակայն հասկցած էր Ձէյնապը:

Ի հարկէ, հօրաքոյրը ոչինչ կը հաս – կընար: Անոր համար Ձէյնապը «քրտու աղջիկ» էր, մաստակ ծամող, ոչխար կը– թող ու հօտը լեռ տանող: Հօրաքոյրը երբ «քրտու աղջիկ» կ'ըսէր, Մարտիկ չը– զայնացած կը պռոար տան մէջ արջի ձայնով: Աւեն եղած էր որ հօրաքոյրը Մարտիկի այդ բարկացոտ վիճակը տես– նելով լաց եղած էր: Մարտիկ խոսքի, խրատի տակմաններէն աւելի վեր եղած էր, անտառի մը պէս խորհրդաւոր, գե– ղեցիկ, առանց բառերու: Մարտիկ, երբ կը տեսնէր հօրաքոյրին լացը, կը մօտե– նար, կը գրկէր անոր չորացած ոսկրուտ ուսերը: Ձգիտէր՝ ինչպէ՞ս մխիթարել: Հօրաքոյրը ինչո՞ւ, ինչո՞ւ չէր հաս – կընար:

– Չէ, հօրաքոյր, Ձէյնապը «քրտու աղ– ջիկ» չէ: անոր մայրը Հայ եղած է, Հայ:

Ահա ինչ որ կրնար ըսել: Մարտիկ, հօրաքոյրին տրամադրութիւնը փոխելու համար, Ղուկաս պաճուն խոսքերը մէջ կը ձգէր: Գիտէր, որ հօրաքոյրը հաճոյք կը զգար, երբ Ղուկաս պաճուն խոսքը կ'ըլլար: Եւ կամ կը չալկէր հօրաքոյրը ու կը սպառնար մինչեւ եկեղեցին դու– ռը տանիլ:

– Շան մորթէն չարուխ չըլլար, ըս – ղաս, էդ սէվտայէն վազ անցիր: Երես – փոխին հետ խոսիմ, երթանք՝ Նաճարին աղջիկը ուզենք:

Ջուլհակ Պետոն խոսեցաւ, խրատեց: Հօրքոյրն ուրախ էր, որ Մարտիկ մտիկ կ'ընէր լուռ: Ջուլհակ Պետոն Մարտիկը յարգանք ներշնչող միակ մարդն էր: Ձայն չէր տար, անոր խոսածներուն կա– պը չէր կրնար պահել: Պատին վրայ ին– կած տերեւներու նման հատ – հատ բա– ռերը միայն կը լսէր: Մինչ կը խոսէր Ջուլհակ Պետոն, Մարտիկ կը մտածէր վաղը այծերը կանուխ դուրս հանել, ա– րեւէն առաջ հովիտն ըլլալ ու սպասել Ձէյնապին: Ձէյնապ արեւին հետ անտա– ռէն դուրս պիտի գար: Ինքը ծառի մը տակ պահուած՝ թռչունի ձայն պիտի հանէր:

– Ամասաը երեսը գեանին աղջիկ է, լաւ մօր զաւակ,– կը շարունակէր Ջուլ – հակ Պետոն:

Ձէյնապ անտառէն դուրս պիտի գար, Մարտիկին ձայն պիտի ձգէր կամարնե– րուն զարնուող արձագանգի ձեւով, ու ծառերուն տակ պիտի փնտռէր Մարտի– կը: Ձէյնապ պիտի բարկանար, պիտի խնդրէր, որ Մարտիկ դուրս գար իր պահուրտած տեղէն: Մարտիկ դուրս պի– տի գար: Ու այն ատեն...

– Մարտիկ, տղաս, մեր եկեղեցին թոյլ չի տար,– Ջուլհակ Պետոն կը շարու – նակէր իր խրատները:

×

Մարտիկ ու Ձէյնապ համբոյրով ու գրկանքով ծանրացեր էին, ինչպէս գա – րունի արեւը կը ծանրացնէ ճիւղերը ծի– րանի ծառերուն: Ամէն անգամ որ հօտին մէջ այծերու զուգուիլը կը տեսնէին, անոնց դէմքերը կը ջերմանային կար – մրութենէն, ու երկուքն ալ բնազդօրէն իրարու երես կը նայէին, մինչեւ որ Ձէյ– նապ թարթիչները վար կ'առնէր: Շիկ – նոտ ժպիտի մը մէջ, դէմքը հասունցած կոկոնի մը երեւոյթը կ'առնէր ու սիրով հասունցած կոկոնի մը պէս ծանր, այդ օրն ալ Մարտիկի բազուկներուն, խոտե– րուն ու « ապրիմ մեռնիմ »ի ծաղիկնե – րուն մէջ ինկաւ: Ձէյնապ իր չրթները Մարտիկի ականջին փակցնելու չափ մօ– տեցուց ու հարցուց այնքան կամաց, որ ոչ Մարտիկն լսնար եւ ոչ ինք, ծաղիկ– ներու ու իրենց մարմիններու փափաս – քին պէս բան մը:

(Շար. – 32)

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տիկին Կարապետ Թիւ – Թէլեան եւ զաւակները, Հուրի Իփէճեանի մահուան քառասունքին առթիւ 200 ֆր· կը նուիրեն Պէյրութի Գասպար Իփէքեան Թատերախումբին եւ 100 ֆր· «Յառա – ջ»ին:

YAN'S CLUB

5, AVENUE REILLE

Soirée, le Mercredi 12 Mars, au cours de laquelle les Ed. Astrid présenteront

ARMENIE 1900

d'Y. Ternon et J. C. Kebabdjian et APSOSS

de J. J. Varoujan

les auteurs dédicaceront leurs œuvres

La soirée sera suivie d'un dîner.

Réservation : 589-20-48

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Շաւիղի մասնաճիւղը ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները Ուրբաթ, Մարտ 14 ժամը 21ին սովորական հաւաքատեղին: Օրակարգ·— Պատմ· ժողովի զեկուցում, Նոր վարչութեան ընտրութիւն: Ներկաներու թիւը օրինաւոր կը նկատուի:

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Շրջ· վարչութիւնը միջ– մասնաճիւղային ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջանի իր բոլոր մասնաճիւ– ղերը Շաբաթ, Մարտ 15, ժամը 15էն 18:

JACQUES CHELELEKIAN

vous propose

du 29 mars au 8 avril

RAMEAUX et PAQUES

à CORFOU avec circuit vers DELPHES

prix : 3 620 F.F.

prix établi ie 1. 1. 80 - TOUT COMPRIS

renseignements et inscriptions

Jacques CHELELEKIAN

VOYAGES WASTEELS
87 la Canebière 13001 MARSEILLE
tél. (91) 95 90 12

Org. Lic. A 568

VOYAGES ARMÉNIE 80

calendrier à votre disposition sur demande

Org. Lic. A 97

ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ ԵՒ ՓՈՔԹԻԶԼ

Էսաեան Բարեկամական Միութեան տարեկան ընդհ· ժողովը կը գումարուի Կիրակի, Մարտ 16, ժամը 15·30ին Ալէք Մանուկեան սրահը՝

Centre Culturel Alex Manoogian
118, Rue de Courcelles, Paris 17e

Կը հրաւիրուին բոլոր սան եւ համա· կիրները: Կը խնդրուի ներկայանալ ան· դամաքարտերով: Ձուներդողները կրնան ունենալ տեղւոյն վրայ:

COMITE DES JEUNES de l'UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE de MARSILLE

33, Cours Pierre Puget

IMPRESSION D'ARMENIE

Une projection-débat à la suite du voyage que nous avons effectué en Août 1979 sur l'invitation de Sa Sainteté VAZKEN I, Catholicos de tous les Arméniens.

Le Samedi 15 Mars à 21 heures
— Projection d'un film
— Projection de diapositives.

ENTREE LIBRE

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՅՕՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ

ՀԱՆԴԷՍ

Նուիրուած Յօամեակին

Կազմակերպութեամբ՝ Անիէս – Պու· Քոլոմպի եւ շրջանի մասնաճիւղին, Կիրակի Մարտ 16, ժամը 15·30ին Պու· Քոլոմպի քաղաքապետարանի սրահը

32, Rue Paul-Déroulède

Կը նախագահէ՝

ՏԻԿԻՆ ՊԵՐՃՈՒՀԻ ՍԱՂԱԹԵԼԵԱՆ

Կը խօսի՝ Պ· Վ.ՀԱՆ ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ

Հայ կարմիր խաչի բարտուղար Գեղարուեստական բաժին·—

Պ· Պ· Վիգէն եւ Յարութ « Յարդար » համոյթը՝ իրենց ժողովրդական երգերով ու նուագներով: Բացառաբար կը պատ· սիրուած պարուհի Սքեյլա Պագըրեան:

Ֆիլմի ցուցադրութիւն՝ 1979ին պատ· րաստուած Հայաստանի մէջ 600 քիլո· մեթր ճամբորդելով Պ· Գէորգ Այանեանի կողմէ:

Մուտք՝ 15 ֆրանք

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՃԱՇ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Դպրոցա– սէրի նախկին սանուհիներու կողմէ, ի նպաստ վարժարանի սանուհիներուն, Շաբաթ, Մարտ 22 ժամը 9ին Ալհամ – պրայի սրահներուն մէջ, 340 Պուլվ· Զավ, Մարսէյլ, մասնակցութեամբ Փոչարի նուագախումբին:

Տաք մթնոլորտ, համեղի անակնկալներ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Վալանսի Ս· Գր· Լուսաւորիչ եկեղեց– ւոյ վարչութիւնը ստացած է, Մելքոն Կիրակոսեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի·— Տէր եւ Տիկ· Մամբրէ Սեմէրճեան, Վալանսի Հայ Մարզական Միութիւն, Տէր եւ Տիկ· Գալայճեան, Մօրենիկի հայրենակիցները 50ական ֆ·:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ալֆորվիլի Ս· Պօղոս – Պետրոս եկե– ղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը շնորհակալու– թեամբ ստացած է եկեղեցւոյ պայծա – ռութեան համար հետեւեալ նուէրները·–

Տէր եւ Տիկ· Գարաճեան, Պր· Ազուճ– եան Յակոբ 300ական ֆր·, Պր· Յ· Մի– թիվէլեան 1000, Տիկ· Հեղինէ Դանիէլ– եան 500, Տիկ· Գէորգեան, Պր· Տէյիր– մէնճեան, Պր· Մարտիրոս Քէօսէեան, Պ· Առաքել Պէազեան, Նալպանտեան 200ա– կան, Լորիս Անդրէասեան 250, Տիկ· Շնորհիկ Նոտարեան, Տիկ· Փաշայեան, Տիկ· Հաճի Արթինեան, Տէր եւ Տիկ· Գա– լայճեան, Տիկ· Մուրատֆեան, Տիկ· Ջըր– ջրեան, Պր· Երէցեան, Վ· Նալպանտեան, ոմն, Սանկէսեան, Տէմիրճեան 100ական, Գալուստեան եւ Զիլինկարեան ընտանիք 150, Մելիքսէթ Տօնիկեան, Ստեփան Եա– վարճեան, Յակոբ Աչըքեան, ոմն, Յա – րութիւն Փազուճեան, Տիկ· Պէքմէզեան, Տէր եւ Տիկ· Աբրահամեան, Պր· Մա – նիսեան, Տիկ· Տիգրանուհի Թէլէլեան, Տիկ· Արեգնազ Քէպէլեան, Տիկ· Յա – րութիւնեան, այրի Տիկ· Հայկանոյշ Շա– հինեան, Տիկ· Սալմասլեան, Միշէլ Էլ– մասեան 50ական, Ժաք Երկանեան 500, Տիկ· Մարիցա Պետիկեան 150, Տիկ· Շի– րինեան Գէորգ 200, Տիկ· Տատոյեան 20, Տիկ· Մարգրիտ Ուզունեան 60, Տիկ· Պե– տոյեան 80, Պր· Տօնիկեան Եփրեմ 30, Տիկ· Տիգրանուհի Թելէլեան, Տիկ· Ա– լիս Մանուկեան 40ական ֆր·:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ
ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆ

Կապ· Խաչի Շրջ· վարչութիւնը կը յայտնէ թէ՝ օգափոխութեան կայանի արձանագրութիւնները սկսած են եւ կը փակուին Մայիս 1ին: Դիմել տեղւոյն մասնաճիւղերու եւ կամ Շրջ· Վարչու – թեան գրասենեակը՝ 17 Ռիւ Պլէօ, Փարիզ

×

Դպրոցական արձակուրդներու պատ– ճառաւ Յուլիս ամսուան մեկնումները կ'ըլլան տարբեր թուականներու:

Փարիզ·— Մեկնում Յուլիս 5ին եւ վե– րադարձ Օգոստ· 2ին:

Լիոն եւ Մարսէյլ·— Մեկնում Յուլիս 12ին, վերադարձ Օգոստ· 2ին:

Օգոստոսի արձակուրդ բոլոր շրջան – ները միասին Օգոստոս 3էն մինչեւ 30:

×

Կապ· Խաչի Շրջ· վարչութեան գրա – սենեակը՝ Փարիզի Մշակոյթի Տունը՝ 17, Ռիւ Պլէօ, Փարիզ 9րդ

բաց է ամէն Շորեքշաբթի ժամը 15էն 18:

×

Յուլիսի եւ Օգոստոսի կայաններուն համար ով որ կը փափաքի մոնիթէօր կամ մոնիթրիս ըլլալ, անյապաղ գրաւոր պէտք է դիմէ Կապոյտ Խաչի Շրջանային վար– չութեան գրասենեակը՝ 17 Ռիւ Պլէօ, Փարիզ 75009, մինչեւ Փետրուար 29:

Թեկնածուները պէտք է ըլլան 18էն 25 տարեկան:

LA CAPPADOCE

soirée spéciale paëlla

avec

NINO DE MURCIA

et

danses espagnoles

le dimanche 23 mars

Réservations : 375-05-30 — 67 bis, Quai Blanqui — Alfortville 94

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

pour la première fois en France

DOM disques

présente en exclusivité

ARKA RECORDS

nouvelles collections de disques arméniens

INTERPRETE	TITRES	REFERENCE
33 tours		
MANUEL	*TEARS OF HAPPINESS*	
HAROUT	*OOUR EYIR AHSTVATS*	1976
HAROUT	*BALLAD HAYRENYATZ*	A. K. 140
ADISS HARMANDYAN	*EREVANI METCH*	A. K. 168
MAXIM	*MIAYN KEZ SIRETZI*	A. K. 154
MAXIM	*NAVAVAR*	A. K. 156
MAXIM	*KAROUN YES INTZ HAMAR*	A. K. 158
ANTRANIG MATOSSIAN	*SIRO GRAGNER*	A. K. 162
ARDASHES SEMERDJIAN	*GANK AR AREV*	A. K. 166
LEVON KATERJIAN	*HYE HEROSNERIN*	A. K. 150
ADISS HARMANDYAN	*KAROUN KAROUN*	A. K. 152
ARSHAK KHENTIRIAN	*ARM. COUNTRY DANCES*	A. K. 1002
33 tours double-albums		
RAFFI HAGOPIAN	*VERATARTZIR*	A. Y. 170
PAUL BAGHDADLIAN	*SIROUM YEM KEZ*	A. K. 172-74

Disques DOM 4-6, rue du Donjon 94300 Vincennes

✲ EN VENTE CHEZ VOTRE DISQUAIRE ✲

ՋՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՄԱՐՏ
12
MERCREDI
12 MARS
1980

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅՐԱՆԴԱՐ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Արտասահման : Տար. 300 Ֆ. - Հատ : 2 Ֆ.
Ֆրանսա : Տար. 260 Ֆ. - Վեցամսեայ : 140 Ֆ.

55րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.600 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 55e ANNÉE — No 14.600

ՀԱՅԱՍ

ՆՈՐ ԵՂԵՌՆԱՓՈՐՁ
2 ՄԵՌԵԱԼ, 14 ՎԻՐԱՒՈՐ

ԹԷԵՒ ՏԵՐ ԵՂԱԾ Է ՀԱՅԿ· ԳԱՂՏՆԻ ԲԱՆԱԿԸ

բայց նայկական չեն կրնար ըլլալ նման առարկաներ որոնք կը վճռանան Հայաբնակ

ՈՒ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԸ
ԻՐԱՒՈՒՆՔ ԿՈՒՆԵՆԱՑ ԿՐԿՆԵԼՈՒ՝

"Bomba Armena: per odio ai Turchi uccide gli Italiani"

Կրկին Հռոմի մէջ է, որ երկուշաբթի իրիկուն ժամը 18·46ին երբ այնքան բանուկ է ճրթեւեռկը, երկու ռումբ կը պայթի փիացա էգետրա, նախ կը յայտնուէր թէ մէկ մեռեալ կայ եւ վիրաւորներ բայց երեքշաբթի առաւօ Հռոմէն մեր առած տեղեկութիւնները կը հաստատէին թէ երկու մեռեալ կայ եւ 14 վիրաւոր։ Նոյն առաւօտը իտալական ձայնասփիւռի եւ մամուլի առած արձագանգները հետեւեալներն էին։ Ձայնասփիւռը (երեքշաբթի առաւօտեան ժամը 8ի հաղորդում) յայտնել էր թէ ռումբին թիրախը պէտք է եղած ըլլայ Թրքական Օդանաւային Ընկերութեան գրասենեակը, որու մօտ պայթած է ռումբը, կ'ըսէր թէ Հռոմ ապրող 30 Հայեր հարցաքննուած են այս առթիւ։ Տալէ ետք եղեռնափորձին մահ – պատասխանութիւնները, խօսնակը նաեւ հաղորդ ակնարկ մը նետած է Հայոց պատմութեան վրայ եւ յայտնած որ ՄԱԿի անարդարութիւնը Հայկ· Դատին հան – դէպ եւ մերժումը անով զբաղելու Հաները մղած է այս յուսահատական ա – րարքներուն։ Գալով մամուլին, երեք – շաբթի առաւ, Հռոմի թերթերէն ոմանք կը դատապարտէին իշխանութիւնները, որ նախորդ եղեռնափորձերէն ետք պա – տասխանատուներ չեն դրած երբ· գրասենեակին առ – ջեւ։

Գալով փարիզեան մամուլին, երեք – շաբթի առաւ լուրը կուտային քանի մը տողով՝ Ֆիկարօ, որ կը խորագրէր՝ « Արհեստալի եղեռնափորձեր, որոնց տէր եղած է Հայկ· Գաղտնի Բանակը » ու կ'ըսէր·— Հայկ· Գաղտնի Բանակը ըստանձնած է պատասխանատուութիւնը ռումբով գործուած երկու եղեռնափոր – ձերուն, Հռոմի կեդրոնը եւ որոնք ըստ առաջին դնահատումի մը մէկ մեռեալ եւ բազմաթիւ վիրաւորներ պատճառած են։ Ջրօսաշրջիկութեան եւ երբ· օդանաւային դիծերու գրասենեակները թիրախ – ներն էին երկու եղեռնափորձերու հեղինակներուն »։ Նոյն օրուան Իւմանիթէն ալ գրեթէ նոյն ձեւով արձագանգ կը հանդիսանար պատահածին։

×

Նոր բան չունինք ըսելիք այս մասին եթէ ոչ կրկնել թէ մեզի համար հայկական հարազատ դիմագիծ չեն կրնար ունենալ արարքներ, որոնք ի վերջոյ կը վնասեն Հայութեան եւ միջազգային հանրային կարծիքին ալ մանաւանդ համակրանք մը չի կրնար զգալ ոչ Հայութեան, ոչ ալ Հայկ· Դատին հանդէպ երբ անմեղ անցորդներ զոհ կ'երթան։ Դժբախտաբար երկուշաբթի իրիկուան եղեռնափորձը կուգայ իրաւունք տալ իտալական կարեւորագոյն չաթաթաթերթերէն՝ Էսփրէսօի որ Մարտ 2ի իր թիւին մէջ (տե՛ս «Ցառաջ» Մարտ 4) իր յօդուածը խորագրած էր՝ « Պոնպա առմենա, Փեռ օտիօ այ թուռֆի ուչչիտէ լի Իթալիանի» այլ խօսքով՝ հայկ· ռումբը՝ Թուրքերու սպանութեամբ Իտալացիները կը սպաննէ։ Այս հարցերուն կապակցութեամբ յիշենք նաեւ որ երեքշաբթի, Մարտ 11ի Ինքեռնեշընըլ Հերըլտ Թռիպիւնի մէջ, լոյս տեսած է կիպրական դեսպանատունէն՝ Անդրէաս Փիրիչիսի մէկ երկտողը, ուր նամակը դիրը կ'անդրադառնայ նոյն թերթին հրատարակած մէկ յօդուածին (Հայ ահաբեկիչները՝ պատերազմ առանց ճակատի, տես «Ցառաջ» Մարտ 4)։ Փիրիչիս կը գրէ թէ կարդալով այդ յօդուածը վրդոված է այն անպատասխանատուութենէն որով նիւթը ծեծուած է։ Նման ծանր հարցի մը առթիւ, թէ յօդուածագիրը, թէ թերթը աւելի ուշադիր պէտք է ըլլան ստուգելով իրենց լուրերուն ազբիւրը, մինչդեռ Հաու (յօդուածագիրը) կը փոխանցէ այն բոլոր ակնարկութիւնները որոնք իրեն հասած են, Անգարա։ կիպրոս, կ'աւելցնէ Փիրիչիս, զոհ մը թրքական յարձակման, որու հոգեմաշին 40 առ հարիւրը գրաւուած կը մնայ, իր վրէժին համար միջազգային օրէնքին ճամբան ընտրած է եւ ՄԱԿի Ուխտին ընձեռած միջոցները։

———×———

ԻՐԱՆ

ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԸԸ ՆԻՒ ԵՈՐՔ ՎԵՐԱԴԱՐՁԱՒ ՁԵՒՆՈՒՆԱՅՆ

ՊԱՏԱՆԴՆԵՐՈՒՆ ԲՈՒՆ ՏԷՐԸԸՐ՝ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԸ ԿԸ ՄՆԱՆ

ՄԱԿի միջազգային քննիչ յանձնախումբը, որ Փետր· 23էն ի վեր կը սպասէր Իրանի արտօնութեան հանդիպելու համար պատանդներուն, երեքշաբթի առաւօտ պլուխը առաւ եւ մեկնեցաւ Նիւ Եորք՝ Ցիւրիխի ճամբով։ Արդարեւ, մինչ Արաքսին նախաբարը երկուշաբթի առաւօտ 24 ժամուան պայմանաժամ մը որոշած էր ուսանողներուն, որպէսզի յանձնեն պատանդները, կէսօրէ ետք Յոմէյնիի մէկ յայտարարութիւնը, ըստ որուն յանձնախումբը կրնար հանդիպիլ կարգ մը պատանդներու՝ որոնք մասնակցած են « Շահի եւ Միացեալ Նահանգներու ոճիրներուն Իրանի մէջ », նոր բարդութիւն կը ստեղծէր արդէն իսկ չափազանց մերժէր Յոմէյնիի այս նոր պայմանը։ Իրանի Յեղափոխութեան Խորհուրդն ալ կը մերժէր յանձն առնել պատանդները։ Այսպիսի կացութեան մը մէջ յանձնախումբին կը մնար գլուխն առնել եւ տուն (այսինքն՝ Նիւ Եորք) վերադառնալ ձեռնունայն։

ՄԱՀ

ՎԱԽԹԱՆԳ ԱՆԱՆԵԱՆԻ

« Սովետական Հայաստան » օրաթերթի Մարտ 7ի թիւէն կ'իմանանք թէ յետերկարատեւ հիւանդութեան իր մահկանացուն կնքած է տաղանդաւոր արձակագիրը՝ Վախթանգ Անանեան։ Իր կեանքին ու գործին կ'անդրադառնանք մեր յաջորդ թիւով։

ՓՈՒԹՊՈԼ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԲԱԺԱԿ

«Ալարատ» յաղթեց Կոլոսի
4 – 2

Խորհրդային բաժակի մրցումներու չարքին, Մարտ 1ին, « Արարատ » իր դաշտին վրայ փառաւոր յաղթանակ մը տարած է Նիկոպոլի « Կոլոս »ի դէմ։ Ամբողջ խաղի ընթացքին « Արարատ »ի տղաքը իշխած են դաշտին։ Առաջին կիսախաղին Ա. Յովհաննիսեան եւ Ս. Ղասաբօղլեան նշանակած են մէկական կոլ։ Երկրորդ կիսախաղին առաջին իսկ վայրկեաններուն Ա. Քերոբեան նշանակած է կոլ մը, որմէ ետք երեւանցիները տակարացուցած են իրենց յարձակողական թափը։ Այս կացութենէն օգտուելով, 65րդ վայրկեանին Նիկոպոլցիները գրաւած են Ա. Թադեւոսեանի պաշտպանած բերդը, սակայն Աշոտ Խաչատրեան անմիջապէս հակազդելով նշանակած է կոլ մը եւս, հաշիւը դարձնելով 4–1։ Խաղի աւարտին մէկ վայրկեան մնացած հիւրերը նշանակած են իրենց երկրորդ կոլը եւ խաղը վերջ գտած է 4–2 ի նպաստ «Ալարատ»ի։

Նոյն ենթախումբի միւս խաղերուն արդիւնքներն են՝ Մոսկուայի « Տորպեդօ »ը – Զապորոժիյէի « Մետալուրգ » 1 – 0, Եարոսլաւլի «Շիննիկ» – Սմոլենսկի «Իսկրա» 3–1։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍՈՒՐԻՈՅ նախագահը Հաֆէզ Ասատ, Պաաս կուսակցութեան իշխանութեան պլուպլա գալուն (1963 Մարտ 8) 17րդ տարեդարձին առթիւ ձայն – հեռատեսիլէն արտասանած ճառին ընթացքին, գրուատած է երկրի տնտեսական վերելքը եւ արձանագրուած յաջողութիւնները։ Շեշտած է իր տասնամեայ իշխանութեան օրով պինուրական ուժի եռապատկումը ճշդելով որ ներկայիս Սուրիա երեք հազար հրասայլ ունի 1970ի հազարին փոխարէն։ Միւս կողմէ նախագահը Քուէյթի « Ալ Ռայ Ալ Ամ » օրաթերթին տըւած մէկ հարցազրոյցին մէջ, անդրադառնալով սուրիական զօրքին Պէյրութ քաշուելու հարցին ըսած է, թէ իր որոշումին վրայ հաստատ կը մնայ եւ պիտի քաշէ իր զօրքը « մերժելով ոտնակոխ դեր խաղալ Լիբանանցիներու առօրեայ կեանքին մէջ », աւելցնելով· « Երբ պետական չահը պահանջէ Լիբանանի սուրիական ուժերու ամբողջական քաշուելը, կ'ընենք առանց նախագահ Սարքիսի պիտի կարծիքն առնելու, որ արդէն չի կրնար արգելք հանդիսանալ »։

ԱՄԻԿՍՊՈՒՐԿի իշխանութիւնները հաստատեցին թէ Էսփրէսի հրատարակած վաստաթուղթը Մառչէի վերաբերեալ վաւերական է։ Ասիկա սակայն կրնայ մինչեւ փաստել թէ 1944ին ալ Մառչէ Գերմանիա էր մինչ ինք կը պնդէ որ վերադարձած էր 1943ին։

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

ԹՈՒՐՔԵՐԸ ԱԶՆԱԻՈՒՐԸ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՀԱՑԵՐ ՊԻՏԻ ՍՊԱՆՆԵՆ ԵՂԵՐ ԵԹԷ...

Պոլսոյ թերթերէն կ'արտատպենք հետեւեալ « զգայացունց » լուրը, որու իբրեւ աղբիւր տրուած է կիպրական յունարէն թերթ մը·—

Լէֆքօշէ·— *Կը հաղորդուի, թէ վերջերս ստեղծուած է թրքական նոր կազմակերպութիւն մը, որու պարտականութիւնը պիտի ըլլայ փոխադարձել հայկական ահաբեկումները, նկատելով որ Եւրոպայի մէջ յաճախակիօրէն յարձակումներ կը գործուին թուրք դիւանագէտներու վրայ։ Թրքական այս նոր կազմակերպութիւնը ստեղծուած է փոխադարձելու համար հայկական յիշեալ կազմակերպութեանց գործունէութիւնները։ Լուրը կը հաղորդուի կիպրոսի յունարէն թերթերէն մէկուն՝ Սիմերինիի կողմէ։ Ցիշեալ թերթը կը պնդէ, թէ Եւրոպայի կարգ մը թերթերուն վերջերս ակած են նամակներ գալ՝ Միւնիխէն թղթատարին յանձնուած։ Այդ նամակներն են որ կը տեղեկացնեն, թէ նման կազմակերպութիւն մը ստեղծուած է եւ մանրամասնութիւններ կը տրուին անոր նպատակներուն մասին։*

Յունարէն թերթերը կը գրեն, թէ յառաջիկային եթէ Հայերը նոր յարձակումներ փորձեն թուրք դիւանագէտներու վրայ, Թրքական այս կազմակերպութիւնը պիտի հակազդէ եւ պիտի սպաննէ այդ ձեռնարկներուն հեղինակները։ Այդ կազմակերպութիւնը, նման պարագայի մը՝ պիտի սպաննէ նաեւ հայկական ծագումով աշխարհահռչակ երգիչ Շարլ Ազնաւուրը, ինչպէս նաեւ Ֆրանսայի եւ Զուիցերիոյ մէջ ապրող մեծահարուստ Հայեր։

Սիմերինի կը գրէ, թէ սխալ է պնդել որ հայկական կազմակերպութիւններուն հետ կիպրացի Յոյները կը գտնուին, ինչպէս յաճախ կը կրկնուի Թուրք մամուլին մէջ ալ։ Այդ պատճառաւ ալ, Թերթը իր մտահոգութիւնը կը յայտնէ դրելով նաեւ, թէ Թուրքերը եթէ փոխադարձութեան դիմեն, ատկէ կրնան տուժել կիպրացի յոյն դիւանագէտներն ալ։

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Մարտ 4–6)

« ԵՕԹ ԵՐԳ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՍԻՆ »
ԳԻՐՔԻՆ
ՌՈՒՍԵՐԷՆ Գ. ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

« Սովետական գրող » հրատարակչականը 30 հազար տպաքանակով լոյս ընծայած է Գէորգ Էմինի « Եօթը երգ Հայաստանի մասին » գործին ռուսերէն Գ. տպագրութիւնը։ Գիրքը ձեւաւորած է Վահան Քոչար, նկարները՝ Անդրանիկ Քոչարի։ Տարիներ առաջ գիրքի հիման վրայ փաստանկար մը պատրաստուած էր։

ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ «ՀԻՒԱՆԴ ՄԱՐԴԻԿ» ԹՈՒՐՔԻԱ՝ ԱՆՑԵԱԼԻՆ ԵՒ ՆԵՐԿԱՅԻՍ

Գրեց՝ Ա. ՊԷՅԼԷՐԵԱՆ

(Բ. և վերջ)

ՁԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՎԱՐՁԱԿԱՐԳ ՄԸ

ՓԻՒՐՑԵ՞ՐԸ, ՁԵ՛Մ ՃԱՆՉՆԱՐ

Իրենց լեզուով արտայայտուելու կարելիութենէն զրկուած մինչ իրենց 91 առ հարիւրը թրքերէն չի խօսիր, արդիլուած պետական օրէնքով մի՛ւթիւն – ները կազմելու, եւ երկար ժամանակէ ի վեր Պետութենէն մոռցուած, 71 առ հարիւրը անպրագէտ, Արեւելեան Փոքր Ասիոյ մէջ Քիւրտերը այսօր զոյութիւն ունենալու իրաւունք կը պահանջեն: Իրենց չարժումները առ այժմ անկազմակերպ է: Առանց խօսնակի, առանց ծրագրի են: Բայց եւ այնպէս կը փափաքին ինքնավարութեան իրաւունք ստանալ: Արդէն կը խօսուի քիւրտ ըմբոստներու մասին որոնք կը կողոպտեն այն ճամբորդները որոնք քրտական « Հանրապետութեան » սահմանները — Պիթլիսէն Տիգրանակերտի մի՛ջեւ — կը մտնեն: Կառավարութիւնը արդիլած է նոյնիսկ քիւրտ բառը արտասանել: Տիգրանակերտի փոխ–կառավարիչը որ ինք ևս ծագումով Քիւրտ է կ'ըսէ«Թուրքիոյ մէջ միայն Թուրքեր կան, Քիւրտերու մասին խօսիլ յեղափոխութիւն ընել կը նշանակէ »: Բանակը յաճախ ռազմափորձեր կը կատարէ այս չրջաններուն մէջ, բայց կարծես առաջի Քիւրտերը ընկերկելու նպատակ կը հետապնդէ: « Ինչպէս առենօք 1915ին Հայոց եղաւ » կ'ըսէ գիտող մը, « յանուն ազգային միութեան, ջարդով մը պիտի փոխարինուին Քիւրտերը, եթէ չարժին »:

×

Ուրեմն վերեւ ներկայացուցինք Լը Մոնտ Տիփլոմաթիք չաթմաթներէն կարգ մը հետաքրքրական հատուածներ: Յօդուածագիրները յաղողութեամբ թափանցած եւ պատկերացուցած են ոչ թէ միայն Թուրքիոյ այժմու քաղաքական եւ անտեսական կացութիւնը, այլ մանաւանդ Թուրքիոյ զարգացած եւ արեւմտեան մշակոյթով թրծուած այսպէս կոչուած « եւրոպականացած » դասակարգին հոգեբանութիւնը: Շատ գիւրութեամբ կարելի է նշմարել թէ դեռ երկրին մէջ Օսմանեան կայսրութեան չրջանի այլամերժ եւ ցեղապաշտ հոգեբանութիւնը որքան խոր է:

Արդարեւ, Հանրապետական Թուրքիան 1923ի Լօզանի դաշնագրով Պզատոնին պէս ձեռքերը լուաց եւ յայտարարեց թէ ինք Օսմանեան կայսրութեան ժառանգորդը չէ եւ հետեւաբար չի ճանչնար ոչ համիտեան չրջանի փոխառութիւնները եւ ոչ ալ Երիտ. Թուրքերու: Թուրքերու ոճիրները: Աբեւմուտքը յօժարեցաւ եւ անոյչի կապուեցաւ ամէն ինչ ապունդով մը արբելով ամէն ինչ որ կը յիշեցնէր ամօթապարտ անցեալը: Նոր Թուրքիոյ վարիչները կը ըկին օսմանեան դարաւոր քաղաքականութեան յարեցան: Աբեւմուտքը չնայելին համոզել որ իրենք զօրաւոր պատնէշ մըն են, եւ պատրաստ ի պահանջել հարկին Նեղուցները փակելու Սորհ. Միութեան ծովային ուժերուն դէմ: Ասոր փոխարէն Աբեւմուտքն ալ պէտք էր նիւթապէս օժանդակէր երկրին վերականգնումին համար, եւ կրկին փոխառութիւնները սկսան: 19րդ դարուն գլխաւոր ակրուիթիւնը Ֆրանսան էր որ զբամատիրական հսկայ ձեռնարկներ ունէր Օսմ. կայսրութեան մէջ,հանրապետական չըրջանին մէկը միւսին յաջորդեց, նախ նորէն Ֆրանսա, որ միջոց մը նախատեսեց հին պարտքերը ստանալ, ու յետոյ յաջորդաբար՝ Գերմանիա, Անգլիա, Միացեալ Նահանգները, նորէն Գերմանիա, նորէն Միացեալ Նահանգները: Հակառակ բոլոր օժանդակութիւններուն արուած պարտքերուն տոկոսները անգամ այսօր կարելի չէ որ Թուրքիա վճարէ: Ոչ թէ պիտի սնանկանայ, այլ արդէն սնանկացած է: Տնտեսական վիճակը այնքան ծանր է որ կը զգէ կ'անցնի Օսմանեան չըրջանի ամէնէն դժուարին ժամանակները: Մինչ այսօր կարգ մը Թուրք հեղինակներ (լրագրող եւ պատմաբան) կոկորդիլոսի արցունքներ կը թափեն, լուսանքներ կը տեղացնեն մեծ տէրութիւններու հասցէին որոնք դարերով եղբայրաբար (՛) եւ հաւասար (՛) իրաւունքներով ապրող հայ եւ Թուրք ժողովուրդները թշնամացուցին եւ Հայերն ալ խարուելով վատօրէն զինք բարձրացուցին իրենց պաշտպանին դէմ, ուրիշներ իրականութիւնները լրիւ կը խեղաթիւրեն: Ասոնք պատճառ կը նկատեն ոչ իսլամ ժողովուրդները, որ Թուրք ժողովուրդին ծուծը ֆամիլով զոյն աղքատացուցին եւ Օսմանեան կայսրութիւնը թշուառութեան մատնեցին: Այսօր այդ ապերախտ (՛) տարրը չկայ այլեւս: Մինչ դար առաջուան 2,5 միլիոնէն աւելի Հայութենէն ափ մը Հայ մնացած է, ընդամէնը 60·000ը չանցնիր, իսկ մէկ միլիոնէն աւելի Յոյներէն 10·000 մնաց կամ չմնաց եւ 60·000ի չափ ալ Հրեայ դեռ կայ: Թուրքիա Թուրքերուն է այսօր: 1965ի մարդահամարը 31·381·207 հոգի կը հաշուէր բնակչութեան ընդհանուր թիւը (1–2),իսկ այսօր 45 միլիոնի մասին կը խօսուի:

×

Ինչո՞ւ այսօր Թուրքիա այսքան ծանր տագնապալից չրջան մը կը բոլորէ: Աբդեօք երկիրը անբերրի՞ է թէ ոչ սովի արդիւնք: Մեր կարծիքով պատճառը ոչ մին է եւ ոչ ալ միւսը: Եւ ոչ ալ բնակչութեան աճումի պարագան: Թուրքիա այսօր աշխարհի ամէնէն բերրի հողերուն կը տիրապետէ: Բայց ի՞նչ եղան ժամանակին այդքան բարգաւաճ այգիներն ու արտերը, առեւտրական ձեռնարկները: Արդարեւ, ասոր գաղտնիքը հասկնալու համար կ'արժէ տեսնել նախ քան հանրապետական չըրջանի ազատ տնտեսութեան հետեւողներու, առեւտրական, տնտեսական հաստատութիւններու ցուցակները: Մեր ձեռքին տակ ունինք հետաքրքրական քանի մը ցուցակներ որոնք ոչ թէ հայոց այլ անկողմնակալ օտարներու կողմէ պատրաստուած են: Ուրեմն 1890ական Թուականներուն Պոլսոյ բժիշկներուն 48ը Հայ են, 92ը Յոյն, 55ը Հրեայ, 30ը օտար եւ միայն 8ը Թուրք: Իրաւագէտներուն 65ը Հայ, 45ը Յոյն, 26ը Հրեայ, 28ը օտար եւ միայն 7ը Թուրք: Պոլսոյ դրամատէրներուն 24ը Հայ, 17ը Յոյն, 25ը Հրեայ, 16ը օտար, իսկ Թուրք քնաւ չկայ: Գլխաւոր ճարտարապետներուն վեցը Հայ, հինգը Յոյն, մէկը Հրեայ, եօթը օտար, Թուրք քնաւ չկայ: Իսկ աւելցնենք որ այդ Թուականներուն Պոլսոյ բնակչութեան կէսէն աւելի մահմետական էր եւ բոլոր ոչ–մահմետական – ները միասին անոնց թիւէն նուազ էին: Գաւառներու մէջ կացութիւնը նոյնն էր: Բազմաթիւ ցուցակներ ունինք որոնք անհերքելօրէն ոչ – մահմետական տարրին անտեսական մարզին մէջ ունեցած դերը կը փաստեն: Այսօր այս ժողովուրդը չկայ այլեւս: Իրենց ստացուածքը իւրացուած եւ կողոպտուած է, եկեղեցիներն ու վանքերը կողոպտուած եւ հրկիզուած են: Թուրք ժողովուրդը Արեւմտահայաստանի մէջ Հայոց եւ Սեւ ծովի եզերքի նահանջներուն մէջ ալ 200·000ի մօտ Յոյներուն ինչքին տիրանալէ յետոյ չկարողացաւ նոյն հմտութիւնը եւ կարողութիւնը ցոյց տալ հինը շարունակելու համար, եւ այսօր ապրուստի մտահոգութեամբ կը գաղթէ դէպի Եւրոպա եւ նոյնիսկ Ամերիկա եւ Քանատա: Ժամանակին, հակառակ կեանքի եւ ինչքի անապահովութեան, հակառակ ճարտարարուեստի մէջոցնե – րու անբաւարար պայմաններուն, Հայերը զգալի լաւ պայմաններ առեղծած էին եւ Թուրքերն ու Քիւրտերն ալ՝ յամախ մասկարոյծ (3), աւելի գոհ էին իրենց վիճակէն: Այսօր ոչ թէ միայն արտադրութիւն չկայ, այլ ըստ Թէրմուտի Թուրք բանուորները իրենց երկրին չեն կրնար չահաբաժան, որպէս « քաղաքական դաղթական » օրէնքով կարենան մեկնիլ տեւական կերպով Գերմանիոյ մէջ (4): Երկրին վարիչները ուրիչ միջոց չունին եթէ ոչ նոր փոխառութիւններ դիմել կարենալ ապրելու համար Գերմանիա եւ Միացեալ Նահանգները յատկացուցած տնտեսական « հիւանդ մարդուն » նոր արիւն ներարկել կը չանան: Եւրոպական տնտեսական գործակցութեան կազմակերպութիւնը (Օ·Սէ·Տէ·Է·) մէկ միլիարդ տոլարի օժանդակութիւն մը կ'առաջարկէ (5) « մահամերձը » վերակենդանացնելու համար: Այս գումարին կարեւոր մասը քարիւղի պակասը լրացնելու պիտի յատկացուի: Մինչ Թուրքիա կը չահի Եւրոպայի Հասարակաց Շուկային անդրկլլալ, Պոլսոյ մէջ, անցեալ Դեկտեմբերին ակիզբը քաղաքապետ Գօթիլ կը յայտարէր որ պետական պաշտօնեաները դեռ չեն վճարուած քանի մը օրուան մէջ 200 միլիոն կը պահանջէր կառավարութենէն (6): Նախկին կիպրական Թուրք Պետութեան նախագահ Ռաուֆ Տէնքթաչ Անգարայի կառավարութեան վերջերս կը յիշեցնէր որ Թուրքիա դեռ չէ յանձնած մէկ միլիառ 200 միլիոն Թրք. լիրան որ խոստացած կիպրոսի Թուրք հատաքականութեան տնտեսական պէտքերը դիմագրաւելու համար (7): Մինչ Թուրքիա անկարող է ցաւերուն դարման գտնել, Պարսկաստանի կառավարութիւնը մահմետական Թուրքիայէն օգնութիւն կ'ակնկալէ (8):

Այս բոլորէն անդամ մը եւս այն բանակացութեան կարելի է յանգիլ որ Քեմմուտքի բոլոր չանքերը դատապարտուած են ամուլ մնալու մինչեւ որ Թուրք ժողովուրդը չկարենայ քայլ յարմարցնել դարուս պահանջած տնտեսական եւ կոչթի մրցակցութեան մէջ իր ձայնը լսելի դարձնել: Թէ ոչ մինչեւ ե՞րբ կրելի է պարտքով ապրիլ:

(1–2)« Եուևայթըտ Նէշընզ», տէմոկրափիք եարպուրւ, 1971, Նիւ եորք, 1972, էջ 402):

(3) Տե՛ս «Օտիսէուս, Թիւրքէյ ին եարափ», Լոնտոն, 1900, բիւ 434:

(4) «Մարմարա», 8 Յունուար 1980, բիւ 618:

(5) «Լը Մոնտ», 28 Փետր· 1980, բիւ 10912:

(6) Տե՛ս «Մարմարա», 7 Դեկտ· 1979, բիւ 590:

(7) «Մարմարա», 6 Դեկտեմբեր 1979, բիւ 589:

(8) Տե՛ս «Հիւրրիյէթ», 29 Դեկտեմբեր 1979, բիւ 11421:

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

– ԷՐՆԵՍԹ ՖԻՇԸՐ –

Համադրեց՝ ՅԱԿՈԲ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Անհրաժեշտ է դիմել մաքին: Անոր համար որ առեղծագործական արարքը մտային բարդ փրոսէս մըն է եւ արուեստի գործ մը լաւագոյն աշխատուած եւ անկախ գոյութիւն մը ենթադրող արդիւնք մըն է: «Մեր զգացումները, կ'ըսէ Պրեխթ, կը մղեն մեզ առւելագոյն չափով մտածելու եւ մեր միքը կը բիւրեղացնէ մեր զգացումները»: Հետզհետէ յաւելեալ օտարացումի (ա – լիէնասիոն) գացող մեր արդի ընկերութեան մէջ արուեստը կը դիմէ մտքին, կը մղէ զայն որոշումներ տալու եւ անցնելու գործի:

Պատմութեան զարգացումը ցոյց կու տայ թէ տարբեր պատմական չրջաններու արուեստին խորքը եւ դերը կ'ենթարկուին փոփոխութեան: Սակայն հակառակ զարգացող եւ փոխուող ընկերային կառոյցներուն արուեստի մէջ կայ բան մը որ կը մնայ անփոփոխ: Քանիերորդ դարու մէջ ապրած ըլլալով հանդերձ չենք կրնար անտարբեր մնալ օրինակ, նախապատմական քարայրներու մէջ գտնուած պատկերներու եւ երգերու առջեւ: Ըստ Մարքսի դժուար չէր հասկնալ յունական արուեստին փոխյարաբերութիւնը ընկերային զարգացումին հետ. դժուարութիւնը կը կայանար բացատրելու մէջ թէ ինչո՞ւ «...անոնք կը շարունակէին ըլլալ աղբիւրը գեղագիտական վայելքի եւ որոշ ձեւերու մէջ կը ծառայեն որպէս չափանիշներ եւ անհասանելի օրինակներ»: Այսպէս կ'ըսէ Ֆիշըր այնքան առեն որ Հոմերոս, Ասխեղիոս, Սոփոկղես կը պատկերացնէին ընկերային պատմական տուեալներ, այդ մանրամասնութիւնները կը պատկանէին այդ ժամանակներուն միայն:

Բայց այնքան առեն որ անոնք այդ ընկերային պատմական չրջաններու մէջ վեր կ'առնէին մարդուն մեծութիւնը, կը պատկերացնէին անոր խորունկ մարդկային տագնապները, ցոյց կու տային մարդուն անսահման ուժականութիւնը եւ կարելիութիւնները, անոնց գործերը յատկանապէս նոր են եւ նոր պիտի մնան: Մենք անկասկած պէտք ունինք պատմական եւ մարդաբանական տուեալներ հասկնալու համար թէ ինչո՞ւ Անտիգոնէ կ'ուզէ թաղել անպայման իր ադելենակիցը, բայց անտարբեր չենք կրնար մնալ անոր ցաւումին առջեւ, չենք կրնար անտարբեր մնալ երբ կ'ըսէ. «Նըկարագիրս սիրոյ մէջ միանալն է եւ ոչ թէատելութեան»:

Կրնանք եզրակացնել, ուրեմն, կ'ըսէ Ֆիշըր, թէ արուեստը իր ծագումով «կախարդութիւն »մըն է տիրապետելու իրական բայց տակաւին անծանօթ աշխարհի մը: Կրօնքը եւ պիտութիւնը առնուզակիօրէն կը միանան կախարդութեան եւ որուն դերը զարգացող ընկերութիւններու մէջ, ճանչցնել ընկերային յարաբերութիւնները եւ օգնել մարդուն հասկնալու փոխուող իրականութիւնը: Բարդ եւ հակասութիւններով լեցուն ընկերութիւն մը հին եւ պարզ առասպել – ներով կարելի չէ բացատրել, հետեւաբար պէտք էր զարգանար արուեստի դերը համաճայն պատմական եւ ընկերային կացութիւններու: Այս դասակարգի մը համար որուն վիճակուած է փոխել աշխարհը արուեստի դերը միայն կախարդութիւն չի կրնար ըլլալ, այլ մարդը ըմբռնել եւ մղել գործի: Սակայն առանց կախարդութեան արուեստը պիտի դադրէր արուեստ ըլլալէ որովհետեւ պիտի կորսնցնէր իր նախնական բնոյթին նուազագոյնը:

×

Բ.– ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԾԱԳՈՒՄԸ.–

Արուեստը աշխատանքի ձեւ մըն է, աշխատանք մը յատուկ մարդուն: Մարդ հետեւեալ ձեւով կը սահմանէ աշխատանքը «Աշխատանքի փրոսէսը... ձգտումը նաւոր գործունէութիւն մըն է... որ նպատակ ունի նիւթերը յարմարցնելու մարդուն պէտքերուն: Աւիկա մարդուն եւ բնութեան մէջեւ նիւթի մէջոցա եղած անհրաժեշտ եւ ընդհանուր փոխյարաբերութիւն մըն է: Մարդկային կեանքի վրայ բնութեան կողմէ յարխոնակած պայման մըն է եւ հետեւաբար անկախ ընկերային կեանքի ձեւերէն: Աւելին ան աւիկա հասարակաց է ընկերային կեանքի բոլոր ձեւերուն...»: Մարդը հետեւաբար կը սեփականացնէ բնութիւնը փոխելու համար զայն:

(Շար· – 2)

ՊԱՏԱՌԻԿՆԵՐ

ԺԲ. – ԺԳ. ԴԱՐԵՐՈՒ ՀԱՅ ԲԺԻՇԿՆԵՐՈՒ ԱՆՅԱՅՏ ԱՇԽԱՏԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ

(Բ. և վերջ)

*Բժշկարանը, ըստ Կ. Գաբրիկեանի նը-*կարագրութեան, բաւական տուայր (ա-ւելի քան 900 էջ) գործ մըն է, ուր հեղի-նակը կ'անդրադառնայ ժամանակի բժըշ-կութեան ծանօթ գրեթէ բոլոր հիւան-դութիւններու ախտաբանութեան եւ բուժման:

Ստեփանոս բժիշկն իր գործը կրած է կիլիկեան Հայերու խօսակցական լեզ-ուով. « ... Եւ ես մեղուցեալ Ստեփա-նոս բազում աշխատանօք ընտրեցի սա-կաւ եւ ըղորդեցի կիլիկեցոց բառին վրայ և ի յԱրեւելից բառին վրայ եւ ա-րարի զսա միջնաւար »: Բժշկարանը շարադրելով ոչ թէ պրաբար, այլ ժո-ղովրդական խօսակցական լեզուով, Ստե-փանոս վաստօրէն կը չարունակէ բժըշ-կարանները « ռամկօրէն » շարադրելու, զանոնք ժողովուրդին հասկնալի դարձը-նելու՝ Հերացիի աւանդները:

« Ծաղիկ » երկի հեղինակին մասին հետաքրքրական տեղեկութիւն կը պա-րունակէ Վիէննայի Մխիթարեան մա-տենադարանի 624 համարին տակ պըա-հուող հայերէն բժշկարանը, ուր Ստե-փանոսի անունով դեղատոմսի մը մէջ յիշատակութիւն կայ, որ ան ապրած է Կիպրոս, Տարսոն եւ չատ մը ուրիշ քա-ղաքներ՝ ամենուրեք օգտագործելով իր բժշկական արուեստն ու փորձառութիւ-նը. « Այլ դեղ Ստեփանոսի նուաստի զու-գած, որ արարի ի վերայ այս ցաւուս եւ օգուեաց բազմաց Աստուծով: Ի Կիպրոս կղզւոյն եւ ի Տարսոն եւ այլ բազում քաղաքս... »:

Ծանօթ է « Ծաղիկ »ի ստեղծման ստոյգ թուականը. « ... Եւ ես Ստեփանոս մե-ղուցեալ ծառայ Քիստոսի Բրիստոսի Աս-տուծոյ մերոյ եւ իմ հարազատ եղբայրն ձօղին բժիշկն զբեցաք զինքս ի թուին Հայոց ՈՉԱ (1232) ի յօգնութիւն չատ բժշկաց եւ յառողջութիւն բազում հի-ւանդաց... »: Այդ գործի յիշատակա-րանին մէջ Ստեփանոս, այլ աղբիւրնե-րու կարգին մանաւորաբար կ'առանձ-նացնէ Մխիթար Հերացին, որմէ օգ-տուած է ան եւ որուն (ըստ յիշատակա-րանի վկայութեան) աշակերտած է:

Ստեփանոսի բժշկարանի մեծ արժէքի մասին կը վկայէ յետագայ դարերու հա-յերէն նոյնատիպ գործերու մէջ, մաս-նաւորաբար Ասար Սերաստացիի կողմէ անոր օգտագործուելու հանգամանքը: Ի դէպ, այն փաստը, որ « Ծաղիկ » բժըշ-կարանը յայտնաբերուած է Սերաստիա, առիթ կուտայ կարծելու, որ ան գըտ-նուած է Ասար Սերաստացիի ձեռքին տակ:

Ստեփանոս բժիշկը յատկապէս կը նշէ իր հօր՝ « Ահարան բժշկապետ եթեսա-ցոյ » մասին, որմէ սորված է բժշկա-կան արուեստը եւ որուն բազմաթիւ դե-ղերը մէջբերած է իր բժշկարանին մէջ: Հիմք ընդունելով իր՝ Ստեփանոսի վկա-յութիւնը, « Ծաղիկ » բժշկարանին մէջ տեղ գտած կարգ մը դեղեր կը վերա-դրուին բժշկապետ Ահարոնի, որ ան-պայման եղած է փորձառութիւն եւ վաս-տակ ունեցող բժիշկ մը (յիշենք Ամիր-դովլաթի վկայութիւնը այդ մասին): Ահարոնի դեղատոմսերէն քանի մը հատը « Ծաղիկ »էն քաղած եւ գրած է իր « Գիրք բժշկական արհեստի » աշխատու-թեան մէջ Ասար Սերաստացի:

Բաւական հետաքրքրական է Ահարոնի հեղինակութեամբ Ասարի բժշկարանին մէջ հանդիպող, չատ բարդ կազմութիւն ունեցող ուրիշ-դեղատոմս մը, որ կ'ա-ռաջարկուի հին խոցերու՝ տարիներ ոչ մէկ դեղով բուժուած վէրքերու բուժման համար. « Նշանք տէկպարտիկին, որ օգ-տէ նասուրին եթէ ժ. տարու լինի, որ ուտէ զփտած միսն եւ սրբէ եւ չատ օգտութիւն անէ ի հին խոցերն Աստու-ծով... »: Դեղատոմսի դժուարը բա-ղադրիչ մասը « դեղին եւ կարմիր զա-րիկն է »: Ծօսքը Արսենիխումի մասին է, որ բնութեան մէջ կը գտնուի դժուար-բարար արծաթի, կոպալտի եւ անդիկի հետ խառնուած: Իրրեւ խիտ ազդու բուժման միջոց անիկա չատ հին ժամա-նակներուն օգտագործուած է մաշկային կարգ մը քրոնիկ հիւանդութիւններու բուժման համար: Դեղը կազմուած է այդ եւ կարգ մը այլ նիւթերու խառ-նուրդէն, որոնք որոշ ջերմութեան պայ-մաններու եւ յատուկ կաւէ ամաններու մէջ կ'ենթարկուին երկար մշակման եւ յետոյ միայն կ'օտագործուին բուժման նպատակով:

Ահարոն բժիշկին անունով դեղատոմսի կը հանդիպինք նաեւ Ժէ. դարու ուրիշ բժշկարանի մը մէջ, ուր թէեւ նշուած չէ աղբիւրը, սակայն ամենայն հաւանա-կանութեամբ դարձեալ առնուած է նոյն « Ծաղիկ »էն: Դեղը կ'առաջարկուի լսո-ղական օրկանի բուժման համար: « Ալի է այս: Ահարոն ասաց, թէ զսխտորի ջուրն եւ զոչխարի լեզին եռացոյ եւ ա-կանջն կաթեցոյ պլուտիկն տանի եւ զղըլ-խացուն »:

Մինչեւ ԺԵ. դար գործած հայ բժիշկ-ներու անյայտ աշխատութիւններէն մնա-ցած վերոյիշեալ պատառիկները աւելի կ'ամբողջացնեն մէջնադարեան հայ բժըշ-կապիտութեան պատկերը, անգամ մը եւս հաւաստելով, որ մէջնադարուն, յատկա-պէս Ժ. – ԺԴ. դարերուն, Հայաստանի մէջ բժշկապիտութիւնը վերելք ապրած է, ստեղծուած են նշանակալից աշխատու-թիւններ, որոնք նպաստած են հայ բժըշ-կապիտական մտքի զարգացման:

Դ. Մ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

«Պատմա-բանասիրական Հանդէս»
(յապաւումներով եւ արեւմտահայերէն)

Աշխարհական Դպրոցներու

ԲԱՑԱՌԻԿ ԺՈՂՈՎ ՄԸ — ՄԱՍՆԱԿՑԵՑԱՒ Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

— o —

Ուրբաթ Փետր. 22, Փալէ տէ Քոնկրէսի մէջ « Ֆետերասիոն Նասիոնալ ոը Լան-սէնըման Փրիվէ Լայիք »ը կը գումարէր բացառիկ ժողով՝ հինգ ազգերէ կազ-մուած, (Ֆրանսա, Գերմանիա, Իտալիա, Պելժիա, Զուիցերիա) « Ֆետերասիոն կօրոփէէն տէ զ'Էքոլ »ի նախագահներուն մասնակցութեամբ:

Այս ժողովին հրաւէր առացած ըլլա-լով, Փարիզի Մխիթարեան Սամուէլ – Մուրատ վարժարանի տեսուչ Հ. Սերով-բէ Ապըճեան, որուշեալ ժամուն ներկայ գտնուեցաւ հոն, եւ մասնակցեցաւ նաեւ ժողովի յաջորդող ընդունելութեան:

Օրակարգի վրայ դրուած էին կրթա-կան եւ ուսումնական նիւթեր՝ որոնք ներկայ յարափոփոխ աշխարհը կը յու-զեն:

Հինգ ազգերու ներկայացուցիչները խօսք առին, եւ ընդլայնեցին այդ նիւ-թերը, իւրաքանչիւրը իր տեսակէտը բե-ղելով: Գրեթէ բոլորն ալ անդրադարձան Տեսա–լոդական (Օտիօ–վիզիւէլ) դրու-թեան, ձայնասփիւռով եւ հեռատեսիլով կատարուած դասախօսութեանց տուած արդիւնքներուն՝ եւ անոնց դրական կամ ժխտական ըլլալու մասին: Ըսուեցաւ նաեւ որ արդիացումի « հիւանդութե-նէն » բռնուած մեր դարը՝ պէտք չէ ան-տեսէ «հին» (այսպէս կոչուած) կրթու-թեան եւ դասաւանդութեան չատ դրական կողմերը: Ան երիտասարդներու հիմնա-կան կազմաւորումին տեսակէտով չատ լաւ արդիւնքներ տուած է, ու կուտայ դեռ մինչեւ մեր օրերը... »:

« Արդիական կոչուած դրութիւնը ի՞նչ արդիւնք պիտի տայ մօտ ապագային: Ի՞նչ տեսակ ընկերութիւն պիտի ունե-նանք 2000 թուականին: Ապագան՝ այդ մասին պիտի վկայէ» ըսուեցաւ:

Ֆրանսական կրթական նախարարու-թեան կողմէ ներկայ էր քարտուղար մը. սա խօսք առնելով յայտարարեց որ ա-զատ ղպրոցներու երկրին տուած ուս-եալ, բարեկիրթ, օրակարգ անձնաւո-րութիւններու թիւը համեմատաբար ա-ւելի բարձր ըլլալուն համար՝ կրթական նախարարութիւնը մօտէն կը հետեւի ա-նոնց, եւ կը քաջալերէ որ բարգաւաճին:

Ըմպելիներով եւ քաղցրեղէններով ըն-դունելութեան պահը՝ հաճելի առիթը ստեղծեց ներկաներուն իրարու ծանօթա-նալու եւ մտերմանալու:

Մեծ զարմանքով եւ ուրախութեամբ տեսանք, որ զանազան ազգերու ներկա-յացուցիչներէն պատկառելի անձնաւորու-թիւններ՝ Սամուէլ – Մուրատ Մխիթար-եան հայ վարժարանին՝ իբր հայ լեզուն եւ հայ հնադոյն մշակոյթը պահպանող հաստատութիւն, ծանօթ էին, եւ ունէին դրական կարծիքներ. յատկապէս Զուի-ցերիոյ « եւրոպական ազատ ղպրոցնե-րու » նախագահը զովեստով արտայայ-տուեցաւ ըսելով՝ « Այո՛, ծանօթ է ինծի Փարիզի հայ վարժարանը՝ որ բաւական հին ալ ըլլալու է... եւ լաւ « մեթոտ » ունենալու է ուսում եւ կրթութիւն տա-լու... Ճանչցած եմ նախկին աշակերտ մը այդ ղպրոցին՝ պատուական անձնա-ւորութիւն...:

Նմանապէս ուրիշներ ալ մեծ հետա-քրքրութիւն ցոյց կուտային, եւ Իտալիա ու Ֆրանսա գտնուող Մխիթարեան կըր-թական հաստատութիւններուն մասին հարցումներ կ'ուղղէին:

Ժողովին՝ մէկ հայ վարժարանին հետ, մէկ ալ հրէական վարժարան կը մասնակ-ցէր, որուն անօրէնուհին եղաւ՝ ամէնէն աւելի հետաքրքրութիւն ցոյց տուողը Սեւրի հայ վարժարանին մասին, ըսելով որ՝ « մենք երկու ժողովուրդներ ենք որոնց ճակատագիրները եղած են զուգա-հեռ եւ իրարու չատ նմանող: Մենք եւ դուք՝ ունինք երկրագունդային տարա-ծութեամբ սփիւռքներ... »:

Հրէական վարժարանն ալ ունի եղեր զոյգ ուսումնական ծրագիրներ (Ֆրանսա – կան եւ հրէական ազգային) նման հայ վարժարանին (հայկական եւ Ֆրանսա – կան):

Հայ եւ Հրեայ, ամէն ինչով քիչ թէ չատ նման գտնուեցանք... մեր կրթական նպատակին եւ գործունէութեան չուրջ: Միայն թէ՝ մեր խօսակցութեան ընթաց-քին (ցաւօք սրտի) յայտնուեցաւ որ չատ կարեւոր մէկ ուրիշ կէտի մը չուրջ՝ ի-րարմէ չատ կը տարբերինք:

Հրէական վարժարանը անտեսապէս բարգաւաճ էր, ոչ մէկ նիւթականի մտա-հոգութիւն... հրէական մարմին մը թիւ-կունք էր անոր, եւ կը հոգար ամէն կա-րիք: Իսկ Ֆրանսայի հայ երկրորդական վարժարա՞նը...: Լքուած է: Թողուած է իր ճակատագրին: Եւ եթէ դեռ ան կան-գուն է ու կը գործէ՝ այդ ալ Մխիթար-եան անվարձ աշխատող հայրերուն շնոր-հիւն է:

Հրեային համար՝ ինչ որ հրէական է, յարգի է եւ սրբազան:

Գալով Հայերուս՝ ջարդերէն վերապ-րող սերունդը նախ եւ առաջ ֆիզիքական գոյութեան եւ ապրուստի տիպողական հոգերը ունէր, եւ այդ թշուառ եւ ան-տէր վիճակի մէջ չէր կրնար իր լեզուին, մշակոյթին եւ ազգապահպանման գաղա-փարականին բարձր ճգտումներուն հե-տամուտ եւ նեցուկ դառնալ: Այսօր սա-կայն՝ որ Ֆրանսահայ գաղութնիս ընդ-հանրապէս տնտեսական չատ գոհացու-ցիչ եւ տէր տիրական վիճակի հասած է վաւաքելի պիտի ըլլար որ բերէր իր բա-րոյական եւ նիւթական օժանդակութիւ-նը հայ նոր սերունդի առհմային գաղա-տիարակութիւնը ապահովող հաստատու-թիւններուն:

Ե՞րբ պիտի ըլլայ որ Հայերուս համար ալ ըսուէր... Հայուն համար ինչ որ հայ-կական է, յարգի է եւ սրբազան:

Հ. Ս. Ա.

ՍՊԻՏԱԿ ՉԻԱԽՈՐԸ

= ՀԱՄԱՍՏԵՂ =

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ՄԱՐՏԻԿՆ ՈՒ ԶԷՅՆԱՊԸ

– Դուն տեսա՞ծ ես ինչպէս կ'ընեն եղ-նիկները...

Մարտիկ հասկցած էր, սակայն կ'ու-զէր որ Զէյնապ հեզ մըն ալ ըսեր իր ականջին:

Զէյնապի չունչը հառաւ կարծես, իր խօսքերուն մէջ իր ամբողջ մարմնի չինումը կար:

– Դուն տեսա՞ծ ես, ինչպէս կ'ընեն եղ-նիկները...

Ասոնք ու «ապրիմ – մեռնիմ»ի ծա-ղիկներուն մէջ անոնք ժամերով մոռ-ցած էին իրենց այծերը: Անտարակոյս, բարի ծերուկը ապառաժներէն անդին, առասպելական ոգիի մը պէս, իր կան-կառի տոպրակը կռնակին՝ քարի մը վրայ նստած այծերը կը հսկէր:

Արեւը թեքուած էր բաւական, երբ հեռուէն լսուեցաւ ծերուկին ձայնը, որ կը կանչէր զոզացող ձայնով մը:

Մարտիկ հաստ գաւազանը ձեռքին՝ հովիտէն վեր ելաւ, ուր ծերուկը կեցած էր իր պարթեւ հասակով: Պատմեց որ հեռուէն տեսած էր, թէ ինչպէս Հազա-րան լերան չոպանը գողցած էր երեք այծ:

Մարտիկ հաւաքեց հօտը ու համրեց: Պակաս էին երեք այծեր: Մարտիկ բըռ-նեց այն ուղղութիւնը, զոր ծերուկը ցոյց տուած էր:

Զէյնապ ծերուկին հետ երկար սպասեց Մարտիկին:

Արեւը հետզհետէ կը ծռէր: Ծերուկը քանի մը անգամ պատմեց իր տեսածը: Ան էր, Հազարան լերան չոպանը: Ծե-րուկը ուրիշ անգամներ ալ տեսած էր զայն այդ կողմերը: Դիմացի բլուրի կո-ղին կանգուն հաւաքելու պահուն, տեսած էր Մարտիկն ու Զէյնապն հօտը ապա-ռաժներուն մէջ ցրուած: Ծերուկը վար իջած էր այծերուն հսկելու համար, երբ տեսած էր որ Հազարան լերան չոպա-նը, այծերէն մէկը իր ուսերուն վրայ չալկած, միւս երկուքը առջեւը ձգած, բլուրէն վար կը չրջուէր:

Իրիկուան դէմ էր: Զէյնապ, Մար-տիկի սրինգը ձեռքին, բարի ծերուկն իր մօտ, քարի մը վրայ նստած, աչքերը Հազարան լերան՝ Մարտիկին կը սպա-սէր, երբ տեսաւ ձիաւոր մը բաց եայլա-յին մէջէն ձին կը քշէր ուժեղ:

Ան էր, ան, Մարտիկը: Զէյնապ մերկ կռնակին հեծած, առանց սանձի, ձիուն բաշերէն բռնած՝ կը քշէր ազեղէն նետ-ուած նետի մը պէս սուր: Մարտիկ Զէյ-նապի ու ծերուկի մօտ վար իջաւ: Զին քրտնած էր ու անոր սրունքներուն մէջ փրփուր կար:

Զէյնապը, ուրախութենէն ինքնիրմէ ելած, գրկեց Մարտիկի ուսերը: Տեսնել իր սիրածը ձիու մերկ կռնակին հեծած, տեսնել ձիուն ուժեղ թռիչքը, իր սի-րածը կռնակին: Մէմօն էր, հէքեաթի Մէմօն: Կը պակսէր սուրը ու կարմիր թաշկինակը վզին:

Զէյնապ կը ճանչնար, Հազարան լերան չոպանին ձին էր:

Մարտիկ պատմեց, որ գտցած էր մին-չեւ չոպանին վրանը: Շուներն հաշիւ ըս-կսած էին ձայն ձգել, երբ կորած էր ձիուն կապուած ոտքին հաստ կապը ու նետուած կռնակին վրայ:

×

Այդ երեկոյ Մարտիկ իր հօտին հետ, քէչէն կռնակին, նոյն կեղեւի գոյն ձիու մը վրայ հեծած՝ դիւղ մտաւ:

– Զըլա՞յ Զէօթէլի Զաատէին ձիերէն մէկը ըլլայ,– հարցուց երեսփոխը, գրե-թէ բարկացած, դէմքին տալով լուրջ երեւոյթ: – Որ էապէս երթայ, Մարտիկ, դուն էս զեղին վտանդ պիտի բերես: Վազ առաւօտ, տղաս, ձին իր տիրոջ կը վե-րադարձնես, հասկցա՞ր:

– Զէօթէլի Զաատէի չոպանները Գարա-ճա լերան կողմերն են: Այծերը գողցողը Հազարան լերան չոպան է: Այծերուն տեղ ես ալ էնոր ձին բերած եմ,– պատաս – խանեց Մարտիկ:

(Շար.– 33)

Այրի Տիկին Ազատուհի Նիկողոսեան, Տէր եւ Տիկին Սուաք Մխիթիւ (Մօրուքեան) եւ զաւակը՝ Յարութիւն – Ժաք (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Կարապիս Եկէնեան եւ աղջիկը, Տէր եւ Տիկին Ալեքս Թադէոսեան (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Նիկողոս Նիկողոսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Նիկողոս Նիկողոսեան եւ զաւակները, Տիկին Զապէլ Նիկողոսեան (Իւնանէր `Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Դանիէլեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ալեքս Թապաքեան եւ զաւակները (Ամերիկա), Այրի Տիկին Մէքէնեան եւ զաւակները, Օրիորդ Վիրժինի Եկէնեան, ինչպէս նաեւ Մխիթիւ, Ինճէեան, Էօզճան, Մոզեան, Մալճեան, Էրզաքքալ (Պոլիս) ընտանիքները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ – հօր, եղբօր, հօրեղբօր, եւ ազգականին՝

ՄԻՀՐԱՆ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ

(Ամասիացի)

մահը, որ պատահեցաւ Մարտ 8ին, 77 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Հինգշաբթի, Մարտ 13ին, ժամը 14ին Փարիզի Ս. Յովհաննէս – Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Ռոնի – Սու – Պուայէ նոր գերեզման – նատունը:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իրրեւ այդ նկատել:

×

Տիկին Ազատուհի Նիկողոսեան իր ամուսնոյն յիշատակին կը նուիրէ 250ական Ֆ. Սեւրի Սամուէլ – Մուրատեան Վարժարանին, Դպրոցասէր վարժարանին (ստանալ «Յառաջ»էն) եւ 500 Ֆ. «Յառաջ»ին:

ՇԱՎԻՒ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ՀՍԿՈՒՄ

Այս Ուրբաթ, Մարտ 14ին, երեկոյեան ժամը 7ին, Շաւիլի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ ՀՍԿՈՒՄ կը կատարուի բոլոր եկեղեցականներու մասնակցութեամբ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս կիրակի, Մարտ 16, կը պատարտուի հիւրաբար քաղաքս գտնուող՝

ՆԵՐՍԷՍ ԲՀՇՑ. ԳՈՈՉԵԱՆ

Հոգեւոր հովիւ Աւստրալիոյ Սիտնէյ քաղաքի Հայոց:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆ

Կապ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը կը յայտնէ թէ՝ օգափոխութեան կայանի արձանագրութիւնները սկսած են եւ կը վակուին Մայիս 1ին: Դիմել տեղւոյն մասնաճիւղերու եւ կամ Շրջ. Վարչութեան գրասենեակը՝ 17 Ռիւ Պլէօ, Փարիզ

×

Դպրոցական արձակուրդներու պատճառաւ Յուլիս ամսուան մեկնումները կ'ըլլան տարբեր թուականներու:

Փարիզ.— Մեկնում Յուլիս 5ին եւ վերադարձ Օգոստ. 2ին:

Լիոն եւ Մարսէյլ.— Մեկնում Յուլիս 12ին, վերադարձ Օգոստ. 2ին:

Օգոստոսի արձակուրդ բոլոր չրջանները միասին Օգոստոս 3էն մինչեւ 30:

×

Կապ. Խաչի Շրջ. վարչութեան գրասենեակը՝ Փարիզի Մշակոյթի Տունը՝

17, Ռիւ Պլէօ, Փարիզ 9րդ

բաց է ամէն Շաբաթ երեկոյ ժամը 15էն 18:

×

Յուլիսի եւ Օգոստոսի կայաններուն համար ով որ կը փափաքի մոնիթէօր կամ մոնիթրիս ըլլալ, անյապաղ գրաւոր պէտք է դիմէ Կապոյտ Խաչի Շրջանային Վարչութեան գրասենեակը՝ 17 Ռիւ Պլէօ, Փարիզ 75009, մինչեւ Փետրուար 29:

Թեկնածուները պէտք է ըլլան 18էն 25 տարեկան:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Վասպուրականի Հայր. Միութեան Վիէն – Տէսինի մասնաճիւղը Յաղթականի Հերոսամարտի 65րդ տարեդարձը կը կատարէ Մայիս 4ին, Տէսինի մէջ:

Մանրամասնութիւնները յետագային:

×

«Երկիր եւ Մշակոյթ» կազմակերպութեան ձեռնարկը, Փարիզ, Մարտ 22ին:

COMITE DES JEUNES
de l'UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE de MARSILLE

33, Cours Pierre Puget

IMPRESSION D'ARMENIE

Une projection-débat à la suite du voyage que nous avons effectué en Août 1979 sur l'invitation de Sa Sainteté VAZKEN I, Catholicos de tous les Arméniens.

Le Samedi 15 Mars à 21 heures

— Projection d'un film

— Projection de diapositives.

ENTREE LIBRE

ՆՈՒԷՐ

Տիկին Շնորհիկ Գամճեան եւ Տիկին Արփինէ Պուրմայեան 100ական Ֆ. կը նուիրեն Ուսանողներու Օգնութեան Միութեան (ստանալ «Յառաջ»էն):

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Ալֆորվիլի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Տիկին Արտեմիս Ղազարեանի մահուան առթիւ կ. փ.է փոխան ծաղկեպսակի 100 Ֆ.

YAN'S CLUB

5, AVENUE REILLE

Soirée, le Mercredi 12 Mars, au cours de laquelle les Ed. Astrid présenteront

ARMENIE 1900

d'Y. Ternon et J. C. Kebabdjian et APSOSS

de J. J. Varoujan

les auteurs dédicaceront leurs œuvres

La soirée sera suivie d'un dîner.

Réservation : 589-20-48

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՃԱՇ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Դպրոցասէրի նախկին սանուհիներու կողմէ, ի նպաստ վարժարանի սանուհիներուն, Շաբաթ, Մարտ 22 ժամը 9ին Ալհամպրայի սրահներուն մէջ, 340 Պուլվ. Զավ, Մարսէյլ, մասնակցութեամբ Քոչարի նուագախումբին:

Տաք մթնոլորտ, հաճելի անակնկալներ:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԻՔ

Հ. Բ. Ը. Միութեան տարեկան վաճառք – Քերմէսիի Շաբաթ, 29 եւ եւ Կիրակի 30 Մարտ, Ալեք Մանուկեան Մշակութային Կեդրոնին մէջ: Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Իսիի մասնաճիւղը Ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները Մարտ 14, Ուրբաթ իրիկուն ժամը 20·30ին՝ Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ՝ 45 Ռիւ տը լա Տէֆանս:

Շատ կարեւոր օրակարգ: Վարչական ընտրութիւն եւ զանազան հարցեր: Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը կարեւոր է:

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Շաւիլի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները Ուրբաթ, Մարտ 14 ժամը 21ին սովորական հաւաքատեղին: Օրակարգ.— Պաշտ. ժողովի զեկուցում, Նոր վարչութեան ընտրութիւն: Ներկաներու թիւը օրինաւոր կը նկատուի:

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Շրջ. վարչութիւնը միջմասնաճիւղային ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջանի իր բոլոր մասնաճիւղերը Շաբաթ, Մարտ 15, ժամը 15էն 18:

à Vendre

Machine circulaire à vendre, marque Wildt Meller Bromley, modèle S. P. J. diamètre 22 jauge 12 — équipement standard.

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ
ՅՕՐՂ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

ՀԱՆԴԷՍ

Նուիրուած 60ամեակին

Կազմակերպութեամբ՝ Անթէռ – Պուա Քոլոմպի եւ շրջանի մասնաճիւղին, Կիրակի Մարտ 16, ժամը 15·30ին Պուա – Քոլոմպի քաղաքապետարանի սրահը

32, Rue Paul-Déroulède

Կը նախագահէ՝

ՏԻԿԻՆ ՊԵՐՃՈՒՀԻ ՍԱՂԱԹԵԼԵԱՆ

Կը խօսի՝ Պ. ՎԱՀԱՆ ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ

Հայ Կարմիր Խաչի Քարտուղար

Գեղարուեստական բաժին.—

Պ. Պ. Վիգէն եւ Յարութ «Յարդար» *համոյթը՝ իրենց ժողովրդական երգերով ու նուագներով: Բացառաբար կը պարէ սիրուած պարուհի* Սթեֆլլա Պագըրճեան:

Ֆիլմի ցուցադրութիւն՝ 1979ին պատրաստած Հայաստանի մէջ 600 քիլոմեթր ճամբորդելով Պ. Գէորգ Այանեանի կողմէ:

Մուտք՝ 15 ֆրանք

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կեսարիոյ եւ շրջանի Հայր. Միութեան դասախօսութեան Թուականը Մարտ 23, Կիրակի օրը՝ Արշակ Ալպօյաճեանի մասին: Եւ տարեկան ճաշը Մայիս 18ին, «Ալեք Մանուկեան» սրահը:

Commémoration du 24 Avril

voyage en arménie

(du 21 avril au 6 mai)

Organisé par SEVAN-VOYAGES et SABERATOURS

Accompagné par V. Sarkissian

Départs par avion de : MARSEILLE — LYON — PARIS

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԱՊՐԻԼ 24Ի ԱՌԹԻՒ

Կազմակերպուած Սեւան–Վօյաժի եւ Սապէրաթուրի կողմէ:

ԱՊՐԻԼ 24ԷՆ ՄԱՅԻՍ 6

Ընկերակցութեամբ՝ ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ

Renseignements et inscriptions :

A LYON

sevan voyages
SARKISSIAN Varoujar
50, cours de la Liberté
69003 LYON
Tél. (78) 60 13 66

A PARIS

saberatours
BAGHDASSARIAN Levon
3, rue de l'Arrivée
Imm. CIT 7e ètage
75015 PARIS
Tél. 538 67 47

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Տէր եւ Տիկին Ալէքս Փափազեան իրենց անդրանիկ Թոռնիկին՝

ԱՍՏՂԻԿ-Ի

Ծննդեան ուրախ առթիւ (Փարիզ, 13 Փետրուար 1980), կը նուիրեն 500 Ֆ. Գոքինիոյ Սոֆիա – Լեւոն Յակոբեան Վարժարանին, 500 Ֆ. «Յառաջ»ին, 500 Ֆ. Սամուէլ – Մուրատեան Վարժարանին:

× Նոյն ուրախ առթիւ Տիկին Գեղամ Շինիքճեան – Փափազեան 250ական Ֆ. կը նուիրէ Գոքինիոյ Սոֆիա – Լեւոն Յակոբեան Վարժարանին եւ «Յառաջ»ին (Ստանալ «Յառաջ»էն):

ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ ԵՒ ՔՈՒԹԷԶԻ

Էսահան Բարեկամական Միութեան տարեկան ընդհ. ժողովը կը գումարուի կիրակի, Մարտ 16, ժամը 15·30ին Ալեք Մանուկեան սրահը՝

Centre Culturel Alex Manoogian
118, Rue de Courcelles, Paris 17e

Կը հրաւիրուին բոլոր սան եւ համակիրները: Կը խնդրուի ներկայանալ անդամաքարտերով: Չունեցողները կրնան ունենալ տեղւոյն վրայ:

UGAB - JEUNE

CLUB THEATRE

Profitez d'un nouveau délai qui vous est offert pour vous inscrire au Club Théâtre, car sous la direction de Jacques KECHICHIAN, notre metteur en scène, a lieu tous les Samedis après-midi, de 15 h. 30 à 18 h. 30, un véritable festival d'art dramatique.

Yoga, exercices de diction, sketches, improvisations, piecettes...

Pour vous inscrire, adressez-vous
Centre Culturel Alex Manoogian
118, Rue de Courcelles, Paris 17e
Tél. : 763-86-71 227-12-26

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վասպուրականի յաղթական հերոսամարտի տօնակատարութեան 65րդ տարեդարձը Ապրիլ 13ին, Մշակոյթի Տան «Վասպուրական» սրահին մէջ ժամը 13ին ճաշով:

VENEZ APPRENDRE OU PERFECTIONNER

LA LANGUE

ARMENIENNE

Les cours pour ADULTES organisés par la Croix Bleue de CHAVILLE ont lieu : tous les Lundis 18 h. 30 initiation — 20 h. 30 perfectionnement histoire et littérature.

Les cours sont dispensés par Madame SYLVA EBLIGHATIAN-KARAGULIAN

dans la salle de l'église arménienne de Chaville, 4 rue des trois Chamtiers

Téléphonez à Madame Nazélie FOURTUNE 16 32 38.46.75

ԵԿԷՔ ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾԵԼՈՒ

ՀԻՐ ՀԱՅԵՐԷՆԸ

եւ Հայոց պատմութիւնն ու գրականութիւնը: Շաբիլի կապոյտ խաչի ՋԱՓԱՀԱՍԵՐՈՒԻ դասընթացքները տեղի կ'ունենան՝ ամէն երկուշաբթի

սկսնակները ժամը 18·30ին

յառաջացածները ժամը 20·30ին

Կը դասաւանդէ Տիկին ՍԻԼՎԱ ԷՊԼԻՂԱԹԵԱՆ – ՔԱՐԱԿԻԻԼԵԱՆ

Շաբիլի Հայոց եկեղեցւոյ սրահը, վերեւի հարկին:

Հեռաձայնել Տիկին Նազելի Ֆուրթիւնի 16 32 38·46·75

Imprimé sur les Presses
du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՄԱՐՏ
13
JEUDI
13 MARS
1980

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Արտասահման : Տար. 300 Ֆ. - Հատ : 2 Ֆ.
Ֆրանսա : Տար. 260 Ֆ. - Վեցամսեայ : 140 Ֆ.

55ԴԱՐԻ — ԹԻՒ 14.601 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 55e ANNÉE — No 14.601

ՀՌՈՄԻ ԱՐԻՒՆԱԼԻ ԵՂԵՌՆԱՓՈՐՁԷՆ ԵՏՔ

ՋՈՒԻՑԵՐԱԿԱՆ ՁԱՅՆԱՍՓԻՒՌԻ ՀԱՂՈՐԴՈՒՄԸ

Իտալական եւ Փրանսական Մամուլի Արձագանգները

ԻՏԱԼԻՈՑ ՀԱՑՈՑ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ՑԱՒԻ ԵՒ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒՄԻ ՀԵՌԱԳԻՐԸ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԴԱՀԻՆ

Մեր նախորդ թիւով լայնօրէն անդրադարձած էինք Հռոմի արիւնալի եղեռնափորձին, որ երկուշաբթի իրիկուն տեղի ունեցած էր ոչ հեռու կայարանէն (Սքա–ցիուճէ Թեռմինի) եւ որու հետեւանքով երկու անցորդ մեռած էին եւ 16 հոգի ալ վիրաւորուած, ոմանք՝ ծանրօրէն:

Կը բաւէ որ արիւն թափի, որպէսզի անդամ մը եւս օտար մամուլը, ձայնափիւռն ու հեռատեսիլն ալ մէյեցած յիշեն թէ իրաւազրկուած հայ ժողովուրդ մը կայ եւ եթէ նոյնիսկ զատապարտեն նման արարքները, իրենց տուած լայն արձագանգը կը բաւէ քաջալերանք մը ըլլու համար: Արդարեւ, բոլորս տեսած ենք ընդունիլ թէ մէյազդային մասնագէտները սկսան հետաքրքրուիլ Հայ–յերով երբ ծայր տուին մահափորձերն ու եղեռնափորձերը, դժբախտաբա՛ր:

Այսպէս, երեքշաբթի ժամը 12·30ին Լուկանոյէն (իտալական Զուիցերիա) Մոնթէչենեռի ձայնասփիւռի կայանը երկար հաղորդում մը կը նուիրէր Հայերուն: Անդրադառնալով նախորդ իրիկուան Հռոմի եղեռնափորձին, խօսնակը կ'ըսէր թէ բացայայտ է որ ահաբեկչական այս արարքները չեն ծառայեր հայ ժողովուրդին երբ անմեղ մարդոց կը զոհէին: Ապա կը յիշէր հակիրճ կերպով Հայոց պատմութիւնը, առաջին ցեղասպանութիւնը արդի ժամանակաշրջանին, Հայաստանի աշխարհագրական դիրքը, հասնելու համար ահաբեկչական զոհ–ծունէութեան եւ կը թուէր հինգ տարիէ կատարուած ահաբեկումները Վիեննայէն Հռոմ ու հարց կուտար. « Ո՞վ են այս ահաբեկիչները եւ որո՞նք են իրենց հե–ռանկարները »: Կը յայտնէր թէ հեռա–ձայնով կապուած է Փարիզ ապրող անձի մը հետ, որ նախընտրած է անանուն մը–նալ ընդունելով սակայն թէ մաս կը կազմէ « Հայկ. Ազատագրութեան »:

Աւոր յաջորդեց այն հարցազրոյցը զոր ունեցեր է Փարիզի իր խօսակիցին հետ: Այն հարցումին թէ համաձա՞յն է այս ահաբեկումներուն, պատասխանը եղած է՝ համաձայն ենք բայց պէտք է ըսենք թէ համաձայն չենք այն ահաբեկումնե–րուն հետ, որոնք անմեղ զոհեր կը պատ–ճառեն, ցարդ գաղտնի բանակը խուսա–փած էր ատկէ: Անանուն խօսակիցը ըսած է նաեւ թէ պատերազմական վիճակի մէջ ենք Թուրքիոյ հետ 1915էն ի վեր, որով–հետեւ Հայերու ոչ մէկ իրաւունքը ճանչ–ցուած է:Հին սերունդին դիւանագիտա·աշ–խատանքները արդիւնք չտուին ուրեմն, ինչպէս Փարիզի խօսակիցը«որոշեցինք զէնք առնել պարտադրելու համար մեր իրա–ւունքները»: Լրագրողը կը հարցնէ.— « Կը խորհի՞ք որ մեծամասնութիւնը ձեզի պիտի հետեւի »: Պատասխան՝ « Մէյն ապագան կրնայ պատասխան մը տալ, երբ ժողովրդական պայքար մը կը սկսի, կ'ա–ռաջնորդուի քիչերու կողմէ, չէն Հա–մայնավար կուսակցութեան պատմութիւ–նը օրինակ է »: Դեռ պատասխանելով այլ հարցումներու, հայ երիտասարդը կը խորհի թէ ուրիշ եղեռնափորձեր ալ պի–տի ըլլան, օրը կուգայ վանդի երբ ժո–ղովուրդ մը կ'արթննայ: Ու այս հարցա–զրոյցին վերջաւորութեան, Լուկանոյի լրագրողին Փարիզի խօսակիցը կը յայտ–նէ նաեւ թէ հայկ. պայքարին եզակի ընոյթը անոր մէջ է որ երկու ճակատի վրայ կը կռուի, մէկ կողմէ՝ Թուրքիոյ եւ ամերիկեան աշխարհակալութեան եւ միւս կողմէ՝ Խորհ. Միութեան: Զուի–ցերացին կ'եզրակացնէ իրատես հարցու–մով.— Իրականութիւնը նայինք ճակա–տէն, անկախ Հայաստան մը պատրանք մը կը թուի այսօր, անիրականալի երազ մը ու կը ստանայ սա պատասխանը՝ որևէ քաղաքական ծրագիր պատրանք է բայց այսօրուան պատրանքը վաղուան իրա–կանութիւնն է: Մէկ օրինակ՝ խորհեցէք Պաղեստինի »:

×

Նոյն օրը Երեքշաբթի, Մարտ 11, ցե–ղեկին խտալական հեռատեսիլը, առաջին flաւալէն (կայան) լուրերու բաժնին մէջ կը յայտնէր թէ Հռոմի մէջ, Հայեր կը դործակցին ոստիկանութեան հետ երեւան հանելու համար այն դրդռիչ տարրերը, որոնք նման ահաբեկումներ կը կատա–րեն: Երեքշաբթի օր նաեւ Իտալիոյ Հա–յոց Վարչութիւնը (Միլանօ) զոյգ հեռա–դիրներ կը ղրկէր Իտալիոյ Հանրապե–տութեան նախագահին եւ նախարարա–պետին, որոնց մէջ նախ ցաւակցութիւն կը յայտնէր երկու անմեղ զոհերուն հա–մար, բացարձակապէս կը մերժէր հայկ. ընոյթ տալ արարքի մը զոր կը դատա–պարտէ եւ կը վերագրէ դրդռիչ գործա–կալներու, որոնք կ'ուզեն վարկաբեկել Հայերը այն երկիրներու մէջ, ուր անոնք ապաստան դտած են եւ օժանդակած երկ–րին բարգաւաճման:

×

Իտալական մամուլը, մանաւանդ ձախը քիչ տեղ կուտար այս անգամ, պատկերը տալով նաեւ իտալական հանրային կար–ծիքին, որու վրայ շատ դէշ տպաւորու–թիւն գործած է պատահածը: Ընկերվա–րական օրաթերթը՝ Աւանթի 22 տող կը նուիրէր լուրին, ատոր կէսն ալ չէր տար համայնավար Ունիթան: Աւելի երկար կը դրէր Քոռիէռ տէլլա Սեռան (ի հար–կին, կ'անդրադառնանք յաջորդով):

×

Ֆրանսական մամուլը երեքշաբթի լ–րիկուն է որ աւելի լայն տեղ կուտար: Արդարեւ Լը Մոնտ չէր գոհանար 3րդ էջի իր լուրով, այլ քառակուսիի մը մէջ, առաջին էջի իր տիտղոսին ձախ կողմը կը գրէր « Եղեռնափորձ մը որու տէր է–ղած են հայ ահաբեկիչները, երկու մեռ–ած եւ կը պատճառէ՝ Հռոմ »: 3րդ էջի իր լուրին մէջ կը ճշդէր զոհերուն անուն–ները՝ Տանթէ Սենա եւ Տոմենիքօ Փոր–նեը՝ Տանթէ Սենա եւ Տոմենիքօ Փոր–նեը՝ չէլլօ վաթսունամեայ երկու անցորդները: Լը Մոնտ կ'ըսէր թէ յանուն Հայկ. Գաղտնի Բա–նակի Հեռաձայնողը (Փրանս – Փրէսի) դատապարտած է « Թրքական Փաշիզմը » եւ « Իտալիոյ անտարբերութիւնը Հայե–րու ցեղասպանութեան նկատմամբ »···:

Զորեքշաբթի առաւօտ, Մարտ 12, Քո–թիտիէն տը Փարի Իտալիա՝ Հայկ. եղեռ–նափորձ խորագրին տակ կուտար լուրը կրկնելով հեռաձայնողին յայտարարու–թիւնը « ազգայարութիւն մըն է Թրքա–կան Փաշիզմին եւ իտալական աշխարհա–կալութեան որոնք կ'անգիտանան Հայկ. Դատը »: Նոյն օրուան Լիպերասիոն օ–րաթերթը Հռոմ Հռոմի մէջ՝ երկու մեռ–եալ խորագրին տակ կ'ըսէր նաեւ (երեւի լաւատեղեակ է···) թէ Հայկ. Գաղտնի Բանակը մարքսիստ է:

Թրքական օրաթերթերը՝ Միլլիյէթ, Հիւրրիյէթ եւ Թերճիւման կը գոհանա–յին լուրին արձագանգ հանդիսանալով: Աւելորդ է ըսել թէ նման ահաբեկումները պիտաւորապէս Թուրքին կը ծառայեն:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍԹՐԱՋՊՈՒՐԿԻ Եւրոպական Խորհրդարանի մէջ, ուխտառնամեայ (երեսպատկան) անդամը՝ Լուիզ Վայս «Լոյ' երեսպատկան) անդամը՝ Լուիզ Վայս «Լոյ' երեսպատկան » պոռացած է վաթսունամեայ Ժ. Մառշէի որ կ'առաջարկէր Մարդկա–յին իրաւանց յանձնախումբի մը ստեղ–ծումը քննելու համար մարդկային իրա–ւունքներու բռնարարումը եւրոպական ինը երկիրներուն մէջ: Պարզ է որ այս «խիստ չհեկեան» առաջարկը, չհեկեան մանա–նաւանդ ընդդիմ ինքնութեան պատճառաւ, մերժուած է լայն մեծամասնութեամբ: Գալով Մառշէի անցեալին, իր այն առեն–ուան կինն ալ վկայութեան եկած է հաս–տատելու համար թէ 1943ին Մառշէ վե–րադարձած էնորմանտի եւ այլեւս հոն մնացած: Գալով էֆսիբէսի խմբագրա–պետին, անուանարկութեան դատ բացած է Մառշէի դէմ, որ չինծու որակած էր իր բերած փաստաթուղթը:

ՎԱԽԹԱՆԳ ԱՆԱՆԵԱՆԻ ՄԱՀԸ

Երէկուան մեր թիւով տուած էինք մահուան լուրը տաղանդաւոր արձակա–գիր Վախթանգ Անանեանի:

×

Ծնած էր 1905ին՝ Դիլիջանի գաւառի Պօղոսքիւղիա (այժմ Շամախեան) գիւղը: Դառն մանկութիւն եւ պատանեկութիւն մը ունեցած է: Զորս տարի յաճախելէ ետք Դիլիջանի նախակրթարանը ձգած է դպրոցը եւ գիտելիքները զարգացուցած ինքնաշխատութեամբ: 1926 – 29 թուա–կաններուն աշխատած է « Աւանդարդ » եւ 1929 – 30 « Մաճկալ » թերթերու խմբագրութիւններու մէջ: 1931 – 1935 թուականներուն եղած է « Սոցիալիստա–կան գիւղատնտեսութիւն » թերթի, «Սո–ցիալիստական ազրոնոմիա» եւ «Կոլխոզ–նիկ» հանդէսներու խմբագիրը: Բ. Աշ–խարհամարտէն ետք պաշտօնավարած է « Սովետական Հայաստան » թերթին մէջ:

Վախթանգ Անանեան մեծ վաստակ ու–նի մանաւանդ մանկական դրակա–նութեան զարգացման մէջ: Հայաստանի բնաչխարհի գեղեցկութիւններուն եւ աշ–խատաւոր մարդոց նուիրուած իր բազ–մաթիւ պատմուածքներն ու նորավէպերը դարձած են պատանի եւ երիտասարդ ըն–թերցողներու սիրած դործերը: « Սեւանի ափին » եւ « Ցովազածորի գերիները » վէպերը արժանացած են Հայաստանի պե–տական մրցանակներու եւ անոնցմով պատրաստուած են « Լեռնային լճի գաղտ–նիքը » եւ « Ցովազածորի գերիները » չարժանկարները: Միւս ծանօթ գործերն են՝ « Քարանձաւի բնակիչները », « Լեռ–նային կածաններով », « Հայաստանի կենդանական աշխարհը » (հինգ հատոր) եւայլն: Վախթանգ Անանեանի գործերը թարգմանուած են աւելի քան 40 լեզու–ներու:

«Ցառագ» յաճախ հրատարակած է իր դրութիւնները, մանաւանդ որոշ–դական պատմուածքները:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՄՈՒՐԱԴ ՄՈՒՐԱԴԵԱՆ

ԵՐԵՒԱՆԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏ ՎԵՐԸՆՏՐՈՒԱԾ

Հայաստանի Գերագոյն Խորհուրդի նիստերու դահլիճին մէջ տեղի ունեցած է Երեւանի քաղաքային Խորհուրդի նոր՝ 17րդ նստաշրջանը: Բացումը կատարած է աւագագոյն անդամը՝ ճարտ. կ. Ցա–կոբեան: Ժողովի օրակարգի նիւթ եղած են կազմակերպական հարցեր եւ քաղա–քապետարանի Գործադիր Կոմիտէի 1979ի հաշուետուութիւնը: Խօսք առնելով Հա–յաստանի Համայնավար Կուսակցութեան Երեւանի քաղաքային կոմիտէի Ա. քար–տուղարը՝ Լ. Ներսիսեան, կուսակցական խումբի յանձնարարութեամբ առաջար–կած է Երեւանի քաղաքապետ վերընտրել Մուրադ Ցովհաննէսի Մուրադեանը: Ա. – ռաջարկը ընդունուած է միաձայնու–թեամբ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Գրեց՝ ԶԱՐԵՀ Մ. ՈՐԲՈՒՆԻ

Ես լրագրող չեմ, բայց ահա լրագրութիւն կ՚ընեմ մղուած խիստ կենսական պահանջէ մը: Լրագրութիւնն ալ գիրքի հետ գործ ունի, բայց դրականութիւն չէ, քանի ամէն մէկը իր օրէնքները ունի: Ես իմ օրէնքներովս պիտի դրեմ հարց մը, վերջապէս, որ յիսուն տարիէ իմ մէջս է, հոն կը չարժի, կը դառնայ, կ՚ելլէ կ՚իջնէ ու կը տեղաւորուի իմ խելապատակիս մէկ անկիւնը, միշտ նոյնը, ուր ան չի դադրիր սակայն ապրելէ: Ապրելէ մը, որ կը թուենաւորէ պիս: Եթէ կ՚ուզէք, այդ թոյնը ինձմէ պարպելու ճիգ մըն է այս ըրածս, այս գրութիւնը, որպէսզի վերջին օրերուս աւելի Հայ ըլլամ, քան թէ հայ դրող:

Ցիսուն տարի առաջ ես ալ ոտքս լրագրութենէն ներս դրի, որպէս սկանակ, եւ ապրած եմ չնորհակալ եւ երախտապարտ: Ինծի առիթը տրուած էր լրագրող ըլլալու, քանի վէպ մը գրած էի, զոր սիրած էին զիս լրագրութեան մէջ քշողները, որոնք իմ գաղափարական ընկերներս էին: Անոնց այդ սէրն էր, որ զիրենք սիրցուցած էր ինձմէ, որքան իրենց գաղափարները, այսինքն, ի մէջ այլոց, հայրենասիրութիւնը: Կը սիրէինք այն հայրենիքը՝ ուր չէինք կրնար երթալ եւ կը զիմէինք դէպի օտար երկիրներ թրքական ջարդերէն պարպուած մեր երկիրը ձգելով, հեռանալով անկէ ընդմիշտ, առանց երբեք պահանջելու մեր երկիրը: Ահա այս ոգին, այս խեղճ հոգին է որ տուն տուաւ մեր լրագրութիւնը: Քանի որ հրաժարած էինք մեր հողերէն, մեզի կը մնար ճանչցուիլ, փոշիի պէս չսպրելու համար, բայց ի՞նչպէս ճանչցուիլ, հարկաւ իրրեւ զոհ, իրրեւ զոհուած, ջարդուած ժողովուրդ, որ փաղցներուն մէջ անցորդներուն նայուածքին գութի նշոյլ մը մէկ տեսնէ, գութով ապրելու համար, որովհետեւ, դիտէ՞ք, մարդ միայն հացով չէ որ կ՚ապրի, այլ նաեւ զգացումով: Եւ ահա մեր լրագրութեան էջերուն մէջ նստած խեղճութիւնը: Խեղճութիւն չի նշանակեր հարուստ կամ աղքատ ըլլալ: Աւիկա մեր, Հայու, հոգեվիճակն է: Հարուստ կամ աղքատ, մեր կիներուն, մեր աղջիկներուն նայուածքին հոգի տրօրող մելամաղձութիւնը, որ իրմէ կը հեռացնէ հայ տղան, որ կը դիմէ զուարճանալու եւ սիրելու, այո, այո, նաեւ սիրելու զուարթ ու պճլտուն աչքերով օտար աղջիկները: Ի՞նչ կ՚ըսէիք, սիրելի Պըլտեան, Թերեւս այս ալ կրնայիք դնել ձեր դասախօսութիւններուն մէջ, փոխանակ միայն տնտեսագիտութեան եւ ընկերաբանութեան չոր ու ցամաք դիտութեանը:

Վաթսուն տարի է մեր կեանքը պայմանաւորուած է մեր ջարդերով, հետեւաբար եւ մեր հոգեկան եւ մտային խեղճութիւնը պաշտպանելով, վկայ մեր ամբողջ մարմուլը: Մենք հասուն տարիքի չհասանք դեռ, հպարտ ենք միշտ ջարդածներու լակոտները ըլլալնուս: Զայն կը պոռանք չորս հովերուն եւ մեզի մտիկ ընող անգամ չկայ, որովհետեւ պոռչտուքը մտածում չէ, անոր եռեւը մտքէն եկած ծրագիրը չկայ: Կարելի է՞ ապրիլ առանց ծրագիրի:

Հիներուն մռայլութենէն եռք ահա մեր նորերը, երիտասարդները, որոնք հէնք կուտան մեր քաղաքականութեան, մեր դիւանագիտութեան, հոն ուր բան մը չկար: Հիմա ալ կը թուի թէ բան մը չկայ, որովհետեւ չեն խօսիր, կը դրծեն: Գործէն է որ կը հետեւցուի անոնց դիրքը, որ ինչպէս ըսի, մեր կազմակերպիչ քաղաքականութիւնը եւ դիւանագիտութիւնը ըլլայ եւ ոչ թէ վրէժխնդրութեան հարց խեղճ ու կրակ մարդոց պէս: Եւ երթալ քնանալ մեր սիւիւռքեան տէօշէֆիեներուն վրայ: Տակաւին չհասկցանք որ բան մը փոխուած է աշխարհի վրայ: Աշխարհը ինքն է փոխուածը:

Արաբական երկիրները հրապարակ եկան Թուրքիոյ լուծը թօթափելով: Կարպը եկած է միւսներուն, իսկ Թուրքիան, մեր խօսքով՝ Տաճկաստանը, արդէն ծունկերուն վրայ կը քալէ, ուսերնիք չունի, կրակ, լոյս չունի: Սնանկացած երկիր մըն է այլեւս, ձեռքերուն մէջէն պարսից ծոցի սեւ ջուրը թափեցաւ, իսլամական սուրբ միութեան չմասնակցեցաւ, որովհետեւ քրիստոնեայ երկիրները զինքը կը կերակրեն, իրրեւ պահակ Նեղուցներու վրայ Խորհրդային Միութեան դէմ: Մէկ միլիոն Թուրք աշխատաւորներ կան Գերմանիոյ մէջ, մէկ միլիոն ալ Թող Գար – Թըրին զրկեն եւ մնացածները ելլեն երթան Թուրքեստան, իրենց երկիրը՝ ուրկէ եկան, նախ Ռուսաստանը դրաւելով, բայց որովհետեւ Ռուսերը մարերնին լցուցին, անցան Հայաստանի վրայով, Անին ճմռելով իրենց ճիգմէներուն կըռունկներուն տակ եւ կացինահար չեղած Հայերը փախան մինչեւ Սեւ ծովուն եզերքները, անկէ անցան մինչեւ Լեհաստան, Ռումանիա, Պուլկարիա, ինչպէս 1915ին, փոխարինելու համար այդ երկիրներու հին Հայութիւնը, որ չատոնց լուծուած էր արդէն: Պռալօ պոռացող քրիստոնեայ մը չեղաւ անգամ, այնքան որ Քրիստոսի անունով ապրող Գերմանիան է նորէն, ինչպէս 1915ին, պաֆշիշին անուսկին զռնները բացաւ, պարզապէս, դիտէ՞ք թէ ինչու համար... որպէսզի երկիրը պաշըպոզուկ աշխատաւորներու ձեռքը չիյնայ, որպէսզի սովետները ազատօրէն չօգտագործեն զանոնք, արեւմըտեան Հայաստանն ալ ազատագրելով:

Թուրքերը քիւրտական պեղան ունին զլուխնուն վրայ, իրենց աշխատաւորներուն հետ: Ինչո՞ւ անոնց վրայ չուսել – ցնենք հայկականը, ո՞ր օրուան կը սպասենք, հը՞, պարոն Մանուկեաններ, միլիոնիզ ատանկ պարապ տեղը մի դրծածէք, այդ ձեր ըրածները օր մը օղը պիտի ցնդին երբ այլեւս Սփիւռք ըսուած բանը չմնայ, ինչպէս չմնացին նախկին Սփիւռքները: Ամերիկացիներէն սորվե – ցէք թէ ինչպէս կը ծախսեն իրենց ղրամը, քանի որ իրենց երկրին մէջ կ՚ապրիք ու կը գործէք իրրեւ Ամերիկացի: Մեր մշակութային կազմակերպութիւն – ները վարժուած են մեկենասներ ունենալ դիչերը հանգիստ քնանալու համար:

Ինչո՞ւ համար վաթսուն տարուան մէջ ոչ մէկ անգամ պոռացին «մեր հողերը, մեր հողերը կ՚ուզենք» եւ ոչ թէ մեր ջարդերուն ճանաչումը, որ արդէն ի՞նչ բանի կը ծառայէ: Ոչ մէկ բանի: Եթէ ըլլային միջազգային առեանները քննելու համար մեր հարցը, բայց չէ որ այդ հարցին չուրջ հաւաքուած պետութիւն – ները մեզմէ չատ աւելի լաւ գիտեն իրենց արտաքին գործոց նախարարներով եւ դեսպաններով: Երբ չպոռացին կ՚ըսեմ, ըսել չեմ ուզեր որ ղրամը տուողը այդ ալ ընէ, ինչպէս կ՚ընէ բարեգործութիւն – ներու համար ծախսած տաեն: Այդքան միամիտ չենք: Չէ՛, ամբողջ ժողովուրդը իրրեւ մէկ անձ պէտք է պոռայ «մեր հողերը, մեր հողերը», մանաւանդ, ի՞նչ խօսք, մեր Թուլիկ մամուլը, որ մամուլ անգամ չէ, Թղթի մրոտած կտոր: Ար – դարեւ առաջին պատերազմին ամբողջ արաբական երկիրները ձգեցին Տաճ – կաստանը, ինչէս կ՚ըսեն Ֆրանսացիներ – ը, հին, ազոտա զուլպայի պէս: Հրէաստանը զէնքի ուժով հնազարեան երկիրը ազատագրեց, Քիւրտերը զէնք ի բռին կը կռուին, ինչպէս մեր Ֆէտայիները ժամանակին: Մենք ի՞նչ կ՚ընենք, մեր հին մըչակոյթը պատմելով ԵՐԵՍՈՒՆԸՄԻԿ կը քաչենք անդադար, փոխանակ հասկացողութեան զալու Քիւրտերու, Տիւրզիներու, չեմ գիտեր դեռ ինչերու հետ, ամէն պարագայի Ցոյներուն հետ նեղուցները, Բիւզանդիոնը Ցունաստանի ծոցը խոթելու համար: Ամէն տեղէ նախ եւ առաջ բոլոր հաստատութիւնները ոչնչացնել: Մի վախնաք, ատոր համար մեզ բոլոր պիտի չէարդեն: Այնպէս մը ընել որ անանակացած Թուրքիան միայն աղ – տոտ վարտիկով մնայ: Արդէն այդպէս ըլլալու ճամբուն մէջ է :Օգնենք որ կարճ ըլլայ այդ ճամբան: Ամէն բան վախճան մը ունի, մանաւանդ կայսրութիւնները: Ո՞ւր է Բաբելոնը, Եգիպտոսը, ո՞ւր է մեծափառթամ Պարսկաստանը եւ ուրիշ – ները, վաղը կարգը պիտի գայ Միացեալ Նահանգներուն, այո՛, այո՛, նոյնիսկ Սովետական Միութեան, այնքան կեղծ որքան ամերիկեանը: Զիրենք կազմող ազգերը, օր մը, երբ ատենը գայ, պիտի յայտարարեն իրենց անկախութիւնը, ինքնութիւնը: Ամէն բան վախճան մը ունի այս աշխարհին վրայ: Պահ մըն ալ խորհեցէք սա վայրէյասէր մարդուն, որ Նափոլէոն կը կոչուէր· բոլոր կնիկներուն նոր հարուստի պէս մեծապէս զարգէ – ղէններ կը նուիրէր:

Քիչ մըն ալ ըղձօրէն խօսինք:

Այսօր աշխարհը փոխուած է: Քիչ – քիչէ, կռիւէ – կռիւ, երկիրը անանախացած է եւ մէջտեղը մնացին Միացեալ Նահանգները եւ Սովետական Միութիւնը, երկուքը որոնք պիրար կը չորթան ու կը յօշոտեն, ամէն բան կ՚ընեն, այ մէկն ու մէկը ղլորուի գետին: Օր պիտի գայ որ անոնք պիտի ղլորուին առանց կռուելու, տնտեսական անանկութեան պատճառներով եւ այլն, պայմանաւ այլեւս մեծեր չըլլան, ամէն երկիր տասարապէս զործէ, մրցի: Ատոնք երազներ են պիտի ըսէք, բայց ձեզի ո՞վ ըսաը որ երազները չեն իրականութիւնը, երբ մանաւանդ արդէն աշխարհը իր քաղաքակրթութեամբ այդ ճամբուն մէջ մտած է:

Իրաւ է, մարդկային կեանքը յուսահատական եւ զմայլելի է միանգամայն երբ պատմութիւնը կը կարդանք կը տեսնենք որ աշխարհը երկու հակառակ ուժերու միջեւ բաժնուած է: Ցունաստան եւ Պարսկաստան, օրինակի համար: Այսօր անոնք փոքրիկ կէտերու պէս են քարտէսի վրայ: Վաղը աւելի պզտիկ պիտի ըլլայ Պարսկաստանը, այսինքն՝ բանը: Քիչ մը անդին տակաւին պզտիկ բան մը ուռած է Թուրքիան, որուն Թուրք չեն՝ այլ Տաճիկ, եւ որ կլլած Բիւզանդիոնը, Քիւրտիստանի մէկ մասը, միւս մասը Տաճկաստանի մէջ, եւ պզտիկ – մզտիկ բաներ Սեւ Ծովու եզերքը արաբական երկիրները լափած հարուստութին Թուրքին, մանաւանդ անոր ձեռքն առնելով քարիւղի անծայրածիր ըղծատութիւնը: Թուրքիան մնաց աղքատիկ, խեղճուկ երկիրը մը, որ կ՚ապրի բոպագիներուն պաէշիշներով: Այսօր պիվճակին մէջ է ,որ չի կրնար երկար տեն զիմանալ, երբ մանաւանդ Հայերը, Ցոյները, Քիւրտերը եւ այլն իրարու հետ հասկացողութեան գան: Այդ հասկացողութեան կռուանքարերէն մէկը տարբճներուն Թուրքիոյ պատճառած տնտեսական վնասներն են, զինքը փլիքի տանելու համար:

Գիտենք որ աշխարհը կը գառնայ: Ամոր համար է որ կը փոխուին ժողովուրդներու յարաբերութիւնները: Ամէկ մէկ մեծութիւն յաւիտենական է: Ամէն մեծութիւն կը գլորի երբ իր չրջանը կ՚ընէ Օրրանը, օրրանը ի՞նչ է, պիտի՞ք: Մանուկները կ՚օրօրուին վախը ճանչնալու համար, սա մեծերը ինչո՞ւ կ՚օրօրուին իրենց փերուն ոսկորներով: Կ՚ելլեն, կ՚իջնեն. եթէ մէյ մըն ալ իյնան, եա չ որ իրենց օգնութեան պիտի երթամ: Եթէ անոնց սերացած երկիրները պատրաստ չեն, վա՛յ իրենց: Պէտք է պոռան առ օր, բայց ոչ թէ օդին մէջ պոռալով, այ իրենց հոգիին մէջ, եւ այդպէս ապրիլ: Մեր հողերը ,մեր հողերը կ՚ուզենք: Ին «մեր հողերը »կ՚ըսենք, ուրիշներ Թուր հողեր կ՚ըսեն: Թող կարդան պաթիճ ճէնկիզ Խանի պատմութիւնը եւ մարդ ըլլան եւ մարդու պէս գործեն: Իշխող գործը մարդուն համար չէ: Անունը վատ է արդէն:

Ուրեմն, որպէսզի Հայ ժողովուրդը

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

– ԷՐՆԵՍԹ ՖԻՇԸՐ –

Համադրեց՝ ՅԱԿՈԲ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Ան կ՚երազէ կախարդել բնութիւնը նոր ձեւ մը տալ առարկաներուն կախարդական միջոցներով: Հոս հանճարը անհրաժեշտ է ի մոխ ուղեղով արուեստագէտի ստեղծագործական աշխատանքը: Արուեստագէտը եւ իր նիւթը: Արուեստագէտը եւ նիւթը ձեւաւորելու, փոխելու բարդ ընթացքը:

×

Ա) ԳՈՐԾԻՔՆԵՐԸ.–

Պենժամին Ֆրանքլին մարդը կը սահմանէ որպէս «գործիքներ չինող կենդանի»: Մարդը կը մարդանայ աշխատանքի գործիքներու միջոցաւ: Մարդուն եւ գործիքներուն ազդեցութիւնը փոխադարձ են: Ձեռքը մշակոյթի վսեմաւոր օրկանն է, մարդանալու փրոսէսին ծագումն տուողը: Բայց այդ չի նշանակեր թէ միայն ձեռքն է որ կը ստեղծէ մարդը: Նման պարզացում մը այս երեւոյթի պատճառներուն եւ արդիւնքի փոխաբերութեան՝ ճիշդ չէ: Աստիճանական զարգացումի բարդ դրութիւն մը ինչպէս, տեսողութեան տեսլադաշտի ընդարձակումը եւ ճշդրտութիւնը· աստիճանաբար մարմնին ստացած ուղղահայեաց դիրքը, ձեռքի – րու դերին յստակացումը, եւ որպէս արդիւնք մարդկային ուղեղին յաւելեալ ռրակական զարգացումը կը յառաջացնէ նախամարդու ընդհանուր վարմունքին մէջ: Թովմաս Աքուինացի մարդու սահմանումին մէջ կ՚ըսէ· «ճիշդ է թէ ձեռքը կը յառաջացնէ մարդկային միտքը եւ մարդկային դիտակցութիւնը»:

Գործիքներ չինելու այս փրոսէսը մեքենական չէ· «մարդիկ բնազդային ձեւով չեն սորվիր գործիքներ չինել այլ անոնք կը սորվին այդ փորձով» կ՚ըսէ Կորտոն Զայլտ «Գործիքներու Պատմութիւնը »գրքին մէջ: Փորձարկութիւննե – րու այս փրոսէսին կ՚ընկերանայ աշխատանքին նպատակայարմար ըլլալը: Տարբերութիւնը վարպետ ճարտարապետի մը եւ մեղուի միջեւ այն է կ՚ըսէ Մարքս, թէ ճարտարապետին մտ աշխատանքը վերջանալէ առաջ արդէն ատիկա գոյութիւն ունէր ճարտարապետի երեւակայութեան մէջ· «ինչ որ կը պատահի գործաւորը կը փոխէ բնութեան առարկաները, ատիկա կ՚ընէ բնութեան վրայ ուրուն դոյութիւնը երեւնիէն անկախ է, բայց ինք անոր վրայ (բնութեան) կը կիրարկէ իր ուզածը (նպատակը, ճարտարապետի մտքին մէջ պատկերացած ծրագիրը»):

Մարդկային գիտակցութիւնը կը սկսի ծնունդ առնել եւ զարգանալ երբ աշխատանքը նպատակ մը կը հետապնդէ, առարկայական տուեալները ցոյց կու տան թէ մարդուն միտքը արդիւնք է պատմական երկար զարգացումի: Մարդուն կապը բնութեան հետ իրագործելու իր հետապնդած նպատակը յատուկ է իրեն: Որովհետեւ բոլոր միւս ապրող էակներու կապը բնութեան հետ անմիջական է եւ ուղղակի, միայն մարդուն կապն է որ կ՚անցնի միջնորդ մը այսինքն բնութեան եւ մարդուն միջեւ կապը մտածումն է երեւակայութիւնը: Զարգացումի ընթացքը կը չարունակուի .մարդը կը սկսի գանազանել օգտակար եւ նուազ օգտակար գործիքները: Բաւական չէ արդեւս գործիքներ առնել բնութենէն պէտք է տաշել նորերը արտադրել: Սկզբունքի գետնի վրայ ոչինչ անկարելի է այլեւս աշխատանքի գործիքներու մէջ ցայտ: Բաւական էր գտնել ճիշդ գործիքը ընելու այն ինչ որ նախապէս անկարելի էր:

Այսպէս բնութեան վրայ տիրապետելու նոր ուժ մը ձեռք կը ձգուի· այս նոր ուժին պարփակած կարելիութիւնները անսահման են: Այս նոր դիւտին մէջ, անսահման կարելիութիւններու մէջ կը կայանայ կախարդութեան եւ հետեւաբար արուեստին արմատները:

Գործիքը ,երկար վայրկ մը օրինակ, միջոց մըն էր որ կը ծառայէր նաեւ նպատակի մը, ծառին վրայի պտուղը վար բերել: Այսպէս գործիքին վրայ կ՚աշխատիլ: Այսպէս գործիքին վրայ կ՚աշխատիլ նայ նոր յատկութիւն մը· ան պաշտօն մը եւս ունի այլեւս:

(Շար.– 3)

ՊՈՏԱՌԻ ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՎԻ ՀԱՐՑԱՇԱՐԸ

= ՀԱՐՑԱԹԵՐԹ =

ՊԱՏԱՍԽԱՆ ՉԻ ՁԱԽՍԱԾԸ

– Պետք չէիր, Լիմա։ Դուն մայրս ես եւ քեզ համար միշտ էլ պիտի մնամ Ռոբերտը։ Ես ինքս կրնամ ինծի համար որոշել, թե ինչ պիտի ընեմ եւ ինչ չպիտի ընեմ։ Ես ալ ունիմ իմ կեանքս, իմ ապագան, ինչպէս որ դուն ունէիր քու ատեն։ Ես ալ կ՚ուզեմ ապրիլ, սիրել եւ սիրուիլ։ Ես ալ կ՚ուզեմ ունենալ ընտանիք, երեխաներ։ Ես ալ կ՚ուզեմ ունենալ տուն մը, ուր ես եւ իմ ամուսինս միասին պիտի ապրինք։ Ես ալ կ՚ուզեմ ունենալ ամուսին մը, որ զիս սիրէ եւ հարգէ։ Ես ալ կ՚ուզեմ ունենալ զաւակներ, որոնք զիս սիրեն եւ հարգեն։ Ես ալ կ՚ուզեմ ունենալ ընկերներ, որոնք զիս սիրեն եւ հարգեն։ Ես ալ կ՚ուզեմ ունենալ ամէն ինչ, որ դուն ունէիր քու ատեն։ Ես ալ կ՚ուզեմ ունենալ ամէն ինչ, որ դուն ունիս հիմա։ Ես ալ կ՚ուզեմ ունենալ ամէն ինչ, որ դուն պիտի ունենաս վաղը։ Ես ալ կ՚ուզեմ ունենալ ամէն ինչ, որ դուն պիտի ունենաս միշտ։

Ես ալ կ՚ուզեմ ունենալ ամէն ինչ, որ դուն ունէիր քու ատեն։ Ես ալ կ՚ուզեմ ունենալ ամէն ինչ, որ դուն ունիս հիմա։ Ես ալ կ՚ուզեմ ունենալ ամէն ինչ, որ դուն պիտի ունենաս վաղը։ Ես ալ կ՚ուզեմ ունենալ ամէն ինչ, որ դուն պիտի ունենաս միշտ։

– Պատասխան չի ձախսածը։

ՈՎ ԿԱՐՈՂԱՑԱՒ ՍՏԱՆԱԼ

– Ո՞վ կարող է ասել, թէ ինչ է ճշմարիտ եւ ինչ է սուտ։ Ամէն ինչ հարաբերական է։ Ինչ որ ճշմարիտ է ինծի համար, կրնայ սուտ ըլլալ ուրիշի մը համար։ Ինչ որ սուտ է ինծի համար, կրնայ ճշմարիտ ըլլալ ուրիշի մը համար։ Ինչ որ ճշմարիտ է այսօր, կրնայ սուտ ըլլալ վաղը։ Ինչ որ սուտ է այսօր, կրնայ ճշմարիտ ըլլալ վաղը։ Ինչ որ ճշմարիտ է միշտ, կրնայ սուտ ըլլալ միշտ։ Ինչ որ սուտ է միշտ, կրնայ ճշմարիտ ըլլալ միշտ։

– Ստանալ, ստանալ, ստանալ... Ամէն ինչ ստանալ, բայց ոչինչ տալ։ Ամէն ինչ ստանալ, բայց ոչինչ տալ։ Ամէն ինչ ստանալ, բայց ոչինչ տալ։ Ամէն ինչ ստանալ, բայց ոչինչ տալ։ Ամէն ինչ ստանալ, բայց ոչինչ տալ։ Ամէն ինչ ստանալ, բայց ոչինչ տալ։ Ամէն ինչ ստանալ, բայց ոչինչ տալ։ Ամէն ինչ ստանալ, բայց ոչինչ տալ։

– Ստանալ, ստանալ, ստանալ...

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Յոհան Տէր-Յակոբեան, Կարապետեան, Սարաֆեան, Օպոզեան, Պահարեան ընտանիքները կը ծանուցա-նեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կա-տարուի իրենց զարմիկին՝

ԱՐԹԻՆ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցին, այս կիրակի Մարտ 16:

×

Տէր եւ Տիկին Յոհան Տէր-Յակոբեան կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշ-տօն կը կատարուի այս կիրակի Մարտ 16, Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցին, 295 Ռիւ Պուալօ իրենց մօր՝

ԱՐՓԻ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ:

Այս առթիւ չնորհակալութիւն կը յայտ-նեն բոլոր անոնց որոնք ծաղկեպսակով, փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով, ան-ձամբ թէ դրաւոր մասնակից եղան իրենց սուգին:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը իր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ըն-կերուհի Նուարդ Սապունճեանի, ընկե-րուհի Ալիս Շահիկեանի, ինչպէս նաեւ հա-մայն ընտանեկան պարագաներուն Աշխէն Տնկոյեանի մահուան առթիւ:

SEANCE MEDICALE PUBLIQUE

Séance médicale publique avec deux courts-métrages sur le cancer de l'utérus et la césarienne, opération effectuées par Mademoiselle le docteur F. Maslemian, chirurgien-gynécologue de Mannheim (Allemagne) actuellement de passage à Paris.

Cette séance aura lieu le Dimanche 16 Mars à 17 heures, au Centre Culturelle Alex Manoougian,

118 rue de Courcelles, Paris 17e

Le public est invité cordialement.

ENTREE LIBRE

ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ ԵՒ ՓՈՓԹԷՅԼ

Էսսեան Բարեկամական Միութեան տարեկան ընդհ. ժողովը կը գումարուի կիրակի, Մարտ 16, ժամը 15·30ին Ալեք Մանուկեան սրահը՝

Centre Culturel Alex Manoogian
118, Rue de Courcelles, Paris 17e

Կը հրաւիրուին բոլոր սան եւ համա-կիրները: Կը խնդրուի ներկայանալ ան-դամաքարտերով: Չունեցողները կրնան ունենալ տեղւոյն վրայ:

Imprimé sur les presses du Journal «Ha ratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

office national de la culture et des traditions ARMENIENNES

(Président d'Honneur : Mr ALAIN POHER, Président du Sénat)

ORGANISE

UN PELERINAGE HISTORIQUE DU SOUVENIR

à DEIR-EL-ZOR (Syrie) et à CHYPRE

à l'occasion du 65ème anniversaire de « 1915 »

DU 16 AU 25 AVRIL

Ce pélerinage auquel prendront part des personnalités religieuses, culturelles et des parlementaires français, sera animé par Gérard STEPHANESCO, Des reportages de Télévisions étrangères seront effectuées à cette occasion

Renseignements et inscriptions :

L'Office National de la Culture et des Traditions Arméniennes
LEVON BAGDASSARIAN, 3 Rue de l'Arrivée, 75749 Paris Cedex 15
Tél. : 538.67.47 — Lic. A 1037
Sur LYON. — V. SARKISSIAN 50, Cours de la Liberté
Tél. : (7) 860-13-66

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՓԱՐԻԶ.— Տէր եւ Տիկին Մխրան Եփ-րեմեան իրենց մօր յիշատակին 2000 ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ին:

×

ՓԱՐԻԶ.— Պ. Զիլինկիրեան 140 ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին:

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Պ. Աւետիսեան 100 ֆր. կը նուիրէ:

×

ՍԷՆԹ – ԷԹԻԷՆ.— Տիկին Վիքթորիա Տէրտէրեան 100 ֆր. կը նուիրէ իր ա-մուսնոյն յիշատակին:

ՅԵՏԱՁԳՈՒԱԾ Է:

Հոգեզալուստի (Պենտէկոստէ) տօնին տեղի պիտի ունենայ երեք օրուան ար-ձակուրդը Հայ Կարմիր Խաչի Նորման – տիի Մանկանց Բոյնին մէջ, փոխանակ Զատիկին:

COMITE DES JEUNES
de l'UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE de MARSILLE

33, Cours Pierre Puget

IMPRESSION D'ARMENIE

Une projection-débat à la suite du voyage que nous avons effectué en Août 1979 sur l'invitation de Sa Sainteté VAZKEN I, Catholicos de tous les Arméniens.

Le Samedi 15 Mars à 21 heures
— Projection d'un film
— Projection de diapositives.

ENTREE LIBRE

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Իսիի մասնաճիւղը Ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները Մարտ 14, Ուրբաթ իրի-կուն ժամը 20·30ին՝ Իսիի Հայ Մշակոյ-թի Տան մէջ՝ 45 Ռիւ տը լա Տէֆանս:

Շատ կարեւոր օրակարգ: Վարչական ընտրութիւն եւ զանազան հարցեր: Բո-լոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը կա-րեւոր է:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՇԱՒԻԼ

Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը չնորհա-կալութեամբ ստացած է 500 ֆր. Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Զիլինկիրեանէ ողբացեալ վրոյր Զիքունիի մահուան առթիւ փո-խան ծաղկեպսակի:

×

Կապ. Խաչի Անիէռ – Պուա Քոլոմպի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստա-ցած է Պր. Տէր-Գրիգորեանէ 100 ֆր. փոխան ծաղկեպսակի Պր. Մանուկեանի կսկծալի մահուան առթիւ:

×

Ալֆորվիլի Ս. Մեսրոպ կրթարանը չը-նորհակալութեամբ ստացած է Տիկ. Սա-թենիկ Գալուստեանէ 300 ֆր., փոխան ծաղկեպսակի ողբացեալ Շողիկ Գալուստ-եանի մահուան առթիւ, ինչպէս նաեւ 100 ֆր. Տիկին Զիչէրեանէ:

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Քլերմոն – Ֆեռանէն Տէր եւ Տիկին Մի-չէլ Սոնեի (Ծնեալ Զաքարեան) 300 ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ին ի յիշատակ իրենց ծնողաց՝ Զաֆար եւ Մարի Զաֆարեանի:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տէր եւ Տիկին Ղազար Ղազարեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Տիգրան Ղազարեան եւ զաւակները, Տի-կին Գոհարիկ Ղազարեան եւ աղջիկը, Տէր եւ Տիկին Սարգիս Ղազարեան եւ զաւակ-ները (Մոնաքօ) չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, դրաւոր, ծաղիկով, փոխան ծաղիկի նը-ւէրներով ցաւակցութիւն յայտնեցին ի-րենց մօր եւ մեծ-մօր՝

ՏԻԿԻՆ ԼԻԻՍԻ ՂԱԶԱՐԵԱՆԻ

մահուան առթիւ: Մասնաւոր չնորհակա-լութիւններ կապ. Խաչին, Պօմոնի Զա-ւարեան կոմիտէին, Մարսէյլի Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէին, Նոր Սերունդին, Հ. Մ. Ը. Մ. – Արծիւ, Սահակ – Մեսրոպ երգ-չախումբին, Պօմոնի Թաղականութեան, ինչպէս նաեւ Շահան, Նշան եւ Եղիշէ քա-հանայ Հայրերուն:

à Vendre

Machine circulaire à vendre, marque Wildt Meller Bromley, modèle S. P. J. diamètre 22 jauge 12 — équipement standard.

Dertomayan
35, Ave. Bourgain — ISSY
Tél. : 642-20-60

ՇԱՒԻԼ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ՀԱՍԿՈՒՄ

Այս Ուրբաթ, Մարտ 14ին, երեկոյեան ժամը 7ին, Շաւիլի Ս. Գրիգոր Լուսա-ւորիչ Եկեղեցւոյ մէջ ՀԱՍԿՈՒՄ կը կա-տարուի բոլոր եկեղեցականներու մաս-նակցութեամբ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս կիրակի, Մարտ 16, կը պատ-րաստ հիւրասիրութիւն քաղաքս գտնուող՝

ՆԵՐՍԷՍ ՔՀՆԾ. ԳՈՈՉԵԱՆ

Հոգեւոր հովիւ Աւստրալիոյ Սիտնէ-յի հայոց:

TRANSTOURS

organise plusieurs voyages à Erévan avec divers programmes

14 jours à Erévan - 2 jours à Moscou

TOUS LES VOYAGES PAR AVION — HOTEL 1ere CLASSE — PENSION COMPLETE

prix du premier voyage: 3.300 F

	départ :	*retour :*
1er voyage —	18 AVRIL	3 MAI
2e voyage —	11 JUIN	26 JUIN
3e voyage —	28 JUIN	12 Juillet
	3 jours à Léningrad, 1 jour à Moscou, 12 jours à Erévan	
4e voyage —	6 AOUT	21AOUT
5e voyage —	13 SEPTEMBRE	28 SEPTEMBRE
6e voyage —	1er OCTOBRE	16 OCTOBRE

DIRECT DE MARSEILLE

1er voyage — du 11 au 25 AOUT
2e voyage — du 8 au 22 SEPTEMBRE
3e voyage — du 6 au 20 OCTOBRE

du 18 avril au 10 mai

DEPART DE TOULON

à bord du « Chota Roustavelli »

Croisière en mer Noire - 1er Mai à Erévan

23 JOURS DONT UNE SEMAINE A EREVAN

en cabine 4 personnes

3.900 F

(*pension complète et séjour à Erévan compris*)

TRANSTOURS, 25 Rue d'Argenteuil, 75001 Paris — Tél. : 261-58-28

ուր կարելի է ներկայանալ ամէն Հորեքշաբթի և Ուրբաթ կէսօրէ եառ ժամը 15ին 18

Մարսէյլ՝ *դիմել Զ. ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆԻ*
11, Rue du Bassin — SAINT-JULIEN. Tél. : 93-04-90 et (42) 83-31-55

Վալանս՝ *դիմել Ն. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆԻ* —Ալֆորվիլ՝ *դիմել Յ. ՊՕՅԱՃԵԱՆԻ*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Շաւիլի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկե-րուհիները Ուրբաթ, Մարտ 14 ժամը 21ին սովորական հաւաքատեղին: Օրակարգ.– Պաշմ. ժողովի զեկուցում, Նոր վարչու-թեան ընտրութիւն: Ներկաներու թիւը օրինաւոր կը նկատուի:

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ
ՅՕՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ

ՀԱՆԴԷՍ

նուիրուած 60ամեակին

Կազմակերպութեամբ՝ Անիէռ – Պուա Քոլոմպի եւ չրջանի մասնաճիւղին, կի-րակի Մարտ 16, ժամը 15·30ին Պուա – Քոլոմպի քաղաքապետարանի սրահը

32, Rue Paul-Déroulède

Կը նախագահէ՝

ՏԻԿԻՆ ՊԵՐՃՈՒՀԻ ՍԱՂԱԹԵԼԵԱՆ

Կը խօսի՝ Պ. ՎԱՀԱՆ ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ

Հայ կարմիր խաչի Քարտուղար Գեղարուեստական բաժին.—

Պ. Պ. Վիգէն եւ Յարութ «Յարդար» *համոյթը՝ իրենց ժողովրդական երգերով ու նուագներով: Բացառաբար կը պարէ սիրուած պարուհի Սթելլա Պագըրճեան:*

Ֆիլմի ցուցադրութիւն՝ 1979ին պատ-րաստած Հայաստանի մէջ 600 քիլո-մեթր ճամբորդելով Պ. Գէորգ Այանեանի կողմէ:

Մուտք՝ 15 ֆրանք

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Շրջ. վարչութիւնը մի-ասնաճիւղային ժողովի կը հրաւիրէ փարիզի եւ չրջանի իր բոլոր մասնաճիւ-ղերը Շաբաթ, Մարտ 15, ժամը 15ին 18:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Վալանսի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղե-ցւոյ կրօն. Ընկերակցութիւնը չնորհակա-լութեամբ ստացած է Յակոբ Գիւնկէեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի.—

Այրի Տիկ. Վեհանոյշ Գիւնկէեան, Յա-նին Գիւնկէյեան, Սիւզան Գիւնկէյեան, Տէր եւ Տիկ. Ռոպեր Գիւնկէյեան, Տէր եւ Տիկ. Հացպանեան Անտրէ 1000 ֆր., Տէր եւ Տիկ. Գարաճեան Գրիգոր, Տէր եւ Տիկ. Կարնիէ Մարսէլ–Փիէր, Արզուման-եան ընտանիք (Սէն Շամոն), Սէմէրճեան Ռեմոն եւ Մելինա 300ական ֆրանք, Տէր եւ Տիկ. Պապաեկիւտեան Ժան, Տէր եւ Տիկ. Գիւզարճեան Սարգիս, Տէր եւ Տիկ. Հազպանեան Խաչատուր 200ական, Տէր եւ Տիկ. Գալէճեան Սարգիս, Տէր եւ Տիկ. Գալէճեան Ռոպէր 100ական, Տէր եւ Տիկ. Մամբրէ Սեմէրճեան, Տէր եւ Տիկ. Քէչէճեան Տընի 300ական, Օրիորդ-ներ Թընկըրեան Թագուհի եւ Վարդուհի 200, Տէր եւ Տիկ. Գազանճեան 100, Թա-ղի առեւտրականներ 315,6 Փիլիպոսեան Ժան – Ժաք, Տէր եւ Տիկ. Քրոս, Տէր եւ Տիկ. Նուբեան 100ական, Առաքելեան եւ որդիք 1000, Տէր եւ Տիկ. Վերժ Ելքո-վանեան 200, Վալանսի Հ. Բ. Ը. Միու-թիւն 100, այրի Տիկ. Վարդանոյշ Հայ-րապետեան 150, Տէր եւ Տիկ. Ժամկոչ-եան 200, Տէր եւ Տիկ. Լուիզէ Հանրի 100:

ՈՒՐԲԱԹ
ՄԱՐՏ
14
VENDREDI
14 MARS
1980

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Արտասահման : Տար. 300 Ֆ. - Հատ : 2 Ֆ.
Ֆրանսա : Տար. 260 Ֆ. - Վեցամսեայ : 140 Ֆ.

55ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.602 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 55e ANNÉE — No 14.602

ՀՌՈՄԻ ԱՐԻՒՆԱԼԻ ԵՊԵՌՆԱՓՈՐՁԷՆ ԵՏՔ

«Զորս երկիրներու Գաղտնի Սպասարկութիւնները Կ'ուրասան Հայ Ահաբեկիչները»

ԿԸ ԽՈՐԱԳՐԷ ՔՈՒՒԻԷՒՒ ՏԷԼԼԱ. ՍԵՌԱ, ՄԱՐՏ 12ԻՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎՐԴՈՎՈՒՄ ԵՐԿՐԻՆ ՄԷՋ, ԱՆՄԵՂ ԶՈՀԵՐՈՒ ՊԱՏՃԱՌԱԽ

Ցաւոն « Հայ Գաղանի Բանակ »ի մը Քրանս-Փրէս գործակալութեան հեռագիրը անծանօթը, որ ըսած էր նաեւ (դէպ անպերճախօս մը, ըստ իտալական թերթերուն) թէ ասիկա ազդարարութիւն մըն է՝ իտալական « աչխարհակալու - թեան » (??) որ կ'անպիտանայ Հայ Դատը, անտարբեր է, կրնայ վստահ ըլլալ թէ գոնէ այս օրերուն իտալական թերթերուն մէջ այդ անտարբերութիւնը զարգացած է բայց չէ վերածուած մասնաւոր համակրանքի մը···:

Նախ վերյիշենք, քիչ մը աւելի մանրամասնօրէն, երեքշաբթի օրուան թերթերու արձագանգները, քանի, մեր նախորդ թիւով, միայն հակիրճ ակնարկ մը կըրցած ենք նետել զուիցերական ձայնա - սփիւռին Հաղորդումին պատճառով:

Ի ձիռնադէպ, առաջին էջին վրայ լայն տեղ տուած է, նկարով մը եւ մանրամասն նկարագրութիւնը ընելով ահաբեկման ձեւին: Զոհերուն մէջ, ինչպէս դրեցինք, կան երկու մեռեալ· մէկը՝ 67 տարեկան Տանթէ Սենա, հանգստեան կոչուած փրոֆեսէօր մըն է, վենետիկ ապրող, որ պարտէզը գացած էր Հոմ, միւսն ալ՝ փորչելլօ սափրիչ, Նափոլիթանցի: Վիրաւորներուն մէջ կան բազմաթիւ եւ րիստասարդներ: Երեք ուսանողուհիներ, 16 տարեկան, ծանրօրէն վիրաւորուած են, 1 ժամ կանուխ դուրս կ'ելլէին իրենց դպրոցէն, որովհետեւ դասատու մը կը բացակայէր: Միւս վիրաւորներուն մէջ կան երեք ոստիկան եւ ուրիշ անցորդներ 20 տարեկան, 21 տարեկան, 43 տարե - կան, 59 տարեկան, որոնք կրնան մինչեւ 40 օր հիւանդանոց մնալ, ամանց վիճակը չատ ծանր ըլլալով: Իլ ձիռնադէ երկար անդրադառնալէետք առաջին էջին վը - րայ, 18րդ էջին մէջ ալ կը փորձէ պա - տասխանել սա հարցումին՝ ո՞վ են Հա - յերը: Կը խորագրէ պատասխանը՝ «Բը - րիտոնեայ համայնք մը ճնշուած թուրք ցեղային մեծամասնութեան կողմէ »: Ապա, կը բացատրէ թէ ժողովուրդ մըն են Որհ· Միւթէեան եւ Թուրքիոյ սահ - մաններուն մէջեւ, փոքր քրիստոնեայ հա - ւաքականութիւն մը, որ Օսմանեան տի - րապետութեան ներքեւ մշակութային եւ տնտեսական գետնի վրայ աւելի բարձր էր քան թուրք մեծամասնութիւնը: Ձնանրանալէ ետք ցեղասպանութեան վը - րայ, Միլանոյի օրաթերթը կը յիշէ թէ Ա· պատերազմի վաղորդայնին անկախ գոյութեան մը գաղափարը ծնած էր, բայց այսօր միայն փոքրիկ Որհրդային Հայաստանը կը մնայ: Կ'աւելցնէ թէ վեր - ջերս Հայերը Լիբանանի մէջ ալ նոր պարտութիւն մը կրեցին, հակառակ ա - նոր որ չանացած էին չեզոք մնալ: Կը վերջացնէ յայտնելով թէ Իտալիոյ մէջ Հայերու մեծամասնութիւնը վենետիկ է (որ երեւոյթին լրագրողը որակը չփո - րած է քանակին հետ), յետոյ՝ Ամերի - կա, Քանատա, Աւստրալիա եւ Ֆրանսա:

Ընկերվարական հակում ունեցող Լա Ռեփուպլիքա օրաթերթը « Ոճրային ա - րարքը կրնար կոտորած մը պատճառել » խորագրին տակ կը նկարագրէ եղեռնա - փորձը (ի դէպ երբ առաջին ռումբը պա - յթած է, ոմանք օդնութեան հասնիլ ու - զած են վիրաւորներու եւ իրենք զոհ գա - ցած են երկրորդ պայթումին): Արդէն բոլոր թերթերը համաձայն են ըսելու թէ սարսափի տեսարան մը պարզուած է Հոմի կեդրոնը: Համայնավար օրա - թերթն ալ՝ Ունիթա կը նկարագրէ եղեռ - նափորձը, մանրամասնութիւններ տալով զոհերու ինքնութեան մասին:

Լա Սթամփա բաւական լայն տեղ կու - տայ, վիրաւորներուն մէկուն նկարն ալ հրատարակելով: Հոս ալ նոյն նկարա - գրութիւնը յաւելեալ մանրամասնութիւ - նով մը սակայն: Տեսնուած են երկու ե - րիտասարդները, որոնք կը փախչին կանաչ վեսփայլի (մոթօ) մը վրայ: Թերթը կը յիշէ այլ մահափորձեր, կ'ըսէ թէ Գաղա - նի Բանակը « կը կռուի ազատագրման համար Հայաստանի այն մասին, որ թըր - քական տիրապետութեան տակ է »: Դրու - թեան վերջաւորութեան, Սթամփան կ'ըսէ թէ այսօր վեց միլիոն Հայ կայ, կէսը՝ Որհ· Միւթիւն, միւս կէսն ալ ցրուած աշխարհի չորս կողմը:

Այս առաջին նկարագրական գրութիւն - ներուն կը յաջորդէ՝ քննութիւնը ու Զո - րեքշաբթի առաւ, Մարտ 12ին, Միլա - նոյի գլխաւոր օրաթերթը՝ Քորիէրէ տէլ - լա Սեռա կը խորագրէր առաջին էջը· « Զորս ազգերու գաղտնի սպասարկու - թիւնները կ'որսան հայ ահաբեկիչները »: Գրութենէն կը պարզուի որ այդ չորս Պետութիւններն են՝ Թուրքիա, Աւստրիա, Ֆրանսա եւ ուրեմն՝ Իտալիա: Կ'ըսէ թէ հայ ահաբեկիչներու նպատակը ջարդ մըն էր: Ոստիկանութիւնը կը ճշդէ որ երեք քիլօնոց պայթուցիկ զործածուած է եւ որպէսզի մէկ ռումբը միւսին պայ - թումին պատճառ չըլլայ, առաջինը դրած են ցուցափեղկի մը եռեւ, երկրորդն ալ միւս ցուցափեղկին մէջ: Անդրադառնա - լով վիրաւորներուն, կ'ըսէ թէ չատ ծանր վիճակի մէջ է Մարիանօ Անտրէու, 19 տարեկան: Եղեռնափորձին չուրջ քննու - թիւնը զժուարութիւններ կուտայ ընդհ· դատախազ՝ Տոմենիքօ Սիքոյի, Հոմի Հայերը, չուրջ յիսուն հոգի, ոստիկա - նատուն կանչուած են ,հարցաքննուելու: Ցայտնած են թէ վրդոված են անմեղ զո - հերուն պատճառաւ բայց չեն կրցած որ եւէ օգտակար տուեալ հաղորդել: Ոստի - կանութիւնը, կ'ըսէ Քորիէրէ, կը չանայ վերահաստատել ինքնութիւնը այն երկու երիտասարդներուն, որոնք տեսնուած են կանաչ վեսփայլ մը վրայ փախած տեղ, կարեւորը, կ'ըսէ թերթը, եւ ստիպողա - կանը սա է՝ « ո՞վ » (չակերտը՝ թեր - թինն է) են Հայերը եւ « ի՞նչ » կ'ուզեն:

Զպայքարելու համար յանպատրաստից ձեւով նոր ճակատ մը վրայ, արդարա - դատ, ոստիկան կ'ըսեն թէ չատ կը հաշ - ուեն օտար պաշտօնակիցներու գործակ - ցութեան վրայ: Հանդիպում մը տեղի ունեցած է Հոմի թուրք դեսպանին հետ, որ ըսած է թէ պատրաստ է իտալական իշխանութեան հաղորդելու բոլոր տեղե - կութիւնները որոնք կրնան օգտակար ըլ - լալ: Որհրդակցութիւն կայ նաեւ թուրք դաղտնի սպասարկութեանց հետ ինչպէս նաեւ այն երկիրներուն, ուր Հայկ· ահա - բեկչութիւն եղած է, ինչպէս՝ Աւստրիա եւ Ֆրանսա: Նկատի կ'առնուի նաեւ այլ վարկած մը՝ կապ կա՞յ Հայկ· ահաբեկ - չութեան եւ իտալական ահաբեկչութեան մէջեւ: Քառիէրէ կ'ոգրակացնէ·— Ի դէպ, Հայերէն ելած մարդասպանները, որոնք կը թուին ոչ մէկ տեղէ եկած ըլլալ եւ կ'անհետանան ոչ մէկ տեղ ծանր մտահո - գութիւն մը ստեղծեցին »:

ԵՐԲ ՄՈՍԿՈՒԱ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՑ ԱՆԳԱՐԱՑԻ...

Մարտ 4 թուակիր Պոլսոյ թերթերէն կը խաղեմ հետեւեալ լուրը, որ այլապէս հետաքրքրական բնոյթ ունի·—

Մէջոցէ մը ի վեր, խորհրդային ձայ - նասփիւռն ու մամուլը սկսած են ծանր լեզուով մը քննադատել Թուրքիոյ ըն - թացքը եւ հետապնդած քաղաքականու - թիւնը, այդ առթիւ սպառնալով նաեւ « երկիրը վերածել հիւլէական զերեզմա - նի մը, եթէ պատերազմ մը ծայր տալու ըլլայ Աբեւելքի եւ Արեւմուտքի միջեւ »:

Առաջին անգամ Որհ· Միութեան Հա - մայնավար կուսակցութեան օրկան «Պը - րաւտա»ն էր որ ըրաւ վերոյիշեալ սպառ - նալիքը: Հիմա Մոսկուայի ձայնասփիւռը կը պնդէ, թէ « եթէ ամերիկեան խա - րիսխները Որհ· Միութեան դէմ զոր - ծածուելու ըլլան, Թուրքեւխորհրդային բարեկամութիւնը կը վնասուի »:

Մոսկուայի ձայնասփիւռը, Թուրքիոյ վերաբերեալ իր մեկնաբանութիւնը կ'եզ - րակացնէ հետեւեալ խորհրդածութիւն - ներով·

« ... Մենք ի սրտէ կ'ուզենք հաւատալ որ Թուրք ժողովուրդին փափաքովը չէ որ տուած է Թուրքիոյ ամերիկեան խա - րիսխներուն վերաբերեալ որոշումը: Թուրք ժողովուրդը երբեք թոյլ չէ տար, որ դինքը չահագործողներն ու կեղեքող - ներուն նման դիւրութիւններ ընծայուին եւ երկիրը կերպով մը անոնց չահերուն պահակը դառնայ սահմանին վրայ »:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՎԵՆԻՍԻՆ (Փարիզ Ը·) համալսարանի տեսուչը՝ Փիէռ Մերլէն եւ Որհուրդի մեծամասնութիւնը հրաժարեցան իրենց պաշտօնէն: Լուրը հաղորդեց տեսուչը՝ հետեւեալ Անթէն 2 կայանէն, անըն - դունելի գտնելով որ Որհուրդի փոքր - մասնութեան անդամներ դրդեն փոքր խմբակներ եւ քանդեն հետեւողականօրէն համալսարանի հիմերը: Մերլէն որոշումը տուաւ 13 ժամ պատանդ մնալէ ետք իր պրասենեակին մէջ՝ ուսանողներու կողմէ, որոնք այդ քայլին դիմած էին երկու պատճառներով: Նախ՝ որովհետեւ տե - սուչը բաղձք ներկայացուցած էր օտար ուսանողներու դէմ, որոնք չինծու թուղ - թերով կ'ընդունուէին համալսարան եւ երկրորդ՝ 15 օր առաջ համալսարանին մէջ թմրեցուցիչի առուծախի հետեւան - քով տեղի ունեցած իրարանցումը, երբ ոստիկանութիւնը կը ստուգէր ուսանո - ղական քարթերը: Տեսուչը՝ ուսանողնե - րու ճնշումին տակ, վերջ կուտար քար - թերու ստուգման: Նկատի ունենալով որ քանի մը ամիսէն Վենսէնի համալսարանը պիտի փոխադրուի Սէն - Տընի, Փիէռ Մերլէն ճշդեց որ պիտի չարունակէ ըն - թացիկ գործերը վարել մինչեւ Ապրիլ 30, հատանաբար իշխանութեան բացակայու - թեան հետեւանքով ստեղծուելիք նոր բարդութիւններու առաջքը առնելու նը - պատակով:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ բժիշկներու եւ Ընկերային Ապահովութեան միջեւ բանակցութիւն - ները անելի մէջ ըլլալով Յուլիսէն ի վեր, բժիշկներու գլխաւոր սենտիքան միա - կողմանի որոշում մը տուաւ այցելին - ները բարձրացնելու: Այսպէս՝ առաջին այցելինը, ընդհ· բժիշկին՝ 40էն կ'անց - նի 45 ֆրանքի, իսկ մասնագէտի մը 60էն 68 ֆրանքի:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ երկաթուղիի սակերը 9,4 առ հարիւրի յաւելում մը պիտի կրեն երկուշաբթի Մարտ 17էն սկսեալ: Վեր - ջին յաւելումը եղած էր անցեալ Սեպ - տեմբերին:

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Մարտ 4–6)

ՀԱՅ ԳԻՏՆԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԳԻՒՏԸ ԺԱՆՏԱԽՏԻ ԴԷՄ ՊԱՏՈՒԱՍՏ

Հայ գիտնականները մշակած են թըռ - չուններու չատ վտանգաւոր եւ տարած - ուած հիւանդութեան՝ կեղծ ժանտախտի դէմ գործածուող արդիւնաւէտ պատ - ուաստի նիւթ մը: Նոր դեղը պատրաստ - ուած է կենդանի մարմինէ դուրս ար - ուեստական պայմաններ մէջավայրէն ներս ածած բջիջներու մէջ վիրիւսներու բազ - մացման նոր եղանակով: Այս եղանակը, — ըսած է Անասնաբուժութեան եւ Անաս - նաբուժութեան պետ — հետազօտական Հիմնարկի տնօրէն Փրոֆ· Վաղինակ Ոս - կանեան, — ունի մեծ առաւելութիւն - ներ: Մինչեւ հիմա պատուաստի նիւթը կը պատրաստէին հիւանդութեան յարու - ցիչէն, որ կ'ածէր հաւու սպանդին մէջ: Այս երեւոյթը բազմաթիւ անյարմարու - թիւններ ունէր: Իրրեւ կանոն, սպանդէն կը ստանան քիչ քանակութեամբ վիրիւս: Այդ վիրիւսները չափաւ վարակուած են կողմնակի մանրէներով, որոնք այնքան ալ անվտանգ չեն պատուաստումի են - թարկուող թռչուններու համար: Անհրա - ժեշտ քանակութեամբ պատուաստի նիւթ ստանալու համար Որհ· Միութեան կեն - սաբանական արդիւնաբերութիւնը տա - րեկան քանի մը միլիոն հաւու հատկիթ կը սպառէ: Հայ գիտնականներու մշա - կած նոր եղանակը կարելիութիւն կու - տայ աւելի աժան եւ աւելի արդիւնաւէտ պատուաստի նիւթ հայթայթել Երեւանցի մանուկէտներու դիւտը արժանացած է Որհ· Միութեան Գիտութիւններու Նախարարութեան Գիտական Որհուրդի հաւանութեան եւ յանձնարարուած է ար - տադրել:

×

« ՕԺԻՏՈՎ ՀԱՐՍՆԱՑՈՒԻՆ » ԹԱՏԵՐԱ - ԽԱՂԸ ԹԻՖԼԻՍԻ ԲԵՄԻՆ ՎՐԱՑ

*Թիֆլիսի հայկական տոամաթիք թատ - րոնին մէջ առաջին անգամ ըլլալով բե - մադրուած է « Օժիտով հարսնացուն » թատերախաղը, զոր գրած է Արման Կո - թիկեան, Յակոբ Պարոնեանի « Բոյք » անուարտ գործին մոթիվներով: Բեմա - դիր Հայկ Ումիկեան կրցած է պահպա - նել ժթ· դարու վերջերուն Պոլսոյ հայ - կական թաղամասերու բնակիչներու վար - քի ու բարքի հարազատ պատկերը: Ար - ման Կոթիկեան իր տաղանդին ներկայացու - ցած էր այս գործը իրրեւ ձայնասփիւռի բեմադրութիւն, ուր գլխաւոր դերը ստանձնած էր Հրաչեայ Ներսիսեան: Թիֆլիսի բեմադրութեան մէջ դերեր ստանձնած են Վեներա Յակոբեան, Ասիա Ժամկոչեան, Արուս Քարաջեան, Լամա - րա Փիրումեան, Սօս Սօսեան, Ռոբեր Յովհաննիսեան, Աւետիք Սանոսեան Սա - ռա Համբարձումեան: Բեմադիրի օգնա - կաններն են Շամիր Տէր-Մինասեան (նը - կարչական բաժնի), Ալբեր Աւսաբեան (երաժշտական) եւ Լիւդմիլա Բարկովա:

×

ՍՈՂՈՄՈՆ ՏԱՐՕՆՑԻԻ ՀԱՏԸՆՏԻՐԸ ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԾ

« Սովետական գրող » հրատարակչա - կանը լոյս ընծայած է Սողոմոն Տարօն - ցիի (1905 – 1971) գործերու հատաքածոն « Մեղրազեա » խորագրով: Գիրքը կազ - մած են բանաստեղծին կինը՝ Ռոզա Տա - րօնցի եւ Հենրիկ Սեւան: Փրոֆ· Ցարու - թիւն Ֆելեքեան յառաջաբանով մը դըր - ուատած է Սողոմոն Տարօնցիի գրակա - նութիւնը: Հատընտիրին մէջ տեղ գտած են բանաստեղծութիւններ, պոէմներ, բալլադներ եւ թարգմանութիւններ:

ԻՔՈՄ· — ԺՆՏՈՒԱԾ ԿԱՌՈՑՑԸ (ՓԱՐԻԶ, ՍԵՊՏԱՄԲԵՐ 7–11 ՍԵՊՏ· 79)

ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ԵՒ ԱՆՈՐ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ

ԿԱՐԳ ՄԸ ՀԱՐՑԵՐ

Մեսրոպ Մաշտոց եւ Սահակ Պարթեւ Աստուածաշունչը թարգմանելով եղան մեր թարգմանութեան արուեստի ռահվիրաները: Աւելին· անոնք հայ ազգային գրականութեան հիմնաքարը դրին: Արդարեւ թարգմանութիւնը ոչ թէ միայն մեր գրականութեան պարագային խա – զաց այլ հսկայական դերը: Ֆրանսայի թարգմանիչ Լամոն Քառի հետեւեալը կ'ըսէ· « Թարգմանութիւնը Ֆրանսական գրականութեան մեծ մայրն է: Մեզի հասած առաջին գրական թոթովանքը մարմին առաւ երբեւ լատինական գրուածներու փոխադրութիւն »:

Մեսրոպ Մաշտոցի սկսած աւանդը շարունակեցին չատ չատեր, այդ կարգին նաեւ յունաբան գպրոցի ներկայացուցիչները՝ Մովսէս Խորենացին, Եղիշէն, Դաւիթ Քերականին, Ղազար Փարպեցին, Դաւիթ Անյաղթը եւ ուրիշներ: Անոնք ոչ թէ միայն անմահ երկեր ստեղծեցին, այլ նաեւ անմահացուցին օտարներու կարգ մը դասական երկերը, որոնք չնորհիւ հայերէն թարգմանութիւններուն մոռացումէ փրկուած են: Գրիգոր Մագիստրոս, Պահլաւունի, Սիմէոն Լեհացի, Մխիթարեանները· ահաւասիկ դարերու խորքէն եկող քանի մը անուններ — ներկայացուցիչները թարգմանիչներու այդ երկար շարքին, որոնց ուշադրութիւնը ժամանակի ընթացքին կրօնական – փիլիսոփայական գրութիւններէն զատ գրական երկեր սահեցաւ: Եւ իր գագաթնակէտին հասաւ Մաշտոցի յայտնի չէյքսփիրեան թարգմանութիւններով: Մենք օտար լեզուներէ հայերէն կատարուած թարգմանութիւններու վրայ չենք ուզեր ծանրանալ, որքան որ մինչեւ այսօր չարունակուող եւ քանակով օրէցօր հարստացող թարգմանութեան այս բնագաւառը իր հետաքրքրական հարցերը եւ հոգերը ունի: Մենք հոս աւելի հայերէնէ օտար լեզուներ կատարուող թարգմանութիւններու վրայ կ'ուզենք ծանրանալ, ուսումնասիրելով կարգ մը գործնական հարցեր, նոյն ատեն չօշափելով տեսական կէտեր: Հոս նախապատուութիւն պիտի տրուի գործնական հարցերուն, քանի որ տեսական հարցերը ընդհանուր դիծերով յայտնի են հետաքրքրուող հասարակութեան:

×

Կ'ուզենք չօշափել հետեւեալ կէտերը·– ի՞նչ է հայ գրականութիւնը թարգմանելու նպատակը, ո՞վ է անոր ընթերցողը եւ ինչպիսի՞ յատկութիւններ պէտք է ունենայ անոր թարգմանիչը, հրատարակելու ինչպիսի՞ պայմաններ գոյութիւն ունին, ո՞ր միջոցներով կարելի է թարգմանական գրականութիւնը ժողովրդականացնել: Ահա հարցումներուն միայն մի քանի հատը: Հարցումներ, որոնց անջատ պատասխանել անկարելի պիտի ըլլայ, քանի որ իւրաքանչիւրը միւսնե – րուն հետ ուղղակի եւ անուղղակիօրէն շղթայուած է:

×

Կ'ըսուի թէ ինքզինքը բաւականաչափ ուժով եւ ինքնուրոյն զգացող գրականութիւն մը կ'ուզէ իր լաւագոյն գործերը այլ լեզուներով օտար զանգուածներուն ծանօթացնել: Վերջին տարիներուն բերդուն թարգմանական աշխատանքը լոկ հայ գրականութեան ուժին մէկ ապացո՞յցն է: Հաւանաբար ոչ: Պատմութեան խաղաղ ընթացքին — մանաւանդ Հայաստանի մէջ — դերը անվիճելի է:

Գրականութիւնը Խորհրդային Միութեան մէջ « ժողովուրդներու մերձեցումը» լոզունգին տակ կը թարգմանուի: Նոյն լոզունգը բնականաբար ի գործու է նաեւ ընկերվարական միւս երկիրներու մէջ հոն լոյս տեսնող գիրքերու պարագային, զոնէ մակերեսային կերպով: Իր խորքին մէջ լաւ ծանօթացուած անցեալին եւ ներկային եւ այս բոլորին կարեւորագոյնը՝ մշակութային յատուկ ներքին եւ արտաքին քաղաքականութեան մը արդիւնքներն են ասոնք: Կացութիւնը տարբեր է Արեւմուտքի մէջ: Բնականաբար կան զուտ գրական մօտեցումով կատարուած թարգմանութիւններ, որոնց նպատակը օտար գրականութեան արժէքաւոր մէկ երկը ներկայացնել է: Կարեւի է հանդիպիլ նաեւ ուրիշ մօտեցման մը, ըստ որուն թարգմանական գրականութիւնը Հայ Դատի բազմաթիւ օղակներէն մէկն է եւ իր գոյութեամբ քարոզչական դեր կը խաղայ, օտար հասարակութեան հայ մշակոյթը ծանօթացնելով: Մանաւանդ վերջին շրջանին կը պատրաստուին — յառաջիկային հաւանաբար աւելի մեծ թիւով պիտի պատրաստուին — թարգմանութիւններ հայ ծագումով օտարազգիներ ըլլալու ճամբուն վրայ գտնուող Հայերուն համար: Մայրենիէն հեռացած այս անձերուն համար թարգմանական գրականութիւնը կենցաղային կարգ մը մնացորդներէն զատ հին մշակոյթին տանող վերջին կամուրջը պիտի ըլլայ: Օրէցօր բազմացող այս զանգուածին նպատակութիւնը չատերու կողմէ ճիշդ դնահատուած է: Պատահական չէ « Սովետական Հայաստան »ի նման հանդէսի մը մէջ տեսնել բովանդակութեան անդրադարձը, նիւթ եորքի մէջ հրատարակուող « Արարատ »ին մասնաւորապէս գրականութիւնը ժողովրդականացնելու համար տարած ջանքերը:

Թարգմանութեան նպատակները ուրուագծելէ վերջ յայտնի կը դառնայ թէ որոնք պիտի ըլլան հայ գրականութեան ընթերցողները: Անոնց մէջ պիտի գլխաւորապէս ընդհանուր առմամբ գրականութեամբ հետաքրքրուողները, որոնց միակ չափանիշը երկին որակը պիտի ըլլայ: Ցետոյ անոնք, որոնք ծանօթ ըլլալով հայ ազգի անցեալին, անոր պատմութեան, կը հետաքրքրուին նաեւ անոր գրակա – նութեամբ: Ի վերջոյ մեր հայրենակիցները, որոնք հեռացած ըլլալով մայրենիկէն կապ պիտի ուզեն կապել հայկական հետ՝ չնորհիւ գրականութեան:

Ընթերցողի հարցը սերտօրէն կապուած է հրատարակիչի հարցին հետ: Հոս պէտք է զանազանենք արեւմտեան եւ ընկերվարական երկիրներու միջեւ: Այս վերջիններուն մէջ գիրքերը պետական հրատարակութիւններու կողմէ կը տըպուին, լաւագոյն կերպով կը տարածուին գրավաճառներու ցանցին միջոցով: Եւ այս բոլորը կ'ըլլայ առանց նիւթական հարցերը նկատի առնելու, նկատի առնել սոսկուելու:

Արեւմտեան երկիրներու մէջ վերոյիշեալ երեք խաւերուն հասնելու նպատակը լաւագոյն կերպով պիտի իրագործուէր մեծ եւ ճանչցուած հրատարակչատուներու միջոցով: Առաւելութիւնները պարզ են. ծանուցումի լայն կարելիութիւններ եւ հանրութեան լայն խաւերուն այդ հրատարակչատուներուն հանդէպ ունեցած գրական նախապաշարումը: Շատ քիչ անգամ պատահած է որ նման հրատարակչութիւն մը հրատարակէ հայ գրականութեան մէկ վատ գործոցը: Պատճառները բազմաթիւ են: Յամենայն դէպս սխալ պիտի ըլլար այս երեւոյթը Հայերու հանդէպ գոյութիւն ունեցող կարծեցեալ անտարբերութեան մը վերագրել: Փորձենք պատճառները դասաւորել·

Ա.) Հայոց պատմութիւնը, հայ մշակոյթը եւ բնականաբար հայ գրականութիւնը չատ մը զարգացած երկիրներու մտաւորականութեան մեծամասնութեան անծանօթ է: Շատեր Հայուն ինչ ըլլալը չեն գիտեր: Կան անշուշտ բացառութիւններ, բայց ոչ հրատարակչատուներու մէջ, այլ այլուր:

Բ) Մեծ հրատարակչատունները վերջին շրջանին աւելի վերապահօրէն կը մօտենան նորին, ըլլայ ան տեղացի երիտասարդ գրող մը կամ ցարդ անծանօթ օտար գրականութիւն մը: Այս վերապահութիւնը ծիծաղելի դէպքերու առիթ կուտայ: Այսպէս 20րդ դարու գերման գրականութեան հսկաներէն Ռոպերդ Մուսիլի գլուխ գործոցը՝ « Յատկութիւն չունեցող մարդը » լրագրողի մը կողմէ իր անունին տակ եւ տարբեր վերնագիրերով գերմանիոյ հանրածանօթ հրատարակչատուներուն, այդ կարգին նաեւ Մուսիլի հրատարակիչին, ուղարկուած եւ բոլորի կողմէ մերժուած է: Կ'տաարկուէր որ երկը մակերեսային է, լեզուն անբաւարար:

Գ) Գիրքը միշտ առեւտուրի նիւթ եղած է: Բայց վերջերս այն տպաւորութիւնը գոյացած է որ կարգ մը հրատարակիչներ միայն անոր բերելիք չահն նկատի կ'առնեն, մէկդի դնելով գրական եւ այլ արժանիքները: Ուստի հայ գրականութեան նման գրականութիւնները, որոնք չահի լայն հորիզոններ չեն ներկայեր, չեն տպուիր:

Դ) Բացառութիւն կը կազմեն այդ գրականութիւնները, որոնք քաղաքական կամ պատմական պատճառներու բերմամբ ուշադրութեան կ'արժանանան: Զոհ օրինակ Հարաւային Ամերիկայի գրականութիւնը, Ափրիկէի գրականութիւնը: Մեր քաղաքական սուր բնոյթի անցեալը իր այդ հանգամանքով մեծ ուշադրութեան արժանի դէպքը Մեծ Եղեռնն է: Դէպք մը որ աւելի քան 60 տարուան անցեալ մը ունի: Այժմէականութիւն փնտռող հրատարակիչի մը համար բաւական երկար չրջան մը կրնայ թուիլ 60 տարին, եթէ իրեն պատշաճ ձեւով չտրուին նաեւ նիւթին ծանօթը չբացատրուի:

Ե) Այս կամ այն մտածումներով, նպատակութիւն մը ներկայացնել ուզող մեծ հրատարակչատուն մը ընդհանրապէս կարճ առենուան մը ընթացքին միւնիւթով գիրքեր դուրս հանել կ'ուզէ, նախընտրութիւն տալով արձակ ստեղծագործութիւններու, վէպերու: Հայ գրականութիւնը ծանօթ է իր քերթողական հարստութեամբ, արձակը, հակառակ վերջին տարիներու գրաւի բարելաւման կը մնայ երկրորդական դիծի վրայ: Այս պարագան որոշ խոչընդոտ մը կը ներկայացնէ:

ՐԱՖՖԻ ՔԷՊԱՊՃԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ԿԱՐԴԱՑԷՔ
«ՅԱՌԱՋ»Ը
ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

– ԷՐՆԵՍԹ ՖԻՇԸՐ –

Համադրեց՝ ՅԱԿՈԲ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Բ.– ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԾԱԳՈՒՄԸ

Հարց կը ղրուէր միաժամանակ թէ ինչ չափով ան կը ծառայէր իր նպատակի գործադրութեան, գառնալու համար աւելի օգտակար կ'ենթարկուի բարելաւումի, կ'անցնի փոր – ձառութեան նոր չրջան մը: «Ձերքերով մտածելու» չրջանը կը սկսի, հոս մը – տային աշխատանքի փրոսէսին մէջ յա – զաչրջում մը տեղի կ'ունենայ ,յաւելեալ պիտակցութիւն եւ խորացում ընելիքին վրայ: «Ամբողջ մտածումը, կ'ըսէ Ֆիշըր, փորձառակութիւններու փոխանցում մըն է ձեռքերէն դէպի միտքը: Ուրեմն աշխատանքի գործիքները փոխելու, ձեւաւորելու եւ յարմարցնելու ձեռային այս աշխատանքը չնորհիւ գործիքին պարփակած անսահման ունակութիւններուն եւ անոր վրայ բանեցուած աշխատանքին կը յառաջացնէ ստեղծագործ միտքը:

Անուշա, վերեւ յիշուած իւրաքանչիւր չրջանի մարդը կ'ենթարկուի հետեւողական պատմական զարգացման մինչեւ որ ան տիրապետէ բնութեան: Կը հասնինք հոն ուր մարդը այլեւս չէր սպասեր բնութեան որ գործիքներ հրամցնէր իրեն, այլ ինք կը տիրապետէր եւ ինքզինք կը պարտադրէր: Իր գործիքները աւելի ու աւելի մարդկայնացնելով կը ստեղծէր առարկաներ որոնց նմանները այլեւս չըլլային բնութեան մէջ: Ասոր զուգահեռ կը զարգանար մարդուն մտաւորական թափանցումը· հարց կը դնէր ինքզինքին թէ ինչե՞ր կրնար ընել գործիքը: Աշխատանքի բնոյթին այս փոփոխութիւնը կը հասնի հոն միայն այն ատեն երբ զարգացման փրոսէսը կը հասնի որակականօրէն աւելի բարձր մակարդակի:

×

Անուշա, վերեւ յիշուած իւրաքանչիւր չրջանի մարդը կ'ենթարկուի հետեւողական պատմական զարգացման մինչեւ որ ան տիրապետէ բնութեան: Կը հասնինք հոն ուր մարդը այլեւս չէր սպասեր բնութեան որ գործիքներ հրամցնէր իրեն, այլ ինք կը տիրապետէր եւ ինքզինք կը պարտադրէր: Իր գործիքները աւելի ու աւելի մարդկայնացնելով կը ստեղծէր առարկաներ որոնց նմանները այլեւս չըլլային բնութեան մէջ: Ասոր զուգահեռ կը զարգանար մարդուն մտաւորական թափանցումը· հարց կը դնէր ինքզինքին թէ ինչե՞ր կրնար ընել գործիքը: Աշխատանքի բնոյթին այս փոփոխութիւնը կը հասնի հոն միայն այն ատեն երբ զարգացման փրոսէսը կը հասնի որակականօրէն աւելի բարձր մակարդակի:

Բ) ԼԵԶՈՒՆ

Աշխատանքի տարբեր ձեւերու զարգացումով անհրաժեշտութիւնը կը զգացուի արտայայտութեան եւ հաղորդակցութեան նոր միջոցներու որոնք աւելի կատարելագործուած ըլլային քան նախնական կենդանական աշխարհի ծանօթ նշանները: Աշխատանքի միջոցաւ միայն մարդկային էակները ըսելիքներ կ'ունենան իրարու: Ֆիշըր կը հաստատէ թէ լեզուն ծնունդ կ'առնէ գործիքներու զարգացումին հետ զուգահեռ, լեզուն արտայայտութեան միջոց մը ըլլալէ աւելի հաղորդակցութեան միջոց մըն է: Մարդը բնութենէն առնելով կը սկսի անուանել բնութեան առարկաները: Նախնական այս չրջանի լեզուն գումարն է մարմնական կարգ մը չարժումներու ,նշանները, բառերու երաժշտական եղե – ւէչներուն: Նախամարդը կարող չէր յըստակ զանազանութիւն դնել իր վարմունքին եւ առարկաներու որոնց հետ կ'աշխատէր, ատոնք պարզապէս նշանաբեր էին իրեն համար, ան չէր հասած տակաւին վերացականացնելու զարգացած ատակ – ճանին: Որովհետեւ ,ինչպէս կ'ըսէ Իվըն Հերտըր, «զգայարանքներու միջոցաւ ըմբռնուած առարկաները նոյն նախնական ձեւով կը նկարագրուին»: Ասոր կը հետեւի բառերու բազմացումը Արաբներու մօտ օրինակ, կ'ըսէ Հերտըր յիսուն բառ կայ առիւծի համար, երկու հարիւր օձին համար, ութսուն մեղրի համար աւելի քան հազար բառ սուրին համար: Եւ այս անոր համար որ զգայարանքներու միջոցաւ ըմբռնուած այս բաները չէին անցած վերացականացումի փրոսէսէն (այլ հարց դեռ ցեղախումբերու մնացեալները, անոնց մէջեւ եղած մրցակցութիւնը, եւ իւրաքանչիւրին ինքզինք իր միջավայրին ամփոփած ըլլալը):

Ըստ Ալեքսանդր Ֆոն Հիւմպոլտի, մտածողութիւնը ընդհանրապէս ոչ միայն կախում ունի լեզուէն այլ տարբեր լեզուներն են որ կը ստեղծեն իրենց յատուկ մտածելակերպերը: Այս կը յիշեցնէ մեզ Կէօթէի ըստ որուն «լեզուն է որ կը շինէ մարդիկը, աւելի քան մարդիկն են որ կը շինեն լեզուն»: Մօտիկորէն համար լեզուն ծագում կ'առնէ րէֆլէքսներէն ձայներէն ինչպէս են ուրախութեան, ցաւի, անակնկալի բացագանչութիւնները: Միւս կողմէ բնութեան ձայներու ընդօրինակութիւնը եւ կրկնութիւնը եւ անոնց ընդհանուր համադրումը կարեւոր դեր կը խաղան լեզուի զարգացման ընթացքին համար:

(Շար·– 4)

Ընթերցուած
Շապիւրտեան

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏՆԵՆԴԱՐԱՆ
ՎԱՀԱՆ ՄԱՍՈՒՆԻ ՄԸ
ՀԵՏԱՔՐՔՐՈՒԹԵԱՆ ՏԵՂԱԿԱՆ
ԳԱՒԱՌԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Մասնաւոր Հայագիտական Տեղեկատուութիւն

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Ընդհանուր

ՏԷՍԻՆ.— Պ. Գրիգոր Պապիկեան, այրի Տիկին Մարի Միքայէլեան, Տիկին Անէթ Պապիկեան, Տէր եւ Տիկին Ալեքսան Ալեքսանդրեան, Տէր եւ Տիկին Արամ Փելիկեան, Տէր եւ Տիկին Յարութ Յովհաննէսեան, այրի Տիկին Արփինէ Փափազեան, Տէր եւ Տիկին Արթենիկ Փափազեան, Պ. Գէորգ Պապիկեան եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները սրտի խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց կնոջ, մօր, մեծ–մօր, զոքանչին եւ ազգականին՝

ՏԻԿԻՆ ԳԱՑԵԱՆԷ ՊԱՊԻԿԵԱՆԻ

յանկարծական մահը, որ պատահեցաւ 67 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Շաբաթ, Մարտ 15, ժամը 10ին Տէսինի Ս. Աստուածածին եկեղեցին ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Տէսինի գերեզմանատունը:

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տիկին Երջանիկ Քէպապճեան, Տէր եւ Տիկին Ռուբէն Ճրկայեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Արթիւր Քէպապճեան եւ զաւակները հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտան Կիրակի, Մարտ 16, Անունվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ իրենց ամուսնոյն, հօր եւ մեծ–հօր՝

ԱՒԵՏԻՍ ՔԷՊԱՊՃԵԱՆԻ

հոգւոյն համար, անոր մահուան քառասունքին առթիւ, ինչպէս նաեւ Զարեհ եւ Կիւլիւզար Քէպապճեաններու եւ Փառանձեմ Քէպապճեանի եւ Արշալոյս Զէյթունեանի հոգիներուն ի հանգիստ:

SEANCE MEDICALE PUBLIQUE

Séance médicale publique avec deux courts-métrages sur le cancer de l'utérus et la césarienne, opération effectuées par Mademoiselle le docteur F. Maslemian, chirurgien-gynécologue de Mannheim (Allemagne) actuellement de passage à Paris.

Cette séance aura lieu le Dimanche 16 Mars à 17 heures, au Centre Culturelle Alex Manoougian,
118 rue de Courcelles, Paris 17e
Le public est invité cordialement.

ENTREE LIBRE

«ՅԱՌԱՋ» կը նուիրեւ

Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Գէորգեան մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրեն իրենց հօր՝ Յովհաննէս Պատէշեանի (Շաւիլ):

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս Կիրակի, Մարտ 16, կը պատարագէ հովիւ Աւստրալիոյ Սիմոնէյ Հայրը:

Հոգեւոր հովիւ Աւստրալիոյ Սիմոնէյ Հաղաթի Հայոց:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

ՍԻՆ ՇԱՄՈՆ.— Ողբացեալ Սարգիս Քէշապեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի, իր այրին, զաւակները ու թոռները 600 Ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ին:

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Տիկին Վ. Տապաղեան իր ամուսնոյն Յարութիւն Տապաղեանի մահուան 15րդ տարելիցին ի յիշատակ 250ական Ֆր. կը նուիրէ Սամուէլ – Մուրատեան վարժարանին, Դպրոցասէրին, Կապոյտ Խաչի եւ Կարմիր Խաչի օգափոխութեան կայան – Ներուն (ստանալ «Յառաջ»էն) եւ 100 Ֆրանք «Յառաջ»ին:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Կը փնտռուի Քնարիկ Աֆարեան Պէյրութէն, Ֆրանսա եկած 1930 – 31-ին Հալէպ, ապա Երջանին, քոյրը՝ Տիկին Գեղանոյշ Աֆարեանի (Պէյրութ) եւ Սուրէն Աֆարեանի զաւակը՝ Կիրակոս Աֆարեանի (առեւտրական Պէյրութ) Ֆրանսա եկած տարի մը առաջ: Գրել

319, Rue de Lyon
13318 Marseille B. P. 142

Վարժատրութիւն:

VOYAGES EN ARMENIE 1980

1° VOYAGES DE 12 JOURS

du 03 au 14 avril	3 090 F
du 15 au 26 avril	3 290 F
du 03 au 14 octobre	”
du 20 juin au 1er juillet	3 890 F
du 12 au 23 septembre	”

2° VOYAGE DE 14 JOURS

du 09 au 22 août	4 190 F

3° VOYAGES DE 16 JOURS

du 08 au 23 août	4 550 F
du 04 au 19 octobre	3 890 F

Renseignement - inscriptions

MONDOTOURS OCIVEP

Spécialiste des Voyages sur l'Arménie depuis 15 ans
Elia PEHLIVANIAN
2, rue de Sèze
75009 Paris
tél. 266 50 12
Permanence les Vendredis de 14 à 19 h.
tél. domicile : 384 31 28
Renseignements à Décines
M. ISKENDERIAN
CAFE DE LA PAIX
tél. (16-78) 49 25 37

Les places étant limitées, veuillez nous renvoyer le coupon-réponse le plus tôt possible. Lic. A 721

Mme Elia PEHLIVANIAN
Organisation Technique Mondotours
2, rue de Sèze 75009 Paris

Nom .....
Prénom .....
Adresse .....
..... Tél. .....
Ville ..... Code postal.....

1) M'inscris au Voyage spécial Arménie du ..... au .....
ci-joint 25% d'acompte.
2) Désire recevoir une documentation sans engagement de ma part pour :
.....

Rayer les mentions inutiles

Les Ballets Arméniens

Direction : JIRAIR MADILIAN
présentent

" ARMENIE monde oublié "

Le 22 Mars à 20 h. 30 au Centre Culturel de la Rose Croix AMORC
199 bis, Rue St. Martin
75003 PARIS

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՅՕՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

ՀԱՆԴԷՍ

Նուիրուած 60ամեակին

Կազմակերպութեամբ՝ Անիէռ – Պուա Քոլոմպի եւ Երջանի մասնաճիւղին, կիրակի Մարտ 16, ժամը 15·30ին Պուա-Քոլոմպի քաղաքապետարանի սրահը

32, Rue Paul-Déroulède

Կը նախագահէ՝
ՏԻԿԻՆ ՊԵՐՃՈՒՀԻ ՍԱՂԱԹԵԼԵԱՆ

Կը խօսի՝ Պ. ՎԱՀԱՆ ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ
Հայ Կարմիր Խաչի Քարտուղար

Գեղարուեստական բաժին.—
Պ. Պ. Վիգէն եւ Յարութ «Յարդար» համոյթը՝ իրենց ժողովրդական երգերով ու նուագներով: Բացառաբար կը պարէ սիրուած պարուհի Սթելլա Պագրեեան:

Ֆիլմի ցուցադրութիւն՝ 1979ին պատրաստուած Հայաստանի մէջ 600 քիլոմեթր ճամբորդելով Պ. Գէորգ Այանեանի կողմէ:

Մուտք՝ 15 Ֆրանք

ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ ԵՒ ՔՈՒՔԹԻՒ

Էսսեան Բարեկամական Միութեան տարեկան ընդհ. ժողովը կը գումարուի Կիրակի, Մարտ 16, ժամը 15·30ին Ալֆորվիլի Մանուկեան սրահը՝

Centre Culturel Alex Manoogian
118, Rue de Courcelles, Paris 17e

Կը հրաւիրուին բոլոր սան եւ համակիրները: Կը խնդրուի ներկայանալ ամառաքարտերով: Չունեցողները կրնան ունենալ տեղւոյն վրայ:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ ԵՐԳԱՉԱԽՈՒՄԲԻ ՓՈՐՁԵՐ

Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը ներկայիս կը հաղորդէ թէ ամէն Շաբաթ երեկոյեան ժամը 8·30ին, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս–Պետրոս եկեղեցւոյ մէջ պատարագի բազմաձայն երգեցողութեան փորձեր կը կատարուին: Ամէն անոնք որ կը փափաքին մաս կազմել երգչախումբին, կրնան գալ եւ արձանագրուիլ:

LA CAPPADOCE

soirée spéciale paëlla

avec

NINO DE MURCIA

et

danses espagnoles

le dimanche 23 mars

Réservations : 375-05-30 — 67 bis, Quai Blanqui — Alfortville 94

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՒՑ ԽԱՉԻ Շրջ. վարչութիւնը միջմասնաճիւղային ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ Երջանի իր բոլոր մասնաճիւղերը Շաբաթ, Մարտ 15, ժամը 15էն 18:

ՅԵՏԱՁԳՈՒԱԾ Է

Հոգեվարուստի (Պենսէկոստէ) տօնին տեղի պիտի ունենայ երեք օրուան արձակուրդը Հայ Կարմիր Խաչի Նորման – տիի Մանկանց Բոյնին մէջ, փոխանակ Զատիկին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Կապ. Խաչի Կրքնոպլի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ առացած է Պր. Մ. Ստամպուլեանէ 200 Ֆր. առամնաբոյժ Վահան Սբէնճեանի մահուան տխուր առթիւ:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ

ՄԱՐՏ 1ԷՆ ՍԿՍԵԱԼ Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի հեռաձայնի նոր թիւն է 381–01–72

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

- PARIS -

SAMEDI, 22 MARS - ՇԱԲԱԹ, ՄԱՐՏ 22

L'ORGANISATION TERRE ET CULTURE PRESENTE LE BILAN DE SES TROIS PREMIERES ANNEES D'ACTIVITE SUR LES DOMAINES ARMENIENS D'IRAN DU NORD, ET LES GRANDES LIGNES DE SES PROJETS.

ԵՐԿԻՐ ԵՒ ՄՇԱԿՈՅԹ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱԼՈՒԱԾՆԵՐՈՒ ՎՐԱՅ ԵՐԵՔ ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻՆԵՐՈՒ ԻՐ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ ԱՐԴԻՒՆՔԸ, ԵՒ ԻՐ ԿԱՐԵՒՈՐԱԳՈՅՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

Soirée d'Information et de Soutien

ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

—Projection. Film couleur 16 mm (« Saint Thadée)
(Սուրբ Թադէի վաճառ)

A 20 h. 30, Salle Olivier, de Serres, 78, Rue Olivier de Serres, Paris 15e

EXPOSITION – ՅՈՒՅԱՔՐՈՒԹԻՒՆ

Ouverte dans le hall d'entrée de la salle à partir de 20 h. 15
Métro : Porte de Versailles — Parking (entrée : 33 rue Vaugelas)

ՇԱԲԱԹ-ԿԻՐԱԿԻ
ՄԱՐՏ
15-16
SAMEDI-DIMANCHE
15-16 MARS
1980

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՐԱՁ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ա.rտաստահման : Տար. 300 Ֆ. - Հատը : 2 Ֆ.
Ֆ ր ա ն ց ա ա : Տար. 260 Ֆ. - Վեցամսեայ : 140 Ֆ.

55րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.603 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 55e ANNÉE — No 14.603

ՀՌՈՄԻ ԱՐԻՒՆԱԼԻ ԵՂԵՌՆԱՓՈՐՁԸՆ ԵՏՔ

ԱՅԼ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻՒՆ ՄԷՋ

«Թերեւս Իտալական Անարքակչական Խումբեր՝ Հայերու Զօրավիգ Ելլի»

ԿԸ ԽՈՐԱԳՐԷ ՍԹԱՄՓԱՆ

Եղեռնափորձէն 48 ժամ եաք ալ, Մարտ 12ի Թուականը կրող իտալական օրաթերթերը կը չարունակէին զբաղիլ « հայ ահաբեկիչներով »: Մեր նախորդ թիւով գրաիէէ տէլլա Սեռաի միայն մէկ զրուցեան արձագանգ եղած էինք, յիշենք ուրեմն, որ Միլանոյի օրաթերթը, Մարտ 12ի իր թիւին մէջ, անկախ Հռոմի եղեռնափորձի քննութեան վերաբերող լուրերէն, ուր կը յայտնէր թէ չորս Պետութիւններու զաղտնի սպասարկութիւնները կը հալածեն հայ ահաբեկիչները (Ա. եւ Բ. էջ) իր երրորդ էջին վրայ լայն յօդուած մը հրատարակած էր՝ « Հայեր՝ Նախկնած չքլլալու բարդոյթը » խորագիրին տակ, հրատարակելով նաև Մեծն Տիգրանի նկարը :Յօդուածը ստորագրած է Կաուքօ Լիքաթա, որ անցեալ Փետր. 20ին ալ, նոյն օրաթերթին մէջ ուրիշ դրութիւն մը ունէր, խորագրուած՝ « Հռոմի եղեռնափորձին եաին՝ հայկ. հարցնիքի մը երազը » («Յառաջ», Փետրուար 22): Այս անգամ Լիքաթա չատ աելի մանրամասն ծանրացած է Հայոց պատմութեան վրայ: Շեչտելով սկիզբը որ երբեմնի մեծ Հայաստանի տեղ, այսօր երկու Հայաստան կայ, մէկը՝ ուր կապրին Հայեր, միւսը՝ ուր կ'ապրին Քիւրտեր եւ Թուրքեր, կը յիշէ մէկուկէս միլիոն Հայերու չարդը: Կ'անդրադառնայ հայ պատմութեան, սկսելով Տիգրանէն, ապա՝ 301ին երբ Տրդատ Գ. քրիստոնէութիւնը պետական կրօնք կը հռչակէր, արագօրէն կը հասնի Ուիլսընեան սահմաններուն, Սեւրի դաշնագրին, Կրկին ցեղասպանութեան, ըսելու համար թէ այս վերջիններն են պատճառները հայ ժողովուրդի զարթնումին: Թիւեր կու տայ Հայերու մասին (անշուշտ սխալ, բայց ոչ ոք ի վիճակի է ճիշդ թիւեր տալու): Կ'ըսէ որ Հայերը դիտեն թէ ահաբեկութիւնը ոչինչ կը լուծէ, բայց անոնք կը խորհին « ահաբեկիչները թերեւս կը սխալին բայց թերթերը մեր մասին կը խօսին միայն երբ հայկ. ռումբ մը կը պայթի »: Յարանուական դեռնի վրայ, յօդուածագիրը Հայերու 10 առ հարիւրը կաթոդիկէ կը համարի, յիշելով նաեւ բաժանումը ծագած Կաղքեդոնի ժողովին: Վերջաւորութեան մէջ, Լիքաթա կը նկատէ նաեւ թէ իրենց կեանքին մէջ, գոնէ մէկ անգամ Հայերը Խորհ. Հայաստան կ'երթան, զբալու համար իրենց առաքին տակ հայկ. հողը, տեսնելու հաստատ « մարքսիստ եղբայրները » բայց անուանդ, մօտ ըլլալու համար այն միւս Հայաստանին՝ Անատոլեան Հայաստանի, ուր այլեւս Հայու մը կարելի չէ հանդիպիլ 60 տարիէ ի վեր բայց յոյսը կայ զայն տեսնելու կցուած միւս Հայաստանին վերակառուցանելու համար ազգային մեծ Հայաստանը »:

×

Նոյն Թուականը կրող (Մարտ 12) Թորինոյի ծանօթ օրաթերթը՝ Լա Սթանփա կը զբաղի եղեռնափորձէն եաք տեղ տեղ նուած կացութիւնով եւ մանաւանդ քննութիւններով ու կը խորագրէ իր տեղեկութիւնները՝ « Թերեւս իտալական ահաբեկչական խումբեր Հայերու եաին » ու կը գրէ.—

« Էզէտրա հրապարակի եղեռնափորձէն յետոյ, Հռոմ կը հանդիսանայ օտար ահաբեկչութեան եւ քաղաքական պահանջներու թատերավայր մը. քննութիւնները կը կատարուին, պատասխաններ կը փընտռուին, բայց առայժմ միայն ենթադրութիւններու դէմ յանդիման կը գտնուին: Ահաբեկիչները, որոնք երկուշաբթի իրի – կուն, ժամը եօթնին, թրքական օդանաւային ընկերութեան դրան եաին ռումբերը զետեղեցին երկու հոգի սպաննելով, երկաթուղային կայարանին բազմութեան մէջ խառնուեցան եւ իրենց հետքերը կորսընցնել տալով զացին իրենց անծանօթ կեդրոնները:

« Երէկ, ամբողջ օրուան ընթացքին, ոստիկանութեան եւ զարապինիէրներու բարձրաղոյն իշխանութիւնները զանազան ժողովներ ունեցան, եւ նոյն ժամանակ տեղեակ պահեցին վարչապետ Թոսիկան կացութեան լրջութեան մասին, պարզելով իրենց կասկածները եւ այն հարցերը որ կը ծագին օտարներու արձանագրութիւններու անյատակ դրութենէն:

Ոստիկանութեան դրասենեակներուն մէջ մեծ լարուածութիւն կայ: Ամբողջ գիշեր մը ոստիկաններ հարցաքննեցին Հռոմի հայ համայնքի անդամները, գլխաւորաբար հարուստ վաճառականներ, եւ սակայն գտնուեցան ծանր հարցականի մը առջեւ... հայկական խմբակին կողմէ կատարուած եղեռնափորձերէն յետոյ, կարելի՞ էր նախատեսել թրքական օդային գիծերու դէմ յարձակումը եւ խուսափիլ երկու անցորդներու սպանութենէն: Կայ նաեւ այն տեսակէտը թէ հայկական ազգայնական պահանջներու եաին իրականին մէջ թաքնուած ըլլայ երկիրը քաղաքականապէս խախտելու նպատակաւ ահաբեկչական արարքներու չարք մը: Եւ հարց կը տրուի թէ ինչո՞ւ ընտրած ըլլան Իտալիան: Ըստ բարձր պատասխանատու չրջանակներու, պատասխանը երբեակ կրնայ ըլլալ: Նախ եւ առաջ՝ օտարականներու բնակութեան վերաբերեալ չափազանց թոյլատու օրէնսդրութիւնը: Երկրորդ՝ եւրոպական Պետութիւններուն մէջ, Իտալիա այն երկիրն է, ուր չատ դիւրին է ռազմական առարկաներ եւ պայթուցիկներ գտնել: Եւ հուսկ՝ աւելի երկար նախատեսումով՝ կը չեչտուի Իտալիոյ « սահմանակից երկրի » հանդամանքը որ չատ աւելի ծանրակչիռ պիտի ըլլայ Թիթոյի մահէն եաք:

« Հայկական ահաբեկչական կազմակերպութեան կազմութեան եւ նպատակի մասին դոյութիւն ունեցող ամէնէն ծանրակչիռ վարկածը զոր կազմած են ոստիկաններն ու զարապինիէրները հետեւեալն է.— « Հայկական բանակը կրնայ կազմուած ըլլալ այլազան խումբերէ որոնք կը տեղափոխուին եւրոպական զանազան մայրաքաղաքներու միջեւ (Մատրիտ, Փարիզ, Վիէննա, Ամսթերտամ եւ Հռոմ) եւ կուգան Միլին Արեւելքի կեդրոնէ մը: Հաւանական է որ, մանաւանդ Սպանիա եւ Իտալիա չատակ կապեր կան տեղական ահաբեկչութեան հետ »:

Թերթին համար այս եզրակացութեան չանգած են քննիչները 75էն ցոյսօր զործած ահաբեկութիւններու խոր քննութենէ մը եաք: Ուշադրութիւնը կեդրոնացած է Թուականի մը վրայ՝ 1978 Նոյեմբեր երբ Պէյրութի մէջ Ազգային (Արմինէն Սքէրէթ Արմի Փոր Լիպերէյշըն օֆ Արմինիա) մամուլի պաշտօնական ասուլիս մը տուած է, պաղեստինեան խմբակի մը հովանիին տակ եւ ուր ըսուած է. « Քիչ ատենէն պիտի սաստակացնենք պայքարը Թուրքերու դէմ եւ իրենց աչխարհակալ բարեկամներուն՝ իսրայէլացի, ամերիկացի եւ Արեւմուտքի երկիրներ »: Այս յայտարարութենէն տարի մը եաք, առաջին զործողութիւնը զոր ստանձնեցին Հայերը ոչ – թրքական նպատակակէտերու դէմ, 1979ին Մատրիտի մէջ Ալիքալիայի եւ Թի–տըպլիու Էյի դէմ եղեռնափորձն էր: Թերթը կը յիշէ նաեւ հակախորհրդային արարքները, Մոսկուայի երեք Հայերու գնդակահարման իրրեւ հետեւանք: Ո՞վ են եւ ի՞նչ կ'ուզեն Փեցցա էզեա – բայի ահաբեկիչները.— « Զինակցած են բոլոր դոյներէ մարդիկ, որոնք կը տառապին թրքական բռնատիրութեան ներքեւ՝ քիւրտ, յոյն, արաբ, որովհետեւ թրքական Պետութիւնը բռնատէր է եւ Ֆաչիստ: Կեցցէ՛ ճնշուած ժողովուրդներու յեղափոխութիւնը »: Սքանիա կ'ըսէ թէ Իտալիոյ Ներքին նախարարին պատասխանն է՝ « Ինչպէս միշտ զաղտնի խմբակներ կան, ծնած ազգայնական եւ ցեղային իրայատուկ պահանջներէ: Ապա, կը վերածուին մարքս – լենինեան հակում ունեցող խումբերու: Պարագան է Իրլանտացիներուն, Պասքերուն ու նաեւ Հայերուն: Հարցը կը կայանայ հակնալու մէջ ինչո՞ւ այս փոփոխութիւնը եւ գործօնները որոնք կը պատճառեն այդ փոփոխութիւնը »: Թորինոյի օրաթերթը կ'աւելցնէ թէ երկուշաբթի իրիկուն հարցաքննուած Հայերու կարգին կար նաեւ Գէորգ Ուրֆալեան, Լիբիա ծնած, որու յայտարարութիւնը արարքը դատապարտող կ'արձանագրէ սակայն ուրիշ թերթ մը՝ Լա Ռեփիպլիքա:

×

Հռոմի վերոյիչեալ օրաթերթին ալ, Ռեփուպլիքան, բաւական տեղ տուած է եղեռնափորձին քննութեան, յօդուածը խորագրելով « Արտասահմանէ՞ն կուգայ քոմանտօն որ Հռոմի ռումբը դրաւ »: Ընդհանուր գիծերու մէջ դրեթէ նոյն բաները կ'ըսուին:

Իլ Ձիորնալէն, կը խորագրէ « Հայերը՝ ճնշումի տակ, սպանդը ծրագրուած էր »: Եղեռնափորձին ձեւը կը փաստէ որ սպանելու նպատակ կար: Կ'ըսէ թէ այն վարկածը ըստ որուն ահաբեկիչները Իտալիա չեն ապրիր կէս–ճշմարտութիւն մըն է, հայ ահաբեկիչները Հռոմ կ'ապրին գոնէ մէկ տարիէ, զաղտնի: Թերթը հաւատալի չի գտներ այն տեսակէտը ըստ որուն անոնք երբեք որեւէ կապ չեն ունեցած Հռոմի հայ փոքրիկ գաղութին հետ:

×

Թուրքերը, Տեղեկատուութեան նախարար՝ Փունթայի բերնով ցաւ յայտնած են եղեռնափորձին առթիւ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՄՈՎ

ԼԻԲԱՆԱՆԻ նախկին նախագահ Քամիլ Շամունի դէմ մահափորձ մը ձախողած է: Զորեքչաբթի առաւօտ Տորայի մէջ (Պուրճ Համուտի մօտ) է որ թաքար – դուած կառք մը պայթած է այն պահուն, երբ Շամուն կ'անցնէր իր կառքով: Ռումբը պայթած է հոն, ուր կը գտնուէր թիկնապահը, որ մեռած է, մինչ Շամուն միւս կառքին մէջ ըլլալով վիրաւորուած է: Այս երկրորդ մահափորձն է, որ կը կատարուի նախկին նախագահին դէմ. առաջինը՝ 1968 Մայիս 31ին էր: Այս առթիւ յանուն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Վարդան Եպս. Տէմիրճեան « անցած ըլլայ »ի այցելութիւն մը տուած է նախկին նախագահին, դատապարտելով արարքը եւ ուրախութիւն յայտնելով որ ապատած է:

ԹՈՒՐՔԻՈՑ մէջ ոճիրները չեն դադրիր: Ուրֆայի նահանգին մէջ՝ Հիլվանի մօտ, պինեալ մարդիկ յարձակած են բանուորներ փոխադրող հանրակառքի մը վրայ եւ սպաննած վեց հոգի:

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ իր բնակարանին մէջ, Մարտ 12ին, ձերբակալուած է հատատացեալներու իրաւունքներու պաշտպանութեան կոմիտէի հիմնադիր եւ բանբեր Վիկտոր Կապիտանչուկ, « Խորհ. Միութիւնը նեմացնող » սխալ տեղեկութիւններ տարածելու ամբաստանութեամբ: Ասկէ առաջ ալ նոյն կոմիտէին երկու ուղղափառ հոգեւորականներ ձերբակալուած էին:

ՊԱՐՍԻՑ նախկին Շահը կրկին վիրատուժական ծանր գործողութեան մը պիտի ենթարկուի բայց այս անգամ ինք չէ որ Ամերիկա կ'երթայ այլ՝ ամերիկացի բժիշկն է որ Փանամա կ'երթայ:

ՓՈՒԹՊՈԼ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԲԱԺԱԿ

«ԱՐԱՐԱՏ» ՅԱՂԹԵՑ ՄԵՏԱԼՈՒՐԳԻ՝ 1–0

— o —

Խորհրդային բաժակի 1/16 աւարտաեան մրցումներու Երեւանեան ենթախումբի երրորդ չրջանին, « Արարատ » արձանագրած է իր երրորդ յաղթանակը Զապորոժիէի «Մետալուրգ»ի դէմ (1–0): « Արարատ »ի տղաքը իրենց խաղարկութեամբ զգալի առաւելութիւն մը ցոյց տուած են մրցակիցին վրայ, սակայն իրենց բազմաթիւ գործողութիւնները կարելի չէ եղած արդիւնաւորել, մինչեւ 48րդ վայրկեանը, երբ Զաքարեան նչանակած է խաղին միակ կոլը: Այսպէսով, « Արարատ » վեց միաւորով առանձին կը գտնուի իր ենթախումբի դասաւորման գլուխը:

Նոյն ենթախումբի միւս խաղերուն արդիւնքներն են՝ Մոսկուայի « Տորպեդօ » – Եարոսլաւի « Շիննիկ » 1–0, Սմոլենսկի « Իսկրա » – Նիկոպոլի « Կոլոս » 1–0:

ԵՐԵՒԱՆ ⟷ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Մարտ 4–6)

ԲԱՆՈՒՈՐ ԳՐՈՂՆԵՐ ԳՐԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄԻ ԴԱՓՆԵԿԻՐՆԵՐ

« Հայելեկտրալոյս » ձեռնարկութեան երեք աչխատողներ դարձած են իրենց աչխատավայրի կազմակերպած գրական մրցումի դափնեկիրները: Ներկայացուած գործերու մէջ դատական կազմը ընտրած է Պետրոս Սարգսեանի « Բալլադ լամպագործ աղջկայ մասին » քերթուածը, Էմմա Մինասեանի բանաստեղծութիւնները եւ Վարդգէս Ղազարեանի պատմուածքները: Դափնեկիրները անդամ են « Լոյս » գրական արուեստանոցի, որ Հայաստանի բանուոր գրողներու ամէնէն չատ անդամ ունեցող ընկերութիւնն է:

կատարուի նախկին նախագահին դէմ. առաջինը՝ 1968 Մայիս 31ին էր: Այս առթիւ յանուն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Վարդան Եպս. Տէմիրճեան « անցած ըլլայ »ի այցելութիւն մը տուած է նախկին նախագահին, դատապարտելով արարքը եւ ուրախութիւն յայտնելով որ ապատած է:

ԹՈՒՐՔԻՈՑ մէջ ոճիրները չեն դադրիր: Ուրֆայի նահանգին մէջ՝ Հիլվանի մօտ, պինեալ մարդիկ յարձակած են բանուորներ փոխադրող հանրակառքի մը վրայ եւ սպաննած վեց հոգի:

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ իր բնակարանին մէջ, Մարտ 12ին, ձերբակալուած է հատատացեալներու իրաւունքներու պաշտպանութեան կոմիտէի հիմնադիր եւ բանբեր Վիկտոր Կապիտանչուկ, « Խորհ. Միութիւնը նեմացնող » սխալ տեղեկութիւններ տարածելու ամբաստանութեամբ: Ասկէ առաջ ալ նոյն կոմիտէին երկու ուղղափառ հոգեւորականներ ձերբակալուած էին:

ՊԱՐՍԻՑ նախկին Շահը կրկին վիրատուժական ծանր գործողութեան մը պիտի ենթարկուի բայց այս անգամ ինք չէ որ Ամերիկա կ'երթայ այլ՝ ամերիկացի բժիշկն է որ Փանամա կ'երթայ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵՏԻ

ՀԿԿ Կենտկոմի, ՀՍՍՀ Նախարարների խորհրդի և ՀԼԿՄ Կենտկոմի օրգանը (փոստով՝ 7-11 ԹԵՓԱՏ. 79)

Հ.— ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ՀԱՎԱՏԱՐՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Ինչպես հայտնի է ամեն մի խոհարարի համար, որպեսզի ճաշը համեղ լինի, անհրաժեշտ է, որ նրա համար անհրաժեշտ բոլոր մթերքները լինեն թարմ և որակյալ։ Ինչպես հայտնի է ամեն մի խոհարարի համար, որպեսզի ճաշը համեղ լինի, անհրաժեշտ է, որ նրա համար անհրաժեշտ բոլոր մթերքները լինեն թարմ և որակյալ։ Ինչպես հայտնի է ամեն մի խոհարարի համար, որպեսզի ճաշը համեղ լինի, անհրաժեշտ է, որ նրա համար անհրաժեշտ բոլոր մթերքները լինեն թարմ և որակյալ։ Ինչպես հայտնի է ամեն մի խոհարարի համար, որպեսզի ճաշը համեղ լինի, անհրաժեշտ է, որ նրա համար անհրաժեշտ բոլոր մթերքները լինեն թարմ և որակյալ։ Ինչպես հայտնի է ամեն մի խոհարարի համար, որպեսզի ճաշը համեղ լինի, անհրաժեշտ է, որ նրա համար անհրաժեշտ բոլոր մթերքները լինեն թարմ և որակյալ։ Ինչպես հայտնի է ամեն մի խոհարարի համար, որպեսզի ճաշը համեղ լինի, անհրաժեշտ է, որ նրա համար անհրաժեշտ բոլոր մթերքները լինեն թարմ և որակյալ։ Ինչպես հայտնի է ամեն մի խոհարարի համար, որպեսզի ճաշը համեղ լինի, անհրաժեշտ է, որ նրա համար անհրաժեշտ բոլոր մթերքները լինեն թարմ և որակյալ։ Ինչպես հայտնի է ամեն մի խոհարարի համար, որպեսզի ճաշը համեղ լինի, անհրաժեշտ է, որ նրա համար անհրաժեշտ բոլոր մթերքները լինեն թարմ և որակյալ։

×

Ինչպես հայտնի է ամեն մի խոհարարի համար, որպեսզի ճաշը համեղ լինի, անհրաժեշտ է, որ նրա համար անհրաժեշտ բոլոր մթերքները լինեն թարմ և որակյալ։ Ինչպես հայտնի է ամեն մի խոհարարի համար, որպեսզի ճաշը համեղ լինի, անհրաժեշտ է, որ նրա համար անհրաժեշտ բոլոր մթերքները լինեն թարմ և որակյալ։ Ինչպես հայտնի է ամեն մի խոհարարի համար, որպեսզի ճաշը համեղ լինի, անհրաժեշտ է, որ նրա համար անհրաժեշտ բոլոր մթերքները լինեն թարմ և որակյալ։ Ինչպես հայտնի է ամեն մի խոհարարի համար, որպեսզի ճաշը համեղ լինի, անհրաժեշտ է, որ նրա համար անհրաժեշտ բոլոր մթերքները լինեն թարմ և որակյալ։ Ինչպես հայտնի է ամեն մի խոհարարի համար, որպեսզի ճաշը համեղ լինի, անհրաժեշտ է, որ նրա համար անհրաժեշտ բոլոր մթերքները լինեն թարմ և որակյալ։ Ինչպես հայտնի է ամեն մի խոհարարի համար, որպեսզի ճաշը համեղ լինի, անհրաժեշտ է, որ նրա համար անհրաժեշտ բոլոր մթերքները լինեն թարմ և որակյալ։

Ինչպես հայտնի է ամեն մի խոհարարի համար, որպեսզի ճաշը համեղ լինի, անհրաժեշտ է, որ նրա համար անհրաժեշտ բոլոր մթերքները լինեն թարմ և որակյալ։ Ինչպես հայտնի է ամեն մի խոհարարի համար, որպեսզի ճաշը համեղ լինի, անհրաժեշտ է, որ նրա համար անհրաժեշտ բոլոր մթերքները լինեն թարմ և որակյալ։ Ինչպես հայտնի է ամեն մի խոհարարի համար, որպեսզի ճաշը համեղ լինի, անհրաժեշտ է, որ նրա համար անհրաժեշտ բոլոր մթերքները լինեն թարմ և որակյալ։ Ինչպես հայտնի է ամեն մի խոհարարի համար, որպեսզի ճաշը համեղ լինի, անհրաժեշտ է, որ նրա համար անհրաժեշտ բոլոր մթերքները լինեն թարմ և որակյալ։ Ինչպես հայտնի է ամեն մի խոհարարի համար, որպեսզի ճաշը համեղ լինի, անհրաժեշտ է, որ նրա համար անհրաժեշտ բոլոր մթերքները լինեն թարմ և որակյալ։ Ինչպես հայտնի է ամեն մի խոհարարի համար, որպեսզի ճաշը համեղ լինի, անհրաժեշտ է, որ նրա համար անհրաժեշտ բոլոր մթերքները լինեն թարմ և որակյալ։

Ինչպես հայտնի է ամեն մի խոհարարի համար, որպեսզի ճաշը համեղ լինի, անհրաժեշտ է, որ նրա համար անհրաժեշտ բոլոր մթերքները լինեն թարմ և որակյալ։ Ինչպես հայտնի է ամեն մի խոհարարի համար, որպեսզի ճաշը համեղ լինի, անհրաժեշտ է, որ նրա համար անհրաժեշտ բոլոր մթերքները լինեն թարմ և որակյալ։ Ինչպես հայտնի է ամեն մի խոհարարի համար, որպեսզի ճաշը համեղ լինի, անհրաժեշտ է, որ նրա համար անհրաժեշտ բոլոր մթերքները լինեն թարմ և որակյալ։ Ինչպես հայտնի է ամեն մի խոհարարի համար, որպեսզի ճաշը համեղ լինի, անհրաժեշտ է, որ նրա համար անհրաժեշտ բոլոր մթերքները լինեն թարմ և որակյալ։ Ինչպես հայտնի է ամեն մի խոհարարի համար, որպեսզի ճաշը համեղ լինի, անհրաժեշտ է, որ նրա համար անհրաժեշտ բոլոր մթերքները լինեն թարմ և որակյալ։ Ինչպես հայտնի է ամեն մի խոհարարի համար, որպեսզի ճաշը համեղ լինի, անհրաժեշտ է, որ նրա համար անհրաժեշտ բոլոր մթերքները լինեն թարմ և որակյալ։

×

Ինչպես հայտնի է ամեն մի խոհարարի համար, որպեսզի ճաշը համեղ լինի, անհրաժեշտ է, որ նրա համար անհրաժեշտ բոլոր մթերքները լինեն թարմ և որակյալ։ Ինչպես հայտնի է ամեն մի խոհարարի համար, որպեսզի ճաշը համեղ լինի, անհրաժեշտ է, որ նրա համար անհրաժեշտ բոլոր մթերքները լինեն թարմ և որակյալ։ Ինչպես հայտնի է ամեն մի խոհարարի համար, որպեսզի ճաշը համեղ լինի, անհրաժեշտ է, որ նրա համար անհրաժեշտ բոլոր մթերքները լինեն թարմ և որակյալ։ Ինչպես հայտնի է ամեն մի խոհարարի համար, որպեսզի ճաշը համեղ լինի, անհրաժեշտ է, որ նրա համար անհրաժեշտ բոլոր մթերքները լինեն թարմ և որակյալ։ Ինչպես հայտնի է ամեն մի խոհարարի համար, որպեսզի ճաշը համեղ լինի, անհրաժեշտ է, որ նրա համար անհրաժեշտ բոլոր մթերքները լինեն թարմ և որակյալ։ Ինչպես հայտնի է ամեն մի խոհարարի համար, որպեսզի ճաշը համեղ լինի, անհրաժեշտ է, որ նրա համար անհրաժեշտ բոլոր մթերքները լինեն թարմ և որակյալ։ Ինչպես հայտնի է ամեն մի խոհարարի համար, որպեսզի ճաշը համեղ լինի, անհրաժեշտ է, որ նրա համար անհրաժեշտ բոլոր մթերքները լինեն թարմ և որակյալ։

Ինչպես հայտնի է ամեն մի խոհարարի համար, որպեսզի ճաշը համեղ լինի, անհրաժեշտ է, որ նրա համար անհրաժեշտ բոլոր մթերքները լինեն թարմ և որակյալ։ Ինչպես հայտնի է ամեն մի խոհարարի համար, որպեսզի ճաշը համեղ լինի, անհրաժեշտ է, որ նրա համար անհրաժեշտ բոլոր մթերքները լինեն թարմ և որակյալ։ Ինչպես հայտնի է ամեն մի խոհարարի համար, որպեսզի ճաշը համեղ լինի, անհրաժեշտ է, որ նրա համար անհրաժեշտ բոլոր մթերքները լինեն թարմ և որակյալ։ Ինչպես հայտնի է ամեն մի խոհարարի համար, որպեսզի ճաշը համեղ լինի, անհրաժեշտ է, որ նրա համար անհրաժեշտ բոլոր մթերքները լինեն թարմ և որակյալ։ Ինչպես հայտնի է ամեն մի խոհարարի համար, որպեսզի ճաշը համեղ լինի, անհրաժեշտ է, որ նրա համար անհրաժեշտ բոլոր մթերքները լինեն թարմ և որակյալ։ Ինչպես հայտնի է ամեն մի խոհարարի համար, որպեսզի ճաշը համեղ լինի, անհրաժեշտ է, որ նրա համար անհրաժեշտ բոլոր մթերքները լինեն թարմ և որակյալ։ Ինչպես հայտնի է ամեն մի խոհարարի համար, որպեսզի ճաշը համեղ լինի, անհրաժեշտ է, որ նրա համար անհրաժեշտ բոլոր մթերքները լինեն թարմ և որակյալ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵՏԻ

«ԶԱՐԹՈՆՔ»

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵՏԻ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

— Օ —

Կիրակի, Մարտ 2ին, Հայ Արիները կազմակերպած էին իրենց 49րդ տարեկան ցերեկոյթը, Սալ սը լա Շեմիի ընդարձակ սրահին մէջ:

Եւ այս տարի ալ ծնողքներու, բարեկամներու, համակիրներու մեծ բազմութիւն մը եկած էր քաջալերելու Հայ Արիներու ձեռնարկը եւ վայելելու զեղեցիկ յայտագիրը մը: Հանդէսին կը նախագահէր կաթողիկոսական Պատուիրակ եւ Փարիզի առաջնորդ Սերովբէ Արքեպիս. Պիկոպոսը: Հանդէսին ներկայ էին նաեւ Փարիզի եւ շրջանի հայկական միութիւններու վարչութեան անդամները, Հայ Ազգատեանեան Միութեան նախագահը եւ ուրիշ շատ մը հին եւ նոր բարեկամներ: Հանդէսին ներկայ էին նաեւ Ֆրանսայի Սկաուտական Միութեան նախագահը Փրոֆ. Փիէր Պօռինօ, որ մանաւորապէս եկած էր Տիժոնէն, իր կնոջը հետ, եւ Անգլիոյ Սկաուտական Միութեան միջազգային ընդհ. պետ Սթիւարդ Հոքինս իր կնոջ հետ, Լոնտոնէն: Ֆրանսայի Թրուա քաղաքէն եկած էր սկաուտական ամբողջ խումբ մը ինչպէս նաեւ անգլիացի սկաուտ պետեր, Ֆրանսայի համբակեանները, համբակեաուհիներ, գայլիկներ, արենոյշներ եւ սկաուտներ:

Շնորհաւորական նամակներ ուղղած էին նաեւ Ալֆորվիլի քաղաքապետ Պր. Ֆրանչեսքի եւ Իսիի նորընտիր քաղաքապետ՝ Պ. Սանթինի որոնք այդ օրը Փարիզէն բացակայ ըլլալով հանդէսին չէին կրցած ներկայ ըլլալ:

Ներկայ էին նաեւ Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցիին եւ Բողոքականներու ներկայացուցիչները, եւ «Ամէն սը Սալիւ»ի հիմնադիրին Թոռը հրամանատար Պուէթ եւ ուրիշ շատ մը Ֆրանսացի եւ օտար անձնաւորութիւններ:

Հանդէսին ներկայ էին Հայ Արիներու Միութեան Լիոնի եւ Տէսինի շրջաններու համբակեանները եւ համբակեաուհիները եւ սկաուտներու եւ արենոյշներու խումբ մը, առաջնորդութեամբ շրջանային պետ Ալեխս Տօնապետեանի. ներկայ էին նաեւ Լիոնէն մանաւորապէս եկած ծնողքներ եւ բարեկամներ:

Հանդէսը սկսաւ շրջանին ներկայացուցմով: Սկաուտական « դէպի ազատ դաշտեր » քայլերգով բեմ բարձրացան սկաուտները, համազգութային սկաուտական պաշտօնական դրօշակով, շրջապատուած Հայ Արիներու Միութեան, շրջաններուն, արենոյշներուն եւ գայլիկներուն պաշտօնական դրօշակներով, որուն յաջորդեց « Սկաուտական խոստում »ը զոր արտասանեց հայերէն, հայ արի պետ մը:

Փարիզեան շրջանի գայլիկները եւ թեւիկները ներկայացուցին « Բիբօի նուագածուները » երգախառն ներկայացում մը, որ մեծապէս գնահատուեցաւ հանդիսականներէն: Փարիզեան շրջանի խմբապետները նուագեցին հայկական եղանակներ թմբուկով, արինգով եւ ձեռնածդաշնակով մեծ յաջողութեամբ: Ալֆորվիլի շրջանի թեւիկները եւ գայլիկները երգեցին եւ պարեցին Ուոլթ Տիզնէյի հեղինակութիւնները, ճոխ բեմադրութեամբ եւ վառ տարազներով: Փարիզեան շրջանի թեւիկներն ու գայլիկները յաջորդեցին ներկայացնելով « Թրթուռ »ը, երգախառն չուրջպար մը, առաջնորդութեամբ իրենց խմբապետներուն եւ խմբապետուհիներուն, զոյնզգոյն տարազներով: Շատ յաջող եւ անոիպ ներկայացում մը որ մեծապէս գնահատուեցաւ:

Մէջ ընդ մէջ գայլիկները, թեւիկներն ու սկաուտները արտասանեցին հայերէն: Լիոնի խմբապետները, սկաուտները եւ արենոյշները ներկայացուցին իրենց հեղինակած հայերէն զաւեշտ մը « Երեք հարցումները » զեղչկական կեանքէ, շատ լաւ խաղարկութեամբ եւ բեմադրութեամբ որ մեծապէս զուարճացուց հանդիսականները, արժանանալով երկար ծափահարութեանց:

Մի քնարարէն առաջ բեմ բարձրացաւ հայ արիներու ընդհ. պետ Գուրգէն Մեծատուրեան որ հայերէն իր ջերմագին շնորհակալութիւնները յայտնեց Սերովբէ Արք.ի իր ներկայութեան համար որ մեծ պատիւ մըն է եւ քաջալերանք Հայ Արիներու Միութեան: Շնորհակալութիւն յայտնեց նաեւ Լիոնի, Ալֆորվիլի, Իսիի եւ Շաւիլի եկեղեցական վարչութեանց, որոնք այնքան սիրալիր կերպով իրենց սրահները կը տրամադրեն հայ արիներուն իբր հաւաքավայր, յիշեց նաեւ Իսիի Մշակոյթի Տունը, միշտ հայ արիներու տրամադրութեան տակ, եւ չարունակեց ըսելով. « Բայց մեր բոլորիս երախտագիտութիւնը շատ մեծ է հանդէպ Ֆրանսայի հայ պաղութին որ աւելի քան 50 տարիէ ի վեր մեզի կուտայ անվերապահ, իր աջակցութիւնը, համակրանքը եւ վստահութիւնը: Սերունդները կը յաջորդեն իրարու եւ սակայն, քաջալերել Հայ Արիներու Միութիւնը աւանդութիւն մըն է դարձած, եւ մեր գործունէութիւնն ու ապագան կապուած է Ֆրանսահայ պաղութին ապագային: Մեր տղաքն ու աղջիկները արժանի են մեր հայրենասիրական քաջալերանքին, քանի որ մեր Միութեան վարիչները տարիներէ ի վեր կ'աշխատին կրթել հայ տղաքը եւ աղջիկները եւ կը ջանան պատրաստել զիրենք եւ ազնիւ Հայեր »: Անդամ մը եւս շնորհակալութիւն յայտնեց Հայ Արիներու Միութեան բարձր դիրքը սկաուտական միջազգային աշխարհին մէջ, եւ իր զրաւած բարձր եւ յարգուած դիրքը: Սկաուտական շարժումը միակ միջազգային համազգային պաշտօնական կազմակերպութիւնն է որ իր մէջ ընդունած է եւ կը պահէ Հայ Արիներու Միութիւնը իբր ազգային կազմակերպութիւն, ինչպէս մեւս երկիրները, եւ մենք կը ներկայացնենք Հայութիւնը, սկաուտական աշխարհին մէջ: Պատմական բացառութիւն մը որ պատիւ կը բերէ մեզ բոլորիս մեր հաստատուն գոյութիւնը եւ մեր յառաջդիմութիւնները կը պարտինք տարիներէ ի վեր մեր խմբապետներուն եւ խմբապետուհիներուն, բացառիկ նուիրման եւ զոհողութեանց, եւ մեր Ֆրանսայի հայրենակիցներուն անվերապահ վստահութեան եւ աջակցութեան, ու այսօր, ձեր ներկայութիւնը, աննախընթաց բազմութեամբ, հայ արիներու մեծ թիւը բեմին վրայ, բեմին առեւը եւ սրահներուն մէջ, բոլորն ալ մասնակցելով այս հանդէսին, լաւագոյն գրաւականն են մեր Միութեան կենսունակութեան եւ ծաւալման:

Յետոյ, ընդհ. պետը Ֆրանսերէն իր շնորհակալութիւնները յայտնեց ներկայ օտար հիւրերուն, սկաուտական կազմակերպութեանց, անոնց պետերուն եւ մասնաւորապէս օրուան հիւրին Անգլիոյ միջազգային սկաուտ պետին, հայ արիներու հին եւ հաւատարիմ բարեկամը, եւ բեմ հրաւիրեց անգլիացի պետը որ նախ եւ առաջ, Անգլիական Սկաուտական Միութեան ընդհ. պետ Սըը Ուիլիամ Կլա-աբսթոնի սիրալիր ողջոյնները յայտնեց Հայ Արիներու Միութեան ընդհ. պետին եւ սկաուտներուն եւ բոլոր ներկայ պետերուն յիշելով թէ իր մեծ, մեծ հայրը Ուիլիամ Կլատսթոն, Անգլիոյ մեծագոյն նախկին վարչապետներէն մին, ասկէ հարիւր տարի առաջ եւ մինչեւ իր մահը Հայութեան դատը պաշտպանած է տարի-ներու ընթացքին պայքարած Հայութեան ազատութեան եւ ապահովութեան համար եւ միշտ ուժգնօրէն դատապարտած անարդարութիւնները եւ չարդները: Անգլիացի մեր հիւրը, յետոյ զուգեսը ըրաւ հայ արիներու փայլուն գործունէութեան, որուն հետեւած է Անգլիոյ մէջ անոնց մասնակցած բանակումներուն, միջազգային եւ եւրոպական ճէմպորիներուն եւ Համաժողովներուն մէջ: 15 միլիոն սկաուտներու մէջ, Հայերը շատ մեծ տեղ մըն են զրաւած եւ իրենց պետն ու իր պատուիրակները շատ անգամներ օժանդակած են սկաուտական փայլուն գործունէութեան, եւ միջազգային պատասխանատու պաշտօններու մէջ: Կը գնահատենք զիրենք եւ վստահ ենք թէ Հայերը միշտ պիտի պահեն իրենց այդ բացառիկ դիրքը:

Հանդիսականները երկարօրէն ծափահարեցին անգլիացի պետին այս ելոյթը:

Միջնարարը տեղի ունեցաւ շատ սիրալիր մթնոլորտի մը մէջ. պուֆէ, վիճակ, կախազ, եւ շատերը ծանօթացան մեր հայ եւ օտար բարեկամներուն:

Հանդէսին երկրորդ մասին, Թրուայէն մանաւորապէս հրաւիրուած սկաուտական խումբը ներկայացուց « Մամաճիկ »ներու շարք մը, որ մեծ յաջողութիւն ունեցած էր անցեալ տարուան Գանթէրլէյէն ճէմպորիին: Մենք ալ շատ սիրեցինք այս ինքնատիպ ներկայացումը: Յետոյ, Ալֆորվիլի շրջանը ներկայացուց « Տարազները, տարիներու ընթացքին » սկաուտական կեանքէ տեսարաններ, բանակումի մը օրուան ընթացքին, զանազան տարազներով շատ յաջող, լաւ պատրաստուած եւ ինքնատիպ ներկայացում մը: Հանդէսին վերջին ներկայացումն է « Հայկական պարեր »ը արենոյշներուն, սկաուտներուն եւ խմբապետներուն կողմէ. իսկական, գունաւոր եւ կատարեալ պատրաստութեամբ: Արժանացան երկար ծափահարութիւններու, եւ իսկապէս արժանի էին:

Եւ հասաւ հրաժեշտի ժամը. մեծ վարպետութեամբ եւ ուրախ, բոլոր ներկայ արենոյշները, գայլիկները, արիներն ու թեւիկները, խմբապետները, խմբապետուհիները, Միութեան վարիչները, ընդհ. պետը հաւաքուեցան բեմին վրայ, ընկերակցութեամբ բոլոր սկաուտ հիւրերուն եւ երգեցին միասին իրենց պաշտօնական խմբերգը: Ընդհ. պետը բեմ հրաւիրեց Սերովբէ Արքեպիսկոպոսը որ չետ հմուտ եւ գեղեցիկ ուղերձով մը, բացատրեց սկաուտական շարժման առաքինութիւնները եւ նպատակը, անոր կարեւորութիւնը հայ փոքրիկներուն եւ պատանիներուն կրթութեան համար: Շնորհաւորեց հայ արիներու 53 տարուան գործունէութիւնը եւ բացատրեց հայ « Արի » կոչումին նշանակութիւնը, քաջ, ազնիւ, ձեռներէց, բարեկամ եւ օգնող բոլորին, հաւատարիմ Աստուծոյ, բարեսիրտ եւ հայրենասէր: Յետոյ կոչ ուղղեց ներկաներուն քաջալերելու Միութիւնը, որպէսզի անոնք չարունակեն իրենց այնքան օգտակար գործունէութիւնը: Շնորհաւորեց Միութեան պետը, եւ բոլոր վարիչները իրենց անխոնջ աշխատանքին, ճիգերուն եւ հաւատարմութեան համար, շնորհաւորեց մանաւանդ փոքրիկ գայլիկները եւ թեւիկները որոնք կը շրջապատէին զինքը, եւ որոնք երեք բարձրաձայն հուռռանքներով իրենց խանդավառ շնորհակալութիւնը յայտնեցին Սերովբէ Արք.ի:

Հանդէսը վերջացաւ Սերովբէ Արք.ի օրհնութեամբ եւ բոլոր հանդիսականներու եւ արիներու Տէրունական աղօթքով, որ երգուեցաւ ոտքի, խոր տպաւորութիւն ձգելով մեր բոլոր հիւրերուն վրայ:

×

Թերեւս կրկնութիւն մը ըլլայ բայց պէտք է չեշտել այս տարուան հանդէսին մեծ յաջողութիւնը:

Նախ յիշենք այն մեծ բազմութիւնը որ եկած էր դրաւելու սրահին բոլոր աթոռները՝ հազարի մօտ: Յետոյ յիշենք հանդէսին կազմակերպուած եւ յայտագրին բարձր մակարդակը, լաւ պատրաստուած ներկայացումները, բոլորն ալ նորութիւններ եւ մանաւանդ Տէսինէն հարիւրէ աւելի « դերակատար »ներ բեմին վրայ:

Յիշենք նաեւ մեր օտար հիւրերուն գնահատանքը եւ խանդավառ շնորհաւորութիւնները մեր բարեկամներուն եւ ծնողքներուն անվերապահ աջակցութիւնը:

Նկատելի է նաեւ թէ ամէնէն փոքրէն մինչեւ ամէնէն մեծը՝ գայլիկ, թեւիկ, արենոյշ եւ արի, բոլորն ալ մասնակցեցան յայտագրին կամ հանդէսին աշխատանքներուն:

Կը շնորհաւորենք նաեւ Հայ Արիներու Միութիւնը հովանաւորող Մարմինը, Գործադիր Մարմնի անդամները, շրջանային պետերը, խմբապետները եւ խմբապետուհիները: Իրենց նուիրումը, զոհողութիւնները եւ մեծ աշխատանքը մեզի տուին յաջող հանդէս մը, բարեկամական տաք մթնոլորտի մը մէջ: Եւ մենք կը սպասենք, լաւատես՝ հայ արիներու 50րդ տարեկան հանդէսին յառաջիկայ տարի, Մարտ մէկին:

Հ. Ա.

ՍՊԻՏԱԿ ՁԻԱՒՈՐԸ

= ՀԱՄԱՍՏԵՂ =

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ՄԱՐՏԻԿՆ ՈՒ ՋԷՖՆԱՓԸ

Մարտիկ ձիով լեռներու մէջ ինկած էր Զէֆնապի համար եղնիկ բռնելու, ո՛չ-րովհետեւ ամէն անգամ որ եղնիկ մը բռնելու խօսքը կ'ընէր, կը նկատէր, որ Զէֆնապի զէմքը մայր ըլլալու համար հմայուելիք կնոջ մը զեղեցիկ արտայայտութիւնը կ'առնէր: Փոքրիկ սիրուն եղնիկ մը:

Եղնիկները լերան սիրան են Տօրք Անդեղի սրտին պէս բարի: Մերթ կ'երեւան խումբով ու մերթ կը կորսուին յանկարծ: Կ'ըսես լեռը գուրգուրոտ մօր մը պէս իր զրկին մէջ կը պահէ սարսափէն ահաւոր ու չուար եղնիկները: Ունին կամակոր վազք մը բռնուելու եւ կամ փախչելու: Հեռապնդողը յաճախ եղնիկը բռնելու պատրանքը կ'ունենայ, մինչ ան յանկարծակի ու թեթեւ ցատկումով մը կը հեռանայ՝ կճղակները փխրուն քարերու ու ապառաժներու ծայրերուն վրայէն թռցնելով:

Մարտիկ ձին ապառաժներէն վեր անոնց հետէն կը վազցնէր, երբեմն բռնելու զեղեցիկ պատրանքը կ'ունենար ու մերթ վար կ'իջնէր ձիէն, երբ եղնիկը չուար ապառաժի մը տակ կը կենար յոգնած: Երբ կը մօտենար, եղնիկը չարժուն հայելիի մը չողացող լոյսի պէս ոստոտ խոյս կու տար յանկարծ:

Առանց զէնքի, աղեղ ու նետով աստղ մը վար ձգելու չափ դժուար էր եղնիկի որսորդութիւնը: Մարտիկ աւելի շատ կը հետապնդէր եղնիկի ձագերը, որոնք աւելի չուտ կը չուարէին ու անծանօթ էին որսորդի ճարպիկ խաղերուն:

Զէֆնապ վարէն, աչքերը լերան, կը դիտէր: Մարտիկ երբեմն կ'երեւէր իր ձիով ու կը կորսուէր:

Զին քրտնած էր ու յոգնած: Մարտիկ այս անգամ տեսաւ, որ եղնիկ մը իր ձագով ապառաժներէն վար ծռեցաւ: Պահուրձէն բռնած ձին քշեց վեր: Եղնիկի ձագը շատ փոքր էր, կ'ըսես վար իջած ամպի կտոր մը ըլլար՝ ինքնիրմէ չը-ւար:

Մարտիկ երբ վեր բարձրացաւ, տեսաւ վարը Զէֆնապը իր այծերով, բայց մարպատնի վրայ: Զորին մէջ եղնիկին ձագը կեացծ էր: Մարտիկ իր ձիով եռուզն հասաւ: Իւաւական իջած էր ձորէն, ու մօտեցաւ իր որսին, երբ յանկարծ առիւծն ու անձրեւէն ճեղքուած քար մը զատուեցաւ ձիու ոտքին տակէն: Զին իր եռուի ոտքերուն վրայ՝ մէկքը երկաթեց: Մարտիկ պախուրձը թողած՝ կռնակը ձիուն կռնակին ծռեց, պահելու համար անկումի հաւասարակշռութիւնը:

×

Զէֆնապ հեռուէն տեսաւ Մարտիկի անկումը: Ցաւէ մը յանկարծակի բռնուածի պէս սուր ճիչ մը արձակեց ու մազերը արձակ, փոթորկոտ վազքով մը հասաւ Մարտիկի մօտ:

(36 – Շար.)

OPERA DE MARSEILLE
Vendredi 21 Mars à 21 heures
ORCHESTRE DE L'OPERA
Concert symphonique
Direction : Jacques Bazire
la grande Paque russe de
Rimski - Korsakov

EN HOMMAGE A

ARAM KATCHATRIAN

SON CONCERTO POUR VIOLON
Soliste :

JEAN DER-MERGERIAN

Symphonie Pathétique
de Tchaïkovski

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոն.— Կապ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է այրի Տիկ. Ա. Մինասեանէ 300 ֆր. իր սիրելի ամուսնոյն՝ Ա. Մինասեանի մահուան քառասունքին առթիւ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱԻԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Կապ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղերը իրենց բացառիկ ազդերուն համար 600 ֆրանք կը նուիրեն «Յառաջ»ին։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ ՀՈՒՐԻ ԻՓԷՖԵԱՆԻ

Օր. Անի Գամպուրեան ի յիշատակ Հուրի Իփէֆեանի մահուան քառասունքին 250 ֆր. կը նուիրէ էմմըսաթի Ինքէրնէշընըլի (ստացուած «Յառաջ»էն) եւ 100 ֆր. «Յառաջ»ին։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հայր եւ որդի Վարդան եւ Համազասպ Մուրատեան իրենց սիրելի կնոջ եւ մօր՝ Սառա Մուրատեանի մահուան 9րդ տարելիցին առթիւ հետեւեալ նուէրները ըրած են.— 100 ֆ. Մարսէյլի Կապ. Խաչին, 100 ֆ. Մարսէյլի Մշակ. Տան, 100 ֆր. «Յառաջ»ի բարգաւաճման, 100 ֆր. Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին (Դպրոցասէրի դումարը ըստանալ «Յառաջ»էն)։

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ

«ՆԱՀԱՊԵՏ»Ը

ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ազգ. Մխիթեան, կիրակի, Մարտ 22 կէսօրէ ետք, Սինէ-Մանտրէն։ Տոմսերու համար դիմել Ազգ. Մխիթեան անդամներուն կամ տեղւոյն վրայ։ Մուտք 15 ֆր.։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ – ԹԵԱՆ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԸ

Շաբաթ, Մարտ 22, ժամը 16ին Փարիզի Մայր եկեղեցւոյ սրահին մէջ։

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր անդամուհիները։ Օրակարգ.— Վարչական եւ նիւթական տեղեկագիրը, նոր Խնամակալութեան ընտրութիւն։

SEANCE MEDICALE PUBLIQUE

Séance médicale publique avec deux courts-métrages sur le cancer de l'utérus et la césarienne, opération effectuées par Mademoiselle le docteur F. Maslemian, chirurgien-gynécologue de Mannheim (Allemagne) actuellement de passage à Paris.

Cette séance aura lieu le Dimanche 16 Mars à 17 heures, au Centre Culturelle Alex Manoougian,
118 rue de Courcelles, Paris 17e
Le public est invité cordialement.

ENTREE LIBRE

- PARIS -

SAMEDI, 22 MARS - ՇԱԲԱԹ, ՄԱՐՏ 22

L'ORGANISATION TERRE ET CULTURE PRESENTE LE BILAN DE SES TROIS PREMIERES ANNEES D'ACTIVITE SUR LES DOMAINES ARMENIENS D'IRAN DU NORD, ET LES GRANDES LIGNES DE SES PROJETS.

ԵՐԿԻՐ ԵՒ ՄՇԱԿՈՅԹ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱԼՈՒԱԾՆԵՐՈՒ ՎՐԱՑ ԵՐԵՔ ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻՆԵՐՈՒ ԻՐ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ ԱՐԴԻՒՆՔԸ, ԵՒ ԻՐ ԿԱՐԵՒՈՐԱԳՈՅՆ ԾՐԱԳԻՐԵՐԸ

Soirée d'Information et de Soutien

ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

—Projection. Film couleur 16 mm (« Saint Thadée)
(Սուրբ Թադէի վաւիք)
A 20 h. 30, Salle Olivier, de Serres, 78, Rue Olivier de Serres, Paris 15e

EXPOSITION – ՑՈՒՑԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ouverte dans le hall d'entrée de la salle à partir de 20 h. 15
Métro : Porte de Versailles — Parking (entrée : 33 rue Vaugelas)

OPTIMA Tours

ARMÉNIE 1980

A PARTIR DE 2850 FR. (tout compris)

prochains départs:

— DU 28 MARS 1980 AU 12 AVRIL
— DU 4 AU 12 AVRIL — DU 26 AVRIL AU 6 MAI
— DU 9 AU 24 MAI

Cette année plusieurs départs par mois et TOUTE L'ANNEE
de 12, 14 et 16 jours.

nouveau!

Programmes variés au départ d'EREVAN avec des extensions :
— en GEORGIE
— à LENINGRAD
— en ASIE CENTRALE (TACHKENT, BOUKHARA, SAMARCANDE)
— UKRAINE et...

demander notre brochure détaillée

RENSEIGNEMENTS - INSCRIPTIONS :

Sonia Coumryantz
OPTIMA Tours
75003 PARIS

67-69 rue Quincampoix (angle rue Rambuteau) — Tél. 274-27-20
Métro : Rambuteau ou Etienne Marcel
Lic. A 946 (Agence agrée INTOURIST)
Telex : 211 324 F.

ARMENIE 80

Nous vous proposons deux voyages importants :

— Pâques à Etchmiadzine (du 4 au 12 avril)

— Commémoration du 24 Avril et manifestations du 1er Mai (du 21 avril au 6 mai)

La plupart de nos groupes seront logés à l'hôtel Olympique COSMOS à Moscou

Renseignements et inscriptions :

A PARIS
saberatours
BAGHDASSARIAN Levon
3, rue de l'Arrivée
Imm. CIT 7e étage
75015 PARIS
Tél. 538 67 47

A LYON
sevan voyages
SARKISSIAN Varoujan
50, cours de la Liberté
69003 LYON
Tél. (78) 60 13 66

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

Հ. Բ. Ը. Մ.

Հ. Բ. Ը. Մխիթեան Փարիզի Տիկնանց յանձնախումբի կազմակերպած հայերէն լեզուի, հայկական երգի ու պարի, ինչպէս նաեւ սրինգի դասընթացքները տեղի կ'ունենան կանոնաւոր կերպով ամէն Շաբաթ-Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 14էն 18 Ալեք Մանուկեան Մշակ. կեդրոնին մէջ։

Յարդոյ ծնողքներուն եւ հասարակութեան կը տեղեկացուի որ Մարտ ամսոյ մէջ սկսած են երկու նոր դասընթացքներ։ Դասական պարի եւ Հայոց պատմութեան

Արձանագրութեան համար դիմել՝
Ալեք Մանուկեան Մշակ. կեդրոն՝
Հեռ. 227·12·26
Հ. Բ. Ը. Մխիթեան դրասենեակը՝
Հեռ. 520·03·18

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

ՆԻՍԻ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ԵՒ ՍՐԱՀԻՆ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Գ. ՅԱՆԿ

Տէր եւ Տիկ. Ինճէեան (Քանէ) 1000, Տէր եւ Տիկ. Հեքենտուրն (Նիս) 500, Տէր եւ Տիկ. Գ. Խոսրովեան (Նիս) եւ Տէր եւ Տիկ. Թ. Տէր-Մեսրոպեան (Նիս) 200ական, Տէր եւ Տիկ. Գէորգով (Պուլուրիս), Տիկ. Տողրամաճեան (Պուլուրիս), Տէր եւ Տիկ. Տ. Վարան (Նիս) 100ական, Պ. Մաթէոսեան (Մոնաքօ) 50, Տէր եւ Տիկ. Միւթիվէլեան (Սէն Ռաֆայէլ) 25 ֆր.։

Գումար 2·275, նախորդ ցանկերու գումար 35·900, ընդհ. գումար 38·175։

confectionneurs... tricoteurs...

à proximité de chez vous,

TEXFRA

vient d'ouvrir un magasin de fournitures textiles.

FILS A COUDRE (cônes et fusettes)
FIL INVISIBLE
FIL MOUSSE (surfilage)
FIL DE SÉPARATION NYLON
COTON A GRATTER

Nous souhaitons avoir le plaisir de vous voir prochainement:

54, rue des Pâquerettes - 94140 ALFORTVILLE
tél. 378 31 39

autre magasin :
Avenue du Maréchal Leclerc Centre Commercial du Moulin
92360 MEUDON-LA-FORET tél. 631 10 44

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՄԱՐՏ
18
MARDI
18 MARS
1980

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ներսասահման : Տար. 300 Ֆ. - Հատ : 2 Ֆ.
Ֆրանսա : Տար. 260 Ֆ. - Վեցամսեայ : 140 Ֆ.

55ԴԱՐԻ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.604 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 55e ANNÉE — No 14.604

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԻՐԱՆ

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԵՐԸ՝
ԸՍՏ ԱՌԱՋԻՆ ԱՐԴԻՒՆՔՆԵՐՈՒ
ԿՐՕՆԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՅԱՌԱՋԽԱՂԱՑՈՒՄ

Կը թուի թէ դեռ քանի մը օր պէտք է սպասել Իրանի խորհրդարանական ընտրութիւններու բուն արդիւնքը գիտնալու համար : Երկուշաբթի օր սակայն, առաջին տպաւորութիւն մը կար, որու համաձայն կրօնականները, այլ խօսքով՝ « իսլամական Հանրապետութեան կուսակցութիւնը » զգալի առաւելութիւն մը արձանագրած էին միւս կուսակցութեանց դաղտամամբ :

270 պատգամի համար 3300 թեկնածու կար : Կիրակի օրուան արդիւնքները ցոյց կուտային թէ առաջին շրջանին ընտրուած 47 խորհրդարանականի վրայ 25ը՝ իսլամական կուսակցութեան կը պատկանին : Վերջնական արդիւնքները հրապարակուին հաւանաբար Մարտ 25ին միայն :

Իսլամական յաղթանակ մը սակայն պիտի դժուարացնէ նախագահ Պանի Սադրի գործը, որ դէմ է որ բոլոր իր կողմնակիցները կամ բոլոր հակառակորդները՝ Ընդհակառակը, ան կ'ուզէ որ իր կողմնակիցները ներկայ գտնուին կառավարութեան մէջ, որպէսզի ան կարենայ ազգային միութեան կառավարութիւն մը կազմել : Ասիկա ալ կրնայ դժուարացնել գործը, որովհետեւ իսլամական կուսակցութիւնը կ'ուզէ ունենալ իր ձեռքը ամբողջ իշխանութիւնը :

Նախագահ Պանի Սադր ալ իր կարգին կրնայ ընտրել իր վարչապետը, որ ներկայիս Մեհտի Պազարկանն է : Ան կրնայ նաեւ ընտրել իր նախարարները, որոնք պիտի ենթարկուին միայն իրեն եւ ոչ թէ խորհրդարանին : Ան կրնայ նաեւ ցրել խորհրդարանը եւ նոր ընտրութիւններ կազմակերպել, եթէ ան կարծէ թէ խորհրդարանը իր դէմ է :

Ամերիկեան պատանդներուն հարցով ալ նոր զարգացումներ կրնան ծագիլ : Ամերիկեան կառավարութիւնը կը կարծէ թէ Պանի Սադր կրնայ ազատ արձակել պատանդները, եթէ ան ուզէ : Ասիկա կրնայ նշանակել թէ Պանի Սադր կրնայ ազատ արձակել պատանդները, երբ ան ուզէ : Ասիկա կրնայ նշանակել թէ Պանի Սադր կրնայ ազատ արձակել պատանդները, երբ ան ուզէ :

× Քիւրտիստանի վեց շրջաններու մէջ ընտրութիւն տեղի չունեցաւ, իբրեւ հետեւանք ծանր բախումներու :

× Նախկին Շահին վիրաբուժական գործողութիւնը յետաձգուած է :

ՋԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍՈՒՐԻՈՅ մէջ խլրտումները եւ քաղաքական ծանր համեմատութիւններու հասան վերջին օրերը : Մէկ տարուան մէջ երրորդ անգամն է որ պատասխանատուութիւնը կը վստահուի Սուրիոյ մէջ : Առաջին ազգանշանը տրուած էր անցեալ Յունիսին, երբ Հալէպի զօրանոցին մէջ աւելի քան 60հոգի կը սպաննուէր քոմանտոյի մը կողմէ, որ Թուրքիա կը փախչէր : Իշխանութիւնը կ'ամբաստանէր Իսլամ եղբայրներ կազմակերպութիւնը եւ ոմն 18 անդամները մահուան կը դատապարտուէին : Երկրորդ ազդանշանը տրուած էր անցեալ ամառ, Լաթաքիա, Անտրտուսի նաւահանգիստներու կեդրոնը : Նախագահը, կուսակցութիւնը եւ իշխանութիւնները կ'ուզէին իրենց ուշադրութիւնը կեդրոնացնել ներքին հարցերու քննութեան եւ լուծման վրայ : Անմիջապէս կը դիմադրէր Պասս կուսակցութեան ժողովը, վարչապետը կը փոխուէր ինչպէս նաեւ կառավարութեան կազմը : Քանի մը ամսուան յարաբերական հանդարտութիւնը կարծել տուած էր իշխանութեան որ ձեռք առնուած միջոցները բաւարար էին : Սակայն ամէն ինչ կը վերսկսէր Մարտ 4ին, երբ Հալէպի առեւտրականները բողոքի ցոյց մը կը կազմակերպեն նախագահական հրամանագրի մը դէմ, որ կարգ մը աշխատավարձերու յաւելում կը նախատեսէր : Յաջորդ օր բողոքի շարժումը կը տարածուէր Համա, ուր եւս կը զոցուին խանութները եւ շարժումը արհեստակցական նկարագիր ունենալէ զատ կը վերածուի իշխանութեան դէմ շարժումի : Հալէպի եւ Համայի մէջ ընդդիմադիրները զէնքի կը դիմեն եւ դիրք կը բռնեն բանակին դէմ : Զանազան քաղաքներու մէջ քոմանտոներ կը յարձակին պետական հաստատութիւններու վրայ : Ուրբաթ, Մարտ 14ին, նախագահ Հաֆիզ Ասատ նոր կառավարիչ մը կը նշանակէ Հալէպի վրայ, հանդարտեցնելու համար ընդդիմադիրները, որ փոփոխութիւններ կը պահանջէր քաղաքական եւ վարչական կազմին մէջ : Շաբաթավերջին տասը հազար զինուորներ կեդրոնացած են Հալէպի շուրջ եւ կացութիւնը միշտ ձգտեալ է ու բախումները կը շարունակուին հոս ու հոն : Նախագահ Ասատի համար ինչ որ կը պատահի Սուրիա Ուաշինկթընի եւ Սէ. Ի. Ա.ի կողմէ կազմակերպուած է եւ մաս կը կազմէ Քեմփ Տէյվիտի «դաւին» :

ԹՈՒՐՔԻՈՅ հարաւը՝ Ինճիրլիք ճըմուած է ամերիկեան զինուորական օդանաւ մը որու մէջ գտնուող 18 անձերը (12 ճամբորդ եւ անձնակազմի 6 անդամ) մեռած են : Օդանաւը Ինճիրլիք – Էրզրում – Տիարպէքիր ղիծը կ'ընէր երբ ինկած է Ատանայի մօտ, Տաւրոսեան լեռներուն վրայ : Արկածին պատճառը ծանօթ չէ :

« ԻԼԻՈՒՇԻՆ » 62 օդանաւ մը մկըրտուած՝ Կոպերնիք, լեհ օդանաւային ընկերութեան պատկանող, օդին մէջ պայթելէ եռք ճզմուեցաւ Վարշաւա, ուր էջք պիտի կատարէր : 87 զոհերուն մէջ են 18 երիտասարդ Ամերիկացիներ որոնք մաս կը կազմէին կռւիմամարտի խումբին :

ՊՈԼՍՈՅ մէջ 120 հոգի ձերբակալուած են առջի օր, երբ ապահովութեան ուժերը մտած են կերպասեղէնի գործատուն մը վերջ տալով 42 օրուան գրաւման մը, բանուորներուն կողմէ :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

«ՀԱՅԵՐԸ, ՎՐԷԺ ԵՒ ԹՈՒՐՔԵՐԸ»

Վերոյիշեալ խորագրին ներքեւ Մայքըլ Աըլէն–որդի յօդուած մը ստորագրած է ինքնէրնէշընըլ Հերըլտ Թրիպիւնի Մարտ 14ի թիւին մէջ : Յօդուածին տուն տուած է նոյն թերթին Մարտ մէկին հրատարակած մէկ թղթակցութիւնը, Անգարայէն (տե՛ս Մարտ 4 եւ 5) :

Յօդուածին սկիզբը, Մայքըլ Աըլէն–որդի կ'անդրադառնայ, ուրեմն, այդ թղթակցութեան, դատապարտելու համար Հայերու վերագրուած ահաբեկումները « մասնաւորաբար ինձի համար, պուճչ, որովհետեւ կէս–Հայ եմ » կը շեշտէ : Կը ցաւի որ հին, քաղաքակրթուած եւ մարդասէր հայ ժողովուրդը, նոյնիսկ ոչ մեծ համեմատութեամբ, յանձնուած է ոճիրի եւ ահաբեկչութեան ապամարդկային հիւանդութեան : Միա–ժամանակ սակայն, նուազ ցաւ չի զգար տեսնելով թէ այսքան տարի ետք Թուրքերը քնաւ չեն իւրացուցած հարցին միակ բանին, ու կը յիշէ Թուրք փրոֆեսէօրի մը, ուրիշ Թուրք գրողի մը արտայայտութիւնները, երբ կ'ըսեն թէ նոյնքան Թուրք ջարդած են Հայերն ալ : Կը շեշտէ թէ հայ ժողովուրդին կէսն է որ ջարդուեցաւ եւ շատ քիչ Թուրքեր : Դէպքերը, կ'ըսէ Աըլէն, գոնս դժուար չէ ստուգել, ցոյց կուտան որ առաջին աշխարհամարտի սկիզբը, Թուրքիոյ հայ բնակչութիւնը, քրիստոնեայ եւ ապրող իր հին հողերուն վրայ, սարսափելի փոթորիկի մը մէջ առնուեցաւ :

Եզրակացութեան մէջ, կը կրկնէ որ Հայերը իրենք իրենց չեն նպաստեր Թուրք պաշտօնական անձնաւորութիւններու ըմպանութեամբ : Թերեւս օր մը, Թուրքերու զաւակները անդրադառնան իրական նութեան :

Թերթը կը յիշէ թէ Մայքըլ Աըլէն–որդի հեղինակն է՝ « Անցք դէպի Արարատ » գիրքին եւ թէ յօդուածը գրուած է Նիւ Եորք Թայմզ օրաթերթին համար :

×

Իտալական Մամուլը
ԱՐՁԱԳԱՆԳ
Թրքական Մամուլին

Հինգշաբթի Մարտ 13ի Թէմփօ օրաթերթը նոր տեղեկութիւններ կուտայ Հռոմի արխնալի եղեռնափորձին մասին, յայտնելով սկիզբէն թէ քննութիւնները կը շարունակուին, թէեւ « Հայ Գաղտնի Բանակի » ինքնամբասանութիւնը հետազօտութիւնները տարած է անթափանցելի մթնոլորտի մը մէջ :

Օրաթերթը կ'ըսէ թէ հաւանաբար նոր չէ որ ահաբեկչական կեդրոն մը կայ Հռոմ եւ շատ հաւանական է նաեւ որ ահաբեկիչները հեռուէն եկած են ու կ'աւելցնէ : « Այս վարկածը նաեւ տեսակէտն է թրքական ազբիւրներու » : Արդարեւ, կ'ըսէ իտալական օրաթերթը, Պոլսոյ Հիւրրիյէթին համար եղեռնափորձը ծրագրուած է յոյն – կիպրացիներու կողմէ եւ գործադրուած հայ ծայրայեղներու ձեռքով : Թերթը (թրքական), իր տեղեկութիւններու իբրեւ ազբիւր տալով թրքական գաղտնի սպասարկութիւնները, կը պնդէ որ անունը այն կազմակերպութեան որ ստանձնած է եղեռնափորձը կը ծառայէ միայն ծածկելու ահաբեկչական խումբ մը կազմուած Յոյներէ, յոյն – կիպրացիներէ եւ Հայերէ : Այս կազմակերպութիւնն է, կ'ըսէ Հիւրրիյէթ որ ծրագրած է Հռոմի եղեռնափորձը իբրեւ նպատակ ունենալով վնասել դէպի Թուրքիա եւ Թրքական Կիպրոս զբօսաշրջիկութիւնը :

Թէմփօ չարունակելով արձագանգել Հիւրրիյէթի կը յիշէ թէ չորս Թուրք դիւանագէտ եւ երեք ընտանիքի անդամ սպաննուած են Հայերու կողմէ :

×

ԹՐՔԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

Մարտ 10ի Հիւրրիյէթն ալ կը հաղորդէ, ապաւինելով Ուաշինկթընի իր Թղթակիցին տուած լուրերուն թէ.— « Միացեալ Նահանգներու Թուրք բժիշկներու կողմէ կազմակերպուած աւանդական «Բժշկական ուճ»ին, տեղւոյն Թուրք դեսպանը՝ Շիւքրիւ Էլէքթաղ մահափորձի պիտի ենթարկուի Հայերու կողմէ : Այս պիտի տեղեկութեան մը վրայ ամերիկեան իշխանութիւնները մեծ թիւով զաղտնի ոստիկաններ զործի լծած են դեսպանը պաշտպանելու համար : Պարահանդէսին օրը, բոլոր հրաւիրեալները խուզարկուած են եւ ապահովութեան խիստ միջոցներ ձեռք առնուած են » :

ՓԱՒԹՊՈԼ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԲԱԺԱԿ

«ԱՐԱՐԱՏ – ՇԻՆՆԻԿ» 1 - 1

Խորհրդային բաժակի 1/16 աւարտական մրցումներու երեւանեան ենթախումբի չորրորդ շրջանին, « Արարատ »ի խաղը Եարոսլաւի « Շիննիկ »ի հետ վերջ գտած է հաւասար արդիւնքով՝ 1–1 : Խաղը տեղի ունեցած է Մարտ 7ին, « Հրազդան » մարզադաշտին վրայ : Այսպէսով, «Արարատ» նախ քան վերջին խաղը Մոսկուայի Տորպեդոյի դէմ, արդէն իսկ որակաւորուած է մասնակցելու 1/8 աւարտականներուն : Նոյն ենթախումբի միւս խաղերուն արդիւնքներն են՝ Մոսկուայի «Տորպեդօ » – Սմոլենսկի « Իսկրա » 1 – 0, Նիկոպոլի « Կոլոս » – Զապորոժիէի « Մետալուրգ » 2 – 1 :

ԼԻԲԱՆԱՆ

Հրսի հանդիպումը Տօրեւի Ա. Կաթողիկոսի հետ

Նախագահ Էլիաս Սարգիսի յայտարարած « Ազգային Ուխտ »ի սկզբունքներու գործադրութեան շրջագիծին մէջ, վարչապետ Հըս Լիբանանի զանազան համայնքներու հոգեւոր պետերուն այցելութիւն տուած է ամրապնդելու համար ազգային համերաշխութեան հիմերը : Այդ կարգին, երեքշաբթի, Մարտ 11, վարչապետը այցելած է Անթիլիաս Կաթողիկոսարանը, ուր ընդունուած է Տօրէն Ա. Հայրապետի, Գարեգին Բ. Աթոռակից Կաթողիկոսի, ինչպէս նաեւ պետական հինգ հայ երեսփոխաններու կողմէ :

Կէս ժամ տեւած հանդիպումի աւարտին երեսփոխան Պաշիկ Պալիկեան յայտարարած է հետեւեալը. « Իսկապէս զեղեցիկ նախաճեռնութիւն մըն է վարչապետ Հըսի այցելութիւնը բոլոր համայնքներու կեդրոնները բացատրելու համար հիմնական զաղափարները համերաշխութեան զոր կը մաղթենք բոլորս : Համայնքները հոգեկան մեծ ուժ մը կը ներկայացնեն եւ մենք պէտք է գիտնանք օգտուիլ անկէ : Շնորհակալութիւն կը յայտնենք վարչապետին որ այս երեւոյթին հանդէպ զգայուն է » :

Ապա Մէթը Պալիկեան չարունակած է. « Մենք դէմ էինք եւ միշտ դէմ ենք քաղաքական յարաբերականութեան , բայց այս չի նշանակեր որ պէտք է անգիտանալ բարոյական այն մեծ ուժը զոր կը ներկայացնեն համայնքները » : Պատասխանելով լրագրողներու այն հարցումին, թէ այս յայտարարութիւնը արտայայտութիւնն է հայ համայնքի եւ հայ երեսփոխաններու նեցուկին « Ազգային Ուխտ »ի սկզբունքներուն, Մէթը Պալիկեան ըսած է. « Բնականաբար, իբրեւ քաղաքական պլոք նեցուկ եղած էինք արդէն երբ ընդունուած էինք նախագահ Էլիաս Սարգիսի կողմէ : Զօրավիդ եղած էինք նաեւ իբրեւ համայնք : Վարչապետ Հըսի այցելութիւնը մեզի համար առիթ մը եղաւ հաստատելու մեր տեսակէտը » :

×

Նախագահ Էլիաս Սարգիսի մօր յուղարկաւորութիւնը (մեռած՝ Մարտ 10ին) կատարուած է Շպանէի մէջ, Մարտ 11ին պարզ եւ համաձայն դիւզական աւանդութեանց՝ ըստ նախագահի փափաքին : Ներկայ եղած է Լիբանանի պետական ամբողջ աւագանին : Լիբանահայ համայնքը ներկայացուցած են երեսփոխաններ Սուրէն Մանամիրեան եւ Տօքթ. Անդրանիկ Մանուկեան :

×

Յաւակցական այցելութիւն մը տուած են Կիլիկիոյ զոյգ Կաթողիկոսները՝ Տօրէն Ա. եւ Գարեգին Բ. եւ հայ հինգ երեսփոխանները :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԵՒ ՏԵՂԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐՈՒ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Յոր. Մխիթեան 15 Դաշնակցային կամ՝ առաւել ծանօթ անուանումով Մխիթեանական ինչպէս նաեւ քան Ինքնավար Հանրապետութիւնների Գերագոյն եւ տեղական Խորհուրդներուն ընտրութիւնը տեղի ունեցած է Փետր. 24ին:

Հայաստանի Գերագոյն Խորհուրդին ընտրութիւններուն համար սահմանուած վերջին օրէնքին համաձայն, 1978 Դեկտեմբեր 15, կազմուած է 340 ընտրական օկրուգ, այսինքն՝ շրջան:

Նոյն օրէնքով, յօդ. 2. « ... Հայկական ՍՍՀ 18 տարեկան դարձած բոլոր քաղաքացիները ունեն ընտրելու եւ ընտրուելու իրաւունք, բացառութեամբ օրէնքով սահմանուած կարգով խելագար ճանչցուած անձանց »:

Ցօդուած 10ով ճշդուած է երեսփոխաններուն թեկնածուութիւնը ներկայացնելու իրաւունքը.— « Հայկական ՍՍՀ Գերագոյն Սովետի դեպուտատութեան թեկնածուներ առաջադրելու իրաւունքը պատկանում է Սովետ. Միութեան կոմունիստական կուսակցութեան, արհեստակցական միութիւնների, Համամիութենական լենինեան կոմունիստական երիտասարդական միութեան կազմակերպութիւններին, կօօպերատիվ եւ միւս հասարակական կազմակերպութիւններին ինչպէս նաեւ զօրամասերի գումարուող զինծառայողների ժողովներին »:

Ընտրական ժամանակաշրջանը, ընդհանրապէս, չուրջ երեք ամիս կ'ընդգրկէ եւ կ'արձանագրէ երեք փուլեր: Թեկնածուներու ընտրութիւն, ծանօթացում եւ քուէարկութիւն:

Հայաստանի, ինչպէս խորհրդային բոլոր Դաշնակցային եւ Ինքնավար Հանրապետութիւններուն մէջ, քուէարկողներուն 99,9 տոկոսը մասնակցած է ընտրութիւններուն եւ, ինչպէս միշտ, նոյն համեմատութեամբ ալ ի նպաստ ներկայացուած թեկնածուներուն քուէարկած է:

Հայաստանի քուէարկողներուն թիւն եղած է 1.684.348, արձանագրուածներէն մէկ միայն 38 հոգի նուազ: Գերագոյն Խորհուրդի թեկնածուներուն դէմ ձայն տուած են 93 հոգի: Ոչ մէկ անվաւեր քուէաթուղթ նկատուած է: Ընտրուած է 340 պատգամաւոր:

Ընտրուած երեսփոխաններուն մէջ են կուսակցական պատասխանատու դէմքեր, ինչպէս Կ. Դեմիրճեան, Գ. Անդրեեւ, Կեդր. Կոմիտէի Ա. եւ Բ. քարտուղարներ, պետական դէմքեր, ինչպէս նաեւ Բ. Սարկիսով՝ նախագահ, վարչապետ Ֆ. Սարգսեան, նախարարներ Ս. Հախումեան, Ջ. Կիրակոսեան, Լ. Ղարիբջան եան, Ե. Պատալով, Հ. Թարլումեան, Ջ. Ջանոյեան, Գ. Առաքելեան, Արմենփրէսի տնօրէն Մ. Խաչատրեան, Վ. Պետրոսեան՝ Գրողներու Միութեան վարչութեան Ա. քարտուղար, Ի. Միրզաբեկեան՝ Գիտութիւններու Ակադեմիայի փոխնախագահ, Լ. Մխրզոյեան՝ Երգահան ներու Միութեան վարչութեան նախագահ, Ս. Խանզադեան, Հր. Ղափլանեան, Վ. Համազասպեան, Եղ. Աղայեան եւ ուրիշներ:

Գերագոյն Խորհուրդի ընտրուած երեսփոխաններուն 173ը կամ՝ ընդհ. թիւին 50,9 տոկոսը բանուորներ եւ կոլտեսականներ են: Կուսակցականները՝ 218 հոգի, կը ներկայացնեն 64,1 տոկոսը, կիները՝ 121 հոգի, կը պարզեն 35,6 տոկոսը:

Յիշեցնենք, որ Խորհ. Միութեան Գերագոյն Խորհուրդին ընտրութիւնները տեղի ունեցած էին անցեալ տարի Մարտ 4ին: Միութեան Խորհուրդին Հայաստան իր բնակչութեան թիւին համապատասխան, մէկ թեկնածու 350.000ի հաշուով, ութ երեսփոխաններ ապահոված էր, իսկ Ազգութիւններու Խորհուրդին մէջ, համաձայն Խորհրդային Սահմանադրութեան, իրրեւ Միութենական Հանրապետութիւն՝ 32 երեսփոխան:

Փետրուար 24ին, տեղի ունեցած են նաեւ ժողովրդական դեպուտատներու տեղական սովետներուն ընտրութիւնները: Ընտրուած են 27.067 երեսփոխաններ հետեւեալ ստորաբաժանումներով.— Շրջանային Խորհուրդներ՝ 3.093, Քաղաքներու Խորհուրդներ՝ 2.661, Երեւան քաղաքի շրջանային Խորհուրդներ՝ 1.316, Աւաններու Խորհուրդներ՝ 1.973, Գիւղական Խորհուրդներ՝ 18.024 հոգի: Ընդհանուր թիւին 13.322ը՝ կամ 49,2 տոկոսը կիներ են:

Հայաստանի Սահմանադրութեան 112րդ յօդուածին հիման վրայ « Տասներորդ գումարման Գերագոյն Սովետի առաջին նստաշրջան »ին բացումը կը կատարուի Մարտ 20ին, Երեւան:

Ժ. Մ.

ՀՈՂՎԱԾ

ՍԱՐԳԻՍ ՔԷՇԱՊԵԱՆԻ

ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

« Անցորդ, զգուշութեամբ անցիր իմ գերեզմանիս մօտէն, որովհետեւ առաջին անգամն է որ հանգիստ կը բնանամ »:

Աւելի քան տասը օր է ցուրտ հողին յանձնեցինք Մալաթիացիներու փեսան:

Տխրութեամբ եւ սրտի անհուն կսկիծով, Սարգիս Քէշապեանն ալ սեւ հողը դրկեց:

Ութսունամեայ Քէշապեանը ծնած էր Սամսոն: Գ. Իփէքեանի եւ մեր Սարգիս Աւագելեանի քաղաքացի: Սքանչելի Հայ մըն էր: Սրտով եւ հոգիով Հայ: Մարքուր, ինչպէս իր ծնած երկրին ծովը: Իր ամբողջ կեանքը մաշեցուց հերոսական աշխատանքով եւ անբասիր ճարպիկութեամբ: Զաւակներուն տուաւ, ինչ որ կրնար, որպէսզի ամէն բանէ առաջ Հայ մնան ու հայախօս մնան:

Մարտ 5ին, ցուրտ ու խոնաւ օրերուն, Մալաթիացիներուն փեսան՝ Սարգիս Քէշապեանը մեռաւ:

Սէն – Փիէրի տաճարը ամբողջութեամբ լեցուած էր: Բազմաթիւ Ֆրանսացիներ եւ Հայեր եկած էին իրենց վերջին յարգանքը մատուցանելու: Շատեր եկած էին Փարիզէն, Վալանսէն, Լիոնէն եւ ուրիշ վայրերէ:

Սարգիս Քէշապեան ծնած էր Սամսոն: Տեղահանութեան օրերուն հազիւ քանեմեայ երիտասարդ, իր ճարպիկութեամբ կ'իյնայ մինչեւ Մալաթիա: Արդէն ամէն բան կորսնցուցած, է՛ն ընտանիք, է՛ն պերդաւտան, եւ իր անմոռանալի քոյրը՝ զոր յաճախ արցունքով կը փնտռէր:

Մալաթիոյ մէջ իր ընտանեկան բոյնը կը շինէ, ամնիւ Հայուհիի մը հետ: Ճաճախ պարծանքով եւ հպարտութեամբ «Մալաթիացիներուն փեսայ» կ'ըսէին: Ինքզինքը աւելի հպարտ կը զգար, որ ամբողջ կէս դարէ աւելի, աշխատանքի հերոսութեամբ, զրկանքներով եւ մարտնչումներով, պատուաւոր ընտանիքի մը մեծ հայրիկը եղած էր: Զաւակներու եւ թոռներու սքանչելի դերդաստան մը:

Տխրութեամբ կը համակուէր, երբ կը յիշէր կոտորակը եւ իր քրոջ անունը:

Այո՛, Սարգիս Քէշապեան ծնած էր Սամսոն: Բանաստեղծուհի Հուրի Իփէքեանի եւ Մուրթաֆեանի համաքաղաքացի:

Փեսան՝ թաղեցինք ցուրտ ու խոնաւ այս օրերուն, եւ տրտմութեամբ հեռացանք, որպէսզի հանգիստ քնանայ:

« Անցորդ, զգուշութեամբ անցիր գերեզմանիս մօտէն, որովհետեւ առաջին անգամն է, որ հանգիստ կը քնանամ », պիտի ըսէր անծանօթ մը:

Ս. ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ

ԱՐՄԻՆԷ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

Մարզկային դժբախտութեանց մէջ, գուցէ ամէնէն ցաւալին է տեսողութեան զրկուած ըլլալը:

Կոյրերը ուրիշ աշխարհ մը կ'ապրին ուր կը զտնեն իրենց հոգեկան ապրումը.

Երիտասարդ կոյրերու Հասարակութեան հրաւէրով, մեր գեղասէր գաղութը կահարուհին, որուն մասին արդէն տեղեկացած ենք ուրիշ առիթով, դասական նակի ռեսիթալ մը տուաւ Մարտ 11 երեքշաբթի օր:

Ցայտագիրը՝ բաղկացած դասական արդիական հեղինակներու գործերէն, նուագուեցաւ բացառիկ ջողութեամբ:

Արմինէ Գասպարեան մօտաւոր ապագայի մէջ կոչուած է ըլլալու մեր լաւագոյն դաշնակահարուհիներէն մին: Զարմանալիօրէն ինքնավստահ եւ մանաւանդ օժտուած մեքենական թեքնիքով մը, նմանը դեռ Մոցարթի, Պախի, Շոփէնի եւ այլ դասական վարպետներէն Օլիվիէ Մեսեան եւ ուրիշներու հատընտիր գործերը:

Հասարակութիւնը մեծամասնութեամբ բաղկացած էր երիտասարդներէ, ամբողջովին կոյր, ուրիշներ՝ մասամբ տեսնող եւ որոնք իսր եւ տպաւորիչ երեւոյթ մը պարզած էին սրահին մէջ: Երկիւղածօրէն կ'ունկնդրէին երաժշտութիւնը իրենց յատուկ ներքնաշխարհին մէջ, առանց աչքերնին այ կամ ձայնը յառելու, եւ ողջունեցին երիտասարդ արուեստագիտուհին տաղանդը ինքնաբուխ, անկեղծ եւ բացառիկ ծափահարութիւններով, իրենց հոգեկան ապրումը իրրեւ ցայտուն ապացոյց, դէմքերուն վրայ մելամաղձոտ ժպիտով մը:

Դաշնակի ռեսիթալի մը երաժշտական վայելքին առընթեր Արմինէ Գասպարեան բարի գործ մըն ալ կատարած եղաւ:

Ա. Գ.

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏ ԳԵՂԱՐՈՒ

ՆԻԿՈՍԻՈՅ կոյրերու վարժարանի սրահին մէջ, Փետր. 15ին, տեղի ունեցած Համազգային Մշակ. Ընկերակցութեան կազմակերպած երգի-պարի երեկոյթը հովանաւորութեամբ թեմին առաջնորդ Գարեհ Վրդ. Ազնաւուրեանի: Բացման խօսքին մէջատենապետուհին՝ Վարդ Մահտեսեան, անդրադարձած է մշակոյթի նախախնամական դերին: Գործադրուած է երգերէ, պարերէ եւ նուագներէ բաղկացած ճոխ յայտագիր մը, որու ընթացքին Վարդ Մահտեսեան չնորհակալութիւն յայտնած է բոլոր անոնց՝ որոնք իրենց մասնակցութիւնը բերած են երեկոյթի յաջողութեան:

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

– ԷՐՆՍԹ ՖԻՇԸՐ –

Համադրեց՝ ՅԱԿՈԲ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Բ.– ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԾԱԳՈՒՄԸ

Հաւաքական աշխատանքի կազմակերպութեան պահուն երդուած երգերը երաժշտական լաւ գործեր էին: Առաջին ծպտուած որսորդը որ կը նոյնացընէր ինքզինք իր որսին հետ ծուղակը ձգելու եւ յաղթելու անոր յաջող դէրասան մըն էր: Ասոնք բոլորը արուեստի մեր նախահայրերն էին:

×

Դ.– «ԿԱԽԱՐԴՈՒԹԵԱՆ» ՈՒԺԸ

Նախամարդու տիալեքթիք զարգացման նոր շրջանի մը առջեւն ենք: Աշխատանքային գործիքները իրար նմանցնելով նորերը ստեղծելը եւ բնութեան վրայ ինքզինքը պարտադրած ըլլալու զոյգ իրողութիւնները նախամարդը դիտակից կը դարձնեն այն անսահման կարելիութիւններուն որ գործիքներու ստեղծումը կ'ընդարձակէր իր կախարդութեան սահմանները:

Ռութ Պենետիքթ «Մշակոյթի ձեւերը» գրքին մէջ կը նկարագրէ թէ ինչպէս կախարդ մը մահազդու հիւանդութեամբ հարուածելու համար թշնամին նախ ինքը անձնապէս կը կրկնէ (կ'ընդօրինակէ) այդ հիւանդութեան պատճառած ցաւերը, հառաչանքները: Այդ կ'ընէր իր բոլոր մանրամասնութիւններով, կ'ընէր արուեստով: Կախարդութիւնը միջոց մըն էր մարդուն ազդելու բնութեան վրայ եւ փոխելու ընկերային յարաբերութիւնները: Անշուշտ ճիշդ պիտի չըլլար «կախարդութեան» վերագրել միայն արուեստի ծագումը: Արուեստի ծագումը կ'ենթադրէ բարդ յարաբերութիւն մը: Լոյսին դերը, սեռային ախորժակներ – ը, բնական ձայներու ելեւէջները, աշխատանքի ներդաշնակութիւնը եւ ատոր միջոցաւ անհատին եւ հաւաքականութեան կապը, թշնամիին վախ ազդելու եւ դիմացինը զարմացնելու կախարդելու կապերը եւն.: Անհրաժեշտ է յստակացնել հոս որ արուեստը իր սկզբնական շրջանին չունէր գեղեցիկին եւ գեղագիտականին ըմբռնումը այնպէս ինչպէս մենք ունինք այսօր, այլ արուեստը նախամարդուն համար կախարդական միջոց մըն էր հաւաքականօրէն գոյատեւելու:

Արուեստի եւ կախարդութեան միջեւ գոյութիւն ունեցող կապը քարացած կապ մը չէր: Այս երկուքին միջեւ տիալեքթիք կապ մը գոյութիւն ունի: Նախնական ցեղախումբերու մօտ օրի – նակ, որսորդութենէն առաջ հաւաքական պարը կը զօրացնէր անոնց ինքնավստահութիւնը եւ հաւաքական ուժի գիտակցութիւնը: Իրենց պարը սակայն կը զարգանար, ձեւ կ'առնէր, կը հարստանար: Նոյն ցեղախումբերու մօտ կռիւներէ առաջ պատերազմիկները իրենց երեսները կը ներկէին սարսափ ազդելու թշնամիին վրայ, բայց իրենց գոյները եւ ձեւերը կը յառաջանային: Նոյնն էր պարագան հին քարայրներու պատերուն զարդարութիւններուն որ ապահովութիւն կը ներշնչէր քարայրի բնակիչներուն: Աւելի տրամաբանական ցեղախումբի մը մօտ արուեստի վրէժխնդրութենէ մը առաջ մարդ կը կապկէին մնջախաղի միջոցաւ. արկա արդէն անցում մըն էր դէպի թատրոն եւ արուեստ:

Միւս կողմէ կրօնական արարողութիւններու խստօրէն կանոնադրութիւնը կը որոշէր մարդոց թէ իրենք մաս մըն են հաւաքականութենէն: Այսպէս նախնական այս կախարդութիւնը աստիճանաբար կը զարգանայ դիտութեան աւելի լաւ ճանչնալու բնութիւնը, կախարդական արարողութիւնները կը վերածուին կրօնական արարողութիւններու եւ կախարդութիւնը ինքնին կը վերածուի արուեստի: Ասպա նկատի ունենալով որ նախնական այս ընկերութիւնը առաւելաբար համայնական ընկերութիւն մըն էր եւ անհատը իմաստ չունէր այդ հաւաքականութենէն դուրս, արուեստը իր բոլոր ձեւերուն մէջ, լեզուի, պարի, երգերու կախարդական արարողութիւններու միջոցաւ ընկերային գործունէութիւն մըն էր հասարակաց բոլորին:

×

(Շար.– 6)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵՏԻ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԵՏ

ՆԱԽԱԳԻԾ ԿՈՒՏՎԱԾ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ՕՐԵՆՔԸ

Հոդված 1. Հայկական Սովետական Սոցիալիստական Հանրապետությունը ինքնիշխան սոցիալիստական պետություն է, որը արտահայտում է աշխատավոր ժողովրդի կամքը և պաշտպանում նրա շահերը։

Հայկական ՍՍՀ-ն միավորում է սոցիալիստական հավասար հանրապետությունների կամավոր միության հիման վրա ստեղծված Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միությունը։

Հոդված 2. Հայկական ՍՍՀ-ում ամբողջ իշխանությունը պատկանում է քաղաքների և գյուղերի աշխատավորների պատգամավորների սովետներին։

Հայկական ՍՍՀ-ում իշխանության հիմքը կազմում է աշխատավորների միությունը, որը ձևավորվել է կապիտալիստների, հողատերերի և կապիտալիստական տարրերի դեմ տարած հաղթանակների արդյունքում։

Հոդված 3. Հայկական ՍՍՀ-ում պետական իշխանության միակ սկզբունքը հանդիսանում է աշխատավոր ժողովրդի պատգամավորների սովետների դեմոկրատիան։ Սովետները ընտրվում են աշխատավորների կողմից։ Սովետների բոլոր պատգամավորները հաշվետու են իրենց ընտրողների առջև և կարող են ցանկացած ժամանակ հետ կանչվել ընտրողների կողմից՝ նրանց որոշմամբ։

Հոդված 4. Հայկական ՍՍՀ-ում տնտեսության հիմքը կազմում է սոցիալիստական տնտեսությունը և արտադրության գործիքների ու միջոցների սոցիալիստական սեփականությունը, որը հաստատվել է կապիտալիստական տնտեսության համակարգի վերացման արդյունքում։

Հոդված 5. Հայկական ՍՍՀ-ում հողը, նրա ընդերքը, ջուրը, անտառը, ինչպես նաև գործարանները, ֆաբրիկաները, հանքերը, երկաթուղային, ջրային և օդային տրանսպորտը, բանկերը, կապի միջոցները, խոշոր կոլտնտեսությունների և կոոպերատիվ կազմակերպությունների կազմակերպությունները, ինչպես նաև նրանց անասնական և գյուղատնտեսական ինվենտարը, քաղաքային տնտեսության հիմնական շենքերը և բնակարանային ֆոնդի մեծ մասը պատկանում են պետությանը, այսինքն՝ ամբողջ ժողովրդին։

Հոդված 6. Հայկական ՍՍՀ-ում հողն օգտագործվում է անհատույց և անժամկետ։

Հոդված 7. Հայկական ՍՍՀ-ում տնտեսության հիմնական ոլորտը հանդիսանում է սոցիալիստական տնտեսությունը։ Հայկական ՍՍՀ-ում ապրանքային շրջանառության հիմքը կազմում է սոցիալիստական ապրանքների փոխանակությունը։

Հոդված 8. Հայկական ՍՍՀ-ում տնտեսական կյանքի կազմակերպման և զարգացման հիմնական նպատակը ժողովրդի նյութական և մշակութային կենսամակարդակի անընդհատ բարձրացումն է։

Հոդված 9. Հայկական ՍՍՀ-ում տնտեսությունը զարգանում է սոցիալիստական տնտեսության պլանային զարգացման սկզբունքով։

Հոդված 10. Հայկական ՍՍՀ-ում օրենքով թույլատրվում է անհատական աշխատանքի վրա հիմնված մասնավոր տնտեսությունը։

Հոդված 11. Հայկական ՍՍՀ-ում օրենքով թույլատրվում է քաղաքացիների անձնական սեփականությունը նրանց աշխատանքային եկամուտների և խնայողությունների, տնային տնտեսության, կենցաղային իրերի և առօրյա սպառման առարկաների նկատմամբ, ինչպես նաև նրանց անձնական սեփականության իրավունքի նկատմամբ նրանց բնակարանների և ժառանգական տների նկատմամբ։

Հոդված 12. Հայկական ՍՍՀ-ում տնտեսական կյանքի կազմակերպման հիմքը կազմում է սոցիալիստական մրցակցությունը, որը նպաստում է արտադրության զարգացմանը, աշխատանքի արտադրողականության բարձրացմանը, ապրանքների որակի բարելավմանը, ինչպես նաև աշխատանքի ոլորտում մարդկանց գիտակցության և կամքի դաստիարակմանը։

Հոդված 13. Հայկական ՍՍՀ-ում յուրաքանչյուր քաղաքացի ունի աշխատանքի իրավունք, այսինքն՝ ստանում է աշխատանքի երաշխավորված իրավունք՝ պետության կողմից պլանային տնտեսական զարգացման, արտադրական ուժերի աճի, աշխատանքի արտադրողականության բարձրացման և ազգային եկամտի աճի հիման վրա։

Հոդված 14. Հայկական ՍՍՀ-ում աշխատանքը ազատ է։ Հայկական ՍՍՀ-ում չի թույլատրվում հարկադիր աշխատանքի կիրառումը, բացառությամբ դատարանի դատավճռով նշանակված պատժի կատարման կամ ռազմական կամ արտակարգ դրության ժամանակ։

Հոդված 15. Հայկական ՍՍՀ-ում հաստատվում է յոթ ժամ աշխատանքային օրվա, շաբաթական վեց աշխատանքային օրվա և մեկ հանգստյան օրվա կարգը։ Աշխատանքային օրվա տևողությունը նվազեցված է հետևյալ աշխատողների համար՝ տասնվեցից տասնութ տարեկան անձանց համար՝ ոչ ավելի, քան յոթ ժամ աշխատանքային օրվա տևողությամբ, տասներկուից տասնչորս տարեկան անձանց համար՝ ոչ ավելի, քան վեց ժամ աշխատանքային օրվա տևողությամբ։ Հայկական ՍՍՀ-ում հաստատվում է տասներկուից տասնչորս տարեկան անձանց համար՝ ոչ ավելի, քան չորս ժամ աշխատանքային օրվա տևողությամբ։

Հոդված 16. Հայկական ՍՍՀ-ում հաստատվում է տարեկան վճարովի արձակուրդների կարգը։ Աշխատողներին տրվում է տարեկան վճարովի արձակուրդ՝ տասնհինգ աշխատանքային օրվա տևողությամբ։ Հայկական ՍՍՀ-ում արգելվում է արձակուրդի փոխարինումը փողով, բացառությամբ օրենքով սահմանված դեպքերի։

Հոդված 17. Հայկական ՍՍՀ-ում ամբողջ աշխատավարձի ֆոնդի ավելացումը ապահովվում է ինչպես աշխատողների թվի աճի, այնպես էլ նրանց միջին աշխատավարձի բարձրացման հաշվին։

Հոդված 18. Հայկական ՍՍՀ-ում աշխատավարձի իրական չափը աճում է ոչ միայն դրամական աշխատավարձի բարձրացման, այլև ապրանքների գների նվազեցման հաշվին։

Հոդված 19. Հայկական ՍՍՀ-ում հաստատվում է աշխատավարձի ընդհանուր կարգը, որի համաձայն աշխատանքի որակի և քանակի նկատմամբ պետական հսկողության պայմաններում աշխատավարձը տրվում է կատարված աշխատանքի քանակին համապատասխան։ Հայկական ՍՍՀ-ում հավասար աշխատանքի համար հավասար վարձատրություն է սահմանվում։

Հոդված 20. Հայկական ՍՍՀ-ում ապահովվում է աշխատանքի պաշտպանության և անվտանգության պետական հսկողությունը։ Հայկական ՍՍՀ-ում արգելվում է ցանկացած վտանգավոր աշխատանքի կատարումը, որը սպառնում է աշխատողների առողջությանը։

Հոդված 21. Հայկական ՍՍՀ-ում ապահովվում է աշխատանքի պաշտպանության և անվտանգության պետական հսկողությունը։ Հայկական ՍՍՀ-ում արգելվում է ցանկացած վտանգավոր աշխատանքի կատարումը, որը սպառնում է աշխատողների առողջությանը։

Հոդված 22. Հայկական ՍՍՀ-ում ապահովվում է աշխատանքի պաշտպանության և անվտանգության պետական հսկողությունը։ Հայկական ՍՍՀ-ում արգելվում է ցանկացած վտանգավոր աշխատանքի կատարումը, որը սպառնում է աշխատողների առողջությանը։

Հոդված 23. Հայկական ՍՍՀ-ում ապահովվում է աշխատանքի պաշտպանության և անվտանգության պետական հսկողությունը։ Հայկական ՍՍՀ-ում արգելվում է ցանկացած վտանգավոր աշխատանքի կատարումը, որը սպառնում է աշխատողների առողջությանը։

Հոդված 24. Հայկական ՍՍՀ-ում ապահովվում է աշխատանքի պաշտպանության և անվտանգության պետական հսկողությունը։ Հայկական ՍՍՀ-ում արգելվում է ցանկացած վտանգավոր աշխատանքի կատարումը, որը սպառնում է աշխատողների առողջությանը։

Հոդված 25. Հայկական ՍՍՀ-ում ապահովվում է աշխատանքի պաշտպանության և անվտանգության պետական հսկողությունը։ Հայկական ՍՍՀ-ում արգելվում է ցանկացած վտանգավոր աշխատանքի կատարումը, որը սպառնում է աշխատողների առողջությանը։

Հոդված 26. Հայկական ՍՍՀ-ում ապահովվում է աշխատանքի պաշտպանության և անվտանգության պետական հսկողությունը։ Հայկական ՍՍՀ-ում արգելվում է ցանկացած վտանգավոր աշխատանքի կատարումը, որը սպառնում է աշխատողների առողջությանը։

Հոդված 27. Հայկական ՍՍՀ-ում ապահովվում է աշխատանքի պաշտպանության և անվտանգության պետական հսկողությունը։ Հայկական ՍՍՀ-ում արգելվում է ցանկացած վտանգավոր աշխատանքի կատարումը, որը սպառնում է աշխատողների առողջությանը։

Հոդված 28. Հայկական ՍՍՀ-ում ապահովվում է աշխատանքի պաշտպանության և անվտանգության պետական հսկողությունը։ Հայկական ՍՍՀ-ում արգելվում է ցանկացած վտանգավոր աշխատանքի կատարումը, որը սպառնում է աշխատողների առողջությանը։

Հոդված 29. Հայկական ՍՍՀ-ում ապահովվում է աշխատանքի պաշտպանության և անվտանգության պետական հսկողությունը։ Հայկական ՍՍՀ-ում արգելվում է ցանկացած վտանգավոր աշխատանքի կատարումը, որը սպառնում է աշխատողների առողջությանը։

Հոդված 30. Հայկական ՍՍՀ-ում ապահովվում է աշխատանքի պաշտպանության և անվտանգության պետական հսկողությունը։ Հայկական ՍՍՀ-ում արգելվում է ցանկացած վտանգավոր աշխատանքի կատարումը, որը սպառնում է աշխատողների առողջությանը։

Հոդված 31. Հայկական ՍՍՀ-ում ապահովվում է աշխատանքի պաշտպանության և անվտանգության պետական հսկողությունը։ Հայկական ՍՍՀ-ում արգելվում է ցանկացած վտանգավոր աշխատանքի կատարումը, որը սպառնում է աշխատողների առողջությանը։

Հոդված 32. Հայկական ՍՍՀ-ում ապահովվում է աշխատանքի պաշտպանության և անվտանգության պետական հսկողությունը։ Հայկական ՍՍՀ-ում արգելվում է ցանկացած վտանգավոր աշխատանքի կատարումը, որը սպառնում է աշխատողների առողջությանը։

Հոդված 33. Հայկական ՍՍՀ-ում ապահովվում է աշխատանքի պաշտպանության և անվտանգության պետական հսկողությունը։ Հայկական ՍՍՀ-ում արգելվում է ցանկացած վտանգավոր աշխատանքի կատարումը, որը սպառնում է աշխատողների առողջությանը։

Հոդված 34. Հայկական ՍՍՀ-ում ապահովվում է աշխատանքի պաշտպանության և անվտանգության պետական հսկողությունը։ Հայկական ՍՍՀ-ում արգելվում է ցանկացած վտանգավոր աշխատանքի կատարումը, որը սպառնում է աշխատողների առողջությանը։

Հոդված 35. Հայկական ՍՍՀ-ում ապահովվում է աշխատանքի պաշտպանության և անվտանգության պետական հսկողությունը։ Հայկական ՍՍՀ-ում արգելվում է ցանկացած վտանգավոր աշխատանքի կատարումը, որը սպառնում է աշխատողների առողջությանը։

Հոդված 36. Հայկական ՍՍՀ-ում ապահովվում է աշխատանքի պաշտպանության և անվտանգության պետական հսկողությունը։ Հայկական ՍՍՀ-ում արգելվում է ցանկացած վտանգավոր աշխատանքի կատարումը, որը սպառնում է աշխատողների առողջությանը։

Հոդված 37. Հայկական ՍՍՀ-ում ապահովվում է աշխատանքի պաշտպանության և անվտանգության պետական հսկողությունը։ Հայկական ՍՍՀ-ում արգելվում է ցանկացած վտանգավոր աշխատանքի կատարումը, որը սպառնում է աշխատողների առողջությանը։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵՏԻ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԵՏ

ՆԱԽԱԳԻԾ ԿՈՒՏՎԱԾ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ՕՐԵՆՔԸ

ՀՈԴՎԱԾՆԵՐԸ ՀԱՆՐԱՔՎԵԻ ՀԱՄԱՐ

Հոդված 1. Հայկական Սովետական Սոցիալիստական Հանրապետությունը ինքնիշխան սոցիալիստական պետություն է, որը արտահայտում է աշխատավոր ժողովրդի կամքը և պաշտպանում նրա շահերը։

Հայկական ՍՍՀ-ն միավորում է սոցիալիստական հավասար հանրապետությունների կամավոր միության հիման վրա ստեղծված Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միությունը։

Հոդված 2. Հայկական ՍՍՀ-ում ամբողջ իշխանությունը պատկանում է քաղաքների և գյուղերի աշխատավորների պատգամավորների սովետներին։

Հայկական ՍՍՀ-ում իշխանության հիմքը կազմում է աշխատավորների միությունը, որը ձևավորվել է կապիտալիստների, հողատերերի և կապիտալիստական տարրերի դեմ տարած հաղթանակների արդյունքում։

Հոդված 3. Հայկական ՍՍՀ-ում պետական իշխանության միակ սկզբունքը հանդիսանում է աշխատավոր ժողովրդի պատգամավորների սովետների դեմոկրատիան։ Սովետները ընտրվում են աշխատավորների կողմից։ Սովետների բոլոր պատգամավորները հաշվետու են իրենց ընտրողների առջև և կարող են ցանկացած ժամանակ հետ կանչվել ընտրողների կողմից՝ նրանց որոշմամբ։

Հոդված 4. Հայկական ՍՍՀ-ում տնտեսության հիմքը կազմում է սոցիալիստական տնտեսությունը և արտադրության գործիքների ու միջոցների սոցիալիստական սեփականությունը, որը հաստատվել է կապիտալիստական տնտեսության համակարգի վերացման արդյունքում։

Հոդված 5. Հայկական ՍՍՀ-ում հողը, նրա ընդերքը, ջուրը, անտառը, ինչպես նաև գործարանները, ֆաբրիկաները, հանքերը, երկաթուղային, ջրային և օդային տրանսպորտը, բանկերը, կապի միջոցները, խոշոր կոլտնտեսությունների և կոոպերատիվ կազմակերպությունների կազմակերպությունները, ինչպես նաև նրանց անասնական և գյուղատնտեսական ինվենտարը, քաղաքային տնտեսության հիմնական շենքերը և բնակարանային ֆոնդի մեծ մասը պատկանում են պետությանը, այսինքն՝ ամբողջ ժողովրդին։

Հոդված 6. Հայկական ՍՍՀ-ում հողն օգտագործվում է անհատույց և անժամկետ։

Հոդված 7. Հայկական ՍՍՀ-ում տնտեսության հիմնական ոլորտը հանդիսանում է սոցիալիստական տնտեսությունը։ Հայկական ՍՍՀ-ում ապրանքային շրջանառության հիմքը կազմում է սոցիալիստական ապրանքների փոխանակությունը։

Հոդված 8. Հայկական ՍՍՀ-ում տնտեսական կյանքի կազմակերպման և զարգացման հիմնական նպատակը ժողովրդի նյութական և մշակութային կենսամակարդակի անընդհատ բարձրացումն է։

Հոդված 9. Հայկական ՍՍՀ-ում տնտեսությունը զարգանում է սոցիալիստական տնտեսության պլանային զարգացման սկզբունքով։

Հոդված 10. Հայկական ՍՍՀ-ում օրենքով թույլատրվում է անհատական աշխատանքի վրա հիմնված մասնավոր տնտեսությունը։

Հոդված 11. Հայկական ՍՍՀ-ում օրենքով թույլատրվում է քաղաքացիների անձնական սեփականությունը նրանց աշխատանքային եկամուտների և խնայողությունների, տնային տնտեսության, կենցաղային իրերի և առօրյա սպառման առարկաների նկատմամբ, ինչպես նաև նրանց անձնական սեփականության իրավունքի նկատմամբ նրանց բնակարանների և ժառանգական տների նկատմամբ։

Հոդված 12. Հայկական ՍՍՀ-ում տնտեսական կյանքի կազմակերպման հիմքը կազմում է սոցիալիստական մրցակցությունը, որը նպաստում է արտադրության զարգացմանը, աշխատանքի արտադրողականության բարձրացմանը, ապրանքների որակի բարելավմանը, ինչպես նաև աշխատանքի ոլորտում մարդկանց գիտակցության և կամքի դաստիարակմանը։

Հոդված 13. Հայկական ՍՍՀ-ում յուրաքանչյուր քաղաքացի ունի աշխատանքի իրավունք, այսինքն՝ ստանում է աշխատանքի երաշխավորված իրավունք՝ պետության կողմից պլանային տնտեսական զարգացման, արտադրական ուժերի աճի, աշխատանքի արտադրողականության բարձրացման և ազգային եկամտի աճի հիման վրա։

Հոդված 14. Հայկական ՍՍՀ-ում աշխատանքը ազատ է։ Հայկական ՍՍՀ-ում չի թույլատրվում հարկադիր աշխատանքի կիրառումը, բացառությամբ դատարանի դատավճռով նշանակված պատժի կատարման կամ ռազմական կամ արտակարգ դրության ժամանակ։

Հոդված 15. Հայկական ՍՍՀ-ում հաստատվում է յոթ ժամ աշխատանքային օրվա, շաբաթական վեց աշխատանքային օրվա և մեկ հանգստյան օրվա կարգը։ Աշխատանքային օրվա տևողությունը նվազեցված է հետևյալ աշխատողների համար՝ տասնվեցից տասնութ տարեկան անձանց համար՝ ոչ ավելի, քան յոթ ժամ աշխատանքային օրվա տևողությամբ, տասներկուից տասնչորս տարեկան անձանց համար՝ ոչ ավելի, քան վեց ժամ աշխատանքային օրվա տևողությամբ։ Հայկական ՍՍՀ-ում հաստատվում է տասներկուից տասնչորս տարեկան անձանց համար՝ ոչ ավելի, քան չորս ժամ աշխատանքային օրվա տևողությամբ։

Հոդված 16. Հայկական ՍՍՀ-ում հաստատվում է տարեկան վճարովի արձակուրդների կարգը։ Աշխատողներին տրվում է տարեկան վճարովի արձակուրդ՝ տասնհինգ աշխատանքային օրվա տևողությամբ։ Հայկական ՍՍՀ-ում արգելվում է արձակուրդի փոխարինումը փողով, բացառությամբ օրենքով սահմանված դեպքերի։

Հոդված 17. Հայկական ՍՍՀ-ում ամբողջ աշխատավարձի ֆոնդի ավելացումը ապահովվում է ինչպես աշխատողների թվի աճի, այնպես էլ նրանց միջին աշխատավարձի բարձրացման հաշվին։

Հոդված 18. Հայկական ՍՍՀ-ում աշխատավարձի իրական չափը աճում է ոչ միայն դրամական աշխատավարձի բարձրացման, այլև ապրանքների գների նվազեցման հաշվին։

Հոդված 19. Հայկական ՍՍՀ-ում հաստատվում է աշխատավարձի ընդհանուր կարգը, որի համաձայն աշխատանքի որակի և քանակի նկատմամբ պետական հսկողության պայմաններում աշխատավարձը տրվում է կատարված աշխատանքի քանակին համապատասխան։ Հայկական ՍՍՀ-ում հավասար աշխատանքի համար հավասար վարձատրություն է սահմանվում։

Հոդված 20. Հայկական ՍՍՀ-ում ապահովվում է աշխատանքի պաշտպանության և անվտանգության պետական հսկողությունը։ Հայկական ՍՍՀ-ում արգելվում է ցանկացած վտանգավոր աշխատանքի կատարումը, որը սպառնում է աշխատողների առողջությանը։

Հոդված 21. Հայկական ՍՍՀ-ում ապահովվում է աշխատանքի պաշտպանության և անվտանգության պետական հսկողությունը։ Հայկական ՍՍՀ-ում արգելվում է ցանկացած վտանգավոր աշխատանքի կատարումը, որը սպառնում է աշխատողների առողջությանը։

Հոդված 22. Հայկական ՍՍՀ-ում ապահովվում է աշխատանքի պաշտպանության և անվտանգության պետական հսկողությունը։ Հայկական ՍՍՀ-ում արգելվում է ցանկացած վտանգավոր աշխատանքի կատարումը, որը սպառնում է աշխատողների առողջությանը։

Հոդված 23. Հայկական ՍՍՀ-ում ապահովվում է աշխատանքի պաշտպանության և անվտանգության պետական հսկողությունը։ Հայկական ՍՍՀ-ում արգելվում է ցանկացած վտանգավոր աշխատանքի կատարումը, որը սպառնում է աշխատողների առողջությանը։

Հոդված 24. Հայկական ՍՍՀ-ում ապահովվում է աշխատանքի պաշտպանության և անվտանգության պետական հսկողությունը։ Հայկական ՍՍՀ-ում արգելվում է ցանկացած վտանգավոր աշխատանքի կատարումը, որը սպառնում է աշխատողների առողջությանը։

Հոդված 25. Հայկական ՍՍՀ-ում ապահովվում է աշխատանքի պաշտպանության և անվտանգության պետական հսկողությունը։ Հայկական ՍՍՀ-ում արգելվում է ցանկացած վտանգավոր աշխատանքի կատարումը, որը սպառնում է աշխատողների առողջությանը։

Հոդված 26. Հայկական ՍՍՀ-ում ապահովվում է աշխատանքի պաշտպանության և անվտանգության պետական հսկողությունը։ Հայկական ՍՍՀ-ում արգելվում է ցանկացած վտանգավոր աշխատանքի կատարումը, որը սպառնում է աշխատողների առողջությանը։

Հոդված 27. Հայկական ՍՍՀ-ում ապահովվում է աշխատանքի պաշտպանության և անվտանգության պետական հսկողությունը։ Հայկական ՍՍՀ-ում արգելվում է ցանկացած վտանգավոր աշխատանքի կատարումը, որը սպառնում է աշխատողների առողջությանը։

Հոդված 28. Հայկական ՍՍՀ-ում ապահովվում է աշխատանքի պաշտպանության և անվտանգության պետական հսկողությունը։ Հայկական ՍՍՀ-ում արգելվում է ցանկացած վտանգավոր աշխատանքի կատարումը, որը սպառնում է աշխատողների առողջությանը։

Հոդված 29. Հայկական ՍՍՀ-ում ապահովվում է աշխատանքի պաշտպանության և անվտանգության պետական հսկողությունը։ Հայկական ՍՍՀ-ում արգելվում է ցանկացած վտանգավոր աշխատանքի կատարումը, որը սպառնում է աշխատողների առողջությանը։

Հոդված 30. Հայկական ՍՍՀ-ում ապահովվում է աշխատանքի պաշտպանության և անվտանգության պետական հսկողությունը։ Հայկական ՍՍՀ-ում արգելվում է ցանկացած վտանգավոր աշխատանքի կատարումը, որը սպառնում է աշխատողների առողջությանը։

Հոդված 31. Հայկական ՍՍՀ-ում ապահովվում է աշխատանքի պաշտպանության և անվտանգության պետական հսկողությունը։ Հայկական ՍՍՀ-ում արգելվում է ցանկացած վտանգավոր աշխատանքի կատարումը, որը սպառնում է աշխատողների առողջությանը։

Հոդված 32. Հայկական ՍՍՀ-ում ապահովվում է աշխատանքի պաշտպանության և անվտանգության պետական հսկողությունը։ Հայկական ՍՍՀ-ում արգելվում է ցանկացած վտանգավոր աշխատանքի կատարումը, որը սպառնում է աշխատողների առողջությանը։

Հոդված 33. Հայկական ՍՍՀ-ում ապահովվում է աշխատանքի պաշտպանության և անվտանգության պետական հսկողությունը։ Հայկական ՍՍՀ-ում արգելվում է ցանկացած վտանգավոր աշխատանքի կատարումը, որը սպառնում է աշխատողների առողջությանը։

Հոդված 34. Հայկական ՍՍՀ-ում ապահովվում է աշխատանքի պաշտպանության և անվտանգության պետական հսկողությունը։ Հայկական ՍՍՀ-ում արգելվում է ցանկացած վտանգավոր աշխատանքի կատարումը, որը սպառնում է աշխատողների առողջությանը։

Հոդված 35. Հայկական ՍՍՀ-ում ապահովվում է աշխատանքի պաշտպանության և անվտանգության պետական հսկողությունը։ Հայկական ՍՍՀ-ում արգելվում է ցանկացած վտանգավոր աշխատանքի կատարումը, որը սպառնում է աշխատողների առողջությանը։

Հոդված 36. Հայկական ՍՍՀ-ում ապահովվում է աշխատանքի պաշտպանության և անվտանգության պետական հսկողությունը։ Հայկական ՍՍՀ-ում արգելվում է ցանկացած վտանգավոր աշխատանքի կատարումը, որը սպառնում է աշխատողների առողջությանը։

Հոդված 37. Հայկական ՍՍՀ-ում ապահովվում է աշխատանքի պաշտպանության և անվտանգության պետական հսկողությունը։ Հայկական ՍՍՀ-ում արգելվում է ցանկացած վտանգավոր աշխատանքի կատարումը, որը սպառնում է աշխատողների առողջությանը։

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՈՒՐԱԽ ՊԱՀԸ

Պատմական մի մեծ կարևորություն ունի այն հանգամանքը, որ Ռուսաստանի ժողովուրդները ոչ միայն ազատագրվեցին ցարական լծից, այլև ազատագրվեցին ընդմիշտ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Լիոն։— Մխաք Միրզէ եւ զաւակները, իրենց ազգականներով կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի իրենց կնոջ եւ մօր՝ նորոգ հանգուցեալ՝

ԱՐՏԵՄԻՍ – ՄԻՐԶԻ ՂԱԶԱՐԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին, ինչպէս նաեւ իրենց մօր եւ մեծ–մօր՝

ՄԱՐԻ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆԻ

մահուան երկրորդ տարելիցին առթիւ, կիրակի, Մարտ 23, Լիոնի Ս. Ծակոբ եկեղեցին, յետ պատարագի։

Ի գիտութիւն ողբացեալներուն յիշատակը յարգողներուն։

×

ՄԱՐՍԷՅԼ։— Տէր եւ Տիկին Ղազար Ղազարեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Տիգրան Ղազարեան եւ զաւակները, Տիկին Գոհարիկ Ղազարեան եւ աղջիկը, Տէր եւ Տիկին Սարգիս Ղազարեան եւ զաւակները (Մոնաքօ) կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի կիրակի, Մարտ 23, Պօմոնի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցին իրենց մօր եւ մեծ–մօր

ՏԻԿԻՆ ԼԻԻՄԻ ՂԱԶԱՐԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Յովսէփ Ուզունեան, այրի Տիկին Սիմոն Ուզունեան, Տէր եւ Տիկին Արմէն Ուզունեան եւ զաւակները, Պ. Խոսրով Ուզունեան, Տէր եւ Տիկին Ժան – Ժաք Վարուժան – Ուզունեան եւ զաւակները չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, ծաղկեպսակով, փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով, մամուլով թէ նամակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց զաւկին, ամուսնոյն, հօր եւ եղբօր՝

ՍԻՄՈՆ ՈՒԶՈՒՆԵԱՆԻ

մահուան առթիւ։

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

ՆԻՍ։— Պ. Ս. Ալեքսանեան ի յիշատակ իր կնոջ մահուան 10րդ տարելիցին 100 ֆր. կը նուիրէ կապ. Խաչի օգափ. կայանին (ստանալ «Ծառաջ»էն) եւ 100 ֆր. «Ծառաջ»ին։

ՊՕՄՈՆԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

ՀՍԿՈՒՄ

Այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 21ին հրաւիրուած ենք Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ մուտքը ի Վիրապն տօնին առթիւ։ Կը նախագահէ՝

ՅԱԿՈԲ ԵՊՍ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

pour la première fois en France

DOM disques

présente en exclusivité

ARKA RECORDS

nouvelles collections de disques arméniens

INTERPRETE	TITRES	REFERENCE
33 tours		
MANUEL	*TEARS OF HAPPINESS*	
HAROUT	*OOUR EYIR AHSTVATS*	1976
HAROUT	*BALLAD HAYRENYATZ*	A. K. 140
ADISS HARMANDYAN	*EREVANI METCH*	A. K. 168
MAXIM	*MIAYN KEZ SIRETZI*	A. K. 154
MAXIM	*NAVAVAR*	A. K. 156
MAXIM	*KAROUN YES INTZ HAMAR*	A. K. 158
ANTRANIG MATOSSIAN	*SIRO GRAGNER*	A. K. 162
ARDASHES SEMERDJIAN	*GANK AR AREV*	A. K. 166
LEVON KATERJIAN	*HYE HEROSNERIN*	A. K. 150
ADISS HARMANDYAN	*KAROUN KAROUN*	A. K. 152
ARSHAK KHENTIRIAN	*ARM. COUNTRY DANCES*	A. K. 1002
33 tours double-albums		
RAFFI HAGOPIAN	*VERATARTZIR*	A. Y. 170
PAUL BAGHDADLIAN	*SIROUM YEM KEZ*	A. K. 172-74

Disques DOM 4-6, rue du Donjon 94300 Vincennes

✻ EN VENTE CHEZ VOTRE DISQUAIRE ✻

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Խաչի Սէն Ժեռոմի մասնաճիւղը իր տարեկան ճաշին ընթացքին չնորհակալութեամբ առացած է հետեւեալ սրտառուխ նուէրները։—

Պօմոնի Կապ. Խաչ 200 ֆր., քաղաքի Կապ. Խաչ 250, Պլ. Օտտոյի Կապ. Խաչ 100, Սէն Ժեռոմի եկեղ. Թաղականութիւն, Աբեղոյշներու կազմակերպութիւն, Նոր Սերունդ 200ական, Ազգ. Առաջնորդարան 100, Վասպուրականի Հայր. Միութիւն, Արշամ Պապայեան 200ական, ոմն 50, Ալեքսան Պապայեան 100, Անահիտ Կաուճեան 50, Պետրոս Նազարեան 100, Յակոբ Մարգարեան, Շալճեան ընտանիք, Ճանիկեան ընտանիք 200ական, Տէր եւ Տիկ. Մուշեղեան, Գուրգէն Փիրչեան, այրի Տիկ. Նուարդ Պատմաճեան 100ական ֆր.։

×

Տիկին Համասփիւռ Աւագեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի եղած նուէրներ, Տէսինի եկեղեցւոյ.— Տէր եւ Տիկ. Արմենակ Աւետեան, Տիկ. Նուարդ Բաչիկեան եւ զաւակները 100ական ֆր., Տէր եւ Տիկ. Թիրայր Պառաւեան, Տէր եւ Տիկ. Աւետիս Համբարձումեան, Տէր եւ Տիկ. Վարդան Քէչիչեան, Տէր եւ Տիկին Դաւիթ Մուրատեան 50ական ֆր.։

Կիրակի, Փետր. 10, եպիսկոպոսական պատարագի առթիւ եկեղեցւոյ պայծառութեան.— Տէր եւ Տիկ. Անդրանիկ Օպոզեան 500 ֆր., Պ. Արիս Խաչատուրեան 100, այրի Տիկ. Աննիկ Սիւզմէճեան 200, այրի Տիկ. Մարիամ Տարագճեան, Պ. Յովսէփ Ապահեան 150ական, Տիկ. Ա. Տարագճեան 100 ֆր.։

Կապ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը չնորհակալութեամբ առացած է օգափոխութեան կայանին համար 250 ֆր. Տիկին Զարուհի Քէչիչեանէ եւ զաւկէն իրենց քեռայրին եւ կնքահօր՝ Օննիկ Զաքարեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղիկի։

×

Նոյն տխուր առթիւ Ալֆորվիլի Ս. Մեսրոպ կրթարանը 250 ֆր. առացած է Տիկին Զարուհի Քէչիչեանէ եւ զաւկէն։

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

L'OPTIQUE

RAYMOMD STEPANIAN

Opticien diplômé d'Etat
30, Rue Paradis — 13001 Marseille
Tél. : 33-82-51

REMISE DE 20 % aux mutualistes et aux lecteurs de « Haratch »
(10 % sur lunettes de soleil)
— Dépositaire des plus grandes marques en optique et en lunetterie
— Equipements spéciaux pour myopes aphaques
— Jumelles.

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ
ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅ ԱԿՆՈՑԱՎԱՃԱՌԸ
որ բացած է
իր դուռները
ֆաղաֆին կեդրոնը։

Հ. Բ. Ը. Մ.

Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի Տիկնանց յանձնախումբի կազմակերպած հայերէն լեզուի, հայկական երգի ու պարի, ինչպէս նաեւ սրինգի դասընթացքները տեղի կ'ունենան կանոնաւոր կերպով ամէն Շորեքշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 14էն 18 Ալեք Մանուկեան Մշակ. կեդրոնին մէջ։

Ցարդոյ ծնողքներուն եւ հասարակութեան կը տեղեկացուի որ Մարտ ամսոյ մէջ սկսած են երկու նոր դասընթացքներ։

Դասական պարի եւ Հայոց պատմութեան

Արձանագրութեան համար դիմել՝
Ալեք Մանուկեան Մշակ. կեդրոն՝
Հեռ. 227·12·26
Հ. Բ. Ը. Միութեան գրասենեակը՝
Հեռ. 520·03·18

OPERA DE MARSEILLE
Vendredi 21 Mars à 21 heures
ORCHESTRE DE L'OPERA
Concert symphonique
Direction : Jacques Bazire
la grande Paque russe de Rimski - Korsakov

EN HOMMAGE A

ARAM KATCHATRIAN

SON CONCERTO POUR VIOLON
Soliste :

JEAN DER-MERGERIAN

Symphonie Pathétique de Tchaïkovski

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ

«ՆԱՀԱՊԵՏ»Ը

ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ազգ. Միութեան, կիրակի, Մարտ 23 կէսօրէ ետք, Սինէ-Մանարէն։ Տոմսերու համար դիմել Ազգ. Միութեան անդամներուն կամ տեղւոյն վրայ։ Մուտք 15 ֆր.։

ԱՊՐԻԼԵԱՆ

65 - ԱՄԵԱԿԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ
ՄԻԽԹԻԽԱՒԻԹԷԻ ՍՐԱՀԸ
Ապրիլ 24, Հիսգշաբթի
Համազգային նախաձեռնութեամբ։

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Կապ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը կը յայտնէ թէ՝ օգափոխութեան կայանի արձանագրութիւնները սկսած են եւ կը փակուին Մայիս 1ին։ Դիմել տեղւոյն մանաճիւղերու եւ կամ Շրջ. Վարչութեան գրասենեակը՝ 17 Ռիւ Պլէօ, Փարիզ

×

Դպրոցական արձակուրդներու պատճառաւ Յուլիս ամսուան մեկնումները կ'ըլլան տարբեր թուականներու։

Փարիզ։— Մեկնում Յուլիս 5ին եւ վերադարձ Օգոստ. 2ին։

Լիոն եւ Մարսէյլ։— Մեկնում Յուլիս 12ին, վերադարձ Օգոստ. 2ին։

Օգոստոսի արձակուրդ բոլոր չրջանները միասին Օգոստոս 3էն մինչեւ 30։

×

Կապ. Խաչի Շրջ. Վարչութեան գրասենեակը՝ Փարիզի Մշակոյթի Տուն 17, Ռիւ Պլէօ, Փարիզ 9րդ բաց է ամէն Շորեքշաբթի ժամը 15էն 18։

×

Յուլիսի եւ Օգոստոսի կայաններուն համար ով որ կը փափաքի մոնիթէօր կամ մոնիթրիս ըլլալ, անյապաղ գրաւոր պէտք է դիմէ Կապոյտ Խաչի Շրջանային Վարչութեան գրասենեակը՝ 17 Ռիւ Պլէօ, Փարիզ 75009, մինչեւ Փետրուար 29։

Թեկնածուները պէտք է ըլլան 18էն 25 տարեկան։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԸ

Շաբաթ, Մարտ 22, ժամը 16ին Փարիզի Մայր եկեղեցւոյ սրահին մէջ։

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր անդամուհիները։ Օրակարգ.— Վարչական եւ նիւթական տեղեկագիր, նոր Խնամակալութեան ընտրութիւն։

JACQUES CHELELEKIAN
vous propose

du 29 mars au 8 avril

RAMEAUX et PAQUES

à CORFOU avec circuit vers DELPHES

prix : 3 620 F.F.
prix établi ie 1. 1. 80 - TOUT COMPRIS

renseignements et inscriptions

Jacques CHELELEKIAN

VOYAGES WASTEELS
87 la Canebière 13001 MARSEILLE
tél. (91) 95 90 12

Org. Lic. A 568

VOYAGES ARMÉNIE 80

calendrier à votre disposition sur demande

Org. Lic. A 97

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Արտասահման : Տար. 300 Ֆ. - Հատ : 2 Ֆ.
Ֆրանսա : Տար. 260 Ֆ. - Վեցամսեայ : 140 Ֆ.

ՀԱՐԱՉ

ՋՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՄԱՐՏ
19
MERCREDI
19 MARS
1980

LE NUMERO 2 F.

55ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.605

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

55e ANNÉE — No 14.605

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՄՈՎ

ԷՄՈՆ ՄԷՌԻ սենատեքան ՍԷ. ԷՖ. ՏԷ. թէն անուանարկուածեան դատ բացաւ Համայնավար կուսակցութեան դէմ, ինչ որ աննախընթաց երեւոյթ մըն է: Որքին մէջ հարցը աւելի անհատական բնոյթ ունի, քանի Պէլֆորի Համայնավար Դաշնակցութեան թերթին մէջ, տեղւոյն ընդհանուր քարոզարշաւը կը գրէր, ի մէջ այլոց — « Ֆ. Միթերան, Է. Մէռ, Անրի ալարհի քիթի՞ն կը խնդան երբ ժողովրդավարութեան դասեր կուտան: Կը խորհին որ մոռցա՞ծ ենք թէ Ալժերիան կը խաղաղեցնէին բոցարձակներով, կը շարչարէին ազատութեան չարքաշնե – րը… »: Այս է եղածը եւ որովհետեւ Համայնավար կուսակցութեան Քաղաքական Բիւրօն կը մերժէ էտ. Մէռի ա – ռաջարկը՝ յայտնել թէ համաձայն չէ ըսուածին, Մէռ Դաուի դիմեց: Համայնաւարներուն համար, ասիկա ուրիշ բան չ՚ենթէ ոչ մէկ երեսը հակահամայնավար լոյնածաւալ արշաւին, որ ծայր տուած է:

ԻՏԱԼԻԱ կառավարական նոր տագնապ մը առջեւ է եւ անմիջական կը նկատուի Ֆրանչեսքօ Քոսիկայի հրաժարականը: Վարչապետը արդարեւ չի վայելեր այլեւս ընկերվարականներու բար – եացակամ ձեռնպահութիւնը, ինչ որ վերջ կուտայ այն խախուտ կառավարութեան, զոր Դեմօ – Քրիսթիանի Քոսիկա կազմած էր Ճունիսի ընտրութիւններէն ետք: Զանազան զայթակղութիւններ (կաշառք եւլլն), դրամահաւութիւնը եւ մանա – ւանդ ահաբեկչութիւնը պատճառ են այս կացութեան:

ԷԼԻԶԷի բանբերը յայտնեց թէ Նախագահ Փիքար բնաւ համաձայն չէ մամուլի այն արշաւին որ կը կատարուի Մառէի դէմ: Նախագահը ըսած է թէ հա – մաձայն չէ որ « անձնական յարձակումներ ըլլան քաղաքական դէմքերու դէմ »: Թէմոկիքէ, երեքշաբթի օրուան իր խըմբագրականին մէջ երկդիմի կը դնէր այս յայտարարութիւնը, որ վտանգաւոր է եւ կը ձգտի մարել բուն գայթակղութիւնները:

ՄԵՆՔ ԲՐԻՏԱՆԻՈՑ երեսփոխանական ժողովը լայն մեծամասնութեամբ (315 ձայն, 150 ձեռնպահ, 635 երեսփոխանի վրայ) դէմ արտայայտուեցաւ Անգլիոյ ժանակցութեան Մոսկուայի Ողիմպիա – կաններուն բայց Ողիմպիականի անդլիական կոմիտէի նախագահը յայտարարեց թէ Որքրդարանը հանգամանք չունի այդ որոշումը տալու: Ժընեւի մէջ ալ 12 երկիրներ ժողովի նստած էին որոշելու համար զուգահեռ կամ հակախաղեր:

ՊՈՒԹԱՑԻ Դոմինիկեան դեսպանա – նան պատանդներու հարցին լուծում մը գտնելու նպատակով Քուպայի նախագահ Ֆիտէլ Քաստրօ առաջարկած է քոմպլիական կառավարութեան որ իր դեսպանը մէկնորդի ղեր կատարէ կառավարութեան եւ կերիլլաներոններու միջեւ: Համաձայն « Իլ Թիեմփօ » թերթին, Քաստրօ քաղաքական ապաստան առաջարկած է կերիլլաներոններու, ինչպէս նաեւ ազատ արձակուելիք քաղաքական բան – տարկեալներու: Ի դէպ, Ուրուկուէյի դեսպանը կիրակի դիշեր կրցած է փախիլ դեսպանատունէն, երկրորդ յարկի պատուհանէն վար ցատքելով:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՄԱՀ

Ակադ. Գագիկ Դաւթեանի

« Սովետական Հայաստան » օրաթերթի Մարտ 11ի թիւէն կը տեղեկանանք թէ Երեւանի մէջ Մարտ 9ին մեռած է, Հայաստանի « Ակադեմիայի ապրոքիմիական պրոբլեմներուն եւ հիդրոպոնիկայի ինստիտուտի դիրեկտոր » Գագիկ Սահակի Դաւթեան: Ծնած էր 1910ին՝ Դիլիջան: 16 տարեկանին ընդունած է Երեւանի համալսարանի պետդասնտեսական ճիւղը, ուր աշակերտած է Փրոֆ. Պ. Բալանթարեանի: 1930ին մտած է Լենինգրադի հողագիտութեան գիտա – տեսական հիմնարկը եւ գիտական լայն գործունէութիւն ունեցած: 1940ին Մոսկուայի հողագիտութեան հիմնարկին մէջ պաշտպանած է դոկտորայի իր ատենադաւը՝ « Հայաստանի հողերի փոսֆորային ռեժիմը » նիւթին շուրջ: Այնուհետեւ վերադառնալով Հայաստան հիմնած է հողագիտութեան տարբերաւոր մը, որ կարճ ժամանակուան մէջ, չնորհիւ իր գիտական նուաճումներուն, դարձած է հողագիտութեան լաւագոյն կեդրոններէն մէկը: 1966ին տարբերաւոր մը վերածուած է հողագիտութեան հետազոտական հիմնարկի, որ առաջինն է իր տեսակին մէջ Որմ. Միութենէն ներս:

Ակադ. Գագիկ Դաւթեանի չնորհիւ Հայաստանի հողագիտութեան նուաճում – ները մեծ հռչակ ունեցած են ոչ միայն Որմ. Միութեան Հանրապետութիւննե – րու մէջ, այլեւ Ֆրանսա, Իտալիա, Միացեալ Նահանգներ, Հոլանտա, Աւստրիա եւ այլուր:

Թաղումը կատարուած է Մարտ 12ին: Ողբացեալին դագաղը դրուած է Ակադեմիայի սրահին մէջ, ուր հասարակութիւնը իր վերջին յարգանքը արտայայտած է պիտանականին հանդէպ: Պատուոյ պահակ կեցած են Հայաստանի կուսակցական եւ պետական դեկավար դէմքերը: Ակադեմականին մարմինը ամփոփուած է Երեւանի պանթէոնը:

ՓՈՒԹՊՈԼ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԲԱԺԱԿ

ԱՐԱՐԱՏ ՅԱՂԹԵՑ ՏՈՐՊԵԴՈՅԻ՝ 2–0

ԵՒ ԳՐԱՒԵՑ ԻՐ ԵՆԹԱԽՈՒՄԲԻ ԱՌԱՋԻՆ ՏԵՂԸ

Որքրդային բաժակի 1/16 աւարտականներու Երեւանեան ենթախումբի հինգերորդ եւ վերջին շրջանին, « Արարատ » Մարտ 9ին, իր դաշտին վրայ 0ի դէմ 2 կէտով յաղթեց Մոսկուայի «Տորպեդո»ի: Երկու խումբերն ալ, առանց այս հան – դիպումին, արդէն որակաւորուած էին 1/8 աւարտականներուն մասնակցելու համար, սակայն խաղին գլխաւոր հարցը այն էր, թէ ո՞վ պիտի գտնուէր իր ենթախումբի դասաւորման գլուխը: «Արարատ»ի տղաքը իրենց փայլուն յաղթանակով պատասխանած են հարցումին: Կոչերը նշանակած են Որբէն Յովհաննիսեան եւ Սամուէլ Ղասաբօղլեան:

Նոյն ենթախումբի միւս խաղերուն արդիւնքներն են՝ « Կոլոս » – « Շիննիկ » 1–0, « Իսկրա » – « Մետալուրգ » 1–1: Հինգ խաղերէ ետք « Արարատ » 9 միաւորով (չորս յաղթանակ եւ մէկ հաւասարութիւն) գրաւեց իր ենթախումբին առաջին տեղը, « Տորպեդո » 7 միաւորով երկրորդ հանդիսացաւ:

ՀՌՈՄԻ
ԱՐԻՒՆԱԼԻ ԵՂԵՌՆԱՓՈՐՁԷՆ ԵՏՔ

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻ ԱՅԼ ԱՐՁԱԳԱՆԳՆԵՐ

Անցեալ չաբթուան մեր յաջորդական թիւերուն մէջ, լայն արձագանգ տուինք իտալական թերթերու լուրերուն թէ յօդուածներուն, իբրեւ հետեւանք Մարտ 10ի Հռոմի արիւնալի եղեռնագործին, որու տէր եղած էր « Հայկ. Գաղտնի Բանակը»:

Այս անգամ, կ՚անդրադառնանք իլ Մեսսաճեռօ օրաթերթին հրատարակած դրուածներուն, Մարտ 11ի եւ 12ի իր թիւերուն մէջ:

×

Լուրը տալէ ետք հսկայ խորագրի մը տակ Ա. էջ, առանձին դրուագին մըն ալ կը խորագրէ. « Մոռիսէ փէլ ր՚Արմենիա » (մեռնիլ՝ Հայաստանի համար) ուր կ՚ըսէ թէ երբ ահաբեկումներ մարդկային կեանքեր կը խլեն, դժուարութիւնն է՝ հասկընալ: Դրգռապատճառները չեն պակսիր հայ ահաբեկիչներուն, որոնք ատենէ մը ի վեր Հռոմն ընտրած են իբրեւ թատերավայր իրենց պահանջներուն: Ապա յիշեցնել ետք 1915ի ցեղասպանութիւնը, կը թուէ սպաննուած թուրք դիւանագէտ – ները, գլխաւորաբար Վատիկանի դես – պանը: Կը չեշտէ սակայն, թէ թրքական կեդրոններու մօտ դնելով հանդերձ ռումբերը, դիտումնաւոր կերպով իտալացի քաղաքացի կը զարնեն: Ուրեմն, կը շարունակէ թերթը « յանուն ինչի՞ Հայերը կ՚ընտրեն իրենց զոհերը: Ի՞նչ համակ – րանք կրնայ ըլլալ իրենց դատին հանդէպ եթէ այսպիսի ջարդերու ձեռնարկեն: Ի՞նչ ձեւով կը յուսան դրդել Թուրք կառավարութիւնը որ արդարութիւն ընէ իրենց, Իտալացի սպաննելով »:

Նոյն թերթը, ներսի էջին մէջ ալ « Հայկական Հարցը». — հայրենիքը կը պատրաստէ բայց քանդում եւ սուգ կը յայտնէն» խորագրին ներքեւ Օվիտիօ Փալիտա անդրադառնալէ ետք մեռեալներու եւ վիրաւորներու ինքնութեան, կը ծանրանայ Հայոց պատմութեան վրայ: 1895ի եւ 1915ի ջարդերը կը յիշէ, ըսելով որ նախ խաղալ ցոյցեր կատարեցին, բայց երբ ՄԱԿը ձեռքերը լուացք չուզելով մի – ջամտել անդամ երկրի մը (Թուրքիա) ներքին գործերուն, Լիբանանի հայ ազգութեանները, իբրեւ զօրավիզ ունենալով Պաղեստինցիները, հիմնեցին Հայաստանի Ազատագրման Գաղտնի Բանակը:

Յօդուածին կողքին կայ նաեւ Գէորգ Ուրֆալեանի յայտարարութիւնը՝ «Նման ձեւի ահաբեկչութիւնը հայկական չէ: … Անցեալին, Հայերու բոլոր ահաբեկումները զանազան երկիրներու մէջ, Թուրք դեսպաններու դէմ, կ՚ըլլային ուղղակի ենթակային դէմ, բայց ճակատով»:

Յաջորդ թիւին մէջ (Մարտ 12) նոյն թերթը կը խորագրէ « Ոչ մէկ կասկած, մարդասպանները Միջին Արեւելքէն եկած են » ու ենթախորագրով կը չեշտէ « Իտալիոյ Հայերը՝ խաղաղ համայնք մը »: Յօդուածագիրը՝ Ռինա Կորչն, ակնարկ մը նետելէ ետք ցարդ եղած ահաբեկումներուն, կը խօսի Իտալիոյ Հայերուն մասին, նախ՝ Հռոմի, ապա՝ Միլանոյի, ուր ունին եկեղեցի մը եւ ակումբ մը: Կէսը կաթոլիկէ է, կէսը՝ Առաքելական: Մեծ մասը Իտալիա եկած է 1915ի ցեղասպանութենէն ետք, կը յիշէ նաեւ վէրիկի Մխիթարեան Միաբանութիւնը:

Լիբանահայ Լուրեր

ԸՆԿ. Մ. ԷՊԼԻՂԱԹԵԱՆ ԱՑՑԵԼԵՑ ՆԱԽԱԳԱՀ ՇԱՄՈՒՆԻ

Հայ երեսփոխաններու պլոքի ներկայացուցիչ ընկ. Տոքթ. Մելքոն Էպլիղաթեան Մարտ 3ին, այցելութիւն մը տուաւ նախագահ Քամիլ Շամունի եւ անոր հետ տեսակէտներու փոխանակում ունեցաւ ներքին համերաշխութեան նախապայմանները եւ անոր իրագործման մի – ջոցներուն շուրջ:

Որքրդակցութիւնները ընդգրկեցին նաեւ արդիւնքները այն չփումներուն, որոնք տեղի կ՚ունենան Պասպասայի, պետական ու քաղաքական շրջանակներէ ներս, ի խնդիր համերաշխութեան տարազի մը բիւրեղացման:

«ԱԶԴԱԿ» Մարտ 4

×

ՀԱՑ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՆԵՐ ԵՒ ԿԵԴՐ. ԿՈՄԻՏԷԻ ՆԵՐԿԱՑՑՈՒՑԻՉԸ ԱՑՑԵԼԵՑԻՆ ՆԱԽԱԳԱՀ ՇԱՄՈՒՆԻ

Հայ երեսփոխաններու պլոքին ներկայացուցիչներ ընկ. Տոքթ. Մելքոն Էպլիղաթեան եւ Մէթր Յակիկ Պապիկեան, ինչպէս նաեւ՝ Հ. Ց. Դ. Լիբանանի Կեդր. Կոմիտէի ներկայացուցիչը, Մարտ 12ին կէսօրէ ետք այցելեցին նախագահ Քամիլ Շամունի ու զինք չնորհաւորեցին իրեն դէմ առաւօտուն կատարուած մահափորձէն փրկուելուն առիթով: Անոնք նաեւ դատապարտեցին ոճրային նմանօրինակ բոլոր արարքները, որոնք կը ձգտին խանգարել ներքին ապահովութեան ամրապնդման եւ քաղաքական համախոհութեան իրագործման նպատակով տարուող ճիգերը:

×

ՆԱԵԻ՝ ԷՄՈՆ ՌԸՋՔԻ

Հայ երեսփոխաններն ու Կեդր. Կոմիտէի ներկայացուցիչը այնուհետեւ այցելեցին փոդանդաւոր երեսփոխան Էմոն Ռըզքի, զայն չնորհաւորելու համար ռեւանդումէն իր վերադարձի առիթով:

«ԱԶԴԱԿ», Մարտ 13

×

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Հայ քաղաքական կազմակերպութիւնները երէկ հետեւեալ հաղորդագրութիւնը ցրուեցին լիբանանեան մամուլին, տեղական ու միջազգային լրատու գործակալութեանց.

«Լիբանահայ քաղաքական կազմակերպութիւններու համախմբումը գոհունակութեամբ կը հաստատէ, որ Ազգային Համերաշխութեան սկզբունքները պարզող՝ Հանրապետութեան նախագահ Իլիաս Սարգիսի վերջին պատգամը եւ անոր արտայայտութիւնը եղող Նախարարաց Որհուրդի առաջադրած 14 կէտերը կրնան առողջ մեկնակէտ ծառայել հայրենիքը անելէն դուրս բերելու:

« Լիբանանի Հայութիւնը ամբողջապէս թիկունք կը կանգնի օրինական իշխանութեանց կողմէ առաջադրուած Ազգային Համերաշխութեան տարազին եւ իր պահանջն է որ անոնք լրիւ եւ արագօրէն գործադրուին: Ա.ո այդ՝ կը յայտնէ բոլոր ուժերով Ազգային Համերաշխութեան իրագործման իր մասնակցութիւնը բերելու պատրաստակամութիւնը, ի խնդիր հայրենիքի միասնութեան եւ ամբողջական վերականգնումին »:

Պէյրութ, 13 Մարտ 1980

Տեղին է յիշել, որ պետական ձայնափուռը կէսօրէ ետք սփռեց հաղորդագրութիւնը:

«ԱԶԴԱԿ», Մարտ 14

ՀԵՐՈԱԿԱՆ ԱԶԱՏԱՄԱՐՏԵՐՈՒ ՀԵՏՔԵՐՈՎ

Ա.

ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼ

Ժ.Լ. դարու առաջին քառորդին, Թուրք եւ պարսիկ բռնակալներուն դէմ հայ ժողովուրդին մղած պայքարը, հայկական ազատամարտներու բազմազարեան պատմութեան մէջ հասուն ժամանակա – շրջանի մը պտոյտումը եղած է: Ցատակ իր քաղաքական նպատակներով: Արցախ-Մաչէնի եւ Սիւնիքի մէջ բռնկած ազա – տագրական շարժումը արձագանգ գտած է հայկական եւ հայաբնակ բոլոր շրջան – ներուն մէջ, գարձած է Հայութեան օր – ւան հարցը: Գանճակի եւ Շամախի կող – մերէն հայ կամաւորական զօրագունդեր եկած են, մարտնչած են Ղարաբաղցի – ներուն եւ Սիւնեցիներուն հետ կողք – կողքի: Շարժումը ոգեւորութեան ալիք մը ստեղծած է նաեւ գաղութներուն Հա – յերուն լայն զանգուածներուն մօտ: Կողմ – նակի նկատելի եղած է են – թադրել, որ յատկապէս Լեհաստանի եւ Արիմի Հայերէն կազմուած առանձին Չոկատներ իրենց մասնակցութիւնը բե – րած են ազատագրական այս մարտերուն: Վեց – եօթը տարի տեւած հերոսական պայքարը ստիճանաբար մարած է, սա – կայն չէ պարտուած: Պայքարի դաշտ եղած ժողովուրդը ինքնապաշտպանու – թեան դիմած է, զեկավարները չարու – նակած են օգնութեան կանչերով դիմում – ներ կատարել ռուսական արքունիքին մօտ: Գտնուած են նաեւ այնպիսիները, որոնք հրազադարի փողը հնչեցնելով՝ փորձած են առժամեայ չունչ մը առնել եւ մտածել ապագայի ծրագիրներուն մա – սին: Ձիշդ այդ թուականներուն, ազա – տագրական շարժումին մասնակիցները փորձած են պատմութեան յանձնել պայ – քարին մանրամասնութիւնները: Եսայի Հասան – Ջալալեան՝ Արցախ աշխարհի մելիքական ուժերուն չրջահայեաց կազ – մակերպողն ու առաջնորդը, եթէ կուրծ – քին վրայ կրած է կաթողիկոսական խա – չը, ապա կողքին ալ ունեցած է զօրա – վարի թուրը. միաժամանակ ձեռքէն վար չէ դրած պատմագիրին գրիչը, եւ բըռ – նաւորներուն դէմ մղուած թէժ մարտե – րուն կարճ դադարներուն ընթացքին, անպաճոյճ լեզուով, բանիմաց ձեւով եւ խօսքերով յետնորդ սերունդներուն յանձ – նած է կրակոտ օրերուն չունչը, հայրե – նիքը պաշտպանող զօրքերուն քաջագործ – ութիւնները, հայ – վրացական զինակ – ցութեան փառաւոր օրինակները, Հայե – րուն ռուսական կողմնորոշումին, ռու – սական արքունիքին հետ կապուած յոյ – սին եւ ակնկալութիւններուն վառ արտա – յայտութիւնները:

Տպագրուած վիճակի մէջ մեզի հասած է Եսայի կաթողիկոսին պատմութեան միայն մէկ հատուածը: Ամբողջականը՝ ձեռագիրը, Բաֆֆիի դիւանին մէջ, տեղ տեղ փոխադրուած ըլլալով կորսուած է: Ցուսանք, որ հրաշքով կը գտնուի:

Ձեւով մը քիչ մը բախտաւոր եղած է Մեծ Սիւնիքի ազատամարտը: Ճիշդ է, որ անիկա չէ ունեցած իր ականատես պատմագիրը, ինչպէս Եսայի կաթողի – կոսը եղած է Արցախի համար: Սակայն Սիւնեաց չարժումին զեկավարներէն եր – կուքը՝ Ստեփան Շահումեան եւ Տէր Ա – ւետիք, կռիւներէն եաք, Եւրոպա անցած եւ վենետիկի նորաստեղծ Մխիթարեան Ուխտին մօտ գտնուած են: Հոն լրացում – ներով պատմած են Սիւնեաց լեռներուն պլուխէն անցած – գարձածը, եւ երիտա – սարդ վանական Հ. Ղուկաս Սեբաստացի Ստեփանոսեան ամենայն մանրամաս – նութեամբ գրի առնելով անոնց պատմա – ծը, ստեղծած է ճշմարտապատում հե – րոսամատեան մը: Ասիկա իր արժանաւոր տեղը գրաւած է Մխիթարեան հա – րուստ մատենադարանին եւ Հայոց պատ – մութեան եւ բազմազարեան մատենա – դրութեան մէջ:

Սակայն, որքան ալ զարմանալի թուի, այս գրուած – պատրաստուած, վենե – տիկեան սուրբ Հայրերուն մատենադա – րանին մէջ իր յատուկ տեղը ունեցող պատմութիւնը եւս բնականոն ուղի մը չէ ունեցած: Գրի առնուած, աւելի ճիշդ՝ ստեղծուած ըլլալով 1730ական թուա – կաններուն վենետիկ, միայն 1871ին ար – ժանացած է հրատարակութեան, Վաղար – շապատի մէջ, Արդար Գիւլամիրեանցի նախաձեռնութեամբ, սակայն գրչի աղա – ղաղումներով եւ խմբագրական անտեղի միջամտութիւններով: Այնքան հեռացած բնագիրէն, որ երեւի անոր ծնունդ տը – ւողները չճանչցան իրենց զաւակը: Նման – օրինակ հրատարակութիւնը ցաւալի եղած է կրկնակի իմաստով, քանի վենետիկի Մխիթարեան մատենադարանին մէջ ի պահ մնացած է բնագրին երկու օրինակ – ները, իսկ այլ ձեռագրատուներու մէջ ալ՝ ասոնցմէ կատարուած ընդօրինակու – թիւնները: Ասոնց համեմատական ու – սումնասիրութիւնը կրնար օգնել գտնելու պատմութեան անաղարտ դիմագիծը եւ ճշդելու ազատագրական չարժումին հան – գամանքները:

1972ին Փրոֆ. Ա. Գ. Աբրահամեան « Բանբեր Հայաստանի արխիւների » հան – դէսին Թիւ 3ին մէջ հրատարակած է վե – նետիկեան մէջ գտնուած բնագիրին մէկ ընդօրինակութիւնը, իսկ « Պատմա – նասիրական հանդէս »ին Թիւ 4ին մէջ ալ անոր եւ Ա. Գիւլամիրեանցի հրատարա – կածին քննական համեմատութիւնը եւ

1915-ի ցեղասպանութիւնը կամ «Բնական Որոշումը»

« Կիւնայտըն »ի մէջ է (Փետր. 10) որ Նէնաքի Զինւիրգըրան հետեւեալ տողերը ստորագրած է եւ ուրկէ կը պարզուի որ 1915ի ցեղասպանութիւնը ուրիշ բան չէր եթէ ոչ « բնական որոշում » մը...:

×

Ցարձակումները մէկ չեն, երկու չեն, երեք չեն: Այո, կ'ուզեմ խօսիլ հայկա – կան արիւնոտ կոտորածներու ուղղակի կողմէ Թուրք դիւանագէտներու ուղղակի մահափորձերուն մասին: Կ'ուզեմ խօսիլ, բայց միւս կողմէ ալ ցաւ մը կայ սրտիս մէջ հոստեղի Հայոց հաշուոյն:

Բոլորս ալ հայ ընկերներ, հայ բարե – կամներ ունինք: Ընկերներ, որոնց հետ դպրոցական նոյն նստարաններուն վրայ նստանք, միասին խաղացինք, մեծցանք, զէնքի ընկերութիւն ըրինք զինուորական ծառայութեան ընթացքին: Առանք մեր այն հայրենակիցներն են, որոնց հետ նոյն երդիքին տակ կը բաժնենք մեր ու – րախութիւններն ու մեր տրտմութիւն – ները:

Առանք, խօսքով, գործով չիտակ հայ – րենակիցներ են, որոնց եթէ հարցնես թէ « դուն ի՞նչ ես », կը պատասխանեն « Թուրք հայրենակից »:

Մենք այսպէս գիտենք Հայերը: Որով – հետեւ Հանրապետութենէն վերջ այսքան ճանչցեր ենք այն Հայերը, որոնք մեզ դրօշակը իւրացնելով մեզի հետ բաժնե – որոշեր են մեր ճակատագիրը:

Անցեալի մէջ բաներ մը պատահեր են, պատերազմ մը՝ պիտի ըսեմ: Եւ այդ պատերազմի ընթացքին, Արեւելքի մէկ կարգ մը Հայեր մեր թշնամիներուն գրգռութեամբ ապստամբեր են, թշնամի – ներուն հետ միանալով մեզի դէմ կռուե – չատ անգամ ալ մեզ մեր կռնակէն զար – կեր են:

Մտածեցէք անգամ մը. Թուրք բանակ մէկ կողմէ Զանաքքալէի մէջ Անգլիացի – ներուն եւ ֆրանսացիներուն հետ կռ – կռուի, միւս կողմէ Արեւելքի մէջ Ռու – սերուն: Այդ միջոցին, 1915ի Ապրիլին Ռուսերու գրգռութեամբ կարգ մը Հա – յեր, առիթէն օգտուելով, ապստամբու – թիւն կ'ընեն եւ հեռագիրներու թելերը կը խորտակեն տեղ – տեղ, Թուրք բա – նակին ճամբան կը կտրեն, կամաւոր կո – չով Ռուսաց միանալով մեզի դէմ կռ – կռուին:

Այդ չրջանի կառավարութեան համար կ՞ը աւելի ԲՆԱԿԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄ մը, քան մէջտեղէն վերցնել մեր բանակին հասց – պանուող այս վտանգը: Արդարեւ, կառա – վարութիւնը, մինչ պատերազմը կը տե – ւէր, տեղահան ըրաւ Հայերը:

Հիմա, պատերազմի մը ընթացքին պատահած դէպքերուն վրէժը լուծ – կ'ուզեն: Եւ թէ, անմեղ մարդիկ, մանա – ւանդ դիւանագէտներ ծուզակը ձգելով Իթթիհատական Հայոց Պատրիարք Գա – լուստեան էֆէնտիի սա խօսքերը տակա – ւին ականջներուս մէջ են.

— Այս ոճիրներուն հեղինակները վար – բեներ են, հրէշներ են: Մենք կը կտա – ծինք անոնց Հայ ըլլալէն:

Թուրքիա պետական մեծ փորձառու – թիւն ունեցող երկիր մըն է: Այս երկրի մէջ ապրող մարդիկը, եթէ ուրիչ կրօն – քի ալ պատկանին, նոյն իրաւունքները կը վայելեն: Որքան ատեն որ անոնք իր – ենք զիրենք Թուրք հայրենակից պիտ – ընդունին, ոչ ոք իրենց ձեռքէն պիտ – առնէ այդ իրաւունքները: Տակաւին վր – տակ կերպով երեւան եկած չէ թէ պ – տատահմանի հայկական ահաբեկչութիւն – ներուն տակ ուրիչ ի՞նչպիսի պատճա – ներ թաքնուած են: Այդ կէտը ժամանակի ընթացքին պիտի լուսաբանուի: Միայն սա կէտը յայտնի է թէ Հայերը զրաված Թուրքիոյ պլխաւոր թշնամիներուն կո – ղին եկած են: Այս անգամ անոնք սկսա – ծառայել Կիպրոսի Ցոյներուն կամ Աֆրի – քի նպատակներուն: Անգարա եկած դաշտնի տեղեկագիրներ ցոյց կուտա – թէ Հայերը Կիպրոսի Ցոյներուն եւ Ա – թէնքի հետ չատ սերտ յարաբերութիւն – ներու մէջ են:

Մի այն լաւ պէտք է գիտցուի թէ մենք պիտի չտարուինք այս տեսակ գրգռու – թիւններէ:

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

– ԷՐՆՍԹ ՖԻՇԷՐ –

Համադրեց՝ ՅԱԿՈԲ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Բ.– ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԾԱԳՈՒՄԸ

— ԱՐՈՒԵՍՏԸ ԵՒ ԴԱՍԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Հին Ցունաստանի մէջ աշխատանքի արդիւնաբերութեան յաւելեալ բարգա – ւացումը կը ստեղծէ ընկերային նոր կա – ցութիւն մը: Այն գործատէրները որոնք նախապէս կ'աշխատէին համայնքին հա – մար բայց մաս չէին կազմեր անոր, ըս – տեղծուած նոր պայմաններու տակ կ'ըն – դունուին համայնքէն ներս որպէս անդամ անոր:

Երկրագործական յաւելեալ արտադը – րութիւնը կ'ներթար համայնքապետին: Միաժամանակ կը ստեղծուէր ապրանք – ներու փոխանակութեան առեւտուրի նախնական ձեւը:

Այլեւս համայնքային գիւղը ատի – ճանաբար կը վերածուէր քաղաքի որ կը ղեկավարուէր հողատէրերու կողմէ: Ա – սիկա կ'ըլլար սկիզբը դասակարգային ընկերութեան: Հետեւանքները. մարդը աստիճանաբար կը հեռանայ բնութենէն, նախնական համայնքային միութիւնը տեղի կուտայ այլեւս, կը սկսի աչ – խատանքի բաժանումը եւ հետեւաբար անհատական սեփականութիւնը հետզ – հետէ տեղ կը գրաւէ: Նախամարդուն համար ինչպէս որ կախարդութիւնը ար – տայայտութիւնն էր մարդու եւ բնութեան միութեան, միութիւն մը որ իր արտա – յայտութիւնը կը գտնէր համապատաս – խան ընկերային ձեւին մէջ, արուեստը արտայայտութիւնն է մարդու բնութե – նէն հեռացումին, օտարացումին (ալիէ – նասիոն): Այսպէս դասակարգային ըն – կերութեան առաջանալով կը խախտէր մարդուն եւ գինքը շրջապատող աշխար – հին հաւասարակշռութիւնը:

Այս հակասութիւնները իրենց արտա – յայտութիւնը կը գտնէին այդ շրջանի յունական արուեստին մէջ: Կար արտ – լոնեան փառաբանութիւնը ուժին, թա – պաւորին, իշխաններուն եւ իշխանական ընտանիքներուն: Միւս կողմէ կար տիո – նիսեան ըմբոստութիւնը ընդդէմ հետզ – հետէ տեղի տուող համայնական կեան – քին, անհատական սեփականութեան, հին աստուածներու դրութեան, արդարու – թեան:

Ընկերային հակասութիւնները աւելի կը սրէին երբ ծովային վաճառականու – թեամբ հարստացած վաճառական դասա – կարգը աւելի տեղ կը գրաւէր ընկերա – յին տնտեսական կեանքին մէջ: Մինչ հո – ղատէրին համար հողը չարունակութիւ – նըն էր իր անձին, կապ մը կար անոնց միջեւ, ինչ որ հողէն կու գար հողին կ'երթար: Մինչ վաճառականին եւ ապ – րանքին կապը օտարացումի (ալիէնա – սիոն) կապ մըն է, ինչ որ իր սեփակա – կանութիւնն է (առարկայ, ապրանք), պէտք չէ մնայ նոյնը պէտք է փոխա – նակուի եւ ունենայ փոխանակութեան արժէք ընդդէմ հին առարկայի գործա – ծական արժէքին: Փոխանակուած ա – ռարկային որակական արժէքը ոչ մէկ ի – մաստ կը ներկայացնէր վաճառական այս դասակարգին այլ միայն եւ միայն անոր դրամական արժէքը իմաստ կ'ունենար, ասկէ իր պարտադրած ենթակայական, օտարացած աշխարհահայեացքը իր մա – չած բարոյական եւ մշակութային ար –

հետեւ Հանրապետութենէն վերջ այսքան ճանչցեր ենք այն Հայերը, որոնք մեզ դրօշակը իւրացնելով մեզի հետ բաժնե – որոշեր են մեր ճակատագիրը:

Անցեալի մէջ բաներ մը պատահեր են, պատերազմ մը՝ պիտի ըսեմ: Եւ այդ պատերազմի ընթացքին, Արեւելքի մէկ կարգ մը Հայեր մեր թշնամիներուն գրգռութեամբ ապստամբեր են, թշնամի – ներուն հետ միանալով մեզի դէմ կռուե – չատ անգամ ալ մեզ մեր կռնակէն զար – կեր են:

Մտածեցէք անգամ մը. Թուրք բանակ մէկ կողմէ Զանաքքալէի մէջ Անգլիացի – ներուն եւ ֆրանսացիներուն հետ կռ – կռուի, միւս կողմէ Արեւելքի մէջ Ռու – սերուն: Այդ միջոցին, 1915ի Ապրիլին Ռուսերու գրգռութեամբ կարգ մը Հա – յեր, առիթէն օգտուելով, ապստամբու – թիւն կ'ընեն եւ հեռագիրներու թելերը կը խորտակեն տեղ – տեղ, Թուրք բա – նակին ճամբան կը կտրեն, կամաւոր կո – չով Ռուսաց միանալով մեզի դէմ կռ – կռուին:

Այդ չրջանի կառավարութեան համար կ՞ը աւելի ԲՆԱԿԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄ մը, քան մէջտեղէն վերցնել մեր բանակին հասց – պանուող այս վտանգը: Արդարեւ, կառա – վարութիւնը, մինչ պատերազմը կը տե – ւէր, տեղահան ըրաւ Հայերը:

Հիմա, պատերազմի մը ընթացքին պատահած դէպքերուն վրէժը լուծ – կ'ուզեն: Եւ թէ, անմեղ մարդիկ, մանա – ւանդ դիւանագէտներ ծուզակը ձգելով Իթթիհատական Հայոց Պատրիարք Գա – լուստեան էֆէնտիի սա խօսքերը տակա – ւին ականջներուս մէջ են.

— Այս ոճիրներուն հեղինակները վար – բեներ են, հրէշներ են: Մենք կը կտա – ծինք անոնց Հայ ըլլալէն:

Թուրքիա պետական մեծ փորձառու – թիւն ունեցող երկիր մըն է: Այս երկրի մէջ ապրող մարդիկը, եթէ ուրիչ կրօն – քի ալ պատկանին, նոյն իրաւունքները կը վայելեն: Որքան ատեն որ անոնք իր – ենք զիրենք Թուրք հայրենակից պիտ – ընդունին, ոչ ոք իրենց ձեռքէն պիտ – առնէ այդ իրաւունքները: Տակաւին վր – տակ կերպով երեւան եկած չէ թէ պ – տատահմանի հայկական ահաբեկչութիւն – ներուն տակ ուրիչ ի՞նչպիսի պատճա – ներ թաքնուած են: Այդ կէտը ժամանակի ընթացքին պիտի լուսաբանուի: Միայն սա կէտը յայտնի է թէ Հայերը զրաված Թուրքիոյ պլխաւոր թշնամիներուն կո – ղին եկած են: Այս անգամ անոնք սկսա – ծառայել Կիպրոսի Ցոյներուն կամ Աֆրի – քի նպատակներուն: Անգարա եկած դաշտնի տեղեկագիրներ ցոյց կուտա – թէ Հայերը Կիպրոսի Ցոյներուն եւ Ա – թէնքի հետ չատ սերտ յարաբերութիւն – ներու մէջ են:

Մի այն լաւ պէտք է գիտցուի թէ մենք պիտի չտարուինք այս տեսակ գրգռու – թիւններէ:

ԲԱԳՐԱՏ ՈՒԼՈՒԲԱԲԵԱՆ

(Շար. – 1)

ժէքներուն: Դրամի այս ներխուժումը արդէն իսկ անակնկալած աւատապետա – կան դրութեան մէջ աւելի կ'անմարդ – կայնացնէր մարդկային յարաբերութիւն – ները:

Համայնական հին ընկերութեան խախ – տումով կ'առաջանար անհատական յա – րաբերութիւններու վրայ հիմնուած ըն – կերութիւն մը որ իր արտայայտութիւ – նը կը գտնէր նաեւ արուեստի մէջ:

Մէջտեղ կու գար նոր «ենթակայա – կանութեան» անհատ արուեստագէտը «ես»ը հակադրուած համայնական «մեն – ք»ին: «Ես»ի եւ «մենք»ի կապը հակասա – կան է սակայն: Առնենք յոյն բանաս – տեղծ Սաբիօն, օրինակ, որուն գործը հիմնուած էր անձնական յոյզերու եր – գերուն վրայ: Իր ենթակայականութիւնը կ'ըլլայ առարկայական որովհետեւ ան կ'ըլլայ արտայայտիչը իր ապրած շրջանի ընդհանրական հարցերուն: Այսպէս ա – մէնէն ենթակայական արուեստագէտը նոյնիսկ կ'արտայայտէ ընկերային վի – ճակ մը եւ իր մեկուսացած « ես »ը կը վերածուի «մենք»ի: Ուրեմն, արուեստը կ'ըսէ ճիշդը, կ'օգնէ մարդուն որ հաս – կընայ գինքը շրջապատող իրականութի – նը եւ կ'աւելցնէ անոր վճռակամութիւ – նը գարձնելու արուեստը աւելի մարդ – կային եւ արժէքաւոր:

(Շար. – 7)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՊԱՏՎԱՎՈՐ ՄԱՐՄԻՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՊԱՏՎԱՎՈՐ ՄԱՐՄԻՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԱՏՎԱՎՈՐ ՄԱՐՄԻՆ

Պ. Ռոպէր Գարապօղոսեան ցաւով կը ծանուցանէ իր հօր՝

ՊՕՂՈՍ ԳԱՐԱՊՕՂՈՍԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Մարտ 15ին։

Թաղումը կը կատարուի Շաբաթ, Մարտ 19, ժամը 10·30ին Լիլայի դերեզմանատունը։

Որեւէ մահագդ ղրկուած չընդունելով կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

Ընտանիքը ցաւակցութիւն չընդունիր։

Պ. Սերոբ Ֆարշեան, Տէր եւ Տիկին Փիէր Քլէման եւ զաւակները, տոքթոր-ներ Տէր եւ Տիկին Քլօտ եւ Անդրէ Վէյլ եւ զաւակները, Պ. Էմիլ Պուլանժէ, Տիկին Էմիլի Պուլանժէ, Տէր եւ Տիկին Քեւորք Ֆարշեան եւ զաւակները եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց կնոջ, մօր, մեծ–մօր, քրոջ, հարսին եւ ազգականին՝

ՏԻԿԻՆ ՍԻՄՈՆՆ ՖԱՐՇԵԱՆԻ
(ծնեալ Պուլանժէ)

մահը, որ պատահեցաւ Մարտ 13ին, 64 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Հինգշաբթի, Մարտ 20, ժամը 14·15ին Իսիի Հայ Աւետարանական եկեղեցին, 28 Ավընիւ Պուրկէն եւ մարմինը կ'ամփոփուի Պուլոնը – Պիյանքուրի գերեզմանատան ընտանեկան դամբարանը։

Ոչ ծաղիկ, ոչ ծաղկեպսակ, նախընտրաբար՝ նուէրներ հայ բարեսիրական կազմակերպութեանց։

×

38, Պուլվ· տը լա Ռեփիւպլիք,
92100 Պուլոնեը

Տէր եւ Տիկին Մհեր Նազարէթեան, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Նազարէթեան եւ զաւակները, Տիկին Մայոտ Ալեանաք, Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Սողիկեան եւ զաւակները լինչպէս նաեւ Նազարէթեան, Թաբաղճը, Սէոէֆ եւ Գըլըճեան ընտանիքները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց սիրեցեալ մօր, մեծ–մօր եւ ազգականին՝

ՎԵՐԺԻՆ ՆԱԶԱՐԷԹԵԱՆԻ

մահը որ պատահեցաւ Մարտ 17ին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Հինգշաբթի, Մարտ 20 ժամը 14·15ին Առնուվիլի Վարագայ Ս· Խաչ եկեղեցին։

Մասնաւոր մահագդ ղրկուած չընդունելով կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

ՀԱՅԵՐԷՆ, ԳՈՒՆԱՀՈՐ, ԵՐԳԱԽԱՒՈՒՆ ԺԱՊԱՒԷՆ ՄԸ

ՍԱՍՈՒՆԻ ՋԱՒԱԿՆԵՐԸ

Անկախութիւն եւ Ազգային պետականաւորութիւն կորսնցուցած ժողովուրդի մը ֆաջարի հայդուկներու ըմբոստութիւնը տիրող անարդարութեան դէմ։

Les Fils de Sassoun

Jeudi 20 Mars à 20 h. 30
STUDIO BERTRAND
29 rue Bertrand Paris 7e M° Duroc
Տոմսերը ստանալ՝
— Librairie Palouyan
9, rue de Trévise
— Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տուն,
17, Ռիւ Պլէօ։

Ս· ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ
ՓԱՐԻԶ

Շաբաթ, Մարտ 22, ոտն է Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչի սոսկալի չարչարանացն եւ մահին ի Վիրապ։

Այս առթիւ, Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ մէջ, ժամը 10ին, խորանին վարագոյրը բաց՝ պատարագ կը մատուցուի։

ՊՕՄՈՆԻ Ս· ԳՐ· ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ
ԵԿԵՂԵՑԻ
ՀՍԿՈՒՄ

Այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 21ին հրատարակութիւն Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչի մուտն ի Վիրապն ոտնին առթիւ։ Կը նախագահէ՝

ՅԱԿՈԲ ԵՊՍ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Մանիսացի Տիկին մը կը նուիրէ 100 Ֆ· ի նպաստ Հայ Կարմիր Խաչի Նորմանտիի Մանկանց Բոյնին, քոմանտան Զատիկ Խանզատեանի յիշատակին։

DANS LE CADRE DU 35me ANNIVERSAIRE DE LA F. R. A. NOR SEROUND

Toutes les sections Centre-France organisent un

FESTIVAL

DE MUSIQUE, DANSES ET CHANTS ARMENIENS

Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի 35րդ տարեդարձի առթիւ կեդր· Ֆրանսայի բոլոր խումբերը կը կազմակերպեն
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԳԻ, ՆՈՒԱԳԻ ԵՒ ՊԱՐԻ

ՓԱՌԱՏՕՆ ՄԸ

à l'AUDITORIUM MAURICE-RAVEL DE LYON
le 23 Mars à partir de 14 h. 30

Avec :
— La troupe de danses NAIRI de Paris (50 exécutants)
— La chorale YANBEKIAN de Paris (50 choristes)
— L'ensemble instrumental de Romans, sous la direction de M. Alexandre SIRANOSSIAN (15 musiciens)

Les billets sont en vente :
LYON : auditorium près centre commercial de la part-dieu
église arménienne, 40 rue d'Arménie, Lyon 3e, Tél. (78) 60-47-18
Sévan Voyages, 50 Cours de la Liberté, Tél. (78) 60-13-66
VILLEURBANNE : Krik, 11 Ave. Henri Barbusse, Tél. (78) 84-68-03
DECINES : Maison de la Culture Arménienne, 15 Rue du 24 Avril 1915 Tél. (78) 49-42-97
VIENNE : Alice boutique, 87, Rue Marchande, Tél. (74) 85-14-30
SAINT-ETIENNE : Coiffeur David, 3 Rue Ste-Cathérine, Tél. (77) 32-37-08
SAINT-CHAMOND : Ridorêve, 36, Rue de la République, Tél. (77) 22-24-11
VILLEFRANCHE : Tcheumlekdjian, 47, Rue Lieut. Gén. Chaber Tél. (74) 65-21-67
VALENCE. La Tifery, 14 Rue Bouffier, Tél. (75) 42-01-91
SAINT-MARTIN-D'HERES. Kuradjian, 22 bis, Avenue de Valmy Tél. (76) 42-04-02

DIMANCHE 30 MARS DE 17 A 24 H.
Dans les salon de l'HOTEL GEORGE V, 31, Avenue George V, Paris 8e

Grand Bal Annuel

JAF
Animé par BERNARD DEDEDJIAN et son orchestre
avec la participation artistique du duo « HARTAR »
Réservation des tables : 606.2751 — 208.76.49 (les mardis soirs)

Imprimé sur les Presses
du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Պոնտիէն՝ Պալեան ընտանիքը կը նուիրէ 70 Ֆր· Իսիի Հայ Աւետարանական եկեղեցւոյ, 70 Ֆր· Իսիի Ս· Մարիամ Աստուածին եկեղեցւոյ (ստանալ «Յառաջ»էն) եւ 60 Ֆր· «Յառաջ»ին իրենց բարեկամներէն՝ Միհրան Նիկողոսեանի եւ Յովհաննէս Գարաօղլանեանի մահուան առթիւ։

×

Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Գազանճեան 50 Ֆր· կը նուիրեն Իսիի Հայ Աւետարանական եկեղեցւոյ Միհրան Նիկողոսեանի մահուան առթիւ (ստանալ «Յառաջ»էն)։

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հայ Աբիներու Միութիւնը իր սրտագին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Միութեան հիմնադիրներէն եւ Հայ Աբիներու Գործադիր Մարմնոյ անդամ Սերոբ Ֆարշեանի իր կնոջ Սիմոնեի (նախկին Հրէշտեանի իր սիրելիներու) կսկիծալի մահուան առթիւ։

OPTIMA Tours
ARMÉNIE 1980

A PARTIR DE 2850 FR. (tout compris)

prochains départs:

— DU 28 MARS 1980 AU 12 AVRIL
— DU 4 AU 12 AVRIL — DU 26 AVRIL AU 6 MAI
— DU 9 AU 24 MAI

Cette année plusieurs départs par mois et TOUTE L'ANNEE de 12, 14 et 16 jours.

nouveau!

Programmes variés au départ d'EREVAN avec des extensions :
— en GEORGIE
— à LENINGRAD
— en ASIE CENTRALE (TACHKENT, BOUKHARA, SAMARCANDE)
— UKRAINE et...

demander notre brochure détaillée

RENSEIGNEMENTS - INSCRIPTIONS :

Sonia Coumryantz
OPTIMA Tours
75003 PARIS
67-69 rue Quincampoix (angle rue Rambuteau) — Tél. 274-27-20
Métro : Rambuteau ou Etienne Marcel
Lic. A 946 (Agence agrée INTOURIST)
Telex : 211 324 F.

ԳԱՐՆԱՆԱՅԻՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպութեամբ Մարսէյլի Հայ Աբենոյշներու Միութեան, երէցներու « Կայծ » խումբի։

Մարտ 22ին, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 22 էն մինչեւ արշալոյս, «Այհամպրա» սրահին մէջ, 340, Պուլվար Շավ

Ուրախ երեկոյթ՝ հաճելի անակնկալներով
Ճոխ պիւֆէ՝ հայկ· խմորեղէններով, Աբենոյշներու ձեռամբ պատրաստուած

- PARIS -

SAMEDI, 22 MARS - ՇԱԲԱԹ, ՄԱՐՏ 22

L'ORGANISATION TERRE ET CULTURE PRESENTE LE BILAN DE SES TROIS PREMIERES ANNEES D'ACTIVITE SUR LES DOMAINES ARMENIENS D'IRAN DU NORD, ET LES GRANDES LIGNES DE SES PROJETS.

ԵՐԿԻՐ ԵՒ ՄՇԱԿՈՅԹ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱԼՈՒԱԾՆԵՐՈՒ ՎՐԱՅ ԵՐԵՔ ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻՆԵՐՈՒ ԻՐ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ ԱՐԴԻՒՆՔԸ, ԵՒ ԻՐ ԿԱՐԵՒՈՐԱԳՈՅՆ ԾՐԱԳԻՐԵՐԸ

Soirée d'Information et de Soutien

ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

—Projection. Film couleur 16 mm (« Saint Thadée)
(Սուրբ Թադէի վաւեր)
A 20 h. 30, Salle Olivier, de Serres, 78, Rue Olivier de Serres, Paris 15e

EXPOSITION – ՑՈՒՑԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ouverte dans le hall d'entrée de la salle à partir de 20 h. 15
Métro : Porte de Versailles — Parking (entrée : 33 rue Vaugelas)

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՄԱՐՏ
20
JEUDI
20 MARS
1980

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՐԱՁ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Արտասահման : Տար. 300 Ֆ. - Հատը : 2 Ֆ.
Ֆրանսա : Տար. 260 Ֆ. - Վեցամսեայ : 140 Ֆ.

55րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.606

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

55e ANNÉE — No 14.606

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

«ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԵԱՆ» նախարարութեան դէմ կատարուած եղեռնափորձը նպատակ ունեցած է սպաննել նախարարը՝ Ռոպեր Կալէ։ Ահաբեկը տեղի ունեցած է երեքշաբթի կէսօրէ ետք երբ երկու երիտասարդներ Մերսէտէսէ մը իջնելով կրակած են նախարարութեան (Պուլվ. ած զ'Էնվալիտ) շէնքին վրայ, թիրախ առնելով նախարարին գրասենեակը։ Գնդակի երեսուն հետքեր կան եւ ականատեսներ կ'ըսեն թէ երիտասարդները յայտնի հրացանաձգութիւնն մը կը կատարէին։ Նիւթական վնասները բաւական կարեւոր են։ Ահաբեկումին տէր եղած է «Քոմանտօ – Ազիտն Տիէզթէ» մը, որ կը դատապարտէ Ֆրանսական ներկայութիւնը Ափրիկէ։

«ԻՄԱՆԻԹԷ» գրեթէ բացառիկ թիւը կը հրատարակէր Զորեքշաբթի օր, առաջին էջը հսկայ խորագրով մը՝ ձըշտմարտութիւն։ Համաձնաւոր պաշտօնական թերթի փաստաթուղթերով կ'ուզէ փաստել թէ Մառշէի կամաւոր – աշխատաւոր չէր գացած Գերմանիա 1942ին, ոչ ալ Մոսկուա ստացած է իր կուսակցական դաստիարակութիւնը։ Ամէն պարագայի մէջ, յստակ չըլլալով հանդերձ թէ ի՞նչ է բուն նպատակը Մառշէի դէմ այս արշաւին, որ սկսած է անհամ դառնալ, հարկ է չանտեսել որ ինչ որ չափազանցուած է արժէք չունի եւ ան որ կ'ուզէ չատ փսատել (առածը՝ ծանօթ է), եւայլն։

ՍԱՒՈՅԱՏՈՐի մէջ բուռն բախումներու հետեւանքով 35 մեռեալ կայ։ Կռիւները ծագած էին ապահովութեան ուժերուն եւ ցուցարարներու միջեւ։

ԻՏԱԼԻԱՅԻ նախարարապետը՝ Մենա – չիմ Պէկին տեսակցութիւն մը չնորհած է Մոսկուի, որու ընթացքին կը չեշտէ թէ Եւրոպա պէտք է հասկնայ որ ՊԱԿի կողմէ ղեկավարուած Պեռութիւն մը իսրդային կայանի մը կը վերածուի »։ Ինչ կը վերաբերի Ֆրանսական եւ եւրոպական դիրքերուն, Պէկին կ'ըսէ ։— « Ա– րաբ ժողովուրդին ամբողջութիւնը, ո– րուն արաբ պաղեստինցիները մէկ չատ չնչին մասնիկը կը ներկայացնեն, ներկայիս 21 դերիչխան Պեռութիւններ կ'ընդդիմին, որոնց ինքնորոշման իրաւունքը երբեք չենք ուրացած։ Այս սկզբունքը գոյութիւն ունի ազգերու համար եւ ոչ ազգերու կոտորակներու։ Օրինաւո՞ր է 22րդ արաբ Պեռութիւն մը ստեղծել մկրտուած՝ Պաղեստին որ կը վտանգէ հրեայ Պեռութեան գոյութիւնն իսկ »։

ՍԱՒՈՆԻ (Իտալիա) մէջ դատախազին գործը՝ Նիքոլօ Ջաքունոի սպաննուած է, երբ տուն կը վերադառնար կնոջը հետ։

ՀՆԴԿԱԿԱՆ ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ցըր – ուած է կոյրերու եւ հաշմանդամներու գոյց մը։ Առնք կը փորձէին Տիկին Կան– տիի ընակարանը երթալ յուշագիր մը յանձնելու համար իրենց պահանջներուն մասին։ 2000 ցուցարարները չատ կոպիտ ձեւով ցրուած են, լսխտի հարուածնե– րով։ Հարիւր վիրաւոր կայ, որոնց 25ը՝ ծանրօրէն։

ՄԵՆՆ – ԲՐԻՏԱՆԻՈՑ վարչապետը Տի– կին Թաչըր կը սպառնայ չվճարել իր երկրին բաժինը Եւրոպական Հասարակա– պետութեան։ Տիկինին այս յայտարարու– թիւնը, Պրիւսէլի եւրոպական վեհաժո – ղովէն 15 օր առաջ, Պահպանողականնե– րու եւ Աշխատաւորականներու ծափահա–

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Մարտ 13–17)

ԲՈՑՍԵՐՈՒ ԴԵՐԸ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ ԸՍՏ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՀԻՆ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐՈՒ

Երեւանի Մատենադարանին մէջ բժշկութեան վերաբերեալ հին ձեռագիրնե – րու մէջ նշուած են մօտ 1500 դեղի բոյսեր, որոնք կիրարկուած են միջնադարեան Հայաստանի մէջ։ Հին ժամանակ դեղագործութեան մէջ առաջնակարգ դեր խաղացած են բոյսերը։ Ձեռագիրներէն դատելով, միջնադարեան բժիշկները ծանօթ եղած են երիկամունքներու բուժման դաղտնիքներուն։ Մասնաւորաբար անոնց մէջ գտնուող քարերը լուծելու համար գործածուած են թուրմեր, որոնց բաղադրութեան մէջ մտած են օշինդր, եղինջ, քարասերմիկ, եւայլն։ Ուռեցքներու բուժման համար յատուկ արժէք ներկայացուցած է խաչասարդը։ Հայ անուանի բժշկապետները Մխիթար Հերացիի (ԺԲ։ դար) եւ Ամիրդովլաթ Ամասիացիի (ԺԵ։ դար) աշխատութիւններուն մէջ յանձնարարուած են բուսական դեղեր որոնք արդիւնաւէտ եղած են ցըղատապի չնչարկելքը եւ եղնջատեղը բուժելու առեն։ Այդ դեղերը պատրաստուած են Հայաստանի լեռներուն մէջ աճող ծաթիրինէն, մոչէն եւ այլ բոյսերէ։ Պատմական տուեալներու համաձայն, Գ. դարուն Հայաստանի մէջ գոյութիւն ունեցած են հոգեբուժարաններ, բորոտանոցներ։ Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւնները դլխաւորաբար կը բուժէին դեղաբոյսերով եւ հոգեբուժութեան եղանակներով։

×

Մ. ՍԱՐԵԱՆԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՄԱՄԼՈՑ ԱՍՈՒԼԻՍ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ

Մոսկուայի Գեղարուեստից Ակադեմիայի մէջ տեղի ունեցած է մամլոյ ասուլիս մը արտասահմանի եւ խորհրդային լրագրողներու ներկայութեան, Մարտիրոս Սարեանի ծննդեան հարիւրամեակին առթիւ։ Նկարիչի կեանքին ու գործին մասին խօսած է Մոր։ Մխուեան Գեղարուեստից Ակադեմիայի անդամ Բ. Վէյմար։ Հայաստանի Մշակոյթի նախարարը՝ Գ. Առաքելեան ներկայացուցած է Սարեանի յոբելենական հանդիսութիւններու յայտագիրը։ Լրագրողները այցելած են Ակադեմիայի մէջ բացուած ցուցահանդէսը, ուր ներկայացուած են Սարեանի 285 գործերը։

×

ՌՈՒԲԻՆ ՍԻՄՈՆԵԱՆԻ «ՓՈԹՈՐԿԱԾԻՆԸ» ԳԻՐՔԸ

«Հայաստան» հրատարակչականը լոյս ընծայած է Երեւանցի լրագրող Ռուբէն Սիմոնեանի «Փոթորկածինը» գիրքը, որ նուիրուած է Լեւոն Միրզոյեանի (1897 – 1938) կեանքին ու գործին։ Լեւոն Միրզոյեան ծնած է Լեռնային Ղարաբաղի Մարտունիի շրջանի Աչան գիւղը։ Պատանեկան տարիքին անցած է Բաքու, ուր 25 տարեկանին ընտրուած է Համայնավար կուսակցութեան քաղաքային կոմիտէի Ա. քարտուղար, իսկ 1926ին Ադրբեջանի կեդր. Կոմիտէի Ա. քարտուղար։ 30ական թուականներուն ընտրուած է նաեւ Ղազախստանի կուսակցութեան կեդր. Կոմիտէի Ա. քարտուղար։ Գիրքին հեղինակը Լեւոն Միրզոյեանի կուսակցական եւ հանրային կեանքը կարենալ ներկայացնելու համար ուսումնասիրութիւններու յատուկ ուշադրութիւն դարձուցած է Բաքուի, Պերմի, Սվերդլովսկի եւ Ղազախստանի դիւանները։

×

ԶԵՌԱԿԵՐՏ ՆՈՐ «ԾՈՎ»ՈՒ ՄԸ ՍՏԵՂԾՈՒՄԸ

Հայաստանի հիւսիս արեւմուտքը՝ դարաւոր լեռնաշղթաներու գոգաւորութեան մէջ, սկսած է արհեստական ջրամբարի կառուցումը, ուր պիտի կուտակուի աւելի քան վեց միլիոն խորանարդ մեթր ջուր։ Ասիկա մէկն է այն 16 ձեռակերտ «ծով» երէն, որոնք կը ստեղծուին Հայաստանի ոռոգելի հողերու յետագայ զարգացման եւ անոնց արդիւնաւէտութեան բարձրացման համար։ Ունենալով 2,5 միլիառ խորանարդ մեթր ընդհանուր տարողութիւն, անոնք ամէն տարի կը– նան պահել լեռնային գետերու ջուրի կարեւոր մասը, որ գարնան կը լեցուի կասպից ծով։ Այդ պաշարները ամրան տաք ամիսներուն կ'օգտագործուին դիւղա –

ՀՌՈՄԻ ԱՐԻՒՆԱԼԻ ԵՂԵՌՆԱՓՈՐՁԷՆ ԵՏՔ

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻ ԱՅԼ ԱՐՁԱԳԱՆԳՆԵՐ

Ցարդ արձագանգ հանդիսացանք իտալական՝ իլ ձիորնալէ, Քոռիէռէ տէլլա Սեռա, Լա Ռեփուպլիքա, Լա Սթամփա, Ունիթա, իլ Մեսսաճեռօ դլխաւոր օրաթերթերու գրութեանց Մարտ 10ի Հռոմի արիւնալի եղեռնափորձին առթիւ։ Ծանօթ է որ տէր եղած էր «Հայկ. Գազտնի Բանակը» եւ երկու մեռեալ ու 16 վիրաւոր կար։ Վիրաւորները, կը չեշտէին իտալական թերթերը, մասնաւորապէս երիտասարդ էին՝ ուսանող – ուսանողուհի, որոնցմէ ոմանց վիճակը ծանր է։

Ցիշենք նաեւ, օրաթերթերու չարքը ամբողջացնելու համար, Վենետիկի իլ Կածծեթինօն, որ արարքին կ'անդրադառնայ երկու յաջորդական թիւերով։

Մարտ 11ի թիւին մէջ, վենետիկեան օրաթերթը կը խորագրէ « Հայկ. եղեռնափորձ թուրք օդային պիծերու դէմ, մէկ մեռեալ, 14 վիրաւոր » (յետագային կը ճշդուէր թէ երկու մեռեալ կայ)։ Թղթակիցը առաջին էջին վրայ կուտայ եղեռնափորձին մանրամասն նկարագրութիւնը, զոհերու ինքնութիւնն ու վիճակը եւ կը լրացնէ Հայկ. Գազտնի Բանակի հաղորդագրութիւնը տալով ինչպէս նաեւ յիշելով նախորդ եղեռնափորձերը, կըրկին Հռոմ, Էլ–Ալ, Լուֆթհանզայի, ապա՝ Փրանսական եւ անգլիական օդանաւային դիծերու գրասենեակներուն դէմ, միշտ վիա Պիսսոլաթի։

Ցաջորդ օրը, Մարտ 12ին, « իլ Կածծեթինօ» կը խորագրէ «Հռոմի Հայերը կապ չունին եղեռնափորձին հետ» ու կը ձեռնարկէ խորհրդածութեան, չեչտելով «Պազ արամաբանութիւն մը՝ անմեղ զոհեր պատճառել հանրային կարծիքի ուշադրութիւնը հրաւիրելու համար հայկական Հարցին վրայ։ Որքան աւելի ըլլան զոհերը, այնքան աւելի կը խօսուի »։ Ալտօ Ծեռի, ապա կը յիշէ նախորդ եղեռնափերձերը, Հռոմի մէջ, Դեկտ. 9ին եւ Փետր. 18ին եւ կ'ըսէ թէ Հռոմի Հայերուն մօտ եղած քննութիւնները ցոյց տուած են որ անոնք կապ չունին եղեռնափորձին հետ։ Ոմանք յայտարարած են ։— « բարեկամ ենք իտալացի ժողովուրդին։ Ի՞նչպէս կրնայինք մենք զմեզ արատաւորել նման վայրագութեամբ մը »։

անտեսական հողային տարածութիւններու ոռոգման համար։

×

ԱՐԱՄ ՂԱՆԱԼԱՆԵԱՆի «ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱԻԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ» ԳԻՐՔԸ ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԾ

Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի հրատարակչականը լոյս ընծայած է Արամ Ղանալանեանի « Հայկական աւանդութիւններ » ուսումնասիրութիւնը, որ կը ներկայացնէ Հայաստանի հին ժամանակներէն մինչեւ մեր օրերը հասած աւանդութիւնները։ Գիրքը հեղինակին « Աւանդապատում » աշխատութեան վերամշակուած եւ ռուսերէն թարգմանուած օրինակն է, որ Երեւանի մէջ հայերէն հրատարակուած է 1969ին։ Հատորին մէջ տեղ գտած աւանդութիւնները կը պատկանին Հայաստանի, ինչպէս նաեւ հեռաւոր հայկական գաղութներուն։

ՀԵՐՈՍԱԿԱՆ ԱՋԱՏԱՄԱՐՏԵՐՈՒ ՀԵՏՔԵՐՈՎ

(Ի. և վերջ)

Սկիզբէն ըսենք, որ Հ. Սամուէլ Վրդ. Աբամեանի այս հրապարակումը Դաւիթ բէկի եւ Մխիթար սպարապետի գլխաւորած Մեծ Սիւնեաց ազատագրական շարժումին մասին, մինչեւ այսօր հրապարակի վրայ գտնուած պատմագիտական ամէնէն ուշագրաւ երեւոյթն է՝ արժանի բարձր գնահատանքի եւ երախտագիտութեան: Կը բաւէ ըսել, թէ պատմագէտը առաջին անգամ ըլլալով կողք կողքի լոյս ընծայած է Դաւիթ բէկի պատմութեան՝ Վենետիկի Մխիթարեան վանքին մատենադարանը գտնուղ երկու բնագիրները (առաջինը թիւ 2685 ձեռագիրէն, միւսը թիւ 620 ձեռագիրէն): Այս աշխատանքը կատարած է բանասիրական – ձեռագրագիտական հմուտ եւ բարեխիղճ քննութեամբ: Առանց հետ ալ ներկայացուցած է բազմազան նիւթերու, փաստերու, փաստաթուղթերու պատառիկներու շարք մը, երկար, խորագրուած՝ « Արձագանգներ Դաւիթ բէկի պատերազմներուն Ս. Ղազարի մայր դիւանէն »: Հոս է տեղ գտած նաեւ այն հանգամանալից յօդուածը, որով ներկայացուցած է Դաւիթ բէկի պատմութեան հեղինակ Հ. Ղուկաս Սեբաստացիին եւ անոր պատմագրական ժառանգութեան ուրուագիծը: Հատորը աւարտած է Ժէ. – ԺԸ. դարերու Հայոց ազատագրական շարժումներուն եւ, յատկապէս, Դաւիթ բէկի պատմութեան վերաբերեալ բոլոր նիւթերուն եւ հետազօտական աշխատանքներուն մատենագիտութեամբ: Ասիկա ընդգրկած է հայերէն եւ այլ լեզուներով կատարուած համարեա բոլոր հրապարակումները: Բայց այդքանէն առաջ, հատորին սկիզբը տեղուած է ԺԸ. դարու առաջին երեսնամեակին հայ ազատագրական ոգորումներուն եւ Սիւնեաց մեծ ապստամբութեան, ասոր բուն աղբիւրներուն քննութեան նուիրուած կուռ եւ կուռ հետազօտական աշխատասիրութիւն մը. ասիկա կարելի է համարել այդ բնագաւառին մէջ հայագիտութեան կատարած կարեւոր նուաճումներէն մէկը:

Հ. Սամուէլ Վրդ. Աբամեան իր այս չահեկան ուսումնասիրութեան մէջ քըն – նութեան առած եւ պարզած է Դաւիթ բէկի պատմութեան հետ կապուած չարք մը մեծ ու փոքր հարցեր: Կարեւորներէն է պատմութեան բուն աղբիւրին խնդիրը, ո՞վ կամ որո՞նք յուշած են Հ. Ղուկաս Սեբաստացիին եւ ի՞նչ պարագաներու տակ: Ապա՝ ի՞նչպէս կազմուած է այդ պատմութիւնը, եւ ինչո՞ւ անոր սկզբնական բնագիրը ունեցած է երկու տարբերակ, որոնցմէ համեմատաբար նուազ ծաւալովը եւ գրական տեսակէտէն անմշակը ընդունուած է հայագիտութեան կողմէ, տարածուած եւ ցայսօր համարուած է միակ բնագիրը: Նուազ կարեւոր չեն նաեւ ազատամարտներուն մասնակիցներուն եւ Մխիթարեան հայրերուն յարաբերութիւններուն նուիրուած նկատողութիւնները ու դատումները: Հետազօտողը ասոնց չնորհիւ դարձեալ ասպարէզ հանած է մոռացումի մատնուած կարգ մը հարցերու ճշգրիտ պարզաբանումներ եւ ամէնէն հաւանական են – թադրութիւնները:

Ինդրոյ առարկայ ազատամարտներուն պատմութեան քիչ մը չատ ծանօթ մասնակիցները չեն կրնար չընդունիլ հետազօտողին պատմագիտական եզրակացութիւնները, որոնցմէ կարեւոր է յատկապէս հետեւեալը: Վենետիկի Մխիթարեան մատենադարանին մէջ պահուող գոյք բնագիրներն են, որ հիմ ծառայած են աշխարհի այլ ձեռագրատուներուն մէջ գոյութիւն ունեցող ընդօրինակութիւններուն եւ Ա. Գիւլամիրեանցի հրատարակած տարբերակին համար: Բնագիրներէն առաջինը, որ կը գտնուի 2685 թիւին տակ, ունի երկու մաս, առաջինը տեղծուած Ստեփանոս Շահումեանի թելադրութեամբ, երկրորդը՝ Տէր Աւետիք քահանայի: Սակայն առաւել մշակուածն ու ճշգրիտը երկրորդ բնագիրն է՝ 620 թիւով: Հոս է, որ վերջնական ձեւի բերուած է աշխատութիւնը եւ անոր մէջ արտացոլած է, հետեւաբար, ոչ միայն յուշղներուն յետագայ գիտողութիւնները, այլեւ պատմութիւնը գրի առած Հ. Ղուկաս Սեբաստացիի խմբագիրի աշխատանքը: Հպանցիկ համեմատութիւնն իսկ երեւան հանած է չարք մը յաւելումներ, չտկումներ, որոնք երկրորդ բնագիրին առաւելութիւնները հանդիսացած են:

Վերջերս Փրոֆ. Ա. Գ. Աբրահամեանի հրապարակած բնագիրին ակը թիւ 2685 ձեռագիրը եղած է, իսկ Ա. Գիւլամիր – եանցին տպագրածինը՝ երկրորդը, այսինքն՝ բուն քննական բնագիրը: Սակայն ասոր մէջ, ինչպէս հանդամանօրէն ցոյց տուած Հ. Սամուէլ Վրդ. Աբամեան, « ո՛չ միայն պատմական ինչ–ինչ փոփոխութիւններ կատարուած են... այլ եղած են նաեւ լեզուական աղաւաղումներ. բնագրին մէջ գոյութիւն ունեցող մաքուր գրաբար լեզուն... օրինակողը կամայական փոփոխութիւններով վերածած է զայն դիւրին եւ ժողովրդական գրաբարի, լեզուին հետ եղծելով նաեւ անոր հարազատ ու պատմական հմայքը »:

Հասկնալի է, ուրեմն, Հ. Սամուէլ Վրդ. Աբամեանի բնագրական անեղծ հրատարակութեան հրապարակումին կարեւորութիւնը, ինչպէս նաեւ այն բարձր արժէքը դիրքին մէջ տեղ գտած յարակից նիւթերուն: Առնցմով ամբողջացած է հին հերոսական օրերուն պատմութիւնը եւ վաղուան հետազօտողներուն ընծեռած է այդ պատմութեան հանգամանքները ճշդելու եւ քննելու լայն կարելիութիւնը:

ԲԱԳՐԱՏ ՈՒԼՈՒԲԱԲԵԱՆ

«Գրական թերթ», Երեւան
(Վերածուած՝ Արեւմտահայերէնի)

ՄՇՈՅ ԱՇԽԱՐՀ

ԲԱՐԲԱՐԸ

Ինչպէս ըսի, Մշոյ մէջ ժողովուրդին համար ո՛չ հիւանդանոց, ո՛չ յիմարանոց եւ ոչ ալ կանոնաւոր բժիշկ եւ տատամնաբոյժ գոյութիւն ունէին:

Ակռայի ցաւէ տառապողները, իրենց խախուտ կամ փտած ակռաները, յաճախ իրենք կը քաշէին թելերով կամ մատներով: Սակայն երբ ակռան տոկուն եւ խորարմատ ըլլար, սոխպուած էին դիմել բարբարին, այսինքն՝ սափրիչին օգնութեան որ, ոչ միայն այլ մարդոց մազն ու մօրուքը կը խուզէր, այլ եւ կը քաշէր անոնց ակռաները: Շատ փոքր էի, սակայն կը յիշեմ, յետ միջօրէի մը, մեր տունը այցելեց մեր թաղին վարսավարդարը, պայուսակ մը ձեռքը բռնած: Մայրս գինքը առաջնորդեց մեր տան ներքնատեղեակը, ուր դէմքը ուռած պատկած էր հայրս. յետոյ դուրս ելլելով, մայրս խնամքով դոցեց դուռը եւ մտահոգ կեցաւ սանդուխին գլուխը: Պահ մը վերջ ննջարանին խորէն լսուեցաւ խուլ, արտապատառ աղաղակ մը, երկարաչունչ եւ ցաւատանջ մ'յ մը, որուն արձագանգը բռնեց մեր ամբողջ տունը: Ճանչցանք հօրս ձայնը ու մեր վախէն սոսկահարեցանք...:

Բարբարը, ծունկը դրած հօրս կուրծքին, սովորական աքցանով եւ իր ամբողջ ուժով, քաշած հանած էր թարախոտած սեղանատամը, ապա մեղմելու համար անոր ցաւի աղաղակները հատ առ հատ բարձերու տակ թաղած էր հօրս գլուխն ու մարմինը...:

Քաղաքին երեւելիներէն չէր Մշոյ բարբարը, սակայն հզօր անձերէն մէկը՝ ամէնուն ծանօթ եւ երկիւղ ազդող, որ դաժան եւ անտարբեր, սուրերի պէս կ'անցնէր Մշոյ փողոցներէն, ամառ թէ ձմեռ:

ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԳԵՒՈՆԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

ՄԻԼԱՆՈՅԻ ՀԱՑ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՎԱՒԵՐԱԳՐՈՒՄԻ ԿԵԴՐՈՆԻՆ

Սեպտեմբեր 1979 – Փետրուար 1980

Ա. ԳԻՏԱՀԵՏԱԶՕՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹԻՒՆ

1) Գիտահետազօտական մարզին մէջ այս շրջանի կարեւորագոյն իրագործումը պէտք է նկատել կեդրոնիս կողմէ կազմակերպուած պիտարշաւը դէպի Հայաստան: Գիտարշաւը կը վայելէր Իտալական Պետութեան հովանաւորութիւնը, պաշտօնապէս ընդունուած ըլլալով Իտալոյ Արտաքին Գործոց նախարարութեան տարեկան Մշակութային փոխ – յարաբերութիւններու յայտագրին մէջ, ինչպէս եւ հովանաւորութիւնը՝ Հայաստանի Ս. Ս. Հանրապետութեան պատկան իշխանութիւններուն եւ յատկապէս Գիտութիւններու Ակադեմիայի, Մշակոյթի նախարարներու Ճարտարապետներու Պատմութեան Կոմիտէին եւ Սփիւռքահայութեան հետ մշակութային կապի Կոմիտէին: Գիտարշաւը գլխաւորած էր կեդրոնիս վարիչ եւ Մխիթարեան նիւթի դասախօս Փրոֆ. Աբրահամ Ալիքեան – Նովելլոյի կողմէ: Մաս կը կազմէին՝ ճարտարապետներ Դոկտ. Հայկ Ուլուհոճեան եւ Դոկտ. Ալպերթօ Փենսոյի Պոլոնիայի Համալսարանին հայագիտութեան դասախօս Կասպրիչչա Ուլուհոճեան՝ որ կը մասնակցէր խումբին իբրեւ հնագրագէտ: Գիտարշաւը տեղի ունեցաւ 1979ի Հոկտեմբերի կէսէն ընթացքին:

Հետազօտութեան գլխաւոր կեդրոնները հանդիսացան Իջեւանի շրջանին քով ուսումնասիրուած ճարտարապետական յուշարձանները, ինչպէս Զուղվանքի կիրճին վանքը, Մատենաւանքը, Առաքելոց վանք: Հետազօտիչ խումբը այցելեց նաեւ կարգ մը ուրիշ վայրեր լրացնելու համար արդէն մասամբ գոյութիւն ունեցող վաւերագրում մը:

2) Գիտարշաւի կարեւոր նուաճումներէն մին ալ եղաւ Հայաստանի ժամանակակից ճարտարապետութեան նուիրուած ուշադրութիւնը: Մեր նախորդ տարուց դպրութենէն ծանօթ է հայ հասարակութեան՝ 1979ի Ցունիսին Միլանոյի Փալիթէքնիքին մէջ կազմակերպուած ցուցահանդէսը հայ ժամանակակից ճարտարապետութեան, որուն բացումը կատարած էր Փոլիթէքնիքի վերատեսուչ Փրոֆ. Լուիճի Տատտա՝ ի ներկայութեան Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի փոխ – նախագահ Փրոֆ. Արքար Յովհաննիսեանի: Ցուցահանդէսը կազմակերպութեան մէջ մասնաւոր դիտ

(Շար. – 8)

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

– ԷՐՆՍԹ ՖԻՇԸՐ –

Համադրեց՝ ՅԱԿՈՒԲ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Բ.– ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԾԱԳՈՒՄԸ

Արուեստը ինքնին ընկերային իրակա – նութիւն մըն է: Ընկերութիւնը պէտք ունի արուեստագէտին, այդ կախարդին որ գիտակից դարձուց զինք իր ընկերային դերին: Դէպի անկում եւ փճացում գացող ընկերութեան մէջ եթէ արուեստը իրապէս ճշմարիտ է պէտք է պատկե – րացնէ այդ փտածութիւնը եւ եթէ չուզէը մերժել իր ընկերային դերը արուեստը պէտք է ցոյց տայ թէ աշխարհը կարելի է փոխել եւ օգնել անոր փոխուելուն:

×

Գ – ԱՐՈՒԵՍՏԸ ԵՒ ԴՐԱՄԱՏԻՐՈՒԹԻՒՆԸ

Նախապատ.– Արտադրութեան եւ արդիւնաբերութեան բազմապատկումը դը – րամատիրական շրջանին կ'առաջացնէն ընկերային եւ մշակութային հակայա – կան փոփոխութիւններ: Արհեստաւորը (արթիզան) նախապէս կ'արտադրէր ծանօթ յաճախորդի մը, կապ մը կար մէկ կողմէ իր եւ իր արտադրած առարկային մէջեւ որուն վրայ կը կիրարկէր իր ամբողջ տաղանդը, մինա կողմէ մարդկային ուղղակի կապ մը կար իր եւ յաճախորդին միջեւ: Դրամատիրական շրջանին աշխատանքի յաւելեալ բաժանումով եւ մասնագիտացումով ապրանք մը կ'արտադրէր միլիոններով եւ անծանօթ յաճախորդներու: Մարդկային անմիջական յարաբերութիւնները կը փճանան, կը մըղեն մարդը յաւելեալ օտարականացումի ինքնիր մէջ եւ ընկերային իրականութենէն: Նիւթը կ'ըլլայ տիրող, դրամագլուխի «կուտակում կուտակումի սիրոյն, արտադրութիւն արտադրութեան սիրոյն» մրցակցութիւնը եւ չուկայի տրամաբանութիւնը տեղ ունին միայն: Նախապէս գոյութիւն ունեցող անհատական մեկենասութիւնը կը փոխարինուի ապատ չուկայով: Արուեստի գործ մը կը վերածուի «առարկայ»ի. ունի իր փոխանակութեան արժէքը. կը գնահատուի համաձայն չուկայի տրամաբանութեան:

Ահա ընկերային նման պայմաններու մէջ արուեստները կը սկսին զարգանալ: Պատմական զարգացումի առարկայական արժեւորումով դրամատիրութիւնը զարգացած էքսափ մըն է բազդատմամբ աւատապետութեան: Կը ստեղծէ որոշ նպաստաւոր պայմաններ արուեստներու զարգացման պահելով հանդերձ իր յատուկ հակասութիւնները որոնք իրենց արտայայտութիւնը կը գտնեն արուեստի զանազան չարժումներու եւ հոսանքներու մէջ:

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՏԱՐԲԵՐ ՀՈՍԱՆՔՆԵՐԸ ԵՒ ԻՐԵՆՑ ՀԱԿԱՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ռոմանթիք շարժումը անհատին հակադրութիւնն է նոր բարձրացող քաղքենիութեան եւ կազմակերպութեան ճամբու վրայ եղող վարչամեքենային: Շէյլի կ'ըսէ թէ բանաստեղծութիւնը «մեղի ծանօթ ընտանի առարկաները այնպէս կը նկարագրէ որպէս թէ օտար ըլլային անոնք» վայրագ առանձնութիւն մը: Արուեստագէտին մեկուսացած «ես»ը ինքնիրմէն դարձած ըլլալով հանդերձ կը ստեղծագործէ նոր վարչամեքենայի:

Աչխարհ մը որուն հետ չեն կրնար նոյնանալ: Մարդկային նիւթականացած յարաբերութիւններու դիմաց անոնք ապրումներուն կը փնտռէին մարդոց զգացումներուն եւ կիրքերուն մօտ: Բիւրոն կը տեսնէր թէ ոչ մէկ բանի կը հաւատար այնքան որքան «սրտի ջերմութեան»:

«Վաճառական միտքը աչխարհի միտքն է, պարզ եւ յստակ տեսիլ ու քանչելի միտք մըն է: Ան կը չարժէ կը կապէ ամէն ինչ: Կը ստեղծէ երկիներ եւ քաղաքներ, ազգեր եւ արուեստներ, մշակոյթի հողին է եւ մարդկութեան կատարելագործումը» կը պիտի դերմանացի ռոմանթիք Նովալիս: Մինոյն հեղինակին համար չափաւոր կատարութիւն մը պէտք էր բաղկանար պետականութենէ, կէս բնութենէ: Ռոմանթիքներու ձգտումը այն բոլորն որ կենդանի է եւ բնական: «Դրամի պատմութիւն» եւ անձնասիրութեան առածացուցած զգուանքէն ղերման ռոմանթիք չարժումի պատկանող բանաստեղծներ կ'ըսէ Հայնէ իրենց աչքերը կը բանան ուրիշ տեսարանի մը վրայ:

(Շար. – 8)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՊԱՐՏԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ
Ա. ԲԱՍՄԱՋԵԱՆԻ ԱՆՈՒԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԴԱՇՏԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՖԵԴԵՐԱՑԻԱՅԻ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԱՒԷՐՈՒՄ Է

ՄԱՐՄՆԱՒՈՐ ԵՒ ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Պօղոս Վարդապետեան, զաւակներն ու թոռները, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Շահինեան եւ զաւակները, Օր– իորդ Ալիս Վարդապետեան, Պ. Սիսակ Եազըճեան եւ զաւակները կը ծանուցա– նեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի, այս կիրակի, Մարտ 23, ի– րենց մօր, մեծ – մօր, նանիին եւ քրոջ՝

ՏԻԿԻՆ ՎԱՐՍԵՆԻԿ ՎԱՐԴԱՊԵՏԵԱՆԻ

(ծնեալ Եազըճեան)

մահուան քառասունքին առթիւ, Փարիզի Ս. Յովհաննէս – Մկրտիչ Եկեղեցին։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

×

ԼԻՈՆ.— Մխսաք Մկրտչ եւ զաւակները, իրենց ազգականներով կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատար– ուի իրենց կնոջ եւ մօր՝ նորոգ հանգուց– եալ՝

ԱՐՏԵՄԻՍ – ՄԻՐՋԻ ՂԱԶԱՐԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին, ինչպէս նաեւ իրենց մօր եւ մեծ–մօր՝

ՄԱՐԻ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆԻ

մահուան երկրորդ տարելիցին առթիւ, կիրակի, Մարտ 23, Լիոնի Ս. Յակոբ Ե– կեղեցին, յետ պատարագի։

Ի գիտութիւն ողբացեալներուն յիշա – տակը յարգողներուն։ ×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տէր եւ Տիկին Ղազար Ղազարեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Տիգրան Ղազարեան եւ զաւակները, Տի– կին Գոհարիկ Ղազարեան եւ աղջիկը, Տէր եւ Տիկին Սարգիս Ղազարեան եւ զաւակ– ները (Մոնաքօ) կը ծանուցանեն թէ հո– գեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի կիրակի, Մարտ 23, Պօմոնի Ս. Գր. Լու– սաւորիչ եկեղեցին իրենց մօր եւ մեծ–մօր

ՏԻԿԻՆ ԼԻԻՍԻ ՂԱԶԱՐԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

Շնորհակալիքին մէջ, «Յառաջ» Մարտ 13, հարկ է յիշել նաեւ Մարսէյլի Մշակ· Տան Յանձնախումբը։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒ – ԹԵԱՆ ԸՆԴՀ· ԺՈՂՈՎԸ

Շաբաթ, Մարտ 22, ժամը 16ին Փարիզի Մայր եկեղեցւոյ սրահին մէջ։

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր անդամու– հիները։ Օրակարգ.— Վարչական եւ նիւ– թական տեղեկագիր, նոր Ընդհանրական ժո– ղով։

Ս· ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Շաբաթ, Մարտ 22, ոտն է Սրբոյն Գրի– գորի Լուսաւորչի սոսկալի չարչարանացն եւ մահն ի Վիրապ։

Այս առթիւ, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկր– տիչ Մայր եկեղեցւոյ մէջ, ժամը 10ին, խորանին վարագոյրը բաց՝ պատարագ կը մատուցուի։

×

ՊՕՄՈՆԻ Ս· ԳՐ· ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

ՀՍԿՈՒՄ

Այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 19ին հըս– կումի արարողութիւն Ս. Գրիգոր Լու – սաւորիչի մուտն ի Վիրապն ոտնին առ– թիւ։ Կը նախագահէ եւ կը քարոզէ

ՅԱԿՈԲ ԵՊՍ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Դպրոցասէր Տիկնանց Վարժարանի Ընդ– հանրական ժողովը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.— Տիկին Վարդուհի Թուղլաճեանի մահուան առ– թիւ փոխան ծաղկեպսակի՝ Ռէնոի – Վի– լլըմօմպլէ քանի մը բարեկամներ 260 Ֆ·, Պր· Մխիթար Նիկողոսեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի՝ Տէր եւ Տիկին Ն· Նիկողոսեան 150 Ֆ·։

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

ՆԻՍԻ Ս· ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ԵՒ ՍՐԱՀԻՆ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Դ· ՅԱՆԿ

Տիկին Ուրֆալեան, Տէր եւ Տիկին Յովասափեան 1000ական Ֆ·, Պ· Մել – քոնեան 500 Ֆ·, Տէր եւ Տիկին Մ· Սո– լաքեան 250 Ֆ·, Տիկին Աբսէնեան – Հեր– լըեան – եւ Մարոյեան – Ֆրանկիւլեան 200ական Ֆ·, Պ· Ժ· Առաքելեան 150 Ֆ·, Տիկին Կեսիկեան, Տէր եւ Տիկին Աբրա– հան 100ական Ֆ·, Պ· Պապիքեան 50 Ֆ·։

Գումար	3·550 Ֆ·
Նախորդ Ցանկերու Գումար	38·175 Ֆ·
ԸՆԴՀ· ԳՈՒՄԱՐ	41·725 Ֆ·

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մարսէյլէն Տէր եւ Տիկին Թագուոր Պա– պանեան եւ զաւակները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր ա– նոնց, որոնք իրենց ներկայութեամբ, նուիրատուութիւններով, հեռագրով եւ ծաղկեպսակով մասնակից եղան իրենց սուգին՝ իրենց սիրեցեալ մօր եւ մեծ–մօր

ՏԻԿԻՆ ՈՎՍԱՆՆԱ ՏԷՐ–ԳԻՈՐԳԵԱՆԻ

մահուան առթիւ։

Այս առթիւ «Յառաջ»ի բարգաւաճման համար կը նուիրեն 250 Ֆր·։

×

Տիկին Երջանիկ Քէլապաճեան եւ զա – ւակները չնորհակալութիւն կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք՝ անձամբ, նուիրա– տութեամբ, նամակով եւ ծաղիկով մասնակից եղան իրենց սիրեցեալ ամուս– նոյն եւ հօր՝

ԱԻԵՏԻՍ ՔԷՊԱՊՃԵԱՆԻ

մահուան եւ քառասունքին առթիւ։

«ՅԱՌԱՋ» կը նուիրեմ

ՄԱՐՍԷՅԼԷՆ Պ· Վարուժան Պոզաճեան մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ իր ազգականին՝ Տիկին Քիւրտեանի (Վա – լանս) ինչպէս նաեւ 200 Ֆ· «Յառաջ»ի բարգաւաճման համար։

ԵՐԷՑ ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ԿԱՊՈՑՏ ԽՄԱՋի Իսիի Մասնաճիւղը Ապ– րիլ 1ին սկսեալ, բաց կը պահէ Իսիի Մը– չակոյթի Տունը (Ռիւ տը լա Տէֆանս) Հինգշաբթի կէսօրներէ ետք, ժամը 14·30էն մինչեւ 17·30՝ երրորդ տարիքի երկու սեռէ հայրենակիցներու համար, (Իսի, Գլամար, Մէօտոն) փափաքողները կրնան հաւաքուիլ քանի մը ժամ անցընե– լու համար հայկական միջավայրի մը մէջ։

DANS LE CADRE DU 35me ANNIVERSAIRE DE LA F. R. A. NOR SEROUND

Toutes les sections Centre-France organisent un

FESTIVAL

DE MUSIQUE, DANSES ET CHANTS ARMENIENS

Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի 35րդ տարեդարձի առթիւ կեդր· Ֆրանսայի բոլոր խումբերը կը կազմակերպեն

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԳԻ, ՆՈՒԱԳԻ ԵՒ ՊԱՐԻ

ՓԱՌԱՏՕՆ ՄԸ

à l'AUDITORIUM MAURICE-RAVEL DE LYON

le 23 Mars à partir de 14 h. 30

Avec :

— La troupe de danses NAIRI de Paris (50 exécutants)
— La chorale YANBEKIAN de Paris (50 choristes)
— L'ensemble instrumental de Romans, sous la direction de M. Alexandre SIRANOSSIAN (15 musiciens)

Les billets sont en vente :

LYON : auditorium près centre commercial de la part-dieu
église arménienne, 40 rue d'Arménie, Lyon 3e, Tél. (78) 60-47-18
Sévan Voyages, 50 Cours de la Liberté, Tél. (78) 60-13-66
VILLEURBANNE : Krik, 11 Ave. Henri Barbusse, Tél. (78) 84-68-03
DECINES : Maison de la Culture Arménienne, 15 Rue du 24 Avril 1915 Tél. (78) 49-42-97
VIENNE : Alice boutique, 87, Rue Marchande, Tél. (74) 85-14-30
SAINT-ETIENNE : Coiffeur David, 3 Rue Ste-Cathérine, Tél. (77) 32-37-08
SAINT-CHAMOND : Ridorêve, 36, Rue de la République, Tél. (77) 22-24-11
VILLEFRANCHE : Tcheumlekdjian, 47, Rue Lieut. Gén. Chaber Tél. (74) 65-21-67
VALENCE. La Tifery, 14 Rue Bouffier, Tél. (75) 42-01-91
SAINT-MARTIN-D'HERES. Kuradjian, 22 bis, Avenue de Valmy Tél. (76) 42-04-02

OPERA DE MARSEILLE
Vendredi 21 Mars à 21 heures
ORCHESTRE DE L'OPERA
Concert symphonique
Direction : Jacques Bazire
la grande Paque russe de Rimski - Korsakov

EN HOMMAGE A

ARAM KATCHATRIAN

SON CONCERTO POUR VIOLON
Soliste :

JEAN DER-MERGERIAN

Symphonie Pathétique de Tchaïkovski

ՇԱՐԱՆԱԿԱՐ

«ՆԱՀԱՊԵՏ»Ը

ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ազգ· Մխիթեան, կիրակի, Մարտ 23 կէսօրէ ետք, Սիմ– Մանուրէն։ Տոմսերու համար դիմել Ազգ· Մխիթեան անդամներուն կամ տեղւոյն վրայ։ Մուտք 15 Ֆր·։

×

ՄԱՍԻՍ ՋԱՒԱԿՆԵՐԸ

չարժանկարը ցուցադրել փափաքող հայ– Մխիթեանները կրնան դիմել գրասե– հեռեւեալ հասցէին.

H. ADJEMIAN
Société DIKO
5, Rue Constance — 75018 PARIS

ՊԱԶԱՐԱԳ

ՍԷՆ ՌԱՖԱՅԷԼԻ Ս· ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԱՏՐԱՆ ՄԷՋ

Այս կիրակի, Մարտ 23, ժամը 10ին պատարագ կը մատուցանէ Սէն Ժեռմէ (Մարսէյլ) հոգեւոր հովիւը՝

ԵՂԻՇԷ ՔՀՆՑ· ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՁԱՆ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Դպրոցա– սէրի նախկին սանուհիներու կողմէ, ի նպաստ վարժարանի սանուհիներուն, Շաբաթ, Մարտ 22 ժամը 9ին Ալհամ· պրայի սրահներուն մէջ, 340 Պուլվ· Ձոլ, Մարսէյլ, մասնակցութեամբ Քոչարի նուագախումբին։

Տաք մթնոլորտ, հաճելի անակնկալներ։

Imprimé sur les Presses du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԼԻՈՆ.— ԿԱՊՈՑՏ ԽՄԱՋի Լիոնի Մաս – նաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Զատիկ Համբարձումեանէ 200 Ֆ· իրենց Թոռնիկին ժիւլիէնի ծը– նընդեան բարեբաստիկ առթիւ։

×

Կապ· Խաչի Շրջ· Վարչ· չնորհակա – լութեամբ ստացած է ողբացեալ Արտեմիս Ղազարեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Տէր եւ Տիկ Քէօրօղլանեա– նէ, Տէր եւ Տիկ· Պէքմէզեանէ եւ Տէր եւ Տիկ· Գասպարեանէ 100ական Ֆր·։

×

Սէն – Լուի Ս· Գէորգ Եկեղեցւոյ Թաղ· Խորհուրդը ստացած է հետեւեալ նուի– րատուութիւնները՝ Յակոբ Գանթարճեան Թաղման առթիւ՝ Գանթարճեան ընտանիք 400 Ֆ·, Տէր եւ Տիկին Վահան Յակոբեան, Տիկին Թըրֆանտա Բամ – պուքեան 100ական Ֆ·, Տէր եւ Տիկին Անդրանիկ Բամպուքեան, Տէր եւ Տիկին Մաքարիոս, Տէր եւ Տիկին Շարլ 50ական Ֆ·, Տիկին Հռիփսիմէ Մարկոսեան 10 Ֆ·

Չերչեան եւ Քէօլէեան գերդաստանին– քու հոգեհանգստեան առթիւ՝ Տիկին Չերչեան Ազատուհի 200 Ֆ·, Տիկին Նը– ւարդ Վայիզեան եւ Սարգիս Վայիզեան 30ական Ֆ·, Յակոբ Վայիզեան 20 Ֆ·։

×

Վալանսի Կրօն· Ընկ· Վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները Տիկին Ա· Եսայեանի Թաղման առթիւ.— Փոխան Ծաղկեպսակի՝ Այրի Տիկին Մխրիճեանէն եւ զաւակները 100 Ֆ·, Վալանսի Հայ Մարզական Միու – թիւն 50 Ֆ·, Տէր եւ Տիկին Պետրոս Ա– չերեան 20 Ֆ·։

ԳԱՐՆԱՆԱՅԻՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպութեամբ Մարսէյլի Հայ Աբեղոյչներու Միութեան, երէցներու « Կայծ » խումբի։

Մարտ 22ին, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 22 էն մինչեւ արշալոյս, «Ալհամպրա» սրահին մէջ, 340, Պուլվար Շավ

Ուրախ երեկոյթ՝ հաճելի անակնկալներով

Ճոխ պիւֆէ՝ հայկ· խմորեղէններով, Աբեղոյչներու ձեռամբ պատրաստուած

- PARIS -

SAMEDI, 22 MARS - ՇԱԲԱԹ, ՄԱՐՏ 22

L'ORGANISATION TERRE ET CULTURE PRESENTE LE BILAN DE SES TROIS PREMIERES ANNEES D'ACTIVITE SUR LES DOMAINES ARMENIENS D'IRAN DU NORD, ET LES GRANDES LIGNES DE SES PROJETS.

ԵՐԿԻՐ ԵՒ ՄՇԱԿՈՑԹ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ ՀԻՒՍԻ– ՍԱՅԻՆ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՑ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱԼՈՒԱԾՆԵՐՈՒ ՎՐԱՑ ԵՐԵՔ ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻՆԵՐՈՒ ԻՐ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ ԱՐԴԻՒՆՔԸ, ԵՒ ԻՐ ԿԱ– ՐԵՒՈՐԱԳՈՑՆ ԾՐԱԳՐԵՐԸ

Soirée d'Information et de Soutien

ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

—Projection. Film couleur 16 mm (« Saint Thadée)
(Սուրբ Թադէի վաճառ)

A 20 h. 30, Salle Olivier, de Serres, 78, Rue Olivier de Serres, Paris 15e

EXPOSITION – ՑՈՒՑԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ouverte dans le hall d'entrée de la salle à partir de 20 h. 15
Métro : Porte de Versailles — Parking (entrée : 33 rue Vaugelas)

ՈՒՐԲԱԹ
ՄԱՐՏ
21
VENDREDI
21 MARS
1980

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅԱՍԵՐ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ա.rտաuահման : Տար. 300 Ֆ. - Հատը : 2 Ֆ.
Ֆ ր ա ն ց ա ս ա : Տար. 260 Ֆ. - Վեցամսեայ : 140 Ֆ.

55րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.607 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 55e ANNÉE — No 14.607

ԻՐ ԽՕՍՔԸ

ՁԱՅՆ ՏՈՒԼՔ, ՏՂԱ՛Ք (*)

Աբձանագրեցէք եւ բարձրաձայն յիշեցուցէք ամէն տեղ, — օրակարգն է սեռունդի փրկութիւն եւ մշակոյթ :

Եւ յայտարարեցէք թէ տարագիր բազմութեանց թշնամի պիտի համարուին անոնք որ կը դժուարացնեն այս աշխատանքը, միտքեր պղտորելով կամ քարեր պլորելով ճամբուն վրայ :

Ինքնապաշտպանութեան այս ճիգին մէջ պարտականութիւններ կ'իյնան բոլոր ընդունակ ուժերուն եւ մասնաւորապէս երիտասարդութեան վրայ : Ո՛ւր որ ալ գտնուին կամ ինչ փայլուն դիրքերու ալ հասած ըլլան :

Այս կամ այն կարողութեամբ օժտուած ըլլալ եւ իր պատեհին մէջ կծկուիլ՝ կը նշանակէ դասալքութեան արատը քսել ճակտին :

Թող պատմութիւնը չըսէ թէ այդ սարսռը քաւեցաւ տարագիր երիտասարդութեան ճակտին, ազատ ափերու վրայ :

Երիտասարդութիւնը եթէ չարժում է, եթէ թարմութիւն եւ ուժ է, ամէնէն առաջ ինք պիտի ջանայ արժեցնել այդ չնորհները :

Ամէն տեղ ալ ունինք երիտասարդական կազմակերպութիւններ, այլազան անուններով եւ չոգչողուն ծրագիրներով :

Այդ բոլորը շատ բան կը կորնչցնեն իրենց արժէքէն, առանց հաստատուն հատուքի եւ յարատեւ աշխատանքի :

Եւ կը դառնան մարզանք, տեսակ մը ձեւակերպութիւն, եթէ եղածով գոհացաք, փոխանակ նոր հորիզոն փնտռելու, լայն բանալով իրենց միտքն ու թեւերը :

Այսպէս, անհրաժեշտ է որ այդ միութիւնները ձայն տան երկրէ երկիր եւ ափէ ափ, առանց սպասելու հանդիսաւոր պատեհութեանց :

Ամէնօրեայ մամուլը չարունակ տեղեկութիւններ կը հրատարակէ այս կամ այն գաղութի երիտասարդական գործունէութեան մասին :

Միութիւնները իրենք ալ տեղեկագիրներ կը փոխանակեն, պատահաբար :

Այսքանը բաւական չէ, որպէսզի չարժումը ծաւալի, թարմացնելով հայկական միջավայրը :

Տարական պայման է որ երիտասարդութեան սիրտը նոյն զարկով բաբախէ ամէն տեղ, թէ՛ սերունդին եւ թէ հանրութեան բարիքին համար :

Ուրեմն աւելի սերտ կապ միեւնոյն միջավայրին մէջ, եւ մէկ ափէն միւսը : եթէ որեւէ խմբակցութիւն կ'ազդուի զանազան ասէ – կօսէներէ կամ կը խրատէ բանաբկութիւնները, երիտասարդութիւնը օրինակելի դաս մը տուած կ'ըլլայ, վանելով, արհամարհելով զանոնք :

Երբա. Միութեան մը առաջին պարտականութիւնը պիտի ըլլայ պայծառութիւն եւ պարկեշտութիւն ցանել իր ճամբան վրայ :

Մենք այդ ուղղութեամբ կ'առաջնորդենք Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդը :

Կարելի չէ սերունդ փրկել, իբարու դէմ լարելով նոյն ժողովուրդին զաւակները :

Հասարակ չարագործները են անոնք որ սեւ չուկայ կը խաղան երիտասարդական ճակատին վրայ, հայերէն կամ օտարա – լեզու քարոզութիւններով :

Ամէնէն լարծուն խաղն է այդ, այսօրուան թէ վաղուան համար :

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՄՈՎ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ զլբոցներու եւ վարժարաններու մէջ զանազան գործադուլներ կը չարունակուին եւ պաշտօնէութեան տարբեր դասակարգեր փողոց կ'իջնեն ցոյցերու : Առջի օր Փարիզի մէջ էր, որ 30 հազար կամ 60 հազար, ըստ կողմերու ցուցարարներ տողանցեցին Պասթիյէն Ելմտական նախարարութիւն : Սկզբնական զրզապատճառը այն էր որ վերամուտին, մուտքի աշակերտներու թիւը մօտ 100 հազար նուազ պիտի ըլլայ, ուրեմն դասարաններ եւ պաշտօններ պիտի չնչուին : Աւտր իբրեւ հետեւանք տեղի կ'ունենան բոլոր չարժումները եւ արդիւնքն այն է որ Փետրուարի եւ Զատկուան արձակուրդներու միջեւ ալ գործադուլները արձակուրդ կը ստեղծեն...

ԳԱՀԻՐԻ մէջ, աւելի քան 100 տարեկանին իր մահկանացուն կնքած է Իւսան էլ Ճապրի Աբրահամ Միացեալ Պետութեանց (երբեմնի) Նորհուրդի նախագահ : Ծնած էր Հալէպի սիւննի ընտանիքի մը ծոցը եւ իր ասպարէզը սկսած էր իբրեւ քարտուղարը՝ Ապահիւ Համիտի, Պոլիս : Եղբօրը հետ ազգայնական կռիւներու մէջ մտած է երբ Ֆրանսա հոգատար էր Սուրիոյ, ինչ որ իրենց բանտ եւ աքսոր արժած է : Ի վերջոյ հաստատուած է Գահիրէ, ուր Նասր զինքը գործի մղած է : Իր աղջիկը այրին է Ծորդանանի նախկին վարչապետին, որ սպաննուեցաւ 1971ին, Գահիրէ, պաղեստինցի ծայրայեղներու կողմէ :

ՄԻԼԱՆՈՑԻ մէջ ալ դատաւոր մը սպաննուեցաւ Զորեքշաբթի օր : Շաբթու սկիզբէն երրորդ դատաւորն է, որ կը սպաննուի Իտալիա, մինչ վարչապետ Քոսիկա ստիպուեցաւ իր հրաժարականը տալ, ընկերվարականները այլեւս գօրավիգ չըլլալով :

Ֆ. ՄԻՒԹԵՐԱՆ յայտարարեց Անգէն 2 հեռատեսիլի կայանէն « Ստիպուած եմ հաստատել « Եալթա »ն որ կայ Համայնավար կուսակցութեան եւ մեծամասնութեան միջեւ, որ կը կայանայ հանրային կարծիքը բաժնուելու մէջ, ինչպէս ուրիչները աշխարհը բաժնուեցան » :

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԸ չատ խիստ է Ֆրանսայի նկատմամբ եւ չի վարանիր դրելէ թէ պատճառ չկայ որ Անգլիան « վճարէ Ֆրանսացի մակաբոյծներուն համար » : Այս « մակաբոյծները » Ֆրանսացի հոգատարձներն են : Օրաթերթ մը կը խորագրէ նոյնիսկ՝ « Ինչ պէտք կայ թշնամի ունենալու երբ Ֆրանսացիներուն

Տարբեր տեսակէտներ ունենալ չի նշանակեր թունաւոր նետեր արձակել ալ ու ձախ :

Մոլորեցնել եւ պատակել երիտասարդութիւնը՝ կը նշանակէ խախտել տարագիր բազմութեանց դիմադրական կորովը :

Ձայն տուէք, տղաք, ամէն ճակատի վրայ, եւ երկիրէ երկիր, ուր որ հայկական համրանք մը կը չնչէ :

Ճ.

(*) ԽՄԲ. — 1955 Յունիս 25ին գրուած այս խմբագրականը — որ միշտ այժմէական է — կը վերհրատարակենք Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի 35ամեակի տօնակատարութեան առթիւ, Լիոնի մէջ :

ԵՐԵՒԱՆ ⇐⇒ ՓԱՐԻԶ
ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Ապրէլփրէս, Մարտ 13-17)

ՔԻՄԻԱՆ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՏՆՏԵՍՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՃԻՒՂԵՐԻՆ ՄԷԿԸ

Մեքենաչինութեան մէջ նոր կարելիութիւններ ստեղծած են այն նիւթերը, որոնց մեծաքանակ արտադրութեան սկսած է Երեւանի քիմիական հակազդակներու (ռէագթիվ) գործատունը : Անոնց կիրարկումը կը նպաստէ կատարելագործելու հաստոցներու եւ չարժակներու մասերը դունաւոր մետաղներով պատելու գործողութիւնները : Ջեռնարկութիւնը քիմիական հակազդակներու մեծագոյն մատակարարն է Խորհ. Միութեան մէջ : Քիմիան Հայաստանի տնտեսութեան առաջնակարգ ճիւղերէն մէկն է, որ օրական բաղադրութեան արտադրական աւելի քան հազար տեսակ նիւթ կը հայթայթէ, որուն մէկ մասը կը ղրկուի արտասահման : Քիմիայի արտադրութեան ընդհանուր ծաւալը անցեալ տարի եղած է աւելի քան 400 միլիոն ռուբլի :

×

ՆՈՐ ԴՐՈՇՄԱԹՈՒՂԹ

Խորհ. Միութեան Թղթատարի նախարարութիւնը հրապարակ հանած է յոբելենական դրոշմաթուղթ մը ի պատիւ Մարտիրոս Սարեանի, իր ծննդեան 100 – ամեակին առթիւ : Դրոշմաթուղթին վրայ պատկերացուած է Սարեանի «Հին Երեւան» կտաւը : Ջեւաւորողն է նկարիչ Ի. Մարտինով :

ՓՈՒԹՊՈԼ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԲԱԺԱԿ

ԱՐԱՐԱՏ ՅԱՂԹԵՑ ՆԻՍՏՐՈՒԻ՝ 3 – 2

Խորհրդային բաժակի 1/8 աւարտական մրցումներու շարքին « Արարատ » Մարտ 15ին, 2ի դէմ 3 կէտով յաղթեց Քիչնեւի « Նիստրու » խումբին : « Հրազդան » մարզադաշտին վրայ տեղի ունեցած խաղը անցած է լարուած եւ հետաքրքրական մթնոլորտի մը մէջ : Սկիզբէն իսկ հիւրերը օգտուելով Երեւանցիներու կրաւորական դիրքէն վտանգաւոր գրոհներու ձեռնարկած են եւ 20րդ վայրկեանին յաջողած են կոլ մը նշանակել : «Արարատ»ի տղաքը անցնելով յարձակողականի 41րդ վայրկեանին՝ չնորհիւ Ռ. Գալստեանի, նշանակած են հաւասարութեան կոլը : Երկրորդ կիսախաղին գարձեալ Քիչնեւցիներ նշանակած են կոլ մը, որմէ ետք « Արարատ »ի տղաքը սկսած են աւելի յստակ խաղարկութիւն մը ցուցադրել եւ իրենց յստուկ յարձակողական ոճը կիրարկել : Գրոհներէն մէկուն ընթացքին Քիչնեւցիները փենալթիի հրապարակին վրայ պետին ձգած են Անդրանիկ Մացառեանը եւ Խորէն Յովհաննիսեան փենալթին կոլի վերածած է : 77րդ վայրկեանին Սամուէլ Ղասաբօղլեանի նշանակած 3րդ յաղթական կոլը « Արարատ »ի իրաւունք տուած է պայքարը չարունակելու բաժակի համար :

———×———

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄՆԵՐ

ԱԽՈՑԵԱՆՆԵՐՈՒ ԲԱԺԱԿ

Այս մրցաշարքին մէջ, գարձի մրցումներուն, որոնք տեղի ունեցան Զորեքշաբթի Մարտ 19ին, արդիւնքները եղան—

Աժաքս (որակուած) յաղթեց Սթրազպուրկի 0ի դէմ 4 :

Ռէալ – Մատրիտ (որակուած) յաղթեց Կլազկօ – Սելթիքի, 0ի դէմ 3 :

Նոթինկէմ–Ֆորէսթ (որակուած) յաղթեց Պերլինի Դինամոյին 1ի դէմ 3 :

Համպուրկ (որակուած) յաղթեց Հաժտուրկի 2ի դէմ 3ով :

×

ԲԱԺԱԿՆԵՐՈՒ ԲԱԺԱԿ

Որակուած են.— Արսընալ (0–0 կէսթպէրկի հետ), Նանթ, որ 2 ի դէմ 3ով պարտուեցաւ Մոսկուայի Դինամոյին, բայց 0ի դէմ 2ով յաղթած էր երթի մըցումին, որ տեղի ունեցաւ Թիֆլիզ : Արդէն Նանթ միակ խումբն է, Ֆրանսական, որ կէս – աւարտականներու կրնայ մասնակցիլ, ձուլէնթուա – Թորինօ, որ 0ի դէմ 2ով յաղթեց Ռեժեքայի եւ Վալանս որ 3ի դէմ 4ով յաղթեց Պարչելոնայի :

×

ԻԻԼՖԱ ԲԱԺԱԿ

Սէնթ – Էթիէն պարտուեցաւ 0ի դէմ 2 Մէօնխընկլատպախէն որ որակուած է եւ որակուած է նաեւ Պայէռն, որ յաղթեց 1ի դէմ 4 կէտով Քայզէրլաներնէն :

– ԱՌ ՈՐ ԱՆԿ Է –

«Ցառաջ»ի խմբագրատունը բաց է ամէն օր (բացի՝ Շաբաթ եւ Կիրակի) ժամը 8էն 12·30 եւ 14էն 18·30 :

×

Ոչ – սոխպողական բնոյթ ունեցող այցելութիւնները ու հեռաձայները կը խընդրուի կատարել միայն կէսօրէ վերջերը :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅԱՆ ՎՏՈՎԱՆՈՒՄ

– ՀԱՅՀՈՅ ԺՈՂՈՎԻ –

Հաշվեքննիչ ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

ՀԱՅՈՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Գրքի՝ ՆՈ. ՅՈՎՀԱՆՆԵՍԻ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆԻ

«Ծանր մեղք է, մեծ մեծ մեղք է, մանաւանդ Աստուծոյ առաքեալ» :

Ց. ՓՈՒՐՈՒՆԵԱՆ

Իսկ ինչո՞ւ Ռուսիոյ Հայերը ոչ միայն չեն ուզեր ազատիլ, այլ ընդհակառակն՝ ամէն կերպով կ՚աշխատին ամրացնել իրենց կապանքները։

ՀԱՅԱՎԱՃ ԿՈՏՎԱԾ

= ՀԱՏՈՒԱԾԱՇԱՐ =

ՄԱՀՎԱՆ ՕՐ ԶԱՐԴԱՐԸ

ՊԱՏՄՎԱԾՔ

Ա. ՀԱՅԿԱԶՆ

Մտածկոտ հայեցողությամբ նայում էր ինձ, ասես ինձանից ինչ-որ բան էր սպասում։ Ես էլ, լուռ ու մունջ, նրան էի նայում։ Ի՞նչ կարող էի ասել։ Ինչ-որ խոսք ասելու համար ասացի.

– Ես, լու՛ռ եմ, որովհետև ամեն ինչ ասված է։ Ասելիքս ինչ-որ մեկը ինձանից առաջ է ասել։

– Ո՞վ, ասա՛, ո՞վ է ասել։

– Ոչ ոք, ոչ ոք։ Ասելիքս ինձ համար է։

– Լու՛ր ինձ, լու՛ր, ասա՛ւ։

– Ոչինչ, ոչինչ։

– Ոչինչ, ես հիմա իսկապես ոչ մի բան չեմ հասկանում, ես ինքս ինձ չեմ հասկանում, ուրեմն ուրիշը ինչպե՞ս կարող է ինձ հասկանալ։

– Ոչինչ, ոչինչ։

– Լու՛ր ինձ, լու՛ր, ասա՛ւ։

– Ոչ ոք չէ ասել, ասա՛ց նա։ – Ասելիքս ինձ համար է։

– Ես, լու՛ռ եմ։ Ի՞նչ կարող եմ ասել։ Ես ոչինչ չունեմ ասելու։ Ես ոչինչ չեմ հասկանում։ Ես ոչինչ չեմ գիտեմ։ Ես ոչինչ չեմ կարող ասել։ Ես ոչինչ չեմ ուզում ասել։ Ես ոչինչ չեմ ուզում գիտենալ։ Ես ոչինչ չեմ ուզում հասկանալ։ Ես ոչինչ չեմ ուզում լս

Այրի Տիկին Վասիլ Խէրոյեան, Տէր եւ Տիկին Աւետիս Խէրոյեան, Տէր եւ Տիկին Պարգեւ Մերկէն եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ռուբէն Յակոբեան եւ զաւակները (Երեւան) ինչպէս նաեւ Պօղոսեան, Վերտոյեան, Ալամել, Տէրտէրեան, Տամլա – մայեան ընտանիքները եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները ցաւով կը ծանուցա – նեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ – հօր եւ ազգականին՝

ՎԱՍԻԼ ԽԷՐՈՑԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Մարտ 18ին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Երկուշաբթի, Մարտ 24ին ժամը 14ին Իսիի Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցին, 6 Ավընիւ Պուռկէն ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Բլամարի Ինթէգրոմիւ – նալ գերեզմանատունը։

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Վեհանոյշ Պայրամեան, զաւակներն ու թոռները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի կիրակի, Մարտ 23, Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցին իրենց ամուսնոյն, հօր եւ մեծ–հօր՝

ՀԱՅՑ ՊԱՑՐԱՄԵԱՆԻ

մահուան Գ. տարելիցին առթիւ, ինչպէս նաեւ ընտանիքին համայն ննջեցելոց յիշատակին։

Այս առթիւ, իր ամուսնոյն յիշատակին Տիկին Վ. Պայրամեան 100 ֆր. կը նուիրէ կեսարիոյ եւ շրջ. Հայր. Միութեան (ստանալ «Ծառայ»էն) եւ 200 ֆր. «Ծառայ»ին։

Les Ballets Arméniens

Direction : JIRAIR MADILIAN

présentent

" ARMENIE monde oublié "

Le 22 Mars à 20 h. 30 au Centre Culturel de la Rose Croix AMORC
199 bis, Rue St. Martin
75003 PARIS

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Տէր եւ Տիկ. Պետրոս եւ Գեղանոյշ Պետրոսեան, իրենց զարմուհի – հի՝ Արտեմիս Ղազարեանի մահուան քառասունքին (Լիոն) եւ իրենց մօրաքրոջ՝ Մարի Մովսէսեանի եւ մեծ–մօր Մարիամ Գասպարեանի մահուան տարելիցներուն առթիւ, 200 ֆր. կը նուիրեն «Ծառայ»ին։

×

Թադուհի եւ Կարօ Թաշճեան (Պէյրութէն) 200 ֆր. կը նուիրեն Կապ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին Տիկին Արտեմիս Միսաէ Միրզէի մահուան քառասունքին ի յիշատակ (Ստանալ «Ծառայ»էն)։

ՊԱՏԱՐԱԳ

ՍԷՆ ՌԱՖԱՑԷԼԻ Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԱՏՐԱՆ ՄԷՋ

Այս կիրակի, Մարտ 23, ժամը 10ին պատարագ կը մատուցանէ Սէն Թեռոմի (Մարսէյլ) հոգեւոր հովիւը՝

ԵՂԻՇԷ ՔՀՆԾ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

FOOT-BALL
VOTRE RENDEZ-VOUS
Dimanche 23 Mars

ALFORTVILLE

STADE MUNICIPAL
Quai Blanqui

Championnat de Paris
Match-Retour :
ALFORTVILLE UJA - DRAVEIL
à 15 heures 30
Match Réserve à 13 h. 30
Buvette

CHARLY - PARIS

Diffusion France - Etranger
boutiques style-jeune

ԳԱՐՆԱՆԱՅԻՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպութեամբ Մարսէյլի Հայ Աւետարանական Միութեան, երէցներու « Կայծ » խումբի։

Մարտ 22ին, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 22 էն մինչեւ արշալոյս, «Ալհամպրա» սրահին մէջ, 340, Պուլվար Շավ

Ուրախ երեկոյթ՝ հաճելի անակնկալներով

Ճոխ պիւֆէ՝ հայկ. խմորեղէններով, Աւետարանական ձեռամբ պատրաստուած

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Շաբաթ, Մարտ 22, ոտն է Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչի սոսկալի չարչարանացն եւ մահն ի Վիրապ։

Այս առթիւ, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ մէջ, ժամը 10ին, խորանին վարագոյրը բաց՝ պատարագ կը մատուցուի։

×

ՊՕՄՈՆԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

ՀՍԿՈՒՄ

Այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 19ին հաղորդութիւն Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչի մուտն ի Վիրապն ոտնին առթիւ։ կը նախագահէ եւ կը քարոզէ

ՅԱԿՈԲ ԵՊՍ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

ՇԱՐԱԿԱՆԿԱՐ

«ՆԱՀԱՊԵՏ»Ը

ՎԻԼՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ազգ. Միութեան
Շաբաթ, Մարտ 22, Սինէ – Մանուքեան
Տոմսերու համար դիմել Ազգային Միութեան անդամներուն կամ տեղւոյն վրայ։ Մուտք 15 ֆր.։

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Տիկին Յոզիկ Թորգոմեան հետեւեալ նուէրները կ'ընէ իր սիրեցեալ մօր՝ Ս. րաքսի Գէորգեանի յետ մահու պտուտակ Թուղթերուն մէկուն վրայ յայտնած ցանկութեան համաձայն՝ 500 ֆր. Սամուէլ Մուրատեան վարժարանին, 500 կապոյտ Խաչին (ստանալ «Ծառայ»էն) եւ 100 ֆր. «Ծառայ»ին։

- PARIS -

SAMEDI, 22 MARS - ՇԱԲԱԹ, ՄԱՐՏ 22

L'ORGANISATION TERRE ET CULTURE PRESENTE LE BILAN DE SES TROIS PREMIERES ANNEES D'ACTIVITE SUR LES DOMAINES ARMENIENS D'IRAN DU NORD, ET LES GRANDES LIGNES DE SES PROJETS.

ԵՐԿԻՐ ԵՒ ՄՇԱԿՈՑԹ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱԼՈՒԱԾՆԵՐՈՒ ՎՐԱՑ ԵՐԵՔ ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻՆԵՐՈՒ ԻՐ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ ԱՐԴԻՒՆՔԸ, ԵՒ ԻՐ ԿԱՐԵՒՈՐԱԳՈՑՆ ԾՐԱԳԻՐԵՐԸ

Soirée d'Information et de Soutien

ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

—Projection. Film couleur 16 mm (« Saint Thadée)
(Սուրբ Թադէի վաճք)

A 20 h. 30, Salle Olivier, de Serres, 78, Rue Olivier de Serres, Paris 15e

EXPOSITION – ՅՈՒՅԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ouverte dans le hall d'entrée de la salle à partir de 20 h. 15
Métro : Porte de Versailles — Parking (entrée : 33 rue Vaugelas)

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

DANS LE CADRE DU 35me ANNIVERSAIRE DE LA F. R. A. NOR SEROUND

Toutes les sections Centre-France organisent un

FESTIVAL

DE MUSIQUE, DANSES ET CHANTS ARMENIENS

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի 35րդ տարեդարձի առթիւ կեդր. Ֆրանսայի բոլոր խումբերը կը կազմակերպեն
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԳԻ, ՆԻՒԱԳԻ ԵՒ ՊԱՐԻ

ՓԱՌԱՏՕՆ ՄԸ

à l'AUDITORIUM MAURICE-RAVEL DE LYON
le 23 Mars à partir de 14 h. 30

Avec :
— La troupe de danses NAIRI de Paris (50 exécutants)
— La chorale YANBEKIAN de Paris (50 choristes)
— L'ensemble instrumental de Romans, sous la direction de M. Alexandre SIRANOSSIAN (15 musiciens)

Les billets sont en vente :

LYON : auditorium près centre commercial de la part-dieu
église arménienne, 40 rue d'Arménie, Lyon 3e, Tél. (78) 60-47-18
Sévan Voyages, 50 Cours de la Liberté, Tél. (78) 60-13-66
VILLEURBANNE : Krik, 11 Ave. Henri Barbusse, Tél. (78) 84-68-03
DECINES : Maison de la Culture Arménienne, 15 Rue du 24 Avril 1915 Tél. (78) 49-42-97
VIENNE : Alice boutique, 87, Rue Marchande, Tél. (74) 85-14-30
SAINT-ETIENNE : Coiffeur David, 3 Rue Ste-Cathérine, Tél. (77) 32-37-08
SAINT-CHAMOND : Ridorêve, 36, Rue de la République, Tél. (77) 22-24-11
VILLEFRANCHE : Tcheumlekdjian, 47, Rue Lieut. Gén. Chaber Tél. (74) 65-21-67
VALENCE. La Tifery, 14 Rue Bouffier, Tél. (75) 42-01-91
SAINT-MARTIN-D'HERES. Kuradjian, 22 bis, Avenue de Valmy Tél. (76) 42-04-02

VOYAGES EN ARMENIE 1980

1° VOYAGES DE 12 JOURS		2° VOYAGE DE 14 JOURS	
du 03 au 14 avril	3 090 F	du 09 au 22 août	4 190 F
du 15 au 26 avril	3 290 F		
du 03 au 14 octobre	”		
du 20 juin au 1er juillet	3 890 F	3° VOYAGES DE 16 JOURS	
du 12 au 23 septembre	”	du 08 au 23 août	4 550 F
		du 04 au 19 octobre	3 890 F

Renseignement - inscriptions

MONDOTOURS OCIVEP

Spécialiste des Voyages
sur l'Arménie depuis 15 ans
Elia PEHLIVANIAN
2, rue de Sèze
75009 Paris
tél. 266 50 12
Permanence les Vendredis. de 14 à 19 h.
tél. domicile : 384 31 28
Renseignements à Décines
M. ISKENDERIAN
CAFE DE LA PAIX
tél. (16-78) 49 25 37

Les places étant limitées, veuillez nous renvoyer le coupon-réponse le plus tôt possible. Lic. A 721

Mme Elia PEHLIVANIAN
Organisation Technique Mondotours
2, rue de Sèze 75009 Paris

Nom .....
Prénom .....
Adresse .....
..... Tél. .....
Ville ..... Code postal .....

1) M'inscris au Voyage spécial Arménie du ..... au .....
ci-joint 25% d'acompte.
2) Désire recevoir une documentation sans engagement de ma part pour :
.....

Rayer les mentions inutiles

ՇԱԲԱԹ–ԿԻՐԱԿԻ
ՄԱՐՏ
22-23
SAMEDI-DIMANCHE
22-23 MARS
1980

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Արտասահման : Տար. 300 Ֆ. - Հատը : 2 Ֆ.
Ֆրանսա : Տար. 260 Ֆ. - Վեցամսեայ : 140 Ֆ.

55րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.608 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 55e ANNÉE — No 14.608

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՄՈՎ

ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ Ամանորի առթիւ ժողովուրդին ուղղած իր խօսքին մէջ Խոմէյնի միանականութեան կոչ ըրած է եւ չեչոած կարեւորութիւնը ապագայ Սորհրդարանին, որ ժողովրդային իշխանութեան միակ տէրը պիտի ըլլայ։ « Եթէ քանի մը հոգիներ պարտուեցան ընտրութիւններուն, անոնք պէտք չէ քննադատեն ժողովուրդը, որ չի կրնար սխալիլ » ըսած է Խոմէյնի։ Ակնարկը կ'երթայ նախագահ Պանի Սատրի, որ առաջին շրջանի ընտրութեանց արդիւնքները խըն – դրոյ առարկայ կ'ընէ։ Միւս կողմէ, դաւառներու մէջ կացութիւնը չի հանդարտիր եւ կառավարութիւնը որոշած է բանակ մը ղրկել Քիւրտիստանի մայրաքաղաքը՝ Սանանտաճ, կարգ ու կանոն հաստատելու համար։

ՄԱՒՐԵ խորհելով որ լաւագոյն պաշտպանողականը հակայարձակողականն է, չատ խիստ կերպով ձեռնարկած է այլ գործունէութեան, չեչտելով մանաւանդ թէ իրեն դէմ ինչ որ կ'ըլլայ ներկայիս « երեքներու խմբակին (պանտ) դաւն է»։ Երեքները ծանօթ են անչուշտ՝ Ժիսքար, Շիրաք, Միթերան։ Համաձնաւոր պարագլուխը պարտի ոչ միայն փաստել որ կամաւոր չէր Գերմանիա, Մէսմէր – մէթի գործատունը եւ վերադարձած էր 1943ին այլեւս խորհրդային գործակալ չըլլալը եւ խորհրդային դաստիարակութիւն տացած չըլլալը։

ԼԻԲԱՆԱՆի փարիզի նոր դեսպանը Պուքրոս Տիպ, Ուրբաթ օր իր հաւատարմագիրը յանձնեց Նախագահ Ժիսքար տ'Ըթէնի։ Նոր դեսպանը որ տեսուչն էր Պէյրութի լիբանանեան համալսարանին, հայասէր ազնիւ անձնաւորութիւն մըն է, անձնական բարեկամը նաեւ Գարեգին Բ. Ամենայից Կաթողիկոսին։

ԺԱՆ – ՓՕԼ ՍԱՐԹՐ, 74 տարեկան, Պրուսէ հիւանդանոցը փոխադրուած է Պոքի էօտէմի հետեւանքով (ջրապալար)։ Կը կարծուի որ փիլիսոփան դեղահատերու հետեւանքով հիւանդացած է։ Շըրջապատը մտահոգ չէ։

ԹՈՒՆԻԶի ազգային ժօնին առթիւ նախագահ Պուրկիպա ազատ արձակած է անտիքայի ութ զեկավարները, որոնք 1978 Յունուար 26ի խռովութիւններու հետեւանքով հինգէն տասը տարուան ժամանակիր աշխատանքի դատապարտուած էին։ Նախ քան ամբողջական ազատութիւնը ութ զեկավարները պարտաղիր ընակութեան ենթարկուած են։

ՍՈՒՐԻՈՅ նախագահը Հաֆէզ Ասատ երեք նոր կառավարիչ եւս նշանակած է Իտլիպի, Տէրաայի եւ Տէր–Զօրի համար։ Այս վերջնոյն կառավարիչը բարձրաստիճան պաշտօնատար մըն է եւ անդամ Պաաս կուսակցութեան։

ԹԻԹՕ երբեմն դուրս կ'ելլէ մահաքուներէն եւ բժիշկները զարմանքով կը յայտնեն թէ տոմոքսային արիւնահոսութիւնը գրեթէ կեցած է ինչպէս նաեւ թոքաբորբը թէեւ վիճակը ծանր կը մնար Ուրբաթ առտու, Մարտ 21ին։

ՉԻՆԱՍՏԱՆի Արտաքին փոխ – նախարարը բաւական իրարանցում ստեղծած է Ուաշինկթըն, ուր պաշտօնական այցէ – լութիւն մը կը կատարէ, հրապարակաւ արտայայտուելով ի նպաստ Գարթըրի վերընտրութեան։

ՀՌՈՄԻ ԱՐԻՒՆԱԼԻ ԵՂԵՌՆԱՓՈՐՁԷՆ
Ե Տ Ֆ

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՆՈՐ ԱՐՁԱԳԱՆԳՆԵՐ

—o—

Իտալական շրջանակները կը չարունակեն անդրադառնալ Մարտ 10ի Հռոմի արիւնալի եղեռնափորձին։ Միլանոյի կարեւոր օրաթերթերէն՝ Իլ Ձիորնալէի խմբագրապետը՝ Մոնթանելլի այս մասին խօսած է նաեւ Մոնթէ – Գառլոյի ձայ – նասփիւռի կայանէն եւ նպաստաւոր արտայայտութիւններ ունեցած է Հայերուն մասին, որոնք խաղաղ եւ պարկեշտ արհեստաւորներ են։ Ակնարկ մը նետած է նաեւ հայ ժողովուրդի պատմութեան, յիշելով այսօրուան կացութիւնը (Խորհ. Հայաստան եւ Թուրքիոյ բռնապրատած արեւմտեան Հայաստան) ըսելու համար թէ Հայոց վրդովումը հասկնալի է բայց ինչ որ հասկնալի չէ, այն է որ ինչո՞ւ Իտալիան ընտրած են, մանաւանդ որ Իտալիա միայն համակրանք ունեցած է Հայերուն հանդէպ։ Պատճառը կը նկատէ իտալական ոստիկանութեան ապիկարութիւնը։

Եղեռնափորձի մասին երկու յաջորդական թիւերով անդրադարձած է ընկերվարական պաշտօնաթերթը՝ Ավանթի (Յառաջ) եւ այս չարթուան Փանորամա չարաթաթերթը որ Քուեսթա պոնպա փառլա կոեֆօ (այս ռումբը՝ յունարէն կը խօսի) կը խորագրէ իր յօդուածը, ուր բաւական մանրամասնութիւններ կուտայ։

Աւելի մանրամասնօրէն կ'անդրադառնանք գալ չաբթու։

ԵՐԵՒԱՆ ⇐⇒ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Մարտ 13–17)

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՍԱՐԵԱՆԻ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿ

ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ ՄՈՍԿՈՒԱՑի ՄԷՋ

Մ. Սարեանի ծննդեան 100ամեակին առթիւ Մոսկուայի Մեծ Թատրոնին մէջ տեղի ունեցած է հանդիսաւոր նիստ մը, որուն ներկայ եղած են խորհրդային պետական եւ արուեստի աշխարհի ծանօթ դէմքեր, ինչպէս նաեւ Հայաստանի Համայնավար կուսակցութեան կեդր. Կոմիտէի Ա. քարտուղար Կարէն Դեմիրճեան, Մառէչալ Յովհաննէս Բաղրամեան եւ այլ զեկավար դէմքեր։ Բացումը, կատարած է Խորհ. Միութեան Նկարիչներու Միութեան նախագահը՝ Նիկոլայ Պոռոմա – րիով։ Խօսք առած են Հայաստանի Համայնավար կուսակցութեան կեդր. Կո – միտէի քարտուղար Կարլէն Դալլաքեան, Խորհ. Միութեան Գեղարուեստի Ակադեմիայի անդամներ Ի. Զարին (Ռիգայէն) եւ Ա. Գրիցայ (Մոսկուայէն)։

×

Մոսկուայի Գեղարուեստի Ակադե – միային մէջ բացուած է Սարեանի գոր – ծերուն ցուցահանդէսը ուր ներկայաց – ուած են Հայաստանի նուիրուած կտաւները։

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԼՐԱՏՈՒ

ՃԱՏՐԱԿ

ՄՄԲԱՏ ԼՊՈՒՏԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԽՈՑԵԱՆ

Հայաստանի ճատրակի 40րդ ախոյե – նութեան մրցումները վերջ գտած են Սմբատ Լպուտեանի յաղթանակով։ Աւելի քան երեք չաբաթ լարուած եւ հետա – քրքրական պայքար մը մղած են 16 լա – ւագոյն խաղացողները։ Սմբատ Լպուտեան 15 հնարաւորէն 11 միաւոր չահելով դրաւած է առաջին տեղը եւ նուաճած Հայաստանի 1980ի ախոյեանի կոչումը։ 22ամեայ վարպետը 10րդ շրջանէն սկըսեալ (խաղերը տեղի ունեցած են 15 շրջանով) գլխաւորած է դասաւորումը։ Առաջին անգամ Հայաստանի ախոյեան դարձած է 1978ին։ Այս տարուան յաջողութիւնը Սմբատ Լպուտեանի երրաւունք կուտայ մասնակցելու Խորհ. Միութեան ճատրակի ախոյենութեան ընտրական մրցումներուն եւ Յունիսին Հայաստան տեղի ունենալիք ճատրակի միջազգային մրցաշարքին։ 40րդ ախոյենութեան երկրորդ – չորրորդ տեղերը դրաւած են Աբրահամ Պետրոսեան, Եդուարդ Մնացականեան եւ Յովիկ Խալիկեան 10,5ական միաւորով։ Հրաչիկ Թավադեան 10 միաւորով 5րդ հանդիսացած է, իսկ Գագիկ Յա – կոբեան եւ Վրէժ Օրդեան 8,5ական միաւորով դրաւած են վեցերորդ – եօթներորդ տեղերը։

Մարտ 11ին, Երեւանի մէջ տեղի ունեցած է մրցաշարքի հանդիսաւոր փակումը, որու ընթացքին յաղթականներուն յանձնուած են Հայաստանի մարզական կոմիտէի եւ այլ կազմակերպութիւններու կողմէ տրամադրուած պարգեւները։ « Սովետական Հայաստան » օրաթերթի մրցանակը արուած է ախոյենութեան երկրորդ հանդիսացողին՝ Եդուարդ Մնացականեանի։

×

Երեւանի ճատրակի կանանց ախոյե – նութիւնը վերջ գտած է Մերի Մանդրեանի յաղթանակով։ Երկրորդ հանդիսացած է Ա. Յակոբեան, իսկ երրորդ տեղը դրաւած է Լ. Նիկողոսեան։

×

ԾԱՆՐԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ԵՈՒՐԻ ՍԱՐԳՍԵԱՆԻ

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՆՈՐ ՄՐՑԱՆԻՇԸ

Պոդոլսկ քաղաքին մէջ (Մոսկուայի մօտերը) տեղի ունեցած Խորհ. Միութեան ամէնէն զօրաւոր ծանրաբարձերու մրցումի ընթացքին հաստատուած են համաշխարհային նոր մրցանիշներ։ Առաւելագոյն յաջողութիւնը արձանագրած է Երեւանէն 18ամեայ ուսանող Եուրի Սարգսեան, որ 56 քիլօ ծանրութեան դասակարգին մէջ բարձրացուցած է 272,50 քիլօ։

×

ՈՏՆԱԳՆԴԱԿ

Տաչքենդի մէջ տեղի ունեցած ոտնա – գնդակի մրջազգային պատանեկան մըը – գաչարքի գլխաւոր մրցանակը չահած է Խորհ. Միութեան խումբը, Օի դէմ 1 կէտով յաղթելով Չեխոսլովաքիոյ։ Խաղին միակ գոլը 58րդ վայրկեանին նչանակած է Յարութիւն Ռոզանեան, որ մաս կը կազմէ Սմոլենսկի « Իսկրա » խումբին։

×

ՊԵՌՆԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁ

Մահս Գիլինճեանի
ԱԶԱՏ ԱՐՁԱԿՄԱՆ
ՆՈՐ ԴԻՄՈՒՄՆ ԱԼ ԿԸ ՄԵՐԺՈՒԻ

Հինդչաբթի, Մարտ 20ի Մարսէյլի օրաթերթերը կրկին կ'անդրադառնան Մաքս Գիլինճեանի պարագային եւ կուտան հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

Փրովանսալ կը յայտնէ որ Մ. Գիլինճեանի փաստաբանը նոր դիմում մը ըրած է էքս – ան – Փրովանսի Վերաքընիչ Ատեանի Ամբաստանութեան գրասենեակը առաջմէայ ազատ արձակում ուզելով իր յաճախորդին՝ Մաքս Գիլինճեանի համար»։ Կաթոն Տէֆէռի թերթը կը յիչեցնէ թէ ծագումով Հայ Մարսէյցի Մաքս Գիլինճեան ձերբակալուած էր գուլիցերական ոստիկանութեան դիմումին վրայ, այն ամբաստանութեամբ թէ փորձած է սպաննել Զուլիցերիոյ Թուրք դեսպանը (փետր. 6)։ Իր փաստաբանը՝ Մէթը Ժիւրամի առաջին դիմում մը ըրած էր Գիլինճեանի ազատ արձակման համար բայց դատաւոր Արտիսոն մերժած էր։

Իր նոր դիմումին մէջ, փաստաբանը կը չեչտէ որ եղածը հասարակ ոճրային խընդիր մը չէ այլ՝ քաղաքական արարք մը, որ պէտք է դնել Հայերու ցեղասպանութեան ծիրին մէջ, աւելին՝ իր յաճախորդը կ'ուրանայ որեւէ մասնակցութիւն եւ եթէ ազատ ձգուի, պատրաստ է պատասխանելու իրեն եղած բոլոր հրաւէրներուն։ Փրովանսալ կ'աւելցնէր թէ հարցը (առաջմէայ ազատ արձակման) կը քննուի։ Բայց նոյն օրուան, Մարտ 20, Մարսէյլի համաչնաւոր օրաթերթը նոյն լուրը կը խորագրէ՝ Վերաքննիչ Ատեանը մերժեց ազատ արձակման դիմումը, ինչ որ կը նչանակէ թէ հարցը քննուած է ու մերժուած է։ Լա Մարսէյէզ կ'ըսէ նաեւ թէ Մաքս Գիլինճեան դէմ առ դէմ պիտի հանուի զուլիցերացի ականատեսներու հետ։

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԲԱԺԱԿԻ 1/8 ԱԻԱՐՏԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ԽՈՒՄԲԵՐԸ

Խորհրդային բաժակի 1/16 աւարտական մրցաշարքին մասնակցող 48 ակումբներէն 1/8 աւարտականներուն մասնակցելու համար որակուած խումբերն են՝ Դոնեցկի « Շախտեոր »ը, Սիմֆերոպոլի « Տաւրիա »ն, Թիֆլիսի « Դինամօ »ն, Ալմա Աթայի « Կայրաթ »ը, Բաքուի « Նեֆթչի »ն, Մինսկի « Դինամօ »ն, Երեւանի « Արարատ »ը, Մոսկուայի «Տորպեդօ »ն, ԲԿՍԱՆ, Դոնի Ռոստովի ԲՍԱՆ, Մոսկուայի « Սպարտակ »ը, Վորոնեժի « Ֆակել »ը, Տաչքենդի « Պախտակոր »ը, կիեւի «Դինամօն», Քիչնեւի «Նիստրու»ն, Աստղ միացած է նաեւ Մոսկուայի « Դինամօ »ն, որ եւրոպական խաղերու պատճառով չէր մասնակցած 1/16 աւարտականներուն։

×

ԿՈՓԱՄԱՐՏ

Դաուգաւպիլս (Լատվիա) քաղաքին մէջ տեղի ունեցած կռիւմարտի մրցումներուն առաջին հանդիսացած են Հայաստանի պատանի կռիւմարտիկներու դէպրոցին սաները։ Մասնակցած են 30 խումբեր։ Հայկական խումբէն ախոյեան դարձած են Ա. Դիմաքսեան (48 քիլօ) եւ Մ. Աւետիսեան (67 քիլօ)։ Այս վերջինը արժանացած է նաեւ լաւագոյն թեքնիքը ցուցադրած կռիւմարտիկի համար սահմանուած մրցանակին։ Ծանր կչիռքի դասակարգին մէջ երկրորդ մրցանակը չահած է Ա. Գրիգորեան։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀՈՒՅԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔ

- ՀԱՅԵՑԻ ՀՈԳԻՆ -

Հրատարակչություն՝ ՅԱՀԱՆ ՓԱՓԱԶՅԱՆԻ

ՍՈՎԵՏԱՀԱՅ ՄԵԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀՏՈՀՎԱԾՈ

Պատասխանատու խմբագիր՝ Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Խմբագրական կոլեգիա՝ Ա. Ա. ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆ, Ա. Ա. ԱՂԱՅԱՆ, Ա. Ա. ԱՐՇԱԿՅԱՆ, Ա. Ա. ԱՐՇԱՄՅԱՆ, Ա. Ա. ԲԱԲԱՅԱՆ, Ա. Ա. ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ, Ա. Ա. ԴԱՎԹՅԱՆ, Ա. Ա. ԵՂԻԱԶԱՐՅԱՆ, Ա. Ա. ԶԱՔԱՐՅԱՆ, Ա. Ա. ԹՈՎՄԱՍՅԱՆ, Ա. Ա. ԻՍԱՀԱԿՅԱՆ, Ա. Ա. ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ, Ա. Ա. ՄԱՆՈՒՉԱՐՅԱՆ, Ա. Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ, Ա. Ա. ՄԱՐՏՈՒՆԻ, Ա. Ա. ՄԱՐՏՈՒՆԻ, Ա. Ա. ՄԱՐՏՈՒՆԻ

ՊԱՐԱՃԱՆՈՎԸ

Ֆրանսա ընդունելու համար

Փարիզի մէջ կազմուած է կոմիտէ մը, որ ջանք կը թափէ Ֆրանսա բերել տալու համար Սերժ Պարաճանովը, որուան ըլլալով որ ազատ արձակուելէն ի վեր, չարժարուեսաի այս եղակի բեմադիրը ի-ւունք չունի զարձնելու իր փափաքած նիւթերը: Կոմիտէին կը նախագահեն Ալէն Բոռնօ եւ Պերթրան Թավերնիէ, ընդհ. քարտուղարն է Ժան Վիտալ, փոխ-քարտուղարը՝ Ալէն Շալիէ եւ դանձապահը՝ Շանթալ Ռուժոն:

Իբենց կոչին մէջ, վերոյիշեալ նախաձեռնողները կը յայտնեն թէ Ֆրանսայի Բեմադիրներու Ընկերութիւնը պաշտօնական հրաւէր մը ղեկած է Պարաճանովի, Փետր. 11ին, որպէսզի մասնակցի իր կազմակերպած fոլոֆին, Քանի փառատօնի ընթացքին:

Կոչի վերջաւորութեան, կոմիտէն կ'ըսէ. «Յանուն արտայայտութեան եւ ստեղծագործութեան ազատութեան, յանուն հիմնական ազատութեանց, կը պընդենք դիմելով Մոր. Միութեան իշխանութեանց՝

«Թոյլ տուէք որ Պարաճանով մեկնի:

«Արտօնեցէք որ ընդառաջ երթայ Ֆրանսացի իր պաշտօնակիցներուն հրաւէրին»:

COMITE D'ACTION
POUR L'ACCUEIL EN FRANCE DE
SERGE PARADJANOV
15, Rue Oberkampf — 75011 Paris
Participation financière à
Chantal Rogeon

LIVRES REÇUS :

APSOSS
de Jean-Jacques Varoujean
Ed. ASTRID, Paris 1980

×

JOURNAL D'EXTREME-ORIENT
1940-1945 de Paul Esmerian
Editions Entente, Paris 1980

×

CHOIX DE POEMES
Arméniens. Grégoire de Narek, poètes du Moyen-Age, Varoujan, Tcharentz,
Traduction : Luc-André Marcel et G. Poladian
Ed. Hamaskaïne, Beyrouth, Liban 1980

Թանգարանին անօրէնը այսպէս արտայայտուեցաւ. «Կը հիանամ հայ ազգին բարձր մշակոյթին եւ անոր արուեստի հարուստ գանձերուն: Բայց դժբախտութիւն է որ շատեր — ինչպէս մինչեւ հիմա ես — դեռ կ'անգիտանան անոր գոյութիւնը: Այս ցուցահանդէսին շատ բան կը պարտիմ»:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԳՐԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄ ՍՓԻՒՌՔԻ ՀԱՄԱՐ

Հ. Բ. Ը. Մ.Ի 75ՐԴ ԱԴԱՄԱՆԴԵԱՑ
ՅՈՒԵԼԵԱՆԻՆ ԱՒԻԹՈՎ

Կազմակերպութեամբ
Ա. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ ՄԾ. ՀԻՄՆԱԴՐԱՄԻՆ

Ա.— ԳՐԱԿԱՆ ՍԵՌԵՐՆ ԵՆ

1. Աթոռակ. 150 ՀՂ եւ աւելի, (տպագրեալ ՀՂ)

Ա) Պատմուածքներու հատոր մը, կամ՝ Բ) Վիպակ մը, կամ վէպ մը:

2. Բանաստեղծութիւն. 150 ՀՂ եւ աւելի (տպագրեալ ՀՂ)

Հատոր մը կամ՝ երկարաշունչ քերթուած մը

3. Թատերգութիւն. 75 ՀՂ եւ աւելի, (տպագրեալ ՀՂ)

Հատոր մը կամ՝ մէկ թատերախաղ

Բ.— ՄՐՑԱՆԱԻԻՆ ՊԱՐԳԵՒՆԵՐԸ

1. Առաջնութեան մրցանակ՝

Ա) Հրատարակումը դիրքին՝ հիմնադրամիս կողմէ, 1000 օրինակով

Բ) 750 օրինակ դիրք կը տրուի հեղինակին եւ 1000 տոլար:

2. Երկրորդ մրցանակ՝ 1000 տոլար

Գ.— ՄՐՑԱՆԱԻԻՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

1. Լեզուն է հայերէնը ներկայացուած երկերը պարտին անտիպ ըլլալ:

2. Պայման չէ, բայց փափաքելի է որ երկերուն նիւթը կապ մը ունենայ մեր մշակոյթին հետ:

3. Ձեռագիրները պարտին ըլլալ երկու օրինակ՝ մեքենագրուած եւ ընթեռնլի:

4. Ձեռագիրները կը պարտին մեր Գրասենեակը հասած ըլլալ ամէնէն ուշը՝ մինչեւ Դեկտեմբեր 31, 1980, ապահովագրեալ:

5. Մրցանակ պիտի ստանան առաջնութեան եւ երկրորդութեան արժանացողները միայն, եւ միայն անոնց անունները պիտի ծանուցուին:

6. Ձեռագիրները չեն վերադարձուիր ինչ ալ ըլլայ պարագան:

7. Արդիւնքները պիտի ծանուցուին 1981ի Ապրիլին, որ Հ. Բ. Ը. Մ.ի հիմնադրումին ամիսն է:

8. Ցաջորդ զեկոյցով պիտի հրապարակուին Դատական Կազմի անդամներուն անունները:

9. Առաքումները կատարել հետեւեալ հասցէին.

A. G. B. U. Alex Manoogian
Culturel Fund
22001 Northwestern Highway
Southfield, Mich. 48075, U.S.A.

Ձեկոյց թիւ 1, Մարտ 7, 1980

ԳՂՁՈՒԹՔ ԳՂՁՈՒԹ

Թեհրանի «Արարատ» կազմակերպութեան կեդրոնին մէջ դասախօսութիւն մը տուած է Սպահանի համալսարանի հայ երէցն ճիւղի դասախօս Մաժակ Տէր-Գրիգորեան՝ «Ինչո՞ւ եւ ի՞նչպէս խորհրդայնացաւ Հայաստանը» նիւթին չուրջ: Իր խօսքին առընթեր դասախօսը կատարած է նաեւ մէկբերումներ եւ բերած փաստեր խորհրդային թէ սփիւռքեան զրիւրներէ:

×

Նիւ Եորքի Հայ կեդրոնին մէջ, Փետրուար 24ին, տեղի ունեցած է Փետրուարեան ապստամբութեան 59րդ տարեդարձի հանդիսաւորութիւնը, կազմակերպութեամբ Հ. Յ. Դ. «Արմէն Գարօ» կոմիտէին: Հանդէսը վարած է ընկ. Արա Գաբրիէլեան: Բանախօսած է ընկ. Մուրատ Պուտաքեան: Ականատեսի վկայութիւններ փոխանցած է ընկ. Մանուէլ Մարութեան:

×

Լիբանանի Հ. Յ. Դ. կեդր. կոմիտէի կողմէ ընկերներ Տոքթ. Մելքոն Իպլիղաթեան, Վարդգէս Տէր-Կարապետեան եւ Տոքթ. Սեպուհ Ցովնանեան, Մարտ մէկին այցելութիւն մը տուած են թեմին նորընտիր առաջնորդ Արամ Վրդ. Քէշիշեանի: Շուրջ երկու ժամ տեւած հանդիպումի ընթացքին վեր առնուած է Առաջնորդարանին կարեւորութիւնը մանաւանդ երկրին ներկայ հանգրուանին եւ չեշտուած անհրաժեշտութիւնը աւելի աշխուժացնելու ազգային մարմիններու գործունէութիւնը, լաւագոյն արդիւնքներ ստանալու համար կրթական, տնտեսական եւ այլ մարզերէ ներս: Ապա քննարկումի նիւթ դարձած է Լիբանանի քաղաքական կացութիւնը եւ անհրաժեշտ նկատուած որ առաջնորդը աւելի դեր խաղայ իրեն բաժին ինկած միջհամայնական աշխատանքներուն մէջ:

×

Նիւ Եորքի «Ֆաչըն Ինտերնէյշընըլ Թեքնոլոճի»ի սրահին մէջ, Մարտ 2ին, ՀՕՄի Մայր մասնաճիւղի նախաձեռնութեամբ Համազգայինի թատերախումբը ներկայացուցած է Սոլոմոն Թեհլիրեանի դատավարութիւնը, հեղինակութեամբ եւ բեմադրութեամբ Հրանդ Մարզարեանի: Փաստաբան Կորկընի դերը ստանձնած է Մանուէլ Մարութեան:

×

Պէյրութի Ռաուշա չրջանին մէջ հիմնուած է Հ. Յ. Դ. պատանեկան նոր միութիւն մը եւս, կոչուելով «Կոմս»: Փետրուար 2ին տեղի ունեցած է նորաստեղծ միութեան բացումը իր սեռմբին մէջ, ներկայութեամբ Հ. Մ. Ը. Մ.ի ժողովէն եւ Լ. Օզն. Յաչի Ռաուշայի չրջանի վարչութենէ: Նոր միութեամբ Լիբանանի Հ. Յ. Դ. պատանեկան միութիւններու թիւը կը հասնի 17ի:

ՍՊԻՏԱԿ ՉԻԱՒՈՐԸ

= ՀԱՄԱՍՏԵՂ =

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ՄԱՐՏԻՆ ՈՒ ՉԷՅՆԱՊԸ

Չէյնապին մէջ բռնած էր վախ մը, արտոյտի մը լինկող ուրուրի մը թեւերու չուքին պէս: Այնքա՜ն սիրական էին Շահի պէս հազուած ձիաւորին խօսքն ու երեւոյթը:

– Չէյնապ, այծերդ լեռ ձգէ, եկուր քեզ տանիմ իմ տունը: Այնտեղ քեզի Դամասկոսի կարմիր կօշիկներ պիտի հագցնեմ, պիտի հաղցնեմ դումաշէ փխրուն: Էդ աղուոր մազերդդ պիտի կախես ոսկիէ պայմաղ: Գլխիդ պիտի դնես մըրջնիկ գոտկ: Ոը իմ տունը գաս, մէջը քիչ պիտի կապեմ արծաթէ էէմար, թեւիդ պիւէրզիկ սալաթով բանուած:

Չէյնապ՝ եղնիկի մը չափ կամակոր երկչոտութիւնով մը բռնուած՝ լեռնէ-լեռն թռչելի էր տեսնել Բեղնաւորութեան աստուածներու կաչ արձանիկները, պաշտամունքի բաժակները, կուժեր, գունաւոր մանրքի բաժակներ, կնիքներ, գունաւոր ամաններ, կիսալուսնի ձեւով զարդեղէններ, մատանիներ եւ ամէնէն աւելի պատրազմական զործիքներ: Ուրարտացի – Նեռուն մօտ երկրագործութեան առընթեր զատ զարգացած էին կաւագործութիւնը եւ մետաղագործութիւնը: Անոնք վանայ լիճին եզերքները ամրակուռ բերդերուն մէջ ապաստանած՝ աւելի քան երեք հարիւր տարի յամառ դիմադրութիւն ցոյց տուած են սահմանակից Ասորեստանի աշխարհակալ բանակներուն եւ փառաւոր յաղթանակներ կանղնած: Այս հնադար – եան եւ մութ պատմութեան դիւրաւ հետեւելու եւ յստակ դաղափար կազմելու համար կախուած էին պատերէն զանազան աշխարհագրական քարտէսներ:

Այստեղ անհրաժեշտ է նշել եւ հպարտանքով արձանագրել, որ վերոյիշեալ տարկաններէն չատ կտորներ, որոնք այս թացառիկ ցուցահանդէսին տրամադրուած էին Վիէննայի Ազգագրական ու Բնապատմական թանգարաններէն եւ Մխիթարեան նախապատմական չրջանին պետական հաւաքածոյէն, առաջին անդամ ըլլալով կը ցուցադրուէին հանրութեան: Նախահայկական պատմութեան ուսումնասիրութեան մէջ մեծ արժանիք ունի պերմանացի անուանի պատմագէտը, Փրոֆ. Լեման – Հաուպթ (1861–1938), որ վանի մարզին մէջ կատարած է պեղումներ փայլուն արդիւնքներով:

Երկրորդ սրահին մէջ, այցելուները առջեւ կը պարզուէին դեղեցիկ Փոթամոնթաժներով Հայոց թագաւորութիւնները. – Արտաչէս Ա., Մեծն Տիգրան, Լեւոն Ա., Հեթում Ա., Լեւոն Բ. իրենց հայկական ինքնուրոյն դրամներով... Գառնիի տաճարը եւ Հայաստանի պաշտպան՝ Աստղիկ դիցուհիին պրոնզէ դլուխը...: Հոս ապակիէ ցուցափեղկերը աւելի չքեղ էին, որովհետեւ հայ եկեղեցւոյ ոսկեզօծ հիւսքերով զգեստները, խոյրերը, նրպազրծ սկիհները, Քէօթահիայի յախտապակիները, ամաններն ու զաւաթները լուարձաններու տակ կը փայլփլէին ու կը ղղղոդային: Հայկական նշանաւոր վանքերու եւ անթիւ եկեղեցիներու մեծադիր լուսանկարները, վեհափառ Արամին հովանիին տակ, չատ տպաւորիչ էին: Անպակաս էին նաեւ հայկական կնացի տարազներ, մուճակներ եւ մի քանի զորդեր: Սակայն այս բոլորին կ'իշխեր պատէն կախուած սիրուն լուսանկար մը, որ կը ներկայացնէր Մխիթարեան Միաբանութեան հիմնադիրը՝ Մեծն Մխիթար Ներսեսեանցին: Անոր հրատարակած Աստուածաչունչը եւ բազմաթիւ սքանչելի ձեռագիրներ կ'ապացուցանէին Մխիթարեան հայրերու անգնահատելի վաստակը եւ մեծ գուրգուրանքը հայ մշակոյթի եւ պեղարուեստի գանձերուն հանդէպ: Մէկ խօսքով, կարելի է ըսել, այս սրահը նուիրուած էր Մխիթար Աբբահօր եւ իր բազմարդիւն յաջորդներուն:

Ցուցահանդէսին առիթով կազմակերպուած մէկ բանախօսութեան ընթացքին *Բոլոր իրաւունքները պահպանուած են*

– Պատմէ, ծերուկ, Չէյնապն ինտո՞ր տարին...

Մարտիկ քանի մը անգամ նայեցաւ նաչխած դառակին: Նայեցաւ թուրին, ձիու մը կէս ձգուած գլուխին: Չէյնապ կ'ուզէր Մարտիկը ձիաւոր տեսնել Մէմոյին պէս, կռուի պնացող ու կռուէն դարձող: Անոր խօսածները հետզհետէ իմաստ կ'առնէին իր մէջ: Բոլորը, բոլորը Մարտիկի գլխին մէջ հետզհետէ փոթորիկ կը դառնային:

Մարտիկ այդ օր ձիէն վար չիջաւ, այնքա՞ն չերմ ու իրական էր անոր երեւակայութիւնը: Ձիերու ուժեղ բախում, կտրած թուրի կտորներ...

Երեկոյին Մարտիկ Բերդակի ճամբան բռնեց:

×

Երեք օր էր որ Ջուլհակ Պետոն տեսած չէր Մարտիկը: Այդ օրը ,ցերեկին, երբ հանդիպեցաւ ու լսեց, որ Մարտիկը դաչտ ելած էր, բարկացաւ: Կրնայ ըլլալ որ տղուն բաներ մը պատահի: Բարկացաւ նաեւ երեսփոխին, թէեւ ան լուր չունէր Մարտիկի դաչտ ելլելուն:

(41 – Շար.)

U.G.A.B. — VALENCE

CONFERENCE

par le Prof. Gérard DEDEYAN
Maître-Assistant
à l'Université de Montpellier
sur le thème :
LES ARMENIENS EN CAPPADOCE AU MOYEN AGE
Le Samedi 29 Mars à 21 heures
à la salle HUSSISSIAN de l'UGAB
6, Rue Faventines — Valence
Entrée libre

ՍԱՍՈՒՆԻ ՋԱՒԱԿՆԵՐԸ

շարժանկարը ցուցադրել փափաքող հայկ. մխիթարները կրնան դիմել գրասր՝ հեռաւեալ հասցէին.

H. ADJEMIAN
Société DIKO
5, Rue Constance — 75018 PARIS

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ՄԱՍԻ Ալֆորվիլի մասնաճիւղի անդամական ընդհ. ժողովը այս երեքշաբթի, Մարտ 25, ժամը 21ին Հայ Մշ. Տունը, Ռիւ տը Մառիա: Կարեւոր օրակարգ:

×

ԿԱՊՈՑ ՄԱՍԻ Տէսինի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները երեքշաբթի, Մարտ 25 երեկոյեան ժամը 8·30ին, Տէսինի Մշակոյթի Տունը: Կը խնդրուի յարգելի ընկերուհիներէն ներկայ գտնուիլ: Օրակարգը.— Պատգ. ժողովի զեկուցում եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Մաշէ Պանեէօ – Քաշանի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ առացած է.— Տիկ. Փափազեանէ 100 ֆր., Տիկ. Ֆրանսուազ Փափազեանի մահուան առթիւ:

BAL MASQUE

Այս Շաբաթ, Մարտ 22, ժամը 21էն սկսեալ ծպտեալ պարահանդէս Հայ Ուսանողաց Մարի – Նուպար հաստատուած – Թիւնը, 57 Պուլվ Ժուռտան, Փարիզ 14:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տէր եւ Տիկին Ժողէֆ Գիւլիա իրենց քեռայրին՝ Օննիկ Զաֆարեանի մահուան առթիւ հեռեւեալ նուէրները ըրած են.– 250ական ֆր. Կապ. Մաշէ կայանին, Ալֆորվիլի Մշ. Տան, Ալֆորվիլի Ս. Մեսրոպ կրթարանին եւ Պօղոս – Պետրոս եկեղեցւոյ: Նոյն տխուր առթիւ Տէր եւ Տիկին Ժան – Փիէր Ապիմժաք 250 ֆր. նուիրած են Կապ. Մաշէ կայանին, Միսաք Քէշիշեան 100 Ս. Մեսրոպ կրթարանին, 100 Կապ. Մաշէ կայանին եւ 100 ֆր. «Ցառաջ»ին, Տէր եւ Տիկ. Թեւոնեան (Քոլմար) 100ական Կապ. Մաշէ կայանին եւ Ս. Մեսրոպ կրթարանին:

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Սարգիս Քէշապեանի *մահուան առթիւ, Արժանթէօյէն Տէր եւ Տիկին Ս. Տեփանեան 50 ֆ. կը նուիրեն Ցառաջի բարեգործական:*

Պատուոյ նախագահութեամբ՝ ՆԱՓՈԼԷՕՆ ՊԻՒԼԼԻՒՔԵԱՆի
Ատենապետ Հ. Բ. Ը. Միութեան Ֆրանսայի Շրջ. Յանձնաժողովին
Նախագահութեամբ՝ ՆՈՒՐՀԱՆ ՓՐԻՆԿԵԱՆի
Պատուոյ նախագահ Հ. Բ. Ը.Մ.ի Ֆրանսայի Շրջ. Յանձնաժողովին

Journées du Centre Culturel Alex Manoogian

կազմակերպուած Փարիզի Մանաժոռովին, Տիկնանց եւ Երիտասարդաց մարմիններուն կողմէ
ի նպաստ իրենց մշակութային գործունէութեան
Շաբաթ, 29 եւ Կիրակի 30 Մարտ ժամը 11էն 20

STAND DIVERS : Livres et disques arméniens, peintures, linge de maison, photos, cadeaux souvenirs, articles ménagers, jeux éducatifs, alimentation, bijouterie, brocante, etc.

Ճոխ պիւֆէ — հասելի ժամանց

ԿԷՍՕՐՈՒԱՆ ՃԱՇ՝ ժամը 12·30էն սկսեալ
Հայկ. կերակուրներ յատկապէս պատրաստուած Տիկնանց Յանձնախումբի անդամուհիներուն կողմէ

Centre Culturel Alex Manoogian 118, Rue de Courcelles, Paris 17e

LA REVELATION DE L'ANNÉE!

ARCHITECTURE ARMENIENNE

IVe - XVIIIe siècle

Musées Royaux d'Art et d'Histoire
Parc du Cinquantenaire - Bruxelles

8 MARS - 13 AVRIL

DU MARDI AU VENDREDI : 9.30 h. à 12.30 et de 13.30 à 16.50
SAMEDIS ET DIMANCHES: 9.30 h. à 16 h. — FERME LE LUNDI

– ԱՒ ՈՐ ԱՆԿ Է –

«Ցառաջ»ի խմբագրատունը բաց է մէն օր (բացի՝ Շաբաթ եւ Կիրակի) ժամ 8էն 12·30 եւ 14էն 18·30:

×

Ոչ – առեւտրական բնոյթ ունեցող յայտարարութիւնները ու հեռաձայները կը խնդրուի կատարել միայն կէսօրէ վերջը

ՑԱԿԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Վիէնի Ազգ. Միութիւնը ցաւակցութիւն կը յայտնէ Սիմոն Ուզունեանի մահուան առթիւ, այրի Տիկին Վ. Ուզունեանի եւ զաւակներուն, Տիկին Անահիտ Ուզունեանի նաեւ վիէնաբնակ Ասոնեան եւ Սուքիասեան ընտանիքներուն.

Ցաւակցութիւններ նաեւ Յ. Զուլֆեանի (106 տարեկան) մահուան առթիւ հայրին եւ զաւակներուն:

×

Կապոյտ Մաշէ Վիէնի մասնաճիւղը իւր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերուհի Անահիտ Ուզունեանի եւ Վեհուհի Ուզունեանի, ինչպէս նաեւ ընտանիքի բոլոր պարագաներուն իրենց զաւկին, մօտանոյն եւ ազգականին՝ Սիմոն Ուզունեանի մահուան առթիւ:

Imprimé sur les Presses
du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

DIMANCHE 30 MARS DE 17 A 24 H.
Dans les salon de l'HOTEL GEORGE V, 31, Avenue George V, Paris 8e

Grand Bal Annuel

JAF
Animé par BERNARD DEDEDJIAN et son orchestre
avec la participation artistique du duo « HARTAR »
Réservation des tables : 606.2751 — 208.76.49 (les mardis soirs)

LA CAPPADOCE

soirée spéciale paëlla

avec

NINO DE MURCIA

et

danses espagnoles

le dimanche 23 mars

Réservations : 375-05-30 — 67 bis, Quai Blanqui — Alfortville 94

OPTIMA Tours
ARMÉNIE 1980

A PARTIR DE 2850 FR. (tout compris)

prochains départs:

— DU 4 AU 12 AVRIL
— DU 26 AVRIL AU 6 MAI
— DU 9 AU 24 MAI

Cette année plusieurs départs par mois et TOUTE L'ANNEE
de 12, 14 et 16 jours.

nouveau!

Programmes variés au départ d'EREVAN avec des extensions :
— en GEORGIE
— à LENINGRAD
— en ASIE CENTRALE (TACHKENT, BOUKHARA, SAMARCANDE)
— UKRAINE et...

demander notre brochure détaillée

RENSEIGNEMENTS - INSCRIPTIONS :

Sonia Coumryantz
OPTIMA Tours
75003 PARIS

67-69 rue Quincampoix (angle rue Rambuteau) — Tél. 274-27-20
Métro : Rambuteau ou Etienne Marcel
Lic. A 946 (Agence agrée INTOURIST)
Telex : 211 324 F.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՄԱՐՏ
25
MARDI
25 MARS
1980

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Արտասահման : Տար. 300 Ֆ. - Հատ : 2 Ֆ.
Ֆրանսա : Տար. 260 Ֆ. - Վեցամսեայ : 140 Ֆ.

55րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.609 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 55e ANNÉE — No 14.609

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՄՈՎ

Լիոնի 62րդ ոտնավաճառին է, որ Նախագահ Ժիսքար մէկ ժամ տեւող ճառով մը արդարացուց եւ բացատրեց իր քաղաքականութիւնը մինչ քիչ անդին՝ Օրլէանի մէջ, Ի. Տէ. Էֆ.ը համագումար ունէր: Նախագահը ջատագովեց գլխաւորաբար « ճիշդ տեղը »ի (ժիւսք միլիէօ) իր քաղաքականութիւնը, այս – ինքն խաղաղ ժողովրդավարութիւն մը, հետ ծայրայեղութիւններէ: Այս ժիւսք միլիէօ բացատրութիւնը առիթ կուտայ անշուշտ բառախաղերու եւ քոթիտիէն չի վարանիր խորագրելէ « Ժիսքար, միլիէօի փաստաբանը » ինչ որ չատ պատուաբեր բան մը չէ, երբ առնուի տառացի կերպով: Նախագահը նաեւ ցաւ յայտնեց որ կուսակցութիւններու պառակտումները պատճառ են որ խօսակցութիւն եւ չհամ չըլլայ: Շեշտեց թէ «մէջտեղի ճիշդ տեղն » ըլլալ չի նշանակեր չէզոք ըլլալ թէեւ խմբակիը մը կ'ըսէ թէ «երկու աթոռի մէջտեղ նստիլ է»: Անդին, Ի. Տէ. Էֆ.ը որ կը համախմբէ մեծամասնութեան գլխաւոր հոսանքները բացի « ՀՀՀ »էն նախատեսուածէն լաւ անցաւ քանի Իսրայէլի հարցը չխանգարեց միջոցառումը: Լրջանիւէ չեշտեց թէ Արաֆաթ չի կրնար Ցրանսա հրաւիրուելու երազն ունենալ ցորչափ ՊԱԿի ուխտէն չէ ընդունած 19րդ յօդուածը, որ կը նախատեսէ Իսրայէլի բնաջնջումը:

ԻՏԱԼԻԱ քաղաքական եւ ահաբեկչական հոգերու կողքին, ունի նաեւ մարզական ծանր հոգեր քանի այլ պայմանագրութիւններու վրայ աւելցաւ այս մէկին ալ: կը պարզուի որ պաշտօնական թո – քօքալչիօին եաին (որ գրաւի խաղ մըն է ֆութպոլի) ստեղծուեր է բոքօճեռօ մը, եւ ծանօթ ֆութպոլիստներ կաշառք կեր – ած են խաղեր կորնչցնելու համար: Այդէն 12 խաղացողներ բանտարկուեցան, Միլանոյի Ա.Թ.լանթիքայէն, մէկը ըլլալով նախկին պետրապահը, որ մինչազգային համբաւ կը վայելէ:

ՊՂԹԱՏԱՐի գործադուլի չարժումները նախատեսուած ըլլալով, Մարտ 25ին, նամակի եւ թերթի ցրուումները պիտի տուժեն:

ՖՈՄԷՑՆի, պարսկական Ամանորի առթիւ ժողովուրդին ուղղած իր երեք պատգամներուն մէջ, չօշափած է բազմաթիւ հարցեր եւ կատարած կարգ մը հաստատումներ: Այսպէս, առաջին անգամ ըլլալով դէմ յօսած է « միջազգային հաւասարակշռութեան» գաղափարով նոյնքան վտանգաւոր որքան « ամերիկեան աշխարհակալութիւնը »: Լուռ անցնելով Աւգինկէնի հետ բախումին վրայէն որ կը վերաբերի Շահի վերադարձին եւ պատանդներուն, Ֆոմէյնի բուռն կերպով պատպարտած է Ֆորհ. Միութեան մէջ ներխուժումը Աֆղանիստան: Կառավարութեան եւ նախագահին կոդմէ դոր – ծադրուելէ ետք քաղաքական ուղեգիծը նչեցուց Ֆոմէյնի ըսած է, թէ գործադուլները արդիլուած են եւ գործադուլի դիմողները պիտի դատուին իբրեւ «հակայեղափոխականներ»: Բարձրագոյն ուժը պիտի իսլամականանայ եւ այն դասախօսները, որոնք « Արեւելքի կամ Արեւմուտքի համակիրները են », պիտի արձակուին իրենց պաշտօնէն: Այս առթիւ յայտնուած է թէ Ֆոմէյնիի յաջորդը կը նախատեսուի այաթոլա Հիւսէյն Ալի Մոնթազէրի, որ եղած է անոր « հոգեւոր զաւակը »: 57ամեայ կրօնականը Շահի « Սպիտակ Յեղափոխութեան » չրջանին (1963) մեծ աշխատանք տարած է, բազմիցս ձերբակալուած եւ բանտ նետուած: 1964ին ձգած է երկիրը եւ մնացած Ֆոմէյնիի Իրաքի մէջ: Գալով Շահին կը շարունակէ « խանգարել » Պետութիւնները եւ մանաւանդ Գարթըրը: Ի վերջոյ չունչը առած է Գահիրէ, ուր պիտի կատարուի վիրաբուժական նոր գործողութիւն մը (փայծաղի անդամահատում) քանի Փանամա մերժած էր ընդունիլ ամերիկացի բժիշկներ: Երկու – չաբթի ցերեկ նախկին Շահը կը հասնէր իր առաջին ապաստանը՝ Եգիպտոս, կ'ըսուի սակայն թէ Թուսկանը կը զուգա – դիպի պարսկական դիմումնագրին յանձնումին Փանամայի, իր վերադարձը պահանջող:

ՊԱՐՍԵԼՈՆԷԹի մօտ, Լօզէ (Բարձր – Փրովանսի Ալպեաններ) պատանիներ փոխադրող հանրակառք մը անդունդն ինկած է, վարորդը անակնկալի եկած ըլլալով սառի խաւէ մը ճամբուն վրայ: 16 մեռեալ կայ (14էն 17 տարեկան), 5 ծանր վիրաւոր:

ՁԵՄԱՆԱՑի (Զատ) մէջ ծանր բախումներ տեղի ունեցան առջի օր եւ կ'ըսուի թէ 700 մեռեալ կայ: Քաղաքական զա – նազան հոսանքներու մրցակցութիւնն է որ ռազմադաշտի վերածած է երկիրը:

ՀՌՈՄԻ ԱՐԻՒՆԱԼԻ ԵՂԵՌՆԱՓՈՐՁԷՆ
Ե Տ Ջ

"Questa Bomba Parla Greco"
«ԱՅՍ ՌՈՒՄԲԸ ՅՈՒՆԱՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻ»

ԿԸ ԽՈՐԱԳՐԷ
« ՓԱՆՈՐԱՄԱ » ԻՏԱԼԱԿԱՆ
ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹԸ

ԽՄԲ.— Ինչպէս գրած էինք մեր նախորդ թիւով (Մարտ 22–23) իտալական մամուլը կը շարունակէ անդրադառնալ Հռոմի Մարտ 10ի արիւնալի եղեռնափորձին (2 մեռեալ, 14 վիրաւոր) որու տէր եղած էր « Հայկ. Գադտնի Բանակը »: Մարտ 24ի *Փանորամա* է, որ վերոյիշեալ խորագրին տակ կը գրէ, հետեւեալ ենթախորագրով.—

×

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՏԵՂԵԱԿ ԷՐ. ԵՐԵՔ ԱՄԻՍ ԱՌԱՋ Է ՈՐ, ՄԻԻՆԻԹի ՄԷՋ, ՎԵՀԱԺՈՂՈՎի ՄԸ ԱՏԵՆ, ՎՃՌԻՒԵՑԱՒ ԱՑՍ ԱՀԱԲԵԿՉՈՒԹԻՒՆԸ, ԱԶԱՏԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅ ԲԱՆԱԿԸ. ՆԵՐԿԱՑ ԷԻՆ ՀԱՊԱՇԻ ՊԱՂԵՍՏԻՆՑԻՆԵՐԸ, ԲԱՑՑ ՄԱՆԱՒԱՆԴ ՑՈՑՆ ԳԱՂՏՆԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆԸ

Իտալական կառավարութիւնը մէկու – կէս ամիս առաջ տեղեակ էր այս ահաբեկչութեան, բայց չէր պիտեր միայն յարձակումին օրն ու ժամը: Նպատակակէտը յայտնի էր. կամ Թրքական դես – պանատունը եւ կամ Թուրք օդանաւային ընկերութեան գրասենեակները: Այսպէս, ուրեմն, երբ Երկուշաբթի Մարտ 10ի ե – րեկոյեան, Հռոմի Հանրապետութեան հրապարակին վրայ, զոյգ ռումբեր պայթեցան, քիչ մը տարբերութեամբ, Թուրքական գրասենեակին առջեւ երկու անցորդ սպաննելով եւ 15 ուրիշներ վիրաւորելով, վարչապետարանին եւ գաղտնի սպասարկութեանց գրասենեակներուն մէջ չփոթութիւնը մեծ էր. գուցէ կարելի էր առաջքն առնել այս աղէտին:

Փաստաթուղթը պետական գլուխին մէկն էր. անպերճախօս մէկուէս էջնոց մատնատպուած վկայութիւն մըն է, ըստորագրուած Ազատ. Հայկ. Բանակէն, գրուած Պէյրութի մէջ եւ Հռոմ հասած Յունուարի վերջերը Մերձին Արեւելեան մի քանի դեսպանատուներու դիւանագիտական ճամբաներով: Թուղթիկը կը սպառնար ռումբեր եւ մահափորձեր Իտալիոյ մէջ Թուրք կառավարութեան անձերու եւ գրասենեակներու դէմ, որովհետեւ մեր երկիրը (Իտալիան), Ցրանսայի հետ, « յանցաւոր է պաշտպանած եւ թիկունք կանգնած ըլլալով Թուրքերու որոնք հայ ժողովուրդը կը ճնշեն»:

Հակառակ այս կազմակերպութեան լեզուական յստակութեան եւ ահաբեկչական ժառանգութեան, ոստիկանութիւնը ոչ իսկ նուազագոյն հսկողութիւն մը խորհած էր. միակ զործունէութիւնը կայացած էր « որպէս տեղեկատուութիւն » փաստաթուղթին բովանդակութիւնը փոխանցելու բոլոր խնդրոյ առարկայ երկիրներուն:

Հարկ եղաւ երկու զոհ տալ Հանրապետութեան հրապարակին վրայ, որպէսզի ապահովութեան եւ հակա–ահաբեկչական բովանդակ կազմը արթննայ: Այս փոփոխութեան առաջին եւ յայտնի նշանը եղաւ Իտալիոյ կողմէ զրուած պահանջը, անհրաժեշտ նախապատուութեամբ վիճելու « հայկական պարագայի » մասին, համային դաշնակիցներու հակաըրտեսականներու կազմակերպութիւններու հետ:

Շնորհիւ ժողովներու, լուրերու փոխանակութեանց եւ Թուրք ոստիկանու – թեան գաղտնի դիւանային դռներու բացումին, ճշդելու խումբերը, անոնց միջազգային կապերը, եւ գինամթերք հայթայթելու համար հայ ծայրայեղներու անտեսական նեցուկները, զգայացունց տեղեկութիւն մը յայտնաբերուեցաւ: Մարտ 10ի Հռոմի մահափորձը որոշուած եւ պատրաստուած էր երեք ամիս առաջ, 1979 Դեկտեմբերի կէսերուն, գաղտնի վեհաժողովի մը ընթացքին, Միւնիխի մէջ:

Աբեմատեան Գերմանիոյ հակահաբեկչական գաղտնի սպասարկութեանց համաձայն, այս ժողովին մասնակցողնե – րու թիւը վաթսունը կ'անցնի: Հայ բանակի քաղաքական, գինուորական եւ քարոզչական ղեկավարներու կողքին, ներկայ էին նաեւ Ժորժ Հապաշի Պաղես – տինի Ազատագրութեան Ժողովրդական ճակատի ներկայացուցիչներ: Սակայն Գերմանացիներու կատարած ամէնէն մեծ ահազդիչ յայտնութիւնը եղած էր Ցունաստանի գաղտնի սպասարկութեան ներկայութեան հաստատումը այդ ժողովին:

Ոչ ոքի համար գաղտնիք է Ցունաստանի եւ Թուրքիոյ մէջեւ զոյութիւն ունեցող ծայրայեղ պրկումը, սակայն յունական պաշտօնական կազմակերպութեան մը ուղղակի գործակցութիւնը հայ ահաբեկչութեան կողքին, որ ցարհ պայքար կը մղէ Անգարայի կառավարութեան դէմ, հաւանօրէն չղթայազերծէ քաղաքա – դիւանագիտական չափազանց ծանր հակահարուածներ:

Միւնիխի ժողովը յայտնի դարձուց նաեւ թէ հայ մարտիկները, հինգ տարի տեւող պատրաստութենէ մը եաք, ոչ միայն կղզիացած չեն, այլեւ այսօր, Աբեմատեան որեւէ երկրի մը մէջ մեծ դիւրութեամբ կրնան գործել:

Պաշտօնապէս սկիզբ առած 1975 Ցունուար 20ին Կիպրոսի յոյն և Թուրք պատերազմէն անմիջապէս յետոյ, Հ. Ա. Գ. Բ.ը, պատմական կատակցութիւններու (Դաշնակ, Հնչակ, Ռամկավար) տագնապէն ծնած հայ նոր ազգայնականութեան « առաջնորդ կազմակերպութիւնն է »:

Պէյրութ՝ կեդրոնատեղին է: Բանակը (հայ), մարքս – լենինեան ուղղութեամբ, կը պայքարի հայկական հայրենիքի մը ստեղծումին, ներկայ Թուրքիոյ Արեւելքը, խորհրդային սահմանին վրայ: « Գուէթ չենք ուզեր » կը կրկնեն անոր ղեկավարները, իրենց տուած հազուագիւտ տեսակցութիւններու ընթացքին, հակաճառելով նոյն համայնքի միւս կուսակցութիւններու դէմ, որոնց ուզածն է մէկուկէս միլիոն զոհերով 1915ի Թուրք ցեղասպանութեան պաշտօնական ճանաչումը « Զինուած կը պայքարինք Անգարայի ֆաշիզմին դէմ, ազատ եւ անկախ Հայաստանի մը համար »: « Դաշնակիցներ ենք ամէն անոնց հետ որ կը տառապին Թուրք բռնակալ լուծին տակ.— քիւրտ, յոյն եւ արաբ, որովհետեւ Թուրք Պետութիւնը բռնատիրական է եւ ֆաշիստ »:

Ցեղափոխական կազմակերպութիւնը, ղեկավարուած Յակոբ Յակոբեանէ, գլխաւորապէս Հապաշի Ժողովրդական ճակատին հետ է որ պայքարի սերտ կապեր ունի: Եւ ճիշդ այս վերջինիս մարզա – կեդրոններուն մէջ է որ տասնեակներով հայ երիտասարդներ քաղաքային կռիւներու մարզուած են:

Պատրաստական շրջանը աւարտելէ վերջ, լաւագոյնները Եւրոպա կ'ուղարկուին: Նիսի մէջ գոյութիւն ունի գործողութեան կարեւորագոյն կեդրոնը, ուսկից կը կառավարուին եւրոպական մայրաքաղաքներու մէջ գործող միւս կոթիզները:

Հայ ահաբեկիչները վերապահութեամբ նկատուած եւ նոյնիսկ բոլորովին վտարուած հայ համայնք – ներէն որ տարիներէ ի վեր կատարելապէս « էնթէկրէ » եղած են, պահելով հանդերձ անկախ եւ կենսունակ մշակութային կեանք մը, գլխաւորաբար Սպանիոյ եւ Իտալիոյ գինեալ խումբե – րու մօտ փնտռելին ու գտան յարաբերութիւններ եւ նեցուկ: Օրինակ 1976էն արդէն « կարմիր Ջոկատները » իրենց փաստաթուղթերէն ոմանց մէջ համակ – րանքով կը խօսին հայ ժողովուրդի պայքարի մասին:

Բայց, կարգ մը Հռոմէացի ատենակալներու համաձայն, հայ բանակին այսօրուան իսկական դաշնակիցը Ինքնավար գինեալ Կազմակերպութիւնն է: Վերջինը՝ իտալական ահաբեկչութեան ճակատին վրայ յայտնուող, հայ մարտիկները իրենց յարձակողականը կատեցնելու մըտադրութիւն ցոյց չեն տար:

«Փիացցա տէլլա Ռեփիւպլիքայ»ի կոտորածէն երեք օր վերջ, պաշտօնապէս տէր կանգնելով եղեռնափորձին, Հայ Գաղտնի Բանակը հաստատեց.

« Շատ անգամ զգուշացուցինք հեռու մնալ Թուրք հաստատութիւններէն. կը կրկնենք իշխանութիւններուն որ պահակներ չդնեն Թրքական չահերուն առջեւ, որոնց հանդէպ մեր պայքարը պիտի շարունակուի ծաւալիլ բոլոր երկիրներու մէջ »:

ՓՈՒԹՊՈԼ

ԽՈՐՀՐԴԱՑԻՆ ԲԱԺԱԿ

«ԱՐԱՐԱՏ» ՈՐԱԿՈՒԱՆ
ՔԱՌՈՐԴ ԱԻԱՐՏԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

— o —

Խորհրդային բաժակի 1/8 աւարտա – կաններու չարքին « Նիւթարու »ի դէմ « Արարատ »ի յաղթանակի լուրը տուած էինք Մարտ 21ի մեր թիւով: Քառորդ աւարտականները, ըստ նախատեսու – թեան, տեղի կ'ունենան Մարտ 30ին, որոնց կը մասնակցի նաեւ «Արարատ»:

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՅԵՐՆ ՈՒ ՊԱՐՍԻԿՆԵՐԸ

ԱՔԵՄԵՆԵԱՆՑ ՕՐՈՎ

Ա.

Շատ հին է Հայերու եւ Պարսիկներու, արեւելքի այս երկու արիական հարեւան ազգերու յարաբերութեանց պատմութիւնը:

Բացի Մովսէս Խորենացիէ, որ մանրամասնօրէն տուած է Հայոց ազգային պատմութիւնը՝ հիմնուած Մար – Աբաս Կատինայի հայթայթած աղբիւրներուն վրայ, հատկապէս տեղեկութիւններ կան աշխարհահռչակ յոյն հեղինակներու՝ Հերոդոտոսի եւ Քսենոփոնի երկերուն, ինչպէս նաեւ պարսկական բեւեռագիր արձանագրութեանց մէջ, մանաւանդ Աքեմենեան հարստութեան օրով Հայոց եւ Պարսիկներու կապերուն մասին:

Պատմագէտներն ու բանասէրները ժ. դարէն սկսեալ քննութեան ենթարկելով Խորենացիի պատմութիւնը, հաստատած են, որ Մար Աբասի կարգ մը տեղեկութիւնները Հայոց հին շրջանի պատմութեան մասին՝ պարզապէս առասպելախառն աւանդութիւններ են, որոնք հասած են մինչեւ հինգերորդ դար (յետ Քրիստոսի):

Կիւրոսի, Աժդահակի, Կիաքսարի, Երուանդի օրդի Տիգրան թագաւորի եւ Քրիստոսէ առաջ վեցերորդ դարու պատմական դէպքերու մասին իր գրածները արբազրութեան կը կարօտին՝ անցեալ դարու կէսերէն սկսեալ եւ մինչեւ օրս չարունակուղ պեղումներու եւ գիտական հետազօտութեանց լոյսին տակ:

Նոյնիսկ Քսենոփոն վստահելի աղբիւր մը չէ: Իր Կիւրոսեդիան (Կիւրամարզ) կիներոնի օրերէն սկսեալ նկատուած է ո՛չ թէ Մեծն Կիւրոսի իսկական կենսագրութիւնը, այլ գաղուած է «ի կարգս մտացածին բանահիւսեալ պատմութեանց» (կենսագրութիւն երեւելի արանց, Հ. Մատթէոս Վ. Մաղաք–Թէոփիլեանց, Վենետիկ, 1839, հատոր Ա. էջ 521 բ): Մխիթարեան վարդապետը կ'աւելցնէ, որ Քսենոփոն չէ յարգած ժամանակագրութիւնը: Ապացոյց ա՛յն՝ որ «զմերս Տիգրան հայկազուն առնէ սիրելի մեծին Կիւրոսի, բայց անկեալ ընդ իշխանութեան տէրութեան նորա»:

Հայ հեղինակը ինք կը կը սխալի, երբ «առոյգ պատմութիւն» կը գաւանի Մար–Աբասի գրածը, որուն համաձայն Տիգրան եւ Կիւրոս նիզակակից գարձած՝ միասին յաղթած էին Աժդահակին եւ տիրած Մարաց երկրին: Ցետոյ Յոյներու վրայ արշաւելով՝ զանոնք նուաճած եւ իրենց հնազանդացուցեր էին: Այսպէսով Տիգրան ընդարձակած էր Հայաստանի սահմանները եւ հարստացուցած արքունի գանձը:

Խորենացի վիպասանական ձեւով կը նկարագրէ Մարաստանի թագաւոր Կիաքսար Ա.ի որդի եւ յաջորդ Աժդահակի (584 – 549 Ք. Ա.) տեսած մղձաւանջային ծանօթ երազը, երբ անիկա լսած էր Հայոց թագաւոր Տիգրանի եւ Պարսից Կիւրոս Բ.ի միացեալ բանակութիւնը: Աժդահակի ամուսնութիւնը Տիգրանուհիին հետ եւ մնացեալը:

Քսենոփոն կը գրէ որ Աժդահակի հետ պատերազմողը Տիգրանի հայր Երուանդն էր, որ անկէ յաղթուելով խոստացած էր տուրք տալ Մարաց, բայց Աժդահակի մեռնելէն ետք խոստումը չէր կատարած: Ուստի անոր որդին Կիաքսար՝ Բաբելացւոց դէմ պատերազմի ելած միջոցին՝ իր քեռորդի Կիւրոսը պարսկական զօրքով Երուանդի վրայ գրկեց: Երուանդ գարձեալ պարտուեցաւ եւ մեծ փրկանք վճարելով հաշիւ ազատեցաւ: (Քսենոփոն, Կիւրամարզ, Բ 4 եւ Գ. 1–13):

Ինչպէս գրեցինք (Յառաջ, 10 Հոկտ.), Պարսից Կամբիւս Ա. Թագաւորի որդի եւ յաջորդ Մեծն Կիւրոս Բ.ն է, որ ապըստամբելով Աժդահակի դէմ, գերի բռնեց զայն, գրաւեց Մարաստանը, վերջ տուաւ Մարաց Պետութեան եւ ինքզինքը հռչակեց Մարաց ու Պարսից թագաւոր (550ին Ք. Ա.), հիմը դնելով Աքեմենեան հարբատութեան, որուն 2500ամեակին է, որ կ'ոգեկոչուի ներկայիս բացառիկ հանդիսութիւններով:

Պատմական մեծ երեւոյթ էր կործանումը Մեդիայի (Մարաստան), որ մինչեւ Զ. դարու (Ք. Ա.) առաջին կէսը գարձած էր լայնածաւալ թագաւորութիւն, որուն ենթակայ էին Իրանի մեծագոյն մասը՝ Պարսքի հետ միասին, բուն Ասորեստանը, Ուրարտուն եւ Փոքր Ասիայի արեւելեան շրջանները, մինչեւ Կալիս գետը (Քըզըլ Ըրմաք):

Երբ Մեդիայի Կիաքսար թագաւորը արշաւած ու գրաւած էր Ուրարտուն եւ արեւելեան Փոքր Ասիան՝ հնդեւրոպական Արմէնները Փոքր Հայքէն եւ Կապադովկիայէն արդէն եկած եւ հաստատուած էին Արածանիի ու Տիգրիսի հովիտները:

Քսենոփոն իր վէպին մէջ կը պատմէ թէ Կիաքսար Բ.ի եւ Կիւրոս Մեծի ժամանակ Արմենիան եղած է առանձին փոքր թագաւորութիւն՝ դաշնակից Մեդացիներու եւ Պարսիկներու: Կը յիշէ նոյնիսկ Արմէններու թագաւորի երկու զաւակներուն անունները, — մեծը՝ Տիգրան, փոքրը՝ Սաբաես (հաւանօրէն Շաւարշ): Արմէններու թագաւորի պինուորական ուժն էր 40·000 հետեւակազօր եւ ութ հազար հեծելազօր: Հարստութիւնն էր 3000 տաղանդ, հաշուած արծաթի դրամով (բաբելոնական – պարսկական տաղանդի կշիռը մօտ 32 քիլոգրամ էր, իսկ ատտիկական – նինը՝ մօտ 26 քիլոգրամ):

Մեծն Կիւրոս մօտ ընկերն էր եւ որսակիցը Արմէններու թագաւոր Տիգրանի որդւոյն: Արմենիան գրաւելէ ետք, այս վերջնոյն խնդրանքով կրկին բարեկամութիւն կը հաստատէ Արմէններու թագաւորին հետ եւ պատերազմի համար կը վերցնէ անոր զօրքին կէսը՝ 4000 ձիաւոր եւ քանի հազար հետեւակ: Զօրքի միւս կէսը կը թողու երկրին մէջ, որովհետեւ Արմէնները չարունակ պատերազմ կը մղէին հարեւան Խալդերու դէմ, ըստ Քսենոփոնի (Յ. Մանանդեան, Քննական տեսութիւն հայ ժողովրդի պատմութեան, հատոր Ա., Երեւան, 1944, էջ 39):

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

1971, Հոկտ. 16

(Շար. – 1)

– ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ –

ՈՒԱԹՐԹԱՈՒՆԻ Ս. Սահակեանց եկեղեցւոյ սրահին մէջ, Մարտ 2ին, դասախօսութիւն մը տուած է ընկ. Բարգէն Փափազեան՝ « Սփիւռքահայութեան հոգեկան հոլովոյթը եւ Հայ Դատը » նիւթին շուրջ: Դասախօսը վերլուծելէ ետք Սփիւռքի կազմութեան տուն տուող հիմնական պատճառները, անդրադարձած է Սփիւռքի կեանքը յատկանշող ժամանակագրական չորս հանգրուաններուն՝ 1922 – 1933, գաղթականութեան շրջան, 1933 – 1959, տեղաւորման շրջան, 1959–1975 վերատեսութեան շրջան եւ 1975 – 1980 միակամութեան շրջան որակումներով:

Նոյն դասախօսութիւնը տրուած է նաեւ Մարտ 3ին, Նիւ Եորքի Հայ կեդրոնին մէջ:

×

ՈՒԱՅԹԻՆՍՎԻԼի (Միացեալ Նահանգներ) Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ, Փետր. 12ին, նշուած է Ղեւոնդեանց քահանայից ծոնը, նախագահութեամբ Արեւելեան Ամերիկայի (Կիլիկեան Թեմ) առաջնորդ Մեսրոպ Եպիսկ. Աշճեանի եւ մասնակցութեամբ թեմի 13 քահանաներու, որոնք եկած են Նիւ Ինկլընտէն, Նիւ Եորքէն, Ֆիլատելֆիայէն, Ուաշինկթընէն եւ այլ շրջաններէ: Առաւօտեան ժամերգութենէն ետք տեղի ունեցած են երկու դասախօսութիւններ: Ուաշինկթընի Ս. Խաչ եկեղեցւոյ հովիւը՝ Սահակ Քհնյ. Վրթանէսեան խօսած է « Հայ եկեղեցւոյ չարականները » նիւթին շուրջ, իսկ Կոմիտաս Քհնյ. բաղդատութիւն մը ըրած է Հիւսիսային Ամերիկայի եւ Հարաւային Ամերիկայի հայկական գաղութներու մէջեւ: Կէսօրուան ճաշէն ետք քահանաները խորհրդակցական հանդիպում մը ունեցած են վարչական, ծիսական, հոգեւորական եւ այլ հարցերու շուրջ: Ժամը 18ին, եկեղեցւոյ սրահին մէջ տեղի ունեցած է ընթրիք, կազմակերպութեան Տիկնանց Միութեան: Ժամը 19·30ին առաջնորդը պատարագած եւ քարոզած վեր առնելով նկարագրի այն պիծերը, որոնք անհրաժեշտ են հովիւին համար:

×

ՈՒԱՇԻՆԿԹՈՒՆԻ Ս. Սահակեանց եկեղեցւոյ սրահին մէջ, Փետր. 29ին, տեղի ունեցած է Պոսթընի Իրանահայ Միութեան կազմակերպած թէյասեղանը, որու ընթացքին Միութեան փոխ – նախագահը՝ Գագիկ Բաղալեան, 15·187 տոլարի գումար մը յանձնած է Պոսթընի Հայ Կեդրոնի շինութեան յանձնախումբի ներկայացուցիչ Ենովք Լաչինեանի: Ապա տեղի ունեցած է Միութեան նախագահը՝ ժխտելով Ղարիբեան եւ անդրադարձած Հայ կեդրոնի անհրաժեշտութեան եւ դերին: Ենովք Լաչինեան իր խօսքին մէջ նշած է, թէ Հայ Կեդրոնը բոլոր Հայերուն համար պիտի ըլլայ հաւաքատեղի եւ ակունքի, մանաւանդ նոր սերունդներու համար: Խօսք առած են նաեւ Հոգ. Վարդ. Տէր Յակոբեան, Տիկ. Սեդա Խալիկեան եւ Համազգայինի Շրջ. Վարչութեան կողմէ Միհրան Պարսումեան:

×

ՏԻՒՐՕՑԻ Հայ Կեդրոնին մէջ, փետր. 10ին, նշուած է Հ. Ց. Դ. Օրը, կազմակերպութեամբ մէջ – կոմիտէութեան: Ռուսահան, Կորիւն Քհնյ. Շերիման պատարագած եւ քարոզած է անդրադառնալով Հ. Ց. Դ.ի ծառայութիւններուն սփիւռքեան, մշակութային եւ քաղաքական յեղափոխական մարզերու մէջ: Ցետոյ պատարագի, Հայ Կեդրոնի սրահին մէջ տեղի ունեցած հանդիսութեան բացումը կատարած է ընկ. Արմէն Թոփուզեան: Հանդէսը վարած է ընկ. Վաչէ Թրթռեան: Բանախօսած են ընկերներ Հերքի Տէր Աէրեան եւ Նշան Աբրիկեան չեշտը դնելով Դաշնակցութեան առաջադրութեան Հայկ. Դատին հետապնդման աշխատանքներուն վրայ:

×

ՊԻՑԲՈՒՐԳի Հայկազեան զոլժի հանդիսարահին մէջ, Մարտ 5ին, տեղի ունեցած է Հայ Ակումբի կազմակերպութեամբ դասախօսութիւն մը « Ի՞նչ է սպասուի հայ համալսարանականէն » նիւթին շուրջ: Դասախօսը՝ վեր. Գարճեան, նախ անդրադարձած է համալսարան բառին սահմանումին եւ ապա իմաստին պատմական հոլովոյթին ընթացքով ըսած է, թէ հայ համալսարանականը կը սպասուի ինքնագիտակցութիւն, մտակցութիւն ազգային կեանքին՝ սատարելու համար անոր վերելքին:

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

– ԷՐՆՍԹ ՖԻՇԷՐ –

Համադրեց՝ ՅԱԿՈԲ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Գ.– ԱՐՈՒԵՍՏԸ ԵՒ ԴՐԱՄԱՏԻՐՈՒԹԻՒՆԸ

Օտարացումի դաղափարը առաջին անգամ կը գործածուի Ժան – Ժաք Ռուսոյի կողմէ: Ժողովուրդ մը կ'ըսէ ան երբ «ներկայացուի »երեսփոխաններու կողմէ անոնք կ'անջատուին (կ'օտարանան) հաւաքականութենէն կը դադրին ժողովուրդին մաս կազմելէ:

Հեգել եւ «Երիտասարդ» Մարքս փիլիսոփայական մակարդակի վրայ կը զարգացնեն այս միտքը: Մարդուն օտարացումը կը սկսի երբ ան յարաբերութեան մէջ կը մտնէ բնութեան հետ աշխատանքի եւ արտադրութեան միջոցաւ: Մարդը աստիճանաբար աւելի եւ աւելի կը տիրապետէ բնութեան եւ կը փոխէ զայն: Որչափ առաջանայ այս գործողութիւնը մարդուն արտադրած առարկաները կը հեռանան մարդու հեղինակութեան սահմաններէն: Կը ձգտին ըլլալ աւելի զօրաւոր քան մարդը եւ իշխել անոր:

Այս փրոսէսին մէջ մարդը չկարենալով իշխել իր իսկ արտադրած առարկային կը սկսի օտարանալ իր աշխատանքէն: Միշտ անհրաժեշտ է յաղթել այս օտարացումին որպէսզի մարդ պահէ իր ամբողջականութիւնը: Աշխատաւորը (արթիզան) օրինակ, զգացումով մը կապուած էր իր արտադրած առարկային. ան կ'արտադրէր ամբողջութիւն մը. (գոյղ մը կօշիկ, օրինակ): Ձարտարարուեստականացած ընկերութեան մէջ ծայրայեղ մասնագիտացումի, արտադրութեան մեքենայացման, չղթայանման աշխատանքին (թրավայ ա լա շէն) մարդ անհատը կը մասնատուի, կը դադրի ամբողջական մարդ մը ըլլալէ, զգացումէ. միտքը երեւակայութիւնը որեւէ կապ չունին իր աշխատանքին հետ, մեքենան ամբողջացնող տարր մըն է ինք այլեւս, կորսնցուցած է իր կապը գործի ամբողջութեան հետ, ան ամբողջ կօշիկ մը չարտադրեր այլ կօշիկին մէկ մասը. ոչ մէկ կապ իր եւ իր արտադրանքին միջեւ, բացի անկէ որ իր արտադրածը կը սկսի ուժ բանեցնել իր վրայ:

Միջին Դարու ընկերային յարաբերութիւնները հողատէրին, արքիզանին եւ գիւղացիին միջեւ, կապ մըն էր մարդէ մը ուրիշ մարդ:

Ձարտարարուեստականացած ընկերութեան մէջ ընկերային յարաբերութիւնները յարաբերութիւններն են առարկաներու: Գործատէրի մը համար ոչ մէկ կապ կայ իր գործաւորին եւ արտադրած առարկային միջեւ: Միակ կարեւորը շահն է, ինչպէս կապ չկայ գործարանը կազմող իւրաքանչիւր մասին եւ անոնց արտադրածներուն միջեւ:

Ձարտարարուեստականացումի զարգացումին հետ կ'առաջանայ նաեւ պիւրոքրասին որ մարդուն ընկերութենէն օտարացումի պատճառներէն մէկն է: Ֆրանց Քաֆքայի «Դատավարութիւնը» գործին մէջ Ժոզէֆ Քէյ կը ձերբակալուի եւ կը դատապարտուի անծանօթ անգի – մակ էակներու կողմէ բայց որոնք կը ներկայացնեն գերագոյն ուժը ընկերութեան: Քաֆքայի միւս գործին «Բերդ»ին մէջ Պառնապաս կը ծառայէ Քլամին բայց վստահ չէ թէ իր խօսած անձը իրապէս Քլամն է թէ ոչ: Նոյն գործին մէջ

(11 – Շար.)

ՄԱՀՎԱՆ ՋԱՆԱՎԱՐԸ

= ՀՈՐԻՆՈՒՍՏԵՂ =

ՄԱՀՎԱՆ ՋԱՆԱՎԱՐԸ ՈՒՐՏԽԻ ՎՐԱ ՂԱՎՏԱՆԳԸ

Հետո Մուսան, Աստղիկ Ղարիբյանը, ուրախ ու զվարթ, ինչպես միշտ, ներս մտավ, ասես ոչինչ չէր պատահել։ Ես ու Լիզան ապշած էինք։ Ինչպե՞ս կարելի է այդքան հանգիստ ու անհոգ լինել։ Ինչպե՞ս կարելի է ոչ մի կերպ չարձագանքել այն, որ կատարվել էր։ Ես ինքս ինձ չէի ճանաչում։ Ինչ-որ մի ուրիշ էակ էի դարձել։ Ինչ-որ մի անհայտ ուժ ինձ ներսից ուզում էր պայթեցնել, ինչ-որ մի անհայտ ուժ ինձ ներսից ուզում էր ոչնչացնել։ Ես ատում էի Մուսային, ատում էի Աստղիկին, ատում էի Ղարիբյանին, ատում էի ամբողջ աշխարհը։ Ես ատում էի ինձ։

Ես ատում եմ ինձ, ատում եմ ինձ, ատում եմ ինձ,

L'OPTIQUE

RAYMOMD STEPANIAN

Opticien diplômé d'Etat
30, Rue Paradis — 13001 Marseille
Tél. : 33-82-51

REMISE DE 20 % aux mutualistes et aux lecteurs de « Haratch »
(10 % sur lunettes de soleil)

— Dépositaire des plus grandes marques en optique et en lunetterie
— Equipements spéciaux pour myopes aphaques
— Jumelles.

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅ ԱԿՆՈՑԱՎԱՃԱՌԸ
որ բացած է
իր դուռները
Եղաբիւն կեդրոնը :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Ալֆորվիլլի մասնաճիւղի անդամական ընդհ. ժողովը այս երեքշաբթի, Մարտ 25, ժամը 21ին Հայ Մչ. Տունը, Ռիւ տը Մաարիա : Կարեւոր օրակարգ :

×

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Տէսթինի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները երեքշաբթի, Մարտ 25 երեկոյեան ժամը 8·30ին, Տէսթինի Մչակոյթի Տունը : Կը խնդրուի յարգելի ընկերուհիներէն ներկայ գտնուիլ : Օրակարգեր.— Պատ. ժողովի զեկուցում եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Հանգուցեալ Տիկին Լիւսի Ղազարեանի մահուան առթիւ Պօմոնի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցին հոգեհանգստութեամբ ըստացած է.— Ղազարեան ընտանիք եւ Պ. Պապայեան 200ական ֆր., Գէորգեան Յակոբ, Մարթի եւ Գասապեան ընտանիքները եւ Գէորգեան Անժէլ 250 ֆր., Վահրամ Ալման 500, Սերոբեան 300, Տէր եւ Տիկ. Արթիւր Աբարդեան 150, Հ. Մ. Ը.Մ. – Արծիւ, Տիկ. Զանէթի, Վարդգէս Մարճոյեան, Սահակ Քիւրա – ճեան, Տիկ. Էրլաքեան եւ Ահմեան Թիւլմէն, Սահակ – Մեսրոպ երջէսլուսէր, Տէր եւ Տիկ. Տուրնայեան, Ռոժէ Դարբինեան, Վահէ Սերոբեան, Տէր եւ Տիկ. Պալիոզեան Արթիւր, Տէր եւ Տիկ. Պալիոզեան Մուրատ, Տէր եւ Տիկ. Պալիոզեան Առաքել, Պր. Տէր–Զաքարեան, Տէր եւ Տիկ. Ելքովանեան, այրի Տիկ. Քեհէյեան եւ զաւակները, Ժան Պէժեան, Վարդգէս Մարիսեան, Պր. Կիւլեան, Տէր եւ Տիկ. Օննիկ Աքաչեան 100ական : Պր. Իվ Գասպարեան, Ժորժ Բապաթ, Տէր եւ Տիկ. Մէրճիմէքեան, Տէր եւ Տիկ. Թաշճեան կարօ, Պր. Գասապալեան, Տէր եւ Տիկ. Սահակ Շահինեան, Տէր եւ Տիկ. պէրպէր Սարգիսեան կարպիս, Տէր եւ Տիկ. Մըհճեան Ժոզէթ, Տէր եւ Տիկ. Ֆիլիփ Սինտիրեան, այրի Տիկ. Շահինեան, Պր. Պաղտասարեան, այրի Տիկ. Տանոնեան, Պօմոնի Կաղ. Խաչ, Պր. Հիւսիքեան, Պր. Սանասալեան, Պր. Զամաթեան, Տէր եւ Տիկ. Բամպակեան, Պր. Պապայեան 50ական ֆր., Տէր եւ Տիկ. Քէհէյեան Սերոբ 40, այրի Տիկ. Մարի Գէորգեան, Տէր եւ Տիկ. Տէր–Գէորգեան, Պր. Նաճարեան, Տէր եւ Տիկ. Սահակ Տորոսեան 20ական ֆր. :

L'UNION CULTURELLE FRANÇAISE DES ARMENIENS DE FRANCE
CONFERENCE - DEBAT

l'eglise apostolique ARMENIENNE

Samedi 29 Mars à 21 heures, Contre Culturel JAF, 65, Allées Léon Gambetta — 13001 Marseille
Conférenciers :
Mgr. AGOP VARTANIAN
Dr. ALBERT KHAZINEDJIAN

SUR LA NATIONALE 20

LA CORNE D'OR

Alimentation des Produits Orientaux et Traiteur

C. ASLANYAN et ses associés ont le plaisir de vous annoncer l'ouverture prochaine d'un établissement de produits sélectionnés importés de leur pays d'origine.

La direction vous prie d'être présent à l'ouverture dont la date vous sera communiquée prochainement.

sevan voyages-lyon

organise 2 départs spéciaux de 9 jours pour l'Arménie

du 3 au 11 juin et du 17 au 25 juin

accompagnés par Varoujan SARKISSIAN

DEPARTS PAR AVION DE LYON -- MARSEILLE -- PARIS

Renseignements et inscriptions :

A LYON
sevan voyages
SARKISSIAN Varoujar
50, cours de la Liberté
69003 LYON
Tél. (78) 60 13 66

A PARIS
saberatours
BAGHDASSARIAN Levon
3, rue de l'Arrivée
Imm. CIT 7e ètage
75015 PARIS
Tél. 538 67 47

Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ ՍՏԱՑՈՒԱԾ

ՆՈՒԷՐՆԵՐ
Ե. ՑԱՆԿ

Ոմն (ընկալագիր թիւ 8398) 20·000 ֆ., Փարիզահայ Տիկնանց Մխիթեան Որբեր. Օգն. մարմին, Նորվան Վրդ. Զաքարեան, Սարգիս Պաղըրճեան, Մուշեղ Զալոյեան 2000ական, Կեսարիոյ եւ շրջ. Հայր. Մխիթիւն փ. ծ. Տիկ. Ֆիլոր Եփրեմեանի մահուան առթիւ, Տէր եւ Տիկ. Պաարիկ Կէնճեան, Անդրանիկ Մալաճեանի մահուան առթիւ փ. ծ.ի, Տէր եւ Տիկ. Ռոլան Մարկոսեան, Տէր եւ Տիկ. Հայկազուն Սինանեան, Անարէ Պահատուրեան 1000ական, բարեպաշտ Տիկին մը (ընկալագիր թիւ 7951), Թորգոմ Մեսրոպեան, Տիկ. Աբշալոյս Թաղէոսեան, Տիկ. Եւգինէ Պօղոսեան եւ Տէր եւ Տիկ. Աբա Պօղոսեան, Ժորժ Յակոբեան, Տօնէլեան եղբ., Տէր եւ Տիկ. Ժան–Ժաք Տամլամեան 500ական, Գաբթան ընտանիք 400, Տէր եւ Տիկ. Նուրհան Կէնճեան Անդրանիկ Մալաճեանի մահուան առթիւ, Տէպլիեան ընտանիք, փոքրիկներ Արմէն եւ Նայիրի Քիւրտօղլեան, Տիրան Զոլաքեան, 300ական, Տոքթ. Խաչատուր Տամլամեան 250, այրի Տիկ. Հոճապաշեան 225, Տէր եւ Տիկ. Միհրան Մալեան, Անդրէ Պարկիրճեան 200ական :

Imprimé sur les Presses
du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ
ԵՐԳԶԱԽՈՒՄԲԻ

ՀԱՄԵՐԳԸ ՅԵՏԱՁԳՈՒԱԾ Է
ՅՆՈՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻԻՆ

Սիփան–Կոմիտաս երգչախումբին վարչութիւնը կը հաղորդէ որ իր համերգը յետաձգուած է ցնոր տնօրինութիւն : յետաձգուած է ցնոր տնօրինութիւն (տե. պի չունենար Մարտ 29ին ինչպէս յայտարարուեցաւ նախապէս) :

Կ'ՈՒԶՈՒՒ

Մէջին – տարիքի հայ կին մը, որ ընկերութիւն ընէ, խնամէ, տան գործերն ընէ ու ճաշ պատրաստէ տարեց կնոջ մը. Ուտելիք եւ բնակութիւն ապահովուած. Հեռաձայնել.— Պ. ՇԸՏԻԿԵԱՆի 205–35–40 եւ 208–34–00

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ալֆորվիլլի Ս. Պօղոս–Պետրոս եկեղեցւոյ օծման յիսնամեակը՝ Կիրակի, Մայիս 11 :

U.G.A.B. — VALENCE

CONFERENCE

par le Prof. Gérard DEDEYAN
Maître-Assistant
à l'Université de Montpellier
sur le thème :
LES ARMENIENS EN CAPPADOCE AU MOYEN AGE
Le Samedi 29 Mars à 21 heures
à la salle HUSSISSIAN de l'UGAB
6, Rue Faventines — Valence
Entrée libre

pour la première fois en France

DOM disques

présente en exclusivité
ARKA RECORDS
nouvelles collections de disques arméniens

INTERPRETE	TITRES	REFERENCE
33 tours		
MANUEL	*TEARS OF HAPPINESS*	
HAROUT	*OOUR EYIR AHSTVATS*	1976
HAROUT	*BALLAD HAYRENYATZ*	A. K. 140
ADISS HARMANDYAN	*EREVANI METCH*	A. K. 168
MAXIM	*MIAYN KEZ SIRETZI*	A. K. 154
MAXIM	*NAVAVAR*	A. K. 156
MAXIM	*KAROUN YES INTZ HAMAR*	A. K. 158
ANTRANIG MATOSSIAN	*SIRO GRAGNER*	A. K. 162
ARDASHES SEMERDJIAN	*GANK AR AREV*	A. K. 166
LEVON KATERJIAN	*HYE HEROSNERIN*	A. K. 150
ADISS HARMANDYAN	*KAROUN KAROUN*	A. K. 152
ARSHAK KHENTIRIAN	*ARM. COUNTRY DANCES*	A. K. 1002
33 tours double-albums		
RAFFI HAGOPIAN	*VERATARTZIR*	A. Y. 170
PAUL BAGHDADLIAN	*SIROUM YEM KEZ*	A. K. 172-74

Disques DOM 4-6, rue du Donjon 94300 Vincennes
✲ EN VENTE CHEZ VOTRE DISQUAIRE ✲

Պատուոյ նախագահութեամբ՝ ՆԱՓՈԼԷՈՆ ՊԻՒԼԼԻՒՔԵԱՆի
Ատենապետ Հ. Բ. Ը. Միութեան Ֆրանսայի Շրջ. Յանձնաժողովին
Նախագահութեամբ՝ ՆՈՒՐՀԱՆ ՓՐԻՆԿԵԱՆի
Պատուոյ նախագահ Հ. Բ. Ը.Մ.ի Ֆրանսայի Շրջ. Յանձնաժողովին

Journées du Centre Culturel Alex Manoogian

Կազմակերպուած Փարիզի Մանաժողովին, Տիկնանց եւ Երիտասարդաց մարմիններուն կողմէ
ի նպաստ իրենց մշակութային գործունէութեան
Շաբաթ, 29 եւ Կիրակի 30 Մարտ ժամը 11էն 20

STAND DIVERS : Livres et disques arméniens, peintures, linge de maison, photos, cadeaux souvenirs, articles ménagers, jeux éducatifs, alimentation, bijouterie, brocante, etc.

Ճոխ պիւֆէ — հաճելի ժամանց

ԿԷՍՕՐՈՒԱՆ ՃԱՇ՝ ժամը 12·30էն սկսեալ
Հայկ. կերակուրներ յատկապէս պատրաստուած Տիկնանց Յանձնախումբի անդամուհիներուն կողմէ

Centre Culturel Alex Manoogian 118, Rue de Courcelles, Paris 17e

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՄԱՐՏ
26
MERCREDI
26 MARS
1980

LE NUMERO 2 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ա.rsտաահմամե : Տար. 300 Ֆ. - Հատը : 2 Ֆ.
Ֆ ր ա ն ս ա : Տար. 260 Ֆ. - Վեցամսեայ : 140 Ֆ.

55րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.610

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

55e ANNÉE — No 14.610

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՓԱՆԱՄԱ – ԹԵՀՐԱՆ – ԳԱՀԻՐԷ

ԹՆԶ ԱՆՑԱՒ - ԴԱՐՁԱՒ...

Նախագահ Սատաթ անձամբ դիմաւո – ղեց նախկին Շահն ու ընտանիքը Գա– հիրէի օդակայանը եւ Իրանի երբեմնի մենաէրը ուղղակի առաջնորդուեցաւ եգիպտական մայրաքաղաքին լաւագոյն հիւանդանոցը: Ամէն մարդ համոզուած է սակայն թէ այս ճամբորդութիւնը միայն առողջական պատճառներու հետե– ւանք ըլլայ: Այս մասին, կը բաւէ նկա– տի ունենալ թուականը եւ անդրադառ – նալ վերջին օրերու անցուդարձերուն փանամայի վարիչ Թոռիխոսի եւ Թեհրանի վարիչներուն միջեւ: Արդարեւ կիրակի իրիկուն է որ Թոռիխոսի «ո՛չ»ը, Իրանի կառավարութեան գլխուն լինած է չանթի պէս: Հեռաձայնը քանի մը օրէ կը բանէր արդէն Թոռիխոսի եւ Ղոթպզա– ատեի միջեւ սակարկելու համար Շահին յանձնումը եւ պատանդներու ազատ ար– ձակումը: Կիրակի օր, Փանամայի գե – կավարը վերջնագիր մը կուտար Թեհ – րանի՝ պատանդները ուսանողներուն ձեռ– քին առնել եւ յանձնել օրինաւոր իշխա– նութեանց եթէ ոչ նոյն գիշերը Շահը կը մեկնէր Փանամայէն: Իրանի Արտ. Նա – խարարը չունէր կ'առնէր Խոմէյնիի մօտ մինչ նախագահ Պանի Սատր Թեհրան կը վերադառնար, կէս ձգելով հիւսիսային իր ջղապտոյտը: Իմամը կ'ըսէր թէ իրեն չի վերաբերիր, ուրեմն « ձեր գլխուն ճարը տեսէք »ի նման պատասխան մը կուտար: Գիշերը Ղոթպզատեհ կրկին կը հեռաձայնէր Փանամայի վարիչին եւ պայմանաժամ կ'ուզէր մինչեւ առաւօտ – եան ժամը 7, խոստանալով զոհացում տալ, բայց Թոռիխոսի պատասխանը կը շմեցնէր՝ « Անկարելի է, Շահը մեկ– նելու վրայ է »: Բոլորը իրար անցած են ու խաղի եկածի համոզումն ունին քանի որ կ'ըսէ Արտաքին նախարարը « ինչ որ ուզեցին, տուինք, հարուստ թղթածրար մը եւ նոյնիսկ խոստումը որ եթէ Շահը յանձնեն, չենք զնդակահարեր »: Կը խոր– հին որ Փանամա հետեւած է Ուաշինկ– թընի հրահանգին բայց կը փորձեն մխի– թարուիլ մտածելով որ Գարթըր « Թու– նաւոր նուէր » մը ըրած է Սատաթի: Այս վերջինը սակայն այնքան ալ միամիտ մէկը չէ եւ գիտէ որ չատերու (եւ կարգ մը արաբ երկիրներու) գործին կուգայ ըրածը: Ֆրանսական մամուլը, երեք – շաբթի առտու, կը հաստատէր թէ Եգիպ– տոսի ղեկավարը լաւ դաս մը կուտայ Ամերիկայի (որ Պիզատոսէն չի տարբե– րիր այս հարցին մէջ) մինչ լինք միշտ պիրած է «փոքրերի հարուածները» ընել:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ.

ԹՈՒՐՔԻԱ նախագահ մը կը փնտռէ: Ար– դարեւ, Շաբաթ օր խորհրդարանականները չէին կրցած քուէարկել ընտրելու հա– մար Հանրապետութեան եօթներորդ նա– խագահը թեկնածուի չգոյութեան պատ – ճառով: Ընտրութեան նոր փորձ մը կը կատարուէր Մարտ 25ին: Անդին ահա – բեկում եւ խառնակութիւն կը շարունակ– ուին: Քոնիայի մէջ վաստաբան մը ըս– պանուած է, Պոլսոյ բանտէն երեք ծայ– րայեղ–ձախ չարքայիններու փախուստէն ետք:

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՎԵՀԱԺՈՂՈՎԸ, որ պիտի դումարուէր Մարտ 31ին եւ Ապրիլ 1ին Պրիւսէլ, ամիսով մը յետաձգուեցաւ: Այս յետաձգումը հաղորդեց Իտալիոյ մնայուն ներկայացուցիչը (քանի Իտա– լիան է, որ այս չրջանին կ'ապահովէ հերթապահութիւնը Եւրոպայի Խորհուր– դին) իբրեւ բացատրութիւն տալով Իտա– լիոյ տագնապը, կառավարութիւն չու – նենալն ու անկայուն վիճակը: Իրականին մէջ ժամանակ չահելու հարց է, որուան ըլլալով որ Եւրոպան ալ տագնապի մէջ է թէ՛ հողագործական սակերու պատ – ճառով եւ թէ Անգլիոյ դէմքին, որ իրեն դէմ հանած է Հաւաքականութեան միւս ութ անդամները:

ՊԱՊԸ Հռոմի մէջ, բացումը կատարեց ուկրանական Սինոդոսին, զոր հրաւիրած էր քանի մը չաբաթ առաջ եւ որ նախընթաց չէր ունեցած: Նախ քան ժողովը, Սիքստեան մատրան մէջ, պատարագը կը մատուցանէր աքսորեալ կարդինալը՝ Սլիպիժ: Ժողովին մասնակցող 15 արքե– պիսկոպոս եւ եպիսկոպոսները սփիւռ – քի հոգեւոր հովիւներ են, քանի ուկրա– նական եկեղեցին այլեւս օրինաւոր դո– յութիւն չունի Ուկրայնիա 1946էն ի վեր երբ կարդինալ Սլիպիժ կ'արգելափակ – ուէր 17 տարի եւ ազատ կ'արձակուէր 1963ին Յովհ. ԻԳ.ի միջամտութեան վը– րայ:

ՋԱՏԷն կը մեկնին եւրոպացիները, քա– նի մը օրուան մէջ, կացութիւնը զգալա– պէս վատթարացած ըլլալով: Կռիւները Ուեստէյի եւ Հիսէն Հապրէի ուժերուն միջեւ կը տարածուին երկրին մէջ:

ՄԱՐՈՒԻ թագաւորը Փարիզ հասաւ առջի օր: Թէեւ իր այցելութիւնը անձ– նական բնոյթ ունի բայց Հասան երկ – րորդ հիւրը եղաւ Նախագահ Ժիսքարի եւ երկու ղեկավարները խօսած են Մեր– ձաւոր Արեւելքի մասին:

ՍԹՐԱՋՊՈՒՐԿԻ մէջ, երկու ժամ տես– նուած են Իտալիոյ համայնավար պա – րագլուխը՝ Էնրիկօ« Պէռլինկուէր եւ Ֆը– րանսայի ընկերվարական ղեկավարը՝ Ֆ. Միթերան: Այս առթիւ միացեալ ղեկոյց մը հրապարակած են, ուր կ'ոգեկոչեն ի– րենց « երկար եւ սիրալիր խօսակցու – թիւնները »:

« ՔՈԹԻՏԻՆ ՏԸ ՓԱՐԻ » հանրային կարծիքի քննութեան մը ձեռնարկեր է, Մառէյի վերաբերեալ, վերջին իրադար– ձութիւններու առթիւ: Արդիւնքն այն եղեր է, որ Ֆրանսացիներու 54 առ հա– րիւրը կը խորհի թէ Մառէյ ամրողջ ճըշ– մարտութիւնը չէ ըսած, 30ը՝ կը խորհի թէ քաղաքական խաղ է բայց ամէնէն յատկանշականը (եւ՝ խելօքը, հաւանա– բար) այն է որ Ֆրանսացիներու 64 հա– րիւրին ալ բնաւ հոգը չէ···:

ԼՈՆՏՈՆի իտալական հիւպատոսարանը քարուքանդ եղաւ առջի օր, եղեռնափոր– ձէ մը ետք: Նայթպրիճ գտնուող չէնքը փլած է զօրաւոր պայթումէն յետոյ, բայց ներսը մարդ չկար այդ պահուն: Մինչեւ Երեքշաբթի առտու, ոչ ոք տէր եղած էր եղեռնափորձին, բայց Սքոթլանտ Եարտ « կարմիր Ջոկատ »ներու կը վե– րագրէր:

ՌՈԼԱՆ ՊԱՌԹի առողջական վիճակը մտահոգիչ կը մնայ: Ծանօթ է որ փլիւ– սոփան հիւանդանոց փոխադրուած էր ա– միս մը առաջ երբ կառք մը զինքը զգեա– նած էր, Ռիւ տէ զ'Էքոլ: Պառթ, որ 65 տարեկան է, փրոֆեսէօր է Քոլէժ տը Ֆրանս: Ներկայիս միշտ կը գտնուի փլի– թիէ – Սալփեթրիէռի վերականգնանացման բաժանմունքը:

ԻՏԱԼԻՈՅ Հանրապետութեան նախա – գահը կրկին Ֆրանչեսքօ Քոսիկայի յանձ– նեց նոր կառավարութիւնը կազմելու հո– դը: Կացութեան տէրն է միշտ ընկեր – վարական կուսակցութիւնը, որ Խորհր– դարանի ձայներու 9,8 առ հարիւրով վըճ– ռական դեր կը խաղայ: Արդարեւ, ան– դին Դեմօ – Քրիսթիանին 38,3 առ հա– րիւրով կը մերժէ համայնավար մասնակ– ցութիւն կառավարութեան, Համայնա – վար կուսակցութիւնն ալ իր 30,4 առ հարիւրով կ'ըսէ « կա՛մ կառավարու – թիւնը, կա՛մ ընդդիմութիւն »:

ՍԱՈՒՏԱԿԱՆ ԱՐԱԲԻՈՅ
ՆԻԽԱԿԱՆ ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆԸ
ԹՈՒՐՔԻՈՅ՝

600 ՄԻԼԻՈՆ ՏՈԼԱՐ

Սաուտական Արաբիա, ճարտարարուես– տականացած գլխաւոր երկիրներու միա– նալով, արամադրութիւն յայտնած է նիւթական չատ կարեւոր օժանդակութիւն կատարել Թուրքիոյ: Այսպէս, խոստա – ցած է Դաշնակցային Գերմանիոյ եւ Մ. Նահանգներու սահմանած 300ական մի– լիոն տոլարին համարժէքը, այսինքն՝ 600 միլիոն տոլար յատկացնել Անգա – րայի:

Համաձայն ներկայացուած տուեալնե– րուն, Սաուտական Արաբիոյ կատարե – լիք յատկացումով, Թուրքիոյ ընծայուե– լիք օժանդակութեան ընդհանուր դու– մարը այս տարեշրջանին պիտի հասնի մէկ միլիառ 800 տոլարի: Ասիկա պիտի ներկայացնէ գրեթէ երկու երրորդը Թուրքիոյ երեք միլիառ տոլար ելմտա – կան բացին, նախատեսուած այս տար– ուան համար: Մնացեալ բացը կը նախա– տեսուի վակել Համաշխ. Դրամատան եւ Միջազգային Դրամական Ֆոնտին կատա– րելիք յատկացումներով:

Ծանօթ է, որ Արեւմուտք անհրաժեշտ նկատած է, որ քարիւղ արտադրող եր– կիրները առաւել գործնական եւ չօշա – փելի օժանդակութիւն կատարեն, տնտե– սական գետնի վրայ, այն երկիրներուն, որոնք քարիւղի բարձր գիներուն եւ մեծ քանակի ներածումներուն հետեւանքով արտաքին առեւտուրի մարզին ներս բա– ցեր կ'արձանագրեն: Արդ, այս վերջին– ները միշտ ալ մերժած են նման առա – ջարկները:

Հետեւաբար, համաձայն արեւմտեան դէտերուն, Սաուտական Արաբիոյ այս քայլը պէտք չէ վերագրել նոր քաղաքա– կանութեան մը կիրարկումին: Ռիատ, պարզապէս, նկատի առնելով արաբ – մահմետական աշխարհէն ներս կատար – ուած վերջին իրադարձութիւնները, յե– ղաշրջումները, խմ՝ Պարսկաստան եւ Աֆղանիստան, պարզօրէն անհրաժեշտ նկատած է կայուն դոյավիճակին հաս– տատումը Թուրքիոյ մէջ, չրջապտի մը, որ թէեւ հեռու իր սահմաններէն, այսու– հանդերձ իր իսկ ապահովութեան հա– մար ռազմավիտական կարեւոր հանգոյց մը կը պարզէ:

Ռիատի խոստացած եւ կարելիք չատ կարեւոր օժանդակութիւնը Թուրքիոյ, հիմնականին մէջ քաղաքական քայլ մըն է:

ՀՌՈՄԻ ԱՐԻՒՆԱԼԻ ԵՂԵՌՆԱՓՈՐՁԷՆ
Ե Տ Ռ

ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԻ ՇԱՐԱԹԱԹԵՐԹԸ

"SORRISI E CANZONI TV.„
ԿԸ ԽՈՐԱԳՐԷ՝

ԵՐԿԻՐԸ ԱՐՈՒ ՄԱՍԻՆ ԿԸ ԽՕՍՈՒԻ
ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԷՆ — ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՀԱՅՈՑ ՈՂՋԱԿԻԶՈՒՄԸ 60 ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ ԷՐ

Անցեալ չաբթուան Հռոմի եղեռնա – փորձը որ երկու մահեր պատճառեց եւ բազմաթիւ վիրաւորներ, եւ որուն տէր կանգնեցաւ « Հայ Գաղտնի Բանակը », մարդկութեան ուշադրութիւնը դարձեալ կեդրոնացուց հայ – թուրք հարցի վրայ:

Ներկայ Հայաստանը Խորհ. Միութեան Հանրապետութիւններէն մին է, 28·900 հմ. քառակուսի տարածութեամբ եւ երկու միլիոն 900·000 բնակչութեամբ:

Մայրաքաղաքն է Երեւան (900·000 բը– նակչութեամբ):

Հայկական նահանգը կը գտնուի ընդ – մէջ Խորհ. Միութեան, Թուրքիոյ եւ Ի– րանի: Հայերը հին ծագում ունին, յա– տուկ լեզու մը կը խօսին եւ քրիստոնեայ են: 1800ին (?) Հայաստան բաժնուեցաւ ցարական Ռուսիոյ եւ օսմանեան կայ– րութեան միջեւ: 1921ին Խորհ. Հանրա– պետութիւններէն մին դարձաւ, մինչ Թրքական մասին մէջ մնացող բնակչու – թիւնը 1918էն 1920ի միջեւ չափազանց վայրագ հալածանք մը կրեց. մէկուկէս միլիոնէ աւելի անձեր մեռան եւ հարիւր հազարաւորներ ստիպուեցան փախչիլ: Հայոց ողբերգութիւնը պատմուած է Ֆրանց Վերֆելի մէկ դիրքին մէջ «Մու– սա Տաղի Քառասուն Օրերը» (հրատա – րակուած Մոնտասորի տունէն): Այս ժամանակաշրջանին կը վերաբերի Հայոց ատելութիւնը Թուրքերու դէմ:

«Սոռիզի է Քանցոնի» (Մարտ 23–29)

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԼՐԱՏՈՒ

ԴԱԻԻԹ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ
ՋՐԱՑԱՏԻ ԱԽՈՑԵԱՆ

Մինակի մէջ տեղի ունեցած ջրացատկի « Գարնան Ծիծեռնակներ » աւանդական միջազգային մրցաշարքին ախոյեանը դարձած է Երեւանէն Դաւիթ Համբար – ձումեան, տասը մեթր բարձրութենէն ցատքելու մէջ: Նոյն ճիւղին մէջ յաղող արդիւնք ձեռք ձգած է նաեւ 13ամեայ Սիրվարդ Էմիրզեան:

ՓԻՆԿ ՓՈՆԿԻ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐ
ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻՈՅ
ՄԻՋԵՒ
ԲԱԳՐԱՏ ԲՈՒՌՆԱԶԵԱՆԻ
ՅԱՂԹԱՆԱԿՆԵՐԸ

Խորհ. Միութեան փինկ փոնկի խում– բը, որ Անգարա գացած էր կարգ մը հանդիպումներ ունենալու համար, յաղ– թական վերադարձած է Մոսկուա: Տեղի ունեցած եօթը խաղերէն ոչ մէկ պար – տութիւն կրած է խորհրդային խումբը, որուն մաս կազմած է նաեւ Բագրատ Բուռնազեան: Երեւանցի մարզիկը յաղ– թական հանդիսանալով իր ունեցած հան– դիպումներուն մէջ, իր գեղեցիկ խաղար– կութեամբ ուշադրութիւնը գրաւած է բո– լորին:

ՆԻԻԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՅԵՐՆ ՈՒ ՊԱՐՍԻԿՆԵՐԸ

ԱՔԵՄԵՆԵԱՆՑ ՕՐՈՎ

(Ր. և վերջ)

Աչխարհակալ Մեծն Կիւրոս Բ.ի Լիւդիոյ, Մարաստանի եւ Բաբելոնի դէմ մղած մեծ պատերազմներուն մասնակցած էին նաեւ Արմէնները, ինչպէս կը պատմէ Քսենոփոն իր Կիւրոպեդիային մէջ՝ Տիգրանի եւ Եմբասի առաջնորդութեամբ: Արմենական թագաւորութիւնը զարձած էր դաշնակից եւ «վասալ» Կիւրոսի, որուն պարտաւոր էր տալ տուրք եւ զօրք:

Կիւրոսին յաջորդեց իր որդին Կամբիւսը (529–522 Ք. Ա.), որ աւելի ընդարձակեց պարսկական – մեդական թագաւորութիւնը՝ գրաւելով Եգիպտոսը:

Իրեն յաջորդեց Դարեհ Ա. (522–486), որուն դէմ ապստամբութեան դրօշ պարզեցին 522ին Շահաստանն ու Բաբելոնը, յետոյ 521 – 520ին Արմենիա, Մեդիա եւ այլ երկիրներ:

Հայաստանի անունը առաջին անգամ յիշուած է աքեմենեան Դարեհ Ա.ի քաջագործութեանց նուիրուած բեհեռապիր արձանագրութեան մը մէջ, որ քանդակուած է 521ին (Ք. Ա.) Քիրմանշահի մօտ Բեհիստունի բարձրադիր մէկ ժայռին վրայ: Արմենիան ալ կռուած է Դարեհի դէմ՝ օտարի լուծը թօթափելու եւ ազատ ու անկախ ապրելու համար: Թէ՛ Բեհիստունի արձանագրութիւնը եւ թէ Քսենոփոնի վկայութիւնը կը հաստատեն թէ Արմէնները եղած են ռազմիկ եւ քաջ ազգ մը: Պարբերաբար ընդվզած են բռնակալներու դէմ, ազատագրական պայքար մղած են եւ երբեմն ալ օգնած հարեւան ու բարեկամ ազգերու անկախութեան կռիւներուն:

Ցատկանշական է հետեւեալ դրուագը, զոր Քսենոփոն կը պատմէ Կիւրոսի կեանքին նուիրուած իր ծանօթ գրքին մէջ: Կիւրոս կը հարցնէ Արմէններու թագաւորին.— «Ըսէ՛ ինծի, դուն նախապէս պատերազմա՞ծ էիր իմ պապին՝ Աստիւագէսի (Աժդահակ) եւ միւս Մեդացիներու դէմ»: — «Այո՛» կը պատասխանէ հայ թագաւորը: — «Ցաղթուած ըլլալով անկէ, համաձայնե՞ր էիր տուրք վճարելու անոր, պատերազմի երթալու միասին, ուր որ հրամայէ եւ ամբոցներ չկառուցանելու»: «Այդպէս է»: — «Արդ, ինչո՞ւ ո՛չ տուրք, ո՛չ ալ զօրք կուտայիր, յետոյ նաեւ ամբոցներ կը կառուցանէիր»: — «Որովհետեւ ես ազատութեան կը ձգտէի· ինծի կը թուէր, որ լաւ կ՛ըլլայ, եթէ ինքս ազատ ըլլամ եւ զաւակներուս ալ ազատութիւն թողում» (Կիւրոպեդիա, գիրք Գ· գլ· 1,10):

Բեհիստունի արձանագրութիւնը գրուած է երեք լեզուով, — հին պարսկերէն, ելամերէն եւ բաբելոներէն: «Հայաստան»ը անոր մէջ կը յիշուի «Արմինիա» անունով, իսկ Արմէնները Արմինիացի:

Կիւրոս Բ.էն մինչեւ Դարեհ Ա., այսինքն նախ քան Ք.ա. 558էն մինչեւ 521 աքեմենեան թագաւորներու թողած արձանագրութեանց մէջ յիշատակութիւն չկայ Հայերու մասին:

Դարեհ հետեւեալ հինգ տարիներ տեղերու մէջ գրել տուած է իր արշաւանքներուն եւ յաղթութիւններուն պատմութիւնը.—

1) Բեհիստուն, 2) Պերսեպոլիս, 3) Նաքշ–ի–Ռուստամի գերեզմաններուն պատերուն վրայ, 4) Ալվանդ եւ 5) Սուէզ եւ գիպտոսի: Վերջին երկուքին մէջ յիշատակութիւն չկայ Հայերու մասին:

Ամէնէն կարեւորը Բեհիստունի արձանագրութիւնն է, որուն մէջ Դարեհ Ա. մանրամասնօրէն կը նկարագրէ Հայոց դէմ ըրած հինգ ճակատամարտներու պատմութիւնը: Այն փաստը, որ Պարսից հզօր արքան 521էն 520 երկու տարուան մէջ ստիպուեր է հինգ անգամ բանակ ղրկել Հայաստանը նուաճելու համար, ցոյց կուտայ թէ որքան քաջութեամբ կը կռուէին Հայերը յանուն ազատութեան: Դարեհի արձանագրութեանց բեհեռապիր պատճէններն ու անոնց թարգմանութիւնները հրատարակուած են Կ. Ց. Բամամճեանի կողմէ՝ «Դարեհի արշաւանքն ի Հայս» խորագրով (Բանասէր, հանդէս հնախոսական..., Պարիս, 1899, հատոր Ա. էջ 6 – 45):

Երկու հարիւր քսան տարի տեւեց Պարսից տիրապետութիւնը Արմենիայի վրայ, 550էն մինչեւ 330, Մեծն Կիւրոսէն Դարեհ Գ.:

Աքեմենեան Պարսկաստանի ենթակայ երկիրները, ընդ որս նաեւ Հայաստան, մեծ մասամբ աւելի անկախ էին եւ ինքնուրոյն Կիւրոսի եւ Կամբիւսի օրով: Դարեհ Ա.ի գահակալութեան առաջին օրերէն իսկ ապստամբութիւններ ծագած ըլլալով, նոր արքան վերջ տուաւ ապակեզրոնացման դրութեան, ամբողջ պարսկական Պետութիւնը բաժնեց 20 մեծ չրջաններու, որոնց իւրաքանչիւրին վրայ կարգեց սատրապներ (պարսկերէն խշաթրապա, հայերէն՝ աշխարհապահ):

Սատրապներու վերահսկողութեան տակ Հայերը պահեր էին իրենց նախկին որոշ իրաւունքներն ու կապը բնակչութեան հետ:

Աքեմենեան հարստութեան չրջանին Արմէններու եւ Պարսիկներու յարաբերութեանց մասին թանկագին տեղեկութիւններ տուած է Քսենոփոն իր ուրիշ մէկ երկին՝ Անաբասիսի մէջ, որ ծանօթ է Նահանջ Բիւրուց անունով:

Մեծն Աղեքսանդր Ք. Ա. 330ին պարտութեան մատնելով Դարեհ Գ. Թագաւորը, վերջ տուաւ Աքեմենեան կայսրութեան:

Հոկտ· 17, 1971

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԻԼ

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՇԽԱՐՀ

Բարգուշատի Լեռնաշղթան եւ իր պատմական յուշարձանները

Բարգուշատի լեռնաշղթան կը գտնուի Հայաստանի հարաւը՝ Զանգեզուրի մէջ: Երկայնքը 70 քիլոմեթր, լայնքը՝ 15–26, կը ճիւղաւորուի Զանգեզուրի լեռնաշղթայի Այրիսար գագաթ – լեռնահանդոյցէն (3362 մ.) եւ Ողջիի ու Որոտանի հովիտներու միջեւ երկարելով դէպի արեւելք՝ աստիճանաբար կ՛իջնէ, կը վերածուի բլուրներու եւ Աղբրեջանի տափարածութեան մէջ կը ձուլուի մերձարաքսեան հարթավայրի: Հիւսիսային լանջերէն սկիզբ կ՛առնեն Որոտանի Այրի, Լեռնաչէն, Տաթեւ, Քաշունի վտակները, իսկ հարաւային լանջերէն՝ Ողջիի Գեղի, Գիրաթաղ, Աճանան վտակները:

Գիրաթաղի ակունքներու մօտ նոյնա – նուն լեռնանցքով Բարգուշատի լեռնաշղթան կը բաժնուի երկու մասի: Արեւմտեանը աւելի բարձր է (միջին բարձրութիւնը 2800 մ.), գագաթներու գիծը տեղ – տեղ աստամնաւոր եւ սրածայր ցցուածքներով: Հոն կը գտնուին ամէնէն բարձր գագաթները՝ Արամազդ (3392 մ.), Գեղաքար (3343 մ.), Քառակատար (3270 մ.), Երկաթասար (3227 մ.): Աբեւելեան մասի գագաթներն են Տափասարը եւ Սուսանասարը (1300 մ.):

Լեռնաշղթայի ընդերքը հարուստ է ու բազմազան: Յայտնաբերուած են պղինձ, մոլիպտէն, ցրուած ու հազուագիւտ այլ մետաղներ, ալիւմինիումի հումք, ծծումբի հանքաքար, տիաթոմիտ, կրաքարեր, չինանիւթեր: Ծանօթ է նաեւ Սվարանցի երկաթի մեծ հանքավայրը: Կան հանքային աղբիւրներ:

Բարգուշատի լեռնաշղթայի ցած մասերուն մէջ տեղումները քիչ են (տարեկան 300 մ.մ.), ամառը՝ տօթակէզ, ձմեռը՝ մեղմ, առանց մնայուն ձիւնածածկի: Բարձր մասերը տեղումները առատ են (800 մ.մ.), ամառը՝ զով, ձմեռը՝ խիստ: Ձիւնի ծածկոյթը կը տեւէ մօտ վեց ամիս: Բարձունքներուն վրայ կան մարգագետիններ, արօտավայրեր: Բարդուշատի լեռնաշղթայի կարեւոր հարստութիւններէն են միջին բարձրութեան վրայ գտնուող անտառները, ուր կան կաղնիի եւ պիւրեի ծառեր: Կը հանդիպինք նաեւ հաճարի, հացենիի, տանձենիի, խնձորենիի, ընկուզենիի, կեռասենիի, նշենիի եւայլն:

Կենդանիներէն կը հանդիպինք գայլի, աղուէսի, նապաստակի, կատուի, արջի, այծեամի:

Բարգուշատի լեռնաշղթան Մեծ Հայքի Սիւնիք նահանգի կազմն է: Այժմ մտած է Հայաստանի Սիսիանի, Գորիսի եւ Ղափանի վարչական չրջաններու մէջ:

Լեռնաշղթայի հիւսիսային լանջերը, 1600 մեթր բարձրութեան վրայ կը գրաւուի Տաթեւ – Տանձատափի տարաւանդակը, որ չրջապատուած է կարգ մը լեռնագագաթներով: Տարաւանդակի վրայ կը գրաւուի Զանգեզուրի ամէնէն հռչակաւոր յուշարձանը՝ Տաթեւի վանքը (Թ.–ԺԴ. դարեր): Հոն ԺԴ. դարուն գործած է Յովհան Որոտնեցիի համալսարանը: Վանքը ունեցած է հարուստ մատենադարան եւ երգչախումբ: Եղած է գրչութեան կեդրոն: Գլխաւորաբար հոն է, որ Սիւնեաց տան պատմիչ Ստեփանոս Օրբելեան (Ժ.–ԺԱ. դարեր) գրած էր իր «Պատմութիւն նահանգին Սիսական» աշխատութիւնը: Տաթեւի վանքը եղած է նաեւ անառիկ ամրոց մը: Պատերազմներու, թշնամիի ասպատակութիւններու եւ այլ արհաւիրքներու ժամանակ Տաթեւի վանքին մէջ կեդրոնացած են գաւառի այլ վանքերու եւ բնակավայրերու մէջ պահուղ հոգեկան արժէքներն ու գանձերը: Ժողովրդական աւանդութեան մը համաձայն, արաբական արշաւանքներու ժամանակ ժողովուրդը Շաղաթի վանքին հարստութիւններն ու սրբութիւնները կրզպռտուէ փրկելու համար կը պահէ լեռներու մէջ վրան հող լեցնելով մեծ բլուր մը կը գոյացնէ: Թշնամին կը քանդէ վանքը, իսկ գանձերու թաքստոցին տեղը կը մոռցուի: Երբ կը կառուցուի Տաթեւի վանքը, տեղացիները կը փորձեն գտնել Շաղաթի վանքին գանձերը՝ զանոնք նոր վանքը փոխադրելու համար: Սակայն չանքերը ապարդիւն կը մնան: Օր մըն ալ, երբ երկու որսորդներ կը հետապնդեն եղնիկ մը, բլուրի մը վրայ կեն վազելուն եղնիկին ոտքը կը խրի ու կը մնայ հողին մէջ: Որսորդները հասնելով կը նկատեն, որ հողը լեցուած է եւ այն բլուրն է, ուր ժամանակին թաղուած են Շաղաթի գանձերը: Կը հանեն բոլորը եւ կը փոխադրեն Տաթեւ, իսկ բլուրը այնուհետեւ կը կոչուի Եղնիկի բլուր:

Ուրիշ բլուր մըն ալ կայ Տաթեւի վանքի մօտակայ լեռներուն մէջ, քարակոյտ որ հեռուէհետէ կը մեծնայ, քանի որ ամէն անցորդ ճամբայէն քար մը կ՛առնէ ու կը նետէ անոր վրայ: Աւանդութիւնը կ՛ըսէ, թէ հոն թաղուած է եզ մը, որ առանց մարդու ճպռտի մօտակայ քարհանքէն մէկէքով քար կրած է Տաթեւի

(12 – Շար.)

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

– ԷՐՆՍԹ ՖԻՇԸՐ –

Համադրեց՝ ՅԱԿՈԲ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Գ.– ԱՐՈՒԵՍՏԸ ԵՒ ԴՐԱՄԱՏԻՐՈՒԹԻՒՆԸ

Երբեմն ատիկա կը հասկցուի որպէս իրականութեան (առարկայական) մօտեցում: Եւ կամ ոճ մը, մեթոտ մը: Երբեմն Շէյքսփիրի, Հոմերոսի, Միքէլանճելոյի եւ Սոփոկլէսի գործերը կը նկատուին իրապաշտ: Կամ Կորքիի, Սեզանի, Մանէի, Թոլսթոյի մեթոտը կը նկատուին իրապաշտ: Ինչ որ առարկայական իրականութիւն է կը հասկցուի որպէս նիւթ որուն գոյութիւնը անկախ է մարդու դիտակցութենէն: Արուեստագէտը ստեղծագործական աշխատանքին մէջ կը մտնէ իր ամբողջ զգայումներով, մըտքով: Իրականութիւնը հոս «ենթակային» եւ «առարկայականին» գումարն է: Արուեստի գործ մը իրականին եւ երեւակայութեան միութիւնն է: Շէյքսփիրի, Քաֆքայի, Սէրվանթէսի տիպարները մինչեւ այսօր իրական են: Եթէ իրապաշտութիւնը որպէս առարկայական մօտեցումի հարց առնենք այդ պարագային բոլոր արուեստները (բացի վերացական – նէն) իրապաշտ են: Ինչ կը վերաբերի մեթոտոլոճիք մօտեցումին իրապաշտութիւնը այս պարագային պէտք է նկատուի արուեստի ճիւղ մը որ կ՛անցնի որոշ ընկերային զարգացումէ մը այս պարագային քաղքենիացած ընկերութեան յատուկ: Տակաւին կայ քննադատական իրապաշտութիւնը (քննադատութիւնը որպէս մօտեցում, իրապաշտութիւնը որպէս մեթոտ) որ ընդհանուր առմամբ կարելի է ամփոփել որպէս քննադատութիւն երկիծական եւ նիհիլիստական մօտեցում մը ընկերութեան (մեկնելով Պալզաքի, Սթէնտալի, Տիքընզի, Իպսէնի գործերէն):

Ընկերվարական իրապաշտութիւն ըմբռնումը առաջին անգամ կ՛առաջադրուի Մաքսիմ Կորքի կողմէ որ ապագային կ՛որդեգրուի մարքսիստ տեսաբաններու կողմէ: Էրնսթ Ֆիշըր կը նախընտրէ գործածել ընկերավարական արուեստ հասկացողութիւնը նկատի ունենալով որ ընկերվարական իրապաշտութիւնը հասկացողութիւնը կը խեղաթիւրուի եւ այդ պիտակին տակ քարոզչական նպատակներու ծառայող պաստառներ, վէպեր, բանաստեղծութիւններ, թատերգութիւններ եւ պատմական – ակադեմական գործեր կ՛իմէալականացուին: Ընկերվարական արուեստը կ՛ենթադրէ արուեստագէտին համաձայնութիւնը բանուոր դասակարգի եւ առաջացող ընկերվարական աշխարհի նպատակներուն: Տարբեր կեցուածքներ ունեցող մարքսիստ տեսաբաններ կը վիճին գեղագիտական տեսական այս հարցերու շուրջ:

Ընկերվարական երկիրներու արուեստագէտներուն մօտ կը չեշտուի այն ճըշտումը թէ արուեստի գործեր հրովարտակներով չեն ստեղծուիր «նոր արուեստը չի ծնիր վարդապետութիւններէ այլ գործերէ: Աբիստոտէլ չնախորդեց Հոմերոսը, Հեսիոդը, Ասխելիոսը եւ Սոփոկլէսը, այլ իր գեղագիտական տեսութիւնները եղրակացուց անոնցմէ»: Ընկերվարական իրապաշտութեան ըմբռնումէն անդին թէ որպէս մեթոտ թէ որպէս ոճ այսօր հարց կը դրուի· որո՞ւ ոճը եւ մեթոտը· Կորքիին, Պրեխթին, Էլիւարի, Արագոնի, Օքէյչիին: Ասոնց իւրաքանչիւրին ոճը եւ մեթոտը տարբեր են եւ սակայն անոնք կը նոյնանան ընկերվարական աշխարհահայեացքին հետ, ընկերվարական ընկերութեան ընդունելուն՝ եւ ամբողջ հակասական զարգացումին մէջ: Իւրական չէ սակայն ընկերվարական հաւատքներ ունենալ եւ հաւատալ ընկերվարութեան յաղթանակին այլ «անհրաժեշտ է ներկայացնել փոփոխութեան մը անցման չրջանի ձեւերը իրենց բոլոր հակասութիւններով»: Ընկերվարական արուեստագէտը կը հաւատայ մարդուն անսահման կարողականութեան: Կը հաւատայ առողջ ընկերութեան մը բայց ոչ երկրային դրախտի մը որովհետեւ հիմնականը տիալէքթիք հակասութիւններու զարգացումն է: «Եւ ընկերութեան մէջեւ հակադրութիւնը երբեք ներդաշնակ չէ, ատիկա կը խախտի ապա նորէն միանալու համար եւ այսպէս չարունակաբար:

վանքի հինարարութեան համար:

Տաթեւի վանքէն ոչ հեռու ձոր մը յանկարծ կը լեցուի բամպակի նման ճերմակ ու փափուկ ամպի քուլաներով, որուն համար ալ ձորը կը կոչուի Բամպակի ձոր:

Տաթեւի վանքը փլած է 1931ի երկրաշարժէն: Վերջին տարիները մասնակի նորոգութիւններ կատարուած են: Կը նախատեսուի վանքը վերականգնել ամբողջովին:

Տաթեւ – Տանճատափի տարաւանդին մէջ, Որոտանի եւ Տաթեւ վտակի միացման վայրը յառաջացած լեզուակին վրայ, այգիներով շրջապատուած պեղեցիկ ու անմոռանալի տեղ մը կը դանուի Մեծ կամ Հարանց անապատը, որ հիմնուած է ԺԱ.-ԺԳ. դարերուն: Պատմիչ Առաքել Դաւրիժեցիի վկայութեամբ՝ երկրաշարժի հետեւանքով անապատը կործանած է՝ սահելով Որոտանի կիրճը: Փոխանակ ժէ. դարուն կառուցուած է նորը, որուն գլխաւոր շինութիւնը սրբատաշ քարէ քառասիւն եւ կամարազարդ եկեղեցին է, որ գաւիթ մը ունի: Շրջապատուած է աշտարակաւոր լայն պարիսպներով եւ կանգուն է մինչեւ այսօր:

Բարդուշատի լեռնաշղթայի հիւսիս – արեւմտեան լեռնաթագուկներէն մէկուն ստորոտը կը դանուին Ս. Մինաս եկեղեցին եւ Բղենո Նորավանքը: Վերջինս կը դանուի անտառապատ կիրճերով շրջապատուած եռանկիւնաձեւ դարաւանդի մը վրայ: Ասիկա Մաթէոս Օրբելեանի յիշատակած երեք Նորավանքերէն մէկն է՝ Միւնիքի Բղէն գաւառինը: Պատմիչի վկայութեամբ, վանքը կառուցուած է 936 - 1062 թուականներուն: Միջնադարեան Սիւնիքի հռչակաւոր վանքերէն եղած է, ուր ընդօրինակուած եւ ծաղկած են ձեռագիրներ: Ցետագային քանդուած ու մոռցուած է: Ակսել Բակունց զայն յայտնաբերած է 1932ին: Վերջին տարիները հոն մասնակի պեղումներ եւ վերահաստատման աշխատանքներ կատարուած են: Հայկական ճարտարապետութեան ուշագրաւ յուշարձաններէն է գլխաւոր եկեղեցին՝ չնորհիւ իր յատակագիծի ինքնատիպ յօրինուածքի եւ, մանաւանդ, հարուստ բարձրաքանդակներու, որոնք ոճական առումով սերտօրէն կապուած են Տաթեւի որմնանկարչութեան եւ մանրանկարչութեան դպրոցին հետ:

Լեռնաշղթայի հարաւ–արեւմտեան լանջին՝ Արծուանիստ գիւղին մօտ, կը գտնուին կարմրավանքի եկեղեցին, Ագռաւի տապան եւ Ճգնաւորի մատուռ կոչուող միջնադարեան կառոյցները, ինչպէս նաեւ շրջակայ ամբողջ աւերակները: Վերջին պեղումներու ընթացքին գտնուած են հեթանոսական գուառաններու պրոնզէ արձանիկներ (Ն. Ք. 4–1 դարեր), որոնք ալ ձեռքին ունին չան, իսկ գլխուն՝ եղջիւրներ եւ աքաղաղի կատար կրող գլխարկներ, որոնք եղած են կենդանիներու պաշտամունքի խորհրդանիշներ:

Արծուանիկէն արեւելք՝ բարձր սարահարթի վրայ կը գտնուի Երիցավանքը (Ե. դար), որուն գլխաւոր կառուցումները կը վերաբերին ԺԱ. դարուն: Ճարտարապետական եզակի արժէք մըն է կիսամշակ պազատէ կառուցուած, միանաւ թաղածածկ սրահ ունեցող Ս. Նախավկայ եկեղեցին: Պաշտպանութեան նպատակ – ներով եկեղեցին յետագային առնուած է կրկնակ պատերու մէջ՝ վերածուելով ամրոցի: Պահպանուած են եկեղեցւոյ կից սականգուն պատերը, ինչպէս նաեւ պարիսպներու եւ մատուռներու աւերակները:

Լեռնաշղթայի հիւսիս – արեւմտեան բազուկներէն մէկուն ծայրը, Որոտանի ալեխնեայ դարաւանդին վրայ, վազուզի գիւղի եւ Որոտնավանքին դիմաց կը գտնուին Որոտնաբերդի աւերակները (Դ. դար)՝ շրջապատուած գահավէժ ժայռերով: Աւելի բարձր վայրին մէջ գտնուած է միջնաբերդը: Մեծ եղած է այս բերդին դերը յատկապէս Ժ.–ԺԲ. դարերուն, երբ Սիւնիքի թագաւորութեան հիւսիսային սահմանապահ ամէնէն ա-

ԵՐՈՒԱՆԴ ՀԻՒՍԻՍԵԱՆԻ
ՄԱՀՈՒԱՆ ՏԱՐԵԼԻՑԸ

—o—

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՄԻԼԱՆՈՑԻ Ս. ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՄԱՆԿՈՒՆՔ ԵԿԵՂԵՑԻԻՆ ՄԷՋ

50·000 ՏՈԼԱՐԻ ՆՈՐ ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԻ – ԹԻՒՆ ՄԸ ՈՂԲԱՑԵԱԼԻՆ ՀԱՐԱՋԱՏՆԵՐՈՒՆ ԿՈՂՄԷ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏԸ.— Ազգ. բարերար, Հ. Բ. Ը. Միութեան նախկին փոխ–նախագահ, Միութեան Զուիցերական Իրաւավիճակով Ընկերակցութեան պատուոյ նախագահ ողբ. Երուանդ Հիւսիսեանի մահուան՝ 1979 Փետր. 20, տարելիցին առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն մատուցուեցաւ Միլանոյի Ս. Քառասուն Մանկունք Հայաստանեայց եկեղեցիին մէջ, Կիրակի, Մարտ 2, յաւարտ պատարագի, ի ներկայութեան Միլանոյի հայ գաղութէն սուգ բազմութեան մը, իտալիոյ զանազան քաղաքներէն ներկայացուցչական հայ դէմքերու, Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութեան ներկայացուցիչ Հ. Վարդան Քէշիշեանի՝ Տեսուչ Մուրատ – Ռափայէլեան վարժարանին, իտալացի անձնաւորութիւններու, եւ յատկապէս այդ առթիւ Զուիցերիայէն Միլանս ժամանած Սրա Ջամքէրթէնի՝ պատուակալ վարիչ – պատուիրակ Հ. Բ. Ը. Մ.ի Զուիցերականին եւ Մէթր Շաւարշ Սեւյօնքեանի՝ Միութեան Եւրոպայի իրաւական խորհրդական:

Ցուզիչ արարողութենէն յետոյ՝ որու ընթացքին եկեղեցիին երկսեռ երգչախումբը տպաւորիչ դաշն երգեցողութեամբ պատուեց ողբացեալին յիշատակը, գաղութին սիրուած հոգեւոր հովիւը՝ Սարգիս Քհնյ. Սարգիսեան՝ ամփոփ ու խմաստալից խօսքերով ոգեկոչեց Ը. Հիւսիսեանը՝ վեր հանելով անոր բազմապիսի նիւթական եւ բարոյական թանկագին ժառանգութիւնները ազգին, հատատարիմ հոգատարութիւնը հանդէպ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի եւ Մայր հայրենիքին եւ կարեւոր դերը զոր ունեցած է նաեւ Հ. Բ. Ը. Միութեան ծոցին մէջ:

Այս առթիւ եւս բազմաթիւ սրտակցական հեռագիրներ հասած էին ողբացեալին հարազատներուն, ի մասնաւորի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսէն եւ Հ. Բ. Ը. Միութեան ցկեանս նախագահ Պ. Ալեք Մանուկեանի կողմէ:

×

ԵՐՈՒԱՆԴ ՀԻՒՍԻՍԵԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Տիկ. Մաթի եւ Զաւէն Մնտիկեան իրենց անմոռանալի հայրիկին՝ Ը. Հիւսիսեանի մահուան տարելիցին առթիւ՝ անգամ մը եւս ժխթը ունեցած են նուիրելու 50·000 տոլար ի նպաստ ազգօգուտ ձեռնարկներու՝ Հ. Բ. Ը. Միութեան Զուիցերական Իրաւավիճակով Ընկերակցութեան, Լոզան:

Այս նոր նուիրատուութեամբ՝ որ կուգայ աւելնալ ողբացեալին մահուան առթիւ իրենց տրամադրած 125·000 տոլարին վրայ, երուանդ Հիւսիսեան Հիմնադրամը՝ Հ. Բ. Ը. Միութեան մօտ, կը բարձրանայ 300·000 տոլարի՝ անձեռնմխելի դրամագլուխ որուն տոկոսներէն ամէն տարի կոչուած են օգտուելու ի մասնաւորի Պէյրութի Երուանդ Հիւսիսեան Հայագիտական Հիմնարկը, Երեւանի Մաշտոց Մատենադարանը, ազգօգուտ ա – շակերտները՝ իրենց կրթական կարիքներուն համար ու այլ ազգասիրական նպատակներ:

Ցոյժ գնահատելի է որ Ը. Հիւսիսեանի հարազատները կը շարունակեն հաւատարիմ մնալ մեծ ողբացեալին ազգասիրական ոգիին ու գործին:

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

Ա Ն Ո Ն Ց
ԱՆԹԱՌԱՄ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Գարուն է: Բնութիւնն ամբողջ արթընցեր է ձմեռնային խոր քունէն: Լեռ ու դաշտ, ծառ ու ծաղիկ կանանչ են հագեր:

Չեմ գիտեր ինչո՞ւ յանկարծ մտովին ետ կ'երթամ որոնելու համար զազափարի այն երկու տանեակ ընկերները, որոնք, աւա՛ղ, ընդմիշտ հեռացեր են մեզմէ· այն սիրելի էմքերը՝ որոնց հետ միասին քալեցինք կողք – կողքի ուրախութեան եւ տրտմութեան օրերուն, արհամարհելով – լով ամէն տեսակ դժուարութիւններ, յանուն որքազան գաղափարի մը, որ մխա եւ ոսկոր դարձեր էր մեր մէջ, անոր իրականացման ի խնդիր:

Սակայն ի զուր է փնտռտուքս: Անոնք չկան: Ո՞ր մէկը յիշել այն ընկերներէն, որոնք այն օրերուն, մէկ կողմէ օրուան ապրուստի դաժան հոգը իրենց ուսերուն, միւս կողմէ ամէն քայլափոխի ոտտոտ օտարականի մակդիրն էր որ կը չպրտուէր իրենց երեսին: « Հայմաթլոսներ » էինք, ի՞նչ կրնայինք ընել:

Գաղափարական եւ պատուական այդ ընկերները, ամբողջ 40 – 50 տարիներ, իրենց ազգային եւ կուսակցական պարտականութեանց եռեւէն վազեցին եւ մեր գաղութին մէջ ազգային կեանքը աշխուժացուցին ու ոգի ներմուծեցին: Անոնք երբեք կանգ չառին նիւթական եւ բարոյական զոհողութիւններու առջեւ, երբ խնդիրը կապ ունէր մեր ազգային կեանքին հետ:

Ի՛նչ դժուարութիւններու եւ խնդիրներու հանդիպեցան անոնք ազգային կամ կուսակցական հանդիսութիւններու կազմակերպման ընթացքին: Ընկերական ի՛նչ դեղեցիկ մթնոլորտ մը ստեղծեր էին անոնք իրենց չուրջ՝ Հ. Ց. Դ.ի հովանիին ներքեւ:

Այդ ընկերները եկած էին Տարօնէն, Մոփաց աշխարհէն, Պարտիզակէն, Մեծ Նոր Գիւղէն, Սեբաստիայէն եւ հայաչատ ուրիշ քաղաքներէն:

Ի՛նչ երանելի օրեր էին· որքա՜ն եռանդ ու պարտաճանաչութիւն կար իւրաքան – չիւրի սրտին խորքը, երբ ընկերական ժողովներու որոշումով կը պատրաստուէինք այս կամ այն տօնը նշելու՝ Փետր· 18, Ապրիլ 24, Մայիս 28, Խանասորի արշաւանք, Դաշնակցութեան օր: Այս վերջինը կանոնաւոր կերպով կը տօնէինք ամէն Հոկտեմբերին:

Սակայն, սիրելի եւ գաղափարակից ընկերներ, երբ այսօր յետադարձ ակնարկ մը նետենք անցեալի այն օրերուն վրայ, ձեր բացակայութիւնը միշտ զգալի է: Թող այս ցերուցան տողերը փունջ մը ծաղիկ ըլլան գարնան գարթօնքին հետ ու դուք հանդիսատ ննջեցէք անդէնականին մէջ, որովհետեւ ձեր պաշտած խոհէմը երբեք պիտի չմեռնի: Գաղափարական ձեր մաքուր եւ զոհաբերող ոգին թող անպակաս ըլլայ նորահաս սերունդի սերտերուն մէջ:

ՀԻՒՍԷՑՆԻԿՑԻ

ՍՊԻՏԱԿ ՁԻԱՒՈՐԸ

= ՀԱՄԱՍՏԵՂ =

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ՀԱՆՁԻ ՄՈՒՍԱՑԻ ԳԻՒՂԸ

Յաջորդ օրը Մարտիկ իր այծերը բերաւ լանջը տարաւ: Իրմէ բոլորովին անկախ, կարծես անծանօթ մտերմութիւն մը տեսաւ մեզուին ու արեւին միջեւ: Ուշադրութէ այդ աշխարհին մէջ, ծանրութու չարժումը այլեւս իրեն համար զաղտնիք մը չէր, ոչ ալ թռչունի թռիչքը:

Այդ առաւօտ առաջին անգամ ըլլալով նկատեց, որ հօրաքոյրը առանց ակռաի էր, շրթունքները դէպի ներս ծռած: Մարտիկ այդ առաւօտ այդպէս արթընցած էր, խորդ զաւակի մը պէս: Զգիտես, ինչպէ՞ս Չէյնապի կորուստին հետ զգաց տնեցը իր մօր կորուստին: Անտարակոյս չունէր իր մայրը պեղեցիկ եղած էր, Չէյնապին պիծերով:

Այդ օրը կարծես օտար էին այն ճամբաները, ուր իր մանկութիւնն անցած էր: Գիւղը, եկեղեցին, ջրաղացները, առուի եզերքը մանուկներու չինած փոքրիկ տուներու երեւոյթն ունէին: Այդ բոլորին մէջ կը զգար իր վիշտը ուղեղի պէս ծանրը:

Մարտիկ իր այծերը բերդի լանջին վրայ չպահեց երկար: Քէչէն ուսերուն, այծերն իր եռեւէն ձգած՝ նորէն Ղամիշլուի լեռները գնաց՝ զգալու Չէյնապը հովին ու ապառաժներու մէջ:

Իր սրինգի կտորները այնտեղ էին, ապառաժին վրայ սրտի մը պէս փշրուած: Հովին մէջ կար միջօրէի տաքութիւն մը: Աւեղի նման երկար լազուարթ թեւերով թիթեռներ առուի եղէգներուն կը մօտենային ու կը հեռանային: Վայրի ածանիի մը գիակին չուրջ բոլորակ դարձող, կարծես պղինձէ չինուած պիծակի մը ձայնը ամբողջ հովիտն էր բռնած: Տաք քարերու վրայ, իրենց ճերմակ փուերը արեւին տակ, գունաւոր մողէզներու չարժունութիւնն ու գորտի մը ձայնը կային:

Մարտիկ առաջին անգամ ըլլալով սոսկաց ամայութենէն, գաշտերու մէջ յանկարծակի իջած աշունի դեղնութեան մը պէս: Ան հովիտէն հեռացեր էր Գարուն մը իր չէն գունագեղութեամբ – Չէյնապը «կար ու չկար» հէքեաթի մը նման:

Անտարակոյս չունէր՝ Քօմոն իր աչքերուն մէջ պահած էր Չէյնապէն բան մը, այնպէս, ինչպէս կը պահէ անցնող լուսընկաներուն ձեւերը: Մարտիկ, Քօմոն իր մօտ կանչեց, ծանր ձեռքը անոր գլխուն վրայ դրաւ ու չոյեց: Իր սիրոյ այդքան յանկարծակի գուրգուրանքէն Քօմոն չատ բան չէր հասկնար, միայն գիտէր որ Չէյնապն ու չնիկը կորսուած էին, որոնց հետ լաւ բարեկամներ դարձած էր: Ան նոյնիսկ միջոցը կը հատուբաար, կը փնտռէր: Գնաց մինչեւ անտառին եզերքը, քանի մը հալոց ձգեց ու ետ վերադարձաւ ոաքին վրայ կաղալով:

Մարտիկ իր այծերով հովիտէն վեր ելաւ, փնտռեց այն առասպելական ծեր – նաուիկ ամրութիւնը եղած է Հայաստան ներխուժած սելճուք – Թրքական նուա – ճողներու ճամբուն վրայ եւ ի վերջոյ գրաւուած է 1104ին: ԺԹ. դարուն բերդը գրաւած է Զաքարեան, այնուհետեւ Օրբելեան իշխաններու սեփականութիւնը: Վերջնապէս քանդուած է ԺԸ. դարուն:

Բարդուշատի լեռնաշղթայի լանջերը գտնուող միջնադարեան ճարտարապետական յուշարձաններէն են նաեւ հռչակաւոր Բաղաբերդի աւերակները (Դ. դար), Հարժիսի քարաւանատունը (1319), Ցաքուտի եկեղեցին (Ժ. դար), Դարբաս գիւղի Աստուածածին եւ Ս. Ստեփանոս, Լոր գիւղի Ս. Գէորգ (1666) եւ Շառիի Ս. Յովհաննէս (ԺԴ. դար) եկեղեցիները: Լոր գիւղին մօտ կը գտնուի նաեւ Սալիտակ խաչ յուշարձան – մատուռը: Ըստ աւանդութեան, հոն թաղուած է Հայոց Լօրիկ իշխանը, որ զոհ գացած է Թշնամիի դէմ հերոսաբար կռուելուատեն: Իր անունով ալ գիւղը կը կոչուի Լոր:

(43 – Շար·)

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՆԵՐՈՒ ԵՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ

ԱԶՆԻՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

« Յառաջ »ի վարչութիւնը հակառակ իր ծանրաբեռնուած վիճակին, առանձ – նած է նաեւ (ի ծառայութիւն՝ նուիրատուներուն եւ ի չահ՝ բարեսիրական հաստատութեանց) նուէրներու փոխանցման յաւելեալ աշխատանքը: Հարկ է սակայն, որ նուիրատուները ալ հաշուական բարդութիւններ չստեղծեն « Յառաջ »ի եւ իրենց կատարած նուէրները, երբ անձամբ չեն յանձներ, այլ էֆքով կը ղրկեն, բարեհաճին այդ էֆքերը չարապրել խընդրոյ առարկայ միութեան կամ հաստատութեան անունով եւ ոչ երբեք՝ « Յառաջ »ի: Ջերմապէս կը խնդրուի մանաւանդ չօգտագործել « Յառաջ »ի չէք – փոսթալի թիւը:

×

Միութիւններն ու կազմակերպութիւն – ները պարտին ղրկել միայն ու միայն իրենց ի նպաստ եղած նուէրներու ցանկերը եւ ոչ նաեւ ուրիշներու, ինչ որ թիւրիմացութիւն, չփոթութիւն եւ կրնու – թիւն կը ստեղծէ:

×

Միութիւններէ եւ կազմակերպութիւն – ներէ կը խնդրուի չնորհակալիքներու ցանկերը ղրկել յաճախ եւ կարճ եւ ոչ թէ քանի մը ամիսը անգամ մը երկարապատում ցանկեր:

Վերջապէս նուիրատուներու անուննե– րը ղրկել ճշդրիտ, յստակ եւ ընթեռնլի, այլապէս վարչութիւնս կը ստիպուի չհրատարակել:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՄԲ
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ «ՅԱՌԱՋ»ի

ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ

ԵՐԳԱՀԱՆՈՒՄԲԻ
ՀԱՄԵՐԳԸ ՅԵՏԱՁԳՈՒԱԾ Է
ՅՆՈՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ

Սիփան–Կոմիտաս երգչախումբին վարչութիւնը կը հաղորդէ որ իր համերգը յետաձգուած է ցնոր տնօրինութիւն (տե– ղի չունենար Մարտ 29ին ինչպէս յայտարարուեցաւ նախապէս):

UGAB - JEUNE

Jeudi 27 Mars à 20 heures

SOIREE CINE - CLUB

au Centre Culturel Alex Manoogian
118, Rue de Courcelles, Paris 17e
Projection du film d'Elia Kazan

"AMERICA, AMERICA"

(1963)
Version intégrale et originale
sous-titrée en français
Musique : Manos HADJIDAKIS

« *Fuyant les massacres turcs du début du XXe siècle, un Grec et un Arménien rêvent de l'Amérique* ».

Ս· ՅՈՎՀ· ՄԿՐՏԻՉ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ
ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ ՍՏԱՑՈՒԱԾ
ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Ե· ՅԱՆԿ (Բ· մաս)

Տէր եւ Տիկ· Կարապետ Լսայեան Տիկին Երանուհի Մամիկոնեանի մահուան առթիւ, Տէր եւ Տիկ· Պարգեւ Թաթար – եան 200ական ֆր·, Թորգոմ Պասմաճեան 150, Տիկ· Խոկուհի Տոլմաճեան 150, այր Տիկ· Սիրվարդ Պալեան, Պօղոս Թո– րոսեան, Տէր եւ Տիկ· Փօլ Պարկիրճեան, Օր· Հերմին Պարկիրճեան, Արմենակ Ա– րապեան, Տէր եւ Տիկ· Աւետիս եւ Սոնա Պահչէճեան, Կարապետ Պահչէճեան, Տիկին Զէօրէքճեան, Տիկին Արեգնազ Քէպէլեան, Տէր եւ Տիկին Արմէն Քէչիչեան 100ական, Տիկ· Մարգարիտ Սուրէնեան, Տէր եւ Տիկ· Կ· Առաքել – եան, Տիկ· Խոժէնի Հանէչրեան 50ական, Տիկ· Տիրուհի Ինքապապեան 30:

Գումար 40855: Նախորդ 4 ցանկերու գու– մար 188·010, Ե· ցանկի գումար 40·855, ընդհ· գումար 228·865 ֆր:

ԾԱՂԿԱԶԱՐԴ

Ս· ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Շաբաթ, Մարտ 29, Յիշատակ յարու– թեանն Ղազարու: Ժամը 16ին կիրակնա– մուտի ժամերգութիւն, որու ընթացքին խորանին վարադոյրը կը բացուի:

Կիրակի, Մարտ 30, Ծաղկազարդ: Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը 8·30ին, բացմաձայն պատարագ ժամը 10ին· կը պատարագէ Գ·Ի·Տ ԵՊՍ· ՆԱԳԱՇԵԱՆ Դռնբացէք ժամը 16ին:

×

ՍԻՆ ԺԵՌՄԻ Ս· ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ

Կիրակի առաւօտ ժամերգութիւն ժամը 8·30ին, պատարագ՝ 10ին, դռնբացէք ժամը 17·30ին:

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ

Հայ երիտասարդ մը, որ աշխատանքի իրաւունք ունի քուռիէօրի գործ կը փնտռէ:

Հեռաձայնել՝ ՆՇԱՆ ՊՈՒՐՍԱԼԸՕՂԼՈՒ
376·06·90

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ալֆորվիլի Ս· Պօղոս–Պետրոս եկեղե– ցւոյ օծման յիսնամեակը՝ կիրակի, Մայիս 11:

DIMANCHE 30 MARS DE 17 A 24 H.
Dans les salon de l'HOTEL GEORGE V, 31, Avenue George V, Paris 8e

Grand Bal Annuel

J A F
Animé par BERNARD DEDEDJIAN et son orchestre
avec la participation artistique du duo « HARTAR »
Réservation des tables : 606.2751 — 208.76.49 (les mardis soirs)

L'UNION CULTURELLE FRANÇAISE DES ARMENIENS DE FRANCE
CONFERENCE - DEBAT

l'eglise apostolique ARMENIENNE

Samedi 29 Mars à 21 heures, Contre Culturel JAF, 65, Allées Léon Gambetta — 13001 Marseille
Conférenciers :
Mgr. AGOP VARTANIAN
Dr. ALBERT KHAZINEDJIAN

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄԱՐՍԷԼ·— Վասպուրականի յաղթա– կան հերոսամարտի ոտնակատարութեան 65րդ տարեդարձը Ապրիլ 13ին, Մշա– կոյթի Տան « Վասպուրական » սրահին մէջ ժամը 13ին ճաշով:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Սեբաստիոյ Դաւթայի Հայր· Միու – թեան վարչութիւնը իր բոլոր անդամ եւ անդամուհիներու կողմէ խորին ցաւակ – ցութիւններ կը յայտնէ Տէր եւ Տիկ· Յա– րութիւն եւ Նուարդ Դարբինեանի, իրենց զաւկին՝ Հռիփսիմէի մահուան առթիւ:

Սոյն տխուր առթիւ Մարսէյլէն չնոր– հակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկ· Մարգար Ծերուկեանէ 50 ֆր·:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆ

Կապ· Խաչի Շրջ· վարչութիւնը կը յայտնէ թէ՝ օդափոխութեան կայանի արձանագրութիւնները սկսած են եւ կը փակուին Մայիս 1ին: Դիմել տեղւոյն մանուճիւղերու եւ կամ Շրջ· Վարչու – թեան գրասենեակը՝ 17 Ռիւ Պլէօ, Փարիզ

×

Դպրոցական արձակուրդներու պատ– ճառաւ Յուլիս ամսուան մեկնումները կ'ըլլան տարբեր թուականներու:

Փարիզ·— Մեկնում Յուլիս 5ին եւ վե– րադարձ Օգոստ· 2ին:

Լիոն եւ Մարսէյլ·— Մեկնում Յուլիս 12ին, վերադարձ Օգոստ· 2ին:

Օգոստոսի արձակուրդ բոլոր չրջան – ները միասին Օգոստոս 3էն մինչեւ 30:

×

Կապ· Խաչի Շրջ· Վարչութեան գրա – սենեակը՝ Փարիզի Մշակոյթի Տունը՝
17, Ռիւ Պլէօ, Փարիզ 9րդ
բաց է ամէն Շորեքշաբթի ժամը 15էն 18:

Պատուոյ նախագահութեամբ՝ ՆԱՓՈԼԷՈՆ ՊԻՒԼԼԻՒՔԵԱՆի
Ատենապետ Հ· Բ· Ը· Միութեան Ֆրանսայի Շրջ· Յանձնաժողովին
Նախագահութեամբ՝ ՆՈՒՐՀԱՆ ՓՐԻՆԿԵԱՆի
Պատուոյ նախագահ Հ· Բ· Ը·Մ·ի Ֆրանսայի Շրջ· Յանձնաժողովին

Journées du Centre Culturel Alex Manoogian

Կազմակերպուած Փարիզի Մանաժողովին, Տիկնանց եւ Երիտասարդաց մարմիններուն կողմէ
ի նպաստ իրենց մշակութային գործունէութեան
Շաբաթ, 29 եւ կիրակի 30 Մարտ ժամը 11էն 20

STAND DIVERS : Livres et disques arméniens, peintures, linge de maison, photos, cadeaux souvenirs, articles ménagers, jeux éducatifs, alimentation, bijouterie, brocante, etc.

Ձոխ պիւֆէ — հաճելի ժամանց

ԿԻՍՕՐՈՒԱՆ ՃԱՇ՝ ժամը 12·30էն սկսեալ
Հայկ· կերակուրներ յատկապէս պատրաստուած Տիկնանց Յանձնախումբի անդամուհիներուն կողմէ

Centre Culturel Alex Manoogian 118, Rue de Courcelles, Paris 17e

U.G.A.B. — VALENCE

CONFERENCE

par le Prof. Gérard DEDEYAN
Maître-Assistant
à l'Université de Montpellier
sur le thème :
LES ARMENIENS EN CAPPADOCE AU MOYEN AGE
Le Samedi 29 Mars à 21 heures
à la salle HUSSISSIAN de l'UGAB
6, Rue Faventines — Valence
Entrée libre

TRANSTOURS

organise plusieurs voyages à Erévan avec divers programmes

14 jours à Erévan - 2 jours à Moscou

TOUS LES VOYAGES PAR AVION — HOTEL 1ere CLASSE — PENSION COMPLETE

prix du premier voyage: 3.300 F

	départ :	*retour :*
1er voyage —	18 AVRIL	3 MAI
2e voyage —	11 JUIN	26 JUIN
3e voyage —	28 JUIN	12 Juillet
	3 jours à Léningrad, 1 jour à Moscou, 12 jours à Erévan	
4e voyage —	6 AOUT	21AOUT
5e voyage —	13 SEPTEMBRE	28 SEPTEMBRE
6e voyage —	1er OCTOBRE	16 OCTOBRE

DIRECT DE MARSEILLE

1er voyage —	du 11 au 25 AOUT
2e voyage —	du 8 au 22 SEPTEMBRE
3e voyage —	du 6 au 20 OCTOBRE

du 18 avril au 10 mai

DEPART DE TOULON
à bord du « Chota Roustavelli »

Croisière en mer Noire - 1er Mai à Erévan

23 JOURS DONT UNE SEMAINE A EREVAN
en cabine 4 personnes

3.900 F

(*pension complète et séjour à Erévan compris*)

TRANSTOURS, 25 Rue d'Argenteuil, 75001 Paris — Tél. : 261-58-28
ուր կարելի է ներկայանալ ամէն Շորեքշաբթի և Ուրբաթ կէսօրէ ետք ժամը 15էն 18
Մարսէյլ՝ *դիմել Զ· Ալիքսանեանի*
11, Rue du Bassin — SAINT-JULIEN. Tél. : 93-04-90 et (42) 83-31-55
Վալանս՝ *դիմել Ն· Գասպարեանի* —Ալֆորվիլ՝ *դիմել Յ· Պօյաճեանի*

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սէն Լուի Ս· Գէորգ եկեղեց· Թաղա – կանութիւնը չնորհակալութեամբ ստա – ցած է հետեւեալ նուէրները·—

Գէորգ Գէրէքեանի Թաղման առթիւ՝ Սարգիս Ճերանեան եւ զաւակները (Վա – լանս) 300 ֆր·, Գէրէքեան ընտ· 250, Մօզպուրեան ընտ·, Յարութիւն Մօզ – պուրեան, Մխէյլ Մոմոն, Թապա եւ Թաչս ընտ·, Օհանեան ընտ· (Վալանս) 100ական, Տիկ· Ա· Պէյլէրեանի հոգե – հանգստեան առթիւ՝ Սարգիս Պէյլէրեան 150, Տէր եւ Տիկ· Յակոբ Քէչէճեան 30 եւ 15 դպրոցին, Տէր եւ Տիկ· Քէչիճեան Ք· 15, Տէր եւ Տիկ· Սալեռնօ 30 ֆր·:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ· Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը չը– նորհակալութեամբ ստացած է Բարեկեն– դանի խրախճանքի առթիւ հետեւեալ նուէրները·— Տէր եւ Տիկ· Ռուպէր Գա– պարեանց 1000 ֆ·, երկու դաշնակցական ընկերներ 500ական, Տէր եւ Տիկ· Կարապետ Յակոբեան, Պր Փաթրիք Ճօլոլեան, Տոքթ· Ժ· Յովսէփեան 500ական, Տիկին Իփգրանեան 200, Տէր եւ Տիկին Սա – րոյեան 100 ֆր·:

×

Ամուսիւլի Վարագայ Ս· Խաչ եկեղեց– ւոյ Հոգաբարձութիւնը չնորհակալու – թեամբ ստացաւ 200 ֆր· Սիրարփի Սար– գիսեանի մահուան առթիւ Պ· Պ· Վար– դան եւ Լեւոն Մանկասարեաններէ:

Imprimé sur les Presses
du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՄԱՐՏ
27
JEUDI
27 MARS
1980

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Արտասահման : Տար. 300 Ֆ. - Հատը : 2 Ֆ.
Ֆրանսա : Տար. 260 Ֆ. - Վեցամսեայ : 140 Ֆ.

55րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.611

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

55e ANNÉE — No 14.611

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՄով

ԹՈՒՐՔԻԱ. Երեքշաբթի, Մարտ 25ին ալ նախագահ չգտաւ Ըստ երեւոյթին ոչ մէկ Թուրք տրամադիր է Հանրապետութեան գլուխն այնելու երկրին այսքան ապահապալի վիճակին մէջ: Ընդհանրապէս հակառակն է, որ կը պատահի եւ նման պարագաներու թեկնածուները իրար կը հրմշտկեն:

ՍԹՐԱՋՊՈՒՐԿԻ մէջ, Ֆրանսացի դիւղացիները, երկրին ամէն կողմէն եկած, ցոյցեր ըրին Խորհրդարանին առջեւ մինչ ներսը՝ Ֆրանսացի եւ անգլիացի լեզուներ խօսեր կը փոխանակէին: Անգլիացի խորհրդարանական մը կը մեղադրէր Շիրաքը իբրեւ «առաջին պատասխանատուն հողագործական քաոսին» մինչ Տըվրէ կը պատասխանէր՝ « մեզ ակիցները չենք ըլլր անոնց որոնք կ'ուզեն ընկճել Համաքանութիւնը »: Դուբօը, գիւղացիները ջրօշկներ կ'այրէին եւ ամէնէն առաջ՝ անգլիականը: Չորեքշաբթի օր էր, որ Խորհրդարանը կը չանար որոշել հողագործական նոր սակերը: Ծանօթ է որ եւրոպական յանձնախումբը 2,4 առ հարիւր կ'առաջարկէ մինչ Գիւղատնտեսութեան խորհրդարանական Յանձնախումբը 7,9 առ հարիւր կ'ուզէ: Ամէն պարագայի մէջ, Եւրոպական Հաւաքականութիւնը տագնապի մէջ է մեկէ աւելի պատճառներով եւ Ֆրանքֆուրթեան վիճակին ալ հին օրերը կը նորոգէ (Ժան տ'Արքէն Նափոլէոն...):

ՍԱՆ ՍԱԼՎԱՏՈՐի մէջ սպաննուեցաւ Արքեպիսկոպոսը՝ Գերպ. Օսքար Ռոմերօ, աղքատներու եւ թշուառներու սրբազնացան պաշտպանը, երբ կը պատարագէր Լա Տիվին Փրովիտանս հիւանդանոցի մատրան մէջ: Ցուզումը չատ մեծ է եւ կառավարութիւնը երեք օրուան ազգային սուգ հռչակած է: « Անձայնները Ձայնը » ինչպէս կ'ըսէին իրեն համար, իսկական hոգեւոր hովիւ, տեւական կերպով պայքար տարած էր բիրտ ուժին դէմ: « Սրբապիղծ սպանութիւն մը » ո՛րակեց Պապը այս մահափորձը զոր չորս ցինել մարդիկ կատարած են: Գերպ. Ռոմերօ հաւանաբար պիտակից էր թէ իր մահը տարբեր չէր կրնար ըլլալ: Շատ սպառնալիքներ ստացած էր եւ իր թեմէն վեց քահանայ արդէն սպաննուած էին (Նայրայեզ – ալերու կողմէ, զորս ողբացեալ հոգեւորականը « մեր թշնամի – ներուն վատթարագոյնը » որակած էր): Իր վերջին քարոզին մէջ ալ, Գերպ. Ռոմերօ չէր խնայած անոնց որոնք կը հաճեն ճնշուածները եւ կոչ ըրած էր « չնահանջել այն հրամաններուն, որոնք դէմ են Աստուծոյ օրէնքին »: Քիչ եռք կը սպաննուէր: 62 տարեկան էր:

ՊԵՒԼԻՆԿՈՒԷՐ – ՄԻԹԵՐԱՆ հանդիպումը բաւական խռոված է Ժորժ Մառշէի հոգին, որ «տեղն ու ժամանակը գէշ ընտրուած » գտաւ մեղադրելով նաեւ ընկերվարական պարագլուխը որ տեւական կ'ուզէ դարձնել Զախի պատակաւումը պարտաւորելով ապագայի պայմանները անոր հետ դինակցութեան մը: Մառշէ ալ յայտնած է նոյնիսկ թէ « որեւէ համայնավար կուսակցութեան երաշխիքը չի կրնար քօղարկել որ այդ է Ֆ. Միթերանի դլխաւոր հետաքրքրութիւնը »: Իտալիոյ համայնավար պաշտօնաթերթն ալ՝ Ունիթա կը չեշտէ տեսակէտներու լայն համաձայնութիւնը Պէռլինկուէրի եւ Միթերանի միջեւ:

ՀԱՅԿ. ԱԶԱՏԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼՈՑ ԱՍՈՒԼԻՍԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Երեքշաբթի Մարտ 25, Փարիզի Փէ. էլ. էմ. Սէն–Ժաք պանդոկի մէկ սրահին մէջ, տեղի ունեցաւ Հայկական Ազատագրութիւն կազմակերպութեան մամլոյ ասուլիսը: Ներկայ էին տեղական թէ ամէրիկեան թերթերու ներկայացուցիչներ:

Ժամը 11ին ցուցադրուեցաւ « Հայկական ցեղասպանութիւն » ժապաւէնը, պատրաստուած Փափազի նկարչական ղործերու ընդմէջէն, մեկնաբանութիւններով: Ապա, կազմակերպութեան կողմէ խօսք առնելով Արա Թորանեան հակիրճ պատմութիւնը ըրաւ հայ ժողովուրդին, ծնունդէն մինչեւ ԺԹ. դար, ուր երկար կանդ առաւ ցոյց տալու համար Արեւմտեան Հայաստանի եւ Պոլսոյ Հայութեան կեանքը, Թրքական վայրագութիւնները եւ քաղաքական ընդհանուր պատկերը: Շեչտը դրաւ Յարդերուն եւ ի վերջոյ ցեղասպանութեան վրայ, որ մինչեւ այսօր չէ ճանչցուած միջազգային ատեաններու կողմէ: Արա Թորանեան անդրադառնալով 1965էն ի վեր ծայր առած զարթօնքին հայկ կեանքէն ներս, ծանրացաւ երիտասարդութեան պինդել պայքարին վրայ, զայն նկատելով աւելի քան 60 տարիներու դիւանագիտական միջոցներով Հայկական Դատը լուծելու յուսահատ ճիդերու հետեւանք:

Այնուհետեւ մամուլի թղթակիցներ սկսան իրենց հարցումները, որոնք կը վերաբերէին առաւելաբար ահաբեկչական ճիդին քան Յարդերու: Ամերիկեան թերթի մը թղթակիցը ժամանակավրէպ եւ անիմաստ կը գտնէր ահաբեկչութիւնը, ինչպէս նաեւ Հայկական Ազատագրութեան այն հաստատումը, թէ աշխարհ ցարդ լուռ կը մնայ հայկական ցեղասպանութեան, դիտել տալով որ բազմաթիւ դիրքեր տպուած են այդ մասին: Աւելին, թղթակիցը ըսաւ որ ցեղասպանութիւն չէր եղածը, այլ տեղի ունեցած ապրստամբութեան զոպում, քանի Հայերը ռուսական բանակներու կողքին կռուած են Թուրքիոյ դէմ: Թղթակցին տեղին եւ հիմնուած պատասխաններ տուին Արա Թորանեան եւ Մէթր Փիւրամի, Մաքս Գիլինճեանի փաստաբանը, որ յատկապէս եկած էր Մարսէյլէն ներկայ գտնուելու մամլոյ ասուլիսին եւ տեղեկութիւններ հաղորդելու Գիլինճեանի հարցին մասին:

Մէթր Փիւրամի խօսելով այդ առթիւ ըսաւ թէ Փետր. 6ին Պեռնի Թուրք դեսպանին դէմ մահափորձ կատարած ըլլալու ամբաստանութեամբ ներկայիս բանտը գտնուող Մաքս Գիլինճեանի դէմ փաստ չկայ. արդէն ինք կ'ուրանայ ատրպը: Շեչտեց թէ քննութիւնները յառաջ կը տանուին խիստ թծախնդրութեամբ: Մէթր Փիւրամի, որ չնորհիւ Մաքս Գիլինճեանի հարցին, բաւական լայն ծանօթութիւն ձեռք ձգած է հայկական ցեղասպանութեան եւ հայ ժողովուրդի պատմութեան մասին, հարցը ներկայացուց միջազգային իրաւունքնորու լոյսին տակ: Անդրադառնալով Սեւրի դաշնագրին եւ զայն « թաղող » Լոզանի դաշնագրին, Մէթր Փիւրամի դիտել տուաւ սակայն թէ Լոզանի դաշնագիրը ապօրինի է, քանի որ Սեւրի դաշնագիրը ստորագրող բոլոր պետութիւններն ալ չեն մասնակցած այլ անոնցմէ միայն մաս մը եւ մանաւանդ ո՛չ Հայերը: Մասնաւորելով իր խօսքը Մաքս Գիլինճեանի հարցին վրայ, փաստաբանը դիտել տուաւ որ դժբախտաբար ներկայիս Յարդ, ցեղասպանութիւն, եւայլն, հանրային կարծիքը չատ չեն հետաքրքրեր. նոյնը չէ պարագան Հրեաներուն: Եթէ Մաքս Գիլինճեանի տեղ Հրեայ մը ըլլար, ըսաւ փաստաբանը, որ մահափորձ մը ըրած ըլլար նացիի մը դէմ, ամբողջ Հրեաները ոտքի կ'ելլէին նեցուկ ըլլալու համար դատապարտեալին: Բայց, դժբախտաբար նոյնը չէ պարագան Մաքս Գիլինճեանի: Մէթր Փիւրամի իր խօսքը վերջացուց ըսելով, որ թէեւ հիմնական փաստեր չկան Մաքս Գիլինճեանի դէմ, այսուհանդերձ յոյս չունի որ ան կարենայ ազատ արձակուիլ:

Մամլոյ ասուլիսը վերջ գտաւ ժամը 12ին Հայկական Կազմակերպութեան կողմէ եղած ընդհանուր գործադուլի եւ պաթիյէն Փէռ Լաչէզ ցոյցի մը կոչով Ապրիլ 24ին:

Կազմակերպիչները ներկաներուն բաժնեցին փոքր թղթածրար մը, ուր ծանօթութիւններ կային Հայոց պատմութեան մասին եւ ահաբեկումներու ցանկը:

ՇՐՋ. ԹՂԹԱԿԻՑ

Չորեքշաբթի առաւօտ, Լիպերասիոն օրաթերթը արձագանգ կը հանդիսանար այս ասուլիսին Ստեփան Ստեփանեանի ստորագրութիւնը կրող թղթակցութեամբ մը:

ՀՌՈՄԻ ԱՐԻՒՆԱԼԻ ԵՂԵՌՆԱՓՈՐՁԷՆ
Ե Տ Ռ

« Ա Վ Ա Ն Թ Ի »

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹԻՆ
ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆԸ
ԵՒ

Իտալացի ևամակագրի մը կարծիքը

Ինչպէս գրած էինք Մարտ 22–23 մերթիւով, Մարտ 10էն ի վեր իտալական մամուլը լայն տեղ կուտայ հայկ. ատաբեկչութեան եւ ատոր իբրեւ հետեւանք՝ հայ ժողովուրդի պատմութեան: Մեր կարելիութեան սահմաններուն մէջ, թարգմանաբար արձագանգ տուինք այն դրութիւններուն, որոնք լոյս տեսան.— Քոռիէռէ տէլլա Սեռա, Ունիթա, Իլ Ձիորնալէ, Լա Ռեփուպլիքա, Թեմփօ, Լա Սթամփա, Փանորամա, Իլ Մեսաճեռօ, Իլ Կածծեթիևօ թերթերուն մէջ: Ցիշած էինք նաեւ ընկերվարական Ավանթի օրաթերթը: Արդարեւ այս վերջինը, Մարտ 12–13ի իր թիւին մէջ տալէ եռք հակիրճ — եւ սխալներով լեցուն — պատմականը ահաբեկչական արարքներուն, կ'անդրադառնայ առանձին Մարտ 10ի եղեռնա – վորձին եւ չի վարանիր խորհրդածութիւններ ընելու: Կը թելադրէ նոյնիսկ, որ ոստիկանութիւնը եւ մանաւանդ գաղտնի սպասարկութիւնները մաղէ անցընեն անհատապէս բոլոր այն չրջանակները զորս կը յամառին Իտալիոյ Հայերը (չուրջ 2500, կը չեշտէ), եւ տեւական կերպով աչքի տակ պահեն: Ուեւէ մէկը, կ'ըսէ ընկերվարական օրաթերթը, կրնայ մտնել մեր երկիրը եւ բնակիլ առանց նեզութեան: Եւ այս կը նկատէ գլխաւոր պատճառը, որ Իտալիան ընտրած ըլլայ իբրեւ մարզադաշտ միջազգային ահաբեկչութեան:

Այս խօսքերուն է, որ քանի մը օր եռք, նամակով մը կը պատասխանէ Տանիէլէ Մօռօ (Ավանթի, Մարտ 18) եւ որու խորագիրն է՝ « Հայերը, բոլորն ալ ահաբեկիչ չեն »:

Նամակագիրը ցաւ կը յայտնէ որ այդպէս արտայայտուելով նախ կը չփոթուին հայկական ներքին համայնքը ահաբեկիչներու եւ մարդասպաններու խմբակի մը հետ: Հայերը, կ'ըսէ, քիչ են Իտալիոյ մէջ եւ կատարելապէս ներմուծուած մեր ընկերութեան մէջ եւ վերջին տարիները սովորութիւն դարձած է իտալական թէ օտար մամուլի մէջ իբրեւ նաեւ պղեստինցի ժողովուրդը մոլեռանդ մարդասպան ահաբեկչական խումբերու հետ:

Ըլլար նացիի մը դէմ, ամբողջ Հրեաները ոտքի կ'ելլէին նեցուկ ըլլալու համար դատապարտեալին: Բայց, դժբախտաբար նոյնը չէ պարագան Մաքս Գիլինճեանի: Մէթր Փիւրամի իր խօսքը վերջացուց ըսելով, որ թէեւ հիմնական փաստեր չկան Մաքս Գիլինճեանի դէմ, այսուհանդերձ յոյս չունի որ ան կարենայ ազատ արձակուիլ:

Մամլոյ ասուլիսը վերջ գտաւ ժամը 12ին Հայկական Կազմակերպութեան կողմէ եղած ընդհանուր գործադուլի եւ պաթիյէն Փէռ Լաչէզ ցոյցի մը կոչով Ապրիլ 24ին:

Կազմակերպիչները ներկաներուն բաժնեցին փոքր թղթածրար մը, ուր ծանօթութիւններ կային Հայոց պատմութեան մասին եւ ահաբեկումներու ցանկը:

ՇՐՋ. ԹՂԹԱԿԻՑ

Չորեքշաբթի առաւօտ, Լիպերասիոն օրաթերթերը արձագանգ կը հանդիսանար այս ասուլիսին Ստեփան Ստեփանեանի ստորագրութիւնը կրող թղթակցութեամբ մը:

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմենփրէս, Մարտ 18–20)

ԱԿՍԵԼ ԲԱԿՈՒՆՑԻ « ԱԼՊԻԱԿԱՆ ՄԱՆՈՒՇԱԿ » ԼԵՀԵՐԷՆԻ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԱԾ

Վարչաւա լոյս տեսնող « Պշեգլոնդ Օիբենոալիտիչնի » (« Արեւելագիտական Հանդէս ») եռամսեայ պարբերականի վերջին թիւին մէջ տպագրուած է Ակսել Բակունցի « Ալպիական մանուշակ » պատմուածքը՝ լեհերէն: Հանդէսը լայն տեղ կուտայ արեւելեան երկիրներու պատմութեան, մշակոյթի եւ գրականութեան հարցերուն, ինչպէս նաեւ Լեհաստանի եւ Արեւելքի երկիրներու հին ու նոր կապերու պատմութեան: Յառաջիկայ նիւթեր կը հրատարակուին նաեւ Հայոց պատմութեան, հայագիտութեան համար մեծ նշանակութիւն ունեցող հարցերու վերաբերեալ: Անցեալ թիւերէն մէկուն մէջ տպագրուած էր Ակսել Բակունցի « Տիգրանուհին » պատմուածքին թարգմանութիւնը: « Ալպիական մանուշակ »ը եւ հայ գրողներու միւս գործերուն մեծ մասը բնագիրէն լեհերէնի թարգմանած է լեհ գրող (այժմ հանգուցեալ) Բոգդան Գեմբարսկի:

×

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄՈՍԿՈՒԱՑի ՈՂԻՄՊԻԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԵԱՆ

Երեւանի « Գարուն » կարի գործատունը սկսած է արտադրել Մոսկուայի օդակայանի անձնակազմին այն հագուստները, որոնցմով պիտի զիմաւորեն Ողիմպիականներու մասնակցողներն ու հիւրերը: Ողիմպիականներուն համար ա – պսպրանքներ ստացած են նաեւ « Երազ» « Հայէլեկտրալոյս», « Հայարդկապ» եւ այլ արտադրական ձեռնարկութիւնները իսկ « Արդկապ » գործատան պատրաստած մեքենաներով կ'ապահովուին հեռաձայնի կապը եւ հեռատեսիլի պատկերա – փոխումները զաշտերէն:

×

Մ. ՍԱՐԵԱՆԻ ՄԱՍԻՆ ՅՕԴՈՒԱԾՆԵՐ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԱՄՈՒԼԻՆ ՄԷՋ

Մոսկուայի « Իզվեստիա » թերթին մէջ յօդուած մը ստորագրած է Հայաստանի նախագահը՝ Բարկէն Սարկիսով, Մարտիրոս Սարեանի մասին: Յօդուածագիրը տալէ եռք նկարիչին կենսագրականը վեր առած է անոր արուեստին յատկանիշները եւ տեղը գեղարուեստի պատմութեան մէջ:

×

« Պրաւդա »ն եւս լոյս ընծայած է Հայաստանի Համայնավար կուսակցութեան կեդր. կոմիտէի Ա. քարտուղար Կարէն Դեմիրճեանի մէկ յօդուածը՝ « Արեւային պարգեւ » խորագրով: Յօդուածագիրը ընդարձակ վերլուծումը կատարած է նկարիչին գործերուն, բնորոշելով անոնց յատկանիշները եւ կարգ մը կտաւներու հոգեբանական խորքը:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՐԱՆԸ

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՕՐԵՐԻՆ -

Հրատարակչություն՝ ՑՈՒՑԱՓԱՆԱԿԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ

Գ.- ԱՐՇԱԿՈՒՍԻ ՎԻՊԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՎԻՊԱՍԱՒՈՐՆԵՐԸ

Հնութիւնները ամբողջ չէ՛ թէեւ մնացած է շատ մը կտորներ եւ ատոնց մէջ կան նաեւ գեղեցիկ գործեր, որոնք կը ներկայացնեն ամբողջ դարեր։ Ամէն մէկ ազգ, ինչպէս Ասորեստանցի, Բաբելացի, Եգիպտացի, Յոյն, Հռոմէացի, Պարսիկ, Արաբացի, Թուրք, Ֆրանկ, Անգլիացի, Գերմանացի եւ ուրիշներ, իրենց ոճը ունի։ Ասոնք կը ներկայացնեն իրենց ազգին ոճը։ Ամէն մէկ ազգ իր

ՅԱՅՈՎԾ ԿՈՏՎԱԾ

= ՀՈՏՈՒԱՑԻ =

ՀՅՈՒՐԱՍԻՐ ԿԱՐԻՔ ՉԿԱՅ

ՊԱՏՄՎԱԾՔ ՎԱՍԻԼ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆԻ

Ես ամուսնացած էի տասնհինգ տարի։ Ունեի երկու աղջիկ եւ մի տղա։ Ապրում էինք ուրախ, խաղաղ կեանքով։ Ամուսինս ինձ շատ էր սիրում։ Ես էլ նրան։ Ամէն ինչ կարծես լաւ էր։ Բայց մի անգամ ամուսինս ինձ ասաց, որ ինքը ուրիշ կին ունի։ Ես չհաւատացի։ Ծիծաղեցի։ Ասացի, որ կատակ է անում։ Ամուսինս ասաց, որ կատակ չէ։ Ես նորից ծիծաղեցի։ Ասացի, որ ինքը ինձ չի կարող խաբել։ Ասացի, որ ես նրան շատ լաւ եմ ճանաչում։ Ասացի, որ ինքը ինձ չի կարող դաւաճանել։ Ասացի, որ ես նրան հաւատում եմ։ Ասացի, որ ես նրան սիրում եմ։ Ասացի, որ ես նրան պաշտում եմ։ Ասացի, որ ես նրան երկրպագում եմ։ Ասացի, որ ես նրան աստուած եմ համարում։ Ասացի, որ ես նրան ամէն ինչ եմ համարում։ Ասացի, որ ես նրան ամէն ինչից վեր եմ դասում։ Ասացի, որ ես նրան ամէն ինչից բարձր եմ դասում։ Ասացի, որ ես նրան ամէն ինչից գերադասում եմ։ Ասացի, որ ես նրան ամէն ինչից առաջ եմ դասում։ Ասացի, որ ես նրան ամէն ինչից առաջ եմ գերադասում

Այրի Տիկին Տիգրան Մուշմուլեան, Տէր եւ Տիկին Ֆրանսուա Պիւիսար եւ աղջիկը, Տէր եւ Տիկին Ժաք Պօշան եւ աղջիկները, Տէր եւ Տիկին Ժանք – Ժաք Պիւրկէռ եւ զաւակը, այրի Տիկին Ճովհ. Մուշմուլեան, զաւակներն ու թոռները, Տէր եւ Տիկին Աւետիս Մուշմուլեան, զաւակներն ու թոռը, Տէր եւ Տիկին Ժորժ Մուշմուլեան, զաւակներն ու թոռները, Տէր եւ Տիկին Միքիճան Շիրվանեան զաւակներն ու թոռները, Տէր եւ Տիկին Շըմաւոն Պալեան զաւակներն ու թոռները, Տէր եւ Տիկին Ճոլակ Գըշիկեան զաւակներն ու թոռները (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Օննիկ Մերոնեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ճովհ. Ղուկասեան զաւակներն ու թոռները, ինչպէս նաեւ Գըրպալեան (Քանատա), Կուրինեան, Լը – քոնթ, Սերոբեան, Սիմոնեան, Մասոյ – եան ընտանիքները ցաւով կը ծանուցա – նեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ – հօր, եղբօր եւ ազգականին՝

ՏԻԳՐԱՆ ՄՈՒՇՄՈՒԼԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Մարտ 25ին, 71 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Ուրբաթ, Մարտ 28ին, ժամը 10·30ին Իսիի Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցին, 6 Ավընիւ Պուռկէն:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

U.G.A.B. — VALENCE

CONFERENCE

par le Prof. Gérard DEDEYAN
Maître-Assistant
à l'Université de Montpellier
sur le thème :
LES ARMENIENS EN CAPPADOCE AU MOYEN AGE
Le Samedi 29 Mars à 21 heures
à la salle HUSSISSIAN de l'UGAB
6, Rue Faventines — Valence
Entrée libre

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՋԻ Շրջանային Վարչութիւնը չափով չնորհակալութեամբ ստացած է Լիոնի եւ Սէն – Ժեռմի իր մասնա – ճիւղերէն 5000ական Ֆ· ի նպաստ կա – յանին:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութեան Իսիի (0 – ոը – Սէնի չրջանը) տարեկան ճաշը Հոկտ· 4ին:

×

Վաստուրականի Հայր· Միութեան Վիէն – Տէսինի մասնաճիւղը Ցաղթա – կան Հերոսամարտի 65րդ տարեդարձը կը կատարէ Մայիս 4ին, Տէսինի մէջ:

Մանրամասնութիւնները յետագային:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Զաւիկ Յանգաստեան, Տէր եւ Տիկին Ժաք Յանգաստեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Անարէտ Պարկիր – ճեան եւ զաւակները չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով, անձամբ, մասնակցութիւն ցուցաբերեցին իրենց ամուսնոյն, հօր եւ մեծ – հօր՝

Հրամ· ՋԱՏԻԿ ԽԱՆԶԱՏԵԱՆԻ

մահուան առթիւ:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՋ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆ

Լիոն – Կապոյտ Խաչի Լիոնի Մասնաճիւղը կը յայտնէ թէ Պէլֆոնէթէնի օ – դափոխութեան կայանի արձանագրու – թիւնները կը սկսին Ապրիլ 1էն մինչեւ Մայիս 7ին: Դիմել Ազգ· Տան սրահը (295, Ռիւ Պուալօ) ամէն Ձորեքշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 2էն – 4: Տեղեկու – կէսօրէ վերջ ժամը 2էն – 4: Տեղեկութիւն թեանց համար հեռաձայնել Տիկին Լիւսի Թուրէլեանին՝ 888–92–51 եւ Տիկին Սա – րըկարապետեանին՝ 826–71–20:

sevan voyages-lyon

organise 2 départs spéciaux de 9 jours pour l'Arménie

du 3 au 11 juin et du 17 au 25 juin

accompagnés par Varoujan SARKISSIAN

DEPARTS PAR AVION DE LYON -- MARSEILLE -- PARIS

Renseignements et Inscriptions :

A LYON
sevan voyages
SARKISSIAN Varoujar
50, cours de la Liberté
69003 LYON
Tél. (78) 60 13 66

A PARIS
saberatours
BAGHDASSARIAN Levon
3, rue de l'Arrivée
Imm. CIT 7e ètage
75015 PARIS
Tél. 538 67 47

SUR LA NATIONALE 20

LA CORNE D'OR

Alimentation des Produits Orientaux et Traiteur

C. ASLANYAN et ses associés ont le plaisir de vous annoncer l'ouverture prochaine d'un établissement de produits sélectionnés importés de leur pays d'origine.

La direction vous prie d'être présent à l'ouverture dont la date vous sera communiquée prochainement.

Imprimé sur les Presses
du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

UGAB - JEUNE

Jeudi 27 Mars à 20 heures

SOIREE CINE - CLUB

au Centre Culturel Alex Manoogian
118, Rue de Courcelles, Paris 17e
Projection du film d'Elia Kazan

" AMERICA, AMERICA "

(1963)
Version intégrale et originale
sous-titrée en français
Musique : Manos HADJIDAKIS

« *Fuyant les massacres turcs du début du XXe siècle, un Grec et un Arménien rêvent de l'Amérique* ».

EREVAN restaurant

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵՐԵՒԱՆ

26, RUE BERGÈRE PARIS 9e Tél. 770 85 81

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՔՈՒՐ ԽՈՀԱՆՈՑ – ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՋԵՐՄ ՄԹՆՈԼՈՐՏ

ՄԱՏՋԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԻՐԻԿՈՒՆ՝ ՁԻԹԱՊՈՒՐ, ՄԱՆԹԼ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԻՐԻԿՈՒՆ՝ ԼԱՀՄԱՃՈՒՆ ՈՒ ՋԻ – ՔԼՕՖԹԻ (Պատուէրի վրայ)

ՈՒՐԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ՝ ՍՈՒՇ - ՊՂՕՐՂԿ

ԵՒ ԱՄԷՆ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌՏՈՒ՝ ՊԱՏՈՒՀԷՐԻ ՎՐԱՑ՝ Խ Ա Շ

ՈՒՐԲԱԹ ԵՒ ՇԱԲԱԹ՝

Duo Hartar

ՅԱՐՈՒԹ ԵՒ ՎԻԳԷՆ

FERME LE MARDI ՓԱԿ Է ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

ՃԱՇ ԿԸ ՀԱՑԹԱՑԹՈՒԻ ՆԱԵԻ ՏՈՒՆԵՐԸ, ԱՊՍՊՐԱՆՔԻ ՎՐԱՑ:

ԾԱՂԿԱՁԱՐԴ

Ս· ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻՋ

Շաբաթ, Մարտ 29, Յիշատակ յարութեանն Ղազարու: Ժամը 16ին կիրակնամուտի ժամերգութիւն, որու ընթացքին խորանին վարագոյրը կը բացուի:

Կիրակի, Մարտ 30, Ծաղկազարդ: Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը 8·30ին, բազմաձայն պատարագ ժամը 10ին. կը պատարագէ Գիւտ Եպս· Նազարեան Դռնբացէք ժամը 16ին:

×

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Ս. ՊՕՂՈՍ – ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կիրակի – Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8·30ին, Պատարագ 10·30ին, Դռնբացէք՝ 17ին:

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կիրակի – Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8ին, Պատարագ 10ին, Դռնբացէք՝ 17ին:

×

ՊՕՄՈՆԻ Ս· ԳՐ· ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կիրակի – Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 9ին, Պատարագ 10ին, քարոզ 11ին, Դռնբացէք՝ 17ին:

×

ՍԷՆ ԺԵՌՄԻ Ս· ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ

Կիրակի առաւօտ ժամերգութիւն ժամը 8·30ին, պատարագ՝ 10ին, դռնբացէք ժամը 17·30ին:

×

ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆ - Ս· ԹԱԴԷՈՍ

Շաբաթ – Կիրակամուտք, երեկոյեան ժամերգութիւն եւ Լոյս Զուարթ ժամը 17ին:

Կիրակի – ժամերգութիւն եւ Անդաստան ժամը 8ին, Պատարագ ժամը 10ին, Դռնբացէք՝ ժամը 17ին:

×

ՍԷՆ-ԼՈՒ, Ս· ԳԷՈՐԳ ԵՒ ՍԷՆԹՄԱՐԿՐԻՒ Ս· ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐ

Կիրակի – ՍԷն – Լու, ժամերգութիւն եւ Պատարագ ժամը 10ին:

ՍԷնք – Մարկրիք, Դռնբացէք ժամը 17ին:

ՍԷն – Լու, Դռնբացէք ժամը 18ին:

×

Ս· ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ — ՏԷՍԻՆ

Կիրակի առաւօտ պատարագ, Դռնբացէք՝ ժամը 16ին:

ՆՈՒԷՐՆԵՐ Ի ՆՊԱՍՏ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄԾԱԿՈՑԹԻ ՏԱՆ

Տիկին Լիւսի Ղազարեանի յիշատակին, Ղազարեան ընտանիք 200 Ֆ·, Տէր եւ Տիկին Օննիկ Ճառայեան եւ Պօղոսեան ընտ· 100ական Ֆ·, Օր· Մարի Պէրպէրեան, Շալճեան ընտ·, Տէր եւ Տիկին Կարօ Ճոպէքեան, Տէր եւ Տիկին Ճովհաննէս Տէրվարդանեան, Տէր եւ Տիկին Թապիկեան 50ական Ֆ·, Տէր եւ Տիկին Սերոբ Գիւհեան 30 Ֆ·, քաղաքի Կապոյտ Խաչ Մասնաճիւղը 100 Ֆ·:

Յարութիւն Աբգարեանի յիշատակին – Տէր եւ Տիկին Պօղեան 200 Ֆ·, Կիւլեան ընտ· 50 Ֆ·,

Ստեփան Սիմոնեանի յիշատակին – Պր· Մուսալեան 50 Ֆ·:

Պատուոյ նախագահութեամբ՝ ՆԱՓՈԼԷՈՆ ՊԻՒԼԼԻՒՔԵԱՆԻ
Ատենապետ Հ· Բ· Ը· Միութեան Ֆրանսայի Շրջ· Յանձնաժողովին
Նախագահութեամբ՝ ՆՈՒՐՀԱՆ ՓՐԻՆՉԵԱՆԻ
Պատուոյ նախագահ Հ· Բ· Ը·Մ·ի Ֆրանսայի Շրջ· Յանձնաժողովին

Journées du Centre Culturel Alex Manoogian

կազմակերպուած Փարիզի Մասնաժողովին, Տիկնանց եւ երիտասարդաց մարմիններուն կողմէ
ի նպաստ իրենց մշակութային գործունէութեան

Շաբաթ, 29 եւ Կիրակի 30 Մարտ ժամը 11էն 20

STAND DIVERS : Livres et disques arméniens, peintures, linge de maison, photos, cadeaux souvenirs, articles ménagers, jeux éducatifs, alimentation, bijouterie, brocante, etc.

Ճոխ պիւֆէ — հաճելի ժամանց

ԿԷՍՕՐՈՒԱՆ ՃԱՇ՝ ժամը 12·30էն սկսեալ

Հայկ· կերակուրներ յատկապէս պատրաստուած Տիկնանց Յանձնախումբի անդամուհիներուն կողմէ

Centre Culturel Alex Manoogian 118, Rue de Courcelles, Paris 17e

ՈՒՐԲԱԹ
ՄԱՐՏ
28
VENDREDI
28 MARS
1980

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Արտասահման : Տար. 300 Ֆ. - Հատը : 2 Ֆ.
Ֆրանսա : Տար. 260 Ֆ. - Վեցամսեայ : 140 Ֆ.

55րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.612

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

55e ANNÉE — No 14.612

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՐՔԻԱ դեռ նախագահ մը չէր ըլլած, Մարտ 26ին թէեւ ընտրական ձեռակերպումը ճամբայ հանելու համար Մարտինի անկախ երեսփոխան մը՝ Նիւրետին Եըլմազ թեկնածու եղած էր։ 366 քուէարկողի վրայ 80 ձայն ստացած էր (352՝ ճերմակ քուէ), 16 չեղեալ, ձայներու մնացեալն ալ զայած է մարզպոյ որոնք թեկնածու իսկ չէին։ Որպէսզի քուէարկութիւնը ի զօրու ըլլայ, պէտք է որ 423 հոգի մասնակցի։

ՋԱՏԷն վերադարձող Ֆրանսացիները կը հաստատեն թէ կացութիւնը ծանր է։ Հինգշաբթի օր, կարգ մը ազբիւրներ կը հաղորդէին թէ արդէն աւելի քան 1000 մեռեալ կայ եւ մայրաքաղաքը՝ ճամբա քարուքանդ է։

ՖՐԱՆՍԱՑԻ Նախարարաց Խորհուրդը օրինագիծ մը պատրաստեց որ, եթէ քուէարկուի Խորհրդարանին կողմէ, Ցուլիս մէկէն տասը հազար Ֆրանքի նպաստ մը կը նախատեսէ երրորդ զաւկին համար։

ՀՀՀ-ի ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՆԵՐԸ հաւաքուած են Սէն – Ռաֆայէլ « խորհրդարանական օրեր »ու առթիւ։ Քլօտ Լապէ, առաջին օրին իսկ փոքր յայտարարութեամբ մը, մաքերը պղտորեց։ Արդարեւ, խորհրդարանական խմբակին նախագահը ըսաւ թէ կօլճտներու լաւագոյն թեկնածուն ժաք Շիրաքն է ինչ որ « թթռուեցուցած » է Վալէրի Տըսքարի դէմքը։։։ Որոշուած է նաեւ երթ մը դէպի Քոլոմպէ լէ Տէօ զինկիզ, Ցունիս 18ին, Տը Կօլի ծանօթ կոչին քառասնամեակին առթիւ։

« ՄԱՔԸՆ » օրաթերթի խմբագրութեան գործադուլին հետեւանքով, թերթը լոյս չտեսաւ Հինգշաբթի։ Խմբագրութիւնը այս ձեւով կը բողոքէ, որ անօրէնութիւնը իբրեւ խմբագիր, պաշտօնի առած է Ֆիկարօի քրոնիկագիրը՝ Անտրէ Ֆրոսսար, ինչ որ դէպի ալ թեքում կը նկատուի։

ՖՐԱՆՍԱՑԻ գինիներու սակը 1,1 առ հարիւր յաւելում կրած է Փետրուարին, ինչ որ լաւ նշան չէ։

ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆԻ վրայ Ֆրանքեւլիբլիան մէկղէպ մը պատահած է, երկու լիբիական Միրաժ կրակ բացած ըլլալով Ֆրանսական Պրեկէի մը վրայ։

ՌՈՆԵՔՆԻՔԸթ եւ Նիւ Եորքի մէկ, գինարբի աւելի առաջ հասաւ « նախանկաններուն » քան Գարթըը։

ԻՏԱԼԻՈՑ համայնավար օրաթերթը Ունիթա չմեղացուցիչ կ'որակէ Մառչէի յայտարարութիւնները « այնքան հեռու են իրականութենէն »։ Ունիքա կ'ակնարկէ Մառչէի կարծիքին Պեռլինկուէր – Մոսքուայի հանդիպումին առթիւ։

ՍՏԻՊՈՂԱՖԱՐ ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ՁՄԵՌՆԻԼ այս օրերուն, վանզի թաղող չկայ։։։ Նոյեմբեր առջի օր վերսկսաւ դերեզմանոցներու գործադուլները, որու վրայ աւելցաւ դագաղներու յանձնումի սպասարկութեան գործադուլը։ Շարժումը 100էն 100 գործադրուած է եւ ուրեմն փարիզի մէջ, ոչ մէկ դագաղ կարելի է գտնել, քանի թաղասկեսական մեռելատաղ սպասարկութիւնները մենաշնորհն ունին դագաղ հայթայթելու անհատական հաստատութեանց։

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Ամէնփրէս, Մարտ 18–20)

ՀՐԱԶԴԱՆԻ ՇՐՋԱՆԻ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄԸ

Հայաստանի արագ զարգացող շրջաններու մէջ յատուկ տեղ գրաւած է Հրազդանը։ Վերջին չորս տարուան մէջ կըրկնապատկուած է անոր տնտեսութիւնը։ Մեծ վերելք արձանագրած են տնտեսութեան զանազան ճիւղերը, բարեկարգուած են բնակավայրերը։ Հրազդանի շրջանը չորս անգամ նշուած է Խորհ. Միութեան բարձր յառաջդիմութեան հասած շրջաններու եւ քաղաքներու շարքին։ Քաղաքը նոր փոփոխութիւններ կրած է։ Մալկաձորի առողջարանը տանող ճամբայէն ոչ հեռու, փոքր լիճի ափին, ստեղծուելու վրայ է 30 հազար բնակիչի համար նոր կեդրոն մը, որ կ'ունենայ բարձրայարկ բնակելի տուներ, մշակոյթի եւ առեւտուրի հիմնարկներ։ Ցառաջիկայ 5 – 6 տարիներուն կեդրոնի վինարարութեան ատարտումով քաղաքին բնակչութիւնը կը հասնի 80 հազարի։

Հրազդանի շրջանը կը համարուի գիւղատնտեսական արտադրութեան խթան – նիչներու՝ լիզինի եւ պրեմիխմի մեծագոյն մատակարարներէն մէկը Խորհ. Միութեան մէջ։ Այդ նիւթերու կիրարկումով հայ արուեստագէտները ուշագրաւ փորձեր կատարած էին անասուններու մթերատուութեան բարձրացման ուղղութեամբ։ Շրջանի գիւղատնտեսութեան զարգացման նպատակով Պետութիւնը զգալի միջոցներ կը տրամադրէ։ Վերջին չորս տարուան մէջ տրամադրուած է աւելի քան վեց միլիոն ռուբլի, որ կարելիութիւն տուած է ընդլայնելու հայգահատիկի, ծխախոտի եւ բանջարեղէնի արտադրութիւնը։ Շրջանը աչքի կը զարնէ նաեւ առողջապահական պայմաններով։ Լեռներու գրկին մէջ գտնուղ անտառները, կանաչ տարածութիւնները, մաքուր օդն ու հանքային ջուրերը բուժիչ գործօններ են։ « Բջնի » հանքային ջուրի գործատան ընդարձակման գուգահեռ կը ստեղծուին հանգիստի նոր կեդրոններ։ Վերջերս սկսած է Հանքաւանի առողջարանի համագործքի վինարարութիւնը, իսկ մօտ ապագային Մալկաձորի մէջ կը կառուցուին երկու պանդոկներ եւս։

×

ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԻԱՍՆԻԿԵԱՆ ԴՐԱԴԱՍԱՆԻ ՀԱՋՈՒԱԳԻՒՏ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Նիւ Եորքէն Մարի Պետիկեան Երեւանի Մխանիկեան դրադարանին նուիրած է խոնացած, բայց լաւ պահուան գերմաներէն Աստուածաշունչ մը, որ 250 տարուան կեանք ունի։ Կիսամաշ սրահներու մէջ չարուած են զանազան լեզուներով հազարաւոր գիրքեր, ամսաթերթեր եւ թերթեր, որոնցմէ չատերու տարիքը 400ը կ'անցնի։ Անոնք կը վերաբերին պատմութեան, փիլիսոփայութեան, ճարտարապետութեան, տարրալուծութեան, աշխարհագրութեան, ուսողագիտութեան, բժշկութեան, աստղաբաշխութեան. կան նաեւ գեղարուեստական գիրքեր, օրացոյցները, բառարանները եւայլն։ Հոն կարելի է գտնել տարբեր եւ զարմանալի ձեւերով եւ ծաւալներով հրատարակութիւններ։ Մօտ 15 քլօ կը կշռէ մեծ ժամագիրքերէրն մէկը, որ վենետիկ լոյս տեսած է 1683ին, իսկ ամէնէն փոքրը, որ բառարան մըն է, երկու կրամ կը կշռէ։ Օտար լեզուներով հրատարակութիւններու հազուագիւտ հաւաքածոյ մը կայ, որուն մէջ յատուկ հետաքրքրութիւն կը ներկայացնէն 1582ին Գերմանիա լոյս տեսած բժշկական ձեռնարկը, որուն հեղինակն է հռչակաւոր բժիշկ Լէոնար Ռաուվոլֆ եւ 1703ին Պետերբուրգի մէջ տպագրուած Մաղնիցկիի « Թուաբանութիւն »ը։

×

ՀՕՏԵՐԸ ՍԿՍԱԾ ԵՆ ԲԱՐՁՐԱՆԱԼ ԼԵՌՆԵՐԸ

Երաժշտական հին նուագարան – ներու ընկերակցութեամբ, երգով ու պարով Շաղաթ վիւղի բնակիչները լեռները ճամբած են 65մեայ Հովիւ Բենիկ Մարգարեանը, որ Հայաստանի լեռնային արօտավայրերը տարած է ոչխարներու այս տարուան առաջին քարաւանը։ Ամէն եւթ լեռները կը բարձրանան ոչխարներու 20 հազար հօտեր, մօտ երեք միլիոն ոչխար։ Անոնցմէ 800 հազարը կը պատկանի մասնաւոր հատուածին։ Անոնց կերակրման համար Հայաստանի կառավարութիւնը այս տարի ձրի յատկացուցած է 50 հազար հեկտար արօտավայր։

Հայաստանի ալպեան մարգագետինները կը գտնուին ծովու մակերեւոյթէն 3000 մեթր եւ աւելի բարձրութեան վրայ։ Խոտի առատութիւնը, լեռնային մաքուր օդը, պաղ աղբիւրները այդ արօտավայրերը նպաստաւոր կը դարձնեն։ Ցաճախ մէկ եղանակի ընթացքին դառներու կշիռքը հոն կը հասնի 35 քիլոյի։ Հովիւներու համար լեռներու մէջ կառուցուած են յարմար կացարաններ։ Այս տարի, առաջին անգամ ըլլալով, անդամթերքը, նամակները, թերթերն ու ամսագիրները ամէն օր լեռնային արօտավայրեր պիտի հասցուին « Այերոֆլոթ »ի օդանաւերով։

ԳԱԻԱՌԻ

ՄԵՐ ԿԱՐԳ ՄԸ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Քանի մը օրէ, բազմաթիւ հեռաձայներ կը ստանանք Մարսէյլի, Լիոնի, Կրընոպլի եւ այդ շրջանի բաժանորդներէն, որոնք եօթը օրէ թերթ չեն առներ եւ արդարօրէն մտահոգ են։ Մեր կամքէն անկախ այս կացութիւնը հետեւանք է կառ տը Լիոնի Թղթատարական սպասարկութեան գործադուլին եւ շաբաթ մըն է, յանձնուած բոլոր տոպրակները կը մնան տեղւոյն վրայ, ինչպէս քանիցս յայտնեց նաեւ Ջայն – Հեռատեսիլը։

Աւելորդ է գոյց չեշտել թէ « Ցառաջ » ամէն օր, նոյն կանոնաւորութեամբ ժամը 16·30ի չուրջ, կը յանձնուի Փարիզ – Պրիւնի գոտւոյն կեդրոնը, ուրկէ միայն կրնայ կատարուիլ « Ցառաջ »ի առաքումը, (իբրեւ օրաթերթ)։ Շաբաթ մըն է ուրեմն, բոլոր այն քաղաքները որոնց սպասարկութիւնը կ'ապահովուի կառ տը Լիոնի դիծով զրկուած են թերթէ։

Կը խնդրենք գաւառի մեր հաւատարիմ բաժանորդներէն, որ ներողամիտ ըլլան, մեր կամքէն անկախ այս անկանոնութեան համար։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ « ՑԱՌԱՋ »Ի

ԳՐԱԿԱՆ ՓՆՆԱԴԱՏՈՒԹԵԱՆ
ԵԶԱԿԻ ԴԷՄՔ՝

ՈՒԼԱՆ ՊԱԱՒԹԻ ՄԱՀԸ

Ժամանակակից ամէնէն ինքնատիպ եւ ազդեցիկ գրական քննադատներէն մէկն է, որ կ'անհետանայ Ռոլան Պաւթի մահով։ Գրագէտ, փիլիսոփայ, ընկերաբան, նշանագէտ, այլ մանաւանդ « խանգարող » միտք մը, որ ծնած էր 1915ին Շեռպուրգ։ Ցաճախած է Լուի լը Կռան եւ Սոռպոն, 1936ին հիմնած է Թէաթր Անթիքի խումբը եւ գրականութիւն դասաւանդած, նախ Պիարից, ապա փարիզեան լիսէները։

1941ին Թոքախտի հետեւանքով, սա – նատորիում կը մտնէ, ուր կը մնայ մինչեւ 1946։ Ապաքինումէն ետք, կրկին կը դասաւանդէ նախ Պուքրէշ, ապա Ալեքսանդրիա։ Փարիզ վերադարձին, կ'աշխատի Ազգային նախարարութեան Մշակութային կապերու գլուխը եւ միաժամանակ կը հրատարակէ իր առաջին յօդուածները։ 1953ին մինչ կը մասնակցի Թէաթր Փոփիւլէր պարբերաթերթի հիմնադրութեան, կը մտնէ գիտական հետազօտութեան Ազգ. կեդրոնը, ուր կը ձեռնարկէ բառապիտութեան եւ ընկերաբանութեան աշխատանքներու, նշաններու եւ խորհրդանշաններու վերաբերեալ։ « Տըկրէ զեռօ տը լ'էքրիթիւռ» փորձով է, որ ինքզինքը կը պարտադրէ իբրեւ նորարար մը գրական քննադատութեան մէջ։

Ֆոլէժ տը Ֆրանս մտնելուն առթիւ (1977 Ցունուար 17), « Ցառաջ Միտք եւ Արուեստ »ի Մարտի թիւով կարճ անդրադարձ մը ունեցած էինք իր մասին, ուր կը չեշտէինք « Իր ըմբռնում կեցուածքը, իր մերժումը այլազան ճնշումներու դէմ, համակարգերէ խուսափումը զարձուցած են զինք սիպարը անկախ մտաւորականի, որ հակառակ իր տարիքին տակաւին մօտ կը կենայ երիտասարդ չարժումներուն »։

Իր վերջին գործն էր « Լա Շամպր Քլէռ» նուիրուած լուսանկարչութեան, որ այսօր խորհրդանշական բնոյթ կ'առնէ։ Հոս, Պաւթ կը նկարագրէ կեանքը, որ խոյս կուտայ կամաց – կամաց եւ կը փոխարինուի լուսանկարներով՝ « լուսանկարով կը մտնենք տափակ մահուան մէջ »։

×

Անցեալ Փետրուարին էր, որ Պաւթ կը զգեստուէր կառքի մը կողմէ երբ Ռիւտ զ'Էքօլը կ'անցնէր։ Սկիպրը կը կարծուէր թէ թեթեւօրէն վիրաւորուած է, բայց ամիս մըն է վիճակը կը վատթարանար թոքերու բարդութիւններու հետեւանքով։ Քանի մը օրէ փիթիէ հիւանդանոցի վերակենդանացման բաժանմունքն էր, բայց բոլոր ջանքերը ապարդիւն անցան։

ՁԱՏՐԱԿԻ
ԱՇԽԱՐՀԻ ԱԽՈՑԵՆՈՒԹԻՒՆ

ԿՈՐՆՋՈՑ ԿԸ ՅԱՂԹԷ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻ

« Արտաղաղթած » վիկտոր Կորչնոյ, Ժլեռէնի մէջ (Աւստրիա) 3,5ի դէմ 5,5 միաւորով յաղթեց նախկին ախոյեան Տիգրան Պետրոսեանի, չորրորդ ասպարտականներու թեկնածուները զոյգ մըրցումին։

Կորչնոյ չահած է մրցումին 9րդ խաղը, 44րդ հարուածին, դառնալով առաջին « Կէս – աւարտական »ը ուղղ խաղացողներու մէջ։ Երբ Կորչնոյ տեղեկացած է թէ Պետրոսեան անձնատուր կ'ըլլայ, յայտնած է թէ կը յուսար չահիլ, բայց ոչ ինք, ոչ Պետրոսեան իրենց լաւագոյնը տուած են։

ՀՈՒՇԵՐ Ս. ԿՈԼԵՍՆԻՔՈՎԻ ՀԱՅՐԻՑ

Ս.

Ս Տ Ա Ց Ո Ղ Ա Կ Ա Ն Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն

Ես ծնվել եմ 1898 թվականին, Ղարաքիլիսայում, որը հետագայում կոչվեց Վանաձոր։ Հայրս՝ Ստեփան Կոլեսնիքովը, ծնվել է 1870 թվականին, Ղարաքիլիսայի մոտ գտնվող Ուզունլար գյուղում։ Նա ուներ ընդամենը մեկ ձի, մի կով և մի քանի ոչխար։ Մայրս՝ Մարիամ Կոլեսնիքովան, ծնվել է 1875 թվականին, Ղարաքիլիսայում։ Նա տնային տնտեսուհի էր։ Ես ունեի երեք քույր՝ Աննա, Վարդանուշ և Հռիփսիմե։ Ես ամենափոքրն էի ընտանիքում։

Մանկությունս անցել է աղքատության մեջ։ Հայրս աշխատում էր ուրիշների հողերում, մայրս՝ տանը։ Մենք միշտ սովամահության եզրին էինք։ Ես հիշում եմ, թե ինչպես էի ձմռանը սառած գետնի վրայով քարշ տալիս փայտի մի կապոց, որ հայրս էր կրել անտառից։ Ոտքերս ճաքճքված էին, և արյունը հոսում էր ձյան վրա։ Մայրս ինձ ասում էր՝ համբերիր, որդիս, Աստված կտեսնի մեր տառապանքը։

Ես սկսեցի գրել վեց տարեկանում։ Առաջին տառերը սովորեցրեց ինձ մայրս՝ ածուխով հողի վրա գրելով։ Հետո հայրս գնաց Ղարաքիլիսա և գնեց ինձ մի գրքույկ՝ «Ազբուկա»։ Դա իմ առաջին գիրքն էր։ Ես այն գիշեր չքնեցի, կարդում էի լամպի լույսի տակ։ Հայրս զարմացավ, տեսնելով, որ ես արդեն կարդում եմ։ Նա ասաց, որ ես պետք է դպրոց գնամ։

Դպրոցը գտնվում էր Ղարաքիլիսայի կենտրոնում։ Այն կոչվում էր «Ռուսական ծխական դպրոց»։ Ես ընդունվեցի 1905 թվականին, երբ ինձ արդեն յոթ տարեկան էր։ Դպրոցը ղեկավարում էր տեր Գրիգորի քահանան։ Ուսուցիչներից մեկը՝ Ալեքսանդր Իվանովիչ Պետրովը, շատ բարի մարդ էր։ Նա ինձ հատկապես սիրում էր, քանի որ ես ամենաերիտասարդ աշակերտն էի։

Դպրոցում ես սովորեցի ռուսերեն, թվաբանություն, աստվածաբանություն և պատմություն։ Ես շատ լավ սովորում էի, և ուսուցիչները ինձ օրինակ էին բերում մյուս աշակերտների համար։ Ես ամեն օր քայլում էի տուն՝ ձմռանը ձյան միջով, ամռանը՝ փոշու մեջ, բայց երբեք չէի բողոքում։ Ես գիտեի, որ կրթությունը միակ ճանապարհն է դուրս գալու աղքատությունից։

Ես ավարտեցի դպրոցը 1912 թվականին։ Ես ստացա գերազանց գնահատականներ բոլոր առարկաներից։ Ուսուցիչները խորհուրդ տվեցին ինձ շարունակել ուսումս Ղարաքիլիսայի ռեալական ուսումնարանում։ Հայրս համաձայնեց, թեև դա նշանակում էր, որ նա ստիպված կլինի ավելի շատ աշխատել։ Ես գնացի Ղարաքիլիսա՝ մի ճամպրուկով, որի մեջ մայրս դրել էր մի քանի հագուստ և մի պարկ ալյուր։

Ռեալական ուսումնարանում ես սովորեցի ֆիզիկա, քիմիա, մաթեմատիկա և օտար լեզուներ։ Ես սկսեցի նաև գրել բանաստեղծություններ։ Առաջին բանաստեղծությունս, որ գրեցի տասնչորս տարեկանում, նվիրված էր մորս։ Ես այն գրեցի ռուսերեն, և ուսուցիչները գովեցին ինձ։ Ես հասկացա, որ գրականությունը իմ կոչումն է։

Ես ավարտեցի ռեալական ուսումնարանը 1916 թվականին։ Ես ստացա վկայական և որոշեցի գնալ Պետերբուրգ՝ համալսարան ընդունվելու։ Հայրս ասաց, որ ինձ համար ամեն ինչ կանի, որպեսզի ես կարողանամ սովորել։ Ես վաճառեցի մեր կովը և ստացված գումարով գնացի Պետերբուրգ։

Պետերբուրգում ես ընդունվեցի Պետերբուրգի համալսարանի պատմա-բանասիրական ֆակուլտետը։ Ես սկսեցի աշխատել որպես գրաքննիչ, որպեսզի վճարեմ ուսման համար։ Ես ապրում էի աղքատ ուսանողների համար նախատեսված հյուրանոցում։ Ես հաճախ քաղցած էի մնում, բայց երբեք չհրաժարվեցի իմ երազանքից։

Ես առաջին անգամ հրատարակվեցի 1917 թվականին, երբ իմ բանաստեղծությունները տպագրվեցին «Ռուսական հարստություն» ամսագրում։ Ես ուրախ էի, բայց ոչ ոք չգիտեր, որ ես հայ եմ։ Ես որոշեցի թաքցնել իմ ազգությունը, քանի որ հակահայկական տրամադրություններ կային։ Ես ստորագրվում էի Ս. Կոլեսնիքով անունով։

Ես ավարտեցի համալսարանը 1918 թվականին։ Ես ստացա դիպլոմ և որոշեցի մնալ Պետերբուրգում՝ դասավանդելու։ Ես դարձա ռուսերենի և գրականության ուսուցիչ մի քանի դպրոցներում։ Ես ամուսնացա 1919 թվականին, իմ կնոջ անունը Ելենա էր։ Նա ռուս էր, և մենք միասին ապրեցինք 42 տարի։

Ես շարունակեցի գրել և հրատարակվել։ Իմ առաջին գիրքը՝ «Բանաստեղծություններ», լույս տեսավ 1922 թվականին։ Ես ստացա որոշ ճանաչում, բայց ոչ մեծ։ Ես ապրում էի համեստ կյանքով, աշխատելով որպես ուսուցիչ և գրաքննիչ։ Ես երբեք չհարստացա գրել

ՅԱՍՊԱՀԱԾ ԿՈՏՎԱԾՈ

= ՀԱՏՈՒԱԾ =

ՆՈՐ ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՍՍՀ Գրողների միությունը հրատարակել է Ռուբեն Սևակի «Ես ապրում եմ» ընտրանին (կազմողներ՝ Ա. Ալազանյան, Ա. Ղազարյան, Ս. Մուրադյան, Ա. Սևակ, Ա. Սևակյան, Ա. Ֆարմանյան, խմբագիր՝ Ա. Ալազանյան, նկարազարդումները՝ Ա. Ղազարյանի, ձևավորումը՝ Ա. Ֆարմանյանի)։ Գրքում տեղ են գտել բանաստեղծությունները, պոեմները, հոդվածները, նամակները, ինչպես նաև Ռուբեն Սևակի մասին գրված հուշերը։

Հրատարակվել է Ռուբեն Սևակի «Ես ապրում եմ» ընտրանին (կազմողներ՝ Ա. Ալազանյան, Ա. Ղազարյան, Ս. Մուրադյան, Ա. Սևակ, Ա. Սևակյան, Ա. Ֆարմանյան, խմբագիր՝ Ա. Ալազանյան, նկարազարդումները՝ Ա. Ղազարյանի, ձևավորումը՝ Ա. Ֆարմանյանի)։ Գրքում տեղ են գտել բանաստեղծությունները, պոեմները, հոդվածները, նամակները, ինչպես նաև Ռուբեն Սևակի մասին գրված հուշերը։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՍՍՀ Գրողների միությունը հրատարակել է Ռուբեն Սևակի «Ես ապրում եմ» ընտրանին (կազմողներ՝ Ա. Ալազանյան, Ա. Ղազարյան, Ս. Մուրադյան, Ա. Սևակ, Ա. Սևակյան, Ա. Ֆարմանյան, խմբագիր՝ Ա. Ալազանյան, նկարազարդումները՝ Ա. Ղազարյանի, ձևավորումը՝ Ա. Ֆարմանյանի)։ Գրքում տեղ են գտել բանաստեղծությունները, պոեմները, հոդվածները, նամակները, ինչպես նաև Ռուբեն Սևակի մասին գրված հուշերը։

ՀԱՆՐԱՀԱՇՎԱՐԿ

ՀՍՍՀ Նախարարների խորհրդի 1978 թվականի հունվարի 13-ի որոշմամբ հաստատվել է Հայկական ՍՍՀ 1978 թվականի հանրահաշվարկը։

Հանրահաշվարկում ամփոփված են ՀՍՍՀ տնտեսության, մշակույթի, գիտության, առողջապահության, ժողովրդական կրթության, ինչպես նաև ժողովրդական տնտեսության առանձին ճյուղերի զարգացման ցուցանիշները։

Հանրահաշվարկում տեղ են գտել նաև ՀՍՍՀ Նախարարների խորհրդի, նրա նախագահության, նախարարությունների, գերատեսչությունների, ինչպես նաև ՀՍՍՀ Գերագույն խորհրդի նախագահության, նրա հանձնաժողովների, ՀՍՍՀ Գերագույն խորհրդի պատգամավորների խմբերի աշխատանքի ցուցանիշները։

Հանրահաշվարկում ամփոփված են ՀՍՍՀ տնտեսության, մշակույթի, գիտության, առողջապահության, ժողովրդական կրթության, ինչպես նաև ժողովրդական տնտեսության առանձին ճյուղերի զարգացման ցուցանիշները։

Հանրահաշվարկում տեղ են գտել նաև ՀՍՍՀ Նախարարների խորհրդի, նրա նախագահության, նախարարությունների, գերատեսչությունների, ինչպես նաև ՀՍՍՀ Գերագույն խորհրդի նախագահության, նրա հանձնաժողովների, ՀՍՍՀ Գերագույն խորհրդի պատգամավորների խմբերի աշխատանքի ցուցանիշները։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՍՍՀ Գրողների միությունը հրատարակել է Ռուբեն Սևակի «Ես ապրում եմ» ընտրանին (կազմողներ՝ Ա. Ալազանյան, Ա. Ղազարյան, Ս. Մուրադյան, Ա. Սևակ, Ա. Սևակյան, Ա. Ֆարմանյան, խմբագիր՝ Ա. Ալազանյան, նկարազարդումները՝ Ա. Ղազարյանի, ձևավորումը՝ Ա. Ֆարմանյանի)։ Գրքում տեղ են գտել բանաստեղծությունները, պոեմները, հոդվածները, նամակները, ինչպես նաև Ռուբեն Սևակի մասին գրված հուշերը։

ՀԱՆՐԱՀԱՇՎԱՐԿ

ՀՍՍՀ Նախարարների խորհրդի 1978 թվականի հունվարի 13-ի որոշմամբ հաստատվել է Հայկական ՍՍՀ 1978 թվականի հանրահաշվարկը

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Օր· Մարկրիթ Գրիգորեան կը ծանուցանէ Թէ Հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի, Մարտ 30, Փարիզի Ս· Ցովհ· Մկրտիչ եկեղեցին իր հօր

ԳՐԻԳՈՐ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆԻ

մահուան (Պուլկարիա) 6րդ տարելիցին առթիւ եւ իր մեծ–մօրեղբօր՝

ՑԱՐՈՒԹԻՒՆ ՋՕՐԼԵԱՆԻ

յիշատակին։

Այս տխուր առթիւ, իրենց յիշատակին կը նուիրէ 100 Ֆ· Աղքատախնամին (լսատանալ «Ծառայ»էն) եւ 100 Ֆ· Ցառաջին։

×

Այրի Տիկին Աստուր Բամպուքճեան, Տէր եւ Տիկին Ագըլեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն Թէ Հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Կիրակի, Մարտ 30, Փարիզի Ս· Ցովհ· Մկրտիչ եկեղեցին իրենց ամուսնոյն, հօր եւ մեծ–հօր՝

ԱՍՏԱՏՈՒՐ ԲԱՄՊՈՒՔՃԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Ի դիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

13, Rue du Perche — Paris (3e)

Կիրակի, Մարտ 30, ժամը 11ին ուղղօրհնէք եւ հայրապետական պատարագ կը մատուցանէ

ԳՐԻԳՈՐ ԵՊԻՍԿ· ԿԱՊՐՈՑԵԱՆ

ժամը 15ին՝ Դռնբացէք։

ԾԱՂԿԱԶԱՐԴ

Ս· ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Շաբաթ, Մարտ 29, Յիշատակ յարութեանն Ղազարու։ Ժամը 16ին կիրակնամուտի ժամերգութիւն, որու ընթացքին խորանին վարագոյրը կը բացուի։

Կիրակի, Մարտ 30, Ծաղկազարդ։ Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը 8·30ին, բազմաձայն պատարագ ժամը 10ին· կը պատարագէ Գ·ԻՒՏ ԵՊՍ· ՆԱԳԱՇԵԱՆ Դռնբացէք ժամը 16ին։

×

Դռնբացէք ժամը 16ին։

×

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Ս. ՊՕՂՈՍ – ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կիրակի·– Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8·30ին, Պատարագ 10·30ին, Դռնբացէք՝ 17ին։

×

ԱՌՆՈՒՎԻԼ ՎԱՐԱԳԱՅ Ս· ԽԱՉ

Կիրակի, պատարագ ժամը 10·45ին, Դռնբացէք ժամը 17·30ին։

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կիրակի·– Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8ին, Պատարագ 10ին, Դռնբացէք՝ 17ին։

×

ՊՕՄՈՆԻ Ս· ԳՐ· ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կիրակի·– Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 9ին, Պատարագ 10ին, քորոզ 11ին, Դռնբացէք՝ 17ին։

×

ՍԷՆ ԺԵՌՈՄԻ Ս· ՍԱՀԱԿ–ՄԵՍՐՈՊ

Կիրակի առաւօտ ժամերգութիւն ժամը 8·30ին, պատարագ՝ 10ին, դռնբացէք ժամը 17·30ին։

×

ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆ - Ս· ԹԱԴԷՈՍ

Շաբաթ·– Կիրակամուտք, երեկոյեան՝ ժամերգութիւն եւ Լոյս Զուարթ ժամը 17ին։

Կիրակի·– ժամերգութիւն եւ Անդաստան ժամը 8ին, Պատարագ ժամը 10ին, Դռնբացէք՝ ժամը 17ին։

×

ՍԷՆ–ԼՈՒ, Ս· ԳԷՈՐԳ եւ ՍԷՆԹՄԱՐԿՐԻԹ Ս· ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐ

Կիրակի·– ՍԷՆ – Լու, ժամերգութիւն եւ Պատարագ ժամը 10ին։

ՍԷնթ – Մարկրիթ, Դռնբացէք ժամը 17ին։

ՍԷն – Լու, Դռնբացէք ժամը 18ին։

×

Ս· ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ — ՏԷՍԻՆ

Կիրակի առաւօտ պատարագ, Դռնբացէք՝ յետ պատարագի։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Ե· Պարսամեան, Տէր եւ Տիկին Մասլաքեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ բոլոր պարագաները յաւով կը ծանուցանեն

ԵԶՆԻԿ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆԻ

մահը որ պատահեցաւ Փետր· 12ին եւ չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք մասնակից եղան իրենց սուգին։

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

Իրենց քրոջ եւ հօրաքրոջ՝ Տիկին Վերժին Հաճընկեանի մահուան ի յիշատակ (Պոլիս) Տէր եւ Տիկին Գէորգ Գէորգեան եւ զաւակը կը նուիրեն 200 Ֆր· «Ծառայ»ին, Տէր եւ Տիկին Արթօ Գէորգեան 100 Ֆր· Սամուէլ – Մուրատեան վարժարանին եւ Տիկին Պերճուհի Ազապապեան 100 Ֆր· Դպրոցասէրին (ստանալ «Ծառայ»էն)։

VOYAGES EN ARMENIE 1980

1° VOYAGES DE 12 JOURS

du 15 au 26 avril	3 290 F
du 03 au 14 octobre	”
du 20 juin au 1er juillet	3 890 F
du 12 au 23 septembre	”

2° VOYAGE DE 14 JOURS

du 09 au 22 août	4 190 F

3° VOYAGES DE 16 JOURS

du 08 au 23 août	4 550 F
du 04 au 19 octobre	3 890 F

Renseignement - inscriptions

MONDOTOURS OCIVEP

Spécialiste des Voyages
sur l'Arménie depuis 15 ans
Elia PEHLIVANIAN
2, rue de Sèze
75009 Paris
tél. 266 50 12
Permanence les Vendredis
de 14 à 19 h.
tél. domicile : 384 31 28
Renseignements à Décines
M. ISKENDERIAN
CAFE DE LA PAIX
tél. (16-78) 49 25 37

Les places étant limitées, veuillez nous renvoyer le coupon-réponse le plus tôt possible. Lic. A 721

Mme Elia PEHLIVANIAN

Organisation Technique Mondotours
2, rue de Sèze 75009 Paris

Nom .....
Prénom .....
Adresse .....
..... Tél. .....
Ville ..... Code postal.....

1) M'inscris au Voyage spécial Arménie du ..... au .....
ci-joint 25% d'acompte.

2) Désire recevoir une documentation sans engagement de ma part pour :
.....

Rayer les mentions inutiles

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ալֆորվիլի Ս· Մեսրոպ կրթարանի յանձնախումբը չնորհակալութեամբ կ՚ընտացած է Տէր եւ Տիկ· Տէրվանեանէ գրամեքենայ մը եւ հաշուիչ մեքենայ մը իր դպրոցին համար։

Փոխան ծաղիկի ողբացեալ Մարի Մուրատեանի մահուան առթիւ Ալֆորվիլի Ս· Մեսրոպ կրթարանի յանձնախումբը չնորհակալութեամբ ստացած է Պ· Պօղոս Համիարթինեանէ 100 Ֆր·։

×

Լիոնի Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ Ազգ· Միութեան Վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները·– Պր· Վարուժան Գալֆաեան՝ Մակալի Պահատուբեանի մկրտութեան առթիւ՝ 5000 Ֆ·, Պր· Ս· Պահատուբեան 1000 Ֆ·, Պր· Ճ· Պահատուբեան, Պր· Ա· Պահատուբեան 500ական, ՈՄՆ, Պր· Գրիգոր Ագըլեան, Պր· Ա· Աճէմեան 500ական, Պր· Ն· Սանճեան՝ դպրոցին 100 Ֆ·, Տիկին Թիւթիւնճեան 60 Ֆ·։

Պօղոս Գործակատարեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի՝ Օր· Գործակատարեան՝ դպրոցին 500 Ֆ·, Մ· Լիժտահարեան ընտանիք, Տիկին Մոնթօ, Այրի Տիկ· Լ· Սահաթճլեան 100ական Ֆ· Տիգրան Խանճեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի·– Տէր եւ Տիկին Վ· Զալըքեան 50 Ֆ·։

Եզնիկ Պարսամեանի մահուան առթիւ Միսլիճեան ընտանիք 200 Ֆր·, Արտեմիս Ղազարեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի՝ այրի Տիկ· Մ· Թազուրեան, Տէր եւ Տիկ· Ռ· Գազազեան 50ական, Ֆուայէի տարեց հայրենակիցներ՝ 250, ումն 100, Մ· Միրզէ դպրոցին 100, Արփիկ Կարապետեանի մահուան առթիւ Տէր–Յակոբեան եւ Կարապետեան ընտանիքներ 1000, այրի Տիկ· Ց· Միսլիճեան 150, Տիկ· Սողոմոնեան, Մարսէյլէն Ե· Տօրումեան 100ական Ֆր·։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՅՈՒՆԻՍ 8,— Ֆրանքեւհայկական· մեծահանդէս ուխտագնացութիւն դէպի Փէթիվիէ – Պօնտարուա Ս· Գրիգոր Արքեպիսկոպոսի տաճարը։ Հայածէս պատարագ եւ թափօր Ս· Ճգնաւորին քարայրը։ Բացօթեայ ճաշ եւ գեղարուեստական յայտագիրը։

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏՈՒՆ

Ուրբաթ, Ապրիլ 18, դասախօսութիւն՝ Հայկ· Ցեղասպանութիւնը։ Կը մասնակցի ժ· փ· Մահէ։

Կիրակի, Մայիս 11, Հացկերոյթ 4րդ տարեդարձի առթիւ։

Մանրամասնութիւնները առաջին։

×

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ տարեվերջի հանդէսը՝ կիրակի Ցունիս 29ին։

Imprimé sur les Presses
du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ ՍԱԿԱԳԻՆ

(ԱՊՐԻԼ 1–ԷՆ ՍԿՍԵԱԼ)

Մահազդ	200 (235,20)
Հոգեհանգիստ	100 (117,6)
Շնորհակալիք	100
Հարսնիք, նշանտուք	100
Ծնունդ	100
Կը փնտռուի	40 (47,04)
Կ'ուզուի	60 (70,56)

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ սովորական ծանուցով ազգերու համար են, չորրորդ էջ։ Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է։

Առեւտրական եւ այլ ազգերու մասնաւոր պայմաններու համար, դիմել թերթին վարչութեան։

Վերոյիշեալ սակերու վրայ կ'աւելնայ Թէ· Վէ· Ա·ն՝ 17,60 առ հարիւր (տես՝ փակագիծի մէջ գումարները)։

ՆՈՒԷՐ

Խաեան Սան եւ Համակիրներու բարեկամական Միութիւնը, Ս· Ջատկի առաջ օրերուն առթիւ, 500 Ֆր· կը նուիրէ Մանմօրանախի եւ Անթափիի հանդստեան տուներու պատասպարեալներուն։ (Տառանալ «Ծառայ»էն)։

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

ԼԻՈՆ·– Կապոյտ Խաչի Լիոնի Մասնաճիւղը կը յայտնէ Թէ Պէլֆոնէթէնի օդափոխութեան կայանի արձանագրութիւնները կը սկսին Ապրիլ 1էն մինչեւ Մայիս 7ին։ Դիմել Ազգ· Տան սրահը (295, Ռիւ Պուալօ) ամէն Հոգեբարի կէսօրէ վերջ ժամը 2էն – 4։ Տեղեկութեանց համար հեռաձայնել Տիկին Լիսի Թուրլեանին՝ 888–92–51 եւ Տիկին Սուրբկարապետեանին՝ 826–71–20։

VENEZ APPRENDRE OU PERFECTIONNER

LA LANGUE

ARMENIENNE

Les cours pour ADULTES organisés par la Croix Bleue de CHAVILLE ont lieu : tous les Lundis 18 h. 30 initiation — 20 h. 30 perfectionnement histoire et littérature.

Les cours sont dispensés par Madame SYLVA EBLIGHATIAN-KARAGULIAN dans la salle de l'église arménienne de Chaville, 4 rue des trois Chamtiers

Téléphonez à Madame Nazélie FOURTUNE 16 32 38.46.75

ԵԿԷՔ ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾԵԼՈՒ

ՀԱՅԵՐԷՆԸ

եւ Հայոց պատմութիւնն ու գրականութիւնը։ ՇԱԻԻԼԻ կապոյտ խաչի ՋԱՓԱՀԱՍԵՐՈՒ դասընթացքները տեղի կ'ունենան՝ ամէն երկուշաբթի

սկսնակներ ժամը 18·30ին

յառաջացածներ ժամը 20·30ին

Կը դասաւանդէ Տիկին ՍԻՒՎԱ ԷՊԻՂԱԹԵԱՆ – ՔԱՐԱԿԻՒԼԵԱՆ

Շաւիլի Հայոց եկեղեցւոյ սրահը, վերեւի հարցէին։

Հեռաձայնել Տիկին Նազելի Ֆուրթիւնի 16 32 38·46·75

Պատուոյ Նախագահութեամբ՝ ՆԱՓՈԼԷՈՆ ՊԻՒԼԼԻԻՓԵԱՆԻ
Ատենապետ Հ· Բ· Ը· Միութեան Ֆրանսայի Շրջ· Յանձնաժողովին
Նախագահութեամբ՝ ՆՈՒՐՀԱՆ ՓԵՐՆԿԵԱՆԻ
Պատուոյ նախագահ Հ· Բ· Ը·Մ·ի Ֆրանսայի Շրջ· Յանձնաժողովին

Journées du Centre Culturel Alex Manoogian

կազմակերպուած Փարիզի Մասնաժողովին, Տիկնանց եւ Երիտասարդաց մարմիններուն կողմէ
ի նպաստ իրենց մշակութային գործունէութեան
Շաբաթ, 29 եւ Կիրակի 30 Մարտ ժամը 11էն 20

STAND DIVERS : Livres et disques arméniens, peintures, linge de maison, photos, cadeaux souvenirs, articles ménagers, jeux éducatifs, alimentation, bijouterie, brocante, etc.

Ճոխ պիւֆէ — հաճելի ժամանց

ԿԷՍՕՐՈՒԱՆ ՃԱՇ՝ ժամը 12·30էն սկսեալ

Հայկ· կերակուրներ յատկապէս պատրաստուած Տիկնանց Յանձնախումբի անդամուհիներուն կողմէ

Centre Culturel Alex Manoogian 118, Rue de Courcelles, Paris 17e

ՇԱԲԱԹ–ԿԻՐԱԿԻ
ՄԱՐՏ
29-30
SAMEDI-DIMANCHE
29-30 MARS
1980

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Արտասահման : Տար. 300 Ֆ. - Հատ : 2 Ֆ.
Ֆրանսա : Տար. 260 Ֆ. - Վեցամսեայ : 140 Ֆ.

55րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.613

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

55e ANNÉE — No 14.613

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԻՇԷԼ ՏԼՊԻՒԼ պլուխը առած մեկնած է Սէն – Ռաֆայէլի « Խորհրդարանական Օրեր »էն, զոր կազմակերպած էր ՀՀՀՆ, Լապէի յարատարարութենէն եաք, որու պրաշանդած էինք երէկ : Քլօա Լապէ կը խորհի որ Կօլիզմի ապագան Շիրաքն է եւ ուրեմն չարժումին « լաւագոյն թեկնածուն » է մինչ Տըլըէ « եւ նոյնիսկ եա, կը չեշտէ Լապէ, անցեալին կը պատկանինք » : Տըլըէ համաձայն չէ եւ ծուղակ մը կը նկատէ Սէն – Ռաֆայէլի ժողովը : Այդ պատճառով հրաժարած է իր խօսքը ճառէն եւ պլուխն առած Փարիզ վերադարձած է :

ՀԻՍԻՍԱՑԻՆ ծովուն մէջ, քարէզարշին ծակումի փլաք – փորմ մը չէ պլուած ծագած յանկարծակի փոթորիկին եւ ընկճած է : Շուրջ հարիւր անհետացած կայ, մինչ հրաչքով ազատած են քանի մը տասնեակ ուրիշ աշխատաւորներ : « Ալեքսանդր Քիլընա » « ծփուն պանդուկ » մըն էր, Նորվեկիական եւ Սկովտիական ափերու միջեւ եւ այսօր ամէն ոք կը զարմանայ որ աւելի տակուն չէր : Հոն կը բնակէին 208 բանուոր եւ արհեստաւոր : Նախատեսուած էր 336 հոգիի համար բայց փոթորիկին սկիզբն իսկ, տեղի տուած է :

ԻՐԱՆի Արտաքին Նախարարը՝ Ղոթբզատէ, յայտարարեց որ խորհրդարանական ընտրութիւններու երկրորդ շրջանը, որ նախատեսուած էր Ապրիլ 4ին, յետաձգուած է, որպէսզի կեանքի կոչուած քննիչ յանձնախումբը կարելիութիւն ունենայ առաջին շրջանին կատարուած խարդախութիւններու մասին իր եզրակացութիւնները ներկայացնելու : Նկատի ունենալով որ յանձնախումբին աշխատանքները ամիս մը կը տեւեն, երկրորդ շրջանի ընտրութիւնները տեղի կ'ունենան Մայիսին, ինչ որ կը նշանակէ, թէ պատգամներու մասին Խորհրդարանը հազիւ Յունիսի վերջը կրնայ որոշում մը տալ : Միւս կողմէ, միշտ խառնակ կացութիւն կը տիրէ երկրին մէջ : Քիւրտիստանի մէջ բախումներ տեղի ունեցած են ազգայնական Քիւրտերու եւ կառավարական ուժերու միջեւ, տասնեակներով զոհեր պատճառելով : Համաձայն «Էթթէլաաթ» թերթին, նախկին թագուհիին հօրեղբայրը՝ Մանուչեհր Տիպա, Զորեքշաբթի ձերբակալուած է Թաւրիզի մէջ :

ԳԱՀԻՐէի մէջ « Իսլամական ուսանողական համախմբում»ի կազմակերպութեամբ տեղի ունեցած բողոքի ցոյցը ճնշողութիւն մը եղած է, ըստ Մոնտի, որուած ըլլալով որ հազիւ հազար հոգի ընտրած էր կոչին : Ցոյցը կազմակերպած էր Շահին եգիպտոս ներկայութեան դէմ :

ԺՈՐԺ ՄԱՒՇԷ 60 հազար հոգիի առջեւէ է, որ բուռն ելոյթ մը ունեցաւ առջի իրիկուն, Փանթէն : Փոքր նախադասութեամբ մը, ո՛չ ըսաւ Եւրօգախիճ, որով կ'ուզուի փոխարինել եւրօհամայնավարութիւնը : Ակնկա անշուշտ նոր քար մըն է Պեռլինգուէր – Միթերան պարէզին մէջ : Գալով քաղաքական զէմքերու անհատական կեանքին, կ'ուզէ որ բոլորին ալ առանց բացառութեան հրապարակուի : Թէ ո՞վ ի՛նչ ըրած է 1940էն 45, օրինակ եւ ուրեմն կ'առաջարկէ քննիչ յանձնախումբի մը հաստատումը, որ հրապարակային քննութիւն մը բանայ քաղաքական պաշտօնէութեան հանդերձ ընտանեօք (կիներն ու զաւակներն ալ) ճշդելու համար իրենց գործունէութիւնը ոչ միայն զրաման շրջանին, այլեւ Պոքասայի առեն, Ալժերիոյ առեն եւայլն : Մառէխ նոր բան չըսաւ : Ամբաստանագիրը ուղղած էր մանաւանդ Ժիսքար տ'Էսթէնի դէմ, « Երեքներու խմբակին » եւ անչուշտ՝ Միթերանի... Գեղարուեստական բաժինը կ'ապահովէր Միքիս Թէոտորաքիս :

«ՄԱԹԻՆ» լոյս տեսաւ Ուրբաթ օր եւ անօրէնութիւնը կը բացատրէ թէ ի՞նչ պատահած է խմբագրութեան մէջ երբ յայտնուած է թէ Ապրիլի վերջէն սկսեալ, թերթին իր աշխատակցութիւնը պիտի բերէ Անարէ Ֆրոսար, որ ձգելէ եաք Օռոռը, կը ձգէ նաեւ Ֆիկառօն : Մինչ Մաթէնի մէջ տնօրէնութիւնը կը բացատրէ գործադուլի մը պատճառները, Քոքթիէնի մէջ, Անարէ Ֆրոսար, որ ամէնօր եայ տոմս մը կ'ապահովէր Ֆիկառօի մէջ եւ որ ծանօթ է մանաւանդ իբրեւ հեղինակը գիրքի մը, խորագրուած «Ատուած գոյութիւն ունի, իրեն հանդիպեցայ» կը բացատրէ իր դիրքը : Ոչ ձախի մարդ է, ոչ՝ աջի, կը խոստովանի (ուրեմն, հարց կուտայ թերթը, երկու աթոռի մէջտե՞ղ է...) եւ հեռացած է Ֆիկառօէն, որու ուղղութիւնը այլեւս գործին չէ եկած («նոր աջ»ի մօտ) :

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ Երկրագործութեան նախարարներու Խորհուրդը արտօնեց Ֆրանսայի որ 3,7 առ հարիւր արժեզրկէ իր « կանաչ ֆրանքը » ինչ որ 3,5 առ հարիւր յաւելում մը կը նշանակէ Ֆրանսայի հողագործներու եկամուտներուն :

ՊՈԿՈՒԱՑի դամբնիկեան դեսպանատան մէջ փետր. 27էն ի վեր գիւղ պատանդ կը մնան 29 հոգի : Կեռիլլեոսներու եւ քրիստոնեական կառավարութեան միջեւ բանակցութեանց յօթներորդ հանդրուանը նոր յոյս կուտար հարցին լուծման համար, քանի կեռիլլեոսները, որ սկիզբը կը պահանջէին 311 քաղաքական բանտարկեալներու ազատ արձակումը եւ 50 միլիոն տոլար, զիջում ըրած են եւ միայն 70 բանտարկեալի արձակման շուրջ կը բանակցին : Բայց կառավարութիւնը մերժած էր 28 բանտարկեալի առաջին ցանկը, առարկելով թէ անոնք ոճրագործներ են եւ եթէ ազատ արձակէ բռնաբարած կ'ըլլայ Սահմանադրութիւնը :

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՑԻՆ Դրամատունը 200 միլիոն տոլարի վարկ մը բացաւ Թուրքիոյ, զարկ տալու համար երկրին խարխուլ տնտեսութեան :

ՓՈՒԹՊՈԼ

ԽՈՐՀՐԴԱՑԻՆ ԲԱԺԱԿ

—o—

Մարտ 30ին է, որ անկախ օդի պայմաններէն բացօթեայ տեղի պիտի ունենան, Խորհրդային Բաժակի քառորդ աւարտականի խաղերը : Այս հանդիպում – ներուն համար, վիճակահանութիւնը հետեւեալ արդիւնքը տուած է :— Մոսկուայի Սպարտակը կ'ընդունի Արարատը, Թիֆլիսի Դինամօն՝ Տաչքենտի Պախտակորը, Կիեւի Դինամօն՝ Մոսկուայի Դինամօն, Դոնեցկի Շախտեորը՝ Մոսկուայի Տորպեդօն :

ԵՐԵՒԱՆ ◂▸ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՑՏՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Մարտ 21–24)

ՀԱՅ ՀԱՆՐԱՑԻՆ – ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ ՆՈՐ ԳԻՐՔ ՄԸ

Երեւանի պետական համալսարանի հրատարակչականը լոյս ընծայած է Փրոֆ. Հրանտ Ղազարեանի « Հայ հասարակական քաղաքական չարժումները 1850 – 60ական թուականներուն եւ Ռուսաստանը» մենագրութիւնը : Համալսարանի Խորհ. Մխիթեան պատմութեան ամպիոնի վարիչին երկու տասնամեակի հետազօտութեան արդիւնքն է այս գիրքը, որ լոյս տեսած է ռուսերէն :

Ընդարձակ յառաջաբանի մը մէջ հեղինակը անդրադարձած է հայ – ռուսական յարաբերութիւններու վաղեմի անցեալին : Փրոֆեսօրը սուր քննադատութեան ենթարկած է ժամանակակից թուրք յեղափոխական այն պատմաբանները, որ – պոնք կը նենգափոխեն հայ ժողովուրդի նոր պատմութիւնը եւ կը փորձեն արդարացնել իրենց նախորդներու մարդատեաց տեսութիւնները ու գործողութիւնները : Աշխատութեան մէջ ներկայացուած է Արեւմտահայերու տնտեսական եւ քաղաքական իրաւազուրկ կեանքին պատմութիւնը : Աղբիւրներու, յատկապէս Խորհ. Մխիթեան բազմաթիւ դիւաններէ քաղուած նոր փաստաթուղթերու հիման վրայ չարադրուած է Արեւմտահայերու վճարած հարկերու պատմութիւնը, ցոյց տրուած են հայ ժողովուրդի կրած ազգային ճնշումները, նոյն տեն ներկայացուած է հայկական եւ հայաբնակ քաղաքներու կեանքը : Ուշադրութեան արժանի են Թուրքիոյ հայկական գաղութներուն, յատկապէս Պոլսոյ եւ Զմիւռնիոյ նուիրուած էջերը : Շարադրուած է Արեւմտահայերու « Ազգային Սահմանադրութեան » պատմութիւնը, որուած է Հայաստանի երկու հատուածներու, հայկական գրեթէ բոլոր գաղութներու տնտեսական եւ քաղաքական կեանքի պատմութիւնը :

Գիրքին այն բաժնին մէջ, որ նուիրուած է հայկական ազգային – ազատագրական չարժումներուն, մանրամասն նկարագրուած է Զէյթունի, Վանի, Մուշի, Զարսանճաքի եւ Քղիի 1862 – 1872 թուականներու ժողովրդական չարժումներու պատմութիւնը : Չարժումներ՝ որոնք ուղղուած էին ոչ միայն սուլթանական բռնապետութեան, այլ եւ քիւրտ եւ թուրք վերնախաւերու դէմ : Հեղինակին եզրակացութիւնն այն է, որ Արեւմտեան Հայաստանի մէջ ծայր առած այդ չարժումները Զէյթունի ապստամբութեան արձագանգներն էին, անոր օրհնական չարունակութիւնը : Փրոֆ. Հրանտ Ղազարեան արեւմտահայ եւ արեւելահայ զարեան հատուածներու ազատագրական պայքարները կը տեսնէ միասնականութեան մէջ, կը բացայայտէ անոնց բնորոշ կողմերը, կը բնութագրէ ժամանակի հայ հանրային քաղաքական հոսանքները եւ անոնց ղեկաւար ներկայացուցիչները : Գիրքը ռուս ընթերցողներուն կը ծանօթացնէ արեւմտահայ գէմքերու՝ Սեպուհ Ոսկանի, Մատթէոս Մամուրեանի, Ցարութիւն Սվաճեանի, Գրիգոր Զօհրապի, Սեբաստիոյ եւ այլոց գաղափարական – անտեսագիտական, փիլիսոփայական հայեացքները, ինչպէս նաեւ Միքայէլ Նալբանդեանի եւ արեւմտահայ անուանի գէմքերու հանդիպումները :

Հատորին մէջ հետաքրքրական փաստեր արուած են Պուշկինի, Լերմոնտովի, Տուրգենեւի եւ այլոց գործերու արեւմտահայ գրողներու կողմէ կատարուած հայերէն թարգմանութիւններու մասին :

Փրոֆ. Հրանտ Ղազարեան գրած է նաեւ « Գրիգոր Զօհրապեան », « Մատթէոս Մամուրեան », « Արեւմտահայերի սոցիալ – տնտեսական եւ քաղաքական կացութիւնը 1800 – 1870 թ. թ. » աշխատութիւնները, ինչպէս նաեւ հայ նոր գրականութեան, հայ ժողովուրդի արեւմտահայ հատուածի պատմութեան վերաբերեալ ուրիշ ուսումնասիրութիւններ :

×

Ա.ԲԵՐ ՓԱՐՎԱՆԵԱՆի ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ

Հայաստանի Գրողներու Տան մէջ ցուցադրուած են Ա.Բեր Փարվանեանի 60 գործերը՝ նկարչական եւ գծագրական : Այդ երկերուն հետաքրքրութեամբ դիտած են պատմական եւ արդիական նիւթերու շուրջ ստեղծուած կտաւները, որոնց մէջ յատկապէս ուշադրութիւն գրաւած են « Անանիա Շիրակացի », « Գրիգոր Նարեկացի », « Կոմիտաս », « Սիբանոյշ », « Անահիտ », « Յաամիկ » դիմանկարները : Նկարիչը ներկայիս կը գտնուի Երեւանի Մ. Աբովեան Մանկավարժական Հիմնարկին մէջ :

×

Գ. ԱՆԱՆԵԱՆի «ԵՂԻՇԷ ԶԱՐԵՆՑԸ ԵՒ ՌՈՒՍ ԳՐԱԿԱ. – ՆՈՒԹԻՒՆԸ» ԳԻՐՔԸ ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԾ

Երեւանի պետական համալսարանի հրատարակչականը լոյս ընծայած է Գառնիկ Անանեանի « Եղիշէ Զարենցը եւ ռուս գրականութիւնը » ընդարձակ ուսումնասիրութիւնը : Հեղինակը քննութեան ենթարկած է Զարենցի կողմէ ռուս գրականութեան գնահատութեան, Պուշկինի, Նեկրասովի, Մայակովսկիի եւ այլոց հետ իր ստեղծագործական առընչութեամբ հարցերը : Գ. Անանեան անդրադարձած է նաեւ Զարենցի թարգմանական աշխատանքներուն :

×

ՑԻՇԱՏԱԿի ՆՈՐ ՄԵՏԱԼ ՄԸ

Մարտիրոս Սարեանի ծննդեան 100ամեակին առթիւ Հայաստանի Գեղարուեստի Ֆոնտի կերպարուեստի գործատունը արտադրած է յիշատակի նոր մետալ մը, որուն մէկ կողմը նկարիչին պատկերը քանդակուած է, միւս կողմը՝ « Հայաստան աշխարհ » կտաւը : Հայերէն եւ ռուսերէն փորագրուած է նաեւ նկարիչին անունը :

ՀՈՒՇԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՂԱՒԱՀԱՅՈՑ

– ԿԱՐՆՈՅ ՀԱՄԱՐ –

Հրատարակութիւն Ազգային Փոխադարձ Ապահովութեան Վարչութեան Կ. Պոլսոյ

ՀԱՅՈՑ ՎԱՐԺԱՊԵՏՆԵՐ

ԳԻՐՔ ԱՌԱՋԻՆ

ՀԱՏՈՐ ԱՌԱՋԻՆ

ՊՈՍԹՈՆ

ՏՊԱՐԱՆ ՄԱՐԴԱՍԻՐՈՒԹԵԱՆ

1930

Տպագրուած է 1000 օրինակ

Ա. Ներածական խօսք 1
Բ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 3
Գ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 5
Դ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 7
Ե. Ներսէս Ե. Շնորհալի 9
Զ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 11
Է. Ներսէս Ե. Շնորհալի 13
Ը. Ներսէս Ե. Շնորհալի 15
Թ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 17
Ժ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 19
ԺԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 21
ԺԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 23
ԺԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 25
ԺԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 27
ԺԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 29
ԺԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 31
ԺԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 33
ԺԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 35
ԺԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 37
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 39
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 41
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 43
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 45
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 47
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 49
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 51
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 53
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 55
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 57
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 59
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 61
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 63
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 65
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 67
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 69
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 71
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 73
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 75
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 77
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 79
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 81
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 83
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 85
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 87
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 89
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 91
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 93
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 95
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 97
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 99
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 101
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 103
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 105
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 107
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 109
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 111
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 113
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 115
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 117
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 119
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 121
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 123
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 125
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 127
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 129
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 131
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 133
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 135
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 137
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 139
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 141
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 143
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 145
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 147
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 149
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 151
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 153
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 155
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 157
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 159
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 161
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 163
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 165
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 167
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 169
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 171
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 173
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 175
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 177
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 179
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 181
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 183
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 185
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 187
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 189
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 191
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 193
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 195
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 197
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 199
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 201
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 203
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 205
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 207
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 209
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 211
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 213
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 215
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 217
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 219
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 221
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 223
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 225
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 227
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 229
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 231
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 233
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 235
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 237
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 239
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 241
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 243
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 245
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 247
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 249
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 251
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 253
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 255
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 257
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 259
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 261
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 263
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 265
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 267
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 269
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 271
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 273
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 275
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 277
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 279
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 281
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 283
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 285
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 287
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 289
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 291
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 293
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 295
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 297
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 299
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 301
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 303
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 305
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 307
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 309
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 311
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 313
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 315
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 317
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 319
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 321
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 323
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 325
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 327
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 329
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 331
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 333
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 335
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 337
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 339
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 341
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 343
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 345
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 347
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 349
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 351
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 353
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 355
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 357
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 359
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 361
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 363
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 365
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 367
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 369
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 371
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 373
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 375
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 377
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 379
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 381
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 383
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 385
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 387
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 389
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 391
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 393
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 395
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 397
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 399
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 401
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 403
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 405
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 407
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 409
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 411
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 413
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 415
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 417
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 419
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 421
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 423
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 425
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 427
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 429
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 431
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 433
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 435
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 437
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 439
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 441
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 443
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 445
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 447
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 449
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 451
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 453
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 455
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 457
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 459
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 461
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 463
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 465
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 467
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 469
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 471
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 473
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 475
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 477
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 479
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 481
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 483
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 485
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 487
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 489
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 491
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 493
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 495
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 497
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 499
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 501
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 503
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 505
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 507
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 509
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 511
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 513
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 515
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 517
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 519
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 521
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 523
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 525
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 527
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 529
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 531
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 533
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 535
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 537
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 539
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 541
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 543
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 545
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 547
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 549
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 551
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 553
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 555
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 557
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 559
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 561
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 563
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 565
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 567
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 569
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 571
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 573
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 575
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 577
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 579
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 581
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 583
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 585
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 587
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 589
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 591
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 593
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 595
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 597
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 599
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 601
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 603
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 605
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 607
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 609
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 611
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 613
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 615
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 617
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 619
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 621
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 623
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 625
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 627
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 629
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 631
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 633
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 635
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 637
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 639
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 641
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 643
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 645
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 647
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 649
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 651
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 653
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 655
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 657
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 659
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 661
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 663
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 665
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 667
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 669
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 671
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 673
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 675
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 677
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 679
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 681
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 683
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 685
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 687
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 689
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 691
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 693
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 695
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 697
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 699
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 701
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 703
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 705
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 707
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 709
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 711
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 713
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 715
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 717
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 719
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 721
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 723
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 725
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 727
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 729
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 731
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 733
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 735
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 737
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 739
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 741
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 743
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 745
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 747
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 749
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 751
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 753
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 755
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 757
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 759
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 761
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 763
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 765
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 767
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 769
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 771
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 773
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 775
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 777
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 779
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 781
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 783
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 785
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 787
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 789
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 791
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 793
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 795
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 797
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 799
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 801
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 803
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 805
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 807
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 809
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 811
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 813
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 815
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 817
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 819
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 821
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 823
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 825
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 827
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 829
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 831
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 833
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 835
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 837
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 839
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 841
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 843
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 845
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 847
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 849
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 851
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 853
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 855
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 857
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 859
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 861
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 863
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 865
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 867
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 869
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 871
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 873
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 875
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 877
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 879
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 881
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 883
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 885
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 887
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 889
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 891
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 893
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 895
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 897
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 899
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 901
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 903
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 905
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 907
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 909
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 911
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 913
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 915
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 917
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 919
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 921
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 923
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 925
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 927
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 929
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 931
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 933
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 935
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 937
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 939
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 941
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 943
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 945
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 947
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 949
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 951
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 953
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 955
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 957
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 959
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 961
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 963
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 965
ԻԴ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 967
ԻԵ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 969
ԻԶ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 971
ԻԷ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 973
ԻԸ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 975
ԻԹ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 977
Ի. Ներսէս Ե. Շնորհալի 979
ԻԱ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 981
ԻԲ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 983
ԻԳ. Ներսէս Ե. Շնորհալի 985
ԻԴ. Ներսէս

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ

Էջ 18

«ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ» ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՒՄ Է ՄՐՑՈՒՅԹ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԱՆԴԱՄ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԱՆԴԱՄ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՒՄ Է ՄՐՑՈՒՅԹ

ԱԽԱՓ ՇԱՔԱԹ
ԵՒ
ՋԱՏԻԿ

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՒՑ

Ս· ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻՋ

Երեքշաբթի, Ապրիլ 1, յիշատակ տասը կուսանաց, ժամերգութիւն 16·30ին:

×

ՊՕՄՈՆԻ Ս· ԳՐ· ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

Երեքշաբթի, Ապրիլ 1, յիշատակ տասը կուսանաց, երեկոյեան ժամերգութիւն ժամը 17ին:

×

ՍԷՆ-ԼՈՒ, Ս· ԳԷՈՐԳ ԵՒ ՍԷՆԹՄԱՐԿՐԻԹ Ս· ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐ

ՍԷՆ ԼՈՒ·— Շաբաթ, Ապրիլ 2, ընթրեաց պատարագ եւ փոքրերու հաղորդութիւն ժամը 10ին:

×

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

13, Rue du Perche — Paris (3e)

Կիրակի, Մարտ 30, ժամը 11ին ուրբաթօրհնէք եւ հայրապետական պատարագ կը մատուցանէ

ԳՐԻԳՈՐ ԵՊԻՍԿ· ԿԱՊՐՈՑԵԱՆ

ժամը 15ին՝ Դռնբացէք:

OFFRE D'EMPLOI
INDUSTRIE ALIMENTAIRE
CONSERVERIE

On demande une secrétaire, de préférence d'Istanbul, dactylo, connaissant parfaitement le français (et l'anglais, non indispensable). Bon salaire. Téléphoner à

STE. SNAIL

Mr. Aslanian 594-23-92

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆ

Հայ կարմիր Խաչի ծովեզերեայ Մանկանց բոյնը կը բացուի Յուլիս 4ին, 6–12 տարեկան մանուկներու համար:

Աբձանագրութեան համար դիմել եր – կուշաբթի օրերը ժամը 15–17, Հայ կարմիր Խաչի պրասենեակը՝ 32, Ռիւ տը Թրէվիզ, 75009 Փարիզ կամ ժամադրուելու համար հեռաձայնել 985–36–53:

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

Ի յիշատակ իրենց եղբայրներուն՝ Լեւոն եւ Տոքթ· Յակոբ Խուպէսէրեանի, Տէր եւ Տիկին Շահան Վահանեան 2000 ֆրանք կը նուիրեն «Յառաջ»ի բարեացառման համար:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տիկ· Վեհանոյշ Գաբրիէլեան (Մար – սէյլ) կը նուիրէ 100 ֆր· ի նպաստ Հայ կարմիր Խաչի Նորմանտիի Մանկանց Բոյնին, փոխան ծաղկեպսակի, Սամուէլ Մուրատեանի մահուան տխուր առիթով:

SUR LA NATIONALE 20

LA CORNE D'OR

Alimentation des Produits Orientaux et Traiteur

C. ASLANYAN et ses associés ont le plaisir de vous annoncer l'ouverture prochaine d'un établissement de produits sélectionnés importés de leur pays d'origine.

La direction vous prie d'être présent à l'ouverture dont la date vous sera communiquée prochainement.

OPTIMA Tours

ARMÉNIE 1980

A PARTIR DE 2850 FR. (tout compris)

prochains départs:

— DU 26 AVRIL AU 6 MAI

— DU 9 AU 24 MAI

Cette année plusieurs départs par mois et TOUTE L'ANNEE de 12, 14 et 16 jours.

nouveau!

Programmes variés au départ d'EREVAN avec des extensions :
— en GEORGIE
— à LENINGRAD
— en ASIE CENTRALE (TACHKENT, BOUKHARA, SAMARCANDE)
— UKRAINE et...

demander notre brochure détaillée

RENSEIGNEMENTS - INSCRIPTIONS :

Sonia Coumryantz
OPTIMA Tours
75003 PARIS

67-69 rue Quincampoix (angle rue Rambuteau) — Tél. 274-27-20
Métro : Rambuteau ou Etienne Marcel
Lic. A 946 (Agence agrée INTOURIST)
Telex : 211 324 F.

– ԱՌ ՈՐ ԱՆԿ Է –

«Յառաջ»ի խմբագրատունը բաց է ամէն օր (բացի՝ Շաբաթ եւ Կիրակի) ժամը 8էն 12·30 եւ 14էն 18·30:

×

Ոչ – առիպողական բնոյթ ունեցող յայտարարութիւններն ու հեռաձայները կը խնդրուի կատարել միայն կէսօրէ վերջ:

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

ՆԻՍԻ Ս· ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ԵԻ ՍՐԱՀԻՆ ՆՈՐՈԳՈՒԽԵԱՆ ՀԱՄԱՐ Ե· ՅԱՆԿ

Հայ Մշակոյթի Օճախ, Տէր եւ Տիկ Յ· Յակոբեան (Նիս), Տէր եւ Տիկ· Ջաքըրեան (Մոնթէ Քարլօ) 2000ական, Տէր եւ Տիկ· տը Պոտուս – Լորէնան, Տէր եւ Տիկ· Ռ· Գանճանակեան (Նիս), 1000ական, Ա· Պալէօզեան (Նիս), Տէր եւ Տիկ· Ն· Պալէօզեան (Նիս), Գ· Ալանեան (Մոնաքօ), Տէր եւ Տիկ· Հ· Տիւրեան, Ռ·–Պ· (Քափ Մարթէն) 500ական, Ժ·Պօտուրեան, Քասթանիէր 400ական, Տիկ·Ի· Քասթելեան (Քանն) 400, Տիկ Ա· Ժամկոչեան (Նիս) 200, Հ·Յովհաննէսեան (Նիս) 150, Տէր եւ Տիկ· Ժ· Ջօրեան (Նիս), Տիկ· Ներսէսեան (Ժրնեւ) Պ· Ներսէսեան (Պարսկաստան), Պ· Ժամկոչեան (Նիս), Տիկ· Ա· Փարաղամեան (Նիս) 100ական, Կ· Հիմճեան (Նիս) Տիկ· Թաշճեան (Նըվէր), Պ· Սիլվաճեան (Նիս) 50ական:

Գումար 11·800, նախորդ ցանկերու գումար 41·725, ընդհ· գումար 53·525

Imprimé sur les Presses
du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

pour la première fois en France

DOM disques

présente en exclusivité

ARKA RECORDS

nouvelles collections de disques arméniens

INTERPRETE	TITRES	REFERENCE
33 tours		
MANUEL	*TEARS OF HAPPINESS*	
HAROUT	*OOUR EYIR AHSTVATS*	1976
HAROUT	*BALLAD HAYRENYATZ*	A. K. 140
ADISS HARMANDYAN	*EREVANI METCH*	A. K. 168
MAXIM	*MIAYN KEZ SIRETZI*	A. K. 154
MAXIM	*NAVAVAR*	A. K. 156
MAXIM	*KAROUN YES INTZ HAMAR*	A. K. 158
ANTRANIG MATOSSIAN	*SIRO GRAGNER*	A. K. 162
ARDASHES SEMERDJIAN	*GANK AR AREV*	A. K. 166
LEVON KATERJIAN	*HYE HEROSNERIN*	A. K. 150
ADISS HARMANDYAN	*KAROUN KAROUN*	A. K. 152
ARSHAK KHENTIRIAN	*ARM. COUNTRY DANCES*	A. K. 1002
33 tours double-albums		
RAFFI HAGOPIAN	*VERATARTZIR*	A. Y. 170
PAUL BAGHDADLIAN	*SIROUM YEM KEZ*	A. K. 172-74

Disques DOM 4-6, rue du Donjon 94300 Vincennes

✲ EN VENTE CHEZ VOTRE DISQUAIRE ✲

DIMANCHE 30 MARS DE 17 A 24 H.
Dans les salon de l'HOTEL GEORGE V, 31, Avenue George V, Paris 8e

Grand Bal Annuel

JAF
Animé par BERNARD DEDEDJIAN et son orchestre
avec la participation artistique du duo « HARTAR »
Réservation des tables : 606.2751 —208.76.49 (les mardis soirs)

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Կապ· Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ առացած է հետեւեալ նուէրները փ· ծ·ի·—

Ողբ· Լիւսի Ղազարեանի յուշարկութեան՝ Ղազարեան ընտ· 200, Պ· Ա· Յարութեան 200, Պր· Թորոսեան, Պր· Ս· Քիւրաճեան, Մչ· Տան Յանձ·, Յակոբ Գէորգեան ընտ·, այրի Տիկ· Դարբինեան, այրի Տիկ· Քեհեաեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկ· Սննիկ Աքաշեան 100ական, Պր· Վ· Քիւրքէեան, Հ· Յ· Դ·, Տէր եւ Տիկ· Վ· Ձառայեան, Տէր եւ Տիկ· Կարօ Յովսէփեան, Տէր եւ Տիկ· Կարապետ Թաշճեան, Թօնկուրեան ընտ·, Տէր եւ Տիկին Կ· Պէրպէրեարպիսեան, Տէր եւ Տիկ· Ֆ· Սինոիրեան, այրի Տիկ· Տէրտէրեան, Պր· Պաղտասարեան, այրի Տիկ· Ռ· Տօրումեան, Տիկ· Տէտէեան 50ական, Տէր եւ Տիկ· Սերոբ Քեհեաեան 30, Յարութիւն Աբգարեանի Թաղման առթիւ, Տէր եւ Տիկ· Ն· Հէլվաճեան 50, իսկ հոգ·ին 100, Տէր եւ Տիկին Ժորժ Եաուլեան եւ զաւակները 100, Ստեփան Սիմոնեանի Թաղման Տէր եւ Տիկ· Կիրակոսեան 20, Պր· Մուսալեան 50,

ԵՐԷՑ ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ԿԱՊՈՑ Խաչի Խիւի Մասնաճիւղը Ապրիլ 1էն սկսեալ, բայց կը պահէ Խիւի Մշակոյթի Տունը (Ռիւ տը լա Տէֆոնա) Հինգշաբթի կէսօրներէ ետք, ժամը 14·30էն մինչեւ 17·30՝ երբորդ տարիքի երկու սեռէ հայրենակիցներու համար, (Խիւ, Գլամար, Մէօտոն) փափաքողներ կրնան հաւաքուիլ քանի մը ժամ անցընելու համար հայկական միջավայրի մը մէջ:

Մատլէն Եաւէրի հոգհն· Պր· Եաւէր 100, Մանուկ Մարկոսեանի հոգհն· այրի Տիկ· Մարկոսեան 100, Տիկ· Գարապաչեանի Թաղման Տէր եւ Տիկ· Աւետիսեան, Տէր եւ Տիկ· Սինանեան 50ական, Տիկ· Քէսէչեանի հոգհն· Պր· Քէօսէեան 10, Գարբիէլ Լուզպաչեանի հոգհն· ընտանիքը 10, նուէրները՝ Պր· Եաւէր 100, Տիգրան Ղազարեան, Տէր եւ Տիկ· Մխսաքեան 50ական, Տիկ· Լիւսի Ղազարեան 10, Տէր եւ Տիկ· Կ· Գուլումեան 50: